Hakîkat Kitâbevi Yayınları No: 1

Birinci Kısm

FÂİDELİ BİLGİLER

Ahmed Cevdet Paşa

İkinci Kısm

MUHTELİF BİLGİLER

İlm Hey'etimizce Hâzırlanmışdır

Sekseninci Baskı

Hakîkat Kitâbevi
Darüşşefeka Cad. No: 53 P.K.: 35 **34083**
Fâtih-İSTANBUL
Tel: 0212 523 45 56-532 58 43 Fax: 0212 523 36 93
http://www.hakikatkitabevi.com.tr
e-mail: bilgi@hakikatkitabevi.com.tr
TEMMUZ-2014

İÇİNDEKİLER

Sahîfe no:

Baskı: İhlâs Gazetecilik A.Ş.
Merkez Mah. 29 Ekim Cad. İhlâs Plaza No: 11 A/41
34197 Yenibosna-İSTANBUL Tel: 0.212.454 30 00

ISBN: 975-92119-6-3

FÂİDELİ BİLGİLER

Ö N S Ö Z

Besmeleyle başlıyalım kitâba,
Allah adı, en iyi bir sığnakdır.
Ni'metleri sığmaz ölçü, hisâba,
Çok acıyan, afvı seven bir rabdır!

Allahü teâlâ, dünyâda bütün insanlara acıyarak, fâideli şeyleri yaratıp göndermekdedir. Dünyâda iken, günâhlarına tevbe etmiş olan mü'minlerin günâhları ne kadar büyük olsa da, âhiretde, bunları muhakkak afv edecekdir. Tevbe etmeden ölen, Cehenneme gitmesi gereken mü'minlerden, dilediğini afv edecek, Cennete kavuşduracakdır. Her canlıyı yaratan, her vârı, her ân varlıkda durduran, hepsini korku ve dehşetden koruyan yalnız Odur. Böyle bir Allahın şerefli ismine sığınarak, bu kitâbı yazmağa başlıyoruz.

Allahü teâlâya hamd olsun! Resûlullaha salât ve selâm olsun! Onun temiz Ehl-i beytine ve âdil, sâdık Eshâbının "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" hepsine hayr düâlar olsun!

(Dünyâ mücâdeledir) sözünü lüzûmsuz sanmamalıdır. Yazın şiddetli sıcak ile, kışın karlı havada dondurucu soğuklar gibi, tabî'at kuvvetlerine ve kötü kimselerin, kâfirlerin hîle ve iftirâlarına karşı ma'nevî silâhlarla ve maddî saldırılarına karşı mücâdele hâlindeyiz. Düşmanla mücâdele için, önce düşmanı iyi tanımak lâzımdır. Yoksa, kendimizi koruyacağız derken, komşumuza, dostumuza zarar verebiliriz. İnsanın râhat yaşaması için, lâzım olan şeylere **(Mal)** ve **(Mülk)** denir. İğneden, iplikden, eve, apartmana kadar, herşey maldır. Allahü teâlâ, ba'zı kimselere ve topluluklara, ba'zı malları kullanmak için, izn vermişdir. Bu mallar ve bir adamın zevcesi, çocukları, komşuları, akrabâları, onun fâidelendiği şeyler olur. Herkes malını ve mülkünü, Allahü teâlânın izn verdiği kadar kullanır. Fazlasını kullanmak ve başkasının mülkünü kullanmak hiç câiz değildir. (Mala, mülke olma mağrûr, deme var mı ben gibi. Bir muhâlif yel eser, savurur harman gibi!) sözü meşhûr-

dur. Harâm yoldan gelen mala, mülke **(Dünyâ)** denilmekdedir. Dünyâ, ya'nî harâm ve mekrûhlar zararlıdır. Bir şeyin fâideli, zararlı olduğu, kitâblarda başka dürlü bildirilmekdedir. Bunlardan en doğrusu, Allahü teâlânın ayırdığıdır.

Allahü teâlânın emrlerine **(Farz)**, yasak etdiği şeylere **(Harâm)** denir. Peygamberin emrlerine **(Sünnet)**, yasaklarına **(Mekrûh)** denir. Bunların dördüne **(İslâmiyyet)** denir. Kalbde îmân bulunmasına alâmet, ahkâm-ı islâmiyyeyi beğenmek, kabûl etmekdir. Bir sünneti bile beğenmiyenin îmânı gider, kâfir olur. Îmânı var iken, islâmiyyetin bir hükmüne uymıyan kimseye **(Fâsık)** denir. İslâmiyyete uymamak **(Günâh)** olur. Kâfir, Cehennemde sonsuz yanacak, fâsık, günâhı kadar yanacak, sonra Cennete götürülecekdir. Îmânı olup, islâmiyyete uyan kimseye **(Sâlih kul)** denir. Dağda, çölde yaşayıp da, dinden, islâmiyyetden haberi olmıyan kimse, kâfir ve fâsık olmaz. Kıyâmetde hesâblaşdıkdan sonra, Cennete ve Cehenneme girmez. Hayvanlar gibi yok edilirler. İlâhî dinlerden islâmiyyet, büyük se'âdete sebeb olan çok büyük ni'metdir. Bu ni'metin kıymetini anlamıyanlar, cezâlarını çekeceklerdir.

Her müslimânın, hergün beş vakt **(nemâz kılması)** lâzımdır. Bu nemâzlar, kalbde îmân bulunduğuna alâmetdir. Bu nemâzlara inanmıyan **(Kâfir)** olur. Bozulmuş olan bir semâvî dîne inanan kâfire **(Ehl-i kitâb)** ya'nî **(Kitâblı kâfir)** denir. Buna inanmıyan kâfire **(Müşrik)** denir. Kâfirlerden yehûdîlerin ba'zıları ile hıristiyanların çoğu, müşrikdir. Şimdi yer yüzünde müşrik olmıyan bir kâfir yok gibidir. Muhammed aleyhisselâmın ba'zı sözlerini yanlış anlıyan ve anlatan müslimâna **(Bid'at sâhibi)** müslimân denir. Şî'îler ve vehhâbîler, bid'at sâhibi müslimândırlar. Bunlardan, Muhammed aleyhisselâmın bir sözüne bile inanmıyanlar kâfir olur. Muhammed aleyhisselâmın sözlerini hiç değişdirmeden inanan müslimânlara **(Ehl-i sünnet)** olan hakîkî müslimân denir. Bu hakîkî müslimânların reîsi İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe Nu'mân bin Sâbitdir. Ehl-i sünnet i'tikâdında olan hakîkî müslimânlar, ibâdet yapmakda, dört mezhebe ayrılmışlardır: **(Hanefî, Şâfi'î, Mâlikî** ve **Hanbelî)** mezhebi. Bu dört mezheb birbirlerini kardeş bilirler. Birbirlerinin arkasında nemâz kılarlar. Bu hakîkî müslimânları bozuk olan bid'at ehli ile karışdırmamalıdır. Bid'at ehli olanlar islâmiyyeti içerden yıkmakdadırlar. Elhamdülillah! Bugün yer yüzünde bulunan müslimânların çoğu, doğru yol olan, **(Ehl-i sünnet)** mezhebindedir. Bozuk yolda olan vehhâbîlerle şî'îler azalmakdadır.

Kendilerine müslimân diyen kimseler, üç fırkaya ayrılmışdır. Birinci fırka, Eshâb-ı kirâmın yolunda olan, hakîkî müslimânlar-

dır. Bunlara **(Ehl-i sünnet)** ve **(Sünnî)** ve **(Fırka-i nâciyye)**, ya'nî Cehennemden kurtulan fırka denir. İkinci fırka, Eshâb-ı kirâma düşman olanlardır. Bunlara, **(Râfizî)** ve **(Şî'î)** ve **(Fırka-i dâlle),** ya'nî sapık fırka denir. Üçüncüsü, sünnîlere ve şî'îlere düşman olanlardır. Bunlara **(Vehhâbî)** ve **(Necdî)** denir. Çünki bunlar, ilk olarak, Arabistânın Necd şehrinde meydâna çıkmışdır. Bunlara **(Fırka-i mel'ûne)** de denir. Çünki, bunların müslimânlara müşrik dedikleri, **(Kıyâmet ve Âhıret)** ve **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâblarımızda yazılıdır. Müslimâna kâfir diyene, Peygamberimiz la'net etmişdir. Müslimânları bu üç fırkaya parçalayan, yehûdîlerle ingilizlerdir.

İslâm dîninin inançlarını, emrlerini ve yasaklarını doğru olarak bildiren binlerle kıymetli kitâb yazılmış, bunların çoğu yabancı dillere çevrilerek, her memlekete yayılmışdır. Bu doğru kitâbları yazan islâm âlimlerine **(Ehl-i sünnet âlimi)** denir "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în". Buna karşılık, yalnız kendi zevklerini düşünen, kısa görüşlü kimseler ve mevki' ile, para ile, ingilizlere satılmış olan ahmaklar, her zemân, islâmın fâideli, feyzli ve ışıklı yoluna saldırmış, Ehl-i sünnet âlimlerini lekelemeğe, islâm dînini değişdirmeğe, müslimânları aldatmağa uğraşmışlardır. Müslimânlar ile dinsizler arasındaki bu mücâdele her asrda olmuş ve kıyâmete kadar olacakdır. Cenâb-ı Hak, böyle olmasını ezelde irâde buyurmuşdur.

Ehl-i sünnet âlimleri, bütün bilgilerini Eshâb-ı kirâmdan öğrendiler. Eshâb-ı kirâm da, Resûlullahdan aldılar. Eshâb-ı kirâm, islâmiyyeti bildirmek için, uzak memleketlere dağıldılar. Bunun için, kitâb yazmağa vakt bulamadılar. İkiyüz seneden sonra gelen âlimler arasında, din bilgilerine kendi görüşlerini, zemânlarındaki fen bilgilerini ve eski felesofların sözlerini karışdıranlar oldu. Böylece, yetmişiki bozuk **(Bid'at)** fırkası meydâna geldi. Bid'at fırkalarının zuhûr etmesinde yehûdîlerin ve ingilizlerin çok te'sîri oldu.

Hangi fırkadan olursa olsun, nefsine uyan ve kalbi bozuk olan Cehenneme gidecekdir. Her mü'min, nefsini tezkiye için, ya'nî nefsin yaratılışındaki küfrü ve günâhları temizlemek için, her zemân çok **(Lâ ilâhe illallah)** ve kalbini tasfiye, ya'nî nefsden ve şeytândan ve kötü arkadaşlardan ve zararlı bozuk kitâblardan gelmiş olan küfrden ve günâhlardan kurtulmak için **(Estagfirullah)** okumalıdır. Ahkâm-ı islâmiyyeye uyanın düâları muhakkak kabûl olur. Nemâz kılmıyanın ve açık kadınlara, avret yeri açık olanlara bakanın ve harâm yiyip içenin ahkâm-ı islâmiyyeye uymadığı anlaşılır. Bunların düâsı kabûl olmaz.

Müslimânlar iki kısmdır: Havâs [âlimler] ve avâm [câhiller]. Türkçe **(Dürr-i Yektâ)** kitâbında diyor ki, (Avâm, sarf, nahv ve edebiyyât ilmlerinin üsûllerini, kâ'idelerini bilmeyen kimselerdir. Bunlar, fıkh ve fetvâ kitâblarını anlıyamaz. Bunların, îmân ve ibâdet bilgilerini Ehl-i sünnet âlimlerinden sorup, öğrenmeleri farzdır. Âlimlerin de, sözleri, va'zları ve yazıları ile, önce îmân, sonra dînin temeli olan beş ibâdeti öğretmeleri farzdır. **(Zahîre)** ve **(Tâtârhâniyye)** kitâblarında, îmânın şartlarını ve Ehl-i sünnet i'tikâdını öğretmenin her şeyden evvel lâzım olduğu bildirilmekdedir.) Bunun içindir ki, büyük âlim, zâhir ve bâtın ilmlerinin mütehassısı seyyid Abdülhakîm Efendi "rahmetullahi aleyh"[1], vefâtına yakın, (İstanbul câmi'lerinde, otuz seneye yakın, yalnız îmânı ve Ehl-i sünnet i'tikâdını ve islâmın güzel ahlâkını anlatmağa çalışdım) demişdir. Bunun için, biz de, bütün kitâblarımızda, Ehl-i sünnet i'tikâdını, islâmın güzel ahlâkını, herkese iyilik ve devlete hizmet ve yardım etmek lâzım olduğunu bildiriyoruz. Din câhillerinin ve mezhebsizlerin [zındıkların] devlete karşı kışkırtıcı, kardeşi, kardeşe düşman yapıcı, bölücü yazılarını tasvîb etmiyoruz. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" **(Din, kılınçların gölgeleri altındadır)** buyurarak, müslimânların devlet ve kanûn himâyesinde râhat yaşayabileceklerini bildirdi. Devlet kuvvetli oldukça, râhat, huzûr artar. Avrupa, Amerika gibi kâfir memleketlerde râhat yaşayan, dînî vazîfelerini serbestçe yapan müslimânlar da, kendilerine hürriyyet veren hükûmete, kanûnlara karşı gelmemeli, fitneye, anarşiye âlet olmamalıdır. Ehl-i sünnet âlimleri, böyle olmamızı emr etmekdedirler. Dört mezhebden birinin âlimlerine, **(Ehl-i sünnet âlimi)** denir.

Dikkat: Dünyânın her yerinde ayrı ayrı manzaralar var. İnsan bakmağa doyamıyor. Bunlar kendi kendisine mi var olmuş? Her varlık, hep hesâblı ve düzenli, sanki herşey aynı bir makinadan çıkmış. Her şey fizik, kimyâ, biyoloji, astronomi kanûnlarına bağlı. Hele, insanın yaratılışındaki âhenk ve nizâm! İçimizdeki organların, bir makinanın parçaları gibi, birlikde çalışması, anlıyanları hayrân bırakmakdadır. Meşhûr ingiliz kâfiri Darwin bile, (Gözün yapısındaki intizâmı, incelikleri düşündükce, hayretden tepem atacak gibi oluyor) demiş. Bütün varlıklar, birbirlerine değişmez kanûnlarla bağlı. Din sâhibleri, bunları yaratan, bilen, bir **Hâlık** var diyor. Hiçbir dîne inanmıyan kâfirler ise, herşey rastgele, tesâdüfle var olmuş diyor. Yaratıcı, Peygamberleri ile haber de gönderiyor. **(Herşeyi ben yaratdım. Hepinizin sâhibi benim. Bana ina-**

---

[1] Seyyid Abdülhakîm Arvâsî 1362 [m. 1943] de Ankarada vefât etdi.

nırsanız, sizi Cennetime koyacağım. Sayısız ni'metler vereceğim. Sonsuz zevk ve se'âdet içinde yaşayacaksınız. Peygamberlerime inanmıyanları Cehennemde sonsuz yakacağım) diyor. Cennet ve Cehennem yok ise, Peygamberlere inanmış olanlar, aldanmış ise, bunlar hiç zarar görmiyecek. Fekat Peygamberlerin sözleri doğru olduğundan, bunlara inanmıyanlar ve bunların sözlerini değişdirenler, sonsuz yanacak.

Azîz vatanımızın her yerinde, din adamlarının, hep bu doğru Ehl-i sünnet yolunu yaymağa, savunmağa çalışdıkları şükrânla görülmekdedir. Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarını okumamış veyâ anlıyamamış tek-tük câhilin şaşkınca konuşduğu ve yazdığı işitiliyor ise de, bunlar, milletin sağlam îmânı ve birbirlerini kardeşçe sevmeleri karşısında, eriyip gitmekde, sâhibinin cehâletini ve zevallılığını göstermekden başka te'sîri olmamakdadır.

Müslimânları parçalayıcı, bozguncu yolda olanlar, Ehl-i sünnet âlimlerine, tesavvuf büyüklerine "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" leke sürmeğe çalışıyorlar. Bütün Ehl-i sünnet âlimleri gibi, Ahmed Cevdet Pâşa ve ilm hey'etimiz de, bunlara gerekli cevâbları vermişler, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" Kur'ân-ı kerîmden çıkardığı doğru ma'nâları değişdirilmekden korumuşlardır. Biz, bu kitâbımızda hak yol ile bâtıl yolu, ayrı ayrı bildiriyoruz. Kıymetli okuyucularımızın, akl-ı selîmleri ve temiz vicdânları ile, bu kitâbı inceliyerek, âdil bir hükm vermeleri ve hak üzere, doğru yolu gösteren kitâbımıza sarılıp birleşmeleri, yalancı, iftirâcı ve sapık olanlardan sakınmaları, böylece, sonsuz felâkete düşmekden korunmaları için, yüce Allahımıza düâ ederiz.

Kitâbımızın ba'zı yerlerine sonradan yapılan açıklamalar, köşeli parantez [ ] içine yazılmışdır. Bu açıklamaların hepsi, mu'teber kitâblardan alınmışdır.

Mîlâdî sene	**Hicrî şemsî**	**Hicrî kamerî**
2001	**1380**	**1422**

KELİME-İ TENZÎH

(Sübhânallahi ve bi-hamdihi sübhânallahil-azîm). Bu kelime-i tenzîhi sabâh ve akşam yüz kerre okuyanın günâhları afv olur. Bir dahâ günâh işlemekden muhâfaza olunur. Bu düâ, **(Mektûbât Tercemesi)** kitâbının 307 ve 308.ci mektûblarında yazılıdır. Bütün derdlerin giderilmesine de sebeb olur.

Birinci Kısm

MA'LÛMÂT-İ NÂFİ'A
(FÂİDELİ BİLGİLER)

Kitâbımızın birinci kısmı, Ahmed Cevdet Pâşa tarafından yazılmışdır. Hepsi yirmibir sahîfedir. Ahkâm-ı Kur'âniyyeyi, kanûn şekline sokarak **(Mecelle)** ismindeki çok kıymetli kitâbı hâzırlamakla, islâma büyük hizmet eden ve en doğru, oniki cild Osmânlı târîhini yazmış olan, meşhûr **(Kısas-ı Enbiyâ)** kitâbının sâhibi Ahmed Cevdet Pâşa "rahmetullahi teâlâ aleyh", hicretin 1238 [m. 1823] senesinde Lofcada tevellüd etmiş, 1312 [m. 1894] de vefât etmişdir. Fâtih Câmi'i bağçesindedir. Kitâbımızın ikinci kısmı, şirketimizin ilm hey'eti tarafından hâzırlanmışdır.

Cevdet Pâşa diyor ki: Bu âlem, ya'nî herşey yok idi. Allahü teâlâ, bunları yokdan var etdi. Bu âlemin, kıyâmete kadar insanlarla ma'mûr olmasını istedi. Âdem aleyhisselâmı toprakdan yaratıp, Onun çocukları ile âlemi süsledi. İnsanlara dünyâda ve âhıretde râhat yaşamak, se'âdete kavuşmak için lâzım olan şeyleri bildirmek için, içlerinden ba'zılarını Peygamber yaparak şereflendirdi. Bunlara yüksek mertebe vererek, başka insanlardan ayırdı. Bu Peygamberlere "aleyhimüsselâm", **Cebrâîl** aleyhisselâm ismindeki bir melek ile emrlerini ve yasaklarını bildirdi. Bunlar da, bu emrleri, Cebrâîl aleyhisselâmın getirdiği gibi ümmetlerine bildirdi. Peygamberlerin birincisi, Âdem aleyhisselâm, son geleni, Muhammed Mustafâ "aleyhissalâtü vesselâm" efendimizdir. Bu ikisinin arasında, çok Peygamber gelip geçmişdir. Bunların adedini, ancak Allahü teâlâ bilir. İsmleri ma'lûm olan yirmiyedisi şunlardır:

Âdem, Şis [Şît], **İdrîs, Nûh, Hûd, Sâlih, İbrâhîm, İsmâ'îl, İshak, Ya'kûb, Yûsüf, Eyyûb, Lût, Şu'ayb, Mûsâ, Yûşa', Hârûn, Dâvüd, Süleymân, Yûnüs, İlyâs, Elyesa', Zülkifl, Zekeriyyâ, Yahyâ, Îsâ** ve **Muhammed Mustafâ** "aleyhimüssalâtü vesselâm"dır. Bunlardan Şît ve Yûşa'dan başka, yirmibeşi Kur'ân-ı kerîmde bildirilmişdir. Kur'ân-ı kerîmde, **Uzeyr** ve **Lokman** ve **Zülkarneyn** de yazılıdır. Fekat, âlimlerimiz arasında, bu üçü için ve Tübba' ile

Hıdır için, Peygamber diyen olduğu gibi, Velî diyen de vardır.

Muhammed aleyhisselâm Habîbullahdır. **İbrâhîm** aleyhisselâm Halîlullahdır. **Mûsâ** aleyhisselâm Kelîmullahdır. **Îsâ** aleyhisselâm Rûhullahdır. **Âdem** aleyhisselâm Safiyyullahdır. **Nûh** aleyhisselâm Neciyyullahdır. Bu altısı, diğer Peygamberlerden dahâ üstündür. Bunlara **(Ülül'azm)** denir. Hepsinin üstünü, **Muhammed** aleyhisselâmdır.

Allahü teâlâ, yeryüzüne, yüz sahîfe ve dört büyük kitâb indirmişdir. Bunların hepsini, Cebrâîl aleyhisselâm getirmişdir. On sahîfe, Âdem aleyhisselâma; elli sahîfe, Şît aleyhisselâma; otuz sahîfe, İdrîs aleyhisselâma; on sahîfe, İbrâhîm aleyhisselâma gönderildiği hadîs-i şerîfde bildirilmişdir. [Sahîfe, küçük kitâb, risâle demekdir. Bizim bildiğimiz bir yaprak kâğıdın bir yüzü demek değildir.] Dört kitâbdan, Tevrât-ı şerîf, Mûsâ aleyhisselâma; Zebûr-i şerîf, Dâvüd aleyhisselâma; İncîl-i şerîf, Îsâ aleyhisselâma; Kur'ân-ı kerîm, âhır zemân Peygamberi, [ya'nî son Peygamber] Muhammed aleyhisselâma inmişdir.

Nûh aleyhisselâm zemânında tûfan olup, bütün dünyâyı su kapladı. Yeryüzünde bulunan insanların ve hayvanların hepsi boğuldu. Fekat, Nûh aleyhisselâm ile gemide bulunan mü'minler kurtuldu. Nûh aleyhisselâm gemiye binerken, her hayvandan birer çift almış olduğundan, hayvanlar da, bunlardan üredi.

Nûh aleyhisselâmın gemide üç oğlu vardı: Sâm, Yâfes ve Hâm. Şimdi yer yüzünde bulunan insanlar, bu üçünün soyundandır. Bunun için, Nûh aleyhisselâma ikinci baba denir.

İsmâ'îl ve İshak "aleyhimesselâm", İbrâhîm aleyhisselâmın oğullarıdır. İshak aleyhisselâmın oğlu, Ya'kûbdur. Ya'kûb aleyhisselâmın oğlu, Yûsüf aleyhisselâmdır. Ya'kûb aleyhisselâma İsrâîl denir. Bunun için çocuklarına ve torunlarına (Benî İsrâîl), ya'nî İsrâîl oğulları denmişdir. Benî İsrâîl çoğalarak, içlerinden çok Peygamber gelmişdir. Hattâ Mûsâ, Hârûn, Dâvüd, Süleymân, Zekeriyyâ, Yahyâ ve Îsâ "aleyhimüsselâm" ve Îsâ aleyhisselâmın annesi hazret-i Meryem onlardandır. Süleymân aleyhisselâm, Dâvüd aleyhisselâmın oğludur. Yahyâ aleyhisselâm da, Zekeriyyâ aleyhisselâmın oğludur. Hazret-i Meryem, İmrân ile Hunnenin kızı idi. Hunne, Zekeriyyâ aleyhisselâmın baldızıdır. Hârûn aleyhisselâm, Mûsâ aleyhisselâmın kardeşidir. Yûşa' aleyhisselâm da, Mûsâ aleyhisselâmın hemşiresinin oğludur. İsmâ'îl aleyhisselâmın soyu, arab olup, arabdan, Muhammed aleyhisselâm meydâna gelmişdir.

Hûd aleyhisselâm, Âd kavmine; Sâlih aleyhisselâm, Semûd kavmine gönderildiği gibi, Mûsâ aleyhisselâm Benî İsrâîle gönderil-

mişdir. Yûşa', Hârûn, Dâvüd, Süleymân, Zekeriyyâ ve Yahyâ "aleyhimüsselâm" da, yine Benî İsrâîle gönderilmişdir. Fekat, bunların ayrı dinleri olmayıp, Benî İsrâîli, Mûsâ aleyhisselâmın dînine da'vet etmişlerdi. Dâvüd aleyhisselâma Zebûr kitâbı indi ise de, Zebûrda şerî'at [ya'nî ahkâm, emr, ibâdet] yokdu. Va'z ve nasîhatlarla dolu idi. Bunun için, Tevrâtı nesh etmedi. Ya'nî, yürürlükden kaldırmadı. Hattâ, onu kuvvetlendirdi. Bunun için, Mûsâ aleyhisselâmın dîni, Îsâ aleyhisselâm zemânına kadar devâm etdi. Îsâ aleyhisselâm gelince, bunun dîni, Mûsâ aleyhisselâmın dînini nesh etdi. Ya'nî Tevrâtın hükmü kalmadı ve bundan sonra, Mûsâ aleyhisselâmın dînine uymak câiz olmayıp, tâ Muhammed aleyhisselâmın dîni gelinceye kadar, Îsâ aleyhisselâmın dînine uymak lâzım oldu. Fekat, Benî İsrâîlin çoğu, Îsâ aleyhisselâma îmân etmeyip, Tevrâta uymak için inâd etdi. İşte Yehûdîlik **[Mûsevîlik]** ile Nasârâlık ya'nî **[Îsevîlik]** böylece ayrıldı. Îsâ aleyhisselâma îmân edenlere **(Nasârâ)** denildi. Bugün, hıristiyan deniliyor. Îsâ aleyhisselâma îmân etmeyip de, küfrde, dalâletde kalanlara **(Yehûdî)** denildi. Yehûdîler, hâlâ Mûsâ aleyhisselâmın dînine uyup, Tevrât ve Zebûr okuyoruz diyor. Nasârâ da, Îsâ aleyhisselâmın dînine uyup, İncîl okuyoruz diyor. Hâlbuki, iki cihânın seyyidi, insanların ve cinnin hepsinin Peygamberi Muhammed "aleyhissalâtü vesselâm" efendimiz, bütün âlemlere Peygamber olarak gönderildi ve dîni ki, **(Dîn-i islâm)**dır, bütün dinleri nesh etdi. Bu dînin hükmü kıyâmete kadar süreceğinden, dünyânın hiçbir yerinde, Onun dîninden başka bir dinde bulunmak câiz olmadı. Ondan sonra, hiç Peygamber gelmiyecekdir. Biz çok şükr, Onun ümmetiyiz. Dînimiz, dîn-i İslâmdır.

Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm, mîlâdın 571. ci senesi, Nisan ayının yirmisine rastlıyan, Rebî'ul-evvel ayının onikinci pazartesi sabâhı, Mekke şehrinde tevellüd etdi. Hicretin 11. ci ve mîlâdın 632.ci senesinde Medînede vefât etdi. Kırk yaşında iken, **(Cebrâîl)** ismindeki melek gelerek, Peygamber olduğunu kendisine bildirdi. Mîlâdın 622 senesinde Mekkeden Medîne şehrine hicret eyledi. Eylül ayının yirminci pazartesi günü, Medînenin Kubâ köyüne geldi. Bugün, müslimânların **(Şemsî)** senebaşı oldu. Acemlerin şemsî senelerinin başlangıcı, bundan altı ay evveldir. Ya'nî, ateşe tapan mecûsîlerin bayramı olan martın yirminci **(Nevruz)** günüdür. O senenin Muharrem ayının birinci günü de, **(Kamerî)** sene başı oldu.

Peygamberlerin hepsine inanırız. Hepsi Allahü teâlâ tarafından gönderilmiş Peygamberlerdir. Fekat, Kur'ân-ı kerîm nâzil olunca, başka dinler nesh edildi. Onun için, şimdi hiçbirine uymak câiz değildir. Nasârâ da, geçmiş Peygamberlerin hepsine ina-

nıyor. Fekat, Muhammed aleyhisselâmın, bütün insanların Peygamberi olduğuna inanmadıkları için kâfir oluyor, doğru yoldan çıkıyor. Yehûdîler ise, Îsâ aleyhisselâma da inanmadıkları için, dîn-i islâmdan, dahâ uzakdır.

Yehûdîlerle Nasârâ, ellerindeki bozuk kitâblarının gökden böyle gelmiş olduğuna inandıkları için, bunlara **(Ehl-i kitâb)** [ya'nî kitâblı kâfir] denir. Nikâh ile bunların kızlarını almak ve [Allahü teâlânın ismini söyliyerek] kesdiklerini yimek câizdir. [Fekat, mekrûhdur. Müslimân kızlarının, bunların erkekleri ile evlenmesi câiz değildir. Bir kız, bunlarla veyâ bir mürted ile, evlenmeğe niyyet edince, Muhammed aleyhisselâmın dînine ehemmiyyet vermemiş olur. İslâmiyyete kıymet vermiyen bir müslimân, dinden çıkar **(mürted)** olur ve iki kâfir birbiri ile evlenmiş olur.]

Hiçbir Peygambere inanmıyan, inansa da, Peygamberde veyâ ba'zı mahlûklarda **(Ülûhiyyet sıfatı)** bulunduğuna inanarak, bunlara tapınanlara ve mürtedlere **(Müşrik)** ya'nî kitâbsız kâfir denir. **(Mülhid)**lerin de, kitâbsız kâfir olduğu bildirildi. Bunların kızlarını almak ve kesdiklerini yimek, câiz değildir.

Îsâ aleyhisselâm, kendinden sonra dînini yaymak için, eshâbı arasından oniki kişi seçdi. Bunlara Havârî [Apostel, le Apôtre, apostle] denir. Bunlar:

Şem'ûn [Petrus], Yuhannâ [Johannes], büyük Ya'kûb, Petrusun kardeşi olan Andreas, Filip [Philippus], Toma [Thomas], Bartolomi [Bartolomaus], Metiyyâ [Matthaus], küçük Ya'kûb, Barnabas, Yehûda [Jüdas] ve Tadyus [Yakobi]dur. Ba'zı kitâblarda Barnabas yerine Simon yazılıdır. Yehûdâ [Judas] mürted oldu. Yerine Matyes [Matthias] seçildi. Havârîlerin reîsleri Petrus idi. Bu oniki mü'min, Îsâ "aleyhisselâm" otuzüç yaşında göke çıkarıldıkdan sonra, onun dînini etrâfa yaydılar. Fekat, Allahü teâlânın gönderdiği dînin doğru olarak yayılması, seksen sene sürebildi. Sonra, yehûdî dönmesi olan Bolüsün devrimleri, ilkeleri her tarafa yayıldı. Bolüs, Îsâ aleyhisselâma îmân etmiş göründü. Kendini din âlimi tanıtıp, (Îsâ, Allahın oğludur. Bunun için, kendisinde ülûhiyyet sıfatları vardır) dedi. Başka şeyler de uydurup söyledi. Şerâbı ve domuzu halâl etdi. Kıblelerini, Kâ'beden şarka, güneşin doğduğu tarafa döndürdü. Allahü teâlânın zâtı birdir, sıfatları üç dürlüdür dedi. Bu sıfatlara (Uknûm) denildi. Münâfık yehûdînin bu ilkeleri, ilk yazılan İncîl denilen dört kitâba, bilhâssa Lukanın kitâbına karışarak, Nasârâ, fırka fırka ayrıldı. Îsâ aleyhisselâmda ülûhiyyet sıfatı bulunduğuna inananlar, müşrik oldu. Birbirine uymaz yetmişiki mezheb ve kitâblar meydâna çıkdı. Şimdi üç büyük mez-

hebleri kalmışdır. Çoğu müşrikdir.

[İspanyanın Balear adalarındaki Miyorka (Majorque) adasında papas iken, Tunusda müslimân olup, Abdüllah ibni Abdüllah-it-tercümân ismini alan bir zât, **(Tuhfet-ül-erîb firredd-i alâ ehlis-salîb)** ismindeki arabî kitâbını, sekizyüzyirmiüç 823 [m. 1420] senesinde yazmış, 1290 [m. 1872] da Londrada ve 1401 [m. 1981] de İstanbulda, Hakîkat Kitâbevi tarafından, arabî olarak, **(El-münkız-ı aniddalâl)** kitâbının sonunda basılmış, türkçeye de terceme edilmişdir. Bu kitâbında buyuruyor ki:

(Adı geçen dört kitâbı yazanlar: Metâ [St. Mathieu] ve Luka [St. Luc] ve Marko [St. Marc] ve Yuhannâ [St. Jean]dır. İncîli ilk değişdiren, Nasarâyı müşrik yapan bunlardır. Filistinli olan Metâ, Îsâ aleyhisselâmı yalnız göke çıkarıldığı sene görmüş ve bundan sekiz sene sonra, birinci İncîli yazmışdır. Burada, Îsâ aleyhisselâmın, Filistinde vilâdetinde görülen şaşılacak şeyleri ve yehûdî pâdişâh [Herod]un, onu, çocuk iken öldürmek isteyince, annesi hazret-i Meryemin, oğlunu alıp, Mısra götürdüğünü yazmakdadır. Hazret-i Meryem, oğlu göke çıkdıkdan altı sene sonra vefât etdi. Kudüsde medfûndur. Antakyalı olan Luka, Îsâ aleyhisselâmı görmemiş, Îsâ "aleyhisselâm" göke çıkarıldıkdan sonra, münâfık olan Bolüs tarafından Îsevî dînine alınmış, Bolüsün [Pavlosun] zehrli fikrleri ile aşılanarak, Allahü teâlânın kitâbını büsbütün değişdiren bir İncîl yazmışdır. Marko da, Îsâ "aleyhisselâm" göke çıkarıldıkdan sonra, Îsevî olmuş, İncîl ismi ile, Petrusdan işitdiklerini Romada yazmışdır. Yuhannâ, Îsâ aleyhisselâmın teyzesi oğlu olup, Îsâ aleyhisselâmı birkaç kerre görmüşdür. Bu dört kitâbda, birbirine uymıyan yazılar çokdur.) Binüçyüzdokuz 1309 [m. 1892] senesinde vefât eden, Harputlu İshak efendinin yazdığı **(Diyâ-ül-kulûb)** ve **(Şems-ül-hakîka)** adındaki iki kitâbında ve 1299 da vefât eden Hayderîzâde İbrâhîm Fasîh efendinin arabî **(Essırât-ül-müstekîm)** kitâbında ve Necef Alî Tebrîzînin 1288 de İstanbulda basılmış olan fârisî **(Mîzân-ül-mevâzîn)** kitâbında ve 1959 da Beyrutda basılmış olan, İmâm-ı Gazâlînin arabî **(Erreddül-Cemîl)** kitâbında, bugünkü İncîl denilen kitâbların bozuk oldukları, bunlara inananların çoğunun müşrik olduğu isbât edilmekdedir. Bu üç kitâb, 1986 senesinde (Hakîkat Kitâbevi) tarafından, ofset yolu ile tekrâr basdırılmışdır.

Îsâ aleyhisselâmdan gördüklerini ve işitdiklerini doğru olarak yazan Barnabasın İncîli bulunmuş ve 1973 de İngilizce olarak Pâkistânda basılmışdır. **(Kâmûs-ul-a'lâm)**da diyor ki: (Barnabe, Havârîlerin eskilerindendir. Markosun amcası oğludur. Kıbrıslıdır. Bolüs [Pavlos] ortaya çıkdıkdan sonra, buna yanaşdı. Berâber Anadoluyu ve Yunanistânı dolaşdılar. Mîlâdın altmışüçüncü se-

nesinde Kıbrısda şehîd edildi. Bir İncîl ve diğer ba'zı şeyler yazmışdır. Hazîranın onbirinci günü yortusu yapılmakdadır.)

Hıristiyânların din adamlarına (Prétre), ya'nî papas ve keşiş denir. Ortodoksların en büyüğüne (Patrîk) denir. Orta derecelerdeki papaslara (Pasteur) denir. İncîl okuyucularına (Kıssîs), Kıssîsin üst derecesine (Üskuf) denir. Bunlar, müftîleridir. Üskufların yüksek derecesindekilere (Evéque) veyâ (Piskopos), dahâ yükseklerine (Arşövek) veyâ (Metropolit) veyâ (Matrân) denir. Bunlar kâdîları, ya'nî hâkimleridir. Kilisede ibâdet yapdıranlara (Câsilîk), aşağı derecedekilere (Curé veyâ Şemmâs) ve (Diyakoz), kilise hizmetçilerine (Ermite) veyâ (Şemâmise) denir. Bunlar, ibâdet edenlere yardımcılık da yaparlar. Yalnız ibâdetle meşgûl olanlara (Râhib) denir. Katoliklerin baş papasları (Papa), ya'nî (atalar atası)dır. Papa Romadadır. Bunun müşâvirlerine (Kardinal) denir.

Bütün bu din adamları, Allahü teâlânın bir olduğunu unutdu. **(Trinite)** denilen **(Teslîs)**e başlayıp, Îsâ Allahın oğludur diyerek müşrik oldular. Bir zemân sonra, Roma imperatorlarından ikinci Klavdius [215-271 mîlâdî yılda] zemânında, Antakya patrîki Yûnüs Şemmâs, Allahü teâlânın bir olduğunu i'lân etdi. Çok kimseleri doğru yola getirdi. Ehl-i kitâb oldular. Fekat sonra gelen papaslar, yine üç şeye tapınmağa başladı. Büyük Kostantin [274-337] Îsevîliğe, putperestliği de karışdırdı. Mîlâdın 325. ci senesinde İznikdeki rûhânî meclisinde, 318 papası toplıyarak, şirk ile karışdırılmış yeni bir hıristiyanlık dîni meydâna getirdi. Bu meclisde bulunan Aryus ismindeki üskuf, Allahın bir olduğunu, Îsâ aleyhisselâmın, Onun kulu olduğunu söyledi ise de, meclis reîsi, İskenderiyye patrîki Aleksandrus, Aryusu kiliseden koğdu. Büyük Kostantin, Aryusun kâfir olduğunu i'lân etdi ve **(Milel ve Nihal)** kitâbında ve Rum târîhçilerinden Circis İbnül'amîdin [601-671 (m. 1205-1273) Şâmda] kitâbında yazılı olan **(Melekâiyye)** mezhebinin esâslarını kurdurdu. 381 de İstanbulda ikinci meclis kurularak, Rûhul-kuds ismi verilen Îsâ aleyhisselâm mahlûkdur diyen Makdonyus tel'în edildi. Mîlâdın üçyüzdoksanbeş [395]. ci yılında, Roma devleti ikiye ayrıldı. 421 de Kostantiniyye [ya'nî İstanbul] patrîki Nestoriusun kitâbını tedkîk için, İstanbulda, üçüncü toplantı yapıldı. Nestorius (Îsâ "aleyhisselâm" insandır. Ona tapılmaz. İki uknûm vardır. Allah birdir. Bunun, vücûd, hayât, ilm sıfatlarından, hayât sıfatı, Rûhul-kudsdür. İlm uknûmu [kelime], Îsâya hulûl etmiş, ilâh olmuşdur. Meryem, ilâh anası değil, insan anasıdır. Îsâ, Allahın oğludur) diyordu. Bu fikrleri kabûl edildi. Nestorius mezhebi, şark memleketlerinde yayıldı. Bu mezhebde olanlara (Nestûrî) denir. 431 de Efesus (Efes) de dördüncü mec-

lis kurulup, Dioskorüsün fikrleri kabûl edildi. Nestorius tekfîr edildi. Nestorius (439) senesinde Mısrda öldü. Bundan yirmi sene sonra Kadıköyde, 451 de beşinci meclisde, 734 papas toplanıp, İskenderiyye patrîki Dioskorusun yazıları red edildi. Dioskorusun fikrlerine **(Monofisiye)** denir ki, Îsâ "aleyhisselâm" bir ilâhdır diyorlar. Buna **(Ya'kûbiyye)** mezhebi de denir. Çünki, Dioskorusun asl adı Ya'kûbdur. O târîhde, şarkî Roma **(Bizans)** imperatoru olan Merkyânus, red karârını her tarafa bildirdi. Dioskorus kaçıp, Kudüs ve Mısrda mezhebini yaydı. Bunların da çoğu müşrikdir. Îsâ aleyhisselâma tapınır. Şimdi Irakda ve Surîyede, Lübnanda bulunan (Süryânî)ler ve (Maronî)ler, Ya'kûbiyye mezhebindedirler.

Kadıköy meclisinde kabûl edilip, kral Merkyânusun tasdîk etdiği fırkaya (Melekâiyye) denir. Birinci İznik meclisinde kabûl edilen mezheb de Melekâiyyeye yakındır. Reîsleri, Antakya patrîkidir. İlm sıfatına (Kelime), hayât sıfatına (Rûhul-kuds) derler. Bu sıfatlar, insan ile birleşince (Uknûm) derler. İlâh üçdür. Biri, vücûd uknûmu olup babadır. Îsâ onun oğludur. Meryem de ilâhdır dediler. Îsâ aleyhisselâma **(Jesus christus)** diyorlar.

Hıristiyanların yetmişiki fırkası, Hindli Rahmetullah efendinin "rahmetullahi teâlâ aleyh" arabî **(İzhâr-ül-hak)** kitâbında ve Harputlu İshak efendinin türkçe **(Dıyâ-ül-kulûb)** kitâbında uzun yazılıdır. Bu kitâb, 1987 senesinde **(Cevâb Veremedi)** ismi altında İstanbulda basılmış, ingilizce tercemesi 1990 da neşr edilmişdir. **(İzhâr-ül-hak)** kitâbı 1280 [m. 1864] senesinde arabî olarak İstanbulda basdırılmışdır. Rahmetullah efendi bu kitâbında 1270 senesinde, Hindistânda ve sonra İstanbulda hıristiyan papasları ile yapdığı münâzaraları ve onları nasıl mağlûb etdiğini uzun yazmakdadır. Fârisî **(Seyf-ül-ebrâr)** kitâbının İstanbul baskısına, bu münâzaralar hakkında bilgi eklenmişdir. **(İzhâr-ül-hak)** kitâbı iki kısmdır. Me'ârif nezâreti mektûbcusu Nüzhet efendi, kitâbın birinci kısmını türkçeye çevirmiş, **(İzâh-ul-hak)** ismi ile İstanbulda basılmışdır. İkinci kısmını, 1292 de Seyyid Ömer Fehmi bin Hasen türkçeye terceme etmiş, **(İbrâz-ül-hak)** ismi ile, 1293 [m. 1876] senesinde Bosnada basılmışdır.

Bütün bu mezhebler, 446 [m. 1054] senesine kadar Romadaki papaya bağlı idiler. Çoğu müşrik oldu. Hepsine katolik denir. 1054 de, İstanbul patrîki Mihael Kirolarius, papadan ayrılıp, şark kiliselerini kendi idâre etdi. Bu kiliselere **(Ortodoks)** denildi. Bunlar **(Ya'kûbiyye)** mezhebindedirler.

Lüther ismindeki Alman papası da, hicretin dokuzyüzyirmiüç [923] senesine rastlıyan mîlâdın binbeşyüzonyedi [1517] senesin-

de, Romadaki papaya isyân edip, kiliselerin bir kısmı buna uydu. Bunlara, **(Protestan)** kiliseleri denildi.]

Görülüyor ki, hıristiyanların çoğu müşrikdir ve yehûdîlerden dahâ aşağıdır. Âhıretde azâbları dahâ çokdur. Çünki bunlar, hem Muhammed aleyhisselâma inanmıyor, hem de, ulûhiyyetde taşkınlık ediyor, teslîse inanıyorlar. Îsâ aleyhisselâma ve anası hazret-i Meryeme tanrı diyerek tapınanlar, müşrikdir. Leş de yiyorlar. Yehûdîler ise, yalnız iki Peygambere "aleyhimessalevâtü vetteslîmât" inanmıyor. Allahü teâlâyı bir biliyor ve leş yimiyor. Bununla berâber, yehûdîlerin islâma düşmanlığı dahâ çokdur. Yehûdîlerden birkaçı, (Uzeyr Allahın oğludur) diyerek hıristiyanlar gibi müşrik oluyor ise de, çoğu müşrik değildir. Ortodoks, katolik ve protestanların her biri başka başka İncîller okuyup, Îsâ aleyhisselâma bağlı olduklarını söyler. Hâlbuki, i'tikâdda ve amelde, birbirlerine uymıyan çok şeyleri vardır. Hepsine nasârâ ve hıristiyan deniyor. Îsâ, Peygamberdir diyenlere, Ehl-i kitâb denir. Şimdi, Ehl-i kitâb olan hıristiyan yokdur. Muhammed aleyhisselâma inanmadıkları için, hepsi kâfirdir. Yehûdîler de, kendilerine mûsevî diyor. [1997 senesinde Fransada yayınlanan iki cildlik Dinler ansiklopedisinde diyor ki: 1995 senesinde yeryüzünde 4 milyar 550 milyon nüfûs vardı. Bunun 1 milyar 60 milyonu müslimân, 1 milyar 870 milyonu hıristiyan [bunun 1 milyar 42 milyonu katolik, 505 milyonu protestan, 174 milyonu ortodoks], 14 milyonu yehûdî, 1 milyar 606 milyonu hiçbir peygambere inanmayan kâfirler, ya'nî müşriklerdir.]

Peygamber efendimiz "aleyhissalâtü vesselâm" hicretin, onbirinci senesinde, âhıreti teşrîf buyurdukdan sonra, Ebû Bekr-i Sıddîk "radıyallahü anh" halîfe oldu. Hicretin onüçüncü senesinde, altmışüç yaşında vefât etdi. Bundan sonra Ömer-ül-Fârûk "radıyallahü anh" halîfe oldu. Yirmiüçüncü senede, altmışüç yaşında şehîd edildi. Bundan sonra, Osmân Zinnûreyn "radıyallahü teâlâ anh" halîfe oldu. Otuzbeş senesinde, sekseniki yaşında şehîd edildi. Sonra Alî "radıyallahü anh" halîfe oldu. Hicretin kırkıncı senesinde altmışüç yaşında şehîd edildi. Bu dört halîfeye, **(Hulefâ-i râşidîn)** denir. Zemân-ı se'âdetde, **(Ahkâm-ı İslâmiyye)** temâm icrâ edilip, her taraf, hak, adâlet ve hürriyyet ile nûrlandığı gibi, bunların zemânında da öyle idi. Ahkâm-ı islâmiyye kusûrsuz olarak yapılıyordu. Bu dört halîfe, Eshâb-ı kirâmın hepsinden üstündür. Kendi aralarındaki üstünlükleri, hilâfetleri sırasına göredir.

Ebû Bekr "radıyallahü anh" zemânında, müslimânlar, Arabistân yarımadasından dışarı çıkdı. Resûl-i ekrem "sallallahü aleyhi ve sellem" efendimiz âhıreti teşrîf buyurunca, yarımadada karı-

şıklıklar çıkdı. Ebû Bekr "radıyallahü anh" yarımadada hâsıl olan bu karışıklıkları düzeltdi. Mürtedlerin terbiyesi ile uğraşdı. Vakt-i se'âdetde olduğu gibi, birlik te'mîn etdi. Ömer "radıyallahü anh" halîfe olunca, bir hutbe okuyup:

(Ey Resûlün Eshâbı "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în"! Arabistân, ancak sizin atlarınıza arpa yetişdirebilir. Hâlbuki Allahü teâlâ, Muhammed aleyhisselâmın ümmetine, yeryüzünün her tarafında, yer, memleket vereceğini, Habîbine va'd etmişdir. Hani, bu va'd edilen memleketleri zabt ederek, dünyâda ganîmete, âhıretde gazâ ve şehîdlik rütbesine nâil olmak istiyen erler nerede? Din uğruna can ve baş fedâ ederek, vatanlarını bırakıp, Allahü teâlânın kullarını zâlimlerin pençelerinden kurtaracak gâzîler nerede?) diyerek Eshâb-ı kirâmı cihâda ve gazâya teşvîk buyurdu. İşte İslâm memleketlerinin, üç kıt'a boyunca, hızla genişlemesine, milyonlarca insanın küfrden kurtulmalarına sebeb, hazret-i Ömerin "radıyallahü anh" bu nutkudur. Bu nutk üzerine, Eshâb-ı kirâm "aleyhimürrıdvân" ölünceye kadar cihâd ve gazâ etmeğe ahd ve ittifâk etdi. Halîfenin gösterdiği şekilde ordular kurulup, Ehl-i islâm, yerlerini, yurdlarını terk ile Arabistândan çıkıp, her tarafa yayıldı. Gidenlerin çoğu, geri dönmeyip, gitdikleri yerlerde, ölünciye kadar cihâd etdi. Böylece, az vaktde çok memleket alındı. O vakt, iki büyük devlet vardı. Biri Rum İmperatorluğu, diğeri Îrân devleti idi. Ehl-i islâm, ikisine de gâlib geldi. Hele Acem devleti, büsbütün ortadan kalkdı. Memleketlerinin hepsi, müslimânların eline geçdi. Ehâlîsi müslimân olmakla şereflendi. Dünyâda râhata, âhiretde ebedî se'âdete kavuşdular. Osmân ve Alî "radıyallahü anhümâ" zemânlarında da böyle gazâ ile uğraşıldı. Fekat, Osmân "radıyallahü anh" zemânında, halîfeye karşı gelenler türedi ve şehîd etdiler. Alî "radıyallahü anh" zemânında, hâricî kavgaları baş gösterdi. Ehl-i islâm arasında ayrılık başladı. Feth ve zaferin en büyük sebebi ise, ittifâk ve birlik olduğundan, bunların zemânında, Ömer "radıyallahü anh" zemânı kadar, memleket alınamadı.

Hulefâ-i râşidîn zemânı, otuz sene idi. Bu otuz sene, Peygamberimiz "aleyhisselâm" zemânı gibi güzel geçdi. Bu dört halîfeden sonra, Ehl-i islâm arasında, bid'atler ve yanlış yollar meydâna çıkarak, nice kimseler doğru yoldan ayrıldı. Yalnız, Eshâb-ı kirâm gibi îmân edenler ve ahkâm-ı islâmiyyeye onlar gibi tâbi' olanlar kurtuldu ki, bunların yoluna **(Ehl-i sünnet vel-cemâ'at)** fırkası denir. Ehl-i sünnet âlimi demek, dört mezhebden birinin âlimi demekdir. Doğru yol, yalnız budur. Peygamber "aleyhisselâm" efendimizin ve Eshâb-ı kirâmın "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" gitdiği doğru yol, Ehl-i sünnet âlimlerinin gösterdiği

yoldur “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în”. Zemânla, yanlış fırkalar, yollar unutuldu. Şimdi, İslâm memleketlerinin çoğu, bu doğru fırkadadır. Bu Ehl-i sünnet vel-cemâ’ate uymayan, yalnız yehûdî olan (Abdüllah bin Sebe’)in kurduğu, şî’î fırkası kalmışdır. Şî’îler, (Hilâfet, Alînin “radıyallahü anh” hakkı iken, Ebû Bekr ve Ömer “radıyallahü teâlâ anhümâ”, zor ile onun hakkını aldı) diyorlar. Eshâb-ı kirâmın çoğunu kötülüyorlar.

[Bugün, müslimân denilen ve ümmet-i Muhammediyye olarak tanınanlar, ehl-i sünnet ile şî’î ve vehhâbîlerden ibâret gibidir. İngilizlerin Hindistânda kurdukları (Ahmediyye veyâ Kâdiyânî) denilen zındıklar ile Behâîlerin ve **(Teblîg-ı cemâ’at)** denilen mezhebsizlerin, zındıkların müslimânlığa bağlılıkları yokdur. Bunların üçü de **(Ehl-i Sünnet)**den ayrılmışlardır.]

Ehl-i sünnet fırkası, iş ve ibâdet bakımından dört **(Mezheb)**e ayrılmışdır: Birincisi, **(Hanefî mezhebi)** olup, imâm-ı a’zam Ebû Hanîfe Nu’mân bin Sâbit “rahmetullahi aleyh” mezhebidir. Hanîf, doğru inanan, islâmiyyete sarılan kimse demekdir. Ebû Hanîfe, hakîkî müslimânların babası demekdir. İmâm-ı a’zamın, Hanîfe adında bir kızı yokdu. Ehl-i sünnetin dört mezhebinden ikincisi, **(Mâlikî mezhebi)** olup, imâm-ı Mâlik bin Enes “rahmetullahi aleyh” mezhebidir. Üçüncüsü, **(Şâfi’î mezhebi)** olup, imâm-ı Muhammed bin İdrîs Şâfi’î “rahmetullahi aleyh” mezhebidir. İmâmın dedesinin dedesi olan (Şâfi’) hazretleri, Eshâb-ı kirâmdan olduğu için, kendisine ve mezhebine Şâfi’î denildi. Dördüncüsü **(Hanbelî mezhebi)** olup, Ahmed ibni Hanbel “rahmetullahi aleyh” mezhebidir. İmâm-ı a’zam 80, Mâlik 90, Şâfi’î 150, Ahmed 164 hicrî senelerinde tevellüd ve 150 [m. 767] ve 179 ve 204 ve 241 senelerinde vefât etdikleri ibni Âbidîn mukaddemesinde yazılıdır “rahmetullahi aleyhim”.

Ehl-i sünnet yolunu öğrenmek istiyen, dört mezhebden birinin kitâblarını okumalıdır.

Bu dört mezheb, i’tikâdca, birbirinden ayrı değildir. Hepsi Ehl-i sünnet fırkasında olup, îmânları, inanışları, dinlerinin temeli birdir. İslâm milletinde bu dört imâm; büyük, herkesce kabûl edilmiş, inanılır müctehidlerdir. Yalnız ahkâm-ı islâmiyyede, ya’nî iş bakımından, ba’zı ufak şeylerde ayrılmışlardır. Şöyle ki:

Allahü teâlâ ve Peygamberi “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem”, mü’minlere merhamet etdikleri için, ba’zı işlerin nasıl yapılacağı, Kur’ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde açık bildirilmedi. [Açıkca bildirilse idi, öylece yapmak farz ve sünnet olurdu. Farzı yapmıyanlar günâha girer, farza ve sünnete kıymet vermiyenler de kâfir olurdu. Mü’minlerin hâli güç olurdu.] Böyle işleri, açık bildirilmiş

bulunanlara benzeterek işlemek lâzım olur. Din âlimleri arasında, işlerin nasıl yapılabileceğini, böyle benzeterek anlıyabilenlere, **(Müctehid)** denir. Müctehidin, bir işin nasıl yapılacağını anlamak için, son gayreti ile uğraşarak görüşüne, doğruya en yakın zannına göre amel etmesi, kendine ve ona uyanlara vâcib olur. Ya'nî, âyet-i kerîmeler ve hadîs-i şerîfler, böyle yapmağı emr etmekdedir. Müctehid, bir işin nasıl yapılacağını anlamağa çalışırken yanılırsa, günâh olmaz. Sevâb olur. Uğraşmasının sevâbını kazanır. Çünki, insana gücü, kuvveti yetdiği kadar çalışması emr olundu. Müctehid yanılırsa, çalışması için bir sevâb verilir. Doğruyu bulursa, on sevâb verilir. Eshâb-ı kirâmın hepsi "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" büyük âlim, ya'nî müctehid idiler. Bunlardan sonra gelenler arasında, ilk zemânlar ictihâd yapabilecek büyük âlim çok idi. Bunların her birine nice kimseler uyardı. Zemânla, bunların çoğu unutularak, Ehl-i sünnet içinde, yalnız bu dört mezheb kaldı. Sonraları, olur olmaz kimseler çıkıp da, müctehidim diyerek, bozuk fırkalar çıkarmamaları için, Ehl-i sünnet, bu dört mezhebden başka mezhebe uymadı. Bu dört mezhebden herbirine, Ehl-i sünnetden milyonlarla kimse uydu. Dört mezhebin i'tikâdı bir olduğundan, birbirine yanlış demez, bid'at sâhibi, sapık bilmezler. Doğru yol, bu dört mezhebdedir deyip, her biri kendi mezhebinin doğru olmak ihtimâli dahâ çokdur bilir. İctihâd ile anlaşılan işlerde, islâmiyyetin açık emri bulunmadığı için, bir adamın mezhebi yanlış olup da, diğer üç mezhebden birisinin doğru olmak ihtimâli var ise de, herkes (Benim mezhebim doğrudur, yanlış olmak ihtimâli de vardır ve diğer üç mezheb yanlışdır, doğru olmak ihtimâli de vardır) demelidir. Böylece, harac, sıkıntı olmadıkca, bir işi bir mezhebe göre, başka bir işi de başka mezhebe göre yaparak, dört mezhebi karışdırmak câiz olmaz. Bir kimse, dört mezhebden hangisini taklîd ediyor ise, ya'nî hangi mezhebi seçmiş ise, o mezhebdeki bilgileri öğrenmesi, harac, sıkıntı olmadıkca, her işinde o mezhebe uyması lâzımdır.

[Ancak, bir işin yapılmasında harac (güçlük) bulunursa, ya'nî kendi mezhebine göre yapmasına imkân olmıyan bir işi, başka mezhebe uyarak yapmak câiz olur. Fekat, ikinci mezhebin o işe bağlı olan şartlarını, ya'nî farzlarını ve müfsidlerini gözetmesi de lâzımdır. Hanefî mezhebi âlimlerinin, böyle işlerde, mâlikî mezhebini taklîd etmeğe fetvâ verdikleri, ibni Âbidînin (Nikâh-ı ric'î) kısmında yazılıdır.]

Âlimlerin çoğu, Hanefî mezhebinin dahâ doğru olduğunu söylemişlerdir. Bunun için, İslâm memleketlerinin çoğunda, Hanefî mezhebi yerleşmişdir. Türkistân ile Hindistânın ve Anadolunun

hemen hepsi hanefîdir. Afrikanın garb [batı] tarafı, hep Mâlikîdir. Hindistânın ba'zı sâhillerinde de bulunur. Şâfi'îler; Mısrda, kürdlerde ve Arabistânda ve Dağıstanda çokdur. Hanbelîler azdır. Vaktiyle Şâm ve Bağdâdda çok idi.

(Edille-i şer'ıyye) [ya'nî, din bilgilerinde, müctehid imâmlara sened, kaynak] dörtdür: **(Kur'ân-ı kerîm), (Hadîs-i şerîfler), (İcmâ'ı ümmet)** ve **(Kıyâs-ı fükahâ).**

Müctehidler, bir işin nasıl yapılacağını, Kur'ân-ı kerîmde açık olarak bulamazlarsa, hadîs-i şerîflere bakarlar. Hadîs-i şerîflerde de açıkca bulamazlarsa, bu iş için, **(İcmâ')** var ise, öyle yapılmasını bildirirler. [İcmâ' sözbirliği demekdir. Ya'nî, bu işi, Eshâb-ı kirâmın hepsinin aynı sûretle yapması veyâ söylemesi demekdir. Eshâb-ı kirâmdan sonra gelen tâbi'înin de icmâ'ı delîldir, seneddir. Dahâ sonra gelenlerin, hele bu zemândaki insanların, dinde reformcuların, din câhillerinin yapdıkları, söyledikleri şeye, icmâ' denmez.]

Bir işin nasıl yapılması lâzım olduğu, icmâ' ile de bilinemezse, müctehidlerin kıyâsına göre yapmak lâzım olur. İmâm-ı Mâlik "rahmetullahi aleyh", bu dört delîlden başka, Medîne-i münevverenin o zemânki ehâlîsinin sözbirliğine de sened dedi. Bu âdetleri, babalarından, dedelerinden ve nihâyet, Resûlullahdan "sallallahü aleyhi ve sellem" görenek olarak gelmişdir, dedi. Bu sened, kıyâsdan dahâ sağlamdır dedi. Fekat diğer üç mezhebin imâmları, Medîne ehâlîsinin sözbirliğini sened olarak almadı.

İctihâd yolu ikidir: Biri, Irak âlimlerinin yolu olup, buna **(Re'y yolu)** denir. Ya'nî kıyâs yoludur. Bir işin nasıl yapılacağı, Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde açıkca bildirilmemiş ise, buna benziyen başka bir işin nasıl yapıldığı aranır, bulunur. Bu iş de, onun gibi yapılır. Eshâb-ı kirâmdan sonra "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" bu yolda olan müctehidlerin reîsi, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfedir "rahmetullahi aleyh".

İkinci yol, Hicâz âlimlerinin yolu olup, buna **(Rivâyet yolu)** denir. Bunlar, Medîne-i münevverenin o zemânki ehâlîsinin âdetlerini, kıyâsdan üstün tutar. Bu yolda olan müctehidlerin büyüğü, imâm-ı Mâlik "rahmetullahi aleyh"dir ki, Medîne-i münevverede oturuyordu. İmâm-ı Şâfi'î ile Ahmed ibni Hanbel de "rahmetullahi teâlâ aleyhimâ", imâm-ı Mâlikin sohbetlerinde bulunmuşlardır. İmâm-ı Şâfi'î, imâm-ı Mâlikin yolunu öğrendikden sonra, Bağdâd tarafına gelerek, İmâm-ı a'zamın talebesinden okuyup, bu iki yolu birleşdirdi. Ayrı bir ictihâd yolu kurdu. Kendisi çok belîğ, edîb olduğundan, âyet-i kerîmelerin ve hadîs-i şerîflerin ifâde tarzına bakıp, kuvvetli bulduğu tarafa göre iş görürdü. İki

tarafda da kuvvet bulamazsa, o zemân, kıyâs yolu ile ictihâd ederdi. Ahmed ibni Hanbel de, imâm-ı Mâlikin yolunu öğrendikden sonra Bağdâd taraflarına gidip, İmâm-ı a'zamın talebesinden kıyâs yolunu almış ise de, pek çok hadîs-i şerîf ezberlemiş olduğundan, önce, hadîs-i şerîflerin birbirini kuvvetlendirmesine bakarak, ictihâd etmişdir. Böylece, ahkâm-ı islâmiyyenin çoğunda, diğer üç mezhebden ayrılmışdır.

Bu dört mezhebin hâli, bir şehr ehâlîsinin hâline benzer ki, önlerine çıkan bir işin nasıl yapılacağı kanûnda bulunmazsa, o şehrin eşrâfı, ileri gelenleri toplanıp, o işi kanûnun uygun bir maddesine benzeterek yaparlar. Ba'zan uyuşamayıp, ba'zısı devletin maksadı, beldeleri ta'mîr ve insanların râhatlığıdır der. O işi, re'y ve fikrleri ile, kanûnun bir maddesine benzetir. Bunlar, hanefî mezhebine benzer. Ba'zıları da, devlet merkezinden gelen me'mûrların hareketlerine bakarak, o işi, onların hareketine uydurur ve devletin maksadı, böyle yapmakdır derler. Bunlar da, Mâlikî mezhebine benzer. Ba'zıları ise kanûnun ifâdesine, yazının gidişine bakarak, o işi yapma yolunu bulur. Bunlar da, Şâfi'î mezhebi gibidir. Bir kısmı ise, kanûnun başka maddelerini de toplayıp, birbiri ile karşılaşdırarak, bu işi doğru yapabilmek yolunu arar. Bunlar da, Hanbelî mezhebine benzer. İşte şehrin ileri gelenlerinden her biri, bir yol bulur ve hepsi, yolunun doğru ve kanûna uygun olduğunu söyler. Kanûnun istediği ise, bu dört yoldan biri olup, diğer üçü yanlışdır. Fekat, kanûndan ayrılmaları, kanûnu tanımadıkları için, devlete karşı gelmek için olmayıp, hepsi kanûna uymak, devletin emrini yerine getirmek için çalışdıklarından, hiçbiri suçlu görülmez. Belki, böyle uğraşdıkları için, beğenilir. Fekat, doğrusunu bulan dahâ çok beğenilip, mükâfât alır. Dört mezhebin hâli de böyledir. Allahü teâlânın istediği yol, elbette birdir. Dört mezhebin ayrıldığı bir işde, birinin doğru olup, diğer üçünün yanlış olması lâzımdır. Fekat, her mezheb imâmı, doğru yolu bulmak için uğraşdığından, yanılanlar afv olur. Hattâ sevâb kazanır. Çünki, Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Ümmetime, yanıldığı ve unutduğu için cezâ yokdur)** buyurdu. Bu ayrılıkları ba'zı işlerde olup, ibâdetlerin çoğunda, ya'nî Kur'ân-ı kerîmin ve hadîs-i şerîflerin açık olarak bildirdikleri ahkâmda ve inanılacak şeylerde, aralarında tam birlik bulunduğundan, birbirini kötülemezler.

[**Süâl:** İngilizlerin Arabistânda kurmuş oldukları bozuk fırkadaki vehhâbîler ve onların kitâblarını okuyanlar diyor ki, (mezhebler ikinci asrda meydâna çıkdı. Eshâb ve Tâbi'în, hangi mezhebde idi?)

Cevâb: Mezheb imâmı demek, Kur'ân-ı kerîm ve hadîs-i şerîflerde açıkca bildirilmiş olan din bilgilerini, Eshâb-ı kirâmdan işiterek toplıyan, kitâba geçiren büyük âlim demekdir. Açıkca bildirilmemiş olan bilgileri de, açık bildirilmiş olanlara benzeterek meydâna çıkarmışdır. **(Hadîka)** kitâbı üçyüzonsekiz (318). ci sahîfesinde diyor ki; (Bilinen dört imâm zemânında, başka mezheb imâmları da vardı. Bunların da mezhebleri vardı. Fekat, bunların mezheblerinde olanlar azala azala bugün hiç kalmadı). Eshâb-ı kirâmın herbiri müctehid idi. Hepsi de, derin âlim, mezheb imâmı idi. Herbiri kendi mezhebinde idi. Hepsi de, mezheb imâmlarımızdan dahâ üstün, dahâ çok bilgili idi. Mezhebleri dahâ doğru, dahâ kıymetli idi. Fekat, bunların kitâbları olmadığı için, mezhebleri unutuldu. Dört mezhebden başkasına uymak imkânı kalmadı. Eshâb-ı kirâm hangi mezhebde idi demek, alay kumandanı, hangi bölükdendir? Yâhud, fizik öğretmeni, okulun hangi sınıfı öğrencisidir demeğe benzemekdedir.]

Hicretden dörtyüz [400] sene geçdikden sonra, mutlak ictihâd yapabilecek kadar derin âlim kalmadığı, kitâblarda yazılıdır. **(Hadîka)** kitâbının yine üçyüzonsekiz [318]. ci sahîfesindeki hadîs-i şerîfde, yalancı, sapık din adamlarının çoğalacakları bildirilmekdedir. Bunun için, Ehl-i sünnet olan her müslimânın, bilinen dört mezhebden birini seçerek **(Taklîd)** etmesi lâzımdır. Ya'nî, bu mezhebin **(İlmihâl)** kitâbını okuyup öğrenmesi, îmânını ve bütün işlerini buna uydurması lâzımdır. Böylece, bu mezhebe girmiş olur. Dört mezhebden birini taklîd etmiyen kimse, Ehl-i sünnet olamaz. Buna **(Mezhebsiz ve Zındık)** denir. Mezhebsiz kimse, yâ yetmişiki bozuk fırkadan birindedir. Yâhud kâfir olmuşdur. Böyle olduğu, **(Bahr)**de, **(Hindiyye)**de ve **(Tahtâvî)**nin Zebâyıh kısmında ve **(İbn-i Âbidîn)**in Bâgîler kısmında yazılıdır. **(El-besâir)** kitâbının elliikinci sahîfesinde ve Ahmed Sâvî "rahmetullahi teâlâ aleyh" tefsîrinde, Kehf sûresinde de böyle yazılıdır.

(Mîzân-ül kübrâ) kitâbının sâhibi "rahmetullahi teâlâ aleyh" önsözünde diyor ki, (Unutulmuş olan mezheblerin ve bugün mevcûd bulunan dört mezhebin hepsi hakdır, sahîhdir. Birinin, başkası üzerine üstünlüğü yokdur. Çünki, hepsi aynı din kaynağından alınmışlardır. Bütün mezheblerde, yapılması kolay işler **[Ruhsat]** bulunduğu gibi, yapılması güç **[Azîmet]** olan işler de vardır. Azîmet olan işi yapabilecek kimsenin, kolay işi yapmağa kalkışması, din ile oynamak olur. Azîmeti yapmakdan âciz olan, özrlü olan kimsenin ruhsat olanı yapması câiz olur. Böyle kimsenin ruhsat olanı yapması, azîmet yapmış gibi çok sevâb olur. Âciz olmıyanın, kendi mezhebindeki ruhsatları yapmaması, azîmetleri

yapması vâcibdir. Hattâ, kendi mezhebinde yalnız ruhsatı bulunan işin, başka mezhebde azîmeti varsa, o azîmeti yapması vâcib olur. Mezheb imâmlarından birinin sözünü beğenmemekden veyâ kendi düşüncesini onun sözünden dahâ üstün sanmakdan, çok sakınmalıdır. Çünki, başkalarının ilmleri, anlayışları, müctehidlerin, ilmleri ve anlayışları yanında, hiç gibi kalır). Özrü olmıyan kimseye kendi mezhebinde ruhsat ile amel câiz olmayınca, başka mezheblerdeki kolaylıkları araşdırmanın, ya'nî mezhebleri **(Telfîk)** etmenin hiç câiz olmadığı anlaşılmakdadır.

(Dürr-ül-muhtâr)ın sâhibi "rahmetullahi teâlâ aleyh" önsözünde ve bunun **(Redd-ül-muhtâr)** hâşiyesinde [ya'nî İbni Âbidînde] diyor ki, (Bir işi, ibâdeti yaparken mezheblerin kolaylıklarını araşdırıp, bunlara göre yapmak bâtıldır. Meselâ abdestli kimsenin derisinden kan aksa, Şâfi'î mezhebinde abdesti bozulmaz. Hanefîde bozulur. Yabancı kadının derisine, derisi değse, Şâfi'îde bozulur. Hanefî mezhebine göre bozulmaz. Abdest aldıkdan sonra derisinden kan akan ve derisi yabancı kadının derisine değen bir kimsenin bu abdestle kıldığı nemâz sahîh olmaz. Bunun gibi, bir işi bir mezhebe göre yaparken, ikinci bir mezhebe de uymak sözbirliği ile bâtıldır. Şöyle ki, Şâfi'î mezhebine uyarak, başının az bir yerini mesh eden kimseye köpek sürtünse, bu kimsenin Mâlikîyi de taklîd ederek, burasını yıkamadan kıldığı nemâz sahîh olmaz. Çünki Şâfi'îde köpek sürtünenin nemâzı sahîh olmaz. Mâlikîde, köpek necs değil ise de, başının hepsini mesh etmesi lâzımdır. Yine bunun gibi, ikrâh ile, ya'nî korkutularak yapdırılan talâk, Hanefîde sahîh olur. Diğer üç mezhebde sahîh olmaz. Bu adamın, Şâfi'î mezhebine uyarak, boşadığı kadın ile ve Hanefîyi taklîd ederek, bu kadının kız kardeşi ile, aynı zemânda evli olması câiz değildir. Çünki, bir iş yaparken mezhebleri **(Telfîk)** etmek ya'nî kolaylıklarını arayıp bunlara göre yapmak, sözbirliği ile sahîh değildir. Dört mezhebden, hiçbirine uymadan bir şey yapmak da câiz değildir). Nemâz vaktlerini anlatırken diyor ki, (Sefer ve matar gibi özr olunca, öğle ve ikindiyi ve akşam ile yatsıyı birlikde kılmak Şâfi'îde câizdir. [Matar, yağmur demekdir.] Hanefîde câiz değildir. Bir hanefî, seferî iken, meşakkat olmadığı hâlde, öğleyi ikindi vaktinde kılsa harâm olur. İkindiyi öğle vaktinde kılsa hiç sahîh olmaz. Şâfi'î mezhebinde ise, ikisi de sahîh olur. Kendi mezhebine göre harac, ya'nî meşakkat olduğu zemân, kendi mezhebindeki ruhsatla amel etmesi câiz olur. Ruhsat ile de yapmakda meşakkat olursa, başka mezhebi taklîd etmek câiz ise de, o mezhebde, o ibâdet için farz ve vâcib olan şeyleri de yapması lâzımdır.) Bir işi, bir ibâdeti yaparken başka bir mezhebi taklîd eden kimse,

kendi mezhebinden çıkmış olmaz. Mezheb değişdirmiş olmaz. Yalnız o işi yaparken diğer mezhebin şartlarına ri'âyet etmesi lâzımdır.

İbni Âbidîn "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Redd-ül-muhtâr)**ın ikinci cildi, beşyüzkırkikinci sahîfesinde buyuruyor ki, (Bir Hanefî, abdest alırken niyyet etmese, bu abdest ile öğleyi kılsa, câiz olur. İkindiden sonra Şâfi'î olup ikindiyi kılsa, sahîh olmaz. Niyyet ederek tekrâr abdest alması lâzım olur). **(Ta'zîr)**i anlatırken diyor ki, (Bir kimse, dînî, ilmî lüzûm olmadan dünyâ işleri için mezhebini değişdirse, dînini oyuncak yapmış olur. Cezâlandırılması lâzım olur. Îmânsız ölmesinden korkulur. Bir âyet-i kerîmede meâlen, **(Bilenlerden sorunuz!)** buyuruldu. Bunun için, müctehide sormak, bir mezhebe uymak vâcib oldu. Bir mezhebi taklîd etmek, ya'nî bu mezhebe uymak, o mezhebde olduğunu söylemekle olur. Söylemeksizin, kalb ile niyyet ederek de olur. Mezhebe uymak, mezheb imâmının sözlerini okuyup, öğrenip yapmak demekdir. Öğrenmeden, bilmeden, ben Hanefîyim, ben Şâfi'îyim demekle, o mezhebe girmiş olmaz. Böyle olanlar, hocalara sorarak, ilmihâl kitâblarından öğrenerek ibâdet yapmalıdır). Şâhidliği anlatırken diyor ki, (Mezhebe ehemmiyyet vermiyerek veyâ kolayına geleni yapmak için mezheb değişdirenin [ve mezhebleri birleşdirenin, kolaylıklarını seçip toplıyanların] şâhidliği kabûl olmaz).

İbni Âbidîn önsözünde diyor ki, (Halîfe Hârûn-ür-reşîd, imâm-ı Mâlike dedi ki, islâm memleketlerinin her tarafına senin kitâblarını yaymak ve herkesin yalnız bu kitâblara uymalarını emr etmek istiyorum. İmâm-ı Mâlik buyurdu ki, yâ Halîfe, böyle yapma! Âlimlerin mezheblere ayrılması, Allahü teâlânın bu ümmete olan rahmetlerinden biridir. Herkes, dilediği mezhebe uyar. Mezheblerin hepsi, doğrudur).

(Mü'min) ve **(Müslim)** ve **(Müslimân)** demek, Allahü teâlâ tarafından, Muhammed aleyhisselâm vâsıtası ile, insanlara bildirilmiş ve islâm memleketlerine yayılmış din bilgilerine inanan, kabûl eden kimse demekdir. Bu bilgiler Kur'ân-ı kerîmde ve binlerce hadîs-i şerîflerde bildirilmişdir. Bu bilgileri, Eshâb-ı kirâm Peygamberimizden "sallallahü aleyhi ve sellem" işitmiş, **(Selef-i sâlihîn)** de, ya'nî Eshâb-ı kirâmdan sonra, ikinci ve üçüncü asrlarda [yüzyıllarda] gelen islâm âlimleri de, Eshâb-ı kirâmdan işiterek veyâ bu işitenlerden işiterek kitâblarına yazmışlardır. Sonra gelen islâm âlimleri, Selef-i sâlihînin kitâblarındaki bilgileri başka başka açıklamışlar, birbirlerinden ayrılmışlar, ma'nâları açık bildirilmemiş, inanılması lâzım bilgilerde, yetmişüç ayrı fırka mey-

dâna gelmişdir. Bunlardan yalnız bir fırkası, bu açıklamaları yaparken, kendi düşüncelerini, görüşlerini karışdırmamış, bir değişiklik ve ekleme yapmamışlardır. Bu doğru îmânlı fırkaya **(Ehl-i sünnet)** veyâ **(Sünnî)** denir. Şübheli âyetleri ve hadîsleri yanlış te'vîl ederek i'tikâdı bozulan yetmişiki fırkaya **(Bid'at)** veyâ **(Dalâlet)** fırkaları yâhud mezhebsiz denir. Bunlar da müslimândır. Fekat **(Sapık)** yoldadırlar.

Ma'nâları açık bildirilmiş olan, inanılacak şeylerde, Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere yalnız kendi akl ve görüşleri ile ma'nâ vererek, îmânı bozulan, kâfir olan kimseye **(Mülhid)** denir. **(Mülhid)** kendini samîmî müslimân ve Muhammed aleyhisselâmın ümmeti bilir. **(Münâfık)** ise müslimân görünür. Fekat başka dindendir. **(Zındık),** dinsizdir. Hiçbir dîne inanmaz. Müslimânları dinsiz, ateist yapmak için, müslimân görünür. **(Dinde reform)** yapmak, islâmiyyeti değişdirerek, bozarak yok etmek çabasındadır, islâm düşmanıdır. Çok zararlıdır. Masonlar ve ingiliz câsûsları böyledir.

(Müslimân) olmak için, inanılması lâzım gelen bilgiler, yalnız inanılacak altı şey değildir. Meşhûr olan **(Farz)**ların yapılmasının lâzım olduğuna ve **(Harâm)**ları yapmamak, bunlardan sakınmak lâzım olduğuna inanmak da, müslimân olmak için lâzımdır. Farzları yapmanın ve harâmlardan sakınmanın birinci vazîfe olduğunu kabûl etmiyen kimsenin îmânı gider. **(Mürted)** olur. Kabûl edip de, nefsine ve fenâ arkadaşlara uyarak farzlardan bir veyâ birkaçını yapmıyan yâhud bir veyâ birkaç harâm işleyen kimse, müslimândır. Fekat, kusûrlu, kabâhatli müslimândır. Böyle müslimâna **(Fâsık)** denir. Farzları yapmağa ve harâmlardan sakınmağa **(İbâdet)** yapmak denir. İbâdet yapmağa çalışan ve ibâdetde kusûru olunca, hemen tevbe eden müslimâna **(Sâlih)** denir.

Şimdi, hür memleketlerde oturup da, îmân edilecek altı şeyi ve meşhûr olan farzları ve harâmları bilmemek özr değildir. Öğrenmemek büyük günâhdır. Kısa olarak öğrenmek ve çocuklarına öğretmek lâzımdır. Ehemmiyyet vermediği için öğrenmezse, kâfir olur. Yalnız **(Eşhedü en lâilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve Resûlüh)** diyen ve ma'nâsını bilip inanan bir kâfir, o anda müslimân olur ise de, sonra yavaş yavaş, îmân edilecek altı şeyi ve her müslimân için farz ve harâm olan meşhûr bilgileri öğrenmesi ve bilenlerin, ya'nî müslimânların buna öğretmeleri lâzımdır. Öğrenmezse müslimânlıkdan çıkar. **(Mürted)** olur. Bunları, Ehl-i sünnet âlimlerinin yazdığı doğru **(İlmihâl)** kitâblarından öğrenmesi lâzımdır. [Ehl-i sünnet bilgilerinden haberi olmayan profesörlerin konferanslarına ve kitâblarına aldanmamalıdır.]

İkinci Kısm

MUHTELİF BİLGİLER

BÖLÜCÜLER, BOZUK MEZHEBLER

Müslimânlar iki kısmdır. Birincisi, Ehl-i sünnet fırkasıdır. Hak olan, doğru olan bu Ehl-i sünnet fırkasındaki müslimânlar dört mezhebe ayrılmışlardır. Bunların i'tikâdları, îmânları birdir. Aralarında hiç ayrılık yokdur. İkincisi, Ehl-i sünnet i'tikâdında olmıyanlardır. Bunlara, bid'at ehli, ya'nî mezhebsiz denir. Şî'îler ve vehhâbîler bunlardandır. Zemânımızda, İbni Teymiyyeciler, Cemâleddîn-i Efgânî, Muhammed Abduh, Seyyid Kutb, Mevdûdîciler ve Teblîg-ı Cemâ'atcılar ve Vehhâbîler, bid'at ehlidirler. Vehhâbîler, kendilerine beşinci mezheb diyorlar. Bu sözleri doğru değildir. **(Beşinci mezheb)** diye birşey yokdur. Bugün, din bilgilerini bu dört mezhebden birinin ilmihâl kitâblarından öğrenmekden başka çâre yokdur. Herkes, kendine kolay gelen mezhebi seçer. Onun kitâblarını okur, öğrenir. Her işini bu mezhebe uygun yapar. O mezhebi **(Taklîd)** etmiş olur. O mezhebden olur. Herkese, anasından babasından işitdiğini, gördüğünü öğrenmek kolay geleceği için, müslimânlar, anasının, babasının mezhebinde olmakdadır. Mezheblerin bir olmayıp, dört olması, insanlar için kolaylıkdır. Bir mezhebden çıkıp, başkasına girmek câiz ise de, yenisini öğrenmek için, senelerce çalışmak lâzım olur ve eski mezhebini öğrenmek için yapdığı çalışmaları boşuna gitmiş olur. Hem de, eski bilgileri ile yenisini karışdırarak, birçok işleri yapmakda şaşırabilir. Bir mezhebi beğenmiyerek ondan çıkmak hiç câiz olmaz. Çünki Selef-i sâlihîni techîl etmek, beğenmemek küfr olur demişlerdir.

Şimdi, Pâkistânda Mevdûdî ve Hamîdullah ve Teblîg-ı cemâ'atcılar ve Mısrda Cemâleddîn-i Efgânî ve Kâhire müftîsi Muhammed Abduh ve bunun talebeleri Seyyid Kutb ve Reşîd Rızâ gibi mezhebsiz kimseler ve bunların kitâblarını okuyarak aldananlar, mezhebleri birleşdirmeli diyorlar. Dört mezhebin kolay taraflarını seçip toplamalı, islâmiyyeti kolaylaşdırmalı diyorlar. Kısa akları ile, noksan bilgileri ile, bu fikri savunuyorlar. Kitâblarına göz atılınca, tefsîr, hadîs, üsûl ve fıkh bilgilerinden

haberleri olmadığı, çürük mantıkları ve yaldızlı yazıları ile, cehllerini ortaya koydukları hemen görülmekdedir. Çünki:

1 — Dört mezheb âlimleri (Hükm-i müleffık bâtıldır) buyuruyor. Ya'nî, birkaç mezhebe birlikde uyarak yapılan bir ibâdet, bu mezheblerin hiç birinde sahîh olmadığı zemân, mezhebleri karışdırması bâtıl olur, sahîh olmaz. Dört mezheb âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" bu sözbirliğine uymıyan kimse, bu mezheblerin hiçbirinden olmaz. Mezhebsiz olur. Mezhebsiz olanın işleri, islâmiyyete uygun olmaz. Uydurma olur. Dîni oyuncak hâline getirmiş olur.

2 — Müslimânları, ibâdetleri tek bir yolda sıkışdırmak, islâm dînini güçleşdirmek olur. Allahü teâlâ ve Onun Peygamberi "sallallahü aleyhi ve sellem", isteselerdi, herşeyi açık bildirirler, işler tek bir yola uyarak yapılırdı. Fekat, Allahü teâlâ ve Onun Resûlü "sallallahü aleyhi ve sellem" insanlara acıdıkları için, herşeyi açık bildirmediler. Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" anlayışlarına göre, çeşidli mezhebler ortaya çıkdı. Bir kimse sıkışınca, kendi mezhebinin kolay tarafına kayar. Dahâ da sıkışınca, başka mezhebi taklîd ederek, o işi kolayca yapar. Tek mezheb yapılırsa, böyle kolaylık olmaz. Mezhebsizler, kolaylıkları topladık sananlar, farkına varmadan, müslimânların işlerini güçleşdirmiş olurlar.

3 — Bir ibâdetin bir kısmını bir mezhebe göre yaparken, diğer kısmını, bu mezhebe göre yapmayıp, başka mezhebe göre yapmağa kalkışmak, birinci mezheb imâmının bilgisini beğenmemek olur. Selef-i sâlihîni "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" techîl etmenin küfr olduğu yukarıda bildirilmişdi.

İbâdetleri değişdirmek istiyenler, Ehl-i sünnet âlimlerini "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" tahkîr edenler, târîhde çok görüldü. Mezheblerin kolaylıklarını seçip, dört mezhebi kaldırmalı diyenlerin, mezheb imâmlarının kitâblarından bir sahîfeyi bile doğru okuyup anlıyamadıkları meydândadır. Çünki, mezhebleri ve mezheb imâmlarının yüksekliklerini anlıyabilmek için, âlim olmak lâzımdır. Âlim olan, câhilce, ahmakca bir çığır açıp, insanları, felâkete sürüklemez. Târîh boyunca, ortaya çıkmış olan câhillere, sapıklara aldananlar, felâkete sürüklenmişlerdir. Bindörtyüz seneden beri her asrda gelmiş olan ve hadîs-i şerîflerle övülmüş bulunan **(Ehl-i sünnet)** âlimlerine uyanlar, se'âdete kavuşmuşlardır. Bizler de ecdâdımızın, o sâlih, temiz müslimânların, Allah için, islâmiyyetin yayılması için, canlarını

veren şehîdlerin doğru yoluna sarılmalı, türedi dinde reformcuların zehrli, zararlı yazılarına aldanmamalıyız!

Fekat ne yazık ki, Kâhire mason locası başkanı olan Abduhun zehrli fikrleri, bir yandan Mısrda **(Câmi'ul-ezher)** medresesine yayıldı. Böylece Mısrda, Reşîd Rızâ ve Ezher medresesi Rektörü Mustafâ Merâgî ve Kâhire müftîsi Abdülmecid Selîm ve Mahmûd Şeltüt ve Tentâvî Cevherî ve Abdürrâzık pâşa ve Zekî Mubârek ve Ferîd Vecdî ve Abbâs Akkâd ve Ahmed Emîn ve Doktor Tâhâ Hüseyn pâşa ve Kâsım Emîn ve Hasen Bennâ gibi **(Dinde reformcular)** türedi. Bir yandan da, üstâdları Abduha yapıldığı gibi, bunlara da ilerici islâm âlimi denilerek, kitâbları türkçeye terceme edildi. Câhil din adamlarının ve gençlerin doğru yoldan kaymalarına sebeb oldular.

Büyük islâm âlimi, ondördüncü asrın müceddidi olan seyyid Abdülhakîm Efendi "rahmetullahi aleyh", (Kâhire müftîsi Abduh, islâm âlimlerinin büyüklüğünü anlıyamamış, islâm düşmanlarına satılmış, sonunda mason olarak islâmiyyeti içerden yıkan azılı kâfirlerden olmuşdur) buyurdu.

Abduh gibi küfre veyâ bid'ate, dalâlete sürüklenenler, kendilerinden sonra gelen genç din adamlarını da doğru yoldan çıkarmak için, âdetâ birbirleri ile yarış etmişler, **(Ümmetimin felâketi, fâcir** [sapık] **olan din adamlarından olacakdır)** hadîs-i şerîfinin haber verdiği felâketlere ön-ayak olmuşlardır.

Abduh 1323 [m. 1905] de Mısrda ölünce, yetişdirmiş olduğu çömezleri de, boş durmamış, kahr ve gadab-ı ilâhînin tecellîsine sebeb olan çok sayıda zararlı kitâblar neşr etmişlerdir. Bunlardan biri, Reşîd Rızânın **(Muhâverât)** kitâbıdır. Bu kitâbında, üstâdı gibi, Ehl-i sünnetin dört mezhebine saldırmış, mezhebleri fikr ayrılığı sanarak ve ictihâd üsûl ve şartlarını, te'assub ve münâkaşa şeklinde göstererek, (islâm birliğini bozmuşlardır) diyecek kadar dalâlete düşmüşdür. Dört mezhebden birini taklîd eden, bin seneden beri gelmiş milyonlarca hâlis müslimân ile âdetâ alay etmişdir. Asrın ihtiyâclarını karşılamayı, dîni, îmânı değişdirmekde arayacak kadar islâmiyyetden uzaklaşmışdır. Dinde reformcuların birleşdikleri tek nokta, kendilerini gerçek müslimân ve asrın ihtiyâclarını kavramış, geniş kültür sâhibi bir islâm âlimi olarak tanıtmaları, islâm kitâblarını okuyup, anlayıp, Resûlullahın vârisi oldukları müjdelenmiş ve **(Zemânların en hayrlısı, onların zemânıdır)** hadîs-i şerîfi ile övülmüş Ehl-i sünnet

âlimlerinin yolunda giden hakîkî, sâlih müslimânlara da, avâm gibi düşünen taklîdciler demeleridir. İslâmiyyet ahkâmından, fıkh bilgilerinden haberleri olmadığını, ya'nî din bilgilerinden mahrûm, kara câhil olduklarını, konuşmaları ve yazıları açıkca gösteriyor. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", **(İnsanların en üstünü îmânı doğru olan âlimlerdir)** ve **(Din âlimleri, Peygamberlerin vârisleridir)** ve **(Kalb bilgileri, Allahın esrârından bir sırdır)** ve **(Âlimlerin uykusu ibâdetdir)** ve **(Ümmetimin âlimlerine saygılı olunuz! Onlar, yer yüzünün yıldızlarıdır)** ve **(Âlimler kıyâmet günü şefâ'at edeceklerdir)** ve **(Fıkh âlimleri kıymetlidir. Onlarla berâber bulunmak ibâdetdir)** ve **(Talebesi arasında âlim, ümmeti arasında olan Peygamber gibidir)** hadîs-i şerîfleri ile, binüçyüz seneden beri gelmiş olan Ehl-i sünnet âlimlerini mi medh buyuruyor? Yoksa, bunlardan sonra türemiş olan Abduhu ve çömezlerini mi övüyor? Bu süâle yine Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" efendimiz cevâb vermekde, **(Her asr, önceki asrdan dahâ kötü olacakdır. Böylece, kıyâmete kadar bozulacakdır!)** ve **(Kıyâmet yaklaşdıkça, din adamları eşek leşinden dahâ bozuk, dahâ kokmuş olacaklardır)** buyurmakdadır. Bu hadîs-i şerîfler, **(Tezkire-i Kurtubî muhtasarı)**nda yazılıdır. Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" medh ve senâ buyurduğu islâm âlimlerinin hepsi ve binlerle Evliyânın hepsi, sözbirliği ile bildiriyor ki, Cehennemden kurtulacağı müjdelenen bir fırka, **(Ehl-i sünnet vel-cemâ'at)** denilen âlimlerin mezhebidir. Ehl-i sünnet olmıyanlar, Cehenneme gideceklerdir. Yine bildiriliyor ki, **(Mezheblerin telfîkı)** bâtıldır. Ya'nî, dört mezhebin kolaylıklarını toplayıp uydurma tek bir mezheb yapmanın bâtıl, saçma birşey olacağını da sözbirliği ile bildirmişlerdir.

Aklı olan kimse, bin seneden beri gelmiş olan islâm âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" sözbirliği ile övdükleri Ehl-i sünnet mezhebine mi uyar? Yoksa, yüz seneden beri türemiş olan kültürlü (!), ilerici din câhillerine mi inanır?

Cehenneme gidecekleri, hadîs-i şerîflerle bildirilmiş olan yetmişiki fırkanın ileri gelenleri, çenesi kuvvetli olanları, her zemân, Ehl-i sünnet âlimlerine "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" saldırmışlar, bu mubârek müslimânları lekelemeğe yeltenmişler ise de, kendilerine âyet-i kerîmelerle ve hadîs-i şerîflerle cevâb verilerek rezîl edilmişlerdir. Ehl-i sünnete karşı, ilm ile başarı sağlıyamıyacaklarını görünce, eşkiyâlığa, zorbalığa başlamışlar, her asrda binlerce müslimân kanı dökülmesine se-

beb olmuşlardır. Ehl-i sünnetin dört mezhebinde bulunan hakîkî müslimânlar ise, hep birbirlerini sevmişler, kardeş olarak yaşamışlardır.

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", **(İş hayâtında, müslimânların mezheblere ayrılması, Allahü teâlânın rahmetidir)** buyuruyor. 1282 [m. 1865] senesinde doğmuş ve 1354 [m. 1935] de Kâhirede füc'eten ölmüş olan Reşîd Rızâ gibi dinde reformcular ise, mezhebleri birleşdirerek, islâm birliği kuracaklarını söylüyorlar. Hâlbuki Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", yeryüzündeki bütün müslimânların tek bir îmân yolunda, dört halîfesinin doğru yolunda, birleşmelerini emr buyurdu. İslâm âlimleri "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", elele vererek, çalışıp, dört Halîfenin i'tikâd yolunu kitâblara geçirdiler. Peygamberimizin emr etdiği bu tek yola, **(Ehl-i sünnet vel-cemâ'at)** ismini verdiler. Yeryüzündeki bütün müslimânların bu tek **(Ehl-i sünnet)** yolunda birleşmeleri lâzımdır. İslâmda birlik istiyenler, sözlerinde samîmî iseler, mevcûd olan bu birliğe katılmalıdırlar. Fekat, ne yazıkdır ki, islâmiyyeti içerden yıkmağa çalışan masonlar, ingilizler, hep böyle yaldızlı sözlerle müslimânları aldatmışlar, (işbirliği sağlıyacağız) maskesi altında (îmân birliği)ni parçalamışlardır.

İslâm düşmanları, tâ ilk asrdan beri, islâmiyyeti yoketmek için çalışıyorlar. Şimdi de, masonlar, komünistler, yehûdîler, hıristiyanlar, çeşidli plânlarla saldırıyorlar. Cehenneme gidecekleri bildirilmiş olan sapık müslimânlar da, doğru yolda olan Ehl-i sünneti lekelemek, müslimânları doğru yoldan ayırmak için, hîle ve iftirâ yapıyorlar. Böylece, islâm düşmanları ile işbirliği yaparak, Ehl-i sünneti yıkmağa uğraşıyorlar. Bu saldırıların öncülüğünü **(İngilizler)** yapdı. Bütün imperatorluk kaynaklarını, hazînelerini, silahlı kuvvetlerini, donanmasını, tekniğini, politikacılarını ve yazarlarını bu alçak savaşlarında ileri sürdü. Böylece, dünyânın en büyük iki islâm devleti olan ve Ehl-i sünnetin bekçisi bulunan Hindistândaki Gürgâniyye ve üç kıt'a üzerine yayılmış bulunan Osmânlı islâm devletlerini yıkdı. Bütün memleketlerde islâmın değerli kitâblarını yok etdi. İslâm bilgilerini birçok yerlerden sildi, süpürdü. İkinci cihân harbinde, komünistler yok olmak üzere iken, bunların kuvvetlenmelerine, yayılmalarına sebeb oldu. Müslimânların mukaddes yerleri olan Filistinde yehûdî devletinin kurulması için çalışan Siyonizm **(Sihyûniyye)** teşkilâtını, İngiliz başvekîllerinden James Balfour, 1917 de meydâna getirdi. İn-

giliz hükûmeti, bu işi senelerce destekleyip, 1366 [m. 1947] da İsrâil devletinin kurulmasını sağladı. Yine İngiliz hükûmeti, Arabistân yarımadasını Osmânlılardan alıp, Sü'ûd oğullarına teslîm ederek, 1351 [m. 1932] de, sapık i'tikâdlı, vehhâbî devleti kurulmasını sağladı. Böylece islâmiyyete en büyük darbeyi vurdu. Vehhâbîlerin, ingilizlerden aldıkları emrler ile, Hicâzdaki müslimânlara yapdıkları zulm ve işkenceler, **(Kıyâmet ve Âhıret)** kitâbının sonunda uzun yazılıdır.

Abdürreşîd İbrâhîm efendi, 1328 [m. 1910] da İstanbulda basılan türkçe **(Âlem-i islâm)** kitâbının ikinci cildinde, (İngilizlerin islâm düşmanlığı) yazısının bir yerinde diyor ki, (Hilâfet-i islâmiyyenin bir ân evvel kaldırılması, ingilizlerin birinci düşüncesidir. Kırım muharebesine sebeb olmaları ve burada türklere yardım etmeleri, hilâfeti mahv etmek için bir hîle idi. Pâris muâhedesi, bu hîleyi ortaya koymakdadır. [1923 de yapılan Lozan sulhunde yapdıkları teklîflerde ingilizler, bu düşmanlıklarını açıkca göstermişlerdir.] Her zemân müslimânların başına gelen felâketler, hangi perde ile örtülürse örtülsün, hep ingilizlerden gelmişdir. İngiliz siyâsetinin temeli, islâmiyyeti yok etmekdir. Bu siyâsetin sebebi, islâmiyyetden korkmalarıdır. Müslimânları aldatmak için, satılmış vicdansızları kullanmakdadırlar. Bunları islâm âlimi, kahraman olarak tanıtırlar. Sözümüzün hülâsası, islâmiyyetin en büyük düşmanı ingilizlerdir.) Abdürreşîd efendi, 1363 [m. 1944]de Japonyada vefât etdi.

İngilizler, yüzyıllardır islâm memleketlerini kana boyamakla kalmamış, İskoç masonları, binlerce müslimânı ve din adamlarını aldatarak, mason yapmış, (insanlığa yardım, kardeşlik) gibi lâflarla, seve seve dinden çıkmalarına, mürted olmalarına sebeb olmuşdur. İslâmiyyeti büsbütün yok etmek için, bu mürted masonları maşa olarak kullanmışlardır. Böylece, Mustafâ Reşîd pâşa, Âlî pâşa, Fuâd pâşa, Midhad pâşa, Tal'at pâşa, Cemâl pâşa ve Enver pâşa gibi masonları, islâm devletlerinin yıkılmalarında kullanıldıkları gibi, Cemâleddîn-i Efgânî ve Muhammed Abduh gibi masonlar ve yetişdirdikleri çömezler de, islâm bilgilerini bozmağa, yok etmeğe âlet olmuşlardır. Bu mason din adamlarının yazdıkları yüzlerce yıkıcı, bozucu din kitâbları arasında Mısrlı Reşîd Rızânın **(Muhâverât)** kitâbı, arabîden çeşidli dillere terceme edilerek, islâm memleketlerine dağıtılmakda, müslimânların dinlerini ve îmânlarını bozmağa çalışmakdadırlar. Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" kitâblarını okumamış,

anlıyamamış birkaç genç din adamının da bu akıntıya kapılarak felâkete sürüklendikleri ve başkalarının da felâketlerine sebeb oldukları görülmekdedir.

(Muhâverât) kitâbı, 88.ci sahîfede bildirilmişdir. Bu kitâbda, Ehl-i sünnetin dört mezhebine çatılmakda, islâm bilgilerinin dört kaynağından biri olan **(İcmâ'-ı ümmet)** inkâr edilmekde, herkes; Kitâbdan, Sünnetden kendi anladığına göre amel etmeli denilmekdedir. Böylece, islâm bilgilerini kökünden yıkmağa çalışmakdadır. Müslimân kardeşlerimize, bu kitâbın bozukluğunu ve zararlarını anlatmak için **(Din adamı bölücü olmaz)** kitâbını hâzırlıyarak, türkçe, ingilizce ve arabî dillerinde neşr eyledik. Ayrıca, büyük islâm âlimi Abdülganî Nablüsînin "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Hulâsat-üt-tahkîk fî-beyân-ı hükm-ittaklîd vettelfîk)** ve Yûsüf-i Nebhânînin "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Huccetullahi alel'âlemîn)** ve Muhammed Hayât Sindînin **(Gâyet-üt-tahkîk)** risâlesi ve Hind âlimlerinden Muhammed Abdürrahmân Silhetînin "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Seyf-ül-ebrâr)** kitâblarının, o zararlı kitâba tam bir cevâb olduklarını görüp, bu dört kitâbı da ofset yolu ile teksîr ve neşr eyledik.

(Hulâsat-üt-tahkîk) sonunda buyuruyor ki, (müslimânlar, yâ müctehid olur, yâhud, ictihâd derecesine yükselmemişdir. Müctehid de, yâ **(Mutlak müctehid)** olur. Yâhud, **(Mukayyed müctehid)** olur. Mutlak müctehidin, başka bir müctehidi taklîd etmesi câiz değildir. Kendi ictihâdına uyması lâzımdır. Mukayyed müctehidin ise, bir mutlak müctehidin mezhebinin usûllerine uyması vâcibdir. Bu usûllere uyarak yapacağı kendi ictihâdına uyar.

Müctehid olmıyanlar, dört mezhebden dilediğine uyar. Fekat, bir işi bir mezhebe göre yaparken, bu mezhebin, bu işin sahîh olması için şart etdiği şeylerin hepsini yapması lâzımdır. Bu şartlardan birini yapmazsa, bu işi sahîh olmaz. Bu işin bâtıl olacağı sözbirliği ile bildirilmişdir. Bir mezhebin dahâ üstün olduğuna inanması şart değil ise de, herkesin, kendi mezhebinin üstün olduğuna inanması iyi olur. Bir ibâdeti veyâ bir işi yaparken, birkaç mezhebi **(Telfîk etmek),** ya'nî bu işi bu mezheblerin birbirlerine uymıyan sözlerine göre yapmak, dört mezhebden çıkmak ve beşinci bir mezheb meydâna getirmek olur. Bu iş, karışdırmış olduğu mezheblerin hiçbirine göre sahîh olmaz, bâtıl olur. Dîni oyuncak yapmış olur. Bunun için, **(Havz-ı kebîr)**den az olan ve kulleteyn denilen mikdârdan az olmıyan bir suyun içine necâset

düşmüş, suyun rengi, kokusu veyâ tadı değişmemiş olup, bu su ile abdest alırken niyyet etmez ise ve abdest uzvlarını sıra ile yıkamaz ve uğmaz ve birbirleri ardı sıra çabuk yıkamazsa ve Besmele ile başlamazsa, bunun abdesti, dört mezheb imâmlarının hiçbirine göre sahîh olmaz. Buna sahîh diyen, beşinci bir mezheb uydurmuş olur. Bir müctehidin dahî, dört mezhebin sözbirliğine uymıyan beşinci bir söz söylemesi câiz değildir. [Yukarıda ismi geçen **(Kulleteyn)** mikdârı suyun ne demek olduğu **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbında uzun bildirilmişdir.] Sadr-üş-şerî'a, **(Tavdîh)** kitâbında diyor ki, (Bir işin yapılması için, Eshâb-ı kirâmdan iki dürlü haber gelmiş ise, sonradan gelenlerin, bir üçüncüsünü söylemeleri, söz birliği ile câiz değildir. Her asrın âlimleri de, Eshâb-ı kirâm gibidir diyenler oldu). Molla Husrev "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Mir'ât-ül-üsûl)**de diyor ki, (Bir işin yapılmasında, birinci asrın âlimlerinden, birbirlerine benzemiyen iki haber gelmiş ise, bu iş için üçüncü bir söz söylemenin câiz olmadığı icmâ' ile bildirilmişdir. Her asrın alimlerinin de, Eshâb-ı kirâm gibi olduğunu söylemek sahîhdir). Celâleyn tefsîrinin ilk yazarı Celâleddîn-i Mihallî, Süyûtînin **(Cem'ul Cevâmi')**i şerhinde diyor ki, (İcmâ'a muhâlefet harâmdır. Âyet-i kerîme ile men' edilmişdir. Bunun için, Selefin ihtilâf etdiği bir iş için, üçüncü bir söz söylemek harâm olur).

Bir ameli iki veyâ üç veyâ dört mezhebin birbirlerine uymıyan sözlerine göre yapmak, bu mezheblerin icmâ'ını bozar. Bu ameli bu mezheblerden hiç birine göre sahîh olmaz. Ya'nî, **(Telfîk)** câiz değildir. Kâsım bin Katlûbega, **(Tashîh)**de diyor ki, (Bir işi iki muhtelif ictihâda uyarak yapmanın sahîh olmıyacağı sözbirliği ile bildirildi. Bunun için, abdest alırken başının hepsini mesh etmiyen kimse, köpeğe değdikden sonra nemâz kılarsa, bu nemâzı sahîh olmaz. Böyle nemâzın, sözbirliği ile bâtıl olduğu Şâfi'î âlimlerinden Şihâbüddîn Ahmed bin İmâdın "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Tevkîfül-hükkâm)** kitâbında da yazılıdır). Yukarıda yazılı kimse, başının hepsini mesh etmediği için, imâm-ı Mâlik "rahmetullahi teâlâ aleyh", köpeğe süründüğü için de imâm-ı Şâfi'î "rahmetullahi teâlâ aleyh", bunun abdesti ve nemâzı sahîh olmaz dediler.

Hanefî âlimlerinden Muhammed Bağdâdî "rahmetullahi teâlâ aleyh", **(Taklîd)** risâlesinde diyor ki, (Başka bir mezhebi taklîd edebilmek için üç şart vardır: Birinci şart, İbni Hümâm **(Tahrîr)**de yazıyor ki, kendi mezhebine göre başladığı bir işi, başka

mezhebe uyarak temâmlıyamaz. Meselâ, Hanefîye göre aldığı abdest ile Şâfi'îye göre nemâz kılamaz. İkinci şart, İbni Hümâm, **(Tahrîr)** kitâbında, Ahmed bin İdrîs Karâfîden alarak diyor ki, taklîd etdiği iki mezheb de, bu (Müleffak) işe bâtıl dememelidir. Abdest alırken, Şâfi'îye uyarak a'zâlarını uğmaz ve Mâlikîye uyarak nikâh ile alması câiz olan kadına dokunursa, bu abdest ile kıldığı nemâz, bu iki mezhebe göre de sahîh olmaz. Üçüncü şart, mezheblerin kolaylıklarını toplamamalıdır. İmâm-ı Nevevî ve birçok âlimler, bu şarta çok ehemmiyyet vermekdedir. İbni Hümâm, bu şartı bildirmemişdir. Hasen Şernblâlî, **(İkd-ül-ferîd)**de diyor ki, (Hanefîye uyarak velîsiz veyâ Mâlikîye uyarak şâhidsiz yapılan iki nikâhdan her biri sahîh olur. Fekat hem velîsiz, hem de şâhidsiz olan bir nikâh sahîh olmaz). Avâmın bu şartı gözetmesi çok güç olduğundan, câhillerin başka mezhebi, zarûret olmadan taklîd etmeleri men' edilmişdir. Bir âlime sorup öğrenmeden taklîd etmeleri sahîh olmaz denilmişdir.) Muhammed Bağdâdînin yazısı burada temâm oldu.

İsmâ'îl Nablüsî "rahmetullahi teâlâ aleyh", **(Dürer)** şerhini şerh ederken **(İkd-ül-ferîd)**den alarak diyor ki, (İnsanın bir mezhebe bağlı kalması şart değildir. Başka mezhebi taklîd ederek de işini yapabilir. Fekat, bu iş için, o mezhebde olan şartların hepsini yerine getirmesi lâzımdır. Birbirine bağlı olmıyan iki işi, başka iki mezhebe uyarak başka dürlü yapabilir). Başka mezhebi taklîd ederken, şartların hepsini yapmak lâzım demek, telfîkin sahîh olmadığını bildirmekdedir.

Hanefî âlimlerinden Abdürrahmân İmâdî "rahmetullahi teâlâ aleyh", **(Mukaddime)** kitâbında diyor ki, (Bir kimse, zarûret olunca, başka üç mezhebden birini taklîd edebilir. Fekat, o mezhebin bu iş için bildirdiği şartların hepsini de yapması lâzımdır. Meselâ, hanefî mezhebinde olan bir kimsenin, şâfi'îyi taklîd ederek necâset bulaşmış kulleteyn mikdârı sudan abdest alırken, niyyet etmesi ve tertîbi gözetmesi ve imâm arkasında Fâtiha okuması ve ta'dîl-i erkânı muhakkak yapması lâzımdır. Bunları yapmazsa, nemâzının bâtıl olacağı sözbirliği ile bildirilmişdir). Başka mezhebi taklîd için, zarûret hâlinde olmasını yazması lâzım değildi. Burada zarûret demekle, ihtiyâcı bildirmiş olmakdadır. Çünki, âlimlerin çoğuna göre, insanın dâimâ aynı bir mezhebe uyması lâzım değildir. Kendi mezhebine uyarken, harac, meşakkat hâsıl olursa, başka mezhebi taklîd edebilir. Bu yazılarımız telfîkin sahîh olmadığını göstermekdedirler.

İbni Hümâmın **(Tahrîr)** kitâbında, telfîkın sahîh olduğunu gösteren bir yazı yokdur. Muhammed Bağdâdî ve İmâm-ı Münâvî, İbni Hümâmın **(Feth-ul-kadîr)** kitâbında, (İctihâd ve burhân ile, başka mezhebe nakl etmek günâhdır. Böyle kimse ta'zîr olunur. İctihâd ve burhân olmadan nakl ise dahâ fenâdır. Nakl, işlerini, ibâdetlerini başka mezhebe göre yapmakdır. Nakl etdim demekle olmaz. Buna va'd denir. Nakl denmez. Böyle söz vermekle, o mezhebe tâbi' olması vâcib olmaz. **(Bilmediğinizi bilenlerden sorunuz!)** âyet-i kerîmesi, âlim olduğu bilinen [çok zan olunan] kimseden hükm istemeği emr etmekdedir. Âlimlerin, mezheb değişdirmeği yasak etmeleri, mezheblerin kolaylıklarını toplamağı önlemek içindir. Âlimlerin çoğuna göre, her müslimân, başka başka işlerinde, kendine kolay gelen ictihâda uyabilir) dediğini bildirdiler. Bir câhil, İbni Hümâmın (Her müslimân, her işinde, kendine kolay gelen ictihâda uyabilir) sözü, telfîkın sahîh olduğunu gösteriyor derse, bu anlayışı yanlışdır. Çünki o söz, bir işin hepsini bir mezhebe göre yapmağı gösteriyor. Bir işi çeşidli mezheblere uyarak yapmağı göstermiyor. Bunu anlıyamıyan mezhebsizler ve dinde reformcular, İbni Hümâmı kendilerine yalancı şâhidi gösteriyorlar. Hâlbuki İbni Hümâm, **(Tahrîr)** kitâbında, telfîkın câiz olmadığını açıkca yazmakdadır.

Dinde reformcular, İbni Nüceymin "rahmetullahi teâlâ aleyh", (Kâdihân fetvâsında, vakf toprak, gaben-i fâhiş ile satılırsa, Ebû Yûsüfe göre, gaben-i fâhiş olduğu için câiz olmaz. İmâm-ı a'zama göre ise, vakf görevlisinin satış için yapdığı vekîlinin gaben-i fâhiş ile satması câiz olur diyor. Ebû Yûsüfe göre vakfın istibdâl yolu ile satılması, Ebû Hanîfeye göre de, vekîlin gaben-i fâhiş ile satması câiz olup, iki ictihâd birleşdirilerek, bu satış sahîh olur) yazısını telfîkın sahîh olacağına misâl gösteriyorlar. Hâlbuki, buradaki telfîk, bir mezheb içinde olmakdadır. İkisinin de sözleri, aynı üsûlden çıkmışdır. İki mezhebin telfîkı böyle değildir. İbni Nüceymin telfîka câiz demediği, **(Kenz)** kitâbına yapdığı **(Bahr-ür-râık)** şerhindeki, (Başka mezhebdeki cemâ'ate imâm olanın, o mezhebin şartlarına da uyması lâzımdır) sözünden de anlaşılmakdadır.) **(Hulâsat-üt-tahkîk)** sonundan terceme temâm oldu.

Hindistân âlimlerinden Muhammed Abdürrahmân Silhetî "rahmetullahi teâlâ aleyh", **(Seyf-ül-ebrâr-il-meslûl alel-füccâr)** kitâbında, fârisî olarak buyuruyor ki, allâme hâfız Hasen bin Muhammed Tayyıbî, **(Mişkat)** şerhinde **(Kolaylaşdırınız! Güçleşdirmeyiniz!)** hadîs-i şerîfini açıklarken, (Mezheblerin kolaylıklarını toplayan zındık olur) demişdir. Tayyıbî 743 [m. 1343] de Şâmda vefât etmişdir. **(Seyf-ül-ebrâr)** kitâbının birinci baskısı,

1300 [m. 1882] senesinde Hindistânda yapılmışdır. Hakîkat kitâbevi tarafından 1415 [m. 1994] de yeniden tab' edilmişdir. Demek oluyor ki:

1 — Her müslimânın, bir ibâdet, bir iş yaparken, dört mezhebden birine uyması lâzımdır. Dört mezhebin âlimlerinden başka bir âlime uymak câiz değildir.

2 — Her müslimân, kendine kolay gelen, dilediği bir mezhebe uyabilir. Bir işini bir mezhebe, başka işini başka mezhebe göre yapabilir.

3 — Bir işi çeşidli mezheblere uyarak yapmağa gelince, o mezheblerden birinde, bu işin sıhhati için şart olan şeylerin hepsini yapmak lâzımdır. Bu iş, bu mezhebe göre sahîh olur. Buna **(Takvâ)** denir, çok iyi olur. Bu mezhebi **(Taklîd)** etmiş, diğer mezhebleri de gözetmiş olur. Bir mezhebi taklîd etmek, bunun bütün şartlarını yerine getirmekle câiz olur. Bir ibâdeti, bir işi uyduğu mezheblerin hiçbirine göre sahîh olmaz ise, buna **(Telfîk)** denir. Telfîk, hiçbir sûretle câiz değildir.

4 — İnsan, seçdiği mezhebe her zemân bağlı kalmağa mecbûr değildir. Dilediği zemân başka mezhebe nakl edebilir. Bir mezhebe tâbi' olmak için, bu mezhebin fıkh bilgilerini iyi öğrenmek lâzımdır. Bu da ilmihâl kitâblarından öğrenilir. Bunun için, hep bir mezhebe bağlı kalmak kolay olur. Bir mezhebden ayrılıp, başka mezhebe intikâl etmek veyâ her hangi bir işde başka mezhebi taklîd etmek güçdür. Başka mezheb, ancak ihtiyâc hâlinde, ya'nî harac bulununca ve bütün şartlarına uyarak taklîd edilebilir.

Başka mezhebin de fıkh bilgilerini öğrenmek güç olduğu için, câhillerin, ya'nî fıkh bilgisi olmıyanların başka mezhebi taklîd etmelerini fıkh âlimleri men' etmişlerdir. Meselâ **(Bahr-ül-fetâvâ)**da, (Hanefî mezhebinde olanın yarası durmadan aksa, her nemâz vaktinde abdest alması güç olsa, Şâfi'î mezhebine uyarak nemâz kılması câiz olmaz) denilmekdedir. Çünki, Şâfi'î mezhebinin şartlarına da uymayınca, nemâzı sahîh olmaz. İbni Âbidîn ta'zîr bahsinde bunu geniş anlatmakdadır. Ehl-i sünnet âlimleri "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", câhillerin ibâdetlerini fesâddan korumak için, harac, ya'nî meşakkat olmadıkça, mezheb taklîd etmelerine izn vermemişlerdir.

Tahtâvî, **(Dürr-ül-muhtâr hâşiyesinde),** Zebâyıh kısmında diyor ki, (Tefsîr âlimlerinden ba'zısı buyurdu ki, **(Âl-i İmrân)** sûresinin yüzüçüncü **(Allahın ipine sarılınız!)** âyet-i kerîmesi, fıkh âlimlerinin bildirdiklerine sarılınız demekdir. Fıkh kitâblarına uymıyanlar, dalâlete düşer ve Allahü teâlânın yardımından mahrûm

kalır ve Cehennem ateşinde yanar. Ey îmân sâhibleri! Bu âyet-i kerîmeyi düşünerek, Cehennemden kurtulacağı müjdelenmiş olan **(Ehl-i sünnet vel-cemâ'at)** fırkasına sarılınız! Çünki, Allahü teâlânın rızâsı, yardımı, bu fırkadan olanlaradır. Bu fırkadan olmayanlara, Allahü teâlâ gadab edecek. Cehennemde azâb yapacakdır. Ehl-i sünnet olmak için, dört mezhebden birini taklîd etmek lâzımdır. Bu dört mezhebden birine uymıyan kimse, Ehl-i sünnet değildir. Yetmişüç fırkadan yalnız biri Ehl-i sünnetdir. Diğer yetmişiki fırka bid'at sâhibidir. Cehenneme gidecekdir. Bunlara **(Dinde reformcu)** denir. Zındık olmakdan kurtulmak için, bir mezhebe girmek, ya'nî Ehl-i sünnet olmak lâzımdır). Dört mezhebin kolaylıklarını toplıyan kimse, dört mezhebden hiçbirine uymamış, Ehl-i sünnetden ayrılmış olur. Mezhebsiz olur. Görülüyor ki, dört mezhebden hiçbirine uymıyan kimse, mezhebsizdir. Dört mezhebi telfîk eden, ya'nî dört mezhebi karışdıran, mezhebsizdir. Dört mezhebden yalnız birini taklîd ediyor ise de, bir inanışı, Ehl-i sünnet i'tikâdına uymıyor ise, bu kimse de mezhebsizdir. Bu üç kimse, Ehl-i sünnet değildir. Bid'at sâhibidirler. Dalâlet yolunu taklîd etmekdedirler. Hakîkî müslimânlar ise, dört mezhebden birini, ya'nî hak yolu taklîd ederek, Ehl-i sünnet olmakdadır. Dört mezhebin îmân bilgileri aynıdır. İbâdetlerinde ufak ayrılıklar var ise de, bu farklar, Allahü teâlânın rahmetidir. Herkes dört mezhebden, kendine kolay geleni seçer.

İlm olmazsa, din, sıyrılıp kalkar aradan,
öyleyse, cehâlet denilen, yüz karasından,

kurtulmaya çalışmalı, başdan başa millet,
kâfi değil mi yoksa, bu son ders-i felâket?

Bu felâket dersi, neye mal oldu, düşünsen,
beynin eriyip, yaş gibi, damlardı gözünden.

Son olaylar, ne demekdir, bilsen ne demekdir:
Gelmezse eğer, kendine millet, gidecekdir.

Zîrâ, yeni bir sarsıntıya pek dayanılmaz,
zîrâ, bu sefer, uyku ölümdür uyanılmaz.

Ahlâkı düzeltip, fenne çok çalışmak lâzım,
dîne bağlı, atomla silâhlı er olmak lâzım!

Din bilgisi, harb gücü, ileri olmak gerek,
ikisidir ancak, millete huzûr verecek.

Başka sözlere, artık aldanma aç gözünü,
bu ikisi edecekdir, mahşerde ak yüzünü!

EHL-İ SÜNNET İ'TİKÂDI

Aşağıdaki satırları, Allahü teâlâya hamd ederek yazıyorum. Hamd, bütün ni'metleri Allahü teâlânın yaratdığına ve gönderdiğine inanmak ve söylemek demekdir. Ni'met, fâideli şeyler demekdir. Şükr, bütün ni'metleri ahkâm-ı islâmiyyeye uygun olarak kullanmak demekdir. Ni'metler, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarında yazılıdır. Ehl-i sünnet âlimleri, meşhûr olan dört mezhebin âlimleridir.

İmâm-ı Muhammed Gazâlî "rahmetullahi aleyh" **(Kimyâ-i se'âdet)** kitâbında buyuruyor ki, müslimân olan bir kimseye, ilk önce **(Lâ ilâhe illallah, Muhammedün resûlullah)** kelimesinin ma'nâsını bilmek ve inanmak farzdır. Bu kelimeye **(Kelime-i tevhîd)** denir. Her müslimânın, kelime-i tevhîdin ma'nâsına hiç şübhe etmeden, yalnız inanması yetişir. Bunları, delîl ile isbât etmesi ve akla uydurması farz değildir. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", arablara, delîl ile bilmelerini ve bu delîlleri de söylemelerini, şübhelerini araşdırıp, bunların çözülmesini emr buyurmadı. Yalnız inanmalarını, şübhe etmemelerini emr eyledi. Herkesin böyle kısaca îmân etmesi yetişir. Fekat, her şehrde birkaç din âliminin bulunması farz-ı kifâyedir. Bunların, delîlleri bilmesi, şübheleri gidermesi, süâlleri çözmeleri vâcibdir. Bunlar, mü'minlerin çobanı gibidir. Bir tarafdan, onlara i'tikâd, ya'nî îmân bilgisi öğretir. İ'tikâdlarını korur. Bir tarafdan da din düşmanlarının iftirâlarına cevâb verirler.

Kelime-i tevhîdin ma'nâsını, Kur'ân-ı kerîm bildirmekde, Resûlullah da "sallallahü aleyhi ve sellem" bu bildirilenleri açıklamakdadır. Eshâb-ı kirâmın hepsi, bu açıklamaları öğrendi ve kendilerinden sonra gelenlere bildirdiler. Eshâb-ı kirâmın bildirdiklerini hiç değişdirmeden, olduğu gibi, kitâblara geçirerek bizlere ulaşdıran yüksek din âlimlerine **(Ehl-i sünnet âlimi)** denir. Herkesin, Ehl-i sünnet i'tikâdını öğrenmesi, bu inançda birleşmeleri, sevişmeleri lâzımdır. Se'âdetin tohumu, bu i'tikâddır ve bu i'tikâdda birleşmekdir.

Kelime-i tevhîdin ma'nâsını, Ehl-i sünnet âlimleri şöyle bildiriyor: İnsanlar yok idi. Sonradan yaratıldı. İnsanların bir yaratanı

vardır. Her varlığı, O yaratmışdır. Bu yaratan birdir. Ortağı, benzeri yokdur. Bir ikincisi yokdur. O, hep var idi. Varlığının başlangıcı yokdur. Hep vardır. Varlığının sonu olmaz. Yok olmaz. Onun hep var olması lâzımdır. O, yok olamaz. Varlığı kendindendir. Hiçbir sebebe ihtiyâcı yokdur. Ona muhtâç olmıyan hiçbirşey yokdur. Herşeyi var eden, her vârı her an varlıkda durduran Odur. O, madde değildir. Cism değildir. Bir yerde değildir. Hiçbir maddede bulunmaz. Şekli yokdur. Ölçülmez. Nasıldır diye sorulmaz. O deyince, akla hayâle gelen herşey, O değildir. O, bunlara benzemez. Bunlar hep Onun mahlûklarıdır. O, mahlûkları gibi değildir. Akla, vehme, hayâle gelen herşeyi, O yaratmakdadır. Yukarıda, aşağıda, yanda değildir. Yeri yokdur. Her varlık, Arşın altındadır. Arş ise, Onun kudreti, kuvveti altındadır. O, Arşın üstündedir. Fekat bu, Arş Onu taşıyor demek değildir. Arş, Onun lutfu ve kudreti ile vardır. O, ezelde, sonsuz öncelerde nasıl ise, şimdi hep öyledir. Arşı yaratmadan önce nasıl idi ise, ebedî sonsuz geleceklerde de, hep öyledir. Onda değişiklik olmaz. Onun sıfatları vardır. **(Sıfât-ı sübûtiyye)**si sekizdir: **Hayât, ilm, sem', basar, kudret, irâde, kelâm, tekvîn.** Bu sıfatlarında da, hiç değişiklik olmaz. Değişiklik olmak, kusûrdur. Onda kusûr, noksanlık yokdur. Hiçbir mahlûkuna benzemez ise de, bu dünyâda, Onu kendisinin bildirdiği kadar bilmek ve âhıretde görmek vardır. Burada nasıl olduğu anlaşılamadan bilinir. Orada da, anlaşılamadan görülecekdir. [1.ci cild, 46.cı mektûbu okuyunuz!]

Küllümâ hatara bî-bâlike, Allahü gayrü zâlike.

Allahü teâlâ, kullarına, Peygamberler "aleyhimüsselâm" gönderdi. Bu büyük insanlar vâsıtası ile kullarına, se'âdete ve felâkete sebeb olan işleri bildirdi. Peygamberlerin en yükseği, son Peygamberi olan **(Muhammed)** "aleyhisselâm"dır. Yeryüzündeki dinli dinsiz herkese, her yere, her millete Peygamber olarak gönderilmişdir. Bütün insanların, meleklerin ve cinnin Peygamberidir. Dünyânın her yerinde, herkesin, o yüce Peygambere tâbi' olması, uyması lâzımdır. İmâm-ı Gazâlînin yazısı burada temâm oldu. İmâm-ı Muhammed Gazâlî "rahmetullahi teâlâ aleyh", islâmın en büyük âlimlerindendir. Yüzlerce kitâb yazmışdır. Kitâblarının hepsi çok kıymetlidir. Hicretin dörtyüzelli (450) senesinde Tûs, ya'nî Meşhed şehrinde tevellüd, 505 [m. 1111] senesinde orada vefât etdi.

Büyük âlim ve mürşid-i kâmil seyyid Abdülhakîm Arvâsî "rahmetullahi aleyh" buyuruyor ki: (Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" üç dürlü vazîfesi vardı: Birincisi, ahkâm-ı Kur'âniyyeyi, ya'nî îmân edilecek bilgileri ve ahkâm-ı fıkhıyyeyi

bütün insanlara **(teblîg)** etmek, bildirmek idi. Ahkâm-ı fıkhıyye, yapılması emr veyâ yasak edilen işlerdir. Bu bilgilere **(Ahkâm-ı islâmiyye)** denir. İkinci vazîfesi, Kur'ân-ı azîmüşşânın ahkâm-ı ma'neviyyesini, ya'nî Allahü teâlânın zâtına ve sıfatlarına âid ma'rifetleri, yalnız ümmetinin yüksek olanlarının kalblerine akıtmakdır. Bu vazîfeyi, birinci teblîg vazîfesi ile karışdırmamalıdır. Mezhebsiz olan kimseler, bu ikinci vazîfeye inanmıyorlar. Hâlbuki, Ebû Hüreyre "radıyallahü anh" buyuruyor ki, (Resûlullahdan "sallallahü aleyhi ve sellem" iki dürlü ilm öğrendim. Bunlardan birini sizlere bildirdim. İkincisini söylersem, beni öldürürsünüz). Ebû Hüreyrenin bu sözü, **(Buhârî)** ve **(Mişkât)**da ve **(Hadîka)**da ve **(Mektûbât Tercemesi)**nin 267. ci mektûbunda yazılıdır. Üçüncü vazîfesi, ahkâm-ı fıkhıyyeyi, va'z ile, nasîhat ile yapmıyan müslimânlara, kuvvet kullanarak, zor ile yapdırmakdır.

Resûlullahdan sonra "sallallahü aleyhi ve sellem" dört halîfeden herbiri "radıyallahü anhüm", bu üç vazîfeyi tam olarak başardı. Hazret-i Hasenin "radıyallahü anh" imâmeti zemânında, fitneler, bid'atler çoğaldı. İslâmiyyet üç kıt'aya yayıldı. Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" nûru, yer yüzünden uzaklaşdı. Sahâbe-i kirâm "radıyallahü anhüm" azaldı. Bu üç vazîfeyi, bir kişi yapamaz oldu. Bu üç vazîfe, başka başka üç sınıfa ayrıldı. Üsûl ve fürû' ahkâmını teblîg vazîfesi, ya'nî îmânı ve ahkâm-ı fıkhiyyeyi [ya'nî ahkâm-ı islâmiyyeyi] bildirmek vazîfesi, din imâmlarına, ya'nî müctehidlere verildi. Bu müctehidlerden îmânı bildirenlere **(Mütekellimîn),** fıkhı [ya'nî ahkâm-ı islâmiyyeyi] bildirenlere **(Fukahâ)** denildi. İkinci vazîfe, ya'nî dileyen müslimânları, Kur'ân-ı azîmüşşânın manevî ahkâmına kavuşdurmak, Ehl-i beytin oniki imâmına ve tesavvuf büyüklerine verildi. Cüneyd-i Bağdâdî ve Sırrî-yi Sekatî bunlardandır. Cüneyd-i Bağdâdî, hicretin 207. ci senesinde tevellüd, 298 [m. 911] de Bağdâdda vefât etdi. Sırrî-yi Sekatî "rahmetullahi teâlâ aleyh", 251 de Bağdâdda vefât etdi.

[Ehl-i sünnet âlimleri, Resûlullah efendimizin bu ikinci vazîfesini oniki imâmdan öğrenerek, tesavvuf ilmini meydâna getirdiler. Ba'zıları Evliyâya, kerâmetlere ve tesavvufa inanmıyorlar. Onların bu inanmamaları, oniki imâmla ilgileri olmadığını göstermekdedir. Ehl-i beytin yolunda olsalardı, Peygamberimizin bu ikinci vazîfesini oniki imâmdan öğrenirler, içlerinden tesavvuf âlimleri, Velîler yetişirdi. Bunlar yetişmediği gibi, bunların bulunduğuna da inanmıyorlar. Görülüyor ki, oniki imâm Ehl-i sünnetin imâmlarıdır. Ehl-i beyti seven ve oniki imâmın yolunda olanlar Ehl-i sünnetdir. İslâm âlimi olabilmek için, Resûlullahın bu iki vazîfesinde, kendi-

sinin vârisi olmak lâzımdır. Ya'nî, bu ilmlerin ikisinde de mütehassıs olmak lâzımdır. İşte böyle büyük âlimlerden biri olan Abdülganî Nablüsî, **(Hadîkat-ün-nediyye)** kitâbının 233 ve sonraki sahîfelerinde ve 649. cu sahîfesinde Kur'ân-ı kerîmin ma'nevî ahkâmını gösteren hadîs-i şerîfleri bildirmekde, buna inanmamanın, câhillik ve nasîbsizlik alâmeti olduğunu, yazmakdadır.]

Üçüncü vazîfe, ya'nî ahkâm-ı dîniyyeyi kuvvet ile, satvet ve saltanat ile yapdırmak işi, meliklere ve sultânlara, ya'nî hükûmetlere verildi. Birinci sınıfın kısmlarına **(Mezheb),** ikincisinin kısmlarına **(Tarîkat),** üçüncüsüne de **(Kanûn)** denildi. Îmânı bildiren mezheblere **(İ'tikâdda mezheb)** denir. İ'tikâd mezheblerinin yetmişüçe ayrılacağını, bunlardan yalnız birinin doğru, ötekilerinin bozuk olacağını, Peygamberimiz "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" haber vermişdi. Öyle de oldu. Doğru yolda olduğu müjdelenen fırkaya, **(Ehl-i sünnet velcemâ'at)** mezhebi denir. Yanlış oldukları bildirilen yetmişiki fırkaya **(Bid'at fırkaları),** ya'nî sapık denir. Bunların hiçbiri kâfir değildir. Hepsine müslimân denir. Fekat yetmişiki fırkadan herhangi birinde bulunduğunu söyliyen bir kimse, Kur'ân-ı kerîmde veyâ hadîs-i şerîflerde açıkça bildirilmiş ve müslimânlar arasına yayılmış bilgilerden birine inanmazsa, kâfir olur. Şimdi, **(Ehl-i sünnet)** mezhebinden çıkarak sapık veyâ kâfir olmuş, müslimân adını taşıyan kimseler çokdur.) Abdülhakîm Efendi hazretlerinin yazısı burada temâm oldu. Kendisi hicretin binikiyüzseksenbir (1281) senesinde Van vilâyetinin Başkal'a kazâsında tevellüd ve 1362 [m. 1943] senesinde Ankarada vefât etdi. Bağlum kazâsında medfûndur.

Müslimânların, beşikden mezâra kadar, ilm öğrenmesi lâzımdır. Müslimânların öğrenmesi lâzım olan ilmlere **(Ulûm-i İslâmiyye)** denir. Ulûm-i islâmiyye, ya'nî islâm bilgileri ikiye ayrılır:

1 — Ulûm-i Nakliyye, 2 — Ulûm-i akliyye.

1 — Ulûm-i nakliyye: Bunlara din bilgileri de denir. Bu bilgiler, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarından okuyarak öğrenilir. Din âlimleri, bu bilgileri, **(Edille-i şer'ıyye)** denilen dört kaynakdan almışlardır. Bu dört kaynak, Kur'ân-ı kerîm ve Hadîs-i şerîfler ve İcmâ'-ı ümmet ve Kıyâs-i fükahâdır.

Din bilgileri de iki kısma ayrılır: **(Ulûm-i âliyye)**, ya'nî yüksek din bilgileri ve **(Ulûm-i ibtidâiyye)**, ya'nî âlet ilmleri. Yüksek din bilgileri sekiz kısma ayrılır:

I: İlm-i tefsîrdir. Bu ilmin mütehassıslarına (Müfessir) denir. Müfessir demek, kelâm-ı ilâhîden, murâd-ı ilâhîyi anlıyan derin

âlim demekdir.

II: İlm-i üsûl-i hadîsdir. Bu ilm, hadîslerin cinslerini ayırır. Hadîs-i şerîflerin çeşidleri, **(Se'âdet-i ebediyye)** kitâbı, ikinci kısm, altıncı maddede yazılıdır.

III: İlm-i hadîsdir. Bu ilm, Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" sözlerini, hareketlerini ve hâllerini inceler.

IV: İlmi üsûl-i kelâmdır. Bu ilm, kelâm ilminin, âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden nasıl çıkarılacağını anlatır.

V: İlm-i kelâmdır. Kelâm ilmi, kelime-i şehâdeti ve kelime-i tevhîdi ve bunlara bağlı olan îmânın altı şartını anlatır. Bunlar, kalb ile îmân edilmesi lâzım olan bilgilerdir. Kelâm âlimleri, Üsûl-i kelâm ve kelâm bilgilerini birlikde yazmağı âdet etmişlerdir. Câhiller bunun için, bu iki ilmi tek bir kelâm ilmi sanmakdadır.

VI: İlm-i üsûl-i fıkhdır. Bu ilm, fıkh bilgilerinin, Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden nasıl çıkarılacağını bildirir.

VII: İlm-i fıkhdır. Bu ilm, **(ef'âl-i mükellefîn)**i, ya'nî âkıl, bâlig olanların, beden ile nasıl hareket [ibâdet] edeceğini bildirir. Beden için lâzım olan bilgilerdir. **(Ef'âl-i mükellefîn),** farz, vâcib, sünnet, müstehab, mubâh, harâm, mekrûh ve müfsid olmak üzere sekiz kısm ise de, kısaca üçe ayrılabilir: Emr edilen işler, yasak edilen işler, mubâh olanlardır.

VIII: İlm-i tesavvufdur. Bu ilme, **(İlm-i ahlâk)** da denir. Kalb ile yapılması emr ve yasak edilen şeyleri bildirdiği gibi, îmânın vicdânîleşmesini ve fıkh işlerinin, seve seve ve kolaylıkla yapılmasını ve ma'rifete kavuşmağı sağlar.

Erkek ve kadın her müslimânın bu sekiz bilgiden, kelâm, fıkh ve tesavvuf bilgilerini, ya'nî **(İslâmiyyet)**i lüzûmu kadar öğrenmesinin farz-ı ayn olduğunu, öğrenmemek, suç, günâh olduğunu, **(Hadîka)** kitâbının sâhibi "rahmetullahi teâlâ aleyh" üçyüzyirmiüçüncü sahîfesinde ve İbni Âbidîn önsözünde bildirmişlerdir.

2 — Ulûm-i akliyye: Bunlara tecribî ilmler de denir. Bunlar, fen bilgisi, edebiyyat bilgisi olarak ikiye ayrılır. Müslimânların, bu ilmleri öğrenmeleri farz-ı kifâyedir. Dînî bilgileri ise, lâzım olanları ve harbde kullanılan silâhları öğrenmek farz-ı ayndır. Lüzûmundan fazla olanları ve harbde kullanılan silâhlarda, mütehassıs olmak farz-ı kifâyedir. Bir şehrde bu bilgileri bilen bir âlim, yapan san'at merkezleri bulunmazsa, şehrde bulunanların hepsi ve hükûmet adamları günâhlı olurlar.

Din bilgileri zemânla değişmez. Kelâm bilgilerinde fikr yürüterek yanılmak, yanlış düşünmek, özr olmaz, suç olur. Fıkhdaki işlerde, islâmiyyetin gösterdiği özrlerle, islâmiyyetin bildirdiği değişikliklerden, kolaylıklardan istifâde olunur. Kendi düşüncesi, görüşü ile değişiklik yapmak, din işlerinde reform yapmak hiç câiz değildir. Dinden çıkmağa sebeb olur. Ulûm-i akliyyede değişiklik, yenilik, ilerlemek câizdir. Bunları kâfirlerden de arayıp, bulup öğrenmek, yapmak lâzımdır.

Me'ârif nâzırı esseyyid Ahmed Zühdü pâşanın "rahmetullahi teâlâ aleyh" toplamış olduğu **(Mecmû'a-i Zühdiyye)** kitâbının başındaki yazıyı aşağıya yazıyoruz:

Fıkh kelimesi, arabcada, fekıha yefkahü şeklinde kullanılınca, ya'nî dördüncü bâbdan olunca bilmek, anlamak demekdir. Beşinci bâbdan olunca, islâmiyyeti bilmek, anlamak demekdir. Ahkâm-ı islâmiyyeyi bilen âlimlere **(Fakîh)** denir. Fıkh ilmi, insanların yapması ve yapmaması lâzım olan işleri bildirir. Bu ilme **(Ahkâm-ı islâmiyye)** de denir. Fıkh bilgileri, Kur'ân-ı kerîmden, hadîs-i şerîflerden, icmâ'-ı ümmetden ve kıyâsdan meydâna gelmekdedir. Eshâb-ı kirâmın veyâ bunlardan sonra gelen müctehidlerin söz birliğine **(İcmâ'-ı ümmet)** denir. Kur'ân-ı kerîmden veyâ hadîs-i şerîflerden veyâ icmâ-ı ümmetden çıkarılan ahkâm-ı islâmiyyeye **(Kıyâs-ı fükahâ)** denir. Bir işin, halâl veyâ harâm olduğu, Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden anlaşılmazsa, bu iş, bilinen başka bir işe benzetilir. Böyle benzetmeğe **(Kıyâs)** denir. Kıyâs yapmak için, o işi halâl veyâ harâm yapan sebebin, birinci işde de bulunması lâzımdır. Bunu da, ictihâd derecesine yükselmiş âlimler "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" anlıyabilir.

Fıkh ilmi çok genişdir. Hepsi, dört büyük kısma ayrılır.

1 — İbâdât olup, beşe ayrılır: Nemâz, oruc, zekât, hac, cihâd. Herbirinin dalları çokdur. Görülüyor ki, cihâda hâzırlanmak ibâdetdir. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" din düşmanları ile cihâdın iki dürlü olduğunu bildiriyor. İş ile, söz ve yazı ile. İş ile cihâda hâzırlanmak, yeni silâhları yapmasını ve kullanmasını öğrenmek farzdır. Bu cihâdı devlet yapar. Milletin, devlet kanûnlarına, emrlerine uyarak cihâda iştirâk etmesi farzdır. Zemânımızda ikinci savaş, ya'nî dinsizlerin yazı ile, film ile, radyo ile, her çeşid propaganda ile saldırması aldı, yürüdü. Buna da karşı koymak cihâddır.

2 — Münâkehât: Evlenme, boşanma, nafaka ve dahâ nice dalları vardır.

3 — Mu’âmelât olup, alış-veriş, kirâ, şirketler, fâiz, mirâs... gibi birçok bölümleri vardır.

4 — Ukûbât, ya’nî cezâlar olup, başlıca beşe ayrılmakdadır. Kısâs, sirkat, zinâ, kazf, riddet, ya’nî mürted olmak cezâlarıdır. [Bu dört kısm, **(Se’âdet-i Ebediyye)** kitâbında geniş bildirildi.]

Fıkhın ibâdât kısmını kısaca öğrenmek, her müslimâna farzdır. Münâkehât ve mu’âmelât kısmlarını öğrenmek, farz-ı kifâyedir. Ya’nî, başına gelenlerin öğrenmesi farz olur. Tefsîr, hadîs ve kelâm ilmlerinden sonra, en şerefli ilm, fıkh ilmidir. Aşağıdaki altı hadîs-i şerîf, fıkhın ve fıkh âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în” şerefini göstermeğe kâfidir:

(Allahü teâlâ, bir kuluna iyilik etmek isterse, onu fakîh yapar).

(Bir kimse fakîh olursa, Allahü teâlâ, onun özlediği şeyleri ve rızkını, ummadığı yerlerden gönderir).

(Allahü teâlânın en üstün dediği kimse, dinde fakîh olandır).

(Şeytâna karşı bir fakîh, bin âbidden (İbâdet çok yapandan) **dahâ kuvvetlidir).**

(Herşeyin dayandığı bir direk vardır. Dînin temel direği, fıkh bilgisidir).

(İbâdetlerin efdali, en kıymetlisi, fıkh öğrenmek ve öğretmekdir).

İmâm-ı a’zam Ebû Hanîfenin üstünlüğü “rahmetullahi teâlâ aleyh”, bu hadîs-i şerîflerden de anlaşılmakdadır.

Hanefî mezhebindeki ahkâm-ı dîniyye, Eshâb-ı kirâmdan olan Abdüllah ibni Mes’ûddan “radıyallahü anh” başlıyan yol ile meydâna çıkarılmışdır. Ya’nî mezhebin reîsi olan imâm-ı a’zam Ebû Hanîfe “rahmetullahi teâlâ aleyh”, fıkh ilmini, Hammâddan, Hammâd da, İbrâhîm-i Neha’îden, bu da, Alkamadan, Alkama da, Abdüllah bin Mes’ûddan, bu da Resûl-i ekremden “sallallahü aleyhi ve sellem” almışdır.

Ebû Yûsüf, İmâm-ı Muhammed Şeybânî, Züfer bin Hüzeyl ve Hasen bin Ziyâd, hep İmâm-ı a’zamın talebeleridir “rahimehümullah”. Bunlardan imâm-ı Muhammed, din bilgilerinde, bin kadar kitâb yazmışdır. Hicretin 135 senesinde tevellüd, 189 [m. 805] da Rey şehrinde vefât etmişdir. Talebesinden olan imâm-ı Şâfi’înin annesini nikâh etdiği için, ölünce, bu kitâbları, imâm-ı Şâfi’îye mirâs kalarak, imâm-ı Şâfi’înin bilgisinin artmasına hizmet etmişdir. Bunun için, imâm-ı Şâfi’î “rahmetullahi teâlâ aleyh”, (Yemîn ederim ki,

fıkh bilgim imâm-ı Muhammedin kitâblarını okumakla artdı. Fıkh bilgisini derinleşdirmek isteyen, Ebû Hanîfenin talebesi ile berâber bulunsun) dedi. Bir kerre de, (Bütün müslimânlar, İmâm-ı a'zamın ev halkı, çoluk çocuğu gibidir) buyurdu. Ya'nî bir adam çoluk çocuğunun nafakasını kazandığı gibi, İmâm-ı a'zam da, insanların, işlerinde muhtâc oldukları din bilgilerini meydâna çıkarmağı kendi üzerine almış, herkesi güç bir şeyden kurtarmışdır.

İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe "rahmetullahi aleyh" fıkh bilgilerini toplıyarak, kısmlara, kollara ayırdığı ve üsûller, metodlar koyduğu gibi, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" ve Eshâb-ı kirâmın "rıdvânullahi aleyhim ecma'în" bildirdiği i'tikâd, îmân bilgilerini de topladı ve yüzlerce talebesine bildirdi. Talebesinden, (ilm-i kelâm) ya'nî îmân bilgileri mütehassısları yetişdi. Bunlardan imâm-ı Muhammed Şeybânînin yetişdirdiklerinden, Ebû Bekr-i Cürcânî meşhûr oldu. Bunun talebesinden de, Ebû Nasr-ı İyâd, kelâm ilminde, Ebû Mensûr-i Mâtürîdîyi yetişdirdi. Ebû Mensûr, İmâm-ı a'zamdan gelen kelâm bilgilerini kitâblara yazdı. Yoldan sapmış olanlarla çarpışarak, Ehl-i sünnet i'tikâdını kuvvetlendirdi. Her tarafa yaydı. Üçyüzotuzüç 333 [m. 944] senesinde, Semerkandda vefât etdi. Kabrini, bir yehûdî ruslardan satın alarak, eğlence yeri yapdı. İstanbuldan gelen İhlâs şirketi, bu çirkin hâli görünce, 1416 [m.1996]da, yehûdîden 30.000 dolara satın alarak kıymetli hâle getirdi. Bu büyük âlim ile Ebül-Hasen-i Eş'arî adındaki âlime, Ehl-i sünnetin **(i'tikâdda mezheb imâmları)** denir.

Fıkh âlimleri yedi tabakadır. Kemâl pâşa zâde Ahmed bin Süleymân efendi "rahmetullahi teâlâ aleyh", **(Vakfunniyyât)** kitâbında bu yedi dereceyi şöyle anlatıyor:

1— İslâmiyyetde (mutlak müctehid) olan âlimlerdir. Bunlar **(Edille-i erbe'a)**dan hükm çıkarmak için, üsûl ve kâideler kurmuşlar ve koydukları esâslara göre, ahkâm çıkarmışlardır. Dört mezheb imâmı bunlardandır.

2— (Mezhebde müctehid)lerdir. Bunlar, mezheb reîsinin koyduğu kâidelere uyarak, dört delîlden ahkâm çıkaran imâm-ı Ebû Yûsüf ve Muhammed ve benzerleridir "rahmetullahi aleyhim ecma'în".

3— Mes'elelerde müctehid olanlardır. Bunlar, mezheb reîsinin bildirmediği mes'eleler için, mezhebin üsûl ve kâidelerine göre ahkâm çıkarırlarsa da, imâma uygun çıkarmaları şartdır. Tahâvî (238-321 Mısrdadır), Hassâf Ahmed bin Ömer (261 Bağdâdda), Abdüllah bin Hüseyn Kerhî (340), Şems-ül-eimme Halvânî (456

Buhârâda), Şemsül-eimme Serahsî (483), Fahrül islâm Alî bin Muhammed Pezdevî (400-482 Semerkandda), Kâdîhân Hasen bin Mensûr Fergânî (592) ve benzerleri gibi "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în".

4— Eshâb-ı tahrîc, ictihâd derecesinde olmayıp, müctehidlerin çıkardığı, kısa, kapalı bir hükmü açıklıyan âlimlerdir. Ahmed bin Alî bin Ebî Bekr Râzî bunlardandır. Cessâs ismi ile ma'rûfdur. 370 de vefât etmişdir.

5— Erbâb-ı tercîh, müctehidlerden gelen birkaç rivâyet arasından birini tercîh ederler. Ebülhasen Kudûrî (362-428 Bağdâddadır), **(Hidâye)** sâhibi Burhâneddîn Alî Mergınânî (593 [m. 1198] de, Buhârâ katl-i'âmında, Cengiz askeri şehîd eyledi) gibi.

6— Mukallidler olup, bir mes'ele hakkında gelen çeşidli haberleri, kuvvetlerine göre sıralayıp yazmışlardır. Kitâblarında red edilen rivâyetler yokdur. **(Kenz-üd-dekâık)** sâhibi Ebülberekât Abdüllah bin Ahmed Nesefî (710) ve **(Muhtâr)** sâhibi Abdüllah bin Mahmûd Mûsulî (683) ve **(Vikâye)** sâhibi Burhânüşşerî'a Mahmûd bin Sadrüşşerî'a Ubeydüllah (673) ve **(Mecma'ul-bahreyn)** sâhibi İbnüssâ'âtî Ahmed bin Alî Bağdâdî (694) bunlardandır "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în".

7— Za'îf haberleri, kuvvetlilerinden ayıramıyan mukallidlerdir. (Bunlar okuduklarını iyi anladıkları ve anlamıyan mukallidlere açıkladıkları için, fıkh âlimlerinden sayılmışlardır).

Mezhebsiz kimse kendi, doğru yolu bulamaz,
etse herkesi taklîd, bu da, doğru olamaz!
dinde âlim olmıyan, bir müctehid olamaz,

Rahmetini umarım, yoksa da, isti'dâdım,
sana güçlük mü var ey, keremi bol Allahım!

Rahmetin mücrîmedir, kusûrum pek çok benim,
edemem cürmüm inkâr, hâlim ma'lûmun Senin,
yüz karasıyle geldim, sürüyerek zincirim,

Rahmetini umarım, yoksa da, isti'dâdım,
sana güçlük mü var ey, keremi bol Allahım!

Yanılmış şimdi herkes, muhakkak ki hak Sensin,
gayrı yok, ibâdete yalnız müstehak Sensin!
abd-i âciz ne yapar, kâdir-i mutlak Sensin!

Rahmetini umarım, yoksa da, isti'dâdım,
sana güçlük mü var ey, keremi bol Allahım!

İMÂM-I A’ZAM EBÛ HANÎFE
“rahmetullahi teâlâ aleyh”

(Kâmûs-ül-a’lâm)da diyor ki:

İmâm-ı a’zam Ebû Hanîfenin adı Nu’mândır. Babasının adı Sâbit, dedesinin adı da Nu’mândır. Ehl-i sünnetin dört büyük imâmının birincisidir. İmâm, derin âlim demekdir. Muhammed aleyhisselâmın parlak olan dîninin büyük bir direğidir. Acemistan ileri gelenlerinden birinin soyundandır. Dedesi, islâm dînini kabûl etmişdi. Seksen (80) senesinde Kûfe şehrinde doğdu. Eshâb-ı kirâmdan “aleyhimürrıdvân” Enes bin Mâlik ve Abdüllah bin Ebî Evfâ ve Sehl bin Sa’d Sâidî ve Ebüttufeyl Âmir bin Vâsile zemânlarına yetişmişdir. Fıkh ilmini Hammâd bin Ebî Süleymândan öğrendi. Tâbi’înden birçok büyük zâtlarla ve imâm-ı Ca’fer Sâdıkla sohbet etdi. Çok hadîs-i şerîf ezberledi. Mezheb imâmı olmasaydı, büyük bir hakîm olacak şeklde yetişdi. Üstün bir aklı ve herkesi şaşırtan keskin zekâsı vardı. Fıkh ilminde, az zemânda, eşi, ortağı olmayan bir dereceye yükseldi. Adı, şöhreti dünyâya yayıldı.

Emevîlerin, ondördüncü ve son halîfesi olan Mervân bin Muhammed, Mervân bin Hakemin torunu olup, 132 [m. 750] de Mısrda katl olunmuşdur. Beş sene halîfelik yapmışdır. Bunun zemânında, Irak vâlîsi olan Yezîd bin Amr, kendisine, Kûfe mahkemesi hâkimliğini teklîf etdi ise de, zühd ve takvâsı ve vera’ı da, ilmi ve zekâsı gibi son derece çok olduğundan kabûl etmedi. İnsanlık dolayısı ile kulların hakkını gözetmede kusûr etmesinden korkdu. Yezîdin emri ile başına yüzon kamçı vuruldu. Mubârek başı, yüzü şişdi. Ertesi gün İmâmı çıkarıp, tekrâr teklîf edip sıkışdırdı. (Danışayım) buyurup izn aldı. Mekke-i mükerremeye gidip, beş altı sene orada kaldı.

Yüzelli 150 [m. 767] senesinde, Abbâsî halîfesi Ebû Ca’fer Mansûrun emr etdiği temyîz başkanlığını kabûl etmediği için, zindana atıldı. Kamçı ile döğüldü. Hergün on kamçı artdırılarak döğüldü. Kamçı sayısı yüz olduğu gün, şehîd oldu. Selçûkî pâdişâhlarından sultân Melikşâhın vezîrlerinden Ebû Sa’d Muhammed bin Mensûr Hârezmî “rahmetullahi teâlâ aleyh”, Ebû Hanî-

fe hazretlerinin mezârı üzerine mükemmel bir türbe yapdı. Sonra, Osmânlı pâdişâhları, bu türbeyi çok def'a ta'mîr ve tezyîn eyledi. Melikşâh "rahmetullahi teâlâ aleyh", üçüncü Selçûkî sultânı olup, Alparslanın oğludur [447-485].

Ebû Hanîfe "rahmetullahi teâlâ aleyh", fıkh ilmini ilk olarak kollara ayırmış, her branşın bilgilerini ayrı ayrı toplamış ve **(Ferâiz)** ve **(Şürût)** kitâblarını yazmışdır. Fıkhdaki çok geniş bilgisini ve hele kıyâsdaki hârikulâde kuvvetini ve zühd ve takvâdaki ve hilm ve salâhdaki, akllara hayret veren üstünlüğünü bildiren kitâbları, sayılamıyacak kadar çokdur. Talebesi pek çok olup, içlerinden büyük müctehidler yetişmişdir.

Hanefî mezhebi, Osmânlı devleti zemânında her yere yayıldı. Devletin resmî mezhebi gibi oldu. Bugün, dünyâ yüzünde bulunan Ehl-i islâmın yarıdan fazlası ve Ehl-i sünnetin pek çoğu, Hanefî mezhebine göre ibâdet etmekdedir. **(Kâmûs-ül a'lâm)**ın yazısı temâm oldu.

(Mir'ât-ül-kâinât) kitâbında diyor ki:

İmâm-ı a'zamın dedeleri, Îranın Fâris denilen şehrindendir. Babası Sâbit, Kûfede imâm-ı Alî ile "radıyallahü anh" buluşup, İmâm, buna ve evlâdına hayrlı düâ buyurmuşdu. İmâm-ı a'zam, Tâbi'înin büyüklerinden olup, Eshâb-ı kirâmdan Enes bin Mâliki "radıyallahü teâlâ anh" ve dahâ üç veyâ yedisini gördü. Bunlardan hadîs-i şerîfler öğrendi.

İmâm-ı Hârizmînin Ebû Hüreyreden isnâd-ı muttasıl ile haber verdiği hadîs-i şerîfde, **(Ümmetimden Ebû Hanîfe adında biri gelecekdir. Bu, kıyâmet günü, ümmetimin ışığı olacakdır)** buyuruldu. Bir hadîs-i şerîfde, **(Nu'mân bin Sâbit adında ve Ebû Hanîfe denilen biri gelecek, Allahü teâlânın dînini ve benim sünnetimi canlandıracakdır)** ve **(Her asrda, ümmetimden yükselenler olacakdır. Ebû Hanîfe, zemânının en yükseğidir)** buyuruldu. Bu üç hadîs-i şerîf, **(Mevdû'ât-ül-ulûm)** kitâbında ve **(Dürr-ül-muhtâr)**da da yazılıdır. **(Ümmetimden, Ebû Hanîfe adında biri gelecekdir. İki küreği arasında ben vardır. Allahü teâlâ, dînini, onun eli ile canlandırır)** hadîs-i şerîfleri meşhûrdur.

[**(Dürr-ül-muhtâr)**ın önsözünde diyor ki, (Hadîs-i şerîfde, **(Âdem aleyhisselâm benimle öğündüğü gibi, ben de ümmetimden, ismi Nu'mân ve künyesi Ebû Hanîfe olan biri ile öğünürüm. O, ümmetimin ışığıdır)** buyuruldu. Bir hadîs-i şerîfde, **(Peygamberler benimle öğünürler. Ben de Ebû Hanîfe ile öğünüyorum. Onu**

seven, beni sevmiş olur. Ona düşmanlık eden, bana düşmanlık etmiş olur) buyurdu. Bu hadîs-i şerîfler büyük âlim Ebülleys-i Semerkandî hazretlerinin **(Mukaddime)** kitâbında ve bunun şerhi **(Tekaddüme)** kitâbında da yazılmışdır. Gaznevînin **(Mukaddime)** adındaki fıkh kitâbının önsözünde İmâm-ı a'zamı öven hadîs-i şerîfler yazılıdır. Bunun şerhi olan **(Diyâ-i ma'nevî)** kitâbında kâdî Ebülbekâ buyuruyor ki, Ebülferec Abdürrahmân İbnülcevzî, Hatîb-i Bağdâdîye uyarak, bu hadîslere mevdû' demiş ise de, bu sözü te'assubdur. Çünki bu hadîsler çeşidli yollardan gelmişdir). İbni Âbidîn **(Dürr-ül-muhtâr)**ı şerh ederken, bunların mevdû' olmadığını isbât ediyor. Bu arada, İbni Hacer-i Mekkî hazretlerinin **(Hayrât-ül-hisân)** kitâbındaki şu hadîs-i şerîfi de bildiriyor: **(Dünyânın zîneti, yüzelli senesinde kaldırılır).** Hicretin beşyüzaltmışikinci 562 [m .1166] senesinde vefât eden büyük fıkh âlimi Şems-ül-eimme Abdülgaffâr Kerderî, (Bu hadîs-i şerîfin, İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfeyi bildirdiği açıkdır. Çünki, yüzelli senesinde vefât etmişdir) dedi. Buhârî ve Müslimin bildirdikleri hadîs-i şerîfde, **(Îmân Zühre yıldızına gitse, Fâris oğullarından biri, onu alıp getirir)** buyuruldu. Şâfi'î mezhebi âlimlerinden İmâm-ı Süyûtî buyuruyor ki, (Bu hadîsin, İmâm-ı a'zamı gösterdiği sözbirliği ile bildirilmişdir). Nu'mân Âlûsî **(Gâliyye)**de, bu hadîsin Ebû Hanîfeyi gösterdiğini, dedesinin Fâris cinsinden olduğunu yazmakdadır. Hanbelî âlimlerinden allâme Yûsüf, **(Tenvîr-üs-sahîfe)** kitâbında, Endülüsde Lizbon kâdîsı hâfız allâme Yûsüf ibni Abdülberrden alarak diyor ki, (Ebû Hanîfeye dil uzatmayınız ve ona dil uzatanlara inanmayınız! Allaha yemîn ederim ki, ondan dahâ üstün, ondan dahâ vera' sâhibi ve ondan dahâ bilgili kimse bilmiyorum. Hatîb-i Bağdâdînin sözlerine aldanmayınız! Onun, âlimlere karşı te'assubu vardır. Ebû Hanîfeye, imâm-ı Ahmede ve talebelerine dil uzatmışdır. İslâm âlimleri Hatîbe cevâb yazmışlar, onu ayblamışlardır. İbnül Cevzînin torunu allâme Yûsüf Şemseddîn Bağdâdî **(Mir'ât-üz-zemân)** adındaki kırk cild kitâbında dedesinin Hatîbe uymasına çok şaşdığını yazmakdadır). İbni Abdülberr, 368 [m. 978] de tevellüd, 463 [m. 1071] de Şâtıba (Jativa)da vefât etmişdir. İmâm-ı Gazâlî "rahmetullahi teâlâ aleyh", **(İhyâ)** kitâbında, İmâm-ı a'zamı âbid, zâhid, ârif-i billah diye övmekdedir. Eshâb-ı kirâmın ve din âlimlerinin, birbirlerinden başka söylemelerini, birbirlerinin sözlerini beğenmemelerinden, geçimsizliklerinden sanmamalı, birbirlerini sevmediklerini anlamamalıdır. Müctehidler "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", Allah için, dîne yardım için ictihâdlarında birbirlerinden ayrılırlar. Buraya kadar, İbni Âbidînden biraz terce-

me edildi. **(Üsûl-i hadîs)** ilminde **(Mevdû’ hadîs),** yalan, uydurma hadîs demek olmadığı, **(Se’âdet-i ebediyye)** kitâbında uzun bildirilmişdir.]

Âlimlerden biri, rü’yâda, Resûlullaha “sallallahü aleyhi ve sellem” (Ebû Hanîfenin ilmi için ne buyurursunuz?) dedi. Cevâbında (Onun ilmi herkese lâzımdır!) buyurdu. Başka bir âlim rü’yâsında, (Yâ Resûlallah! Kûfe şehrindeki Nu’mân bin Sâbitin bilgileri için ne buyurursunuz?) dedi. (Ondan öğren ve onun öğretdiği ile amel et! O, çok iyi kimsedir) buyurdu. İmâm-ı Alî “radıyallahü anh” buyurdu ki, (Size, bu Kûfe şehrinde bulunan Ebû Hanîfe adında birini haber vereyim. Onun kalbi, ilm ile, hikmet ile dolu olacakdır. Âhır zemânda, birçok kimse, onun kıymetini bilmiyerek helâk olacakdır. Nitekim şî’îler de, Ebû Bekr ve Ömer için helâk olacakdır.) İmâm-ı Muhammed Bâkır bin Zeynel-âbidîn Alî bin Hüseyn “rahmetullahi aleyhim” Ebû Hanîfeye bakıp (Ceddimin dînini bozanlar çoğaldığı zemân, Sen onu canlandıracaksın. Sen korkanların kurtarıcısı, şaşıranların sığınağı olacaksın! Sapıkları doğru yola çevireceksin! Allahü teâlâ yardımcın olacak!) buyurdu. Muhammed Bâkır, hicretin 57. ci senesinde Medînede tevellüd, 113 de vefât etdi. Medînede, hazret-i Abbâs “radıyallahü teâlâ anh” türbesindedir.

Gençliğinde, kelâm ilmine ve ma’rifete çalışıp pek mâhir oldu. Sonra imâm-ı Hammâda onsekiz sene hizmet edip yetişdi. Hammâd vefât edince, onun yerine, müctehid ve müftî oldu. İlmi, üstünlüğü her yere yayıldı. Fazîleti, zekâsı, anlayışı, zühd ve takvâsı, emâneti, çabuk cevâblı olması, dîne bağlılığı, doğruluğu ve bütün insanlık olgunluklarında, herkesin üstünde idi. Zemânında bulunan ve sonra gelen bütün müctehidler, üstün kimseler, hattâ hıristiyanlar, kendisini hep medh etmiş, öğmüşdür. İmâm-ı Şâfi’î, (Fıkh bilgisinde, herkes, Ebû Hanîfenin çocuklarıdır) buyurdu. Bir kerre de (Ebû Hanîfe ile teberrük ediyorum. Hergün, mezârını ziyâret ediyorum. Zor bir durumda kalınca, onun kabrine gidip, iki rek’at nemâz kılarım. Allahü teâlâya yalvarırım. Dileğimi verir) buyurdu. İmâm-ı Şâfi’î, imâm-ı Muhammedin talebesi idi. (Allahü teâlâ bana ilmi iki kimseden ihsân etdi: Hadîsi, Süfyân bin Uyeyneden; fıkhı, Muhammed Şeybânîden öğrendim) buyurdu. Bir kerre de, (Din bilgilerinde ve dünyâ işlerinde, kendisine minnetdâr olduğum bir kişi vardır. O da, imâm-ı Muhammeddir) buyurdu. Yine imâm-ı Şâfi’î buyurdu ki, (imâm-ı Muhammedden öğrendiklerimle bir hayvan yükü kitâb yazdım. O olmasaydı, ilmden birşey edinemiyecekdim. İlmde

herkes, Irak âlimlerinin çocuklarıdır. Irak âlimleri de, Kûfe âlimlerinin talebesidir. Kûfe âlimleri ise, Ebû Hanîfenin talebesidir).

İmâm-ı a'zam dörtbin kimseden ilm aldı.

İmâm-ı a'zamın büyüklüğünü anlatmak için, her asrda gelen âlimler, çeşidli kitâblar yazmışdır.

Hanefî mezhebinde, beşyüzbin din mes'elesi çözülmüş, hepsi cevâblandırılmışdır.

Hâfız-ı kebîr Ebû Bekr Ahmed Hârizmî **(Müsned)** kitâbında diyor ki, (Seyf-ül-eimme dedi ki, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe, Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden bir mes'ele çıkardığı zemân, bunu üstâdlarına söylerdi. Hepsi tasdîk etmedikçe, süâl sâhibine bu cevâbını bildirmezdi). Kûfe şehri câmi'inde ders verirken, bin talebesi her dersinde bulunurdu. Bunlardan kırk adedi müctehid idi. Bir mes'eleye cevâb bulunca, bunu talebelerine bildirirdi. Birlikde incelerler. Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîfe ve Eshâb-ı kirâmın sözlerine uygun olduğunda sözbirliği olursa, sevincinden (El-hamdülillah vallahü ekber) derdi. Dersde bulunanların hepsi de, böyle söylerdi. Bundan sonra, bunu yazınız buyururdu.

[**(Redd-i vehhâbî)** kitâbında, fârisî olarak diyor ki, **(Müctehid)** olmak için, arab lügatinde ve bunun evdâ'ını, sahîhini, mervîsini, mütevâtirini, red yollarını, mevdû' lügatları, fasîh ve redî ve mezmûm şekllerini bilmekde ve müfred, şâz, nâdir, müsta'mel, mühmel, mu'reb, ma'rife, iştikak, hakîkat, mecâz, müşterek, ızdâd, mutlak, mukayyed, ibdâl, kalb denilen lügat bilgilerinde üstâd olmak lâzımdır. Sonra sarf, nahv, me'ânî, beyân, bedî', belâgat ilmlerinde ve üsûl-i fıkh, üsûl-i hadîs ve üsûl-i tefsîrde mâhir olması ve cerh ve ta'dîl imâmlarının sözlerini ezberlemiş olması lâzımdır. **(Fakîh)** olmak için, bunlardan başka, her mes'elenin delîlini bilmek ve her delîlin ma'nâsını, murâdını ve te'vîlini tahkîk etmek lâzımdır. **(Muhaddis)** ya'nî, hadîs âlimi olmak için, hadîs-i şerîfleri, işitdiği gibi ezberlemek lâzım olup, ma'nâ, murâd ve te'vîllerini bilmek ve ahkâm-ı islâmiyyenin delîllerini anlamak şart değildir. Bir hadîs-i şerîf için, fıkh âlimi sahîh der ve hadîs âlimi da'îf derse, fakîhin sözü kıymetli olur. Bunun içindir ki, müctehidlerin birincisi ve fakîhlerin en üstünü olan İmâm-ı a'zamın sözü ve re'yi, hepsinden dahâ kıymetlidir. Çünki, birçok hadîsi, Eshâb-ı kirâmdan vâsıtasız işitmişdir. Bu yüce İmâmın sahîh dediği hadîse, bütün islâm âlimleri sahîh demişlerdir. Hadîs âlimi, fıkh âlimi

derecesinde olamaz. Mezheb imâmı derecesine ise, hiç erişemez.

Hadîs âlimlerinden Abdülhak-ı Dehlevî, **(Sırât-ı müstekîm)** kitâbında diyor ki, (İmâm-ı Şâfi'înin delîl olarak aldığı ba'zı hadîs-i şerîfleri, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe delîl olarak almamışdır. Bunu gören mezhebsizler, İmâm-ı a'zamı lekelemek için fırsat olarak kullanmışlar, Ebû Hanîfe hadîslere uymamışdır yaygarasını basmışlardır. Hâlbuki, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe hazretleri, o mes'eleye delîl olarak dahâ sahîh ve dahâ kuvvetli başka hadîsler bulmuş ve bu hadîsleri almışdır).

Hadîs-i şerîfde, **(Ümmetimin en hayrlı olanları, benim asrımda bulunanlardır. Dahâ sonra hayrlı olanlar, bunlardan sonra gelenlerdir. Bunlardan sonra hayrlı olanlar da, bunlardan sonra gelenlerdir)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, Tâbi'înin Tebe'ı tâbi'înden dahâ hayrlı, dahâ üstün olduğunu gösteriyor. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin Eshâb-ı kirâmdan ba'zılarını gördüğünü ve bunlardan hadîs-i şerîfler işitdiğini, bu sebeble Tâbi'înden olduğunu, islâm âlimleri sözbirliği ile bildirmişlerdir. Meselâ, **(Allah rızâsı için câmi' yapan kimseye Cennetde bir köşk verilir)** hadîs-i şerîfini imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe, Abdüllah bin Ebî Evfâ ismindeki sahâbîden işitmişdir. Şâfi'î âlimlerinden, Celâlüddîn-i Süyûtî, **(Tebyîd-üs-sahîfe)** kitâbında diyor ki, şâfi'î âlimlerinden imâm-ı Abdülkerîm, İmâm-ı a'zamın gördüğü sahâbîleri uzun bildiren müstekîl bir kitâb yazmışdır. **(Dürr-ül-muhtâr)**da, İmâm-ı a'zamın yedi sahâbîyi gördüğü yazılıdır. Dört mezheb imâmları arasında tâbi'înden olmak şerefi, yalnız İmâm-ı a'zama nasîb olmuşdur. Birşeyi kabûl edenlerin sözünü, bunu red edenlerin sözlerine tercîh etmek, **(İlm-i üsûl)** kâidelerindendir. Görülüyor ki, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe, tâbi'înden olduğu için de, mezheb imâmlarının en üstünüdür. Mezhebsizlerin İmâm-ı a'zamın üstünlüğünü inkâr etmeleri, (Onun hadîs bilgisi za'îf idi) diyerek, bu yüce İmâmı lekelemeğe kalkışmaları, hazret-i Ebû Bekr ile hazret-i Ömerin üstünlüklerini inkâr etmelerine benzemekdedir. Bunların inkârları ve inadları, va'z ve nasîhat ile şifâ bulacak hastalıklardan değildir. Cenâb-ı Hak, kendilerine şifâ ihsân eylesin! Müslimânların halîfesi olan Ömer "radıyallahü anh" hutbe okurken, (Ey müslimânlar! Şimdi benim size söylediğim gibi Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" de, bize hutbe okuyarak buyurdu ki, **(İnsanların en hayrlısı benim Eshâbımdır. Bunlardan sonra hayrlısı, bunlardan sonra gelenlerdir. Onlardan sonra hayrlıları da, onlardan sonra gelenlerdir. Dahâ sonra gelenler arasında yalan söyleyenler bulunacakdır.)**) Bugün müslimânların tâbi' oldukları, taklîd etdikleri dört mezheb

Resûlullahın hayrlı olduklarına şehâdet etdiği hayrlı insanların mezhebleridir. Şimdi, bu dört mezhebden başka mezheb edinmenin câiz olmadığını, islâm âlimleri sözbirliği ile bildirdiler.

(Bahr-ür-râık) kitâbının sâhibi olan İbnü Nüceym-i Mısrî "rahmetullahi teâlâ aleyh", **(Eşbâh)** kitâbında diyor ki, (İmâm-ı Şâfi'î, fıkh ilminde mütehassıs olmak isteyen, Ebû Hanîfenin kitâblarını okusun buyurdu.) Abdüllah ibni Mübârek diyor ki, (Fıkh ilminde Ebû Hanîfe gibi mütehassıs görmedim. Büyük âlim Mis'ar, Ebû Hanîfenin karşısında diz çökerek, bilmediklerini sorar öğrenirdi. Bin âlimden ders aldım. Fekat, Ebû Hanîfeyi görmeseydim, Yunan felsefesinin bataklığına kayacakdım). Ebû Yûsüf buyuruyor ki, (Hadîs ilminde Ebû Hanîfe gibi derin bilgi sâhibi olan kimseyi görmedim. Hadîs-i şerîfleri tefsîr etmekde onun gibi bir âlim yokdur). Büyük âlim ve müctehid Süfyân-ı Sevrî buyuruyor ki, (Bizler, Ebû Hanîfenin yanında, doğan kuşu yanındaki serçeler gibi idik. Ebû Hanîfe, âlimlerin önderidir). Alî bin Âsım diyor ki, (Ebû Hanîfenin ilmi, zemânındaki âlimlerin ilmlerinin toplamı ile ölçülse, Ebû Hanîfenin ilmi fazla gelir). Yezîd bin Hârûn diyor ki, (Bin âlimden ders aldım. Bunların arasında Ebû Hanîfe "rahmetullahi teâlâ aleyh" gibi vera' sâhibi olanını ve aklı onun aklı kadar çok olanını görmedim.) Şâm âlimlerinden Muhammed bin Yûsüf Şâfi'î, **(Ukûd-ül-cümân fî-menâkıb-in-Nu'mân)** kitâbında, Ebû Hanîfeyi çok övmekde, Onun üstünlüğünü uzun anlatmakda ve Ebû Hanîfe, müctehidlerin reîsidir demekdedir. Ebû Hanîfe buyurdu ki, (Resûlullahın hadîs-i şerîfleri başımızın tâcı ve gözümüzün nûrudur. Eshâb-ı kirâmın sözlerini arar, seçer ve onlara uyarız. Tâbi'înin sözleri ise, bizim sözlerimiz gibidir). **(Redd-i Vehhâbî)**den terceme temâm oldu. Bu kitâb 1264 [m. 1848] de Hindistânda ve 1401 [m. 1981] de İstanbulda basılmışdır.

(Seyf-ül-mukallidîn alâ a'nâk-il-münkirîn) kitâbında mevlânâ Muhammed Abdülcelîl, fârisî olarak buyuruyor ki, mezhebsizler (Ebû Hanîfenin hadîs bilgisi za'îf idi) diyor. Bu sözleri, câhil olduklarını veyâ hased etdiklerini göstermekdedir. İmâm-ı Zehebî ve İbni Hacer-i Mekkî buyuruyorlar ki, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe hadîs âlimi idi. Dört bin âlimden hadîs aldı. Bunlardan üç yüzü Tâbi'înin hadîs âlimi idi. İmâm-ı Şa'rânî, **(Mîzân)**ının birinci cildinde diyor ki, (İmâm-ı a'zamın müsnedlerinden üçünü inceledim. Hepsi, Tâbi'înin meşhûr âlimlerinden rivâyet edilmişdir). Mezhebsizlerin Selef-i sâlihîne olan düşmanlıkları ve müctehid imâmlara ve hele bunların en önde olanı, İmâm-ül-müslimîn Ebû Hanîfeye olan hasedleri, kalblerini kör ve vicdânlarını yok etmiş

olacak ki, bu islâm âlimlerinin güzelliklerini, üstünlüklerini inkâr ediyorlar. Kendilerinde bulunmayan şeylerin başka sâlih kimselerde bulunmasını istemiyorlar. Bunun için, din imâmlarımızın üstünlüklerini inkâr ediyorlar. Böylece, kendilerini hased şirkine kapdırıyorlar. **(Hadâık)** kitâbında diyor ki, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe, ezberlediği hadîs-i şerîfleri yazardı. Yazdığı hadîs kitâblarını sandıklarda saklardı. Böylece hâzırladığı birkaç sandığı hep yanında taşırdı. Az hadîs rivâyet etmesi, ezberlediği hadîs adedinin az olduğunu göstermez. Bunu ancak din düşmanı olan müte'assıb kimseler söyliyebilir. Onların bu te'assubları ise, İmâm-ı a'zamın kemâline şâhid olmakdadır. Çünki, nâkısların kötülemeleri, âlimlerin kemâllerini gösterir. Büyük bir mezhebi kurmak ve yüzbinlerle süâli, âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden delîl getirerek cevâblandırabilmek, tefsîr ve hadîs bilgilerinde derin ihtisâs sâhibi olmayanın yapacağı bir iş değildir. Hem de, bir benzeri, bir örneği olmadan nev'i şahsına münhasır, yeni bir mezheb ortaya koymak, İmâm-ı a'zamın tefsîr ve hadîs ilmlerindeki vukûfunu, ihtisâsını açıkca göstermekdedir. İnsan gücünün üstünde çalışarak, bu mezhebi ortaya koyduğu için, hadîs-i şerîfleri ayrıca bildirmeğe, râvîlerini saymağa vakt bulamaması, bu yüce imâmı, hadîs bilgisi za'îf idi gibi, hased taşları atarak lekelemeğe sebeb olamaz. Zâten dirâyet olmadan rivâyet etmenin makbûl olmadığı ma'lûmdur. Meselâ, İbnü Abdilberr (Dirâyetsiz rivâyet, kıymetli olsaydı, çöpçünün bir hadîs söylemesi, Lokmânın aklından üstün olurdu) demişdir. İbni Hacer-i Mekkî, şâfi'î mezhebi âlimlerinden olduğu hâlde, **(Kalâid)** kitâbında diyor ki, büyük hadîs âlimi A'meş, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfeden birçok mes'ele sordu. İmâm-ı a'zam, süâllerinin herbiri için hadîs-i şerîfler okuyarak cevâb verdi. A'meş, İmâm-ı a'zamın hadîs ilmindeki derin bilgisini görünce, (Ey fıkh âlimleri! Sizler mütehassıs tabîb! Biz hadîs âlimleri ise, eczâcı gibiyiz! Hadîsleri ve bunları rivâyet edenleri biz söyleriz. Bizim söylediklerimizin ma'nâlarını siz anlarsınız!) dedi. **(Ukûd-ül-cevâhir-il-münîfe)** kitâbında diyor ki, Ubeydullah bin Amr, büyük hadîs âlimi A'meşin yanında idi. Birisi gelip, birşey sordu. A'meş bunun cevâbını düşünmeğe başladı. O esnâda, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe geldi. A'meş, bu süâli İmâma sorup cevâbını istedi. İmâm-ı a'zam, hemen geniş cevâb verdi. A'meş, bu cevâba hayrân olup, yâ İmâm! Bunu hangi hadîsden çıkardın dedi. İmâm-ı a'zam, bir hadîs-i şerîf okuyup, bundan çıkardım. Bunu senden işitmişdim dedi. İmâm-ı Buhârî, üçyüz bin hadîs ezberlemişdi. Bunlardan yalnız oniki bin kadarını kitâblarına yazdı. Çünki, **(Benim söylemediğimi hadîs olarak**

bildiren, Cehennemde çok acı azâb görecekdir) hadîs-i şerîfinin dehşetinden çok korkardı. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin vera' ve takvâsı dahâ çok olduğundan, hadîs nakl edebilmesi için çok ağır şartlar koymuşdu. Ancak bu şartların bulunduğu hadîs-i şerîfi nakl ederdi. Ba'zı hadîs âlimlerinin meslekleri geniş, şartları hafîf olduğu için, çok sayıda hadîs rivâyet etmişlerdir. Hiçbir hadîs âlimi, bu şartların ayrılığı sebebiyle başkalarını, başka âlimleri küçültmemişdir. Böyle olmasaydı, İmâm-ı Müslim, İmâm-ı Buhârîyi "rahmetullahi teâlâ aleyhimâ" incitecek birşey söylerdi. Ebû Hanîfenin takvâsı çok olduğu için, az hadîs rivâyet etmesi, ancak onu medh ve senâ etmeğe sebebdir. **(Seyf-ül-mukallidîn)**den terceme temâm oldu.]

İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe "rahmetullahi aleyh" hergün sabâh nemâzını câmi'de kılıp, öğleye kadar tâliblere cevâb verirdi. Öğle nemâzından sonra, yatsıya kadar, talebeye ilm öğretirdi. Yatsıdan sonra, evine gelip, biraz dinlenir, sonra câmi'e gider, sabâh nemâzına kadar ibâdet ederdi. Bu hâli, Selef-i sâlihînden Mis'ar bin Kedâm-ı Kûfî ve başka kıymetli kimseler haber vermişlerdir. Mis'ar 115 [m. 733] senesinde vefât etdi.

Ticâret ederek halâl kazanırdı. Başka yerlere mal gönderir, kazancı ile talebesinin ihtiyâclarını alırdı. Kendi evine bol harc eder, evine harc etdiği kadar da, fakîrlere sadaka verirdi. Her Cum'a günü, anasının babasının rûhu için, fakîrlere ayrıca yirmi altın dağıtırdı. Hocası Hammâdın "rahmetullahi teâlâ aleyh" evi tarafına ayağını uzatmazdı. Hâlbuki, aralarında yedi sokak uzaklık vardı. Ortaklarından birinin, çok mikdârda bir malı, islâmiyyete uygun olmıyarak satdığını anlayınca, bu maldan kazanılan doksan bin akçanın hepsini fakîrlere dağıtıp, on parasını kabûl etmedi. Kûfe şehrinin köylerini haydûdlar basıp, koyunları kaçırmışlardı. Bu çalınan koyunlar, şehrde kesilip, halka satılabilir düşüncesi ile, o günden beri yedi sene kesilmiş koyun eti alıp yimedi. Çünki, bir koyunun, en çok yedi yıl yaşayacağını öğrenmişdi. Harâmdan bu derece korkar, her hareketinde islâmiyyeti gözetirdi.

İmâm-ı a'zam "rahmetullahi aleyh", kırk sene yatsı nemâzının abdesti ile sabâh nemâzı kıldı. (Ya'nî yatsıdan sonra uyumadı). Ellibeş def'a hac yapdı. Son haccında, Kâ'be-i mu'azzama içine girip, burada iki rek'at nemâz kıldı. Nemâzda bütün Kur'ân-ı kerîmi okudu. Sonra ağlıyarak (Yâ Rabbî! Sana lâyık ibâdet yapamadım. Fekat senin akl ile anlaşılamıyacağını iyi anladım. Hizmetimdeki kusûrumu, bu anlayışıma bağışla!) diyerek düâ etdi. O anda, bir ses işitildi ki, (Ey Ebû Hanîfe "rahmetullahi teâlâ a-

leyh”! Sen beni iyi tanıdın ve bana güzel hizmet etdin. Seni ve kıyâmete kadar, senin mezhebinde olup, yolunda gidenleri afv ve mağfiret etdim) buyuruldu. Hergün bir ve her gece bir kerre Kur’ân-ı kerîmi hatm ederdi.

İmâm-ı a’zamın takvâsı o kadar çokdu ki, otuz yıl (harâm olan beş günden başka) hergün oruc tutdu. Çok kerre, bir rek’atde veyâ iki rek’atde bütün Kur’ân-ı kerîmi okurdu. Ba’zan da, yalnız bir azâb veyâ rahmet âyetini nemâzda veyâ nemâz dışında tekrâr tekrâr okuyup, hıçkıra hıçkıra ağlar, sızlardı. (Hanefî mezhebinde, Allah için ağlamak nemâzı bozmaz). İşitenler, hâline acırdı. Muhammed aleyhisselâmın ümmeti içinde, bir rek’at nemâzda bütün Kur’ân-ı kerîmi hatm etmek, yalnız Osmân ibni Affân ve Temîm-i Dârî ve Sa’îd bin Cübeyr ve imâm-ı a’zam Ebû Hanîfeye nasîb olmuşdur. Kimseden hediyye kabûl etmezdi. Fakîrler gibi giyinirdi. Ba’zan da, Allahü teâlânın ni’metlerini göstermek için, çok kıymetli elbise giyerdi. Ellibeş kerre hac edip, birkaç yıl Mekke-i mükerremede kaldı. Yalnız rûhu kabz olunduğu yerde [zındanda], yedibin kerre hatm-i Kur’ân okumuşdu. (Ömrümde bir kerre güldüm. Ona da pişmânım) demişdir. Az söyler, çok düşünürdü. Ba’zı din konularında, talebesi ile münâzara, konuşma yapardı. Bir gece, yatsı nemâzını cemâ’at ile kılıp çıkarken, bir ayağı kapının dışında, bir ayağı dahâ mescidde iken, bir konu üzerinde, talebesi Züfer ile sabâh ezânına kadar konuşup, ikinci ayağını dışarı çıkarmadan, sabâh nemâzını kılmak için, yine mescide girmişdir. (İmâm-ı Alî “radıyallahü anh”, dörtbin dirheme kadar nafaka câizdir buyurdu) diyerek, kazancının dörtbin dirheminden fazlasını fakîrlere dağıtırdı.

Halîfe Mensûr, İmâma çok hürmet ederdi. Onbin akça ile bir câriye hediyye etmişdi. İmâm, kabûl etmedi. O zemân, bir akça, bir dirhem gümüş idi. Yüzkırkbeş senesinde, İbrâhîm bin Abdüllah bin hazret-i Hasen, Medîne-i münevverede halîfeliğini i’lân eden kardeşi Muhammede “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în” yardım için asker topluyordu. Kûfeye gelmişdi. (Ebû Hanîfe buna yardım ediyor) diye yayıldı. Mensûr işitip, İmâmı Kûfeden Bağdâda getirtdi. (Mensûr, haklı olarak halîfedir) diye herkese bildir dedi. Buna karşılık temyîz reîsliğini verdi. Çok zorladı. İmâm-ı a’zam kabûl buyurmadı. Mensûr, İmâmı habs etdi. Otuz değnek vurdurup, mubârek ayağından kan akdı. Mensûr pişmân olup, otuzbin akçe gönderdi ise de, kabûl buyurmadı. Tekrâr habs edip, hergün on değnek fazla vurdurdu. (Ba’zı haberlere göre) onbirinci günü, halkın hücûmundan korkulup, zorla sırtüstü yatırıldı. Ağ-

zına zehrli şerbet döküldü. Vefât ederken secde etdi. Nemâzını ellibin kadar kimse kıldı. Güçlükle ikindiye kadar kılındı. Yirmi gün, nice kimseler gelip, kabri yanında nemâzını kıldılar.

Yediyüzotuz talebesi vardı. Herbiri fazîlet ile ve sâlih amelleri ile meşhûr olmuşdu. Çoğu kâdî ve müftî oldu. Oğlu Hammâd "rahmetullahi teâlâ aleyh", talebesinin ileri gelenlerinden idi. **(Mir'ât-ül-kâinât)**ın yazısı temâm oldu.

Oldu bunlar, muktedâ'yı ehl-i dîn,
rahmetullahi aleyhim ecma'în.

Allahü teâlâdan çok korkardı. Kur'ân-ı kerîme uymağa çok dikkat ederdi. Talebesine, (Bir iş için, sözüme uymıyan bir sened elinize geçerse, benim sözümü bırakınız! O senede uyunuz!) buyururdu. Bütün talebesi yemîn ediyor ki, (Ona uymıyan sözlerimizi de, elbette ondan işitdiğimiz bir delîle, senede dayanarak söyledik).

İctihâdla anlaşılan bilgilerde, İmâm-ı a'zam ile talebesi arasında ayrılıklar olmuşdur. **(Ümmetimin âlimleri arasındaki ayrılık rahmetdir)** hadîs-i şerîfi, bu ayrılığın fâideli olduğunu haber vermekdedir.

Hanefî mezhebindeki müftî efendiler, İmâm-ı a'zamın sözü ile fetvâ vermelidir. Onun sözü bulunmazsa, imâm-ı Ebû Yûsüfe uymalıdır. Bundan sonra, imâm-ı Muhammedin sözü ile amel olunur. İmâm-ı Ebû Yûsüf ile imâm-ı Muhammedin sözü bir tarafda, İmâm-ı a'zamın sözü karşı tarafda ise, müftî, her iki tarafa göre fetvâ verebilir. Zarûret olduğu zemân, müftî, müctehidlerden en kolay söyliyenin sözüne uygun fetvâ verir. Müctehidlerden herhangi birinin sözüne uymıyan fetvâ veremez. Böyle olan bildiriye fetvâ denmez.

Geçdi gençlik tatlı bir rüyâ gibi ey çeşmim zâr! [ağla!]
Beni mecnûn etdi girye, meskenim olsun mezâr!

Muhammed Ma'sûm, ikinci cild, 80.ci mektûbunda buyuruyor ki **(İstigfâr düâsına devâm edeni, Allahü teâlâ derdlerden kurtarır)**.

Düâ budur:

Estagfirullahel'azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüv elhayyel kayyûme ve etûbü ileyh.

Allahümme inneke afüvvün kerîmün tühıbbül afve fa'fü annî.

VEHHÂBÎLİK VE EHL-İ SÜNNETİN CEVÂBI

Müslimân olduklarını söyledikleri hâlde, Ehl-i sünnetden ayrılanlardan biri de, **(Vehhâbî)**lerdir. Bunlara **(Necdî)** de denir.

Otuzdördüncü Osmânlı pâdişâhı, ikinci sultân Abdülhamîd hân [1258-1336 (1842-1918) İstanbulda sultân Mahmûd türbesinde] "rahmetullahi aleyh" zemânındaki devlet adamlarından Ahmed Cevdet Pâşa, oniki cild (Târîh-i Osmânî) kitâbının yedinci cildinde ve bahriyye mîrlivâsı (Tuğamirali) olan Eyyûb Sabri Pâşa "rahmetullahi teâlâ aleyh" yazdığı beş cildlik (Mir'ât-ül-haremeyn) târîh kitâbının, üçüncü cildi, doksandokuzuncu sahîfesinden başlıyarak Vehhâbîliği uzun anlatmakdadırlar. Mir'ât-ül-haremeyn târîhi türkçedir. Süleymâniyye kütübhânesinde mevcûddur. Aşağıdaki yazının çoğu Pâşanın bu kitâbından alınmışdır. Pâşa bu bilgileri, Ahmed Zeynî Dahlânın (Fitne-tül-vehhâbîyye) kitâbından terceme etmişdir. 1308 [m.1890] de vefât etmişdir.

Vehhâbîliği kuran, **Muhammed bin Abdülvehhâb**dır. Hicretin binyüzonbir 1111 [m. 1699] senesinde Necdde, Hüreymile kasabasında dünyâya gelmiş, binikiyüzaltı 1206 [m. 1792] senesinde ölmüşdür. Önceleri, seyâhat ve ticâret için, Basra, Bağdâd, Îrân, Hind ve Şâm taraflarına gitmiş, 1125 [m. 1713] senesinde, Basrada, ingiliz câsûslarından, Hempherin tuzağına düşerek, ingilizlerin **(İslâmiyyeti imhâ)** çalışmalarına âlet olmuşdur. Câsûsun yazdırdığı bozuk şeyleri, **(Vehhâbîlik)** ismi ile neşr eyledi. **(İngiliz câsûsunun i'tirâfları)** kitâbımızda, Vehhâbîliğin kuruluşu uzun anlatılmakdadır. Eline geçirdiği Harranlı Ahmed ibni Teymiyyenin [661-728 [m. 1328] Şâmda] Ehl-i sünnete uymıyan kitâblarını okumuş, (Şeyh-i Necdî) diye meşhûr olmuşdur. İngiliz câsûsu ile birlikde hâzırladığı **(Kitâb-üt-tevhîd)** kitâbına Mekke-i mükerreme âlimleri, binikiyüzyirmibir (1221) senesinde, çok güzel cevâb yazarak, kuvvetli vesîkalarla red etdiler. **(Seyf-ül-Cebbâr)** ismindeki bu reddiyye, sonradan Pâkistânda basılmış ve 1395 [m. 1975] senesinde İstanbulda ofset baskısı yapılmışdır. Abdülvehhâb oğlu Muhammedin torunu Abdürrahmân, **(Kitâb-üt-tevhîd)**i şerh etmiş ve Muhammed Hamîd adında bir vehhâbî, eklemeler yaparak, **(Feth-ul-mecîd)** adı ile Mısrda basdırılmışdır. Abdülvehhâb

oğlu Muhammedin düşünceleri, köylülere ve Der'iyye ehâlîsi ile reîsleri Muhammed bin Sü'ûde yayılmışdır. Vehhâbîlik ismini verdiği fikrlerini kabûl edenlere **(Vehhâbî)** ve **(Necdî)** denir. Kendini kâdî, Sü'ûd oğlu Muhammedi emîr ve hâkim tanıtmışdır. Kendilerinden sonra, hep çocuklarının bu makâmlara geçmelerini kabûl etdirmişdir.

Muhammedin babası Abdülvehhâb, sâlih bir müslimân idi. Bu ve Medînedeki âlimler, Abdülvehhâb oğlunun yanlış bir yol tutacağını anlamış, herkese, bununla konuşmamalarını nasîhat etmişlerdi. Fekat, binyüzelli 1150 [m. 1737] senesinde Vehhâbîliği i'lân etdi. Din âlimlerinin ictihâdlarını kötüledi. Ehl-i sünnet vel-cemâ'ate kâfir diyecek kadar ileri gitdi. Peygamberlerin ve Evliyânın mezârlarına gidip de, ona karşı (Yâ Nebiyyallah), (Yâ Abdelkâdir!) gibi söyliyen müşrik olur, dedi.

Vehhâbîlere göre, Allahü teâlâdan başka birşeyin bir iş yapdığını söyliyen, müşrik, kâfir olur imiş. Meselâ (Filân ilâç ağrıyı kesdi) veyâ (Filânca Peygamberin veyâ Velînin mezârı yanında Allahü teâlâ düâmı kabûl etdi) diyen müşrik olur imiş. Bu düşüncelerini isbât için, Fâtiha sûresindeki **(İyyâke neste'în),** ya'nî **(Biz yalnız senden yardım bekleriz)** meâlindeki âyet-i kerîmeyi ve tevekkül etmeği bildiren âyet-i kerîmeleri sened gösterdi. Ehl-i sünnet âlimlerinin bu âyet-i kerîmelere verdiği doğru ma'nâlar ve tevhîd ve tevekkül mes'eleleri **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbının ikinci kısm, Tevekkül maddesinde uzun yazılıdır. Buradan okuyanlar, tevhîdin doğru ma'nâsını öğrenir. Kendilerine muvahhid diyen vehhâbîlerin, muvahhid olmadıklarını görür.

Âyinesi işidir kişinin, lâfa bakılmaz.
Şahsın görünür rütbe-i aklı, eserinde!

(El-Üsûl-ül-erbe'a fî-terdîd-il-vehhâbiyye) kitâbında ikinci aslın sonunda, fârisî olarak diyor ki: Vehhâbîler ve bunlar gibi mezhebsizler **(Mecâz)** ve **(İsti'âne)** ne demek olduğunu anlıyamıyorlar. Bir kimsenin bir iş yapdığını söylemeğe, bu söz mecâz olarak söylenmiş olsa bile, hemen şirk ve küfr diyorlar. Hâlbuki Allahü teâlâ, Kur'ân-ı kerîmin birçok yerinde, bir işin hakîkî yapıcısının kendisi olduğunu, mecâzî yapıcısının da kullar olduğunu bildirmekdedir. En'âm sûresinin elliyedinci âyetinde ve Yûsüf sûresinde, bir âyetde meâlen, **(Hükm, ancak Allahındır),** yanî hâkim yalnız Allahü teâlâdır, buyuruldu. Nisâ sûresinin altmışdördüncü âyetinde meâlen, **(Aralarındaki anlaşmazlıklarda, seni hâkim yapmadıkça, îmân etmiş olmazlar)** buyurulmuşdur. Birinci âyet-i

kerîme, hakîkî hâkimin, yalnız Allahü teâlâ olduğunu bildiriyor. İkinci âyet-i kerîme ise, insana da, mecâz olarak hâkim denileceğini bildiriyor.

Her müslimân, diriltenin ve öldürenin, yalnız Allahü teâlâ olduğunu bilmekdedir. Çünki, Yûnüs sûresinin ellialtıncı âyetinde meâlen, **(Dirilten ve öldüren, yalnız Odur)** ve Zümer sûresinin kırkikinci âyetinde meâlen, **(Ölüm zemânında insanı, Allahü teâlâ öldürüyor)** buyuruldu. Secde sûresinin onbirinci âyet-i kerîmesinde ise, meâlen, mecâz olarak, **(Öldürmek için vekîl yapılmış olan melek sizi öldürüyor)** buyuruldu. [Mâide sûresinin 30.cu âyetinde **(Âdem aleyhisselâmın oğlu, kardeşini öldürdü)** buyuruyor. Bu âyet-i kerîme, Vehhâbîleri rezîl etmekdedir.]

Hastalara şifâ veren yalnız Allahü teâlâdır. Çünki, Şü'arâ sûresinin sekseninci âyetinde meâlen, **(Hasta olduğum zemân, bana ancak O şifâ verir)** buyuruldu. Âl-i İmrân sûresinin kırkdokuzuncu âyetinde ise meâlen, Îsâ aleyhisselâmın, **(A'mânın gözünü açarım ve Baras illetini iyi ederim ve Allahü teâlânın izni ile, ölüleri diriltirim)** dediğini bildirmekdedir. [Baras, ebreş (Vitiligo) denilen cild hastalığıdır. Derinin rengi gider. Büyük beyâz lekeler olur. Yâhud, albino hastalığıdır. Vücûdun temâmı beyâzdır.] İnsana evlâd veren, hakîkatde Allahü teâlâdır. Cebrâîl aleyhisselâmın ise, mecâz olarak, **(Sana, temiz bir oğul veririm)** dediğini, Meryem sûresinin onsekizinci âyeti bildirmekdedir.

İnsanın hakîkî sâhibi Allahü teâlâdır. Bekara sûresinin ikiyüzelliyedinci âyetinin meâl-i şerîfi, **(Allahü teâlâ, îmân edenlerin velîsidir)** bunu açıkca bildiriyor. Mâide sûresinin ellialtıncı âyetinde meâlen, **(Sizin velîniz, Allahdır ve Onun Resûlüdür)** ve Ahzâb sûresinin altıncı âyetinde meâlen, **(Peygamber, mü'minlere, kendilerinden dahâ çok sâhibdir!)** buyurarak, kulun da mecâz olarak velî olduğu bildirilmekdedir. Bunlar gibi hakîkî yardımcı, Allahü teâlâdır. Kullarına da, mecâz olarak mu'în demişdir. Mâide sûresinin üçüncü âyetinde meâlen, **(İyilikde ve takvâda birbirinize yardımcı olunuz!)** buyuruldu. Vehhâbîler, Allahdan başkasının kulu diyene, meselâ Abdünnebî, Abdürresûl diyen müslimâna müşrik diyorlar. Hâlbuki, Nûr sûresinin otuzikinci âyetinde meâlen, **(Evli olmıyan kadınlarınızı ve kullarınızdan ve câriyelerinizden sâlih olanları evlendiriniz!)** buyuruldu. İnsanların hakîkî Rabbi, Allahü teâlâdır. Fekat, mecâz olarak, başkasına da rab denilir. Yûsüf sûresinin kırkikinci âyetinde meâlen, **(Rabbinin yanında beni söyle!)** buyruldu.

Vehhâbîlerin en çok takıldıkları şey, **(İstigâse)** kelimesidir. Allahdan başkasından yardım istemek, ona sığınmak şirkdir diyorlar. Evet, hakîkî istigâse olunacak, yalnız Allahü teâlâdır. Bunu bilmiyen hiçbir müslimân yokdur. Fekat, başkasından da istigâse olunacağını, mecâz olarak söylemek câizdir. Çünki, Kasas sûresinin onbeşinci âyetinde meâlen, **(Onun kavminden olan, düşmanına karşı, ondan istigâse eyledi)** buyuruldu. Hadîs-i şerîfde de, **(Mahşer yerinde, Âdem aleyhisselâmdan istigâse edeceklerdir)** buyuruldu. **(Hısn-ül-hasîn)**de yazılı hadîs-i şerîfde, **(Yardım isteyen kimse, Ey Allahın kulları bize yardım ediniz desin!)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, yanında olmıyan kimseye seslenerek, ondan yardım istemeği emr etmekdedir. **(El-Üsûl-ül-erbe'a)** kitâbından terceme burada temâm oldu. Bu kitâb, fârisî olup, 1346 [m. 1928] da Hindistânda basılmış, 1395 [m. 1975] de, İstanbulda ofset üsûlü ile ikinci baskısı yapılmışdır. Bu kitâbın yazarı, imâm-ı Rabbânî hazretlerinin torunlarından Muhammed Hasen Cân sâhibdir "rahmetullahi teâlâ aleyhimâ". Cân sâhib, **(Tarîk-un-necât)** kitâbında da, vehhâbîlere ve diğer mezhebsizlere kıymetli cevâblar vermekdedir. Bu kitâbı, arabî olup, urdu diline tercemesi ile birlikde, 1350 senesinde Hindistânda basılmış ve 1396 [m. 1976] da İstanbulda, ofset baskısı yapılmışdır.[1]

[Her kelimenin belli bir ma'nâsı vardır. Buna hakîkî ma'nâsı denir. Bir kelime, kendi hakîkî ma'nâsında kullanılmayıp da, bir bağlantısı, ilişkisi bulunan başka bir ma'nâda kullanılınca, bu kelimeye **(Mecâz)** denir. Allahü teâlâya mahsûs olan bir kelime, mecâz olarak, insanlar için kullanılınca, vehhâbîler bunu hakîkî ma'nâda kullanıldı sanıyorlar. Bunu söyliyene müşrik, kâfir diyorlar. Böyle kelimelerin, âyet-i kerîmelerde ve hadîs-i şerîflerde de insanlar için mecâz olarak kullanıldıklarını düşünmüyorlar].

Resûlullahdan "aleyhisselâm" ve Evliyâdan şefâ'at istemek, **(İsti'âne)** etmek, ya'nî yardım istemek, Allahü teâlâyı bırakmak, Onun yaratıcı olduğunu unutmak demek değildir. Bulut vâsıtası ile Allahü teâlâdan yağmur beklemek, ilâç içerek Allahü teâlâdan şifâ beklemek, top, bomba, füze, tayyâre kullanarak Allahü teâlâdan zafer beklemek, hep Allahü teâlâdan İsti'ânedir. Bunlar sebebdir. Allahü teâlâ, herşeyi sebeble yaratmakdadır. Bu sebeblere yapışmak, şirk değildir. Peygamberler "aleyhimüsselâm" hep sebeblere yapışdılar. Allahü teâlânın yaratdığı suyu içmek için

---

[1] Hasen Cân 1349 [m. 1931] de vefât etdi.

çeşmeye, Onun yaratdığı ekmeği yimek için fırıncıya gidildiği ve Allahü teâlânın zafer vermesi için, harb vâsıtaları ve ta'lîm terbiye yapıldığı gibi, Allahü teâlânın düâyı kabûl etmesi için de, Peygamberin, Evliyânın rûhlarına gönül bağlanır. Allahü teâlânın elektromagnetik dalgalarla yaratdığı sesi almak için radyo kullanmak, Allahü teâlâyı bırakıp bir kutuya başvurmak değildir. Çünki, radyo kutusundaki âletlere o özellikleri, o kuvvetleri veren Allahü teâlâdır. Allahü teâlâ, her şeyde, kendi kudretini gizlemişdir. Müşrik, puta tapar, Allahü teâlâyı düşünmez. Müslimân, sebebleri, vâsıtaları kullanırken, sebeblere, mahlûklara, te'sîr, hâssa veren Allahü teâlâyı düşünür. İstediğini Allahü teâlâdan bekler. Geleni Allahü teâlâdan bilir. Yukarıda yazılı âyet-i kerîmenin ma'nâsı da, böyle olduğunu göstermekdedir. Ya'nî, mü'minler her nemâzda Fâtiha sûresini okurken, (Yâ Rabbî, dünyâdaki arzûlarıma, ihtiyâçlarıma kavuşmak için maddî, fennî sebeblere yapışıyor ve bana yardım etmeleri için, sevdiğin kullarına yalvarıyorum. Bunları yaparken ve her zemân, dilekleri verenin, yaratanın yalnız Sen olduğuna inanıyorum. Yalnız Senden bekliyorum!) demekdedir. Hergün böyle söyliyen mü'minlere müşrik denilemez. Peygamberlerin, Velîlerin rûhlarından yardım istemek, Allahü teâlânın yaratdığı bu sebeblere yapışmakdır. Bunların müşrik olmadıklarını, hâlis mü'min olduklarını **(Fâtiha)** sûresinin bu âyeti açıkca haber vermekdedir. Vehhâbîler maddî, fennî sebeblere yapışıyor, nefslerinin isteklerine kavuşmak için, her vesîleye, her çâreye başvuruyorlar. Peygamberleri ve Evliyâyı vesîle edinmeğe niçin şirk diyorlar.

Abdülvehhâb oğlunun sözleri nefse uygun geldiğinden, din bilgisi olmıyanlar kolay inandı. Ehl-i sünnet âlimlerine, doğru yoldaki müslimânlara kâfir dediler. Emîrler, kuvvetlenmek için, vehhâbîliği uygun buldular. Arab kabîlelerini, vehhâbî olmağa zorladılar. İnanmıyanları öldürdüler. Köylüler, ölüm korkusu ile Der'iyye emîri Muhammed bin Sü'ûdün emrine girdi. Vehhâbî olmıyanların mallarına, canlarına, ırzlarına, kadınlarına saldırmak için, emîre asker olmak işlerine iyi geldi.

Abdülvehhâb oğlu Muhammedin kardeşi şeyh Süleymân efendi, Ehl-i sünnet âlimi idi. Vehhâbîliği red eden **(Savâ'ik-ul-ilâhiyye firred-i alel-vehhâbiyye)** kitâbını yazarak, bu sapık fikrlerin yayılmasını önledi. Bu kıymetli kitâb, [1306] senesinde basılmış, 1395 [m. 1975] de İstanbulda ofset baskısı yapılmışdır. Muhammedin yanlış bir çığır açdığını anlıyan hocaları da, onun

bozuk kitâblarına güzel cevâblar yazdılar. Onun doğru yoldan sapdığını açıkladılar. Vehhâbîlerin âyet-i kerîmelere ve hadîs-i şerîflere yanlış ma'nâ verdiklerini isbât etdiler. Fekat, bunların hepsi, köylülerin ehl-i îmâna karşı olan kinlerini, düşmanlıklarını artdırdı.

Vehhâbîlik, câhiller tarafından, ilm ile değil, ingiliz parası ve silâhları ile ve zulm ederek, kan dökerek yayıldı. Bu yolda ellerini kana bulayan zâlimlerin en taş yüreklisi, Der'iyye emîri Muhammed bin Sü'ûd idi. Bu adam, Benî Hanîfe kabîlesinden olup, Müseylemet-ül-kezzâbın peygamberliğine inanan ahmakların soyundan idi. 1178 [m. 1765] de öldü. Yerine oğlu Abdül'azîz geçdi. Bu da, 1217 de bir şî'î tarafından öldürüldü. Yerine oğlu ikinci Sü'ûd geçdi ve 1231 de öldü. Yerine oğlu Abdüllah geçdi ve 1240 da, İstanbulda i'dâm edildi. Yerine, Abdül'azîzin torunlarından Terkî bin Abdüllah geçdi. 1254 de, bunun oğlu Faysal geçdi. 1282 de oğlu Abdüllah emîr yapıldı. Bunun kardeşi Abdürrahmân ile oğlu Abdül'azîz Kuveyte yerleşdi. Abdül'azîz 1319 [m. 1901] de Rıyâda gelip, emîr oldu. İngilizlerin yardımı ile Mekkeye saldırdı. 1351 [m. 1932] de, Sü'ûdî arabistân devletini i'lân etdi. Sü'ûdî Arabistân emîri Fahdın, Efgânistândaki Ehl-i sünnet mücâhidleri ile harb etmekde olan Rus kâfirlerine dört milyar dolar yardım yapdığını 1991 târîhli gazetelerde okuduk.

Vehhâbîler, Allahın birliğinde hâlis olmak, küfrden kurtulmak yolunda imiş. Bütün müslimânlar, altıyüz seneden beri şirk içinde imiş. Müslimânları şirkden, küfrden kurtarmağa çalışıyorlarmış. Kendilerini haklı göstermek için, Ahkâf sûresinin beşinci ve Yûnüs sûresinin yüzaltıncı âyet-i kerîmelerini de ileri sürüyorlar. Hâlbuki, bunlar gibi âyet-i kerîmelerin, müşrikler için gelmiş olduğunu tefsîrler bildirmekdedir. Bu âyet-i kerîmelerin birincisinde meâlen, **(Allahü teâlâyı bırakıp da kıyâmete kadar hiç işitmeyen şeylere düâ eden kimseden dahâ sapık kimse yokdur),** ikincisinde meâlen, **(Mekke müşriklerine söyle! Bana emr olundu ki, Allahü teâlâdan başka şeylere, fâidesi ve zararı olmıyan şeylere düâ etme! Eğer Allahü teâlâdan başkasına düâ edersen, kendine zulm etmiş, zarar etmiş olursun)** buyuruldu.

Vehhâbîlerin **(Keşf-üş-şübühât)** kitâbı, Zümer sûresinin üçüncü âyetini de ele alıyor. Bu âyetde, meâlen, **(Allahdan başkasını Velî edinenler, biz bunlara tapınıyor isek, bizi Allaha yaklaşdırmaları için, bize şefâ'at etmeleri için tapınıyoruz derler)** buyurul-

duğunu yazıyor. Bu âyet-i kerîme, putlara tapan müşriklerin sözlerini bildirmekdedir. Şefâ'at isteyen mü'minleri, bu müşriklere benzetiyor. (Müşrikler de putların yaratıcı olmadığını, yaratıcı yalnız Allahü teâlâ olduğunu söylerdi) diyor. **(Rûh-ul-beyân)**da, bu âyet-i kerîmenin tefsîrinde diyor ki, (İnsan, kendisinin ve herşeyin yaratıcısını tanımağa elverişli olarak, yaratılmışdır. Yaratıcısına ibâdet etmek ve Ona yaklaşmak arzûsu, her insanda vardır. Fekat böyle elverişli yaratılmış olmanın ve bu isteğin kıymeti yokdur. Çünki, nefs, şeytân ve kötü arkadaş, insanı aldatarak [yaratılışındaki bu arzûyu yok eder. Yâ, yaratana ve kıyâmet gününe inanmaz olur. Komünistler ve masonlar böyledir. Yâhud] müşrik yapar. Müşrik, Allahü teâlâya yaklaşamaz. Onu tanıyamaz. Şirkden uzaklaşıp, Tevhîde sarılarak hâsıl olan ma'rifet, tanımak, kıymetlidir. Bunun alâmeti, Peygamberlere ve kitâblarına inanmak ve bunlara uymakdır. İnsan, Allahü teâlâya ancak böyle yaklaşabilir. Secde etmek, İblîsin yaratılışında vardı. Fekat, nefsine uyarak, secde etmek istemedi. Eski Yunan Felsefecileri de, Allahü teâlâya yaklaşmağı, Peygamberlere uyarak değil, kendi akllarına, nefslerine uyarak istedikleri için kâfir oldular. Mü'minler Allahü teâlâya yaklaşmak için, islâmiyyete uyuyor. Kalbleri nûr ile doluyor. Rûhlarına Cemâl sıfatları tecellî ediyor. Müşrikler, Allahü teâlâya yaklaşmak için, Peygambere, islâmiyyete uymıyorlar. Nefslerine, noksan olan akllarına, bid'atlere uyuyorlar. Kalbleri kararıyor. Rûhları perdeleniyor. Putlara, bize şefâ'at etmeleri için tapınıyoruz demelerinin yanlış olduğunu, Allahü teâlâ, bu âyetin sonunda haber veriyor). Görülüyor ki, Lokman sûresinin yirmibeşinci âyetinde meâlen, **(Kâfirlere sorarsan, yeri ve gökleri kim yaratdı dersen, elbette Allah yaratdı derler)** ve Zuhruf sûresinin seksenyedinci âyetinde meâlen, **(Allahdan başkasına tapınanlara, bunları kim yaratdı diye sorarsan, elbette Allah yaratdı derler)** buyuruluyor. Bu âyet-i kerîmeleri ele alarak [mezhebsizlerin, (Müşrikler de yaratıcının yalnız Allah olduğunu biliyorlardı. Putlarının kıyâmetde kendilerine şefâ'at etmeleri için tapınıyorlardı ve putlara tapındıkları için müşrik ve kâfir oldular) diyerek, müşrikleri müdafe'a etmeleri çok haksızlıkdır.]

Mü'minler, Peygamberlere ve Evliyâya tapınmıyor ve bunların Allahü teâlâya şerîk, ortak olmadığını söylüyorlar. Peygamberlerin ve Evliyânın, mahlûk, birer kul olduğuna, ibâdet edilmeğe hakları olmadığına inanıyorlar. Onların, Allahü teâlânın sevdiği kulları olduğuna, Allahü teâlânın, sevdiklerinin bereketi ile, kul-

larına merhamet edeceğine inanıyorlar. Zararı ve fâideyi yaratan yalnız Allahü teâlâdır. Tapınmağa hakkı olan yalnız Odur. Sevdiklerinin bereketi ile kullarına merhamet eder diyorlar. Müşrikler, yaratılışlarında mevcûd olan ma'rifetden dolayı, putlarının yaratıcı olmadığını söylüyor ise de, bu tabî'î ma'rifeti Peygamberlere uyarak kuvvetlendirmedikleri için, putların tapınmağa hakları olduğuna inanıyor, bunun için tapınıyorlar. Putların ibâdet olunmağa hakkı vardır dedikleri için müşrik oluyorlar. Yoksa, bize şefâ'at etmelerini istiyoruz dedikleri için müşrik olmazlar. [Putlardan şefâ'at beklemek bâtıl, ya'nî bozuk bir inanışdır. Böyle inanmak câiz değildir. Fekat böyle inanmak şirk de değildir. Putlara tapınmak şirkdir.] Görülüyor ki, Ehl-i sünneti puta tapan kâfirlere benzetmek, temâmen yanlışdır. Bu âyet-i kerîmelerin hepsi, putlara tapınan kâfirler ve müşrikler için gelmişdi. **(Keşf-üş-şübühât)** vehhâbî kitâbı, âyet-i kerîmeyi te'vîl ederek, âyet-i kerîmeye yanlış ma'nâ vererek ve bozuk mantık yürüterek, Ehl-i sünnet olan müslimânları müşriklere benzetiyor.

(El-fecr-üs-sâdık firredd-i alâ münkiri-t-tevessüli-velkerâmâti-vel-havârık) kitâbında, yukarıda bahs edilen Zuhruf sûresinin 87.ci âyet-i kerîmesi tefsîr edilmiş, vehhâbîlerin yanlış ma'nâ verdikleri isbât olunmuşdur. Bu kitâbı, Irâk âlimlerinden Cemil Sıdkî Zehâvî "rahmetullahi teâlâ aleyh" yazmış, 1323 [m. 1905] de Mısrda basılmışdır. 1396 [m. 1976] da, İstanbulda ofset ile ikinci baskısı yapılmışdır. 1422 [m. 2001]de Hakîkat Kitâbevi tarafından yeniden tab' edilmişdir. Cemil Sıdkî, İstanbul Üniversitesinde **(İlm-i kelâm)** üzerinde dersler vermiş, 1355 [m. 1936] de vefât etmişdir. 1956 da basılan **(Müncid)** lügat kitâbında resmi vardır.

Abdüllah ibni Ömer "radıyallahü teâlâ anhümâ" hazretlerinin bildirdiği iki hadîs-i şerîfde, **(Onlar doğru yoldan ayrıldı. Kâfirler için inmiş olan âyet-i kerîmeleri, mü'minlere yüklediler)** ve **(Ümmetim için korkduklarımın en korkuncu, Kur'ân-ı kerîme kendi görüşlerine göre ma'nâ vermeleri, yersiz terceme etmeleridir)** buyuruldu. Bu iki hadîs-i şerîf, mezhebsizlerin ortaya çıkacaklarını ve kâfirler için gelmiş olan âyet-i kerîmeleri mü'minlere yükleteceklerini, yanlış ma'nâ vereceklerini haber vermekdedir.

Abdülvehhâb oğlu Muhammedin yanlış fikrler taşıdığını, müslimânlar için ilerde zararlı olacağını anlıyarak buna nasîhat verenlerden biri, Medînenin büyük âlimlerinden, şeyh Muhammed bin Süleymân Medenîdir "rahime-hullahü teâlâ". Şâfi'î fıkh

âlimi olan bu zâtın, çok kitâbı vardır. İbni Hacer-i Mekkînin "rahime-hullahü teâlâ" **(Minhâc)**a yapdığı **(Tuhfet-ül-muhtâc)** ismindeki şerhe olan hâşiyesi meşhûrdur. 1194 [m. 1780] de Medînede vefât etdi. **(El-fetâvâ)** adındaki iki cild kitâbında, (Ey Abdülvehhâb oğlu! Müslimânlara dil uzatma! Allah rızâsı için sana nasîhat ediyorum. Evet, işleri, Allahdan başkası yapar diyen olursa, ona doğruyu söyle! Fekat, sebeblere yapışanların ve sebebleri de, sebeblerin te'sîr kuvvetlerini de, Allahın yaratdığına inananların kâfir olduğu söylenemez. Sen de bir müslimânsın. Müslimânların hepsi yerine, birine sapık demek dahâ doğru olur. Sürüden ayrılanın sapıtması dahâ kolaydır. Nisâ sûresinin yüzondördüncü âyetinde meâlen, **(Kendisine doğru yol gösterildikden sonra, Peygamberlerin yolundan ayrılan, mü'minlerin inanışlarını ve ibâdetlerini terk eden kimseyi, âhıretde dost olduğu küfr ve irtidâd üzere diriltir ve Cehenneme atarız)** buyuruldu. Bu âyet-i kerîme, sözümün doğru olduğunu göstermekdedir) diyor. Vehhâbîlerin sayılamıyacak kadar çok bozuk fikrleri varsa da, bunların temeli, üç şeydir:

1 — (Amel, ibâdet, îmânın parçasıdır) diyorlar. (Bir farzı, inandığı hâlde, tenbellikle yapmıyan kimse, meselâ bir nemâzı kılmıyan, hasîsliğinden dolayı zekât vermiyen kâfir olur. Bunu öldürmeli, mallarını vehhâbîlere taksîm etmelidir) diyorlar.

(Milel ve nihal) tercemesi altmışüçüncü sahîfede diyor ki: (Ehl-i sünnet âlimleri sözbirliği ile dediler ki, ibâdetler îmâna dâhil değildir. Farzların farz olduğuna inanıp, tenbellikle yapmıyan, kâfir olmaz. Yalnız, nemâz kılmıyan için sözbirliği olmadı. Hanbelî mezhebine göre, tenbellikle nemâz kılmıyan kâfir olur). [Senâüllah pâni-pütî "rahmetullahi aleyh" **(Mâ-lâ-büdde)** kitâbının başında diyor ki, (Müslimân, büyük günâh işlemekle kâfir olmaz. Eğer Cehenneme sokulursa, az veyâ uzun zemân sonra, Cehennemden çıkarılıp, Cennete sokulur. Cennetde sonsuz kalır.) Bu kitâb fârisî olup, 1376 [m. 1956] da Delhîde ve 1410 [m. 1990] da İstanbulda, Hakîkat Kitâbevi tarafından basdırılmışdır. **(Hukûk-ul islâm)** kitâbının sonundadır.] Hanbelî mezhebinde, yalnız nemâz kılmıyan için kâfir olur denildi. Diğer ibâdetler için denilmedi. O hâlde, vehhâbîler bu bakımdan da Hanbelî değildir. Ehl-i sünnet olmıyanların Hanbelî de olmıyacağını yirmibirinci ve otuzaltıncı sahîfelerde bildirmişdik. Dört mezhebden birinde olmıyanlar, Ehl-i sünnet değildirler.

2 — (Peygamberlerin “aleyhimüsselâm” ve Evliyânın rûhlarından şefâ’at istiyen, bunların mezârını ziyâret edip, bunları vesîle ederek düâ eden kâfir olur. Meyyitde his yokdur) diyorlar.

Kabrdekine söyliyen kâfir olsaydı, Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem” ve büyük âlimler, Velîler, böyle düâ etmezlerdi. Peygamberimiz, Medînedeki **(Bakî’)** kabristânını ve Uhud şehîdlerini ziyâret etmeğe giderdi. Kabrdekilere selâm verdiği ve onlarla konuşduğu, vehhâbîlerin **(Feth-ul-mecîd)** kitâblarının dörtyüzseksenbeşinci sahîfesinde de yazılıdır.

Peygamberimiz düâ ederken **(Allahümme innî es-elüke bi-hakkıssâilîne aleyke),** ya’nî (Yâ Rabbî! Senden isteyip de verdiğin kimselerin hâtırı için Senden istiyorum!) derdi ve böyle düâ ediniz buyururdu. Hazret-i Alînin annesi Fâtımayı “radıyallahü anhümâ” kendi mubârek elleri ile, mezâra koyunca: **(İğfir li-ümmî Fâtımate binti Esed ve vessi’ aleyhâ medhalehâ bi-hakkı nebiyyike vel enbiyâillezîne min kablî inneke erhamürrâhimîn)** demişdi. Bu düâ (Yâ Rabbî! Annem Fâtıma binti Esedi mağfiret eyle, ya’nî günâhlarını afv eyle! İçinde bulunduğu yeri genişlet! Peygamberinin hakkı için ve benden önce gelmiş, Peygamberlerin hepsinin hakkı için bu düâmı kabûl et! Sen, merhametlilerin en merhametlisisin) demekdir. Ensârın büyüklerinden Osmân bin Huneyfin bildirdiği hadîs-i şerîfde, iyi olması için düâ isteyen bir a’mâya, abdest alıp, iki rek’at nemâzdan sonra, **(Allahümme innî es’elüke ve eteveccehü ileyke bi-Nebiyyike Muhammedin nebiyyirrahme, yâ Muhammed innî eteveccehü bike ilâ Rabbî fî hâcetî hâzihî li-takdiye-lî Allahümme şeffi’hü fiyye)** düâsını okumasını emr etmişdi. Bu düâda, dileğin kabûl edilmesi için, Muhammed aleyhisselâmı vesîle etmesi emr olunmakdadır. Eshâb-ı kirâm, bu düâyı hep okurdu. Bu düâ, **(Eşi’at-ül leme’ât)** ikinci cildinde ve **(Hısn-ül hasîn)**de senedleri ile birlikde yazılıdır. Şerh ederken (Peygamberini vesîle ederek sana dönüyorum) demekdedirler.

Bu düâlar gösteriyor ki, Allahü teâlânın sevdiklerini araya koyarak, onların hâtırı ve hürmeti ile düâ etmek câizdir.

1361 [m. 1942] senesinde vefât eden **(Câmi’ul-ezher)** kibâr-ı ulemâsından şeyh Alî Mahfûz, 1375 [m. 1956] de Mısrda basılan **(El-ibdâ’)** kitâbında, İbni Teymiyyeyi ve Abduhu çok övdüğü hâlde, ikiyüzonüçüncü [213] sahîfesinde (Evliyâyı kirâm “rahimehümullahü teâlâ” öldükden sonra, dünyâ işlerinde tesarruf

ederler demek, meselâ hastaları iyi eder, boğulacakları kurtarır, düşman karşısında olana yardım eder ve gayb olan şeylere kavuşdurur demek, doğru değildir. Mertebeleri yüksek olduğu için, Allahü teâlâ, bu işleri onlara bırakmışdır. Dilediklerini yaparlar demek yanlışdır. Fekat Allahü teâlâ, Evliyâsı arasından dilediklerine, sağ iken ve öldükden sonra, ikrâm ederek, onların kerâmeti ile hastayı iyi eder. Boğulmak üzere olanı kurtarır. Düşman karşısında olana yardım eder. Gayb olan şeyi buldurur. Böyle olmasını akl kabûl eder. Kur'ân-ı kerîm de bunları haber veriyor) diyor. Câmi'ul-ezher profesörlerinden Abdüllah Desûkî ve Yûsüf Decvî, İbdâ' kitâbının sonuna takrîz yazmışlar, kitâbı övmüşlerdir.

Abdülganî Nablüsî "rahime-hullahü teâlâ", **(Hadîka)** kitâbının yüzseksenikinci sahîfesinde diyor ki, (Buhârînin Ebû Hüreyreden "radıyallahü teâlâ anh" haber verdiği hadîs-i kudsîde, **(Allahü teâlâ, kulum farzları yapmakla bana yaklaşdığı gibi, başka şeyle yaklaşamaz. Kulum nâfile ibâdetleri de yapınca, onu çok severim. Öyle olur ki, benimle işitir. Benimle görür. Benimle herşeyi tutar. Benimle yürür. Benden her ne isterse veririm. Bana sığınınca, onu korurum buyurdu)** denilmekdedir. Burada bildirilen nâfile ibâdetler, farzları yapanların yapdıkları sünnet ve nâfile ibâdetlerdir. [Böyle olduğunu, **(Merâkıl-felâh)** ve bunun **(Tahtâvî)** hâşiyesi de açık yazmakdadır. 437. ci sahîfeye bakınız!] Bu hadîs-i şerîf gösteriyor ki, farzları yapdıkdan sonra, nâfile ibâdetleri de yapan, Allahü teâlânın sevgisini kazanır ve düâları kabûl olur). Bunların diri iken de, öldükden sonra da, düâ etdikleri kimseler, murâdlarına kavuşur. Öldükden sonra da işitirler. Dileyenleri boş çevirmez, düâ ederler. Bunun için, hadîs-i şerîfde, **(İşlerinizde sıkışdığınız zemân, kabrde olanlardan yardım isteyiniz!)** buyuruldu. Bu hadîsin, ma'nâsı açıkdır. Âlûsînin te'vîl etmesi yersizdir.

(Hadîkat-ün-nediyye) kitâbının ikiyüzdoksanıncı sahîfesinde diyor ki: (Mü'minler, uykuda iken olduğu gibi, öldükden sonra da mü'mindir. Peygamberler de, uykuda iken olduğu gibi, öldükden sonra da Peygamberdirler. Çünki, mü'min olan ve Peygamber olan, rûhdur. İnsan ölünce, rûhu değişmez. Böyle olduğu imâm-ı Abdüllah Nesefînin **(Umdet-ül akâid)** kitâbında yazılıdır. [Bu kitâb, 1259 [m. 1843] senesinde Londrada basılmışdır.] Bunun gibi, Evliyânın da, uykuda iken olduğu gibi, öldükden sonra da Evliyâlıkları gitmez. Buna inanmıyan câhildir, inâdcıdır. Evli-

yânın öldükden sonra da kerâmet sâhibi olduklarını, ayrı bir kitâbımda isbât etdim). Hanefî mezhebi âlimlerinden Ahmed bin seyyid Muhammed Mekkî Hamevî ve Şâfi'î mezhebi âlimlerinden Ahmed bin Ahmed Şücâ'î ve Muhammed Şevberî Mısrî, Evliyânın kerâmetleri olduğunu, kerâmetlerinin öldükden sonra da devâm etdiğini ve Evliyânın kabrleri ile tevessül ve istigâsenin câiz olduğunu vesîkalarla isbât eden risâleler yazmışlardır. Bu üç risâle, Ahmed Zeynî Dahlanın "rahime-hullahü teâlâ" **(Ed-dürer-üs-seniyye firreddi alel-vehhâbiyye)** kitâbı ile bir arada, 1319 [m. 1901] senesinde Mısrda basılmış ve 1396 [m. 1976] senesinde, İstanbulda ofset baskıları yapılmışdır.

Konyalı Muhammed Hâdimî efendi "rahime-hullahü teâlâ", 1176 [m. 1762] senesinde Konyanın Hâdim kasabasında vefât etmişdir. **(Berîka)** kitâbının ikiyüzaltmışdokuzuncu sahîfesinde diyor ki, (Evliyânın kerâmet göstermesi, hakdır, doğrudur. Velî, Allahü teâlâya ve sıfatlarına, mümkin olduğu kadar ârif olan müslimân demekdir. Tâ'atleri, ibâdetleri çok yapar. Günâhlardan ve nefsine, şehvetlerine uymakdan çok sakınır. Allahü teâlânın, âdetinin ve fen kanûnlarının dışında olarak yaratdığı şeylere **(Hârik-ul'âde)** şeyler denir. Hârik-ul'âde şeyler, sekizdir: Mu'cize, kerâmet, i'ânet, ihânet, sihr, ibtilâ, isâbet-i ayn ya'nî nazar değmesi ve irhâs. Kerâmet, müttekî, ârif-i billah olan bir mü'minin elinde hâsıl olan hârik-ul'âde şey demekdir. Bu kimse Velîdir. Peygamber değildir. Şâfi'î mezhebi âlimlerinden Ebû İshak İbrâhîm İsferâînî kerâmetlerin ba'zısını ve Mu'tezile fırkasında olanlar kerâmetlerin hepsini inkâr etdi. Mu'cize ile karışır. Peygambere inanmak güç olur dediler. Hâlbuki, bir Velîden, kerâmet görülünce, kendisinin Peygamber olduğunu söylemez. Kerâmetini göstermek istemez. Peygamberler ve Velîler öldükden sonra da, bunlar vâsıtası ile Allahü teâlâya yalvarmak câizdir. Böyle düâ etmeğe, **(Tevessül)** ve **(İstigâse)** etmek denir. Çünki, bunlar ölünce, mu'cizeleri ve kerâmetleri devâm eder. Remlî de böyle söyledi. İmâm-ül-haremeyn diyor ki, (Kerâmetin, öldükden sonra da devâm etdiğini yalnız şî'î inkâr eder). Mısrdaki mâlikî mezhebinin büyüklerinden Alî Echûrî diyor ki, (Velî, dünyâda iken, kınındaki kılınç gibidir. Ölünce, kınından çıkan kılınç gibi olup, tesarrufu, te'sîri kuvvetlenir). Bu sözü, Ebû Alî Sencî de, **(Nûr-ül-hidâye)** kitâbında yazmakdadır. Kerâmetin hak olduğu, Kitâb ile, Sünnet ile ve icmâ'-ı ümmet ile sâbitdir. Evliyânın, yüzlerce, binlerce kerâmetleri, kıymetli kitâblarda bildirildi.) **(Berîka)**dan terceme temâm oldu.

(Mir’ât-ı Medîne) kitâbının yüzaltıncı sahîfesinden başlıyarak diyor ki: Hadîs âlimlerinden İbni Huzeyme ve Dâr-ı Kutnî ve Taberânînin, Abdüllah bin Ömerden bildirdikleri sahîh hadîsde, **(Kabrimi ziyâret edene şefâ’atim vâcib oldu)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, imâm-ı Münâvînin **(Künûz-üd-dekâık)** kitâbında da vardır. Ayrıca, İbni Hibbânın haber verdiği **(Vefâtımdan sonra kabrimi ziyâret eden, hayâtımda ziyâret etmiş gibidir)** hadîs-i şerîfini ve Taberânînin bildirdiği **(Kabrimi ziyâret edene şefâ’at edeceğim)** hadîs-i şerîfini yazmakdadır. İmâm-ı Bezzârın Abdüllah ibni Ömerden haber verdiği **(Kabrimi ziyâret edene şefâ’atim halâl oldu)** hadîs-i şerîfi ve Müslim-i şerîfde, Abdüllah ibni Ömerin bildirdiği, **(Beni ziyâret için Medîne-i münevvereye gelenlere, kıyâmet günü şefâ’at etmekliğim hak oldu)** merfû’ hadîs-i şerîfini her müslimân bilmekdedir.

Taberânînin ve Dâr-ı Kutnînin ve İbnül-Cevzînin haber verdikleri **(Hac eden, sonra kabrimi ziyâret eden, beni sağ iken ziyâret etmiş gibi olur)** hadîs-i şerîfi büyük müjdedir. Dâr-ı Kutnînin bildirdiği **(Hac eden kimse, beni ziyâret etmezse, beni üzmüş olur)** hadîs-i şerîfi, hac edip de, özrü olmadığı hâlde, Kabr-i se’âdeti ziyâret etmiyenleri bildirmekdedir.

Medîne-i münevvere islâm üniversitesi rektörü Abdül’azîz, **(Tahkîk ve îzâh)** ismindeki kitâbında, ziyâret etmeği teşvîk eden yukarıdaki hadîs-i şerîflerin hiçbirinin senedi, delîli olmadığını yazıyor. Hepsinin mevdû’ olduğunu şeyhul-islâm İbni Teymiyye bildirdi diyor. Hâlbuki Zerkânînin **(Mevâhib)** şerhinin sekizinci cildinde ve Semhûdînin **(Vefâ-ül-vefâ)**sının dördüncü cildi sonunda bu hadîs-i şerîflerin kaynakları, uzun yazılı olup, hasen hadîs oldukları bildirilmiş, İbni Teymiyyenin bu sözü mevdû’dur denilmişdir. Medîne üniversitesinin, vehhâbî olan rektörü ve hocaları, böylece Ehl-i sünnet âlimlerinin yazılarına gölge düşürmeğe çalışmakda, kendi inançlarını, kitâbları ile dünyâya yaymakdadırlar. Dünyâdaki bütün milletleri, ya’nî hem müslimânları, hem de başkalarını aldatmak, kendilerini hakîkî müslimân tanıtmak için, yeni bir siyâset kullanıyorlar: **(Râbıtat-ül-âlem il-islâm)** isminde bir İslâm merkezi kurdular. Her memleketdeki müslimânlar arasından, câhil, kirâlık din adamlarını seçerek, burada topladılar. Herbirine yüzlerce altın ma’âş veriyorlar. Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarından haberi olmıyan, bu câhil din adamlarını kukla gibi kullanıyorlar. Kendi inançlarını bu merkezlerden bütün dünyâya yayarak, bunlara **(Dünyâ İslâm Birliği)**nin fetvâları

diyorlar. 1395 [m. 1975] Ramezân-ı şerîf ayında çıkardıkları, böyle uydurma fetvâlarında, (Kadınlara Cum'a nemâzı kılmak farzdır. Cum'a ve bayram hutbeleri, her memleketde kendi dilleri ile okunur) dediler. Mekkedeki bu fitne ve fesâd ocağına üye olan, Mevdûdînin adamlarından Sabri ismindeki bir sapık, bu fetvâyı hemen Hindistâna getiriyor. Hindistândaki, bol aylıklı, apartmanlı câhiller, kadınları zorla câmi'lere sürüklediler. Çeşidli dillerle hutbe okumağa başladılar. Hindistândaki Ehl-i sünnet âlimleri, hakîkî din adamları "rahimehümullahü teâlâ", bu hareketi önlemek için, kıymetli kaynaklardan fetvâlar hâzırlayıp, yaydılar. Vehhâbîler, bu ilmî yazılara cevâb veremeyip, hak sözün karşısında duramadılar. Hindistânın güneyindeki **(Kerala)** bölgesinde, yüzlerce din adamı, aldanmış olduklarını anlıyarak, tevbe etdiler. Tekrâr, Ehl-i sünnet saflarına katıldılar. Ehl-i sünnet âlimlerinin, sağlam kaynaklara dayanan bu kıymetli fetvâlarından dört adedi, ofset yolu ile basdırılarak bütün islâm memleketlerine gönderildi. Her yerdeki hakîkî din adamları, buna karşı müslimânları uyandırmakda, islâmiyyeti içerden yıkan, parçalıyan felâket ateşini söndürmeğe çalışmakdadırlar. Elhamdülillah ki, dünyânın her yerinde temiz rûhlu, uyanık gençler, hakkı bâtıldan ayırmakdadırlar.

İbni Âbidîn "rahime-hüllahü teâlâ", Cum'a hutbesini ve iftitâh tekbîrini ve nemâz içinde düâyı anlatırken buyuruyor ki, (Hutbeyi arabîden başka lisan ile okumak, nemâza dururken, başka dil ile iftitâh tekbîrini söylemek gibidir. Bu da, nemâzdaki diğer zikrler gibidir. Nemâz içindeki zikrleri ve düâları arabîden başka dil ile söylemek ise, tahrîmen mekrûhdur. Hazret-i Ömer yasak etmişdir). Nemâzın vâciblerini anlatırken diyor ki, (Tahrîmen mekrûh işlemek, büyük günâh olur. Buna devâm edenin adâleti gider). **(Tahtâvî)**de diyor ki, (Küçük günâha devâm eden fâsık olur. Fâsık olan veyâ bid'at işliyen imâmların arkasında nemâz kılmamalı, başka câmi'de kılmalıdır). Eshâb-ı kirâm ve Tâbi'în-i izâm "rahime-hümullahü teâlâ", Asyada ve Afrikada, hutbelerin temâmını hep arabî okudu. Çünki, hutbenin hepsini veyâ bir kısmını başka dil ile okumak, mekrûh ve bid'at olur. Bid'at ise büyük günâhdır. Hâlbuki, dinliyenler arabî bilmiyorlar, hutbeleri anlıyamıyorlardı. Din bilgileri de yokdu. Onlara öğretmek lâzım idi. Fekat, yine hutbenin hepsini arabî okudular. Bunun için, Osmânlı imperatorluğundaki Şeyh-ul-islâm efendiler ve dünyâda meşhûr olan büyük islâm âlimleri, altıyüz seneden beri,

hutbeleri, türkçe de okutarak, cemâ'atin anlamasını çok istediler ise de, câiz olmıyacağını bildikleri için, buna izn veremediler.

İmâm-ı Beyhekînin Ebû Hüreyreden "radıyallahü anh" haber verdiği hadîs-i şerîfde, **(Bir kimse bana selâm verince, Allahü teâlâ rûhumu cesedime verir. Onun selâmını işitirim)** buyuruldu. İmâm-ı Beyhekî "rahime-hüllahü teâlâ", bu hadîs-i şerîfe dayanarak, Peygamberler "aleyhimüsselâm" kabrlerinde, bizim bilmediğimiz bir hayât ile diridirler demişdir.

Medînedeki vehhâbî Abdül'azîz bin Abdüllah da, **(El-hac vel-Umre)** kitâbının altmışaltıncı sahîfesinde bu hadîs-i şerîfi yazıp, bu hadîs Onun meyyit olduğunu gösteriyor diyor. Aynı sahîfede, kabrinde, bilinmiyen bir hayât ile diridir de diyor. Sözleri birbirini tutmuyor. Hâlbuki, bu hadîs-i şerîf, mübârek rûhunun geldiğini, selâmlara cevâb verdiğini bildiriyor. Yine, bu kitâbının yetmişüçüncü sahîfesinde yazdığı iki hadîs-i şerîfde, **(Kabr ziyâret ederken, Esselâmü aleyküm ehl-el-diyâr-ı minel mü'minîn)** denilmesi emr buyurulmakdadır. Bu hadîs-i şerîfler, bütün müslimânların kabrlerine selâm verileceğini emr ediyor. İşitene selâm verilir. İşiten ile konuşulur. Hem bu hadîs-i şerîfleri haber veriyorlar. Hem de, meyyit işitmez diyor. Meyyitin işitdiğine inananlara müşrik diyorlar. Âyet-i kerîmeleri ve hadîs-i şerîfleri yanlış te'vîl ediyorlar.

Resûlullahın, kabrinde, bilinmiyen bir hayât ile diri olduğunu bildiren çok hadîs-i şerîf vardır. **(Kabrim başında söylenen salevâti işitirim. Uzakdan söylenen salevât bana bildirilir)** ve **(Bir kimse, kabrim başında bana salevât okursa, Allahü teâlâ bir melek gönderip, bu salevâti bana bildirir. Kıyâmet günü ona şefâ'at ederim)** hadîs-i şerîfleri, meşhûr altı kitâbda yazılıdır.

Bir müslimân, dünyâda iken tanıdığı bir müslimânın kabri yanına gidip selâm verse, kabrdeki kimse, selâm vereni tanır ve cevâb verir. İbni Ebiddünyânın haber verdiği hadîs-i şerîfde, müslimân meyyitin, selâm vereni tanıdığı ve sevindiği ve cevâb verdiği haber verilmekdedir. Tanımadığı mevtâlara selâm verirse selâma sevinerek cevâb verirler. Sâlihler ve şehîdler "rahime-hümullahü teâlâ" selâm vereni tanır ve cevâbını verir de, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" tanımaz olur mu? Gökde güneş her tarafa ışık saldığı gibi, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" de, bir anda her yerde söylenen selâmlara, o anda cevâb verir.

Bir hadîs-i şerîfde, **(Vefâtımdan sonra da, diri iken olduğu gibi işitirim)** ve Ebû Ya'lânın bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Peygamberler** "aleyhimüsselâm" **kabrlerinde diridir. Nemâz kılarlar)** buyuruldu. İbrâhîm bin Bişar ve seyyid Ahmed Rıfâ'î ve dahâ nice Velîler, Resûlullaha verdikleri selâmın cevâbını işitmişlerdir.

Celâleddîn-i Süyûtî hazretlerine, (Seyyid Ahmed Rıfâ'înin Resûlullahın mubârek elini öpmüş olduğu doğru mudur?) dediklerinde, cevâb olarak **(Şeref-ül-muhkem)** adında bir kitâb yazmışdır. Bu kitâbında, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" efendimizin, Kabr-i se'âdetlerinde, bilinmiyen bir hayâtla diri olduğunu ve selâmları işitip cevâb verdiğini, aklî ve naklî delîller ile isbât etmişdir. Mi'râc gecesi, Resûlullahın, Mûsâ aleyhisselâmı, kabrinde nemâz kılarken gördüğünü de, bu kitâbında bildirmişdir.

Âişe-i Sıddîkanın "radıyallahü anhâ" haber verdiği bir hadîs-i şerîfde, **(Hayberde yidiğim zehrli etin acısını duymakdayım. O zehrin te'sîri ile, ebher** [avort] **damarım şimdi çalışmıyacak hâle geldi)** buyuruldu. Allahü teâlânın, insanların en üstünü olan Muhammed aleyhisselâma, peygamberlikle birlikde şehîdlik derecesini de vermiş olduğunu bu hadîs-i şerîf göstermekdedir. Âl-i İmrân sûresinin yüzaltmışdokuzuncu âyetinde meâlen, **(Allah yolunda öldürülenleri ölü sanmayınız! Onlar Rablarının yanında diridirler. Rızklandırılmakdadırlar)** buyuruldu. Allah yolunda zehr yidirilen o büyük Peygamberin, bu âyet-i kerîmede bildirilen şerefli derecenin en üstünde bulunduğu şübhesizdir.

İbni Hibbânın bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Peygamberlerin** "aleyhimüsselâm" **mübârek vücûdları çürümez. Bir mü'min bana salevât okursa, bir melek o salevâti bana getirip, ümmetinden falan oğlu filân sana salevât ve selâm söyledi der)** buyuruldu.

İbni Mâcenin bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Cum'a günleri bana çok salevât getirin! Okunan salevât bana hemen bildirilir)** buyuruldu. Bunu işitenlerden Ebûdderdâ "radıyallahü teâlâ anh" (Öldükden sonra da bildirilir mi?) dedikde, **(Evet, ben öldükden sonra da bildirilir. Çünki, toprağın Peygamberleri çürütmesi harâm kılındı. Onlar öldükden sonra diridirler, rızklandırılırlar)** buyuruldu. [Bu hadîs-i şerîf, Senâüllah Pâni-pütînin **(Tezkiret-ül mevtâ vel-kubûr)** kitâbının sonunda da yazılıdır. Bu kitâb, fârisî olup, 1310 [m. 1892] de Delhîde ve 1990 da, Hakîkat Kitâbevi tarafından, İstanbulda basdırılmışdır.]

Hazret-i Ömer “radıyallahü anh” Kudüs-i şerîfi kâfirlerden aldıkdan sonra, doğru, Hucre-i se’âdete gidip, Kabr-i nebevîyi ziyâret etdi ve selâm verdi. Evliyânın büyüklerinden olan Ömer bin Abdül’azîz hazretleri, Şâmdan Medîneye me’mûr gönderip, Kabr-i se’âdete salât ve selâm okuturdu. Abdüllah ibni Ömer hazretleri, yolculukdan döndüğü zemân, doğruca Hucre-i se’âdete girer, önce Resûlullahı, sonra Ebû Bekr-i Sıddîkı, en sonra da babasını ziyâret edip selâm verirdi. İmâm-ı Nâfi’ diyor ki, Abdüllah ibni Ömer hazretlerinin, Kabr-i se’âdete gelerek (Esselâmü aleyke yâ Resûlallah!) dediğini yüzden fazla gördüm. Hazret-i Alî “radıyallahü anh”, birgün mescid-i şerîfe girip, hazret-i Fâtımanın “radıyallahü anhâ” mübârek makâmını görünce ağladı. Sonra Hucre-i se’âdete giderek, çok ağladı ve (Esselâmü aleyke yâ Resûlallah ve esselâmü aleykümâ yâ iki kardeşlerim!) diyerek, hazret-i Ebû Bekrle hazret-i Ömere selâm verdi “radıyallahü teâlâ anhümâ”.

İmâm-ı a’zam Ebû Hanîfeye göre, önce hac yapmalı, sonra Medîne-i münevvereye gidip, Resûlullahı ziyâret etmelidir. Ebülleys-i Semerkandînin fetvâsında da böyle yazılıdır.

(Şifâ) kitâbının sâhibi kâdî İyâd ve Şâfi’î âlimlerinden imâm-ı Nevevî ve Hanefî âlimlerinden İbni Hümâm “rahimehümullahü teâlâ”, Kabr-i se’âdeti ziyâret lâzım olduğuna icmâ-ı ümmet hâsıl olmuşdur dediler. Ba’zı âlimler ise, vâcibdir dedi. Zâten, kabr ziyâretinin sünnet olduğunu vehhâbîlerin **(Feth-ul-mecîd)** kitâbı da yazıyor.

Nisâ sûresinin altmışüçüncü âyet-i kerîmesinde meâlen, **(Onlar, nefslerine kötülük etdikden sonra, eğer sana gelerek, Allahü teâlâdan afv dilerlerse, Allahın Resûlü de, onlar için afv dilerse, Allahü teâlâyı tevbeleri elbette kabûl edici ve merhamet edici bulurlar)** buyuruldu. Bu âyet-i kerîme, Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” şefâ’at edeceğini ve şefâ’atinin kabûl olacağını bildiriyor. Ayrıca, Kabr-i se’âdeti ziyâret için uzaklardan gelip, şefâ’at dilemeği emr buyurmakdadır.

(Ancak üç mescide gitmek için uzun yolculuğa çıkılır) hadîs-i şerîfi, Mekkedeki Mescid-i harâmı ve Medînedeki Mescid-i Nebîyi ve Kudüsdeki Mescid-i aksâyı ziyâret için uzun yolculuğa çıkmanın sevâb olduğunu bildirmekdedir. Bunun için, hacca gidip de, Mescid-i Nebîdeki Kabr-i se’âdeti ziyâret etmiyenler, bu sevâbdan mahrûm kalırlar.

İmâm-ı Mâlik (Kabr-i se'âdeti ziyârete gelenlerin, Hucre-i se'âdet yanında çok durmaları mekrûhdur) buyurdu. İmâm-ı Zeynel'âbidîn, Kabr-i se'âdeti ziyâret ederken, Ravda-i mütahhera tarafındaki direk yanında durur, dahâ yanaşmazdı. Hazret-i Âişe, vefât edinceye kadar, Hucre-i se'âdetin kapısının dış yanında, kıbleye karşı ayakda durarak ziyâret ederlerdi.

Hadîs âlimlerinden Abdül'azîm-i Münzirî hazretleri **(Kabrimi bayram yapmayın!)** hadîs-i şerîfine ma'nâ verirken (Kabrimi bayram gibi yılda bir ziyâret etmekle bırakmayın! Her zemân ziyâret etmeğe gayret edin!) demekdir, buyurdu. **(Evlerinizi mezârlık yapmayın!)** hadîs-i şerîfi de, evlerinizi nemâz kılmamakla, kabrlere benzetmeyin, demek olduğu için, Münzirînin verdiği ma'nânın doğru olduğu anlaşılmakdadır. Çünki kabristânda nemâz kılmak câiz değildir. Hadîs-i şerîfin ma'nâsı (Kabrimi ziyâret için, bayram gibi belli gün ta'yîn etmeyin!) demek de olabilir denildi. Yehûdîler ve hıristiyanlar, Peygamberlerinin mezârlarını ziyâret için toplanıp çalgı çalar, şarkı söyler, bayram yaparlardı. Siz böyle yapmayın, ziyâret için, bayramda harâm şeylerle eğlenir gibi, ney, dümbelek çalmayın, toplanıp, merâsim yapmayın demekdir. Ziyâret için, gelip, selâm vermeli, düâ etmeli, fazla durmamalıdır.

İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe "rahime-hüllahü teâlâ" buyurdu ki: (Kabr-i se'âdeti ziyâret etmek sünnetlerin en kıymetlisidir). Vâcib diyen âlimler de vardır. Bunun için, Şâfi'î mezhebinde Kabr-i se'âdeti ziyâret etmek nezr olunur.

(Mir'ât-i Medîne)nin 1282. ci sahîfesinden başlıyarak diyor ki, (Allahü teâlâ **(Seni yaratmasaydım, hiç birşeyi yaratmazdım)** buyurarak, Muhammed aleyhisselâmın Habîbullah olduğunu, Onu çok sevdiğini bildiriyor. Bu hadîs-i kudsî, İmâm-ı Rabbânî "rahime-hüllahü teâlâ" **(Mektûbât)**ının üçüncü cildinin yüzyirmiikinci mektûbunda da yazılıdır. Aşağı bir insan bile, sevgilisinin hâtırı için istenileni boş çevirmez. Âşıka, ma'şûkunun hâtırı için iş gördürmek kolaydır. Bir kimse (Yâ Rabbî! Habîbin Muhammed "aleyhisselâm" hâtırı için senden istiyorum) dese, bu isteği red olunmaz. Fekat, değeri olmıyan dünyâlık işler için, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" hâtırını, hurmetini vesîle etmek lâyık değildir).

İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe "rahime-hullahü teâlâ" buyurdu ki: Medînede idim. Sâlihlerden şeyh Eyyûb-i Sahtıyânî, Mescid-i şe-

rîfe girdi. Ben de birlikde girdim. Şeyh hazretleri, Kabr-i nebevîye karşı dönerek ve kıbleyi arkada bırakarak durdu. Sonra dışarı çıkdı. İbni Cemâ'a hazretleri **(Mensek-i kebîr)** adındaki kitâbında diyor ki: Ziyâret ederken minber yanında iki rek'at nemâz kılıp, düâdan sonra, Hucre-i se'âdetin kıble tarafına gelmeli, mubârek başını sol tarafa alıp, **(Merkad-ı şerîf)** dıvarından iki metre kadar uzak durmalı, sonra yavaş yavaş kıble dıvarını arkaya alıp, **(Muvâcehe-i se'âdet)**e karşı döndükde selâm vermelidir. Bütün mezheblerde de böyledir.

(Hadîka)da, dil âfetlerinin yirmiüçüncüsünü anlatırken diyor ki, (Düâ ederken, Peygamberlerin hakkı için veyâ diri yâhud ölü olan bir Velînin hakkı için diyerek, Allahdan birşey istemek tahrîmen mekrûhdur. Ya'nî Allahü teâlâ hiç kimsenin istediğini yapmağa mecbûr değildir. Çünki, Allahü teâlâda hiçbir mahlûkun hakkı yokdur denildi. Evet öyledir. Fekat, Allahü teâlâ sevdiği kullarına söz vererek, kendinde onlar için hak tanımışdır. Ya'nî dileklerini kabûl edecekdir. Kullarına, kendinde hak ihsân etdiğini Kur'ân-ı kerîmde bildirmişdir. Meselâ, bir âyet-i kerîmede meâlen, **(Mü'minlere yardım etmek, üzerimize hak oldu)**buyuruldu.) **(Bezzâziyye)** fetvâsında diyor ki, (Ölü veyâ diri olan bir Velînin veyâ bir Nebînin ismini söyliyerek, bunun hürmeti için dilekde bulunmak câizdir). **(Şir'a)** şerhinde, (Peygamberlerini ve sâlih kullarını vesîle ederek düâ etmelidir. **(Hısn-ül-hasîn)**de de böyle yazılıdır) demekdedir. Görülüyor ki, İslâm âlimleri, Allahü teâlânın sevdiklerine verdiği hak ve hürmet için, Allahü teâlâya düâ etmek câizdir dediler. Kulların, Allahü teâlâ üzerinde hakları vardır sanıp, bu hakları için istemek şirk olur diyen hiçbir âlim yokdur. Bunu yalnız, vehhâbîler söylemekdedir.

(Feth-ul-mecîd) kitâbında Bezzâziyye fetvâsını övdükleri, bunun fetvâlarını vesîka olarak ileri sürdükleri hâlde, burada, ona da karşı gelmekdedirler. **(Berîka)**da, yine dil âfetlerini açıklarken diyor ki, (Peygamberin, Velînin hakkı için demek, Onun nübüvveti hakdır, vilâyeti hakdır demek olur. Peygamberimiz de, bu niyyet ile **(Peygamberin Muhammed hakkı için)** demiş ve harblerde Allahü teâlâdan, Muhâcirlerin fukarâsı hakkı için yardım dilemişdir. İslâm âlimlerinden (Senden istedikleri zemân verdiğin kimseler hakkı için) ve (Muhammed Gazâlînin hakkı için) gibi düâlar yapanlar ve kitâblarına yazanlar çok olmuşdur.) **(Hısn-ül-hasîn)** kitâbı böyle düâlarla doludur. **(Rûh-ul-beyân)** tefsîrinde, Mâide sûresinin onsekizinci âyetinde diyor ki, Ömer-ül Fârûkun

“radıyallahü anh” haber verdiği hadîs-i şerîfde, **(Âdem** “aleyhisselâm” **yanıldığı zemân, yâ Rabbî! Muhammed aleyhisselâm hakkı için beni afv et dedi. Allahü teâlâ da, Muhammedi dahâ yaratmadım. Onu nasıl tanıdın dedi. Yâ Rabbî! Beni yaratıp rûhundan bana ihsân edince, başımı kaldırdım. Arşın eteklerinde, Lâ ilâhe illallah Muhammedün resûlullah yazılmış olduğunu gördüm. Sen isminin yanına, en çok sevdiğinin ismini yazarsın. Bunu düşünerek Onu çok sevdiğini anladım dedi. Allahü teâlâ da buna karşılık, ey Âdem, doğru söyledin. Mahlûklarımın içinde, ençok sevdiğim Odur. Onun için, seni afv eyledim. Muhammed olmasaydı, seni yaratmazdım dedi)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, imâm-ı Beyhekînin **(Delâil)** kitâbında yazılıdır. Âlûsînin **(Gâliyye)** kitâbında da yazılıdır.

(Feth-ul-mecîd) kitâbının ikiyüzellidokuzuncu [259] sahîfesinde, imâm-ı Zeynel’âbidîn Alî “rahime-hullahü teâlâ” hazretlerinin, bir kimsenin, Resûlullahın kabri yanına gelip düâ etdiğini görünce, buna mâni’ olduğunu ve **(Bana salât okuyunuz! Her nerede olursanız verdiğiniz selâm bana ulaşdırılır)** hadîsini okuduğunu yazıyor. Hâdiseyi yanlış anlatarak, (Buradan anlaşılıyor ki, düâ ve salât okumak için kabr yanına gitmek yasak edilmişdir. Bu, kabri bayram yeri yapmanın bir kısmıdır. Mescid-i Nebîye nemâz kılmak için giren kimsenin, selâm vermek için kabrin yanına gitmesi yasakdır. Eshâbın hiçbiri böyle yapmadı. Böyle yapanları da men’ etdiler. Peygambere, yalnız ümmetinin okudukları salât ve selâm bildirilir. Başka işleri bildirilmez) diyor. Buna mâni’ olmak için, Sü’ûd hükûmetinin, Mescid-i Nebî içine, **(Hucre-i se’âdet)** yanına asker koyduğunu da, ikiyüzotuzdördüncü [234] sahîfesinde yazıyor.

Yûsüf Nebhânî, **(Şevâhid-ül-hak)** kitâbının çeşidli yerlerinde bunlara cevâb vermekdedir. Sekseninci [80] sahîfesinde: İmâm-ı Zeynel’âbidîn “radıyallahü anh” Resûlullahın mubârek kabrini ziyâret etmeği yasak etmemişdir. İslâmiyyete uygun olmıyan, saygısızca yapılan ziyâreti yasak etmişdir. Torunu imâm-ı Ca’fer Sâdık, Hucre-i se’âdeti ziyâret eder, Ravda tarafındaki direk yanında durup, Resûlullaha selâm verirdi ve mubârek başı buradadır derdi. **(Kabrimi bayram yapmayınız!)** demek, ziyâretinizi bayram gibi belli zemânlara bırakmayın! Her zemân ziyâret ediniz demekdir. 88. ci ve 106. cı sahîfelerinde: Ebû Abdüllah Kurtubî **(Tezkire)**sinde buyuruyor ki, Resûlullaha, ümmetinin amelleri, her sabâh ve her akşam bildirilir. 89. cu ve 116. cı sahîfele-

rinde diyor ki: Halîfe Mensûr, Resûlullahı ziyâret ederken, imâm-ı Mâlike sordu: Yüzümü kabre karşı mı, kıbleye karşı mı döneyim? İmâm-ı Mâlik buyurdu ki: Yüzünü Resûlullahdan nasıl ayırabilirsin? O “sallallahü aleyhi ve sellem” senin ve baban Âdemin afv olmasına vesîledir. 92. ci sahîfede diyor ki: **(Kabrleri ziyâret ediniz!)** hadîs-i şerîfi emrdir. Ziyâret yaparken harâm işlenirse, ziyâret yasak edilemez. Harâmı yapması yasak edilir. 98. ci sahîfede diyor ki: İmâm-ı Nevevî **(Ezkâr)** kitâbında, (Resûlullahın ve Sâlihlerin kabrlerini çok ziyâret etmek ve her ziyâretde, kabr başında çok durmak sünnetdir) buyurmakdadır. 100. cü sahîfede diyor ki: İbni Hümâm, **(Feth-ul-kadîr)** kitâbında, Dâr-ı Kutnînin ve Bezzârın bildirdikleri hadîs-i şerîfi yazıyor. Bu hadîs-i şerîfde, **(Başka bir iş görmeyip, yalnız beni ziyâret için gelene, kıyâmet günü şefâ’at etmek üzerimde hakkı olur)** buyuruldu. 118. ci sahîfede buyuruyor ki: (Allahü teâlâ, Evliyâya kerâmet vermişdir. Evliyânın, öldükden sonra da kerâmetleri çok görülmüşdür. Öldükden sonra da tesarruf ederler. Bunları Allahü teâlâya vesîle etmek câizdir. Fekat, islâmiyyete uygun olarak istigâse etmelidir. Câhillerin, dileğimi verirsen veyâ hastamı iyi edersen, sana şu kadar ...... vereceğim, demesi câiz değildir. Fekat, buna küfr, şirk denilemez. Çünki çok câhil olan da, Velînin îcâd edeceğini düşünmez. Velîyi, Allahü teâlânın îcâd etmesine vesîle etmekdedir. Onun, Allahü teâlânın sevgili kulu olduğunu düşünmekdedir. Dileğimi yapmasını Allahdan iste! Allahü teâlâ, senin düânı red etmez demekdedir. Çünki, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, **(Aşağı, değersiz sanılan çok kimseler vardır ki, onlar, Allahü teâlânın sevgili kullarıdır. Birşeyi yapmak dileseler, Allahü teâlâ o şeyi, elbet yaratır)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîf, **(Feth-ul-mecîd)** vehhâbî kitâbının, 381. ci sahîfesinde de yazılıdır. Müslimânlar, böyle hadîs-i şerîflere güvenerek, Evliyâyı vesîle etmekdedir. İmâm-ı Ahmed, imâm-ı Şâfi’î, imâm-ı Mâlik ve imâm-ı a’zam Ebû Hanîfe, (sâlihlerin kabrleri ile teberrük etmek câizdir) dediler. Ehl-i sünnetin dört mezhebinden birinde olduğunu, Ehl-i sünnet olduğunu söyliyen bir kimsenin de böyle söylemesi lâzımdır. Böyle söylemezse, Ehl-i sünnet olmadığı, yalancı olduğu anlaşılır). **(Fetâvâ-yi Hindiyye)**de, başkası yerine hacca gitmeği anlatırken diyor ki, (Yapılan ibâdetin sevâbını başkasına bağışlamak câizdir. Böylece, nemâz, oruc, sadaka, hac, Kur’ân-ı kerîm okumak ve zikr etmek ve Peygamberlerin, Şehîdlerin, Evliyânın, Sâlihlerin kabrlerini ziyâret etmek ve mevtâya kefen vermek ve bütün hayrât ve hasenât sevâbları bağışlanabilir). Evliyâ kabrlerini ziyâret etmenin sevâb olduğu bu-

radan da anlaşılmakdadır. [Zikrin çeşidleri vardır. Bunlardan biri (Allahü ekber, Allahü ekber. Lâ ilâhe illallahü vallahü ekber. Allahü ekber ve lillâhil hamd)dır. Buna **(Tekbîr-i teşrîk)**de denir. Bunu çok okumalıdır. **(İstigfâr düâsı)** da, fâidesi pekçok olan zikrdir.]

Buraya kadar bildirilenlerin vesîkaları arabî ve ingilizce kitâblarımızda uzun yazılıdır. Allahü teâlâ müslimânlara birleşmeği emr ediyor. O hâlde, her mü'minin **(Ehl-i sünnet vel-cemâ'at)** i'tikâdını öğrenip, bu büyük âlimlerin, kitâblarında bildirdikleri gibi îmân ederek, bu doğru ve hak yolda birleşmeleri lâzımdır. Doğru yolun, yalnız **(Ehl-i sünnet)** yolu olduğunu Peygamberimiz "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" haber vermişdir. Müslimânları aldatmak istiyen sapıklara ve din kitâbı ticâreti yapan câhil din adamlarının yaldızlı yazılarına aldanıp **(Ehl-i sünnet)** birliğinden ayrılmamağa çok dikkat etmelidir. Müslimânların birliğinden ayrılanların Cehenneme gideceklerini Allahü teâlâ Nisâ sûresinin yüzondördüncü âyetinde açık olarak bildirmekdedir. Dört mezhebden birini taklîd etmiyenin, Ehl-i sünnet birliğinden ayrılmış olacağı, böyle mezhebsizin de sapık veyâ kâfir olacağı, büyük âlim Ahmed Tahtâvînin **(Dürr-ül-muhtâr)** hâşiyesinde ve **(El besâir alâ münkirit-tevessül-i bilmekâbir)** kitâbında, vesîkaları ile yazılıdır. Bu kitâb, **(Fethul-mecîd)** kitâbına karşı reddiye olup, Pâkistânda yazılmış, ikinci baskısı İstanbulda yapılmışdır.

İbni Teymiyyenin, **(Ehl-i sünnet vel-cemâ'at)** mezhebinden ayrılmış olduğu, **(Et-tevessül-ü bin Nebî ve cehelet-ül-vehhâbiyyîn)** kitâbında, isbât edilmişdir. İbni Teymiyyenin sapık yazıları ile ingiliz câsûsu Hempherin yalan ve iftirâlarının karışımına **(Vehhâbîlik)** denir.

3 — Mezâr üzerine türbe yapmak ve türbelerde hizmet ve ibâdet edenlere kandil yakmak ve ölülerin rûhlarına sadaka adamak, şirk, küfr imiş. Haremeyn ehâlîsi şimdiye kadar, kubbelere, dıvarlara tapınıyorlar imiş.

Kabr üzerine türbe yapmak, süs için, gösteriş için olursa harâmdır. Kabrin harâb olmaması için ise mekrûhdur. Hayvanın, hırsızın açmaması için ise câizdir. Fekat ziyâret yeri yapmamak lâzımdır. Ya'nî belli zemânlarda ziyâret etmek lâzımdır dememelidir.

İnsanı, önceden yapılmış binâ içine defn etmek mekrûh değildir. Eshâb-ı kirâm, Resûlullahı ve iki halîfesini binâ içine defn etdiler. Hiçbiri buna karşı gelmedi. Onların sözbirliğinin dalâlet

olmadığını hadîs-i şerîf haber vermekdedir. Büyük islâm âlimi İbni Âbidîn **(Dürr-ül-muhtâr hâşiyesi),** beşinci cild, ikiyüzotuzikinci sahîfesinde buyuruyor ki, (Âlimlerden birkaçı, sâlihlerin ve Velîlerin kabrleri üzerine örtü sermek, başlık, sarık koymak mekrûhdur dedi. **(Fetâvâ-yı hucce)**de, kabrlerin üzerine örtü örtmek mekrûhdur, diyor. Fekat, bize göre, kabrdekinin kıymetini herkese bildirmek için örtülürse ve ona hakâret olunmaması, ziyâret edenlerin saygılı, edebli davranmaları için ise, câizdir. **(Edille-i şer'ıyye)** ile yasak edilmemiş olan ameller, işler, niyyete göre değerlendirilir. Evet, kabrler üzerine türbe yapmak, sanduka, örtü koymak, Eshâb-ı kirâm zemânında yokdu. Fekat, Resûlullahın ve Şeyhaynın odaya defn edilmelerini inkâr edenleri de hiç olmadı. Bunun için ve **(Kabrler üzerine basmayınız!), (Ölülerinize saygısızlık etmeyiniz!)** emrlerini yerine getirmek için ve yasak edilmiş olmadıkları için, bunların sonradan yapılmaları bid'at olmaz. Vedâ tavâfından sonra Mescid-i harâmdan hemen çıkmak, böylece Kâ'be-i mu'azzamaya saygı göstermek lâzım olduğunu bütün fıkh kitâbları haber veriyor. Hâlbuki, Eshâb-ı kirâm böyle yapmazdı. Çünki, onlar her hareketlerinde, Kâ'beye saygı gösterirlerdi. Sonra gelenler, böyle saygı gösteremedikleri için, âlimlerimiz, mescidden geri geri çıkarak saygı gösterilmesini bildirdiler. Eshâb-ı kirâm gibi saygılı olmağı böylece sağladılar. Sâlihlerin, Velîlerin kabrlerine, Eshâb-ı kirâm gibi saygılı olabilmek için, üzerlerine örtü serilmesi, türbe yapılması da, bunun gibi câiz oldu. Büyük âlim Abdülganî Nablüsî hazretleri, **(Keşf-ün-nûr)** kitâbında, bunu uzun anlatmakdadır). **(Keşf-ün-nûr),** Celâlüddîn-i Süyûtînin "rahimehullahü teâlâ" **(Tenvîr-ul-halek fî imkân-ı rü'ye-tin-nebî cihâren vel-melek)** kitâbı ile birlikde arabî olarak 1393 [m. 1973] de **(Minhat-ül-vehbiyye)** ile birlikde İstanbulda neşr edilmişdir. Arabistânda, türbeye **(Meşhed)** denir. Medîne-i münevverede, **(Bakî')** kabristânında, meşhed dolu idi. Vehhâbîler hepsini yıkdı. Hiçbir İslâm âlimi, türbe yapmanın ve türbe ziyâret etmenin şirk, küfr olacağını söylememişdir. Türbe yıkan hiç görülmemişdir.

İbrâhîm Halebî "rahime-hüllahü teâlâ" **(Halebî-i kebîr)** sonunda diyor ki, (Bir kimse tarlasını kabristân yapsa, birisi mevtâ defn için buraya türbe yapsa, kabristânda boş yer varsa, câiz olur. Başka yer yoksa, türbe yıkılıp, yerine kabr kazılır. Çünki burası, kabr yapmak için vakf edilmişdir). Türbe şirk olsaydı, put olsaydı, her zemân yıkılması lâzım olurdu.

Yeryüzünde bulunan İslâm türbelerinin birincisi Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” medfûn olduğu hucre-i mu’attaradır. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” efendimiz, çok sevdiği zevcesi Âişe “radıyallahü anhâ” vâlidemizin odasında, hicretin onbirinci senesi, Rebî’ul-evvel ayının onikinci pazartesi günü öğleden önce vefât etdi. Çarşamba gecesi, bu odaya defn edildiler. Hazret-i Ebû Bekrle hazret-i Ömer “radıyallahü teâlâ anhümâ” de, bu türbe içinde defn edildiler. Eshâb-ı kirâmdan hiçbiri, buna mâni’ olmadı. Eshâb-ı kirâmın bu sözbirliğine karşı geliyorlar. Şübheli delîli yanlış te’vîl ederek, **(İcmâ-ı ümmet)**i inkâr etmek, küfr olmaz ise de, bid’at olur.

Âişe “radıyallahü anhâ” hazretlerinin odası, üç metre yüksekliğinde ve üç metre genişlik ve dörtbuçuk metre uzunlukda, kerpiçden yapılmışdı. Biri garb, diğeri şimâl dıvarında, iki kapısı vardı. Hazret-i Ömer “radıyallahü teâlâ anh” halîfe iken, Hücre-i se’âdetin etrâfına kısa bir taş dıvar çekdi. Abdüllah bin Zübeyr “radıyallahü teâlâ anhümâ” halîfe iken, bu dıvarı yıkıp siyâh taş ile yeniden yapdı. Dıvarı güzel sıvatdı. Bu dıvarın üstü açık olup, şimâl tarafında bir kapısı vardı. Hazret-i Hasen “radıyallahü teâlâ anh”, hicretin kırkdokuzuncu senesinde vefât edince, vasıyyeti gereğince, hazret-i Hüseyn “radıyallahü teâlâ anh”, kardeşinin cenâzesini **(Hücre-i se’âdet)** kapısına getirterek tevessül ve düâ edeceği zemân, buraya defn edeceklerini sanarak, istemiyenler oldu. Gürültüyü önlemek için, Bakî’ kabristânına defn olundu. İleride böyle çirkin hâller olmaması için dıvarın ve odanın kapısını dıvarla kapadılar.

Emevî halîfelerinin altıncısı olan Velîd, Medîne vâlîsi iken, taş dıvarı yükseltdi ve üzerini küçük bir kubbe ile örtdü. Halîfe olunca, Medîne vâlîsi olan Ömer bin Abdül’azîze emr vererek, 88 [m. 707] senesinde, Mescid-i şerîfi tevsî’ etdirirken, bu dıvarın etrâfına ikinci bir dıvar yapdırdı. Bu dıvarı beş köşeli idi ve üstü kapalı idi. Hiç kapısı yokdu. [Dahâ çok bilgi almak için **(Kıyâmet ve Âhıret)** kitâbının, Müslimâna Nasîhat kısmının onbeşinci maddesinin sonunu okuyunuz!]

(Feth-ul-mecîd) ismindeki vehhâbî kitâbında, yüzotuzüçüncü ve sonraki sahîfelerinde diyor ki, (Ağaç, taş, kabr ve benzerleri ile teberrük eden müşrik olur. Kabrler üzerine kubbeler yapılarak putlaşdırıldı. Câhiliyye ehli de sâlih kimselere ve heykellere tapınırlardı. Bunların hepsi ve dahâ kötüleri şimdi türbelerde,

mezârlarda yapılıyor. Sâlih insanların kabrleri ile teberrük etmek, lât putuna tapınmak gibidir. Bu müşrikler, Evliyânın düâyı işiteceğini ve cevâb vereceğini zan ediyorlar. Kabrlere nezr yaparak, sadaka vererek, ölülere yaklaşılır diyorlar. Bunların hepsi büyük şirkdir. Müşrik, kendine başka ism verse de, yine müşrikdir. Ölülere saygı ve sevgi göstererek düâ etmeğe, hayvan kesmeğe, adak ve benzeri işler yapmağa ne ism verirlerse versinler, hepsi, şirkdir. Zemânımız müşrikleri, bu yapdıklarına ta'zîm ve teberrük ismi vererek câizdir diyorlar. Bu şübheleri yanlışdır).

Ehl-i sünnet olan müslimânlara yapılan bu saldırılara ve iftirâlara, islâm âlimlerinin verdikleri cevâblardan ba'zılarını türkçeye terceme ederek, çeşidli kitâblarımızda yazdık. Burada, **(Üsûl-ül-erbe'a fî terdîd-il vehhâbiyye)** kitâbının birinci aslından, bir mikdâr terceme ediyoruz. Dikkat ile okunursa, vehhâbîlerin aldandıkları, doğru yoldan ayrıldıkları ve müslimânları felâkete sürüklemekde oldukları hemen anlaşılır.

Allahü teâlâdan başkasını ta'zîm etmenin câiz olduğunu, Kur'ân-ı kerîm ve hadîs-i şerîfler ve Selef-i sâlihînin sözleri ve işleri ve âlimlerin çoğu bildirmişlerdir. Hac sûresinin otuzikinci âyetinde meâlen, **(Bir kimse, Allahü teâlânın Şe'âirini ta'zîm ederse, bu iş, kalblerin takvâsındandır)** buyuruldu. Bunun için, Allahü teâlânın şe'âirini ta'zîm etmek vâcib oldu. Şe'âir, nişanlar, alâmetler demekdir. Abdülhak-ı Dehlevî "rahime Rabbüh" buyuruyor ki, (Şe'âir, Şa'îreler demekdir. Şa'îre, alâmet demekdir. Görülünce, Allahü teâlâ hâtırlanan her şey, Allahü teâlânın Şe'âiri olur). Bekara sûresinin yüzellisekizinci âyetinde meâlen, **(Safâ ve Merve, Allahü teâlânın Şe'âirindendir)** buyuruldu. Bu âyet-i kerîmeden anlaşılıyor ki, Allahü teâlânın Şe'âiri, yalnız Safâ ve Merve tepeleri değildir. Bunlardan başka Şe'âir de vardır. Bunun gibi, Şe'âir yalnız Arafât, Müzdelife ve Minâ denilen yerler değildir. Şâh Veliyyullah-ı Dehlevî, **(Huccetullah-il-bâliga)** kitâbının altmışdokuzuncu sahîfesinde diyor ki, (Allahü teâlânın Şe'âirinin en büyükleri dörtdür: Kur'ân-ı kerîm, Kâ'be-i mu'azzama, Peygamber "aleyhissalâtü vesselâm" ve nemâz). Şâh Veliyyullah "rahimehüllahü teâlâ", **(Eltâf-ül-kuds)** kitâbının otuzuncu sahîfesinde diyor ki, (Allahü teâlânın Şe'âirini sevmek demek, Kur'ân-ı kerîmi ve Peygamberi "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" ve Kâ'beyi sevmek demekdir. Hattâ, Allahü teâlâyı hâtırlatan herşeyi sevmekdir. Allahü teâlânın evliyâsını sevmek de böyledir). [Çünki, **(Evliyâ görülünce, Allah hâtırlanır)** hadîs-i şe-

rîfi **(İbni Ebî Şeybe)**de ve **(İrşâd-ut-tâlibîn)**de ve **(Künûz-üd-dekâık)**da yazılıdır. Bu hadîs-i şerîfden anlaşılıyor ki, Evliyâ da, Allahü teâlânın Şe'âirindendir. Evliyâyı, ulemâyı ta'zîm için, kabrleri üzerine türbe yapmanın câiz olduğu **(Câmi'ul fetâvâ)**da da yazılıdır.] Mekke-i mükerreme şehrinde, Mescid-i harâmın yanında bulunan Safâ ve Merve ismindeki iki tepecik arasında, İsmâ'îl aleyhisselâmın annesi hazret-i Hâcer, gidip geldiği için, bu iki tepecik, Allahü teâlânın Şe'âiri oluyorlar. O mubârek anneyi hâtırlamağa sebeb oluyorlar da, bütün mahlûkların en üstünü ve Allahü teâlânın sevgilisi olan Muhammed aleyhisselâmın doğduğu, büyüdüğü, ibâdet etdiği, hicret etdiği, nemâz kıldığı, vefât etdiği yerler ve mubârek türbesi ve Âlinin, Eshâbının yerleri niçin Şe'âirden olmasınlar? Bunları neden yıkıyorlar? [Burada Âl kelimesi, mubârek zevceleri ve Ehl-i beyti demekdir].

Kur'ân-ı kerîm dikkat ile ve insâf ile okunursa, birçok âyet-i kerîmenin, Resûlullahı ta'zîm etdiği, kolayca görülür. Hucurât sûresindeki âyet-i kerîmelerde meâlen, **(Ey îmân edenler! Allahü teâlânın ve Resûlünün önüne geçmeyiniz! Allahü teâlâdan korkunuz! Ey îmân edenler! Peygamberin sesinden dahâ yüksek sesle konuşmayınız! Ona** "sallallahü aleyhi ve sellem" **birbirinize seslendiğiniz gibi seslenmeyiniz! Böyle yapanların ibâdetlerinin sevâbları yok olur! Resûlullahın yanında seslerini kısanların kalblerini, Allahü teâlâ, takvâ ile doldurur. Onların günâhlarını afv eder ve çok sevâb verir. Onu dışarıdan bağırarak çağıranlar, düşünemiyorlar. Dışarı çıkıncaya kadar bekleseler, kendileri için iyi olur)** buyuruldu. Bu beş âyeti insâf ile okuyan, düşünen bir kimse, Allahü teâlânın, sevgili Peygamberinin ta'zîmini, ne kadar çok yükseltdiğini iyi anlar. Ona karşı, ümmetinin edebli, saygılı olmasını ehemmiyyetle emr etdiğini görür. Ona karşı seslerini yükseltenlerin bütün ibâdetlerinin yok olacağını düşünen kimse, bu önemin derecesini anlıyabilir. **(Benî Temîm)** kabîlesinden yetmiş kişi, Medîneye gelip, dışarıdan bağırarak, Resûlullahı saygısızca çağırmışlardı. Bu âyet-i kerîmeler, bunlara cezâ olarak geldi. Ba'zı kimseler, kendilerinin Benî Temîm soyundan olduklarını söylüyorlar. Bunun içindir ki, hadîs-i şerîfde, **(Kaba ve işkence yapıcılar şarkdadır)** ve **(Şeytân, buradan fitne çıkarır)** buyurarak, mübârek eli ile Necd tarafını gösterdi. Mezhebsizlerin bir kısmı da **(Necdî)**dir. Necd ülkesinden türedikleri için, bu ism ile anılmakdadırlar. Yukarıdaki hadîs-i şerîfin haber verdiği fitne, binikiyüz sene sonra ortaya çıkdı. Necdden Hicâza gelerek,

müslimânların mallarını yağma etdiler. Erkeklerini öldürdüler. Kadınlarını ve çocuklarını esîr aldılar. Kâfirlerin yapmadıkları kötülükleri, alçaklıkları yapdılar.

FÂİDE: Yukarıdaki âyet-i kerîmelerde, tekrâr tekrâr **(Ey îmân edenler!)** buyuruldu. Bu da, Kıyâmete kadar gelecek olan bütün müslimânların, Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" edebli olmalarını emr etmekdir. Yalnız Eshâb-ı kirâm için "radıyallahü teâlâ aleyhim ecma'în" emr edilseydi, **(Ey Eshâb)** denirdi. Nitekim, **(Ey Resûlün zevceleri)** ve **(Ey Medîne ehâlîsi)** buyurulmuşdur. Nemâzın, orucun, haccın ve zekâtın ve başka ibâdetlerin, kıyâmete kadar, bütün müslimânlara farz olduklarını bildirmek için **(Ey îmân edenler?)** buyurulmuşdur. Böylece, vehhâbîlerin (Resûlullah "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" diri iken ta'zîm lâzım idi. Öldükden sonra saygı gösterilmez ve Ondan yardım istenmez) sözleri, âyet-i kerîme ile çürütülmüş oldu.

Yukarıdaki âyet-i kerîmeler, Allahü teâlâdan başkalarını da ta'zîm lâzım olduğunu göstermekdedir. Bekara sûresinin yüzdördüncü âyetinde meâlen, **(Ey îmân edenler! Râ'inâ demeyiniz! Bize nazar et deyiniz. Allahü teâlânın hükmlerini dinleyiniz!)** buyuruldu. Mü'minler, Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" (Râ'inâ), ya'nî bizi gözet, koru derlerdi. Râ'inâ, yehûdî lisanında söğmek, kötülemek olup, yehûdîler, Resûlullaha "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem", bu ma'nâda Râ'inâ derlerdi. Kötü ma'nâsı da olduğu için bu kelimeyi kullanmağı, Allahü teâlâ, mü'minlere yasak etdi. Enfâl sûresinin otuzüçüncü âyetinde meâlen, **(Sen aralarında olduğun için, Allahü teâlâ onlara azâb yapmaz)** buyuruldu. Kıyâmete kadar azâb yapılmayacağı va'd edildi. Bu âyet-i kerîme, vehhâbîlerin (O, aranızdan gitdi. Toprak oldu) sözlerini red etmekdedir.

Bekara sûresinin otuzdördüncü âyetinde meâlen, **(Meleklere, Âdeme karşı secde ediniz dediğimiz zemân, secde etdiler. Yalnız İblîs secde etmedi)** buyuruldu. Bu âyet-i kerîme, Âdem aleyhisselâma ta'zîm olunmasını emr etmekdedir. Şeytân, Allahü teâlâdan başkasına ta'zîm olunmasını inkâr ederek ve Peygamberlere hakâret ederek, bu emri dinlemedi. Vehhâbîler de şeytânın yolundadırlar. Yûsüf aleyhisselâmın anası, babası ve kardeşleri de kendisine secde ederek saygı gösterdiler. Allahdan başkasına saygı, ta'zîm şirk ve küfr olsaydı, Allahü teâlâ, sevdiği kullarını anlatırken bununla övmezdi. Ehl-i sünnete göre, Allahdan baş-

kasına secde harâmdır. İbâdet secdesine benzediği için harâmdır. Ta'zîmi gösterdiği için değil!

Şeytân, Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem", hep Necdli ihtiyâr şeklinde görünürdü. Kâfirler Mekkede **(Dâr-ün-Nedve)** denilen yerde toplanıp, Resûlullahı öldürmeğe karâr verdikleri zemân, şeytân Necdli bir ihtiyâr şeklinde görünüp, nasıl öldüreceklerini öğretmişdi. Onlar da, Necdli ihtiyârın dediğini yapalım demişlerdi. O günden beri, şeytâna **(Şeyh-i Necdî)** denilmekdedir. Muhyiddîn-i Arabî hazretleri, **(Müsâmerât)** kitâbında diyor ki: Kureyş kâfirleri, Kâ'beyi ta'mîr ederken, kabîle reîslerinden herbiri, **(Hacer-ül-esved)** taşını, yerine ben koyacağım dediler. Yarın sabâh ilk geleni hakem yapalım. Aramızdan Onun seçeceği koysun dediler. İlk olarak, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" geldi. O zemân, yirmibeş yaşında idi. Bu gelen emîndir. Bunun sözüne uyarız dediler. (Bir kilim getirip taşı içine koyunuz ve hepiniz kenârlarından tutup, taşın konulacağı yere kadar kaldırınız!) buyurdu. Sonra mubârek elleri ile taşı kilimin içinden alıp, dıvardaki yerine koydu. O anda, şeytân, Şeyh-i Necdî şeklinde görünüp, bir taş göstererek, bunu da, destek olarak yanına koy dedi. Maksadı, o çürük taşın ileride ayrılarak, Hacer-i esvedin yerinden oynaması, bu yüzden, herkesin Resûlullaha uğursuz demesi idi. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", bunu anlayıp **(E'ûzü billahi mineş-şeytân-ir-racîm)** dedi. Şeytân, o anda gayb oldu, kaçdı. Muhyiddîn-i Arabî "rahmetullahi teâlâ aleyh" bu yazısında, şeytânın Şeyh-i Necdî olduğunu dünyâya yaydığı için, bu büyük Velîye düşman oldular. Hattâ kâfir dediler. Mezhebsizlerin üstâdlarının, önderlerinin şeytân olduğu buradan da anlaşılmakdadır. Vehhâbîler, Resûlullahdan yâdigâr kalan mukaddes yerleri ve türbeleri bunun için yıkıyorlar. Bu yerler, insanları müşrik yapıyor diyorlar. Mubârek yerlerde, Allahü teâlâya düâ etmek şirk olsaydı, Allahü teâlâ hacca gitmemizi emr etmezdi. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" tavâf yaparken, Hacer-ül-esvedi öpmezdi. Arafâtda, Müzdelifede düâ edilmez, Minâda taş atılmaz ve Safâ ile Merve arasında koşulmazdı. Bu mubârek yerler, böyle ta'zîm olunmazdı.

Ensârın toplandığı yere, reîsleri olan Sa'd bin Mu'âz "radıyallahü teâlâ anh" gelince, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" **(Reîsiniz için ayağa kalkınız?)** buyurdu. Bu emr, Sa'di ta'zîm etmeleri içindi. (Sa'd hasta idi. Onu hayvandan indirmek içindi) demek yanlışdır. Çünki, hepsine emr olundu. İndirmek için ol-

saydı bir iki kişiye emr olunurdu. Yalnız (Sa'd için) denirdi. (Reîsiniz) demeğe lüzûm olmazdı.

Abdüllah bin Ömer "radıyallahü anhümâ" hac için Medîneden Mekkeye giderken, yoldaki mubârek yerlerde, Resûlullahın oturduğu yerlerde durur, nemâz kılar, düâ ederdi. Buralarla bereketlenirdi. Resûlullahın minberine ellerini koyar, sonra yüzüne sürerdi. İmâm-ı Ahmed bin Hanbel, Hucre-i se'âdeti ve minberini öperek bereketlenirdi. Hem Hanbelî mezhebinde olduklarını söyliyorlar, hem de, bu mezhebin imâmının yapdığına şirk diyorlar. (Hanbelîyiz) demelerinin sahte olduğu anlaşılıyor. İmâm-ı Ahmed bin Hanbel, imâm-ı Şâfi'înin gömleğini ıslatıp, bu suyu içdi. Bununla bereketlendi. Hâlid ibni Zeyd Ebû Eyyûb-el-Ensârî "radıyallahü anh", Resûlullahın mubârek kabrine yüzünü sürdü. Biri gelip kaldırmak isteyince, (Beni bırak! Taşa, toprağa gelmedim. Resûlullahın huzûruna geldim) buyurdu.

Eshâb-ı kirâm "aleyhimürrıdvân", Resûlullahın eserleri ile teberrük ederlerdi. Abdest alırken kullandığı su ile, mubârek teri ile bereketlenirlerdi. Gömleği, asâsı, kılıncı, na'lınları, kadehi, yüzüğü ile ve kullanmış olduğu herşeyle bereketlenirlerdi. Mü'minlerin annesi Ümm-i Selemenin "radıyallahü anhâ" yanında mubârek sakalından bir kıl vardı. Hasta gelince, kılı suda bırakır. Sonra çıkarıp bu suyu ona içirirdi. Mubârek kadehine su kor, şifâ için içerlerdi. İmâm-ı Buhârînin kabrinden misk kokusu duyulurdu. Bereketlenmek için toprağından alıp götürürlerdi. Hiçbir âlim ve müftî buna mâni' olmazdı. Hadîs ve fıkh âlimleri, bunlara izn vermişdir. **(Üsûl-ül-erbe'a)**dan terceme burada temâm oldu.

[Eshâb-ı kirâm ve Tâbi'în-i izâm zemânlarında, hattâ bin senesine kadar, Evliyâ, Sulehâ çokdu. Herkes bunları ziyâret ederek bereketlenir, düâlarını alırlardı. Kabrle tevessül etmeğe, cansız eşyâ ile bereketlenmeğe lüzûm kalmazdı. O zemânlarda bunların az yapılması, câiz olmadıklarını göstermez. Câiz olmasalardı, mâni' olanlar bulunurdu. Hiçbir âlim mâni' olmadı. Âhır-zemân yaklaşdıkça, küfr alâmetleri, bid'atler çoğaldı. İslâm düşmanları, fen adamı, din adamı şekline girip, gençler aldatıldı. Bunlara **(Zındık)** denildi. Fen adamı şekline girip aldatanlara **(Fen yobazı),** din adamı şekline girip aldatanlara **(Din yobazı)** denildi. Dinsizlik, irtidâd, nefslerine uyan azgınların, diktatörlerin işlerine yaradığı için, bu felâketi körüklediler. Âlimler, Velîler "rahimehümullahü teâlâ" azaldı. Son zemânlarda, hiç görünmez oldular.

Evliyânın kabrlerinden, eşyâsından bereketlenmek zarûrî oldu. Her işde, her ibâdetde olduğu gibi, bunlara da harâmlar karışdırıldı. Böyle karışık olan meşrû' işlere mâni' olmamak, bunlara karışmış olan bid'atleri temizlemek lâzım olduğunu, islâm âlimleri sözbirliği ile bildirmişlerdir. Âlimlerin bu sözleri, **(Ed-dürer-üs-seniyye firredd-i alel-vehhâbiyye)** kitâbında yazılıdır. Okuyanların hiç şübhesi kalmaz. Bu kitâb 1319 ve 1347 senelerinde Mısrda basılmış ve 1395 [m. 1975] de, İstanbulda ofset baskısı yapılmışdır. Vehhâbîlerin Hicâzdaki müslimânlara yapdıkları zulmler ve işkenceler, **(Kıyâmet ve Âhıret)** kitâbının sonunda uzun yazılıdır. Müslimânlar, kabr üzerine taş dikerler. Taşın üzerine meyyitin ismini yazarlar. Ziyârete gelenler, taşdaki ismin sâhibinin rûhuna Fâtiha ve düâ okurlar. Evliyânın kabrini ziyâret eden, ayrıca bunun rûhundan, şefâ'at ve düâ etmesini ister.]

Mescid-i Nebînin dört tevsî'ini gösteren resm,

1- Bâbüsselâm

2- Bâbı Cibril

3- Bâbünnisâ

4- Bâbürrahme

5- Bâbüttevessül

6- Şebeke-i seâdet

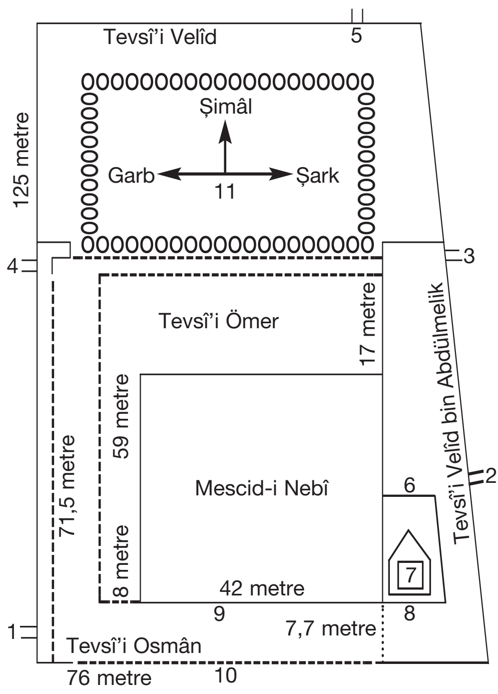
7- Hücre-i seâdet

8- Muvâcehei şerîfe

9- Mihrâb-ı Nebî

10- Mihrab-ı Osmânî

11- Kum döşeli yer

DİN ADAMI BÖLÜCÜ OLMAZ

ÖNSÖZ

Allahü teâlâ, dünyâda bütün insanlara acıyor. Ni'metlerini, ya'nî fâideli, lüzûmlu şeyleri herkese gönderiyor. Zararlardan korunmak, se'âdete kavuşmak için yol gösteriyor. Âhıretde Cehenneme girmesi gereken suçlu mü'minlerden dilediğini afv ederek, ihsân yapacakdır. Her canlıyı yaratan, her vârı her ân varlıkda durduran, hepsini korkudan ve dehşetden koruyan yalnız Odur. Böyle bir Allahın şerefli ismine sığınarak, bu kitâbı yazmağa başlıyoruz.

Allahü teâlânın çok sevdiği Peygamberi Muhammed aleyhisselâma salât ve selâm ederiz. O yüce Peygamberin temiz ehl-i beytine ve âdil, sâdık Eshâbının herbirine hayrlı düâlar ederiz.

Allahü teâlânın, kullarına merhameti pek çokdur. Bütün insanların dünyâda râhat ve huzûr içinde yaşamalarını ve öldükden sonra da, ni'metler, lezzetler içinde sonsuz kalmalarını istiyor. Bu se'âdetlere kavuşabilmek için îmân etmelerini, müslimân olmalarını, Peygamberi Muhammed aleyhisselâmın ve Onun Eshâbının yolunda birleşmelerini, sevişmelerini, yardımlaşmalarını emr ediyor. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem": **(Karanlık gecelerde, yıldızlar yol gösterdikleri gibi, Eshâbım da, se'âdet yolunu göstermekdedirler. Herhangisinin sözlerine tâbi' olursanız, se'âdete kavuşursunuz)**buyurdu. Eshâb-ı kirâmın hepsi, Kur'ân-ı kerîmi, Resûlullahdan öğrendiler. Öğrendiklerini, gitdikleri yerlere yaydılar. Resûlullahdan işitdiklerine kendi düşüncelerini karışdırmadılar. İslâm âlimleri, Eshâb-ı kirâmdan işitdiklerini kitâblara yazdılar. Bu âlimlere **(Ehl-i sünnet âlimleri)** denir. Sonradan gelen âlimlerden ba'zıları, eski yunan felesoflarından, yehûdîlerden, hıristiyânlardan ve bilhâssa ingiliz câsûslarının yalanlarından ve kendi zemânlarındaki fen bilgilerinden, kafalarında hâsıl olan düşüncelerini ekliyerek, yeni din bilgileri ortaya çıkardılar. İslâm âlimi olarak konuşup, islâmiyyeti içerden yıkmağa çalışdılar. Bunlara **(Zındık)** denir. Bunlardan ma'nâları açık olan nassları, ya'nî

âyetleri ve hadîs-i şerîfleri değişdirenler **(Kâfir)** oldu. Ma'nâları açık olmıyanlara yanlış ma'nâ verenlere **(Bid'at fırkaları)** denildi. Müslimân ismini taşıyan birçok bozuk bid'at fırkası meydâna geldi. İngilizler, bundan istifâde ederek, küfr ve bid'at fırkaları meydâna çıkararak, hakîkî müslimânlığı yok etmeğe çalışıyorlar.

Bugün, dünyâda mevcûd müslimânlar üçe ayrılmışdır: Ehl-i sünnet, şî'î, vehhâbî. Üçünün inanışları birbirlerinden farklıdır. Bu farklar, iyi anlaşılamıyan nassları [âyetleri, hadîsleri] te'vîl ederken yapdıkları hatâdan hâsıl olduğu için ve açık olan nassları inkâr etmedikleri için, birbirlerine kâfir demiyorlar. Fekat, birbirlerini sevmiyorlar. Ehl-i sünnet denilen hakîkî müslimânların birbirlerini sevmeleri, zarar vermemeleri, yardımlaşmaları, tatlı dil ve yazılar ile birbirlerini îkâz etmeleri, uyarmaları lâzımdır. Birbirlerine ve bütün insanlara iyilik etmeleri, islâmın güzel ahlâkına uymaları, bulundukları memleketlerin kanûnlarına karşı gelmemeleri, fitne çıkarmakdan çok sakınmaları, kimsenin, malına, canına, ırzına saldırmamaları lâzımdır. Müslimân böyle olur. Bütün sözlerimiz, yazılarımız, hareketlerimiz, yapıcı, birleşdirici olmalıdır. Ne yazık ki, din düşmanı, insanlık düşmanı soysuzlar ve menfe'atlerini, zevklerini ön plânda tutanlar, kendilerini müslimân, hattâ din adamı göstererek, ingiliz câsûslarının yalanlarını yazıyor, müslimânları bölmeğe çalışıyorlar. Dinde reform yapacağız diyerek, islâm dînini bozmağa kalkışıyorlar. Câhillik ve tenbellik gibi iki büyük düşman da, akla ve dîne uymağa, hakkı bâtıldan, iyiyi kötüden ayırmamıza mâni' olmakdadır. Meselâ, Mısr vâlîsi Muhammed Alî pâşa, iyi, akllı ve dindâr bir zât idi. Ondan sonra gelenler, öyle olmadılar. Din işleri, ehliyyetsiz ellerde kaldı. Asrlardan beri islâm âlimi yetişdiren **(Câmi'ul-ezher)** medresesi idâre meclisine, Abduh adında bir mason getirildi. İskoç masonları, Mısrdaki müslimânları maddî ve ma'nevî imhâya başladı. İngilizler de bu masonlar vâsıtası ile, Osmânlı devletini içerden yıkdı. Mason olan Mustafâ Reşîd pâşanın yetişdirmesi, sadr-ı a'zam Âlî pâşa, 1284 [m. 1868] de Belgrad kal'asının anahtarını Sırblılara teslîm etdi. Mason arkadaşı Cemâleddîn-i Efgânîyi de İstanbula getirtip, islâmiyyeti içerden yıkmak için birlikde çalışdılar. Bölücü kitâblar yazdılar. Bunlardan Kâhire müftîsi Abduhun yetişdirmelerinden Reşîd Rızânın **(Muhâverât)** ismindeki kitâbı, 1324 [m. 1906] senesinde Mısrda basılmışdır. İlâvesi ile birlikde yüzkırküç sahîfedir. Süleymâniyye kütübhânesinde, İzmirli kısmında, 810 numarada mevcûddur. Bu kitâbında, bir dinde reformcu ile, medrese tahsîli görmüş bir vâizin konuşmalarını bildirmekde, bunların ağzından, kendi fikrlerini, yazmakdadır. Dinde reform-

cuyu genç, kültürlü, ilerici, muhâkemesi, mantıkı kuvvetli olarak, vâiz efendiyi ise, gerici, taklîdci, aklı ermez, ince düşünemez biri olarak göstermekde, dinde reformcu ağzından, vâiz efendiye nasîhat vermekde, onu gafletden uyandırıcı pozu takınmakdadır. Nasîhat olarak, islâm âlimlerine saldırmakda, dalâlet ehli olan zındıkları, mülhidleri, geniş kültür sâhibi, islâm âlimi olarak tanıtmakdadır. Tâm bir mason ağzı ile, kurnazca yazılmış olan bu kitâb, saf ve temiz gençleri kolay avlamak tehlükesini taşımakdadır.

Abduhun ve çömezlerinin kurnazca hâzırladıkları böyle kitâbları okuyup, te'sîrleri altında kalanlardan Diyânet işleri eski başkanlarından Hamdi Akseki, bu zararlı kitâbı arabîden türkçeye terceme etmiş ve uzun bir önsöz ekliyerek, **(Mezâhibin telfîkı ve islâmın bir noktaya cem'i)** ismini verip, rûmî 1332 senesinde, ya'nî 1334 [m. 1916] da İstanbulda basdırmışdır. Dörtyüzyedi sahîfedir. İzmirli kısmında 725 numarada mevcûddur. Dinde reformcuları din adamı sananlardan profesör İzmirli İsmâ'îl Hakkının bu tercemeyi çok öven, reklâmını yapan yazısı kitâbın başına konmuş ise de, sultân ikinci Abdülhamîd hân zemânında yetişmiş olan hakîkî din adamları, bu kitâbın zararlı olduğunu görerek yayılmasını önlemişlerdir. Şimdi de, gençlerin bu ve benzeri zararlı kitâbları okuyarak, islâm âlimlerinin, dört mezheb imâmlarının büyüklüklerinde şübheye düşeceklerini düşünerek çok üzülüyoruz. Dört mezhebden birini taklîd etmenin hak olduğunu, mezhebsizliğin ise, bâtılı taklîd etmek olduğunu, çeşidli kitâblarımızda bildirdik. Kâfirler, ya'nî müslimân olmıyanlar, analarını, babalarını, hocalarını taklîd ederek, edindikleri bozuk inançlarından dolayı, islâm dîninin ahkâmına, ya'nî emrlerine ve yasaklarına tâbi' olmıyorlar. Müslimânlar ise, bu ahkâma sarılıyorlar. Bunun gibi, mezhebsizler de, ana-babalarını, hocalarını taklîd ederek, edindikleri bâtıl inançlarından dolayı, bu ahkâmın açıklaması olan, dört mezhebden birine tâbi' olmıyorlar. Ehl-i sünnet denilen hakîkî müslimânlar ise, Eshâb-ı kirâmdan "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" ve mezheb imâmlarından "rahime hümullahü teâlâ" gelen bilgilerden edindikleri doğru îmânlarından dolayı, dört mezhebden birine sarılıyorlar. Ehl-i sünnet olan müslimânlar hak olan taklîde kavuşmuşlardır. Müslimânları hak olan taklîdden ayırarak, bâtıl olan taklîde sürüklemek için, pek sinsice hâzırlanmış olan **(Muhâverât)** kitâbındaki yalan ve iftirâları, genç ve temiz din kardeşlerimizin önlerine sererek, bu çirkin iftirâların herbirine, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarından cevâb vermeği, böylece, müslimânları ebedî felâkete sürüklenmekden korumağa

nâçîz hizmet etmeği düşündük. Böylece **(Din adamı bölücü olmaz)** kitâbını hâzırladık. Bu kitâbı hâzırlamakdaki hâlis niyyetimizi ve bununla milletimize yapacağımız küçük hizmetimizi günâhlarımızın afvı için bir vesîle ve Rabbimizin sonsuz ni'metlerine karşı şükr borcumuza biricik sermâye biliyoruz.

Gerçek ve nezîh din adamlarımızın, Reşîd Rızânın yalan ve çirkin iftirâlarını ve Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahime-hümullahü teâlâ", bunlara cevâb olan yazılarını dikkatle okuyarak, temiz vicdânları ile, âdil karâr vermelerini, hakkı anlayıp buna sarılmalarını, bâtılı tanıyıp, bunun yaldızlarına, reklâmlarına aldanmamalarını dileriz. Bu kudsî hizmeti ve ulvî uyarıyı yapabilmek için hâzırladığımız bu kitâbın baskısını nasîb eden Rabbimize hamd ve şükrler ederiz.

(Dârimî)nin bildirdiği hadîs-i şerîf:

"BİLİNİZ Kİ, DİN ADAMLARININ KÖTÜSÜ, KÖTÜLERİN EN KÖTÜSÜDÜR. DİN ADAMLARININ İYİSİ DE, İYİLERİN EN İYİSİDİR!"

— Bu hadîs-i şerîfin açıklaması, imâm-ı Rabbânî hazretlerinin **(Mektûbât)**ının birinci cildinin elliüçüncü mektûbunda yazılıdır.

E'ûzü bikelimâtillâhit-tâmmâti min şerri külli şeytânin ve hâmmatin. Ve min şerri külli effâkin kâzibetin. Ve-min şerri külli gammâzin hâinetin. Ve min şerri külli aynin lâmmetin. Ve min şerri külli bid'atin dâlletin.

TEVHÎD DÜÂSI

Yâ Allah, yâ Allah. Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah. Yâ Rahmân, yâ Rahîm, yâ afüvvü yâ Kerîm, fa'fü annî verhamnî yâ erhamerrâhimîn! Teveffenî müslimen ve elhıknî bissâlihîn. Allahümmagfirlî ve li-âbâî ve ümmehâtî ve li âbâ-i ve ümmehât-i zevcetî ve li-ecdâdî ve ceddâtî ve li-ebnâî ve benâtî ve li-ihvetî ve ehavâtî ve li-a'mâmî ve ammâtî ve li-ahvâlî ve hâlâtî ve li-üstâdî Abdülhakîm-i Arvâsî ve lil mü'minîne vel mü'minât yevme yekûmülhisâb. "Rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în."

DİN ADAMI BÖLÜCÜ OLMAZ

Bu kitâbda, din adamı olarak ortaya çıkan, Mısrlı Reşîd Rızâ adındaki bir mezhebsizin, **(İslâmda birlik ve mezheblerin telfîkı)**nı savunan **(Muhâverât)** ismindeki kitâbında, islâm âlimlerine "rahime-hümullahü teâlâ" karşı yazdığı yalan ve çirkin iftirâlara cevâb verilmekdedir:

1 — Kitâbı türkçeye terceme eden Hamdi Akseki, eklemiş olduğu önsözünde, *(Asr-ı se'âdetde, gerek îmân ve gerekse amel ile alâkalı hükmlerde görüş ayrılıkları meydâna gelmemişdir)* diyor. Birkaç satır sonra da, *(Nass olmıyan yerlerde, Eshâb kendi ictihâdı ile hükm ediyordu)* diyerek, yukarıdaki sözünü çürütmekdedir. Doğrusu da budur. Açık nass bulunmıyan işlerde Eshâb-ı kirâm "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" kendi ictihâdları ile hükm çıkarmışlar, böyle hükmlerinde ayrılıklar olmuşdur.

2 — Hamdi Akseki, yine bu önsözünde, *(Birinci ve ikinci asrda, halk mu'ayyen bir mezhebi taklîd etmiyor. Belli bir imâmın mezhebine girmiyorlardı. Yeni bir hâdise meydâna gelince de, şu veyâ bu mezheb demeksizin, hangi müftîye rast gelirlerse, ona sorup müşkillerini çözerlerdi. İbni Hümâm* (Tahrîr) *kitâbında böyle demekdedir)* diyor. Bu sözü de, âlimlerin bildirdiklerine uymamakdadır. **(Eşedd-ül-cihâd)** kitâbının onaltıncı sahîfesinde, İbni Emîr Hac'ın, (Hocam İbni Hümâm, (vefâtı 861 [m. 1457]), müctehid olmıyanların dört mezhebden birini taklîd etmesi lâzımdır dedi) dediği yazılıdır. İbni Nüceym-i Mısrî, (vefâtı 970 [m. 1563]) **(Eşbâh)** kitâbında, ikinci nev'in birinci kâ'idesinde, ictihâdı anlatırken diyor ki, (İbni Hümâmın **(Tahrîr)** kitâbında açıkça bildirdiği üzere, dört mezhebden birine uymıyan işin bâtıl olduğu, sözbirliği ile bildirilmişdir). Büyük âlim Abdülganî Nablüsî "rahimehullahü teâlâ" **(Hulâsat-üt-tahkîk)** kitâbında, İbni Hümâmın bu yazısını bildirerek, (Bundan anlaşılıyor ki, dört mezhebden başkasını taklîd etmek câiz değildir. Bugün, Muhammed aleyhisselâmın dînine uymak, yalnız bu dört mezhebden birini taklîd etmekle oluyor. **(Taklîd),** başkasının sözünü delîlini araşdırmadan kabûl etmek demekdir. Bu da, kalb ile niyyet etmekle

olur. Niyyet etmeden yapılan iş bâtıl olur. Delîlini anlamak, müctehidin vazîfesidir. Mukallidin, her işde, dört mezhebden birini taklîd etmesi lâzımdır. Âlimlerin çoğuna göre, çeşidli işlerde, dört mezhebden dilediğini taklîd etmesi câizdir. **(Tahrîr)** kitâbı da, böyle yazmakdadır. Fekat, bir mezhebe göre başlamış olduğu bir işi bu mezhebe göre bitirmesi lâzım olduğu, sözbirliği ile bildirilmişdir. Ya'nî bu işi kolay yapabilmek için, başka mezhebleri karışdıramaz. [Otuzüçüncü maddeye bakınız!]. Bir mezhebi taklîde başlayınca, zarûret olmadıkça, hiçbir işinde, başka mezhebi taklîd etmemeli diyen âlimler de vardır) demekdedir.

Din imâmlarının birbirlerinin mezheblerine uygun ibâdet yapmaları, dinde reformcuların zan etdikleri gibi, o mezhebe uymak değildir. Kendinin o iş için o andaki ictihâdına uyarak böyle yapdılar. Müctehidlerin böyle yapdıklarını ileri sürerek, herkes böyle yapardı demek doğru olmaz. Hakîkî bir misâl vermeden, bu sözü söylemek bir din adamına yakışmaz.

3 — Yine bu önsözünde, *(Sonradan din perdesine bürünerek ortaya çıkan siyâsî çekişmeler, mezheblerde olan asl maksadı unutdurdu)* diyor. Bu sözü, hiç afv edilemiyecek büyük ve çok çirkin bir hatâdır. Mezhebden çıkanların, mezhebleri bozmağa kalkışanların kabâhatlerini fıkh âlimlerine yüklemekdedir. Dört mezhebin çok eskiden ve yeni basılan kitâbları meydândadır. Mezheb imâmının ictihâdını değişdirecek hiçbir yazı, hiçbir fetvâ, hiçbir kitâbda yokdur. Abduh ve onun çömezleri gibi dinde reformcular, elbet bu âlimlerin dışındadırlar. Mezhebleri çığırından çıkarmak isteyenler, bunlardır. Fekat, bunların hiçbir sözü, mu'teber fıkh kitâblarında mevcûd değildir. Fıkh kitâbı, fıkh âlimlerinin kitâblarına denir. Câhillerin, mezhebsizlerin ve **(fen yobazı)** olan dinde reformcuların ve dîni siyâsete karışdıran **(din yobazları)**nın kitâblarına, fıkh kitâbı denilmez. Bunların bozuk yazılarını ileri sürerek, fıkh âlimlerine leke sürülemez.

4 — Yine bu önsözünde, *(Mezheb imâmlarının hepsi, bizi taklîd etmeyin. Delîlimizi alın. Neye dayanarak söylediğimizi bilmiyenler için sözümüzle amel etmek câiz değildir demişlerdir)* demesi de şaşılacak birşey, hiç afv olunmıyacak bir yalandır. Bu sözleri mezheb imâmları değil, mezhebsizler böyle söylemekdedir. Mezheb imâmları, (Mukallide müctehidin delîllerini bilmek lâzım değildir. Onun için delîl, mezheb imâmının sözleridir) demişlerdir.

5 — Kitâbın yazarı, Mısrlı Reşîd Rızâ, arabî olan önsözünde, *(İnsanlık tekâmül ederek, zemânın gelişmesi ile aklları değişdi)* diyor. Bu sözü, masonların tekâmül inanclarının bir ifâdesidir. İlk insanların aklları az imiş. Şimdiki kâfirler çok akllı imiş. Bu sözü ile, ilk Peygamberlere ve sahâbîlerine aklsızlık isnâd ediyor. Böyle inanan, kâfir olur. Âdem, Şit, İdris ve Nûh ve dahâ nice Peygamberler "salevâtullahi teâlâ aleyhim ecma'în", ilk insanlardan idi. Hepsi de, şimdiki insanların hepsinden dahâ akllı idiler. Hadîs-i şerîf, her asrın kendinden önceki asrdan dahâ kötü olacağını bildiriyor. Reşîd Rızânın bu sözü, bu hadîse de ters düşmekdedir.

6 — Yine önsözünde, *(Târîhi aç da, Ehl-i sünnet, Şî'a ve Hâricîler arasında, hattâ Ehl-i sünnet mezhebinde olanlar arasında meydâna gelen döğüşmeleri oku! Şâfi'îlerle Hanefîler arasındaki düşmanlık, moğolların müslimânlar üzerine hücûm etmesine sebeb oldu)* diyor.

Mezhebsizler ve dinde reformcular, Ehl-i sünnetin dört mezhebine saldırabilmek için, hîle yoluna sapıyorlar. Bunun için, Cehenneme gidecekleri hadîs-i şerîfde bildirilen yetmişiki fırkanın Ehl-i sünnete saldırılarını, çıkardıkları kanlı olayları yazıyorlar. Sonra da, Ehl-i sünnetin dört mezhebi birbiri ile döğüşdüler diyerek, alçakça yalan söyliyorlar. Hâlbuki, hiçbir zemânda ve hiçbir yerde Şâfi'îlerle Hanefîler arasında tek bir çatışma olmamışdır. Nasıl çatışırlar ki, ikisi de Ehl-i sünnetdir. İkisi de aynı şeylere inanmakdadırlar. Birbirlerini hep sevmişler, yardımlaşmışlar, hep kardeşçe yaşamışlardır. Birbirleri ile döğüşdüler diyen mezhebsizler, bir misâl verebilseler ya! Veremezler. Misâl olarak, Ehl-i sünnetin dört mezhebinin elele vererek, mezhebsizlerle yapdıkları cihâdları yazıyorlar. Müslimânları, bu yalanlarla aldatmağa çalışıyorlar. Şî'î ismi ile, Ehl-i sünnet olan Şâfi'î ismi birbirine benzediği için, Hanefîlerin mezhebsizler ile yapdıkları savaşları yazarak, Hanefîler, Şâfi'îlerle çatışdı diyorlar. Mezhebsizler, bir mezhebi taklîd eden müslimânları kötülemek için, ilmî kelimelere yanlış ma'nâ vererek iftirâ ediyorlar. Meselâ, mezheb bilgilerini açıklamağa ve bunları isbât etmeğe **(Te'assub)** diyorlar. Papasların yazdığı **(Müncid)** lugat kitâbını da kendilerine şâhid göstererek, (Te'assub, ilmî, dînî ve aklî olmıyan âmillerin te'sîri altında bir görüşe bağlanmakdır) diyorlar. Te'assub, mezheb gavgalarına sebeb oldu diyorlar. Hâlbuki islâm âlimlerine "rahimehümullahü teâlâ" göre te'assub, haksız yere düşmanlık etmek demekdir. Ya'nî, bir mezhebe bağlanmak, bu mezhebin, sünnete ve râşid

halîfelerin sünnetlerine uygun olduğunu savunmak, te'assub değildir. Hak olan başka mezhebleri kötülemek te'assubdur. Dört mezhebi taklîd edenler, hiçbir zemân böyle te'assub yapmadı. Hiçbir asrda mezheb te'assubu olmadı.

Yetmişiki bâtıl, sapık fırkanın hepsine **(Bid'at ehli)** ve **(Mezhebsiz)** denir. Bu mezhebsizler, Emevî ve Abbâsî halîfelerini Ehl-i sünnetin hak yolundan ayırmağa çalışdılar. Bunu başaranlar, kanlı hâdiselere sebeb oldular. Mezhebsizlerin sebeb oldukları bu zararları önlemek için islâm âlimlerinin halîfelere nasîhat vermelerine, onları Ehl-i sünnetin dört mezhebinden birini taklîd etmeğe çağırmalarına mezheb te'assubu demek, islâm âlimlerine karşı çirkin bir iftirâdır. Biraz arabî öğrenmiş birinin, târîh kitâblarını karışdırıp, tesâdüf etdiği çeşidli hâdiseleri, kendi açısından değerlendirmesi, bunları mezheb te'assubunun zararlarına vesîka olarak gençlerin önüne sürmesi, dört mezhebe saldırmanın yeni bir taktiği oldu. Dört mezhebe karşı olanlardan bir kısmı, kendilerini haklı göstermek için, ben mezheblere karşı değilim. Mezheb te'assubuna karşıyım diyorlar. Fekat, te'assuba yanlış ma'nâ vererek, mezheblerini savunan fıkh âlimlerine saldırıyorlar. İslâm târîhindeki kanlı hâdiselere bunlar sebeb oldu diyorlar. Böylece, gençleri mezhebsiz yapmağa uğraşıyorlar.

(Kâmûs-ül a'lâm)da diyor ki, (Selçûkî sultânlarından Tuğrul beğin vezîri Amîd-ül-mülk Muhammed Kündürî, [mu'tezile mezhebinde idi. Ehl-i sünnet mezhebine] minberlerde la'net okutmak için fermân çıkarmış, bunun için Horasandaki âlimlerin çoğu başka yerlere hicret etmişlerdir). İbni Teymiyye (vefâtı 728 [m. 1327]) gibi mezhebsizler, bu hâdiseyi, (Hanefîler ile Şâfi'îler birbirlerine düşmüş, minberlerde Eş'arîlere la'net edilmiş) şekline sokdular. Bu yanlış yazıları, vesîka olarak etrâfa yayıyorlar. İmâm-ı Süyûtînin (vefâtı 911 [m. 1505]) kitâblarından da yanlış tercemeler yaparak gençleri aldatıyorlar. Ehl-i sünnetin dört mezhebini yıkarak, mezhebsizliği yaymağa çalışıyorlar.

Mezheb te'assubundan islâm târîhinde kardeş gavgaları olmuş, bunun misâllerinden biri de şu imiş: Hicrî 617 târîhinde Rey şehrini ziyâret eden Yâkût, burasının da harâb olduğunu görünce, rast geldiği kimselere, bunun sebebini sormuş. Hanefîler ile Şâfi'îler arasında te'assub başgösterdi. Harb başladı. Şâfi'îler gâlib geldi. Şehr harâb oldu demişler. Bunlar, Yâkûtun **(Mu'cem-ül-büldân)** kitâbında yazılı imiş. Hâlbuki, Yâkût-i Hamevî, bir târîhci değildir. Rum çocuğu idi. Esîr alınıp, Bağdâdda bir tüccâra satılmışdı.

Efendisinin işlerini görmek için, çeşidli şehrlere gitdi. Efendisinin vefâtından sonra, kitâb ticâreti yapdı. Gitdiği yerlerde gördükleri-ni, işitdiklerini yazarak, **(Mu'cem-ül-büldân)** kitâbını meydâna getirdi. Bunun ticâretinden de çok kazanc sağladı. Rey şehri, Tahranın beş kilometre cenûbunda olup, şimdi harâbe hâlindedir. Hicretin yirminci senesinde hazret-i Ömerin emri ile Urve bin Zeyd-i Tâî "rahime-hümallahü teâlâ" tarafından feth olunmuşdu. Ebû Ca'fer Mensûr zemânında i'mâr edilmiş, büyük âlimlerin kaynağı ve medeniyyet merkezi olmuşdu. 616 senesinde Cengiz kâfiri, bu islâm şehrini de, tahrîb ve ehâlîsini şehîd ve kadınları, çocukları esîr etdi. Yâkûtun gördüğü harâbeleri, bir sene önce Moğol ordusu meydâna getirmişdi. Yâkûtun sorduğu mezhebsizler, bu cinâyeti, Ehl-i sünnete yüklemiş, Yâkût da, buna inanmışdı. Bu da, Yâkûtun târîhci değil, câhil bir turist olduğunu göstermekdedir. Mezhebsizler ve dinde reformcular, dört mezhebden birini taklîd edenleri ve yüce fıkh âlimlerini kötülemek için, ilmî ve târihî vesîka bulamayınca, acem hikâyelerine dayanan yazılarla ve sözlerle saldırmakdadırlar. Böyle hikâyeler, Ehl-i sünnet âlimlerinin üstünlüklerini, kıymetlerini sarsmaz. Aksine, mezhebsiz din adamlarının câhil ve sapık olduklarını ortaya koymakdadır. Din adamı değil, din düşmanı olduklarını göstermekdedir. Din adamı görünüp, müslimânları aldatmak, böylece dört mezhebi içerden yıkmak gayretinde oldukları anlaşılıyor. Dört mezhebi yıkmak, Ehl-i sünneti yıkmakdır. Çünki, Ehl-i sünnet, amelde dört mezhebe ayrılmışdır. Bu dört mezhebden başka Ehl-i sünnet yokdur. Ehl-i sünneti yıkmak da, islâmiyyeti yıkmak, Muhammed aleyhisselâmın, Allahü teâlâdan getirdiği hak dîni, islâm dînini yıkmakdır. Çünki, **(Ehl-i sünnet)** demek, Eshâb-ı kirâmın yolunda giden hakîkî müslimânlar demekdir. Eshâb-ı kirâmın yolu, Muhammed aleyhisselâmın yoludur. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Eshâbım gökdeki yıldızlar gibidir. Hangisine uyarsanız, doğru yolu bulursunuz)** hadîs-i şerîfinde, Eshâb-ı kirâma uymamızı emr buyuruyor.

Uymak, tâbi' olmak, iki dürlü olur: Biri, i'tikâdda, ya'nî îmânda, ya'nî inanmakda uymakdır. İkincisi, yapılacak işlerde uymakdır. Eshâb-ı kirâma uymak, inanılacak şeylerde uymak demekdir. Onlar gibi îmân etmek demekdir. Eshâb-ı kirâm gibi îmân eden müslimânlara **(Ehl-i sünnet)** denir. Amelde, ya'nî yapılacak ve sakınılacak işlerin herbirinde Eshâb-ı kirâmın "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" hepsine uymak lâzım değildir. Buna imkân da yokdur. Her işi Eshâb-ı kirâmın nasıl yapdıkları bilinemiyor. Çok

işler de, Eshâb-ı kirâm zemânında yokdu. Sonradan meydâna çıkdılar. Ehl-i sünnetin reîsi, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfedir "rahmetullahi aleyh". Dört mezheb de, İmâm-ı a'zamın Eshâb-ı kirâmdan öğrenip söylediği gibi inanmakdadır. İmâm-ı a'zam, Eshâb-ı kirâmdan birkaçını gördü. Çok şeyleri bunlardan işitip öğrendi. Çok şeyleri de, hocaları vâsıtası ile öğrendi. İmâm-ı Şâfi'înin ve imâm-ı Mâlikin, inanılacak ba'zı şeyleri değişik söylemeleri, İmâm-ı a'zamdan ayrılmak değildir. İmâm-ı a'zamdan işitdiklerini öyle anlamışlar. Anladıkları gibi bildirmişlerdir. Sözlerinin aslı birdir. Anlatmaları farklıdır. Dördüne de inanırız. Dördünü de severiz.

Dinde reformcuların büyük bir kurnazlığı, inanılacak şeylerdeki ayrılığın kötülüğünü yazarak, bu kötülüğü, dört mezhebin ayrılığına bulaşdırmağa çalışmalarıdır. Îmânda parçalanmak, çok fenâdır. Îmânda Ehl-i sünnetden ayrılan, yâ kâfir olur. Yâhud, bid'at sâhibi, sapık, mezhebsiz olur. Bunun ikisinin de Cehenneme gidecekleri, Peygamberimizin "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" hadîs-i şerîflerinde bildirildi. Kâfir, Cehennemde, sonsuz kalacakdır. Bid'at sâhibi ise, Cehennemde azâb çekdikden sonra, çıkıp Cennete gidecekdir.

Müslimân görünüp de, Ehl-i sünnetden ayrılanlardan kâfir olanlar da, iki kısmdır: Biri, âyet-i kerîmelere ve hadîs-i şerîflere ma'nâ verirken, kendi akllarına, görüşlerine o kadar bağlı kalmışlar ki, yanılmaları, kendilerini küfre sürüklemişdir. Kendilerini doğru yolda sanmakda, hâlis müslimân olduklarına inanmakdadırlar. Îmânlarının gitdiğini anlıyamamışlardır. Bunlara **(Mülhid)** denir. İkincileri, islâmiyyete zâten inanmazlar. İslâm düşmanıdırlar. Müslimânları aldatıp, dîni içerden yıkmak için müslimân görünürler. Yalanlarını, iftirâlarını dîne karışdırmak için âyet-i kerîmelere ve hadîs-i şerîflere ve fen bilgilerine, yalan yanlış, bozuk ma'nâlar verirler. Bu sinsi kâfirlere **(Zındık)** denir. Mısrdaki mason din adamları ve yeni türeyen **(sosyalist müslimânlar)** böyledir. Bu zındıklara **(Fen yobazı)** ve **(Dinde reformcu)** da denir.

Kur'ân-ı kerîm ve hadîs-i şerîfler, îmânda parçalanmanın, fırkalara ayrılmanın kötü olduğunu bildiriyor. Bu bölünmeyi şiddet ile yasaklıyor. Tek îmânda birleşmeği emr ediyor. Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde yasaklanan bölünme, îmânda bölünmekdir. Zâten, bütün Peygamberlerin "aleyhimüssalâtü vesselâm" bildirdikleri îmân aynıdır. İlk Peygamber Âdem aleyhisselâmdan son insana kadar bütün mü'minlerin îmânları hep aynı-

dır. Zındıklar ve mülhidler, îmânda parçalanmayı kötüleyen, yasaklıyan âyet-i kerîmeleri ve hadîs-i şerîfleri ele alıp, bunların, Ehl-i sünnetin dört mezhebini bildirdiklerini iddi'â ediyorlar. Hâlbuki, dört mezhebin ayrılmasını Kur'ân-ı kerîm emr ediyor. Bu ayrılığın, Allahü teâlânın mü'minlere rahmeti, ihsânı olduğunu hadîs-i şerîfler bildiriyor.

Moğolların islâm memleketlerine yayılmasını ve Bağdâdı yıkıp kana boyamalarını, Hanefî-Şâfi'î çekişmelerine bağlamak çok iğrenç, pek alçak bir yalan ve iftirâdır. Târîhin hiçbir devrinde Hanefî-Şâfi'î çatışması olmamışdır ve olamaz. Bu iki mezhebin îmânları aynıdır. Birbirlerini severler. Kardeş olduklarına inanırlar. Amelde, ibâdetde olan ufak tefek ayrılıklarını da, Allahü teâlânın rahmeti bilirler. Kolaylık olduğuna inanırlar. Bir mezhebdeki müslimân, bir işi yaparken sıkışık hâle düşerse, bu işi öteki üç mezhebden birine uyarak yapıp sıkıntıdan kurtulur. Dört mezhebin kitâbları, bu kolaylığı sözbirliği ile tavsiye etmekde ve misâllerini yazmakdadır. Dört mezheb âlimlerinin, kendi mezheblerinin delîllerini, vesîkalarını açıklamaları, yazmaları, birbirlerine çatmak, (Hâşâ) kötülemek değildir. Bunları, Ehl-i sünneti mezhebsizlere karşı savunmak ve kendi mezhebinde olanların güvenlerini sağlamak için yazdılar. Hem böyle yazdılar. Hem de, sıkışınca, başka mezhebi taklîd ediniz dediler. Mezhebsizler ve mülhidler ve zındıklar, Ehl-i sünnete saldıracak başka sebeb bulamadıkları için, Ehl-i sünnet âlimlerinin haklı ve yerinde olan yazılarını ele alarak, bunlara yanlış ma'nâ veriyorlar.

Tatarların, moğolların, islâm memleketlerine yayılmalarına gelince, târîhler bunun sebeblerini açıkca yazmakdadır. Meselâ, meşhûr **(Kısas-ı enbiyâ)** kitâbının sekizyüzdoksanıncı sahîfesinden başlıyan yazılarının hulâsası şudur:

(Abbâsî devletinin son halîfesi Müsta'sım, dînine çok bağlı ve sünnî idi. Vezîri olan ibni Alkamî ise mezhebsiz olup, halîfeye sâdık değildi. Devlet idâresi bunun elinde idi. Abbâsîleri devirip, başka devlet kurmak istiyordu. Moğol hükümdârı Hülâgünün Bağdâdı almasını, kendisinin de ona vezîr olmasını istiyordu. Onun Irâka gelmesini teşvik etmeğe başladı. Hülâgüden gelen mektûba sert cevâb yazarak onu kızdırdı. Mezhebsiz [şî'î] olan Nasîr-üd-dîn-i Tûsî, Hülâgünün müşâviri idi. Bu da, onu Bağdâdı almağa teşvik ederdi. İşler, iki sapık elinde dönüyordu. Hülâgü Bağdâda yürütüldü. Yirmi bine yakın halîfe ordusu, ikiyüzbin tatarın oklarına karşı duramadı. Hülâgü, Bağdâda, naft ateşleri ve mancınık taşları ile saldırdı. Elli gün muhâsaradan sonra, İbni Al-

kamî, sulh için diyerek, Hülâgünün yanına gitdi. Onunla anlaşdı. Halîfeye gelip, teslîm olursak, serbest bırakılacağız dedi. Halîfe buna aldandı. 656 [m. 1258] senesinin, Muharremin yirminci günü Hülâgüye gidip teslîm oldu. Yanındakilerle berâber i'dâm edildi. Sekizyüzbinden ziyâde müslimân kılınçdan geçirildi. Milyonlarca islâm kitâbı Dicleye atıldı. Güzel şehr, harâbeye döndü. **(Hırka-i se'âdet)** ve **(Asâ-yı nebevî)** yakılıp külleri Dicleye atıldı. Beşyüz-yirmidört (524) senelik Abbâsî devleti yok oldu.

[**TENBÎH:** Âdem aleyhisselâmdan bugüne kadar, her zemân, her yerde kötü insanlar iyilere saldırmışlardır. Allahü teâlâ her şeyi sebebler ile yaratmakdadır. Kötülerin cezâsını da, kötü insanlar vâsıtası ile vermekdedir. İşkence edenlere dünyâda da cezâlarını vermekdedir. Kötülerin yanı sıra, iyiler de azâb görmekdedir. İyilerden, ya'nî müslimânlardan harbde ölenlerin ve kazâda ölenlerin hepsi şehîddir. Dünyâda azâb çeken iyi, suçsuz müslimânlara âhıretde bol ni'metler verilecekdir. Âhıretde ni'mete kavuşmak için, îmân sâhibi olmak lâzım olduğu din kitâblarında yazılıdır. Bu kitâblar dünyânın her yerinde çok vardır. Bu kitâbları okuyup da inanmıyana kâfir denir. İslâmiyyeti işitmiyen kâfir olmaz. İşitince **(Lâ ilâhe illallah Muhammedün resûlullah)** diyen ve buna inanan müslimân olur. Bunun ma'nâsı, **(Herşeyi yaratan bir Allah vardır ve Muhammed aleyhisselâm Onun resûlüdür)**dır. Müslimân olan, Onun son Peygamberine tâbi' olur. Birçok yerde, kâfirler, zâlimler, suçsuz müslimânları, kadınları, çocukları öldürmüşlerdir. Öldürülen müslimânlar, şehîd olur. Öldürülürken yapılan işkencelerin acısını duymaz. Ölürken, kabrde verilecek olan Cennet ni'metlerini görerek çok sevinir. Şehîdler ölürken hiç acı duymaz. Sevinir ve çok neş'elenir. Cennet ni'metlerine kavuşur. Hadîs-i şerîfde, **(Müslimânların kabri Cennet bağçelerindendir.)** buyuruldu.]

İbni Alkamî Ehl-i sünnete yapdığı hiyânetinin cezâsına çabuk kavuşdu. Kendisine hiçbir vazîfe verilmeyip, zillet içinde o sene öldü. Osmânlı devletinin kurucusu Osmân gâzi "rahmetullahi teâlâ aleyh", o sene, Söğüd kasabasında tevellüd etdi). Görülüyor ki, Moğolların islâm memleketlerini yıkmalarına mezhebsizlerin Ehl-i sünnete olan hıyânetleri sebeb olmuşdur.

Hanefîler ile Şâfi'îler arasında hiç çekişme olmamış, dört mezhebde bulunan müslimânlar birbirlerini kardeş gibi sevmişlerdir. Reşîd Rızânın Ehl-i sünnete yapdığı bu alçak iftirâyı, Seyyid Kutb denilen mezhebsiz de tekrâr etmiş ise de gereken cevâbı vesîkalarla verilmişdir.

7 — Yine önsözünde, *(Birçok memleketlerde, Hanefîlerin Şâfi'îlerle berâber nemâz kılmadıkları görülüyor. İmâm arkasında yüksek sesle âmîn demek ve tehıyyât okurken parmak kaldırmak düşmanlığa sebeb oluyor)* diyor.

Dört mezhebdekilerin birbiri arkasında nemâz kılacağını, hepsinin kitâbları açıkça yazmakdadır. Dört mezhebin ibâdetlerindeki ufak farkların düşmanlığa sebeb olacağını söylemek, mezhebsizlerin, mülhid ve zındıkların hulyâları ve iğrenç iftirâlarıdır. Dünyânın her yerinde, dört mezheb müslimânları birbirlerinin arkasında nemâz kılmakdadır. Çünki, hepsi birbirini kardeş bilmekde, sevişmekdedirler. Büyük velî, derin âlim, Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî, (vefâtı 1242 [m. 1826]) şâfi'î mezhebinde idi. Bunun mürşidi olan, buna feyz ve hilâfet veren Abdüllah-i Dehlevî ise hanefî idi. Abdülkâdir-i Geylânî (vefâtı 561 [m. 1165]), şâfi'î idi "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în". Hanbelî mezhebinin unutulmağa yüztutduğunu görünce, bu mezhebi kurtarmak, kuvvetlendirmek için Hanbelî oldu. **(Celâleyn tefsîri)**ni yazan, Celâleddîn Muhammed Mahallî (vefâtı 864 [m. 1459]), Şâfi'îdir. Mâlikî mezhebinde olan Ahmed Sâvî bu tefsîri şerh ederek her yere yayılmasına hizmet etmişdir. Bu şerhinde, **(Fâtır)** sûresinin altıncı âyetini tefsîr ederken, (Arabistânın Hicâz kısmında bulunan mezhebsizler, yalnız kendilerine müslimân diyorlar. Ehl-i sünnet olan hakîki müslimânların müşrik olduklarını söyliyorlar. Bunlar, yalan söyliyorlar. Allahü teâlâdan, bu sapıkları yok etmesini dileriz) buyurmakdadır. Ahmed Sâvî, binikiyüzkırkbir 1241 [m. 1825] de Mısrda vefât etdi. **(Beydâvî tefsîri)**ne hâşiyesi de meşhûrdur. Meşhûr Beydâvî (vefâtı 685 [m. 1286]) şâfi'îdir. Tefsîri, tefsîrlerin en kıymetlilerindendir. Dört mezhebin âlimlerinden çoğu bu tefsîri şerh etmiş, çok övmüşlerdir. Bunlardan hanefî mezhebindeki âlimlerden Şeyhzâde Muhammed efendinin şerhi meşhûr ve pek kıymetlidir. [Bu tefsîr, dört büyük cild hâlinde, Hakîkat kitâbevi tarafından basdırılmışdır.] Dört mezheb âlimlerinin birbirlerini öven, seven kitâbları binleri aşmakdadır. Bunu bilmiyen bir müslimân yokdur. Parmak kaldırmakdaki cevâbımız 36. cı maddededir.

8 — Yine önsözünde, *(İslâm ümmetinde derin âlimler yetişdi. Huccet-ül-islâm imâm-ı Gazâlî ile şeyh-ül-islâm İbni Teymiyye gibi mürşidler bunlardandır)* diyor.

İbni Teymiyye (vefâtı 728 [m. 1327]) gibi, Allahü teâlâya cismdir diyen ve kâfirlerin Cehennemde sonsuz azâb göreceklerine

inanmıyan, kılınmayan nemâzları kazâ etmeğe lüzûm görmiyen, hazret-i Alîye ve Ehl-i beyte, şanlarına lâyık olmıyan iftirâlar yapan ve dahâ nice sapık sözleri ile islâmiyyeti içerden yıkmağa çalışan bir mezhebsizi, islâm âlimi ve mürşid olarak göstermekde, onu büyük islâm âlimi Gazâlî gibi bir müctehid olarak tanıtmakdadır. Bu iki ismi birlikde yazmak, bir kara taşı, pırlantanın yanına koymak gibi şaşılacak bir buluşdur. Mâlikî mezhebi âlimlerinden Ahmed Sâvî, **(Celâleyn tefsîri)**nin şerhinde, Bekara sûresinin ikiyüzotuzuncu âyetinin tefsîrinde buyuruyor ki, (Ehl-i sünnet âlimleri “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în”, İbni Teymiyyenin sapık olduğunu bildirdiler. Ya’nî hem sapıkdır. Hem de, çok müslimânın doğru yoldan sapmasına sebeb olmuşdur. Onun mâlikî âlimlerinden imâm-ı Eşheb ile münâsebeti olduğu bâtıldır, yalandır).

9 — Reşîd Rızâ, önsözünün sonunda, *(1315 [m. 1898] senesinde Mısrda çıkardığım* **(El-menâr)** *mecmû’asında, taklîdin bâtıl olduğunu yazdım. Bunların bir kısmını imâm-ı allâme İbni Kayyım-ı Cevziyyeden aldım. Bu yazıları toplayıp* **(Muhâverât)** *kitâbını neşr eyledim)* diyor.

Bu dinde reformcu, taklîdin bâtıl olduğunu yazmakla, bindörtyüz seneden beri gelmiş milyonlarca Ehl-i sünnet müslimânı lekeliyor. Bunların Cehenneme gideceklerini anlatmak istiyor. Mezhebsizler, mülhidler ve zındıklar ya’nî dinde reformcular, haksız olduklarını, kendileri de bilmiş olacaklar ki, Ehl-i sünnete açıkça sataşamıyorlar. Hep, yaldızlı, kaçamak kelimeler kullanarak, perde arkasında oynuyorlar. Mezheb imâmını taklîd etmeğe nasıl bâtıl denilebilir? Allahü teâlâ, Nahl ve Enbiyâ sûrelerindeki âyet-i kerîmelerinde meâlen, **(Bilenlerden sorup öğreniniz!)** buyuruyor. **(Ülül emr)**e, ya’nî âlimlere **(tâbi’ olunuz!)** buyuruyor. Mezheb imâmını taklîd etmek, bunun için vâcib oldu. Bu dinde reformcu, taklîd bâtıldır diyerek, (Mezheb imâmlarına uymayınız! Bize uyunuz) demek istiyor. Müslimânları hak yolu taklîdden vazgeçirip kendi bâtıl yollarını taklîde sürüklüyor. Kendileri, bâtılın taklîdcileridir.

Taklîd iki dürlü olur. Birisi kâfirlerin, analarını, babalarını, papasları taklîd ederek kâfir olmalarıdır. Böyle taklîd, elbet bâtıldır, yanlış yoldur. Kur’ân-ı kerîm ve hadîs-i şerîfler bu taklîdi yasak etmekdedirler. Müslimânların da, analarını, babalarını taklîd ederek, müslimânım demeleri kâfî değildir. **(Âmentü)**de bildirilen altı şeyin ma’nâlarını bilip, beğenip, kabûl eden kimse-

ye müslimân denir. İnanılacak şeylerde mezhebsizlere aldanıp, Ehl-i sünnetden ayrılmak, bâtıl olan taklîddir. Fekat, amelde, ya'nî yapılacak işlerde taklîdciliği buna benzetmek doğru değildir. Kur'ân-ı kerîm ve hadîs-i şerîfler bu taklîdciliği emr etmekdedir. Büyük âlim Abdülganî Nablüsînin **(Hülâsat-üt-tahkîk fî beyân-ı hükm-it-taklîd vet-telfîk)** kitâbında ve Abdülvehhâb-i Şa'rânînin (vefâtı 973 [m. 1565]) **(Mîzân-ül-kübrâ)**sının önsözünde ve imâm-ı Rabbânînin (vefâtı 1034 [m. 1624]) **(Mektûbât)** kitâbının çeşidli yerlerinde ve Yûsüf Nebhânînin **(Huccetullahi alel'âlemîn)** kitâbının son kısmında yazılı olan **(Ümmetim dalâlet üzerinde icmâ' yapmaz!)** hadîs-i şerîfi gösteriyor ki, doğru yoldaki âlimlerin sözbirliği ile bildirdiklerinin hepsi elbet doğrudur. Buna karşı olanlar haksız ve yanlışdır. İşte, bindörtyüz seneden beri gelmiş olan milyonlarca Ehl-i sünnet âlimi ve binlerce Evliyâ, sözbirliği ile bildirdiler ki, (Müctehid olmıyan müslimânların işlerini, ibâdetlerini doğru yapabilmeleri için, inandıkları, güvendikleri, diledikleri bir müctehidi taklîd etmeleri vâcibdir). Bu sözbirliğine inanmıyan, yukarıdaki hadîs-i şerîfe inanmamış olur. Bu sözbirliği gösteriyor ki, müctehidin kendi ictihâdına göre amel etmesi lâzımdır. Başka müctehide uyması câiz değildir. Eshâb-ı kirâmın hepsi müctehid idi. Bunun için ba'zı işlerde birbirlerine uymamışlardır. Bunun gibi, imâm-ı Ebû Yûsüfün, bir Cum'a günü, tekrâr abdest almaması ve imâm-ı Şâfi'înin, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin kabri yanında nemâz kılarken, rükû'dan sonra ellerini kaldırmaması, başkasını taklîd olmayıp, kendi ictihâdlarına göre hareket etmelerindendir.

10 — Dinde reformcu, birinci konuşmaya başlarken, *(Fazîletli, reformcu genç, müslimânları, se'âdete kavuşdurmak için, sonradan ortaya çıkan taklîd belâsından kurtarmak, Kitâba, Sünnete ve Selefin yoluna sarılmalarını te'min etmek istiyor. İlk zemânda koyun çobanları bile din bilgilerini doğruca Kitâb ile Sünnetden alıyorlardı)* diyor.

Reşîd Rızânın şu maskaralığına bakınız! Kendi gibi sapık olana fazîletli diyor. Bu dinde reformcu câhilin ağzı ile, yaşlı vâiz efendiye ders vermeğe kalkıyor. Allahü teâlânın ve Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" emr etdikleri ve islâm âlimlerinin sözbirliği ile lâzım dedikleri, amelde, işde taklîd ni'metine, (belâ) diyor. Anlamıyor ki, dört mezhebden birini taklîd etmek, hak olan taklîddir. Mezhebsizlere uyarak, mezhebden ayrılmak da, bâtıl olan taklîddir. Vâiz efendi ile ve bu mubârek kelime ile

alay ediyor. Din adamlarına mahsûs olan mubârek ismlerle alay edenin kâfir olacağının farkında bile değildir. Hadîs-i şerîfde, **(En âdî, en alçak kimseler müslimânların başına geçecek)** buyurulmuş olduğunu bilmeseydik, Mısr gibi bir islâm memleketinde, bu adamın nasıl fetvâ merci'i olduğuna şaşardık. Ey alçak zındık! Müslimânlarla alay edeceğine, vâiz efendilerle piyes oynatacağına, niçin erkekçe ortaya çıkıp da, yehûdîlere, misyonerlere, masonlara, komünistlere meydân okumuyorsun? Evet onlara yan bakamazsın! Onlar senin üstâdın, veli-ni'metindir!

Kitâba, Sünnete, Selefin yoluna sarılmalı, taklîd belâsından kurtulmalı sözleri ile kimi aldatıyorsun? Sözlerin birbirini tutmuyor. Kitâba, Sünnete, Selefin yoluna sarılmak, taklîd değil midir? İşte bu istediğin taklîd dört mezheb imâmını taklîd etmekle olur. Senin belâ dediğin bu taklîdi bırakmak; Kitâbı, Sünneti ve Selefin yolunu bırakmak, dinden çıkmak olur. Senin istediğin de, bu bâtıl olan taklîdcilikdir. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" **(Kitâbdan, hadîsden kendine göre ma'nâ çıkaran kâfir olur)** buyurdu. Sen, müslimânları, bâtıl olan taklîde, küfre sürüklemek istiyorsun. Maskeyi yüzünden çıkar! İslâm düşmanı olduğunu ortaya koy ki, sana öyle cevâb verelim. Şimdilik, senin gibi bir masonun bir mısra'ını söyliyoruz:

Sen herkesi kör, âlemi sersem mi sanırsın?

İlk zemândaki müslimânları, koyun çobanı diyerek tahkîr etme! Onları câhil tanıtma! Onların çobanı da, mücâhidi de, kumandanı da âlim idi. Hepsi müctehid idi. Bilgilerini elbet doğruca Kitâbdan alabilirlerdi.

1150 [m. 1737] senesinden beri, vehhâbîlik ve mezhebsizlik, ya'nî Ehl-i sünnet âlimlerini "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" beğenmemek bid'ati dünyâya yayıldı. İslâmiyyeti içden yıkan ve din kardeşlerini birbirlerine düşman eden, bu yıkıcı ve bölücü davranışların öncülüğünü Sü'ûdî Arabistândaki câhiller yapdı. Ehl-i sünnet olan müslimânlara saldırarak, kadın, çocuk, binlerle ma'sûmu işkencelerle öldürerek, mallarını yağma ederek işe başlıyan mezhebsizler, İngilizlerin yardımı ile, 1350 [m. 1932] de vehhâbî hükûmetini kurunca, devlet gücü ile ve her sene yüzbinlerle altın dağıtarak, çeşidli memleketlerde propaganda merkezleri açdılar. Yalanlarla, çirkin iftirâlarla dolu neşriyyat yaparak, câhilleri aldatıyor, islâmiyyeti içerden yıkıyorlar.

Vehhâbîlik yolunu ortaya çıkaran, Muhammed bin Abdülveh-

hâbdır. 1111 [m. 1699] de Necdde doğmuş, 1206 [m. 1792] de ölmüşdür. Bunun babası ve kardeşi Süleymân bin Abdülvehhâb "rahmetullahi teâlâ aleyhimâ" temiz birer müslimân idi. Ehl-i sünnet âlimi idiler. Hicâzdaki âlimler gibi, bunlar da, vehhâbîliğin yanlış bir yol olduğunu müslimânlara anlatdılar. Doğru olan Ehl-i sünnet yolunu bildirmek için çok sayıda kıymetli kitâblar yazıldı. Süleymân bin Abdülvehhâbın, kardeşine nasîhat olarak yazdığı **(Es-savâık-ul-ilâhiyye firredd-i alel-vehhâbiyye)** kitâbı, 1306 [m. 1889] senesinde basılmış ve 1395 [m. 1975] de, İstanbulda ikinci baskısı yapılmışdır. Bu kitâbın başında diyor ki, Allahü teâlâ, Muhammed aleyhisselâmı, bütün insanlara Peygamber olarak gönderdi. Ona indirdiği **(Kur'ân-ı kerîm)**de, insanlara lâzım olan herşeyi bildirdi. Ona verdiği sözlerin hepsini yapdı. Onunla gönderdiği islâm dînini kıyâmete kadar değişdirilmekden koruyacağını da bildirdi. Onun ümmetinin, insanların en iyileri olduğunu da bildirdi. Muhammed aleyhisselâm da, bu ümmetin kıyâmete kadar bozulmıyacağını müjdeledi. Bütün insanların bu yola sarılmalarını emr eyledi. Allahü teâlâ, **(Nisâ)** sûresinin yüzondördüncü âyetinde meâlen, **(Mü'minlerin yolundan ayrılanı Cehenneme atarız)** buyurdu. Bunun için, islâm âlimlerinin **(İcmâ')**ı, din bilgileri için delîl, huccet ya'nî sened oldu. Bu icmâ'dan ayrılmak yasak oldu. Bu yolu, bu icmâ'ı bilmiyen câhillerin bilenlerden sorup öğrenmeleri lâzımdır. Bunu, **(Nahl)** sûresinin kırküçüncü âyeti emr etmekdedir. **(Bilmediklerinizi bilenlerden sorunuz! Cehlin ilâcı, sorup öğrenmekdir)** hadîs-i şerîfi, bu âyet-i kerîmeyi tefsîr etmekdedir.

İslâm âlimleri sözbirliği ile bildiriyorlar ki, bir kimsenin **(Müctehid)** olabilmesi için arabî lügatını ezberlemiş olması, lügat farklarını, kelimelerin, hakîkî ve mecâz ma'nâlarını bilmesi, fıkh âlimi olması, dört mezhebin ihtilâflarını, delîllerini bilmesi, Kur'ân-ı kerîmi ezberlemiş olması, kırâet şekllerini bilmesi, Kur'ân-ı kerîmin bütün âyetlerinin tefsîrlerini bilmesi, muhkem ve müteşâbih, nâsih ve mensûh ve kasas âyetleri tanıması, hadîs-i şerîflerin sahîhlerini, müfterîlerini, muttasıl, münkatı', mürsel, müsned, meşhûr ve mevkûf olanlarını ayırd etmesi, ayrıca vera' sâhibi, nefsi tezkiye bulmuş, sâdık, emîn olması lâzımdır. Bütün bu üstünlükler bulunan bir zât taklîd olunabilir. Fetvâ verebilir. Bu şartlardan biri bulunmazsa, müctehid olamaz. Dinde söz sâhibi olamaz. Onu taklîd etmek câiz olmaz. Bunun da, bir müctehidi taklîd etmesi lâzım olur. Bundan anlaşılıyor ki, müslimânlar, yâ **(Müctehid)**dir. Yâhud **(Mukallid)**dir. Bunun bir üçüncüsü yokdur. Müc-

tehid olmıyanların hepsi, mukalliddir. Mukallidlerin, bir müctehidi taklîd etmeleri farzdır. Böyle olduğu, sözbirliği ile bildirilmişdir. Vehhâbîlerin allâme diyerek övdükleri ve her sözü seneddir dedikleri İbn-ül-Kayyım-ı Cevziyye (vefâtı 751 [m. 1350]) de, **(İ'lâm-ül-mûkı'în)** kitâbında, (İctihâd şartları kendisinde bulunmıyan kimsenin Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden hükm çıkarması câiz değildir) demekdedir. Zemânımız insanları, âyet-i kerîme veyâ hadîs-i şerîf okuyarak, bunlara kendi görüşlerine göre ma'nâ verenleri âlim sanıyorlar. Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" kitâblarından söyliyenleri ve yazanları dinlemiyorlar. İctihâd için lâzım olan şartlardan birine bile mâlik olmıyan câhil kimseleri din adamı sanıyorlar. Allahü teâlâ, müslimânları bu belâdan kurtarsın! **(Savâ'ik-ı ilâhiyye)**den terceme temâm oldu. Bundan bir evvelki maddede, Reşîd Rızânın, imâm-ı allâme diye çok övdüğü İbni Kayyım-ı Cevziyye bile, müctehid olmıyanların, Kitâbdan ve Sünnetden hükm çıkarmalarını yasak ederken, onun yolunda olduğunu bildiren Reşîd Rızânın, onun sözlerine karşı koyması, İslâm da'vâsında samîmî olmadığını, perde arkasından dîni yıkmağa çalışan bir dinde reformcu olduğunu açıkça göstermekdedir.

11 — Reşîd Rızâ, dinde reformcu ile vâiz efendiyi konuşdurmağa devâm ediyor. Kalem kendi elinde. Dinde reformcuyu övmekde, göklere çıkarmakda, vâiz efendiyi her bakımdan küçültmekde, aşağılamakdadır. Derme-çatma, ahmakça yazılarını vâiz efendiye mal etmekdedir.

Bu kitâbımızda, Reşîd Rızânın dinde reformcu olarak yazdıklarında tesarrufda bulunmıyacağız. Fekat, vâiz efendiye mal etdiği cevâbları değil, vâiz efendinin ağzına yakışan cevâbları yazacağız. Muhterem okuyucularımızın, temiz ve hakîkî din adamlarının dikkat ile okuyunca, mason oyununun içyüzünü iyi anlıyacaklarına inanıyoruz.

Vâiz efendi, îmânın mantık bakımından, sosyal bakımdan, anatomik bakımdan, hattâ fıkh ve tesavvuf bakımlarından ta'rîflerinin aynı olacağını sanacak kadar câhil olamaz. Çünki o, medresede yüksek tahsîl görmüş, bunları okumuş ve anlamış bir ilm adamıdır. Evet bu vâiz efendi, bir islâm medresesinde okumayıp da, Kâhire müftîsi Muhammed Abduhun (vefâtı 1323 [m. 1905]) ve çömezlerinin yapdığı reformlardan sonra, Câmi-ul-ezherde okumuş olsaydı, bu ta'rîfleri karışdırırdı. Çünki İngilteredeki masonlar, sadr-a'zâm Mustafâ Reşîd Pâşaya emr vererek, Osmânlılarda

da, Mısrda da fen derslerini, yüksek din bilgilerini medreselerden kaldırdılar. Din câhili olan dinde reformcuları yetişdirdiler.

Vâiz efendi gıybetin ne demek olduğunu bilen bir müslimândır. Bir topluluk için söylenen sözün gıybet olmıyacağını, dinde reformcu bilmez ise de, o bilir.

12 — Dinde reformcu, *(Kendi kendimize icmâ' ve ittifâk ismini verdiğimiz aslsız sözlerin hâtırı için gördüklerimizi inkâr etmek akla yakışır mı?)* diyor. İslâmiyyetin temel bilgileri ile alay ediyor. İcmâ' isminin aslı yokmuş. Fıkh âlimleri bunu, **(Ümmetim dalâlet üzerinde icmâ' yapmaz!)** hadîs-i şerîfinden aldı. Fekat, dinde reformcu, bunu nereden bilecek? Bunu inkâr eden ilerici (!) üstâdlarından işitmemiş ki!

(İcmâ'), bir asrda bulunan müctehidlerin ictihâdlarının birbirine uygun olması demekdir. Dördüncü asrdan sonra mutlak müctehid yetişmediği için, icmâ' da kalmadı. Önceki asrlardaki icmâ'lar sonraki asrlarda gelen âlimler için delîl, sened olur. Mukallidlerin, câhillerin ve hele dinde reformcuların sözbirliğine icmâ' denilmez. En kuvvetli ve kıymetli icmâ', Eshâb-ı kirâmın "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" icmâ'ıdır. İcmâ' ile bildirilmiş mes'eleleri sonra gelen âlimler toplamışlar, kitâblarında bildirmişlerdir. İhtilâflı mes'elelere ve müctehid olmıyanların sözlerine icmâ' denilmesini önlemişlerdir.

Ehl-i sünnet âlimlerine göre, **(Edille-i şer'ıyye)** dörtdür. Ya'nî şer'î hükmler dört kaynakdan çıkarılır. Bunlar, Kitâb, sünnet, kıyâs-i fükahâ ve icmâ-'i ümmetdir. Kitâb, Kur'ân-ı kerîmdir. Sünnet, hadîs-i şerîflerdir. Bu ikisine **(Nass)** da denir. Kıyâs-i fükahâ, müctehid olan âlimlerin ictihâdlarıdır. İcmâ' delîl değildir diyen, kâfir olmaz. Bid'at sâhibi olur. Çünki şübheli nassları te'vîl ederek böyle söylemişlerdir. Hâricîler, diğer mezhebsizler böyledir. Bunların icmâ'a muhâlif sözleri küfr olmaz. Fekat, te'vîlden haberi olmıyan câhillerin icmâ'a uymıyan fikrlerini, düşüncelerini söylemeleri küfr olur.

Vâiz efendi hayâl ile, zan ile konuşmaz. Belki diyerek hükm vermez. Bilmeden söylemek, zan ile hükm etmek câiz olmadığını o bilir. Gördüklerini inkâr etmez. Onları inceler. Tecribelerini yapar. Çünki, tefekkürü, incelemeği ve tecribeyi Kur'ân-ı kerîm ve hadîs-i şerîfler emr ediyor. Bunları yapanları övüyor. Onun medresede okuduğu ve dinde reformcunun ismini bile duymadığı **(Akâid-i Nesefiyye)** dahâ ilk sahîfesinde, ilm edinme vâsıtalarını yazmakdadır.

13 — Vâiz efendi coğrafyaya ve gazeteye inanmazmış. Kâfirlerin rivâyetleri makbûl değilmiş. Vâiz efendiye yapılan iftirâya bakınız! Müslimânlar ilme, fenne inanır. Fekat, kâfirlerin fen maskesi altında söyledikleri yalanlara aldanmazlar. Fenden haberi olmadığı hâlde, fen adamı görünüp, fen bilgisi diyerek, söylediği yalanlar ile, müslimânları aldatmağa, islâm dînini bozmağa uğraşan kâfirlere **(Fen yobazı)** ve **(Dinde reformcu)** yâhud **(Zındık)** denir. Bunlar, hem islâm dînine, hem de fen bilgilerine iftirâ eden bölücülerdir. Müslimânlar coğrafyaya inanmasaydı, bu ilm üzerinde çalışırlar mı idi? Müslimânların, bu yoldaki çalışmalarını, buluşlarını bildiren coğrafya kitâblarının ismleri ve yazarları **(Keşf-üz-zünûn)**da ve **(Mevdû' ât-ül-ulûm)**da ve Brockelmanın almanca kitâbında yazılıdır. Sorarız dinde reformcuya! Meridyen çenberinin uzunluğunu Sincar sahrâsında ölçenler kimlerdi? Bunlar dört mezhebden birini taklîd eden, Ehl-i sünnet müslimânları değil mi idi? Onların yolunda olan, onlar gibi olan bir müslimân, fen bilgilerine inanmaz mı?

Hele, kâfir rivâyeti olan coğrafya makbûl değildir sözünü bir vâiz efendiye mal etmek, müslimânlara çirkin bir iftirâdır.

Evet vâiz efendi şekline giren bir câhil, bir zındık, bir dinde reformcu, böyle saçma konuşabilir. Fekat, dört mezhebden birini taklîd eden şerefli bir müslimân için böyle söyledi demek, bir din düşmanlığı olur.

Mezhebler, ilmi, fenni, hesâbı, tecribeyi yasak etmiyor ki, mezhebleri taklîd eden, bunları yasak etsin. Mezhebler, bu bilgileri övüyor. Öğrenilmelerini emr ediyor. Bunlara inanmıyan, öğrenmiyen kimse, mezheb imâmlarının mukallidi olamaz. Mezheb taklîd edene, böyle sözleri yüklemek, mezheb düşmanlarının, zındıkların yapacağı şeydir.

14 — Vâiz efendi, müslimânların kötü, fakîr, zelîl hâllerini kıyâmet alâmeti sanacak kadar câhil olamaz. Çünki, onun taklîd ettiği mezheb imâmları, âhır zemânda zenginlik, taşkınlık, binâ, zinâ çok olacağını bildirmişlerdir. Taklîd edenin de, bunları bilmesi lâzımdır. Bilmezse, onları taklîd etmiş olmaz. Mezheb imâmları diyor ki, insanların kötü olması hazret-i Mehdîden sonra olacakdır. Bundan önce se'âdet günleri çok olacakdır. Müslimânların bu se'âdet günlerini yaşamaları, bunun için de çalışmaları, maddede ve ma'nâda yükselmeleri lâzımdır. Allahü teâlâ, çalışana karşılığını elbet verir.

15 — Dinde reformcu, hazret-i Mehdî için (Mehdî fikri) diyor. Bunun ilerde geleceğine inanmadığını söyliyor. Dinde reformcu, zındık buna inanmıyabilir. Fekat müslimânların inanmaları lâzımdır. Bütün islâm âlimleri, bunu sözbirliği ile bildiriyor. İmâm-ı Süyûtî ve Ahmed ibni Hacer-i Mekkî (vefâtı 974 [m. 1566]) gibi büyük âlimler “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în” hazret-i Mehdî için kitâb yazdılar. Mehdî hakkında ikiyüzden fazla hadîs-i şerîf ve alâmet bildirdiler.

16 — Dinde reformcu, *(Üzerinde icmâ’ bulunmıyan bir mes’elede, herkes kendisine kanâ’at veren delîle uymalıdır. Zâten bir müctehide tâbi’ olmak, onun delîline tâbi’ olmak demekdir)* diyor.

Evet, müctehidi taklîd etmek, onun delîline tâbi’ olmak, ya’nî Kur’ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere tâbi’ olmak demekdir. Fekat, mes’elenin delîlini bulan odur. Zâten mezhebler, bu delîli bulmakda ayrılmışlardır. Bir mes’elenin delîlini bulmak için, ictihâd derecesinde âlim olmak, müctehid olmak lâzımdır. Böyle bir âlim, elbet başkasını taklîd etmez. Kendi ictihâdına göre amel eder.

17 — Reşîd Rızâ, Vâiz efendinin, Kıyâmetin zemânı için, Evliyânın keşfine inandığını yazıyor. Bu sözü de kendi uydurmuşdur. Mezheb imâmları, (kıyâmetin ne zemân kopacağı bildirilmedi. Bunu Allahdan başka kimse bilmez. Evliyânın keşfleri, kimseye delîl, sened olamaz) dediler. Bu âlimleri taklîd edenler de, elbet böyle söyler. Başka dürlü sözleri Vâiz efendiye yüklemek, yalancılık ve çirkin iftirâ olur.

18 — Dinde reformcu, Kelbî tefsîri gibi tefsîrlerde uydurma hadîsler vardır sözünde haklı ise de, (Beydâvînin tefsîri de böyledir) sözü, kesin olarak yanlışdır. Büyük âlim Abdülhakîm Efendi “rahmetullahi aleyh” (vefâtı 1362 [m. 1943]) buyurdu ki, (Kâdî Beydâvî “beyyedallahü vecheh” ismine ve düâsına yakışacak kadar yüksekdir. Müfessirlerin baş tâcıdır. Tefsîr ilminde en büyük makâma yükselmişdir. Her meslekde seneddir. Her fende mâhir, her üsûlde burhân, önceki ve sonraki âlimlere göre sağlam, kuvvetli ve yüksek tanınmışdır. Böyle derin bir âlimin tefsîrinde uydurma hadîs var demek, büyük ve alçakca bir iftirâdır. Dinde derin bir uçurum açmakdır. Böyle sözleri söyliyenin dili, inananın kalbi, dinliyenin kulakları tutuşsa yeridir. Acabâ, bu büyük ilm sâhibi, uydurma hadîsleri sahîhlerinden ayıramazmı idi? Evet di-

yenlere ne demelidir? Yoksa uydurma hadîs yazacak kadar ve böyle yapanlar için Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" bildirdiği ağır cezâlara aldırış etmiyecek kadar, dîninin kuvveti ve Allahdan korkusu yokmu idi? Yokdu demek, ne kadar şenâ'at, çirkinlik olur. Böyle söyliyen kimsenin dar havsalası, kalın kafası, bu hadîs-i şerîflerdeki ma'nâları çok gördüğü için, mevdû' demekden başka çâre bulamaz).

19 — Dinde reformcu *(Âhıreti görmedik ki, Şa'rânînin Mevkıf denilen yerin coğrafî durumuna âid sözlerini, Sırât, Mîzân, Cehennem ve Cennet için yapdığı harîtayı, oraya tatbik edelim. Biz bu gibi şeyler için, Kitâb, Sünnet, Akl ve Hikmet delîllerinden hiçbir delîle rastlamadık. Ne garîbdir ki, sizin şeyhlerinizin çoğu, dünyânın en meşhûr ve fâideli coğrafyasından yüz çeviriyor, görülemeyen âhıret için harîtalar çiziyorlar)* diyor.

Bu sözleri ile Evliyâ-i kirâma ve bunların kerâmetlerine saldırmakda, müslimânların bunlara olan îmânlarını, i'timâdlarını yıkmağa çalışmakdadır. Hâlbuki, bu davranışında da çok haksızdır. Çünki, bir âyet-i kerîmede meâlen, **(Çok zikr ediniz. Zikr etmekle kalb itminâna kavuşur)** buyuruldu. Hadîs-i şerîfde, **(Allah sevgisinin alâmeti, Onu çok zikr etmekdir)** buyuruldu. Hadîs âlimleri (Resûlullah, her an zikr ederdi) buyurdu. İşte bunun için bu ümmetin büyükleri çok zikr ederdi. Böylece, islâmiyyetin bu emrini de yerine getirmeğe çalışırlardı. Çok zikr edince, mubârek kalbleri itmînâna kavuşurdu. **(Her derdin şifâsı vardır. Kalbin şifâsı, zikr-ullahdır)** ve **(Takvânın kaynağı, âriflerin kalbleridir)** hadîs-i şerîflerinin haber verdiği gibi, kalb hastalığından, günâhlardan kurtuldular. Allahü teâlânın sevgisine kavuşdular. İşte takvâ sâhibi olan, kalbleri temiz olan, Allahü teâlânın çok sevdiği bu büyük âlimler diyorlar ki, (Çok zikr ederken, dünyâyı, herşeyi unutuyoruz. Kalbimiz ayna gibi oluyor. İnsan uykuda, herşeyi unutunca, rü'yâ gördüğü gibi kalblerimizde birşeyler görünüyor). Bu gösterilenlere **(Keşf), (Mükâşefe), (Şühûd)** ismlerini veriyorlar. Böyle olduğunu, her asrda binlerle Velî haber veriyor. Çok zikr etmek ibâdetdir. Çok zikr edenleri Allahü teâlâ sever. Bunların kalbleri, takvâ kaynağı olur. Bunları Kitâb ve Sünnet haber veriyor. Bunlar **(Ümûr-i teşrî'iyye)**dir. Bunlara inanmıyan, Kitâba ve sünnete inanmamış olur. Kalbde keşf ve şühûd hâsıl olduğunu da, Allahü teâlânın sevdiği doğru müslimânlar haber veriyor. Hadîs-i şerîfde, **(Çok zikr edenin kalbinde nifâk kalmaz)** buyuruldu. Bunları haber verenler, münâfık olmıyan, özü, sözü doğ-

ru kimselerdir. Keşf ve kerâmet, böyle kimselerin tevâtür hâlindeki haberleri ile bildirilmişdir. Evet bunlar, **(Ümûr-i vicdâniyye), (Ümûr-i zevkıyye)**dir. Başkalarına huccet olamaz. Bunlara inanmak emr olunmadı. Fekat, inanmak yasak da edilmemişdir. Allahü teâlânın sevdiği sâlih müslimânların tevâtür hâlinde bildirdiklerine inanmak, inanmamakdan dahâ iyidir. Müslimâna hüsn-i zan olunur. Haberlerine güvenilir. İbâdetlerde bile, sözlerine güvenilir. (İnkâr eden, mahrûm olur) sözü, kadıyye-i mukarreredir.

Abdülvehhâb-ı Şa'rânî "rahmetullahi teâlâ aleyh" hazretleri, derin âlim, büyük velîdir. 898 [m. 1493] de tevellüd, 973 [m. 1565] de vefât etmişdir. Şâfi'î mezhebinin temel direklerinden biridir. Ehl-i sünnetin gözbebeğidir. Okuduğu, ezberlediği kitâblar, sayılamıyacak kadar çokdur. Bir kısmı **(Mîzân-ül-kübrâ)**sının önsözünde yazılıdır. Yüzlerle eseri **(Keşfüzzünûn)**da yazılıdır. Kitâblarından herbiri, Onun, kemâlini gösteren birer âbidedir. Hanefî mezhebinde olan âlimler de, Onun derin ilminin, keşflerinin, şühûdlarının hayrânıdırlar. Onun yeryüzünün yıldızlarından biri olduğunu bildirmişlerdir. Hadîs-i şerîfde, **(Kıyâmet günü Peygamberler ve âlimler ve şehîdler şefâ'at edecekdir)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîfe sarılarak Ondan şefâ'at bekleriz. Ehl-i sünnetin böyle gözbebeklerine saldıranların, zındık oldukları meydândadır. Zındıklar, kâfirler; müslimânların rehberi olan Muhammed aleyhisselâma da böyle saldırdılar. Meşhûr islâm düşmanı Volter kâfiri, insanların efendisini iğrenç piyeslerine mevzû' yapacak kadar alçalmışdı. O yüce Peygamberin vârisleri olan Ehl-i sünnet âlimlerine de, bu alçak saldırılar elbet olacakdır. Bu büyük insanlar düşmanların kirli ağızlarına ve çatlak kalemlerine takılmakla elbet lekelenmez. Yere düşmekle cevherin kadri, kıymeti azalmaz.

Abdülvehhâb-ı Şa'rânî ve bunun gibi, Allahü teâlânın çok sevdiği büyükler "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", biz Cenneti, Cehennemi, Mevkıfı, Sırâtı, bu gözümüzle gördük demiyor. Hattâ, bu dünyâda görülemez diyorlar. Bilinemez, anlaşılamaz, anlatılamaz bir hâlde kalblerimize keşf olundu. Rü'yâ gibi gösterildi diyorlar. Bu sırrı, sevdiklerine, mahremlerine haber veriyorlar. (Men-lem yezuk lem-yedri), buyuruyorlar. Ya'nî tatmıyan anlamaz diyorlar. Anlaşılmıyan şeyi inkâr etmek câhillik ve ahmaklık olur. Anlamadığına, imkânsızdır, olamaz demek ise, bir te'assubun, bir inâdın, yobazlığın ifâdesidir. Bunun için, dinde reformcu-

ya, fen yobazı diyoruz. Hele islâm âlimlerinin, aklın, fennin sınırları dışındaki ince bilgilerini, harîta çiziyorlar diyerek alay mevzû'u yapmak, zındıklıkdan ve islâm düşmanlığından başka ne olabilir? [İnsanın gözü, sıhhatde olduğu zemân, aydınlıkda görür. Karanlıkda göremez. İnsanın göğsünde **(Kalb)** denilen uzv içinde, **(Hakîkî kalb)** ve **(gönül)** denilen bir kuvvet vardır. Bu kuvvet sıhhatde iken ve **(kalb nûru)** varken birşeyler görür. Bunun görmesine **(Basîret)** ve gördüklerine **(Mükâşefe)** ve **(Şühûd)** denir. Hakîkî kalbinin sıhhatli, kuvvetli olması, zikr etmekle olur. Nemâz kılmak, Kur'ân-ı kerîm okumak da zikrdir. Kalblerin nûru, Resûlullahın mubârek kalbinden çıkar. Bu kalb nûruna **(Feyz)** denir. Feyze kavuşmıyan kimse, mükâşefe sâhibi olamaz. Feyzler, Resûlullahın mubârek kalbinden yayılınca, muhabbet yolu ile Evliyânın kalblerine gelir. Hayâtdaki veyâ kabrdeki bir Velîyi seven müslimân, feyze kavuşur, mükâşefe sâhibi olur. İnsanlara mahsûs olan **(Îmân)** inanmak ve **(muhabbet)** sevmek sıfatlarının mahalli de, gönül dediğimiz kuvvetdir.]

20 — Reşîd Rızâ, kitâbında, kıyâmet hakkındaki hadîs-i şerîfleri yazıyor. Vâiz efendiye ise, hep zındıkların hadîs diyerek uydurdukları sözleri söyletiyor. Dinde reformcuya da bu sözlerin hadîs olmadığını isbât etdirerek, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarındaki hakîkatleri ortaya koyduruyor. Yapdığı bu oyunda, vâizleri, dört mezhebden birinde olan hakîkî müslimânları küçültmek, onları câhil göstermek, kendisi gibi dinde reformcuları akllı, bilgili din adamı tanıtmak çabasındadır. İslâm kitâblarını okumuş, iyi anlamış müslimânların bu iğrenç iftirâlara aldanmıyacakları şübhesizdir. Fekat, hakîkati bilmiyenlerin dinde reformcunun bu yazılarını doğru sanarak, tuzağına düşmemeleri için bu satırları yazıyoruz. Genç kardeşlerimize, dinde reformcunun yalanlarına aldanmamaları için, Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" kitâblarını okumalarını ehemmiyyetle tavsiye ederiz.

21 — Reşîd Rızâ, islâmiyyet ile ilgisi olmıyan, hattâ islâm düşmanı olan Hurûfîlerin ve Dürzîlerin ve Bâtınîlerin sözlerini vâiz efendiye söyletmekde, vâiz efendinin din bilgisinin bunlar olduğunu göstermekdedir. Dinde reformcuya da, bunların dinde yeri olmadığını söyletmekde, vâiz efendiyi câhil olarak teşhîr etmekdedir. Okuyucular üzerinde dinde reformcuya karşı güven sağlamağa ve Ehl-i sünnet olan din adamlarını câhil olarak tanıtmağa çalışmakdadır.

22 — Dinde reformcu, *(Son zemânlarda kendilerine Ehl-i sünnet vel-cemâ'at adını verenlerin çoğu, gerek Bâtınîlerin ve gerekse diğerlerinin uydurduğu bid'atlerden yakayı kurtaramamışlardır. Sâdece ismleri değişikdir. Eğer Bâtınîlerin sözleriyle dördüncü ve dahâ sonraki asr mutasavvıflarının sözlerini karşılaşdırırsan, aralarında pek az fark bulursun)* diyor.

Dinde reformcu, burada da, din câhili olduğunu ortaya koymakdadır. **(Ehl-i sünnet vel-cemâ'at)** ismi, onun dediği gibi, sonradan uydurulmuş değildir. Bu ismi Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" söylemiş, müslimânları, bu ism altında birleşmeğe çağırmışdır. **(Sünnetime sarılınız), (Cemâ'atden ayrılmayınız)** hadîs-i şerîfleri bu çağrının vesîkalarıdır. Dinde reformcu, bu küstahça yalanı ile, Ehl-i sünnetin yüce âlimlerine ve Evliyâ-i kirâma "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" çatmakda, onları lekelemeğe kalkışmakdadır. Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâbları, bin sene evvel nasıl idi ise, bugün de öyledir. Her fende, her ilmde, her sınıf insanda câhil ve sapık bulunabilir. Böyle birkaç kişiyi ele alarak, Ehl-i sünnet kelimesine saldırmak, çok haksızlıkdır. Tesavvuf büyüklerini Bâtınîlere benzetmek ise, dinde reformcuların çok kullandıkları aldatıcı taktiklerinden biridir. Bâtın âlimlerini, Bâtıniyye zındıkları ile karışdırmak, nûru zulmet olarak, hakkı bâtıl, doğruyu iğri olarak göstermek gibidir. Reşîd Rızânın bu kitâbı, ilmî bir eser olmakdan çok uzakdır. Okuyucuları aldatmak için hâzırlanmış bir hokkabazın, bir göz boyayıcının yazıları gibidir.

23 — Reşîd Rızâ, vâiz efendi ağzından, *(Hem sapık, hem de sapdıran müfsid şî'îlerin fesâdlarına karşı, kelâm ve fıkh âlimlerinin susmalarına şaşıyor, bir ma'nâ veremiyorum. Kelâmcılar dâimâ mu'tezileye cebhe almış, onların i'tikâdını red etmiş ve şiddet ile mukâvemet etmişlerdi. Bunun için, mu'tezile mezhebi ve sâlikleri, târîhden silinip gitmişdir. Fukahâya gelince, hepsi Ehl-i sünnet ve cemâ'at oldukları hâlde birbirleriyle uğraşıyor, yekdiğerini red ediyorlar)* diyor.

Reşîd Rızânın, vâiz efendinin ağzından diyerek yazdığı, kelâm ve fıkh âlimlerine yapdığı iftirâlara kimsenin inanmıyacağı meydândadır. Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" yazmış olduğu reddiyyeler kütübhâneleri doldurmakdadır. Fârisî yazılmış olanlar, arabî olanlardan az değildir. Reşîd Rızâ, fârisî bilseydi ve Abdül' Azîz-i Dehlevî "rahmetullahi teâlâ aleyh" (vefâtı 1239 [m. 1823]) hazretlerinin **(Tuhfe-i isnâ aşeriyye)** kitâbını okumuş olsaydı, bu büyük âlimin, mezhebsizleri nasıl re-

zîl ve perîşan etdiğini görüp parmaklarını ısırmakdan kendini men' edemezdi. Özbek sultânı Abdüllah hânın cihâd ve onları kahr etmesinin sebebini bildiren İmâm-ı Rabbânînin "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Redd-i Revâfıd)** kitâbını okuyan ve Süveydînin "rahmetullahi teâlâ aleyh", Nâdir Şâhın adamları ile münâzara ve galebesini bildiren **(Hucec-i Kat'ıyye)** kitâbını gören bir ilm adamı, Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" onları nasıl mağlûb etdiklerini pek iyi anlar. Hakîkat Kitâbevinin neşr etdiği **(Mektûbât Tercemesi)** kitâbında, sekseninci mektûbun sonunda, mezhebsizlerin dalâletde olduklarını yazan âlimlerden otuzikisinin ve kitâblarının ismleri bildirilmişdir. Fıkh âlimlerinin birbirleri ile uğraşmaları sözü de, dinde reformcuların dillerine doladıkları iftirâlardan biridir. Bunun cevâbını altıncı maddede bildirdik. **(Redd-i Revâfıd)** kitâbının arabî ve fârisîsi, **(Hücec-i kat'ıyye)** kitâbının arabîsi, her iki kitâbın türkçe tercemeleri ve fârisî **(Tuhfe-i isnâ aşeriyye)** ile arabî **(Muhtasar)**ı, Hakîkat Kitâbevi tarafından basdırılmışdır.

24 — Dinde reformcu; *(Âlimlerde birbirine karşı mücâdele, red ve cebhe alışın çoğu, nefsin arzûlarına kapılmakdan doğmuşdur. Kelâm ilminin doğuşuna başlıca sebeb, Mu'tezile olmuşdur. Bunlar, dindâr selefin dalmadıkları, ba'zı mes'elelere daldılar. Onlar hakkında i'tirâzlar ileri sürdüler. Diğerleri de, bunların i'tirâz oklarına karşı çıkdılar. İlm, tefekkür ve istidlâl sâhibi gerçek âlimlerin birer birer ortadan çekilmesiyle sonradan gelenler, sâdece onların söylediklerini harfi harfine nakl ediyorlardı. Zemânın geçmesiyle bunların fâidesi de kalmadı. Bu mukallidler, İmâm-ı Eş'arî ve mu'akkîbleri gibi âlimlerden sonra ortaya çıkan mes'eleler, bid'at ve hurâfeler karşısında sükût ediyor, bunlara âid soru soranları tekfîr ediyorlardı. Ancak bu bid'at ve sapıklıklar, din kisvesi ve rengi içinde ileri sürülür, tarafdarları ve yardımcıları bulunursa, bu sefer kelâmcılar da çeşidli te'vîllerle onları müdâfe'aya kalkışıyorlardı. Hattâ küfr silâhı da yön değişdiriyor. Bu bid'at ve sapıklıklara muhâlefet edenlere yöneliyor. Onlara küfr ve sapıklık isnâd ediyorlardı. Bunu her neslde ve her milletde görmek mümkindir.*

Fıkhcılara gelince, onların durumunu imâm-ı Gazâlîden dinliyelim: Hüccetül-islâm imâm-ı Gazâlî, İhyânın Kitâbül-ilm bahsinde diyor ki: "Fıkhcıların birbirleri ile atışmalarının, mücâdele etmelerinin sebebi, hükümdâr ve vâlîlere yaklaşarak, makâm kapmak, kazâ mevkı'ini elde etmekdir. Bu sebeble dikkat edilir-

se, mücâdelenin en büyüğünün şâfi'îlerle hanefîler arasında olduğu görülür. Çünki, mevkı' ve pâyeler, hep bu ikisine âid bulunuyordu) diyor.

Reşîd Rızâ, bu yazıları ile, dünyâ kazancı için fıkh öğrenen kötü kimseleri, dünyâyı, kötüleri ıslâh için çalışan fıkh âlimleri ile karışdırmakda, böylece fıkh âlimlerini ve mezheb imâmlarını küçük düşürmeğe, aşağı göstermeğe çalışmakda, mezhebleri ve mezheb taklîdini kaldırarak, islâmiyyeti içerden yıkmak için yapacağı savaşa zemin hâzırlamakdadır. İmâm-ı Gazâlî hazretlerinin yazılarını da değişdirmeğe kalkışmış, bu büyük âlimi kendisine yalancı şâhid yapmışdır. İmâm-ı Muhammed Gazâlî "rahmetullahi teâlâ aleyh" (vefâtı 505 [m. 1111]) onun yazdığı gibi fıkh âlimlerini aslâ kötülemiyor. İlm bahsinin dördüncü bâbında, fıkh âlimleri ile fıkh ilmini dünyâ kazancına vâsıta yapan kötü kimseleri ayırıyor. (Fıkh âlimleri, hükümdâr ve vâlîlerden kaçarlardı. Kazâ [hâkimlik] ve fetvâ için aranırlardı. Kabûl etmezlerdi. Bunların izzetini, şerefini ve arandıklarını gören kötü kimseler, müftî olarak hükümdârlara yanaşmak istediler. Hükümdârların mezheblere kıymet verdiklerini, şâfi'î ve hanefîden hangisinin uygun olduklarını aradıklarını görünce, ilmi olmıyanlar, bu iki mezheb arasındaki ihtilâflı mes'eleleri öğrenmeğe başladılar. Hilâf ve münâzaralara düşdüler. Bu kötü din adamları hükümdârların ve vâlîlerin meyl etdikleri şeylerle uğraşırlardı) buyuruyor. Dinde reformcu, imâm-ı Gazâlînin, ulemâ-i sû' için bu yazdıklarını fıkh âlimlerine bulaşdırmakda, şâfi'îler ile hanefîler birbiri ile döğüşmekdedir yaygarasını basmakdan sıkılmamakdadır.

İslâm âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" nefslerine uyduklarını söylemek de, dinde reformcuların bir yalanıdır. Fıkh âlimleri ve mezheb imâmları, Kur'ân-ı kerîmin ve hadîs-i şerîflerin dışında hiçbir şey söylememişlerdir. Bütün sözleri, Kitâbdan ve Sünnetden olduğu için bunların yolunda gidenlerin nefsleri emmârelikden kurtulmuş, mutmainne olmuşdur. Onlara uyanlar böyle olunca, onların nefsleri mutmainne olmaz mı? Dört mezhebin imâmlarının ve bütün müctehidlerin nefsleri mutmainne idi. Herbiri zâhir ilmlerinde yükselmiş, bâtın ilmlerinde kemâle gelmiş birer Velî idiler. Reşîd Rızânın, Ehl-i sünnet âlimleri için, nefslerine uydular demesi, bütün müslimânları ve islâmiyyeti kötülemek demekdir. Bu sözün çirkinliğini iyi anlamalıdır.

Dinde reformcu, sonra gelen din adamlarını kötülemekle **(Her yüz senede bir müceddid gelir. Bu dîni kuvvetlendirir)** hadîs-i şe-

rîfini de inkâr etmiş oluyor. Evet, müslimânların bir kısmı bozuldu. Yetmişiki bozuk fırka meydâna geldi. Fekat, müslimânların bir kısmının bozulması demek, islâmiyyetin bozulması demek değildir. Her asrda, her zemân, hiç bozulmıyan, Eshâb-ı kirâmın "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" yolundan ayrılmıyan, hakîkî, sâlih müslimânlar da vardı. Hadîs-i şerîf, bunların her asrda mevcûd olacağını haber veriyor. Bunlara **(Ehl-i sünnet vel cemâ'at)** denir. Ehl-i sünnet âlimleri dünyânın her yerinde, her asrda, insanları irşâd etdiler. Hiçbir süâli cevâbsız bırakmadılar. Müslimânları, bid'at sâhiblerinin ve dinde reformcuların yalanlarına aldanmakdan korudular. İslâmiyyetin kıyâmete kadar bozulmıyacağını, Allahü teâlâ haber vermişdir. Ehl-i sünnet âlimi demek, dört mezhebden birinin âlimi demekdir.

25— Dinde reformcu, kendi kendini övmekde, (zındıkların kerâmeti kendinden menkûldur) sözüne uygun olarak, kendi yazdığı (el-Menâr) mecmû'asını, göklere çıkarmakdadır. Hâlbuki, bu mecmû'asında, masonları, dinde reformcuları, islâm âlimi olarak göstermekde, bunlar dîni yenileyecek diyerek, islâmiyyeti ilk şerefli mevkı'îne çıkarma vazîfesini onlara havâle etmekdedir. Sanki islâmiyyet bozulmuş, islâm kitâbları değişdirilmiş, doğru din kitâbı kalmamış da, onlar düzeltecek. Onun sinsi yazıları altında yatan yılanın kusduğu zehr ise Ehl-i sünneti yıkmak, Ehl-i sünnet kitâblarını yok etmek, Eshâb-ı kirâmın yolunu gösteren bu kitâblar yerine, masonların, islâmı içerden yıkmağa çalışan, kendisi gibi, dinde reformcuların kitâblarını koymak, kısaca, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" ve Eshâb-ı kirâmın yolunu, islâm dînini yok etmekdir. Dinde reformcuların, islâmı ıslâh edeceğiz diyenlerin maksadları, gâyeleri, işte budur. Eshâb-ı kirâmın yolunu gösteren, Ehl-i sünnet âlimlerine saldırmaları, onların bu alçak gâyelerini apaçık göstermekdedir. Kendilerini müslimân şekline sokarak, islâm dînini içerden yıkmağa uğraşan böyle sinsi kâfirlere **(Zındık)** da denir. Zındıklar câhilleri aldatabilir. Müslimânların çoğunu bozabilirler. Fekat, müslimânlığı bozamazlar. Allahü teâlâ, islâmiyyeti koruyacağını söz vermişdir.

26-Reşîd Rızâ, dinde reformcunun ağzından şöyle söylüyor: *(Müctehid imâmların fazîletlerini ve ilmlerini inkâr etmem. Onların fazîletleri ve ilmleri her medh ve senânın üstündedir. Fekat, müctehidlerden önce, her müslimân delîlleri arıyordu. Sonra gelenler, delîli bırakıp, müctehid imâmları Peygamber kadar yükseltdiler. Hattâ, müctehidin sözünü, hadîse tercîh etdiler. Hadîs mensûh olabilir veyâ imâmımızın nezdinde başka bir hadîsin bu-*

lunması muhtemeldir dediler. Hükmde hatâ etmesi veyâ bilmemesi câiz olan, hatâdan sâlim olmıyan kimselerin sözü ile amel edip, hatâdan berî olan Peygamberin hadîsini terketmeği, müctehidler doğru bulmuyordu. Bu taklîdciler, apaçık rehber ve kat'î delîl olan Kur'ândan da ayrılıyorlardı. Dîni Kur'ândan öğrenmek câiz değildir. Kur'ânın ma'nâsını ancak müctehid anlar diyorlardı. Müctehidin söylediğini bırakıp da, Kur'ân ile amel etmek câiz değildir diyorlar. Allah şöyle buyuruyor. Resûlullah şöyle buyuruyor demek câiz değildir. Fıkh âlimi böyle anladı demelidir, diyorlardı. Hiç bir ilm yokdur ki, bütün mes'eleleri insanların çoğunun anlama kâbiliyyetini aşsın ve onları yalnız muayyen zemânda gelen belli kimseler anlıyabilsin. Sonra gelen âlimlerin öncekilerden dahâ ileri olması, ilâhî kanûnlar îcâbıdır. Çünki, sonrakilerin hareket noktası, öncekilerin sonunda başlar. Kur'ânı ve hadîsi anlamak, fıkh kitâblarını anlamakdan dahâ kolaydır. İyi bir arabca öğrenen kimse, onları dahâ kolay anlar. Allahü teâlâ, dînini fıkhcılardan dahâ açık anlatmağa kâdir değil midir? Resûlullah da, Allahın murâdını herkesden dahâ iyi anlamış, açık olarak bildirmiş, her şeyi teblîğ etmişdir.

İnsanların çoğu Kitâbdan ve Sünnetden hükm çıkarmakdan âciz olsalardı, bu hükmler ile bütün insanlar mükellef edilmezdi. İnsan, inandıklarını delîlleri ile bilmeli. Cenâb-ı Hak, taklîdciliği, taklîdcileri takbîh ediyor. Babalarını, dedelerini taklîd etmekle ma'zûr olmıyacaklarını bildiriyor. Dînin fürû' kısmını delîllerinden anlamak, îmân kısmını anlamakdan dahâ kolaydır. Allahü teâlâ, güç olan ile mükellef kılıyor. Nasıl olur da, güç olmıyanla mükellef kılmaz?

Peygamberler yanılmaz. Müctehidler ise yanılabilir. Müctehidler, dîni genişleterek, birkaç katına çıkardılar. Müslimânları külfete sokdular. İbâdet sâhasında kıyâs yokdur. İbâdetlere de kimse birşey ilâve edemez. Kıyâs ve istihsân, kazâî hükmlerde olabilir. Müctehidler de, insanları taklîdden men' etmişlerdir) diyor.

Dinde reformcu, bozuk mantığı ile, kendisini tezâdlara düşürmekdedir. Bir ilm üzerinde mantık yürütebilmek için, o ilmden anlamak şartdır. İslâmın temel bilgisinden anlamıyanların kuru bir mantıkla döndüreceği fırıldaklar, kendisini rezîl etmekden başka netîce vermez. Evet, müctehidlerden önce gelen müslimânlar, ya'nî Eshâb-ı kirâm, delîlleri soruyordu. Birbirlerini taklîd etmiyorlardı. Çünki, onların hepsi müctehid idiler. Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" medh ve senâ eylediği, birinci

asrın insanları idiler. Eshâb-ı kirâmın hepsi, Tâbi'înin bir kısmı müctehid idi. Müctehidin kendi anladığı ile amel etmesi lâzımdır. Başka müctehidi taklîd etmesi, câiz değildir. (Sonra gelenler müctehidleri Peygamber kadar yükseltdiler. Hattâ dahâ üstün tutdular) sözünü bir müslimân söyliyemez. Çünki bu söz, dört mezhebde bulunan milyarlarca müslimâna kâfir damgasını basmakdır. Müslimâna haksız olarak kâfir diyenin ve yazanın kendisi kâfir olur. Taklîdcileri Kur'ândan ayrılmakla suçlamak ise, bundan dahâ büyük bir iftirâdır. Dinde reformcular şunu iyi bilsin ki, mezheb demek, Kur'ân ve Sünnet yolu demekdir. Bir mezheb imâmına uyan, Kur'ân-ı kerîme ve Resûlullaha uyduğuna îmân etmekdedir. Hiçbir müslimân (müctehidin söylediğini bırakıp da, Kur'ân ile amel etmek câiz değildir) demez ve dememişdir. Bu söz, dinde reformcuların ve masonların temiz müslimânlara yapdıkları çirkin iftirâlardan biridir. Müslimânlar (Ben, Kur'ân-ı kerîme uymak istiyorum. Fekat, Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden kendim hükm çıkaramıyorum. Anladığım hükmlere güvenemem ve uymam. Mezheb imâmının anlamış olduğuna güvenirim ve uyarım. Çünki o, benden dahâ âlimdir. Sekiz ana ilmi ve oniki yardımcı bilgiyi benden dahâ iyi bilir. Benden dahâ müttekîdir. Kur'ân-ı kerîmden kendi anlayışı ile hükm çıkarmaz. Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" çıkardığı ma'nâları, Eshâb-ı kirâmdan öğrenmişdir. **(Kendi anlayışı ile ma'nâ çıkaran kâfir olur)** hadîs-i şerîfinden korkarım. İlmlerinin, takvâlarının, sonra gelenlerden katkat üstün olduğu, hadîs-i şerîflerle bildirilmiş olan, o büyük âlimlerin bile Kitâbdan ve Sünnetden çıkardıkları hükmler birbirine benzemiyor. Hükm çıkarmak kolay olsaydı, hep aynı şeyi anlarlardı) der. Allahü teâlâ şöyle buyuruyor, Resûlullah böyle buyuruyor demek, bir câhil için nasıl doğru olabilir? Allahü teâlâ, böyle söylemeği men' eyledi. Tefsîr âlimleri ve mezheb imâmları bile, bu sözü söylemeğe cesâret edememişdir. Anladıklarını bildirdikden sonra, (Bu benim anladığımdır. Doğrusunu Allah bilir) demişlerdir. Kur'ân-ı kerîmin ma'nâsını Eshâb-ı kirâm bile anlamakda güçlük çeker, Resûlullaha sorarlardı. Yazdıklarımız iyi anlaşılırsa, dinde reformcunun ne kadar câhilce ve ahmakça bir hulyâ peşinde olduğu zâhir olur.

Sonra gelen âlimlerin, öncekilerden dahâ ileri olması sözü, fen bilgileri için doğrudur. Din bilgilerinde, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Her asr, kendinden öncesinden dahâ şerdir. Kıyâmete kadar hep böyle olur)** hadîs-i şerîfi mu'teberdir. Bu hadîs-i şerîf, fen adamlarının şahsiyyetleri ve fen vâsıtalarını kullan-

maları bakımından da mu'teberdir. Şübhesiz bu kâide çoğunluk için mu'teberdir. Her asrda bundan müstesnâ olanlar bulunmuşdur. Dinde reformcu, fen bilgisi ile din bilgisini birbiri ile karışdırmakda, fen ile fen adamını da aynı şey sanmakdadır. Fen elbet ilerliyor. Fekat bu ilerleyiş, fen adamlarının ileri olması demek değildir. Sonra gelen fen adamları arasında öncekilerden dahâ geri, dahâ bozuk ve dahâ alçak olanları az değildir.

Kur'ân-ı kerîmi ve hadîs-i şerîfleri anlamak için arabî bilmek lâzım ise de, yalnız arabî bilmek kâfî değildir. Kâfî olsaydı, Beyrutdaki arab hıristiyanların herbirinin, birer İslâm âlimi olması lâzım gelirdi. Çünki onların içinde Mısrdaki dinde reformculardan dahâ kuvvetli arabîsi olanlar, arab lisânının mütehassısları, **(Müncid)** gibi lügat kitâbları yazanlar var. Bunların hiçbiri, Kur'ân-ı kerîmi anlıyamamış, îmân etmek şerefine bile kavuşamamışdır. Kur'ân-ı kerîm, insanları se'âdete, îmâna, islâma çağırıyor. Onlar, bu da'veti anlıyabilselerdi icâbet ederlerdi. Onların inanmaması, Allahü teâlânın da'vetinin açık ve beliğ olmadığını göstermez. Kur'ân-ı kerîm, Eshâb-ı kirâma hitâb ediyor. Onların nûrlu kalblerine ve selîm akllarına hitâb ediyor. Kureyş lisânı ile da'vet ediyor. Câmi'ul-Ezherin ve Beyrutun arabîsi ile konuşmuyor. Eshâb-ı kirâm, Resûlullahın sohbetinde yetişdikleri ve bütün ümmetin üstünde kemâl sâhibi oldukları hâlde, Kur'ân-ı kerîmi anlayışları ayrı ayrı oldu. Anlıyamadıkları yerler de oldu. O büyükler böyle âciz kalınca, bizim gibi, argo dili ile arabî anlıyanların hâli nice olur? Din imâmlarımız, Kur'ân-ı kerîmden ma'nâ çıkarmağa kalkışmadılar. Kendilerini bundan âciz gördüler. Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" Kur'ân-ı kerîme nasıl ma'nâ verdiğini Eshâb-ı kirâmdan sorup araşdırdılar. Eshâb-ı kirâmın anladıklarını da, kendi anlayışlarına tercîh etdiler. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe "rahmetullahi aleyh" (vefâtı 150 [m. 767]) herhangi bir Sahâbînin sözünü kendi anladığına tercîh ederdi. Resûlullahdan ve Sahâbeden bir haber bulamayınca, ictihâd etmek zorunda kalırdı. Her asrda gelen islâm âlimleri, dahâ önce gelenlerin, büyüklükleri, üstünlükleri, vera' ve takvâları karşısında titrerler. Onların sözlerine sened, delîl olarak sarılırlardı. Bu din, edeb dînidir. Tevâdu' dînidir. Câhil olan, cesûr olur. Kendini âlim sanır. Hâlbuki, âlim olan tevâdu' gösterir. Tevâdu' göstereni Allahü teâlâ yükseltir. Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" Cehenneme gideceklerini haber verdiği yetmişiki bid'at fırkasının reîsleri de derin âlim idiler. Fekat onlar, ilmlerine güvenerek, Kitâbdan, Sünnetden ma'nâ çıkarmağa kalkışdılar. Böylece, Eshâb-ı kirâma

tâbi' olmak şerefine kavuşamadılar. Onların doğru yollarından sapdılar. Yüzbinlerle müslimânın da Cehenneme gitmelerine sebeb oldular.

Dört mezhebin âlimleri, derin ilmlerini Kur'ân-ı kerîmden ahkâm çıkarmakda kullanmadılar. Buna cesâret edemediler. Resûlullahın ve Eshâb-ı kirâmın bildirdiklerini anlamakda kullandılar. Allahü teâlâ, insanlara Kur'ân-ı kerîmden hükm çıkarınız diye emr etmiyor. Resûlümün ve Eshâbının çıkardığı hükmlere uyunuz, bunları kabûl ediniz diyor. Bid'at sâhiblerinin, ya'nî mezhebsizlerin, bu inceliği anlıyamamaları, kendilerini felâkete sürüklemişdir. Bir âyet-i kerîmede meâlen, **(Resûlüme itâ'at ediniz!), (Resûlüme tâbi' olunuz!)** buyuruldu. Bu âyet-i kerîme ve Resûlullahın **(Eshâbımın yoluna sarılınız!)** emri, bu sözümüzün vesîkasıdır. Mezheb imâmlarına uymak, Allahı ve Resûlü bırakıp, kula kul olmak olsaydı, Eshâb-ı kirâma uymak da böyle olurdu. Böyle olmadığı için, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", bunu emr etmişdir. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", insanların kısaca îmân etmelerini ve gördükleri gibi ibâdet yapmalarını emr ederdi. Bunların delîllerini bilmeği hiç teklîf etmezdi. Bunu imâm-ı Gazâlî **(Kimyâ-ı se'âdet)** kitâbında uzun bildiriyor. Cenâb-ı Hak, kâfirlerin analarını, babalarını taklîd etmelerini takbîh ediyor. Böylece, küfrü bırakıp, îmân etmelerini emr ediyor. Peygamberini taklîd etmeği takbîh etmiyor. Bunu emr ediyor. Resûlullah da, Eshâbını taklîd etmemizi emr ediyor. Şakîleri taklîd fenâdır. Fekat bunun fenâ olması se'âdet yolcularını taklîde mâni' olamaz. Îmân kısmının delîllerini anlamak kolay olsaydı, Beyrutdaki hıristiyan arabların kolayca îmâna gelmeleri lâzım olurdu. Îmân edilecek şeylerin delîllerini anlamak kolay olmadığı için, delîllerini anlamadan îmân etmemiz emr olundu ve böyle îmân edenlere mü'min ve müslimân denildi. Allahü teâlâ, ahkâm-ı islâmiyyenin delîllerini öğrenmek ve anlamak ile de müslimânları mükellef kılsaydı, Onun Resûlü de, bunu teklif ederdi. Hâlbuki, hiç teklif etmediğini, yukarda bildirdik. Reşîd Rızâ, (Peygamberler yanılmaz, müctehidler yanılır) diyerek, müctehidlerin bildirdiği ahkâmın, Peygamberlerin bildirdiğinden başka olduğunu sanıyor. Hâlbuki, müctehid demek, mezheb imâmı demek, ömrünü sarf ederek, gece gündüz çalışarak, Peygamberin ve Eshâb-ı kirâmın bildirdikleri ahkâmı araşdırıp bulan ve bunları müslimânlara bildiren büyük âlim demekdir. Hiçbir müctehid, hiçbir ibâdete, hiçbir şey ilâve etmemişdir. Bunun bid'at olduğunu ve büyük günâh olduğunu sözbirliği ile bildirmişlerdir. Müçte-

hidlerin yasak etdiği her şeyi, onlara yüklemeğe kalkışmak kadar çirkin ve iğrenç bir iftirâ olamaz. Müctehidlerin dîni genişletdiklerini söylemek, çok câhilce ve ahmakça bir sözdür. Buna gülmekden başka cevâb verilmez. Din genişlemez. Hâdiseler çoğalır. Zemânla zuhûr eden ve gelişen hâdiselere islâmiyyeti tatbîk etmek, islâmiyyete büyük hizmet ve çok kıymetli ibâdetdir. Bu da müceddid imâmlara nasîb olmuş ve olmakdadır.

Müceddidlerin mutlak müctehid olmaları lâzım değildir. Dört mezheb imâmları, taklîdi men' etdiler. Bu muhakkakdır. Fekat onlar, talebeleri arasında yetişen, ictihâd derecesine yükselen âlimlerin birbirlerini taklîd etmelerini, men'etdiler. Hiçbir müctehidin, başka müctehidi taklîd etmesi câiz değildir dediler. Kıyâmete kadar bu hükm cârîdir. Fekat kendilerini müctehid sanan câhiller ve dinde reformcular, bu hükmün dışındadır. Fare, rü'yâda kendisini arslan görüp, kedinin karşısına çıkarsa, aldandığını anlar. Ammâ bu aldanması hayâtına mal olur.

27 — Yedinci konuşmada, dinde reformcu diyor ki, *(Dîni bu hâle, ya'nî nazarî felsefe hâline getiren, sonra gelen islâm âlimleridir. Bir takım ta'rîf ve tahdîdler sokdular. Kısmlara ayırdılar. Hattâ, fıkh âlimi olmak için, yirmi sene okumak lâzımdır diyen oldu. Hâlbuki, dînin bütün kollarının hükmlerinin vad' edilmesi bu kadar sürmüşdü. Fıkhın vad'ı ise iki sene bile sürmemişdi. Şimdi de müslimânların, dört halîfe zemânındaki müslimânlar gibi olmasını istiyorum. Bunun için üzerinde ittifâk meydâna gelen ibâdetleri yapmak her müslimânın vazîfesidir. İhtilâflı şeyleri yapmak, farz denilmiş olsalar bile, lâzım değildir. Böyle işleri, delîlini inceliyerek veyâ kendi hâline uygun gördüğü için, bir kavli tercîh ederse, bununla amel eder. Bunları kendisi gibi yapmıyanları kötülemez. Bir câmi'de, bir nemâz vaktinde, çeşidli mezheb imâmları arkasında nemâz kılmak uygun değildir. Kısacası, Eshâbın yapdıklarını yapmalı, yapmadıklarını terk etmelidir. İhtilâflı mes'eleleri yapmakda muhayyer olmalıdır. Onların söylemedikleri şeyler üzerinde kıyâs yapmamalıdır. İhtilâflı işlerde, herkes kendisince, sahîh olan hadîsler üzerinde amel eder)* diyor.

Dîne ta'rîfler, tasnîfler, sınırlar koyarak, felsefe hâline getirmek suçu ile, islâm âlimlerine çatmakdadır. Hâlbuki, Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" felsefe ile hiç alâkaları yokdur. Çünki onlar, felsefecilerden çok yüksekdirler. Şu kadar var ki, Emevîler zemânında, üç kıt'aya yayılan müslimânlar, çeşidli kâfirlerle karşılaşdılar. Hâricî, mu'tezile gibi bo-

zuk fırkalar da meydâna çıkıp, yeni müslimân olanları aldatmağa başladılar. Ehl-i sünnet âlimleri “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în”, müslimânların dinlerini korumak için çeşidli dinlere ve felsefecilere ve zındıklara cevâb vermek zorunda kaldılar. Onlara, istedikleri gibi ve felsefelerine uygun cevâblar hâzırlayarak, kelâm ilmini her tarafa yaydılar. Böylece, gençlerin aldatılmasını önlediler. Bu hizmetlerini övmemiz, onlara şükr ve düâ etmemiz lâzım iken, onları bu yüzden kötülemeğe kalkışmak, bir müslimâna yakışır mı? Eshâb-ı kirâm “radıyallahü teâlâ anhüm ecma’în”çok âkıl ve ârif oldukları ve Resûlullah gibi bir mürşidleri olduğu için, islâm dîni, yirmi senede bütün dünyâya yayıldı. İkinci asrdan sonra, üç kıt’a üzerindeki müslimânlarda bu şartların ikisi de kalmadı. Talebenin hocasından okuyup öğrenmeleri zemânı uzadı. Şimdi de, üstâd müşfik ve mâhir, talebe de zekî ve çalışkan olursa, yine az zemânda öğrenilir buyurmuşlardır. Bid’atlerin ve günâhların zulmetleri de kalbleri karartıp, hâfızaları za’îfletdi. Bu da, tahsîl zemânının uzamasına sebeb oldu. İmâm-ı Şâfi’î bile, hocası Vekî’a hâfızasının za’îfliğinden şikâyet etdi. Aldığı cevâbı bildiren şu beyt, bu hakîkati gösteriyor:

Şekevtül Vekî’a min sû-i hıfzî,
fe-evsânî ilâ terk-il me’âsî.

Dinde reformcu, bir yandan ittifâkla bildirilmiş olan ibâdetleri her müslimânın yapması lâzımdır diyor. Öte yandan da, ihtilâflı şeyleri yapmasa da olur veyâ dilediği mezhebe göre yapar, ya’nî mezhebleri birbirlerine telfîk eder, karışdırır, diyor. Sözleri birbirine uymıyor. Çünki, mezhebleri birbirlerine karışdırmanın bâtıl olduğu, sözbirliği ile bildirilmişdir. Mezhebleri karışdırmak, ittifâkla bildirilmiş olan bu habere uymamak olur. Bunun için, dinde reformcunun sözüne uyarak yapılan ibâdetler ona göre de sahîh olmaz. (İhtilâflı mes’eleleri Eshâb yapmamışdır. Yapmış olsalardı, ihtilâflı olmazdı) demek de, doğru değildir. Çünki, Eshâb-ı kirâmın nasıl yapdıkları anlaşılamadığı için, ihtilâf olunmuş mes’eleler de çokdur. Mezheb imâmının sözünü bırakıp, hadîsden kendi anladığına uymalı demek de, ittifâkla bildirilen habere uygun değildir. Kendisini mezheb imâmından dahâ üstün görmek, müctehid sanmak olur ki, şeytân sıfatıdır.

28 — Sekizinci konuşmada, dinde reformcu diyor ki, *(Taklîdciler, Allahın verdiği fıtratın îcâbı olan düşünme, araşdırma ve delîl arama nûruna karşı en büyük düşmandır).*

Bu kadar açık yalan ve iftirâya doğrusu çok şaşılır. Hangi fıkh âlimi, düşünmeği, araşdırmağı ve delîl aramağı yasak etmiş? Hangi müslimân, bunlara düşman imiş? Bir misâl vermesini dilerdik. Kitâbın başından beri hangi yalanına, hangi iftirâsına delîl gösterdi de, şimdi gösterecek. Delîl aramanın düşmanı, dinde reformcunun tâ kendisidir. Kısa görüşü ile, bozuk mantığı ile, tasarladıklarını din bilgisi olarak ortaya atan kimseden, düşünme, delîl istemek de, mantıksız olur. Böyle kimseye karşı, (Ve mâ cevâb-ül ahmak-ı illes sükût) diyerek, susmak gerek ise de, gençleri bunun zararından korumak için, kısaca cevâb vermek lâzım olmakdadır. Bütün fıkh âlimleri "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", mukallidin delîl aramasına lüzûm yokdur diyor. Çünki, Tâbi'înden yeni îmân edenler, herşeyi Eshâb-ı kirâmdan sorup yaparlardı. Hiç delîl istemediler. Delîl aramağı yasak eden de hiç yokdur. Bunun için mezheb imâmlarının hepsi, delîllerini uzun yazmışlar. Arzû edenlerin arayıp bulmalarını kolaylaşdırmışlardır.

29 — Yine diyor ki, *(Câhiller, ilk asr müslimânları gibi bilmedikleri mes'eleleri, güvendikleri kimseye sorar, bununla ilgili âyeti veyâ hadîsi öğrenir. Bunun ma'nâsı ile amel eder).*

Hey Allahım! Bu ne ilm? Bu ne mantık? Evet, Eshâb-ı kirâm "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" böyle yaparlardı. Çünki hepsi Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" sohbetinde yetişip, mezheb imâmlarından da üstün oldular. **(Eshâbımın hepsi gökdeki yıldızlar gibidir. Hangisini taklîd ederseniz, hidâyete kavuşursunuz!)** hadîs-i şerîfi ile medh ve senâ olundular. Hepsi murâd-ı ilâhîyi anlardı. Kitâbda ve Sünnetde açık bildirilmemiş olan mes'ele için de, âyetden veyâ hadîsden delîl arayıp, bulup ictihâd ederek, hükmünü çıkarırlardı. Birbirlerini taklîd etmeleri lâzım ve câiz değildi. Mezheb imâmlarımız da, Eshâb-ı kirâmın yapdıklarını yapdılar. Onlar gibi delîl arayıp buldular. Bundan hükm çıkardılar. Böylece, amelde mezheblere ayrıldılar. Bu sûretle, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" emrini yapmış oldular. Çünki, Resûlullah, **(Eshâbıma tâbi' olunuz)** buyurmuşdu. Tâbi'înden yeni îmâna gelenler, Eshâb-ı kirâmdan delîl istemedikleri için, bizim gibi câhillerin de, mezheb imâmlarından delîl istememiz lâzım değildir. Biz, Allahü teâlânın emrlerini, mezheb imâmlarının kitâblarından okuyup öğreniyoruz. Bu kitâblar, Kur'ân-ı kerîmin açıklamalarıdır. Câhil bir köy çobanını, Eshâba benzeterek, her zemân şehre gelip, âyet ve hadîs aramasını ve bunlara kendinin ma'nâ vererek ictihâd yapmasını taleb eden bu

şaşkın din adamına bakınız! Mezheb imâmına ve mezhebin kitâblarını okuyup öğrenmiş olan köy hocasına uymak kolaylığı dururken, adamcağızın başına ne işler açmakdadır!

30 — Dinde reformcu, binlerce islâm âlimini küçümsiyerek, sözlerine şöyle devâm ederek: *(Üsûl âlimlerinin, taklîdin lâzım olduğunu, (Bilmiyorsanız, bilenlerden sorunuz!) âyetinden çıkarmaları netîcesiz ve sakat bir muhâkeme ve istidlâldir. Çünki, âyetin inmesine sebeb olan hâdise ve muhâtablar için taklîd câiz olmıyor ki, âyet herkese taklîd emr etsin. Bu âyet ile, Allahü teâlâ, arab müşriklerine, Peygamberler melek mi idi, insan mı idi, Ehl-i kitâba sormalarını emr ediyor. Bunu sormak, delîlsiz olarak, başkasının re'y ve ictihâdı ile amel etmek değildir ki, bu taklîdcilik olsun. Bundan başka, bu mes'ele i'tikâdî bir mes'eledir. Burada taklîdin câiz olmadığını siz de kabûl ediyorsunuz. Kıyâmet gününde, kâfirlerin reîslerinin, kendilerine tâbi' olanlardan kaçacaklarını Kur'ân-ı kerîm haber veriyor. Bu haber, kendilerine tâbi' olunmak Allah tarafından emr edilmemiş kişilere tâbi' olanların ma'zûr tutulmıyacağına alâmet değil midir? Müslimânlar, ba'zı kimseleri delîl sayarak Kur'ândan yüz çevirdiği için, başımıza felâketler geldi. Taklîd etdikleri imâmlar, kıyâmet gününde kendilerinden kaçacaklardır. Çünki, büyük imâmlar ve müctehidler taklîdciliği men' etdiler. Siz, Allah ve Peygamber sözünü değil, insanların sözünü delîl olarak kabûl etmeğe alışmışsınız)* diyor.

Reşîd Rızâ, dinde reformcu olarak bunları yazdıkdan sonra, okuyucularını aldatmak için, vâiz efendinin dinde reformcunun sözlerini beğendiğini, dinde reformcuları câhil sanmakla yanılmış olduğunu ve dinde reformcunun böyle çok bilgili olduğunu görmekle onu takdîr etdiğini de yazıyor.

Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" bu âyet-i kerîmeden, her çeşid ameli ve ibâdeti yaparken, bir müctehidi taklîd etmek lâzım olduğunu anladı. Eshâb-ı kirâm da, Resûlullahdan öğrenerek, Tâbi'înden yeni îmâna gelenlere, yalnız ibâdetlerin nasıl yapılacağını öğretdiler. Delîllerini de aramalarını emr etmediler. Delîlsiz olarak taklîd etmelerini kâfî gördüler. Her işlerinde Eshâb-ı kirâmın izinde giden mezheb imâmlarımız, burada da onlara uydular. Reşîd Rızânın, (İmâmlar taklîdciliği men' etdiler) demesi, Eshâb-ı kirâmın yolunu terk etdiler demekdir. Evet, Eshâb-ı kirâm da, imâmlarımız da delîl ararlar, başkalarının ictihâdlarına uymazlardı. Çünki, kendileri müctehid idi. Fekat, müctehid olmıyanların, amellerde müctehidi taklîd etmelerini hiç

men’ etmediler. Reformcunun, bu âyetde kâfirlere, taklîd etmeleri emr olunmuyor demesi, işi mugalataya boğmakdır. İslâm âlimleri, kâfirlere taklîd etmeleri emr olunuyor demiyorlar ki, dinde reformcunun bu sözlerine hak verilsin. Allahü teâlâ, bilmiyenlerin, bilenlere sormasını emr ediyor. İslâm âlimleri de “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în”, müslimânlar yapacakları işi nasıl yapacaklarını bilenlerden sormalıdır diyorlar ve bu sözlerini bu âyet-i kerîmeden çıkarıyorlar. Mes’ele bu kadardır. Amellerde taklîd etmek, delîl araşdırmak diye bir şey yokdur. Amellerde taklîdi, i’tikâdda taklîd ile karışdırarak, dinde reformcu, kendisini haklı çıkarmak çabasındadır. Yapılacak bir işde delîlsiz olarak bir âlimi taklîd etmek ayrı bir mes’eledir. Bu ayrı mes’ele de, birinci mes’eleden kendiliğinden ortaya çıkmakdadır. Yapılması veyâ terk edilmesi lâzım olan bir işi bilene sorup, ondan öğrendiği gibi yapmak, onu taklîd etmek demekdir. Hâlbuki îmân etmekde taklîd böyle değildir. İ’tikâd edilecek şeyleri sorup öğrendikden sonra, hemen îmân hâsıl olmuyor ki, buna taklîd denilsin. Öğrendikden sonra, düşünmek, beğenmek ve kabûl etmek, ondan sonra îmân etmek hâsıl oluyor. İslâmın istediği îmân budur. Öğrendikden sonra, düşünmeden, beğenmeden, iz’ânsız olan îmân, taklîd ile îmân olur. Delîlsiz olur. Kâfirlerin, analarını babalarını görerek kâfir olmaları böyledir. İslâmın istediği îmân, insanın iz’ân ile, delîl ile, kendi kararı ile olan îmândır. Kâfirlerin küfrü, kendilerinden hâsıl olmayıp, analarından babalarından alınmakdadır. Onlardan kendilerine mal olmakdadır. Görülüyor ki, îmânda taklîdin yeri yokdur. Îmânda taklîd câiz olmadığı için, taklîd olunanlar, kendilerini bu bakımdan taklîd edenlerden kıyâmetde kaçacaklardır. İbâdetlerde taklîd, Allahü teâlânın emri ile hâsıl olduğu için, öğretenler de, öğrenenler de, Cennete kavuşacaklardır.

Dinde reformcunun, (Müslimânlar, ba’zı kimseleri delîl sayarak, Kur’ândan yüz çevirdiler) demesi, çok aşağı, çok iğrenç bir davranışdır. Müslimânları kâfir yapmakdır. Açık bir nassa dayanmıyarak veyâ şübheli bir nassın te’vîli olmıyarak yalan ve iftirâ yolu ile, bir müslimâna kâfir diyenin kendisi kâfir olur. Müslimânlar, din imâmlarının kendilerini taklîd etmiyorlar. Onlardan murâd-ı ilâhîyi ve murâd-ı peygamberîyi öğrenerek, Allahü teâlânın ve Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” emrlerine sarılıyorlar. Müctehidler, ara yerde bir vesîle, bir vâsıtadır. Mâide sûresi, 35.ci âyetinde meâlen, **(Benim rızâma kavuşmak için vesîle arayınız!)** buyuruldu. Müslimânlar, Allahü teâlânın bu emrine

uyarak, amelde mezheb imâmlarını vesîle yapıyorlar. Mezheb imâmlarına tâbi' olmak, onları taklîd etmek demek, onların kendi emrlerini yapmak demek değildir. Onların Kitâbdan ve Sünnetden bildirdikleri **(Ahkâm-ı islâmiyye)** bilgilerine tâbi' olmakdır.

Dört mezheb arasında ihtilâflı olan mes'eleler, nasıl terk olunabilir? Buna imkân yokdur. İhtilâf olunan şeylerden biri, elbette Allahü teâlânın emridir. Meselâ kan akınca, Hanefîde abdest bozulur, Şâfi'îde bozulmaz. Elbette bunun birisi Allahü teâlânın murâdıdır. İkisinden birini her zemân yapmalı. Allahü teâlânın murâdı budur demelidir. Murâd olanı, istenileni yapmış olan isâbet etmiş, kazanmışdır. Murâdı anlıyamamış olan müctehide de sevâb verileceğini, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" haber vermişdir. Resûlullah efendimizin zemânında böyle ictihâdlı mes'eleler çokdu. İsâbet etmiyen müctehidin de sevâb kazanacağını bildiren çeşidli hadîs-i şerîfler vardır. Yalnız burada mühim olan şey, yanlış olana da sevâb verilmesi, amelleredir ve müctehidlere mahsûsdur. Nahl sûresindeki, yukarıda bildirilen âyet-i kerîmeye göre, müctehidleri taklîd edenler de, bu sevâba kavuşur. Amelde müctehidi taklîd etmiyen dinde bid'at sâhibi mezhebsizler, bu sevâba kavuşamaz. Allahü teâlânın emrini yapmamış olurlar. Cehenneme giderler. **(Bid'at sâhibinin hiçbir ibâdeti kabûl olunmaz)** hadîs-i şerîfi, bu sözümüzün vesîkasıdır.

(Usûl-i fıkh) ilmi âlimlerinden bir kısmı buyurdu ki, (Müctehidi amelde taklîd etmek için, onun bilgisine güvenmek ve inanmak lâzımdır. Nahl sûresi, 43.cü âyetinde meâlen, **(Bilenlerden sorunuz)** buyuruldu ki, bunu gösteriyor). Reşîd Rızâ (Bir mes'elede, bir müctehidi taklîd ederek, başka mes'elede zarûretsiz başka müctehidi taklîd eden kimse, birinci müctehide inanmamış, güvenmemiş olur. Birinci mes'eledeki taklîdi de mu'teber olmaz. Her ikisine de güveniyorum, inanıyorum derse, bu sözüne değer verilmez) diyor. Çok yerde olduğu gibi, burada da Reşîd Rızânın hâli ve fi'li, sözünü tekzîb etmekdedir. Şâir de böyle söyliyor:

Âyînesi işidir kişinin, lâfa bakılmaz,
Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde.

Bu konuyu, kitâbımızın kırkikinci maddesinde, **(Mîzân-ül-kübrâ)**dan terceme ederek, dahâ geniş açıklıyacağız.

31 — Dinde reformcu, imâm-ı Gazâlî hazretlerinin Bâtıniyye

mezhebinden bir sapıkla konuşmasını yazıyor. Bir yerinde, İmâmın, *(Nasîhat vereceğim kimsenin hiçbir fırkaya bağlı bulunmaması, ihtilâflı konulara dalmaması lâzımdır. İbâdetlerde, ittifâk olunan mes'eleler üzerinde dur! İhtilâflı mes'elelerle uğraşma! İhtilâflı mes'elelerde ihtiyâtlı olanı yap! Farz olduğunu söylemiyenler, müstehab olduğunu söylemişlerdir. İhtiyâtı yapmak güç olduğu zemânlarda kendin ictihâd et! Ya'nî, dahâ üstün gördüğün müctehidin sözünü yap! Hangi âlimin üstün ve görüşünde isâbetli olduğuna kanâ'at getirirsen, onu taklîd et! Eğer o zât re'y ve ictihâdında, vardığı sonuç ve hükmde isâbet etmiş ise, onun için iki karşılık, iki sevâb vardır. Nitekim, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", şöyle buyurmuşdur: Bir kimse ictihâd edip de isâbet ederse, iki ecr, hatâ ederse bir ecr kazanır. Cenâb-ı Hak da, işi ictihâda ehl olanlara havâle edip, onlara bırakıyor. Nisâ sûresinin seksenüçüncü âyetinde,* **(Onlardan netice çıkarmağa kâdir olanlar onu bilirler)** *buyurdu. Hazret-i Peygamber "sallallahü aleyhi ve sellem", ehl olanların ictihâdlarından memnûn ve râzı olduğunu, Mu'âz hadîsi ile, açıklamışdır. Mu'âz bin Cebelin, Kitâbda ve Sünnetde bulamazsam, re'yimle düşünür, ictihâd ederim demesi, hazret-i Peygamberin "sallallahü aleyhi ve sellem" ictihâdı emr etmesi ve buna izn vermesinden önce olmuşdur. Hem müctehidler, hem onları taklîd edenler ma'zûr sayılır. Bunların bir kısmı Allahın murâdına isâbet etmiş, bir kısmı da, iki ecrden birine isâbet edenlere ortak olmuşdur. Birbirine karşı inâd ve te'assub göstermezler. Çünki, hangisinin isâbet etdiği ma'lûm değildir. Sâdece herbiri kendisinin isâbet etdiğini zan etmekdedir. Herkesin re'y ve kıyâs ile ahkâm çıkarmasının bâtıl olduğunu kabûl ediyorum. Eğer körü körüne taklîd etdiğin bâtınîliği bırakırsan, sana Kur'ân-ı kerîmdeki ilmleri öğretebilirim. Öğrenmek için, beni mi tercîh edersin, yoksa, bâtınî olan yoldaşlarını mı?)* dediğini bildiriyor. Bunları işiten vâiz efendinin (demek ki, imâm-ı Gazâlî, taklîdi kabûl hattâ bütün avâm üzerine gerekli kılıyor) dediğini ilâve ediyor. İmâm-ı Gazâlînin "rahmetullahi teâlâ aleyh", dinde reformcunun kaleminden çıkan sözleri, kendisinin Ehl-i sünnet âlimlerinin ve dört mezheb imâmlarımızın sözbirliği ile bildirdiklerine katıldığını açıkça göstermekdedir. Ehl-i sünnetin bu yüce imâmının "rahmetullahi teâlâ aleyh" yukarıdaki yazısını açıklamağa lüzûm yokdur. Bizim maksadımız da, İmâm hazretlerinin bu bildirdiklerini din kardeşlerimize anlatmakdır. İmâm-ı Gazâlînin bu sözleri, dinde reformcunun iddi'âlarını kökünden çürütüyor. Taklîdin meşrû' olduğunu bildiriyor.

32 — Dinde reformcu, dokuzuncu konuşmasında şöyle yazıyor: *(Ben müslimânların tutuldukları hastalığın sebeb ve mikrobu olan ihtilâf karanlıklarından nasıl sıyrılıp çıkacakları hakkındaki düşüncemi bundan önce bildirmişdim. Benim görüşüm, büyük islâm âlimi olan İmâm-ı Gazâlînin görüşüne uygundur. İmâm-ı Gazâlî, yalnız Kur'ân-ı kerîmde bulunan şeylere îmân etmeleri, bir de müslimânların öteden beri üzerinde birleşdikleri şeyleri yapmaları kâfîdir, diyor. İslâmiyyete zarar veren şey, müslimânların fırka fırka ayrılarak, her fırkanın yalnız kendi tercîh etdiği imâmı ve ona tâbi' olan âlimleri taklîd etmesi ve başka müctehid imâmları taklîd edenlere karşı te'assub göstermesidir. Bu fırkalaşma, Kitâbı ve Sünneti terk etmeğe kadar varır. Ben, bu nev' mes'elelerde, biraz dahâ kolaylık gösterdim. Mükellefi, nefsinin arzûsuna uymamak ve elinden geldiği kadar ihtiyâta riâyet etmek şartı ile, istediği görüşü almakda serbest bırakdım. İmâm-ı Gazâlî ise, bu mes'elelerin kökden terkini câiz görmekle berâber, amel etmek istiyenlerin hareket sâhasını daraltıyor. Onları bir nev' ictihâde mecbûr bırakıyor).*

Dinde reformcunun en büyük hatâsı, müslimânların i'tikâdda fırkalara ayrılması ile, Ehl-i sünnetin dört mezhebe ayrılmasını birbiri ile karışdırmasıdır. Dört mezhebi de bid'at fırkaları gibi kötülemekde, müslimânları, Kitâbın ve Sünnetin dışına çıkacak kadar lekelemekdedir. İ'tikâdda ayrılmış olan yetmişiki fırkanın hepsi, elbette mezhebsizdir, sapıkdır. Hepsinin Cehenneme gidecekleri, hadîs-i şerîf ile bildirilmişdir. Fekat, hadîs-i şerîf ile övülen ve Resûlullaha itâ'at etdikleri için, Allahü teâlânın muhabbetine, rızâsına kavuşmuş olan, Ehl-i sünnetin dört mezhebine saldırması, bölücülükden başka ne olabilir? Din adamı olarak ortaya çıkan böyle zındıkların, münâfıkların, kitâblı ve kitâbsız kâfirlerden dahâ zararlı ve dahâ kötü olduklarını dînimiz bildiriyor. Dinde reformcu, imâm-ı Gazâlî hazretlerinin "rahmetullahi aleyh" bir önceki maddede bildirilen sözlerini değişdirerek, kendi görüşüne çevirmekden sıkılmamışdır. Kendisini, imâm-ı Gazâlî hazretleri gibi, âlim ve müctehid görerek, islâmiyyete yön vermeğe kalkışmakdadır. Bu şaşkın hareketinin, kötülediği yetmişiki fırkadan da, dahâ kötü olduğunu anlıyamamakdadır.

33 — Dinde reformcu, mezheb imâmlarının sözbirliğine de karşı geliyor, diyor ki, *(Telfîkin bâtıl olduğu hükmünde icmâ' bulunduğu iddi'âsını kabûl etmek mümkin değildir. Bu konuda farklı görüşler vardır. Kendi mezhebinin imâmlarından hiçbirinin*

söylemediği bu sözü **(Dürr-ül-muhtâr)** *sâhibi nasıl söyliyebilir ki, kendi mezhebi, üç imâmın ictihâdlarından telfîk edilmişdir. Hanefîlerin telfîki kabûl etmediklerinin doğru olmadığını ibni Hümâmdan da anlıyoruz. Telfîk, ya'nî, birkaç mezhebi cem' etmek sûreti ile verilmiş fetvâlar da oldukça çokdur. Bunların en meşhûr olanlarından birisi, "menkûl malını kendine vakf etmek" olup, imâm-ı Ebû Yûsüf ile imâm-ı Muhammedin ictihâdlarını telfîk ederek câiz görülmüşdür. İbni Âbidînin, bir mezheb içindeki imâmların ictihâdlarını birleşdirmek telfîk olmaz demesi, aklı başında olan bir kimsenin söyliyemiyeceği bir keyfî hükmdür. Mukallid bile olsa, hiçbir kimse, birbirine aykırı iki görüşü aynı zemânda kabûl etmez. Fıkh kitâblarını yazanların kendilerinden söyliyemiyeceklerini, ben de kabûl ediyorum. Çünki, mukallid olanın ilmi yokdur ki, kendinden söylesin. Onun yapacağı şey, başkasının söylediğini nakl etmekdir. Nitekim bunu da allâme Kâsımdan, o da* **(Tevfîkul-hükkâm)***dan nakl etmişdir. Birisi, mes'ele üzerinde ihtilâf edildiğini, çeşidli görüşlerin mevcûd olduğunu bilmediğinden, "icmâ' vardır" sözünü söyleyiveriyor. Diğerleri de, bunu nakl ediyor. Hakkın her zemân ekseriyyet ile berâber olacağını sanmak doğru değildir. Yûsüf sûresindeki bir âyet-i kerîmede meâlen,* **(Sen ne kadar yürekden istersen iste, yine de insanların çoğu inanmazlar)** buyuruldu) diyor.

Dinde reformcu, bu yazısında hem cehâletini, hem de Ehl-i sünnet düşmanlığını açıkça ortaya koyuyor. Hanefî mezhebi, üç imâmın ictihâdlarından telfîk edilmişdir sözü, onun üsûl-i fıkhdan hiç haberi olmadığını i'lân ediyor. Kısa görüşü ile, vesîka sanarak ileri sürdüğü delîllerin, maksadla hiç alâkası yokdur. Kısaca deriz ki, hanefî mezhebinin üsûl ve kavâ'idini, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe "rahmetullahi aleyh" kurmuşdur. İmâm-ı Ebû Yûsüf (vefâtı 182 [m. 798]), imâm-ı Muhammed (vefâtı 189 [m. 804]), İmâm-ı a'zamın talebeleridir. Yüzlerle talebesi gibi, bunları da, senelerce yetişdirmiş, ictihâd derecesine ulaşdırmışdır. Bu iki müctehid ve arkadaşları, birçok müctehidler, hocalarından öğrendiklerini, yine hocalarının bildirdiği üsûllerle ve kâidelerle ölçerek karşılarına çıkan yeni hâdiselere farklı fetvâlar vermişlerdir. Hanefî mezhebinde bu iki İmâmın fetvâları birleşdirilmemişdir ki, telfîk olsun. Hanefî mezhebinde İmâm-ı a'zamın sözü ile amel olunur. İmâm-ı a'zamın ictihâdı bulunmadığı mes'elelerde, imâm-ı Ebû Yûsüfün ictihâdı ile amel olunur. Bu da bilinmiyorsa, imâm-ı Muhammedin fetvâsı ile amel olunur. Bu sırayı ancak zarûrî hâllerde değişdirmek veyâ ikisini birleşdirmek câiz olur. Meselâ, aldığı ki-

râlar, çoluğunun, çocuğunun ihtiyâçlarını ve borçlarını karşılamıyan kimse, imâm-ı Muhammede göre fakîrdir. Şeyhayn indinde zengin sayılır. Böyle kimse fıtra vermez ise ve kurban kesmezse, imâm-ı Muhammede göre günâhdan kurtulur. Fıtra verir ve kurban keserse, Şeyhayne göre vâcib sevâbına kavuşur. Üzerine vâcib olmıyan ibâdeti yapan, yalnız nâfile ibâdet sevâbı kazanır. Vâcib sevâbı kazanamaz. Vâcibin sevâbı bundan katkat dahâ fazladır. Görülüyor ki, ictihâdların ayrı olması, müslimânlara rahmet olmakdadır. Bir mezheb içinde bulunan imâmların ictihâdlarını birleşdirmeğe telfîk denmez. Telfîkin câiz olduğunu göstermez. Dört mezhebden birkaçını karışdırmağa telfîk denir. Hanefîlerin telfîki kabûl etmediklerinin doğru olmadığını ibni Hümâmdan anlaması da, yalandır. Çünki, ibni Hümâm, (vefâtı 861 [m. 1457]), **(Tahrîr)** kitâbında diyor ki, (Bir işi bir mezhebe göre yaparken, başka bir mezhebi de taklîd etmesi, iki mezhebde de bâtıl olacak birşey yapmamak şartı ile câiz olur. Abdest alırken, Şâfi'î mezhebini taklîd ederek, uzvlarını ovmıyan kimse, kadına eli değince, Mâlikî mezhebine göre abdest bozulmadı diyerek, nemâz kılsa, bu nemâzı bâtıl olur. Çünki, abdesti, her iki mezhebe göre sahîh değildir.) İbni Hümâmın bu yazısını **(Hulâsat-üt-tahkîk)** kitâbı vesîka olarak bildirerek, mezhebleri telfîk etmenin câiz olmadığını bununla isbât etmekdedir. Din adamı olarak ortaya çıkan dinde reformcu, müslimânları aldatmak için, ibni Hümâmın sözlerini değişdirmekde, bu yüce imâma karşı çirkin iftirâ yapmakdadır. Bundan başka telfîkin kabûl edilmediğini, hem de bunda icmâ' olduğunu bildiren, ibni Hümâmın talebesi olan Şeyh Kâsımdır. Şeyh Kâsım, hocası ibni Hümâmdan öğrendiği bu icmâ'ı, **(Et-tashîh)** adındaki kitâbında yazmakdadır. Bu kitâb, **(Kudûrî)**nin şerhidir.

Hanefî mezhebinde olan müftînin imâm-ı Ebû Yûsüfün veyâ imâm-ı Muhammed Şeybânînin ictihâdına göre fetvâ vermesinin, hanefî mezhebinin hilâfına olmıyacağını **(Dürer)** kitâbı da haber vermekdedir. Çünki her iki imâm da, İmâm-ı a'zama uymıyan ictihâdlarının hepsinin ondan işitdikleri bir rivâyet olduğunu söylemişlerdir. Bundan dolayı imâm-ı Tarsûsînin **(Nef-ul-vesâil)** kitâbında ve allâme İbn-ül-Şelbînin fetvâlarında bulunan işkâlin ortadan kalkmış olduğunu ibni Âbidîn, **(Vakf-ül-menkûl)** hâşiyesinde yazmakda ve (İnsanın kendine birşey vakf etmesi, imâm-ı Ebû Yûsüfe göre câiz olup, imâm-ı Muhammede göre câiz değildir. Nakl olunabilen şeyin vakfı, imâm-ı Ebû Yûsüfe göre câiz değil, imâm-ı Muhammede göre câizdir. Bu imâmların ikisi de, nakl

olunabilen birşeyi kendine vakf etmenin câiz olacağını söylememişlerdir. Her iki imâmın ictihâdları birleşdirilerek, bunun da câiz olmasına fetvâ verilmişdir. Tarsûsînin **(Münyet-ül-müftî)** kitâbında, hükm-i müleffak câizdir diyerek yazdığı mes'ele, işte budur. Yoksa, başka mezhebleri birbiri ile karışdırmak, sözbirliği ile câiz değildir. **(El-Ukûd-üd-dürriyye fî tenkîh-il Hâmidiyye)** kitâbının birinci cildi yüzdokuzuncu sahîfesinde bunu bütünü ile açıkladım) demekdedir. Para vakfına da, imâm-ı Ebû Yûsüf ile imâm-ı Züferin ictihâdlarının birleşdirilmesi ile câiz denilmesi, başka mezhebler arasında yapılan hükm-i müleffak câiz olacağını göstermez. Çünki, bu her iki imâm da, Hanefî mezhebindedirler. Dinde reformcu, fıkh kitâblarındaki bu açık yazıları tersine çevirerek, hem gençleri aldatmağa, hem de **(Dürr-ül-muhtâr)** ve **(İbni Âbidîn)** gibi en kıymetli fıkh kitâblarını lekelemeğe, Ehl-i sünneti içden yıkmağa çalışmakdadır. Bu alçak siyâseti, Reşîd Rızânın bir din adamı değil, din adamı şeklinde görünen bir **(Zındık)** olduğunu açık olarak ortaya koymakdadır.

Fıkh âlimleri, ahkâm-ı islâmiyyeyi, kendi görüşlerine, kendi akllarına göre söylemeyip, Eshâb-ı kirâmdan "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" gelen haberleri nakl etdikleri için dinde reformcu, bu âlimlere câhil damgası basacak kadar alçalmakdadır. Hâlbuki, bu haberleri ve tatbîk yerlerini bilmiyen, kendileri uydurup söyliyen bu dinde reformcular câhildir. Hem de kara câhildirler. Cehl-i mürekkeblerinden dolayı kendilerini birşey bilir sanıyorlar. Yalan, bozuk sözlerini ilm olarak yaymakdan hayâ etmiyorlar. **(El-hayâ-ü minel-îmân)** hadîs-i şerîfi **(Müslim)**de yazılıdır. Din düşmanlarında hayâ olmadığını bu hadîs-i şerîf de göstermekdedir. Fıkh âlimleri, icmâ' ile bildirilmiş olan ve ihtilâflı olan mes'eleleri bildirdiler. Bu ilmi bilenler, bunları birbirlerinden ayırır. Câhil dinde reformcular, fıkh âlimlerini kendileri gibi sanıyorlar. (El-kelâm-ü sıfat-ül mütekellim) sözü bunların içyüzlerini ortaya çıkarmakdadır. Bu söz, (Bir kimsenin sözü, bu kimsenin nasıl olduğunu anlatır) demekdir.

Fıkh âlimleri, icmâ' vardır sözünü, bilmeden söyliyorlarmış. Bu yüce islâm dîni, asrlardan beri bu câhiller elinde oyuncak olmuş da, bu zındıklar şimdi, dîni rayına oturtacaklarmış. Sözbirliğini inkâr edenin kâfir olacağını kendi de söylemişdi. İcmâ'ı, İslâm âlimleri bilememiş, bulamamış ise, kendisi nerden bulacak? Buna şaşmağa hiç lüzûm yok. (El-câhilü cesûrün). Uydurup uydurup söyliyecek. Onun için, bundan kolay ne var ki. Bu kitâbı

gibi, yalanlarla, iftirâlarla dolu yüzlerce kitâb yazmak, onun için, işden bile değildir. Her sözü hikmet ile dolu olan Peygamber efendimizin "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Kıyâmete yakın, ortaya çıkan din adamları, eşek leşinden dahâ çok kokmuş olacaklardır)** hadîs-i şerîfi ile haber verdiği kokmuşları aramağa lüzûm kalmamışdır. Onlar kendilerini teşhîr ediyorlar. Zehrli, pis kokuları Mısrdan bütün dünyâya yayılıyor. Allahü teâlâ, genç din adamlarımızı ve hepimizi bu öldürücü hastalık mikroplarının bulaşmasından ve bu türedilerin şerrinden muhâfaza buyursun! Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" yolunu gösteren ve Onun vârisleri oldukları bildirilmiş olan, **(Ehl-i sünnet)** âlimlerinin doğru yolundan bizleri ayırmasın! Bu mubârek Allah adamları, fıkh ve ilmihâl kitâblarını yazmamış olsalardı, bu türedi din câhillerinin pençelerine düşerek, yaldızlı sözlerine aldanarak, helâk olurduk. Küfrden, bid'atden bizleri koruyan, Ehl-i sünnet âlimlerinin mubârek rûhlarına bizlerden binlerce selâm ve düâlar olsun! Hak her zemân ekseriyyetde olmaz diyerek, **(Ümmetim dalâlet üzerine ictimâ' etmez)** hadîs-i şerîfini inkâr etmekdedir. Ehl-i sünnet âlimleri, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" emr etdiği için, icmâ'a ve cumhûra sarılmışlardır. Buhârî sonunda, **(Fiten)** kısmındaki hadîs-i şerîfde, **(Cemâ'atden bir karış ayrılan ve o hâlde ölen, câhiliyye ölümü ile ölür)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, Nisâ sûresinin yüzondördüncü âyetini açıklamakdadır. Yine Buhârîde, dahâ sonraki bir hadîs-i şerîfde, **(Allahü teâlâ, sizden ilmi almak için ilmi ile âmil olan âlimleri kaldırır. Câhiller kalır. Dinden süâl edenlere, kendi akılları ile cevâb verip insanları doğru yoldan ayırırlar)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, âlimlerden nakl etmeğe taklîdcilik diyerek, Ehl-i sünneti kötüliyen, kendi kısa akl ve boş kafaları ile dîni içerden yıkan dinde reformcuların zararlarını bildirmekdedir. Bu hadîs-i şerîf, **(Buhârî)**nin başında dahâ uzun yazılıdır. Yine **(Buhârî)**de, ilm kısmındaki hadîs-i şerîfde, **(Kıyâmet alâmetlerinden biri, ilm yok olacak, din câhilleri çoğalacak, içki içenler ve zinâ edenler artacak)** buyuruldu. Dinde reformcuların, Ehl-i sünneti yok edip, din adamı olarak ortaya çıkmaları, bu hadîs-i şerîfin, gaybdan haber veren mu'cizelerden olduğunu göstermekdedir. İmâm-ı Muhammed bin İsmâ'îl Buhârî, 194 [m. 809] da tevellüd, 256 [m. 869] da Semerkandda vefât etmişdir.

34 — Dinde reformcu diyor ki, *(Taklîd ictihâdın netîcesidir. Bunun olmadığı yerde, o da olmaz. Bütün ittifâklı mes'eleleri bitirenlerin, ihtilâflı ibâdetleri yapması lâzım değildir. Hepsini terk etmeleri câizdir. Bilmediği bir kimseyi taklîd etmek, şu'ûrlu ve*

basîretli olur mu? Fetvâ almak, taklîd olmayıp, nakl ve rivâyet kabîlindendir. Re'yini almak ve ictihâdını benimsemek için, müctehidler arasında aranılan üstünlük, Halîfeler ile diğer Sahâbeler arasında, bahs mevzû'u olan üstünlük gibi değildir. Ya'nî, Allahü teâlâ katındaki üstünlük değildir. Ölçü, bilgi, araşdırma ve görüş kuvvetidir. Dahâ sonra gelen, dahâ üstün olabilir. İmâmlar içinde en kuvvetli olanı, imâm-ı Şâfi'îdir. Delîlini bulamadığım zemân, delîlini üstün gördüğüm mezhebe uyarım. Ya'nî, hem müctehid, hem de mukallid olurum. Yalnız taklîdci olmakdan kurtulurum. Şimdiki müslimânlar, ne mezheb biliyor, ne de îmân. Çoğunun din bilgisi, Allah birdir ve gökdedir. Peygamber, semâya çıkarak Allahı gördü).

Reşîd Rızânın bu yazıları da, kendi görüşlerinin ifâdesidir. İslâm âlimi olmadığı için, hattâ, önceki yazıları, hangi yolun yolcusu olduğunu açıkladığı için, onun, bu derme çatma yazılarına cevâb vermeğe değmez. Fekat, (Sinek küçük ise de, mi'deyi bulandırır) ata sözü gereğince, gençleri bunun şerrinden korumak için, birkaç kelime yazmak uygun olacakdır.

İctihâd olmıyan yerde taklîd olmaz sözü, doğru değildir. Çünki, Nisâ sûresi, 58.ci âyet-i kerîmesinde meâlen, **(Resûlüme itâ'at ediniz)** buyuruldu. Eshâb-ı kirâm "aleyhimürrıdvân", bu emre uyarak, Resûlullahın her dediğini yapdılar. Kendilerini ölümlere atdılar. Hiçbiri delîl, sened aramadılar. Resûlullahı kaydsız şartsız taklîd etdiler. Bu emrler Vahy ile idi. İctihâd karışık değildi. İctihâd yapılan işlerde ise, Eshâb-ı kirâm da ictihâd yapıp, ictihâdlarını Resûlullaha söylerlerdi. İctihâdları, ba'zan Resûlullahın ictihâdına uymazdı. Böyle olduğu zemânlarda, Vahy gelerek, hangi ictihâdın doğru olduğu belli olurdu. Ba'zan Eshâbın ictihâdına uygun Vahy gelirdi. Resûlullahın vefâtından sonra, Eshâb-ı kirâm ictihâd edilecek mevzû'larda birbirlerine uymadılar. Müctehidin, başka müctehidi taklîd etmesinin câiz olmadığı, bundan anlaşıldı. Bir mukallidin bütün mes'elelerde bir müctehidi taklîd etmesi lâzımdır. Mukallid, binlerce mes'ele içinde, ittifâklı ve ihtilâflı olanları arayıp bulup öğrenmeğe mecbûr değildir. Mecbûr olsaydı, Eshâb-ı kirâm, Tâbi'îne bunu emr ederdi. Müslimânları buna mecbûr tutmak, ümmet-i Muhammede güçlük çıkarmak olur. Dînimiz, güçlük çıkarmayınız, kolaylaşdırınız buyuruyor.

Dinde reformcuya göre, herbir müslimân binlerle mes'ele içinde ittifâklı olanları ve ihtilâflı olanları öğrenecek ve ayıracak, ittifâklıları yapacak, ihtilâflıların üzerinde de incelemeler yapacak,

delîllerini arayıp bulacak, hangisinin dahâ kuvvetli olduğunu anlıyacak, ondan sonra da, bunu isterse yapacak, isterse yapmıyacak. Bu ne biçim mantık ve ne biçim teklîf? Müslimânların hiçbirşey bilmediklerini, Allah gökdedir diyecek kadar câhil olduklarını kendisi de yazıyor. Böyle insanlara bir mezhebi öğretmek mi, yoksa bunun önüne yukarıdaki güçlükleri çıkarmak mı dahâ uygundur? Aklı olan, insâfı olan, ya'nî Allah için ve din için konuşan bir kimse, elbet hemen cevâbını verir. Fekat, dinde reformcunun niyyeti, müslimânlara ve islâmiyyete hizmet olmayıp, müslimânları ürkütmek, dinden ayırmak ve islâmiyyeti içerden yıkmak olduğu, kitâbın başından beri birçok sözünden anlaşılmışdır. Buna (sus be zındık, müslimânları aldatamazsın) demekden başka cevâb verilemez.

Eshâb-ı kirâm "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în", re'y almak ve ictihâdını sormak için, Allahü teâlâ katındaki üstünlüğü ararmış da, ölçü, bilgi ve araşdırma aramazmış! Bu da, onun bölücü, yıkıcı sözlerinden biridir. Eshâb-ı kirâmı lekelemeğe kalkıyor. Onlarda, ölçü, bilgi olmadığını söyliyor. Dört halîfe, Eshâb-ı kirâma, (Bunu hanginiz biliyor?) derler. Bilenden öğrenirlerdi. Çünki, Eshâb-ı kirâmın hepsi, Allahü teâlâ katında üstün idiler. Üstünlük farkları değil, bilgileri, görüşleri sorulurdu. Ehl-i sünnet âlimleri de, böyle yapdılar. Her işlerinde, Eshâb-ı kirâmın izinde yürüdüler.

İmâmlar içinde en yüksek imâm-ı Şâfi'î olduğuna inanmak suç değildir. Fekat imâm-ı Şâfi'înin kendisi, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin dahâ yüksek olduğunu söylemişdir. Bu sözlerinden birkaçı, kırküçüncü maddede yazılıdır.

Dinde reformcular, dört mezhebi ve böylece Ehl-i sünneti ve bu vâsıta ile islâmiyyeti yıkmak için, mezheblerin telfîki, ya'nî kolaylıklarını toplayıp, geri kalanını atmak üzerinde çok duruyorlar. Hangisinin kitâbında olursa olsun, Ehl-i sünnet âlimlerinden getirdikleri misâllere bakılırsa, hanefî mezhebindeki üç imâmın ictihâdının birleşdirildiğini yâhud başka mezheblerin ictihâdlarının, (harac) meşakkat olduğu zemân birleşdirildiğini ileri sürmekdedirler. Bunlardan ikisinin de câiz olduğunu biz de söyliyoruz. Çünki, bir mezhebin içindeki imâmların ictihâdları, mezheb imâmının ictihâdı demekdir. Bunları birleşdirmek, mezheb imâmının ictihâdından dışarı çıkmak olmaz. Bunu önceki maddede uzun bildirmişdik. Dinde reformcular, akllarınca kurnazlık yaparak, câiz olan şeyleri yazıyor, bunları ileri sürerek, kendi bozuk

ve yıkıcı fikrlerini, din ve ibâdet şekline sokmak istiyorlar.

35 — Reşîd Rızâ, sözlerini tekrâr ederek, fikrlerini perçinleşdirmek istiyor. Yine diyor ki, *(Ben ibâdetler husûsunda kıyâs kabûl etmiyorum. Delîle bakan ve ona göre re'yleri kabûl eden her müslimân da müctehiddir. Mezheblere bağlı âlimler de, ba'zı mes'elelerde onlara muhâlefet etmişlerdir. Begavî, Evzâ'î ve Gazâlî, Şâfi'î mezhebinde oldukları hâlde, imâmlarına ve Zimahşerî de, Ebû Hanîfeye muhâlefet etmişdir. Dört halîfeden sonra saltanat sâhibi hükümdârlık başlamışdır. Din ilmleri de bozulmuşdur.)*

Dinde reformcuya göre, dinde kıyâs olmaz ve bütün müslimânlar müctehiddir. İhtilâflı mes'elelerin delîllerini inceleyip doğru olanı bulacaklardır. Ya'nî kıyâs yapacaklardır. İki sözü birbirini nakz etmekdedir. İctihâdın ve kıyâsın üsûl-i fıkh kitâblarındaki ma'nâlarını anlıyabilmiş olsaydı, bu tenâkuza düşmezdi. Mısrlı dinde reformcunun ana dili olan arabîsi kuvvetli, biraz da mekteb görmüş. Elbet Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarını kolayca okuyor ve kendine göre birşeyler anlıyor. Fekat, (Üsûl-i fıkh) ilmi büyük bir deryâdır. Bu ilme ehl olmak için, seksen kadar âlet ilmleri okumak lâzımdır. Bu âlet ilmleri bilmiyen, hattâ inkâr eden bir kimseye, arabîsi çok kuvvetli olsa da, bu ilmin câhili denir. Asrımız ihtisâs asrıdır. Yalnız tıb ilminde ve yalnız fizikde ve kimyâda yeni yeni ihtisâs kolları meydâna çıkıyor. Dâhiliyye mütehassısı olan doktor, hastasını ba'zan sinir mütehassısı olan doktora, o da rûh mütehassısı olan doktora, bu da psikiyatri mütehassısı olan doktora göndermek zorunda kalıyor. Fiziko-terapideki ihtisâs kolları ise, bundan dahâ çok. Fen kısmlarında, bu çeşidli ihtisâs kolları bulunuyor da, dahâ geniş ve dahâ şümûllü ve dahâ yüksek olan din bilgisindeki ihtisâs kollarını ve bunların mütehassıslarını hafîf görmek, hattâ inkâr etmek nasıl doğru olabilir? Hele bu, ilm adına konuşan bir kimse için, aslâ kabûl edilemez. Dinde reformcunun (üsûl-i fıkh) ilminde pek câhil olduğu kolayca anlaşılıyor. Bir câhilin, bir âlime, bir mütehassısa dil uzatmasının kıymeti olamaz. Âlimi, âlim tanır. Câhil tanıyamaz. Câhilin lehde ve aleyhde sözleri mu'teber olamaz. Âlimlerin sözlerini anlamadan yazan, böylece sahîfeler dolduran bir câhil, ancak kendi gibi câhilleri aldatabilir. Bu satırları yazarken, bu yüksek ilmde söz sâhibi olduğumuzu aslâ iddi'â etmiyoruz. Âlim olmak şöyle dursun, o büyük insanların derin ilmleri karşısında bir hiç olduğumuzu görüyoruz. Bu ilm üzerinde kendimizden konuşmağı ve yazmağı kendimiz için bir edebsizlik biliyoruz. Fekat, ne

yapalım ki, din câhilleri, din düşmanları meydâna çıkmışlar, cirit oynuyorlar. İslâmiyyete saldırmakda, birbirleri ile yarış ediyorlar. Bunlara cevâb verecek, erbâb-ı kemâlden bir kahraman görülmiyor. Din gidiyor. İslâmiyyet yıkılıyor. Rabbimize çok ve sonsuz şükrler olsun ki, bu hâlleri çok önceden gören ve üzülen, fekat söylemekden, yazmakdan mahrûm edilmiş olan derin bir din âlimini, bu ilmin mütehassısını görmekle şereflendik. Bu çok büyük ni'metinden, ihsânından dolayı, Rabbimize tekrâr tekrâr şükrler olsun! Vücûdümüzün her hücresi dile gelse, Rabbimizin bu ni'metinin şükrünün milyonda birini yapmış olamayız. O büyük din mütehassısının, ya'nî Seyyid Abdülhakîm Efendinin "rahmetullahi teâlâ aleyh" hikmet ve ma'rifet hazînesinden birkaç şey işitmeseydik, bu ulvî ve çok yüksek ve pek tehlükeli olan mevzû'da kitâblar yazmak şöyle dursun, ağzımızı açmağa bile cesâret edemezdik. Fekat, o kaynakdan sızanları, din kardeşlerimize iletmeği kendimize vazîfe, hattâ borç biliyoruz. **(Fitne çıkıp, bid'atler yayıldığı zemân, doğruyu bilen söylesin! Söylemezse, Allahın, meleklerin ve bütün insanların la'neti ona olsun)** hadîs-i şerîfinin tehdîdinden kurtulmak için, işitdiklerimizi, öğrendiklerimizi din kardeşlerimize bildirmek için çabalıyoruz. Cenâb-ı Hak, doğruyu yazmamızı ihsân buyursun! Okuyanlara te'sîr etmesini nasîb eylesin! Yapacağımız hatâları afv buyursun! Ümmet-i Muhammediyyeyi âhır zemân fitnelerinden muhâfaza buyursun!

Mezheblere bağlı hiçbir âlim, ictihâd derecesine yükselse bile, mezhebinin imâmının üsûl ve kavâ'idine, hiçbir zemân muhâlefet etmez. Bir mezhebin ilmlerini yayan âlimler, çeşidli derecelerde olurlar. Bunların birçoğu erbâb-ı tercîhdir. Mezheb imâmından gelen rivâyetlerin delîllerini inceliyerek, bunlardan birini tercîh ederler. Tercîh olunmıyan delîl red edilmiş değildir. Harac, meşakkat olduğu zemân, bunlarla da amel olunur. İmâmdan gelen rivâyetlerden birini tercîh etmek, imâma muhâlefet olmaz. Evzâ'î, Begavî ve Gazâlî de, imâm-ı Şâfi'î gibi "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" müctehidlerdir. Birçok mes'elede ictihâdları, imâm-ı Şâfi'îye uygun olmuşdur. Câhiller bunları Şâfi'î mezhebinde sanıp, mezheb imâmına muhâlefet etdiler diyorlar. Zimahşerî (vefâtı 538 [m. 1144]) ise, Hanefî olmak şöyle dursun, Ehl-i sünnet bile değildir. Yetmişiki sapık fırkadan **(Mu'tezile)** fırkasındadır. Mu'tezilî olanların ibâdetleri, Hanefî mezhebine benzediği için, bunları hanefî zan ediyorlar. Dört halîfeden sonra, din bozuldu demek, bir din adamının değil, kitâb okumuş olan herkesin şaşacağı bir sözdür. Dinli dinsiz herkesin red edeceği bir şeydir.

Din bilgilerinin kıyâmete kadar bozulmadan devâm edeceğini, hem Kur'ân-ı kerîm, hem de hadîs-i şerîfler, haber veriyor. Hak üzere olan bir cemâ'at, kıyâmete kadar devâm edecekdir. Her yüz senede bir, bu dîni kuvvetlendiren âlimler yaratılacakdır. Evet, yetmişiki fırka meydâna çıkdı. İ'tikâdı bozulanlar çoğaldı. Ehl-i sünnetde de, câhiller, fâsıklar pekçok. Fekat, hak üzere olan da vardır. Hak yol meydândadır. Din, ilk asrda olduğu gibi, sâfiyyetini muhâfaza etmekdedir.

(Mişkât-ül-mesâbîh) hadîs kitâbının sağlam, sahîh olduğunu, dört mezhebin âlimleri sözbirliği ile bildirmekdedir. İşte bu kitâbda **(Kitâb-ül-fiten)** kısmında, Sevbân "radıyallahü anh" hazretlerinin haber verdiği hadîs-i şerîfde, **(Bir zemân gelecek, ümmetimden bir kısmı müşriklere katılacak. Onlar gibi, putlara tapacak. Yalancılar çıkacak. Kendilerini Peygamber sanacaklar. Hâlbuki, ben Peygamberlerin sonuncusuyum. Benden sonra Peygamber gelmiyecekdir. Ümmetim arasında, doğru yolda olanlar, her zemân bulunacakdır. Onlara karşı olanlar Allahın emri gelinceye kadar, onlara zarar yapamayacakdır)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf gösteriyor ki, dinde reformcular, zındıklar, bu dîn-i mübîni, kıyâmete kadar, hiçbir zemân bozamıyacaklardır. Dünyânın her yerindeki kütübhânelerde bulunan İslâm kitâbları arasında bozuk, yıkıcı, bölücü olanları pekçok ve hergün çoğalmakda ise de, bunlar arasında doğru olanları da vardır. Bunlar hiçbir zemân yok olmıyacakdır. Ve hiçbir kimse yok edemiyecekdir. Bunlar, Allahü teâlânın hıfz ve emânı altındadırlar. Bu kitâbları arayıp, bulup, okuyup se'âdete kavuşanlara müjdeler olsun! Beyt:

Aranılan hazînenin nişânını verdim sana!
Belki sen kavuşursun, biz varamadıksa da.

36 — Dinde reformcu diyor ki, *(İnsanlar âlim ve avâm olmak üzere iki sınıfdır. Birinciler, delîli bulur, ona tâbi' olur. İkinciler ise, muayyen birini taklîd etmemek üzere müctehid ve fakîhlere tâbi' olur. Avâmın muayyen mezhebi yokdur. Onların mezhebi, müftînin mezhebidir sözünün ma'nâsı da budur. Önceki âlimler yine diyor ki, muayyen bir müftîye bağlanmak lâzım değildir. Dilediğine sorup anlar. Avâmın hadîs ile amel etmeleri câizdir. Bu husûsda imâmlar ihtilâf etmemişlerdir.* **(Hidâye)***de, kan aldıranın orucu için diyor ki, kan aldırdıkdan sonra, orucu bozuldu sanarak yirse, hem kazâ, hem de keffâret yapar. Çünki bu zannı, dînî bir delîle dayanmamışdır. Müftî böyle fetvâ verirse, onun için delîl olur. Eğer bir hadîse uydu ise, yine böyledir. Keffâret yapmaz*

(Kâfî ve Hâmidî). Resûlullahın sözü, müftîninkinden aşağı olmaz. Dört imâmın hepsi, sözümüzü bırakın, hadîsi alın dedi. Kim, Kitâb ve Sünnet ile amel etmek isterse, zındıkdır diyorlar. Ebû Hanîfe, delîlimi bilmiyenin, benim ictihâdım ile fetvâ vermesi câiz değildir dedi. Böylece müslimânların Kitâbdan ve Sünnetden yüz çevirip, kendi sözlerini taklîd etmeleri için ictihâd etmediğini bildirmişdir. Onun ictihâd etmesi, Kitâbdan ve Sünnetden nasıl hükm çıkarılacağını müslimânlara göstermek içindir. İbni Âbidîn gibi, sonra gelenlerin sözlerine bakarak, Kitâbdan ve Sünnetden hükm çıkarmağa harâm demek, Ebû Hanîfeye uymamak olur. Bu taklîdciler, amel fıkh iledir, hadîs ile değildir sözünü, kendileri gibi taklîdcilerden nakl etdiler. Zahîriyye kitâbı, bu sözün avâm için olduğunu bildiriyor ise de, bu söz, fıkh var iken Kitâb ve Sünnet ile amel câiz değildir demekdir ki, yanlış olduğu meydândadır. Böyle söyliyenler, câhil ve inâdcıdırlar. Keydânî, harâm olan şeylerden onuncusu, nemâzda parmakla işâret etmekdir diyor. Aliyy-ül-kârî, onun bu sözünün günâh olduğunu bildirdi. Sözü te'vîl edilmese, kâfir olur dedi. Çünki, Resûlullahın parmak kaldırdığı sâbitdir dedi).

Evet, müslimânlar iki kısmdır. Birincisi ictihâd derecesine kadar yükselmiş olan islâm âlimleridir. İkincisi, bu dereceye yükselmemiş olan âlimler ve avâmdır. Avâm, dilediğini müftîye sorar demek, kendi mezhebinde olan müftîye sorar, kendi mezhebinde olan müftî bulamazsa, başka mezhebdeki müftîye de sorabilir demekdir. **(İbni Âbidîn),** 1198 [m. 1784] de tevellüd, 1252 [m. 1836] da Şâmda vefât etmişdir. **(Redd-ül-muhtâr)**ın sonsözünde **(Hazânetür-rivâyât)**dan alarak diyor ki, (Âyetden ve hadîsden ma'nâ çıkarabilen âlimler, **(Ehl-i dirâye)**dir. İctihâd derecesindedir. Mezheblerine muhâlif olsa da kendi mezheblerinin imâmlarından gelen mercûh haberler ve za'îf rivâyet ile de amel etmeleri câiz olur. Yapılmasında harac olduğu zemân, avâma da fetvâ verirler.) Görülüyor ki, kendi mezhebindeki kolay yolu gösteren ictihâda da uymak, müctehid-i fil mezheb için her zemân, avâm için ise, harac [meşakkat] olduğu zemân câiz olmakdadır. **(Se'âdet-i ebediyye)** kitâbında gusl abdesti maddesine bakınız! **(İbni Âbidîn)** yine önsözünde buyuruyor ki, (Avâmın mezhebi olmaz. Onun mezhebi, müftîsinin mezhebidir. İbni Hümâmın **(Tahrîr)** kitâbının şerhinde bu sözü açıklarken mezheb taklîd etmek, mezhebin ne olduğunu bilen, anlıyan yâhud bir mezhebin kitâbını okuyup bu mezheb imâmlarının fetvâlarını anlıyan kimse içindir. Böyle olmıyan kimsenin, hanefî veyâ şâfi'î olduğunu söylemesi, bu mez-

hebde olduğunu göstermez denilmekdedir. Bundan anlaşılıyor ki, avâmın mezheb değişdirdim demesi birşey ifâde etmez. Başka mezhebdeki müftîye sorunca, mezhebi değişmiş olur. İbni Hümâm **(Feth-ül-kadîr)** kitâbında diyor ki, müftînin müctehid olması lâzımdır. Müctehid olmıyan âlime **(Nâkıl),** ya'nî haber iletici denir. Müctehid olmıyan müftîler de mukalliddir. Bunlar ve avâm, hadîs-i şerîflerden doğru ma'nâ çıkaramaz. Bunun için, müctehidlerin anladıklarına uymaları, ya'nî onları taklîd etmeleri lâzımdır. Bu husûsda imâmlar ihtilâf etmemişlerdir.)

Oruclu iken hacâmat yapmağa gelince, hanefî mezhebinde, bunun orucu bozmadığı şübhesizdir. Bozuldu zan ederek, yirse, kazâ ve keffâret lâzım olur. Orucun bozulmadığını bilmiyecek kadar câhil olana âmî veyâ avâm denir. Hanbelî müftîsi bozuldu dedi ise veyâ bozulacağını bildiren bir hadîs işitip te'vîl edemezse, orucu bozmadığı şübheli olur. Sonra, birşey yiyince, keffâret lâzım olmaz. Çünki, avâmın mezhebi, sorduğu müftînin mezhebidir. Bu misâl, İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin ictihâdıdır. Hanefî mezhebinde olan kimsenin İmâm-ı a'zamın ictihâdına uyması lâzım geldiğini bildirmekdedir. Dinde reformcunun yazdığı bu misâl, kendisinin haksız olduğunu göstermekdedir. İbni Hümâm, **(Hidâye)**deki (dînî delîle dayanarak) sözünü (Orucu bozan birşeye benzetmek) diyerek açıklamakdadır. Böylece açıklaması ve müftînin fetvâsının da delîl olduğunun bildirilmesi, yine dinde reformcunun haksız konuşduğunu gösteriyor. Dinde reformcu, müslimânları aldatmak için kazmış olduğu kuyuya kendisi düşmekdedir. Mezheb imâmlarının, benim sözümü bırakın, hadîse uyun buyurmaları, kendi talebeleri için idi. Talebeleri de müctehid idi. Müctehidin kendi ictihâdına uyması lâzım gelir.

Hiçbir fıkh âlimi, (Kim Kitâb ve Sünnet ile amel etmek isterse zındıkdır) dememişdir. Bu sözü, dinde reformcu uydurmakdadır. Bu sözünün doğrusu, kim Kitâb ve Sünnetden kendisinin anladığına göre, amel etmek isterse, zındıkdır buyurmuşlardır. Doğrusu da budur. Çünki, ictihâd derecesine varmıyan kimse, Kitâbdan ve Sünnetden doğru ma'nâ çıkaramaz. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", yanlış ma'nâ çıkaranların kâfir olacağını bildirdi. Bu büyük tehlüke karşısında, mezheb imâmı bile, Kitâbın ve Sünnetin ma'nâsını Eshâb-ı kirâmdan öğrenmiş ve bu doğru ma'nâya göre ictihâd eylemişdir. Bu doğru ma'nâyı ve doğru ictihâdı beğenmemek, Muhammed aleyhisselâma inanmamak olur. Bu da zındıklıkdır. İmâm-ı a'zamın, delîlimi bilmiyenin benim ic-

tihâdım ile fetvâ vermesi câiz değildir buyurması, müftînin müctehid olması lâzım geldiğini gösteriyor. Bu da, İbni Âbidînin, sözünü, İmâm-ı a'zamdan almış olduğunu gösteriyor. İbni Âbidînin kitâbının, i'timâda şâyan, çok sağlam olduğunu isbât ediyor. Mezheb imâmlarını taklîd etmek, Kitâbdan ve Sünnetden yüzçevirmek demek değildir. Kitâbdan ve Sünnetden yanlış ma'nâ çıkarmağa kalkışmayıp, mezheb imâmının kavuşduğu doğru ma'nâya tâbi' olmak demekdir. Mezheb imâmları, Kitâbdan ve Sünnetden nasıl hükm çıkarılacağını bildiren üsûl ve kâideler koymuşlar ve bunları mezheblerinde bulunan müctehidlere öğretmişlerdir. Mukallidler ve hele mukallidlerin avâm kısmı, bu üsûl ve kâideleri bilmekden ve anlamakdan ve ictihâd yapmakdan çok uzakdırlar. İbni Âbidîn "rahmetullahi aleyh" müctehidlerin Kitâbdan, Sünnetden hükm çıkarmalarına aslâ harâm dememişdir. İctihâd derecesine yükselmemiş olan câhillerin hükm çıkarmasına harâm demişdir. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" **(Kur'ân-ı kerîmden ve benim hadîslerimden kendi re'yi ile hükm çıkaran kâfir olur)** buyurdu. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe "rahmetullahi aleyh" de, ictihâd derecesinde olmıyan câhillerin fetvâ vermesinin câiz olmadığını bildirdi. Bunu, dinde reformcu da, yukarıda yazmakdadır. O hâlde, İbni Âbidîn hazretleri bu sözünde yerden göke kadar haklıdır. Dört mezhebin inceliklerine vâkıf, derin âlim, veliyyi kâmil ve mükemmil Seyyid Abdülhakîm Efendi, (Hanefî mezhebindeki fıkh kitâblarının en kıymetlisi, en fâidelisi ibni Âbidîn hazretlerinin **(Redd-ül-muhtâr)** kitâbıdır. Her sözü delîl, her hükmü seneddir) buyurmuşdur. İslâmiyyetin böyle temel kitâbına dil uzatan, onu hafîf göstermek istiyen kimse, zındıkdan başka ne olabilir? İbni Âbidîn "rahmetullahi teâlâ aleyh", hanefî mezhebinde büyük fıkh âlimidir. Her sözünü, her hükmünü müctehidlerden, onlar da İmâm-ı a'zamdan, o büyük İmâm da, Kitâbdan ve Sünnetden almışdır. Görülüyor ki, ibni Âbidînin bildirdiği hükmlere tâbi' olan her müslimân Kitâba ve Sünnete tâbi' olmakdadır. İbni Âbidîne tâbi' olmak istemiyen ise Kitâba ve Sünnete tâbi' olmayıp, kendi hevâsına, nefsinin arzûlarına tâbi' olan bir kimsedir. Böyle kimsenin Cehenneme gideceğini Kur'ân-ı kerîm ve hadîs-i şerîfler haber vermekdedir. Tekrâr edelim ki, (Fıkh var iken, Kitâb ve Sünnet ile amel câiz değildir) sözünü dinde reformcular, zındıklar uydurmuşdur. Bu sözün doğrusu, kitâb ve sünnetden kendi anladığına göre amel etmek câiz değildir. Fıkh kitâblarında bildirildiği gibi amel etmek lâzımdır.

Nemâzda parmak kaldırmağa gelince, Pâkistânlı Yûsüf-i Be-

nûrî **(Me’ârif-üssünen)** kitâbının üçüncü cildinde, bunu uzun anlatıyor. Birçok kitâblardan misâller vererek, işâret edilmesini tercîh ediyor. Fekat, imâm-ı Rabbânî, birinci cildin üçyüzonikinci mektûbunda, mezheblerin üsûl ve kavâ’idine derin nüfûzünü ve müctehidlerin yüksekliklerini bildiriyor. Parmak kaldırılacağını gösteren hadîs-i şerîfleri yazdıkdan sonra, bunun harâm ve mekrûh olduğunu bildiren kıymetli fetvâları da yazıyor. Kuvvetli delîllerle, parmak kaldırmamanın ihtiyâtlı olduğunu ortaya koyuyor. Bu hükmünde, yine beşerin efendisi olan Resûlullahın hadîs-i şerîfine istinâd ediyor. **(Mektûbât Tercemesi)** kitâbında, bu mektûbu okuyanlar, din imâmlarının hadîs-i şerîfe uymak için, kılı kırk yararcasına incelediklerini pek iyi anlar. Hindistândaki islâm âlimlerinden ve tesavvuf büyüklerinden Ahmed Sa’îd-i Fârûkî Dehlevî, parmak kaldırmakda, fıkh âlimlerinin sözlerini çok güzel anlatıyor. Altmışüçüncü mektûbunda buyuruyor ki, (Ba’zı âlimler, haberlerin çok olduğunu görerek, sünnet olduğunu bildirdi. Ba’zıları da, haberlerin birbirlerine uymadığını görerek, parmak kaldırılmaz dedi. Bir iş için, iki dürlü fetvâ olunca, her ikisi de yapılabilir. Birini yapanın, ötekini ayblamaması, ötekini yapanlara dil uzatmaması lâzımdır). Görülüyor ki, fıkh âlimleri, mezheblerin birbirlerine saygılı olmalarını emr etmişlerdir. Aliyy-ül-kârînin, **(Keydânî)**nin fıkh kitâbına dil uzatmasını çok görmemelidir. Onun, imâm-ı Şâfi’î ve imâm-ı Süyûtî ve imâm-ı Mâlik gibi dînin direklerine de sataşdığı ve hak etdiği cevâbı şeyh Muhammed Miskînden aldığı, **(Fevâid-ül-behiyye)**de uzun yazılıdır. **(Ebeveyn-i Nebevî)**yi tekfîr için müstakil bir risâle yazıp, **(Şifâ)**ya yapdığı şerhinde bu risâlesi ile övünen bu zâtın birçok kıymetli kitâblara yapdığı şerhlerin ve hâşiyelerin, kendisinin dinde söz sâhibi olduğunu gösterecek değerde olmadıkları meydândadır. Dinde söz sâhibi olmak için, müctehid olmak lâzımdır. Müctehid olmıyanların, din büyüklerini muhâkemeye kalkışmaları edeb sınırlarını aşmak olur.

(El-Müstened-ül-mu’temed) kitâbında diyor ki, Aliyy-ül-kârî, **(Minah-ur-ravd)** kitâbında, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” mubârek ana ve babasının mü’min olarak öldüklerini inkâr etmekde ve (Bunu red için ayrıca bir risâle yazdım. Bu risâlemde, imâm-ı Süyûtînin üç risâlesindeki yazılarını, Kitâbdan, Sünnetden, kıyâsdan ve icmâ’ı ümmetden topladığım vesîkalarla red eyledim) demekdedir. İmâm-ı Süyûtînin “rahmetullahi aleyh”, Ebeveyn-i kerîmeynin mü’min olarak öldüklerini bildiren altı risâlesi vardır. Bu konu, fıkh bilgilerinden değildir. Ya’nî **(Ef’âl-i mükel-**

lefîn) dediğimiz halâl, harâm olmak, sahîh ve fâsid olmak gibi bilgilerden değildir. Bunun için, burada kıyâs yokdur. İcmâ' ise, hiç yokdur. Bu konuda âlimlerin ihtilâfları meydândadır. Büyük islâm âlimi imâm-ı Süyûtînin sözleri tam yerindedir. Aliyy-ül-kârînin Kitâbdan delîl getirdim demesi de şaşılacak şeydir. Kur'ân-ı kerîm bunu açık ve kapalı bildirmedi. Böyle konuları, âyet-i kerîmelerin inmelerine sebeb olan şeylere bağlamak için de, hadîs-i şerîfle isbât etmek lâzımdır. İmâm-ı Süyûtî, Aliyy-ül-kârî gibilerle ölçülemiyecek kadar, çok yüksek bir islâm âlimidir. Hadîs-i şerîfleri tanımakda, illetlerini, ricâlini, ahvâlini bilmekde, Aliyy-ül-kârî gibilerinden katkat yüksekdir. Onların, bunun sözlerine teslîm olmakdan veyâ susmakdan başka çâreleri yokdur. Bu büyük imâm, sözlerini ezici, susdurucu delîllerle isbât etmekdedir. Bu delîllerin kuvvetlerini dağlar anlamış olsalardı, erirlerdi. **(Müstened)**den terceme temâm oldu. Müstenedin yazarı olan Ahmed Rızâ hân Berilevî "rahmetullahi teâlâ aleyh", 1340 [m. 1921] da, Hindistânda vefât etmişdir. Hanefî mezhebi âlimlerindendir. Kendi mezhebinde olan Aliyy-ül-kârînin haksız olduğunu, dinde söz sâhibi olmadığını bildirmekde, buna karşı, şâfi'î mezhebindeki imâm-ı Süyûtîyi "rahmetullahi teâlâ aleyh", savunmakda ve övmekdedir. İslâm âlimleri mezheb farkı gözetmeksizin, her zemân haklıyı savunmuşlardır. Şimdiki dinde reformcular ise, Ehl-i sünnet düşmanlarının kitâblarındaki iftirâları ve bu mezhebsizlerin târîhlerindeki aslsız hikâyeleri ele alarak, Ehl-i sünnete saldırmakdadır. Fıkh âlimlerini ve mezheblerin en kıymetli kitâblarını lekeliyebilmek için, Aliyy-ül-kârî gibi, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" efendimizin mubârek anasına, babasına kâfir diyecek kadar taşkınlık gösteren birini, kendine şâhid göstermekdedir. Aliyy-ül-kârî, Hirâtda tevellüd ve 1014 [m. 1606] da Mekke-i mükerremede vefât etmişdir.

37 — Dinde reformcu, onbirinci konuşmasına başlarken, vâiz efendi adına şöyle yazıyor: *(Bize, kendi mezheblerimizin âlim ve kitâblarından başka kitâblara bakmak, onlarda gördüklerimiz ile amel etmek yasak edilmişdir. Hattâ, müctehid-i fil-mezheb olan Kemâl ibni Hümâmın, mezhebden nakl edilmiş hükmlere muhâlif yazıları, kuvvetli delîllere dayansa da, bunlarla amel edilmez denildi).*

Bir din vâizi böyle saçma ve yalan şeyler söyler mi? Buna imkân var mı? Fekat dinde reformcu, Ehl-i sünnete saldırırken, o kadar sinirleniyor, o kadar intikâm besliyor ki, yalnız ilmin ve

edebin değil, aklın da dışına taşıyor. Şu'ûrunu gayb ediyor. Burada **(Üsûl-i fıkh)** ilminin ince mes'elelerinden birine dokunmakdadır. Kısacası şöyledir: Dört mezhebdeki fukahâ yedi derecedir. Birincisi **(Müctehid-i fiş-şer')** olan birinci tabakadır. Bunlar **(Müctehid-i mutlak)**dır. Dört mezhebin imâmları böyledir. Kendi mezheblerinin üsûl ve kâidelerini kurmuşlardır. İkinci tabaka, **(Müctehid-i fil-mezheb)** olanlar, mezheb imâmının kâidelerine uyarak, delîllerden ahkâm çıkarırlar. İmâm-ı a'zamın talebesi arasındaki müctehidler böyledir. Üçüncü tabaka, **(Müctehid-i fil-mesâil)** olan âlimlerdir. Bunlar mezheb imâmının ve talebelerinin bildirmedikleri mes'elelerin hükmlerini çıkarırlar. Onlara muhâlefet edemezler. Tahâvî, Ebül-Hasen Ubeydüllah Kerhî ve Şemsül-eimmeler ve Kâdîhân böyledir. Dördüncü tabaka, **(Eshâb-ı tahrîc)**dir. Bunlar müctehid değildir. Bildirilmiş olan mücmel sözleri ve mübhem hükmleri açıklarlar. Râzî bunlardandır. Beşinci tabaka, **(Eshâb-ı tercîh)**dir. Gelmiş olan rivâyetlerin sıhhat derecelerini ayırırlar. **(Kudûrî)** ve **(Hidâye)** sâhibi böyledir. Altıncı derece, **(Eshâb-ı temyiz)**dir. Kavi, za'îf, zâhir ve nâdir haberleri birbirlerinden ayırırlar. **(Kenz), (Muhtâr), (Vikâye)** kitâblarının sâhibleri böyledir. Yedinci tabaka, bunların hiçbirini yapamazlar. Bunların hiçbiri, meşakkat olmadıkça, mezhebe muhâlif fetvâ veremezler. Dinde reformcu, bu sözü değişdirerek, kendi mezhebinden olmıyan kitâbı okumak ve hele amel etmek yasak edilmişdir diyor. Hâlbuki yukarıdaki âlimler ve her müslimân, dilediği mezhebin kitâbını okurlar, öğrenirler, isterlerse, başka mezhebe geçerler. Harac olunca, ya'nî sıkışık zemânda, herkes, kendi mezhebindeki ruhsatları yapar. Yapamazsa veyâ bir iş için ruhsat bulamazsa başka mezhebdeki kolaylığa uyarak sıkıntıdan kurtulur. Yalnız, bir işi başka mezhebe göre yaparken, o mezhebde bu iş için olan farzları ve vâcibleri de yapması, fesâdlarından, harâmlarından sakınması lâzımdır. Bunun için, başka mezhebdeki lâzım olan şeyleri öğrenmiş olması gerekir. İbni Hümâmın beşinci tabakada, **(Ehl-i tercîh)**den olduğu, **(İbni Âbidîn)**in "rahmetullahi teâlâ aleyh" üçüncü cildi başında yazılıdır. Ya'nî, dinde reformcunun dediği gibi, mutlak müctehid olmak şöyle dursun, hiç müctehid değildir. Her mukallid gibi, onun da, mezheb imâmını taklîd etmesi lâzımdır. Dinde reformcu, İbni Âbidîn gibi âlimler için, İbni Hümâm gibi mukallidleri taklîd ediyorlar diyerek, taklîdcilerin taklîdcisidirler diyordu. Şimdi de taklîd etmezler diyerek kötülemeğe kalkışıyor. Ehl-i sünneti gözden düşürmek için ne yapacağını bilemiyor! Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâbları meydândadır.

Meselâ, bir mezhebe tâbi' olan kimsenin başka bir mezhebi taklîd etmesi câiz olup olmadığını, büyük âlim Ahmed ibni Hacer-i Mekkî "rahmetullahi teâlâ aleyh", **(El-fetâvâ-i-hadîsiyye)** kitâbında, şöyle yazmakdadır: (İmâm-ı Ebül-Hasen Alî Sübkî "rahmetullahi aleyh" başka bir mezhebi taklîd etmekde yedi hâl olduğunu bildirdi:

1) Bir işin yapılmasında, başka mezheb imâmının ictihâdının dahâ kuvvetli olduğuna inanan kimsenin, bu işi o mezhebi taklîd ederek yapması câizdir.

2) İki mezhebin imâmlarının, bir işdeki ictihâdlarından hangisinin dahâ isâbetli olduğunu bilmiyen kimsenin de, bu işi, iki mezhebden dilediğine uyarak yapması câizdir. Başka mezhebi taklîd etmesi, dinde ihtiyât etmek için ise yâhud kendi mezhebine göre harac var ise, meselâ fâizden kurtulmak için ise, kerâhetsiz câiz olur. Başka sebeble ise, mekrûh olur.

3) Kendi mezhebine göre yapmasında harac bulunan bir şeyi, yapması kolay olduğu için, başka mezhebi taklîd etmek câiz ise de, iki imâmdan birinin delîlinin dahâ kuvvetli olduğuna inanmış ise, bu imâma uyması vâcibdir.

4) Kendi mezhebine göre yapmakda harac olmadan, yalnız kolay olduğu için, dahâ kuvvetli olduğunu bilmediği başka mezhebi taklîd etmek câiz değildir. Çünki, dînini değil, keyfini kayırmış olur.

5) Mezhebleri (Telfîk) ederek, ya'nî kolaylıklarını araşdırıp toplıyarak, işlerini yapmak câiz değildir. Çünki böyle yapmak, islâmiyyetin dışına çıkmak olur.

6) Bir işi, birkaç mezhebe göre yapmak, bu mezheblerden birine göre sahîh olmazsa, câiz olmadığı sözbirliği ile bildirilmişdir. Kemâl ibni Hümâmın câiz demesi za'îfdir.

7) Bir mezhebe göre yapdığı işin eserleri devâm etmekde iken, başka mezhebi taklîd etmek câiz değildir. Meselâ, hanefî mezhebine uyarak, komşusunun evini satılan müşteriden şüf'a hakkı ile satın alıp, bu evde, şâfi'î mezhebine göre iş yapmak câiz olmaz).

38 — Dinde reformcu, *(Taklîdciyi taklîd etmek harâmdır. Sahîh hadîsi işiten kimseye, bu hadîsi filânın ictihâdı ile karşılaşdır. Uygun ise amel et denemez. Hadîsin mensûh olup olmadığını araşdır denir. Fekat bu, ehliyyeti olanlar içindir. Ehliyyeti olmı-*

yanlar ise, (Bilmiyorsanız, bilenlerden sorunuz!) *âyetine uyarak ehliyyetli kişilere sormalıdır. Bir kimse, müctehid imâmların hepsini sever de, sünnete uygun olduğuna kanâ'at getirdiği yerlerde, onların herbirine tâbi' olursa, iyi olur)* diyor.

Taklîdciyi taklîd elbet harâmdır. Fekat, taklîdci müslimânın verdiği habere inanıp, bu habere göre hareket etmek, onu taklîd etmek olmaz. Bu hadîsi, filânın ictihâdı ile karşılaşdır, uygun ise, amel et denemez. Fekat, bu hadîs-i şerîfden kendi anladığını, mezheb imâmının ictihâdı ile karşılaşdır! Birbirlerine benzemiyorlar ise, kendi anladığın ile amel etme! Mezheb imâmının anladığı ile amel et denir. Hindistândaki büyük islâm âlimlerinden Senâüllâh-i Pâni-pütî "rahmetullahi aleyh" 1225 [m. 1810] de vefât etmişdir. 1197 senesinde yazdığı **(Tefsîr-i Mazherî)**de, Âl-i İmrân sûresinin altmışdördüncü âyetinin tefsîrinde buyuruyor ki: Bir sahîh hadîs-i şerîf görülse ve bunun mensûh olmadığı bilinse ve meselâ imâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin "rahmetullahi aleyh" bir fetvâsı, bu hadîs-i şerîfe uygun olmasa, eğer dört mezhebden birisi, bu hadîs-i şerîfe uygun ictihâd etmiş ise, hanefî mezhebinde olanın kendi imâmının fetvâsına uymayıp, bu sahîh hadîse uygun ictihâd eden başka mezhebi taklîd ederek bu hadîs-i şerîfe uyması lâzım olur. [Ebû Hanîfe "rahmetullahi aleyh", bu hadîs-i şerîfin te'vîlli olduğunu anlıyarak, ma'nâsı açık olan diğer bir hadîs-i şerîfe uymuşdur. Dört mezhebden biri böyle bir hadîs-i şerîfe uymuş ise, bizim de uymamız lâzım olur.] Çünki, İmâm-ı a'zam "rahmetullahi aleyh" (sahîh hadîs-i şerîf veyâ Eshâb-ı kirâmdan "rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecma'în" birinin sözünü görürseniz, benim fetvâmı bırakıp, onlara uyunuz!) buyurdu. Böylece, icmâ'ın hâricine çıkılmamış olur. Çünki, Ehl-i sünnet âlimlerinin, dördüncü asrdan sonra, yalnız dört mezhebi vardır. Sünnî olan müslimânların amelde, ibâdet yapmakda, bu dört mezhebden başka, uyacakları bir mezheb yokdur. Bu dört mezhebden birine uymayan sözlerin bâtıl olduğu icmâ' ile, sözbirliği ile bildirildi. Hadîs-i şerîfde, **(Ümmetimin icmâ' ile bildirdiği söz dalâlet, yanlış olmaz)** buyuruldu. Nisâ sûresi yüzondördüncü âyetinde meâlen, **(Mü'minlerin yolundan ayrılan kimseyi Cehenneme atarız)** buyurulmuşdur. Dört mezheb imâmının ve bunların yetişdirdiği büyük âlimlerin, bir hadîs-i şerîfi görmemelerine imkân ve ihtimâl yokdur. Onlardan hiçbirinin bir hadîs-i şerîfe uymaması, bu hadîsin mensûh veyâ te'vîlli olduğuna icmâ' olur. **(Tefsîr-i Mazherî)**den terceme temâm oldu. Görülüyor ki, bir mezheb imâmının bir ictihâdının bir hadîs-i şerîfe uymadığı görülünce, (mezheb imâmı bu hadîs-i şerî-

fi işitmemiş veyâ buna uymamış) dememeli, (Bu hadîs-i şerîfin mensûh veyâ te'vîlli olduğunu anlamışdır) demelidir.

Dinde reformcu, otuzuncu maddede bildirdiğimiz yazısında, (Üsûl âlimlerinin, taklîdin lâzım olduğunu **(Bilmiyorsanız, bilenlerden sorunuz!)** meâlindeki âyet-i kerîmeden çıkarmaları netîcesiz ve sakat bir muhâkeme ve istidlâldir) diyordu. Burada ise, (Ehliyyetli olmıyanlar **(Bilmiyorsanız, bilenlerden sorunuz!)** âyetine uyarak, ehliyyetli kişilere sormalıdır) diyor.

39 — Dinde reformcu, onikinci konuşmasında, kelime oyunu yaparak, müslimânları aldatmağa çalışıyor. Diyor ki, *(İmâm-ı Şâfi'î, süâl soran birisine, Resûlullah böyle buyurdu deyince, sen de bu hükmü kabûl ediyor musun demiş. İmâm-ı Şâfi'î, Resûlullahdan bana kadar gelen söze, başımın üstünde demezsem, hangi yer beni kabûl eder demiş. Bunun için imâmlar taklîdden men' etmiş, ictihâd kapısını göstermişlerdir. Hadîse aykırı ictihâd terk edilir. İmâm-ı Şâfi'î, sahîh hadîs bulursanız bana bildirin! Ben de onu tatbîk edeyim derdi. Hadîse muhâlif bir sözü Şâfi'îye nisbet etmek câiz değildir. Sultân-ul-ulemâ denilen İzzüddîn bin Abdüsselâm, mezhebinin za'îf olduğunu anladığı hâlde, isâbeti anlaşılan diğer bir mezhebi bırakıp kendi imâmını taklîdde ısrâr eden fakîha şaşılır. Hak ve isâbetin yalnız kendi imâmında olduğunu sanır. Gözlerini taklîd nasıl kör etmiş ki, bu hâle gelmişlerdir. Bunlar nerede, delîllerle berâber olan selef nerede dedi).* Vâiz efendi ağzından da, *(Bu büyük âlimin sözleri ma'kûldür. Fekat fukahânın çoğu, taklîd etdikleri mezheblerin üzerinde donup kalmışlardı. Adam, Muhammedî olmayı bırakıyor da, Hanefî veyâ Şâfi'î oluyor)* diyor.

Dinde reformcu, kendi söylediklerini, yine kendisi tasdîk ediyor. Elbet, mason siyâseti böyle olur. Masonlar, niçin bütün dünyâya yayılmışlar. Hep bu yalancı, aldatıcı siyâsetlerinden değil mi? Fekat, ilmihâl kitâblarını okumuş olan müslimânları aldatamazlar. Ehl-i sünnet âlimleri bunların hîleli yazılarına gerekli cevâbları vermiş, hepsini rezîl etmişlerdir. Bu kıymetli kitâblardan birisi, Yûsüf-i Nebhânînin **(Huccetüllahi alel' âlemîn)** kitâbıdır. Bu kitâbın sonundan birkaç sahîfe terceme edilerek, **(Herkese Lâzım Olan Îmân)** kitâbına eklenmişdir. Fekat, bu kitâblardaki cevâbları bilmiyenlerin, okumıyanların aldanmalarından, uçuruma sürüklenmelerinden korkulur. Biz zâten bunun için kaleme sarıldık. Genç din adamlarının, bu yıkıcı fırtınaya kapılarak felâkete sürüklenmelerini önliyebilmek için, bu yalanlara cevâb ver-

mek zorunda kaldık. Bunun için, **(Şevâhid-ül-hak)** ve **(Es-sihâm-üs-sâibe li-eshâbid-de'âvî-yil-kâzibe)** kitâblarından da terceme yapmayı uygun bulduk.

İmâm-ı Şâfi'înin "rahmetullahi teâlâ aleyh" buyurduğu gibi, her müslimân, sahîh olan hadîse elbet teslîm olur. Bunu bilmiyen hiçbir müslimân yokdur. Dinde reformcunun bunu delîl olarak ileri sürmesine şaşılır. Fekat o, bu sözü koz olarak kullanmakdadır. Hâlbuki, bu sözün taklîd ve ictihâd ile hiçbir alâkası yokdur. Îmânı olan herkesin söyliyeceği bir sözdür.

Dinde reformcunun yüzlerce def'a tekrâr etdiği bir iftirâsı da,(Hadîse muhâlif ictihâd terk edilir) sözüdür. İctihâdlar yapılırken, bilinmiyen hadîsler vardı. Bu hadîs-i şerîfler ortaya çıkınca, talebeleri olan müctehidler, hocalarının bunlara muhâlif olan ictihâdlarını terk etdiler. Çünki, dört mezhebin de imâmları, talebelerine böyle yapmalarını emr etmişdi. İmâm-ı Şâfi'înin bu emrlerinden birkaçını, dinde reformcu da, yukarıda yazıyor. Şimdi, yeni hadîsler ortaya çıkmıyor ki, ictihâdlara muhâlif hadîs bulunsun. Hadîs-i şerîflerin hepsi haber verilmişdir. Dînin temel kitâblarında, sahîh hadîslere muhâlif hiçbir hadîs-i şerîf yokdur. Şimdi yalnız, mensûh oldukları için veyâ sıhhatinin delîlleri olmadığı için, müctehidlerin hükm çıkarmamış oldukları hadîsler vardır. Bunlara uymıyan ictihâdlar da, elbet bulunacakdır. Fekat böyle ictihâdların hepsi, sahîh hadîs-i şerîflerden çıkarılmışlardır.

Hindistân âlimlerinin büyüklerinden Senâüllah-i Pâni-pütî "rahmetullahi teâlâ aleyh", Pâni-püt şehrinde vefât etmişdir. On cild olan **(Tefsîr-i Mazherî)**sinde, Âl-i İmrân sûresinin altmışdördüncü âyet-i kerîmesinin tefsîrinde buyuruyor ki, Allahü teâlâ, [Nisâ sûresi, 58.ci âyetinde] **(Ülül-emre itâ'at ediniz)** buyurdu. Bunun için, Âlimlerin, Velîlerin, sultânların ve hükûmetin, islâmiyyete uygun olan emrlerine itâ'at etmek vâcibdir. İslâmiyyete uygun olmıyan şeylerde itâ'at etmek, onları Allahü teâlâya şerîk, ortak yapmak olur. Hazret-i Alînin "radıyallahü anh" (Günâh olan şeyde hiç kimseye itâ'at olunmaz. İslâmiyyete uygun şeylerde itâ'at olunur) dediğini, Buhârî, Müslim, Ebû Dâvüd ve Nesâî "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" haber verdiler. Hadîs-i şerîfde, **(Hâlıka ısyân olan şeyde, mahlûka itâ'at olunmaz)** buyuruldu. Hükûmetlerin, Hâlıka isyân olan emrlerine, kanûnlarına karşı gelmek, isyân etmek câiz değildir. Fitne çıkarmak büyük günâhdır. Müslimân Hâlıka da, devlete de ısyân etmez. Günâh ve suç işlemez. Bunu başarmak her zemân çok kolaydır. Bir kimse,

sahîh olan ve nesh edilmiş olmıyan bir hadîs öğrenirse ve meselâ imâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin "rahmetullahi teâlâ aleyh" ictihâdının, bu hadîse uygun olmadığını anlarsa ve dört mezhebden biri bu hadîse uygun ictihâd etmiş ise, bu kimsenin bu hadîse uyması vâcib olur. Bu hadîse uymazsa, mezheb imâmını Allahü teâlâya şerîk yapmış olur. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe buyurdu ki, (Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" her hadîsi, başımın üstündedir. Eshâb-ı kirâmın sözlerini de tercîh ederim. Tâbi'înin sözleri, bizim sözlerimiz gibidir). İmâm-ı a'zamın bu sözünü, Beyhekî **(Medhal)** kitâbında haber verdi. İmâm-ı a'zamın, (Hadîs-i şerîf varsa ve Eshâb-ı kirâmın sözü varsa, benim sözümü bırakınız) dediğini, **(Ravdat-ül'-ulemâ)** bildiriyor. Yukarıda, (Dört mezheb imâmlarından birisi, bu hadîs-i şerîfe uygun ictihâd etmiş ise) dedik. Çünki, bu hadîs-i şerîfe uygun ictihâd yok ise, icmâ-i ümmetden ayrılmış olur. Üçüncü veyâ dördüncü asrdan sonra, **(Ehl-i sünnet-vel-cemâ'at)** mezheblerinden yalnız dördü kaldı. Öteki mezhebler unutuldu. Bu dört mezhebden hiçbirine uymıyan bir fetvânın sahîh olmadığını, islâm âlimleri icmâ' ile bildirdiler. Hadîs-i şerîfde, **(Ümmetimin icmâ' ile bildirdiği söz dalâlet olmaz!)** buyuruldu. Nisâ sûresinin yüzondördüncü âyetinde meâlen, **(Mü'minlerin yolundan ayrılanı, döndüğü tarafa sürükler ve Cehenneme atarız)** buyuruldu. Dört mezheb imâmının ve bunların talebesi arasında bulunan âlimlerin sahîh olan hadîslerden birini işitmemiş olmaları imkânsızdır. Bu imâmlardan birinin, bir hadîs-i şerîfe uygun ictihâd etmemiş olması, bu hadîsin mensûh veyâ te'vîlli olduğunu gösterir. Tesavvuf büyüklerinin hiçbiri, dört mezhebden ayrılmamışdır. Dört mezhebden ayrılmak, islâmiyyetden ayrılmak olur. Câhillerin, Evliyâ ve şühedâ mezârlarına giderek, kabre secde etmeleri, kabr etrâfında dönmeleri, üzerinde ışık yakmaları, nemâz kılmaları, her sene bayram yapar gibi kabr başında toplanmaları câiz değildir. Bunlar, hadîs-i şerîflerle yasak edilmişdir. **(Tefsîr-i Mazherî)**den terceme temâm oldu. Her müslimânın, dört mezhebden birini taklîd etmesi lâzımdır.

[Müctehid olmıyan her müslimânın dört mezhebden birine uymasının vâcib olduğu, dört mezhebden birine uymıyanın **(Ehl-i sünnet)** olmadığı, Ehl-i sünnet olmıyanın da, sapık veyâ kâfir olduğu, **(Bahr-ür-râık), (Hindiyye)** ve **(El-Besâir)** kitâblarında yazılıdır. Bu kitâbların, bu yazıları, İstanbulda basdırılmışdır].

Mezheb imâmının bildirdiği bir mes'eleye muhâlif bir hadîs-i şerîf görülürse, bunu mezheb imâmı veyâ talebesi olan müctehid-

ler görmüş olup mensûh olduğu veyâ delîli noksan olup sıhhati sâbit olmadığı bilinmeli. Bu mes'elenin başka sahîh hadîsden alınmış olduğu düşünülmelidir. O hâlde, bugün Ehl-i sünnet kitâblarına yazılmamış sahîh hadîs yokdur. Hatâlı olan ictihâdlara ve bunları taklîd edenlere de bir sevâb verileceği unutulmamalıdır. Bu zemânda, dört mezhebin hiçbirinde, sahîh hadîse muhâlif bir ictihâd yokdur. İbni Âbidîn "rahmetullahi teâlâ aleyh" abdest almağı anlatmağa başlarken buyuruyor ki, (Mukallidin müctehidlerden gelen haberlerin delîllerini araması lâzım değildir). Müctehidin delîlini aramak ve öğrenmek bize emr olunmadı. Yalnız ona uymamız emr olundu. Bunun için, hiçbir ictihâdı beğenmemek câiz değildir. Bir ictihâdı beğenmemek, onun çıkarılmış olduğu âyeti veyâ hadîs-i şerîfi beğenmemek olur. Herkes kendi mezhebinin isâbetli olduğuna inanmalıdır. Kendi mezhebinin za'îf, başka mezhebin isâbetli olduğunu anlıyan âlimin, o mezhebe geçmesi lâzımdır. Zâten böyle yapmıyan bir âlim yokdur. Görülüyor ki, kendi mezhebi üzerinde donup kalan fıkh âlimi yokdur. Böylece mezheb değişdirmiş olan birçok âlimin ismleri, **(Mîzân-ül-kübrâ)**nın önsözünde yazılıdır.

Bir doktorun asabiyyeci, dâhiliyyeci ismini alması, doktorluğu bırakmak demek olmıyacağı gibi, Şâfi'î olmak, Hanefî olmak da, Muhammedî olmağı bırakmak değildir. Çünki, Şâfi'î de, Hanefî de Muhammedîdir. Muhammedî olmak için, imâm-ı Şâfi'î, Hanefî, Mâlikî veyâ Hanbelîden "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" birine tâbi' olmak lâzımdır. Hattâ, sapık olan yetmişiki fırkadan olanlar da, Muhammedîdir. Muhammedî olmıyan kâfirdir. Dinde reformcu, bu sözü ile de, milyonlarca müslimâna kâfir demekdedir. Müslimâna karşı böyle söyliyen kimsenin kara câhil veyâ islâm düşmanı bir zındık olduğu anlaşılır.

40 — Dinde reformcu, ne diyeceğini şaşırmış bir sinirlilikle, *(Gerçeği söylemekde kimseden pervâsı olmıyan zatlar, taklîdciliğin, münâkaşa etmek, meşhûr olmak, menfe'at sağlamak ve alışkanlıkdan ileri geldiğini söylemişlerdir.*

İmâm-ı Süyûtî, her asrda ictihâd farz-ı kifâyedir dedi. Her asrda müctehid bulunması farzdır. Bunların mutlak müctehid olması lâzımdır. (Mutlak müctehid dördüncü asrdan sonra kalmamışdır. Sonra birkaç mutlak müctehid geldi ise de, bunların ictihâdları, tahsîl gördüğü mezhebin imâmının ictihâdına uygun düşdüğü için, ona intisâb etmiş sayılır) sözü doğru değildir. Bunun için bir kimse dört mezhebden birini taklîd etmeksizin müstakil bir ictihâd

yolu tutsa, kimsenin ona i'tirâz etmeğe hakkı yokdur. Böyle yetişen mutlak müctehidlerden biri 1250 [m. 1834] senesinde ölmüş olan imâm-ı Muhammed Şevkânî hazretleridir. Bunun mezhebi, bilinen mezheblerin en kuvvetlisi, sözü de en sağlamıdır) diyor.

Dinde reformcu, Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", gerçeği söylemekden korkduklarını ileri sürüyor. Bu sözü de, iftirâdır. Hakîkati her asrda söylemişlerdir. Dâimâ, Emr-i ma'rûf yapmışlardır. Bu sebebden şehîd edilenleri çokdur. İslâmiyyetde mezhebcilik yokdur ki, buna sebebler aransın. Bugün dört mezheb vardır. Bunların hiçbiri kimseye mahsûs değildir. Her müslimân, dilediği mezhebe uyar. Çünki, dördü de hakdır. Dördü de doğrudur. Dördü de, Ehl-i sünnetdir. Dördü de, Muhammedîdir. Dört mezhebe uyanların hepsi birbirlerini kardeş bilirler. Hepsinin îmânları, i'tikâdları aynıdır. Yapdıklarının çoğu da aynıdır. İhtilâflı bir kaç işi yapmakda ayrılmışlardır. Bu ayrılıkları da, Allahü teâlânın mü'minlere olan rahmetidir, ni'metidir.

Büyük âlim, zâhirî ve bâtınî ilmlerin mütehassısı Abdülvehhâb-ı Şa'rânînin "rahmetullahi teâlâ aleyh" dindeki yüksek derecesini bilmiyen din adamı yokdur. Bunu yalnız mezhebsiz müslimânlar ve dinde reformcular inkâr ederler. Bu yüce âlim, **(Mîzân-ül-kübrâ)** kitâbının önsözünde buyuruyor ki, (Dört mezhebin imâmları ve onları taklîd eden âlimlerin hepsi, her müslimânın dört mezhebden dilediğini taklîd etmekde serbest olduğunu ve bir mezhebden başka mezhebe intikâl etmenin câiz olduğunu ve harac olduğu zemânlarda, başka mezhebin taklîd edileceğini bildirdiler. Allahü teâlâ, mü'minlerin dört mezhebe ayrılmalarını ve bunun, kulları için fâideli olacağını ezelde takdîr ve irâde buyurdu. Amelde mezheblere ayrılmakdan râzı olduğunu, Habîbi vâsıtası ile bildirdi. Böyle irâde etmeseydi, böyle olmazdı ve râzı olmasaydı Resûlü, bu ayrılığın rahmet-i ilâhiyye olduğunu bildirmezdi. İ'tikâdda ayrılmayı yasak etdiği gibi, amelde mezheblere ayrılmayı da yasak ederdi. Her işin bir **(Azîmet)** ya'nî güç tarafı ve **(Ruhsat),** ya'nî, kolay tarafı vardır. Bir işin, bir mezhebde azîmeti vardır. Başka mezhebde ruhsatı bildirilmişdir. Azîmeti yapabilecek kimsenin, mezheblerin kolaylıklarını toplaması câiz değildir. Böyle yapmak, dîni oyuncak yapmak olur. Ruhsatlar, azîmeti yapmakdan âciz olanlar içindir. Âciz olmıyanın, kendi mezhebindeki ruhsatı da yapmaması iyi olur. Elinden geldiği kadar azîmetle amel etmelidir. Müctehid olmıyanların, bir mezhebi seçip, her

işlerinde bu mezhebi taklîd etmeleri lâzımdır. Nazar ve istidlâl yolu ile Nassdan hükm çıkaracak dereceye yükselince, kendi ictihâdına tâbi' olması lâzımdır. İmâm-ı Ahmed bin Hanbelin, ilminizi imâmlarınızın aldıkları kaynakdan alınız. Taklîdcilikde kalmayınız sözü, böyle olduğunu göstermekdedir. Abdülmelik bin Ebû Muhammed-ül-Cüveynî, (vefâtı 478 [m. 1085]), **(Muhît)** kitâbında, (Gücü yetenlerin, dört mezhebde azîmet olan yolda bulunmaları **(Vera')** ve **(Takvâ)** olur. Çok iyi olur. Âciz olanların dört mezhebin ruhsatlarını yapması câiz olur. Fekat ruhsat için, o mezhebdeki şartlarına ri'âyet etmesi lâzımdır) buyurdu.

İmâm-ı Süyûtî "rahmetullahi teâlâ aleyh" buyuruyor ki, (Müctehid iki dürlü olur: Müctehid-i mutlak ve müctehid-i fil mezheb. Müctehid-i fil mezheb olan âlim, kendi mezheb imâmına uymaz. Kendi re'yi ile fetvâ verir. Fekat delîlleri mezheb imâmının kâidelerine göre arar. Bu kâidelerin dışına çıkamaz. Dört mezheb imâmından sonra, mutlak müctehid hiç yetişmedi. Ya'nî, hiçbir âlim mutlak müctehid olduğunu iddi'â etmedi. Yalnız, Muhammed Cerîr-i Taberî bu iddi'âda bulundu ise de, hiçbir âlim bu sözünü kabûl etmedi.)

Şeyh İzzeddîn bin Cemâ'a, başka bir mezhebe göre fetvâ verdiği zemân, o mezheb imâmının bu iş için koyduğu şartların hepsini bildirir ve bunları da yapmasını söyler, bu şartlardan birini yapmazsan ibâdetin sahîh olmaz derdi. Çünki, mezheblerin kolaylıklarını yapmak, meşakkat bulunduğu zemân ve ancak bütün şartlarını yerine getirmekle câiz olur.

Kadına eli dokununca, Şâfi'î mezhebinde abdest bozulur. Hanefîde bozulmaz. Kadına eli değen bir Şâfi'înin, abdest alması mümkin iken, bunun Hanefî mezhebini taklîd ederek, bozulmuş abdesti ile nemâz kılması sahîh olmaz. Bunun Hanefî mezhebini taklîd edebilmesi için abdest almasında harac, meşakkat, güçlük bulunması, ya'nî abdest almasının mümkin olmaması ve abdestde ve nemâzda, Hanefî mezhebine göre farz ve vâcib olan şeylerin hepsini yapması lâzımdır.) **(Mîzân)**dan terceme burada temâm oldu.

Dinde reformcu, âlimlerin, her asrda müctehid-i fil-mezheb bulunabilir sözünü ele alarak, dört mezhebi taklîd etmiyen mutlak müctehid yetişeceğini yazıyor. Şevkânî (hazretleri!), böylece yeni mezheb getirmişdir diyerek, kendi gibi bir dinde reformcuyu övmekdedir. Büyük âlim seyyid Abdülhakîm Efendi hazretleri,

(Şevkânî gibi kimseler, dinde söz sâhibi olmakdan çok uzakdır. Şevkânînin sözü, din işlerinde sened olamaz. Şevkânînin, (İbni Abbâs tefsîri, aslâ tefsîr değildir) dediğini yazıyorsunuz. İbni Abbâs tefsîri diye bir kitâb yokdur. Abdüllah ibni Abbâs "radıyallahü anhümâ" kitâb yazmadı. Kendisi Server-i âlemin "sallallahü aleyhi ve sellem" kıymetli sohbetlerine devâm etmiş ve Cebrâîl aleyhisselâmı görmüş ve Eshâb-ı kirâm "aleyhimürrıdvân" arasında en âlimlerden biri olarak tanınmış olduğundan, hadîs-i şerîfler için olduğu gibi, ba'zı âyet-i kerîmeler için de, beyânâtda bulunmuşdur. Tefsîr âlimlerimiz, bu yüksek beyânları alarak, tefsîrlerini süslemişlerdir. Beydâvî tefsîri bunlardandır. Bu, tefsîrlerin pek yüksek derecede olduklarını, islâm âlimleri sözbirliği ile bildirmişlerdir. Şevkânînin sözünü düzeltmek lâzımdır. Bunu düzeltmek için de, yüksek olan **(Üsûl-i hadîs)** ilminin ince kâidelerini bilmek lâzımdır. Şevkânînin bu derecelere erişmiş olması ise, belli değildir. Çünki, o makâmlarda bulunsaydı, büyük âlimlerin kâidelerine uymayan sözde bulunmazdı) demekdedir. Kuveyt müftîsi Muhammed bin Ahmed Halef'in **(Cevâb-üs-sâil)** kitâbının altmışdokuzuncu sahîfesinde, Şevkânînin, Zeydî fırkasından olduğu yazılıdır. Şevkânînin birkaç kitâbı, meselâ **(İrşâd-ül-fuhûl)** kitâbı uzun incelenirse, onun **(Takıyye)** yapdığı görülür. Ya'nî, Zeydî fırkasından olduğunu saklamakda, kendisini Ehl-i sünnet olarak tanıtmakdadır. Çünki, Ehl-i sünnet arasında bulununca, takıyye yapmaları farz imiş. Şevkânî, kitâbında, her konuda, ismleri ve kitâbları unutulmuş, fitneleri söndürülmüş olan eski sapık fırkalardaki âlimlerin ismlerini ve sözlerini, Ehl-i sünnet âlimlerinin sözleri arasına yazıp, aralarında tartışma yapmakda, reformcu ve mezhebsiz olanları haklı göstermekdedir. Mutlak ictihâdın kıyâmete kadar devâm edeceğini savunmakda, İbni Abdüsselâmın ve talebesi İbni Dakîk-ul-ıydin (vefâtı 702 [m. 1302]) ve bunun talebesi İbni Seyyidin-nâsın ve talebesi Zeyn-uddîn-i Irâkînin (vefâtı 806 [m. 1404]) ve talebesi İbni Hacer-i Askalânînin ve başkalarının "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" mutlak müctehid olduklarını yazmakdadır. Böylece, Ehl-i sünnet mezhebini sinsice içerden yıkmağa ve kendini âlimler arasında hakem olarak, hepsinden üstün bir müctehid olarak tanıtmağa çalışmakdadır. Ana dili olan arabî yüzlerce kitâb okumuş olduğunu ve âlimler arasında hakemlik yapdığını gören genç din adamları, Şevkânîyi müctehid zan etmekde ve gösterdiği zararlı yola saparak, Ehl-i sünnetden ayrılmakdadırlar.

Muhammed Şevkânî, 1173 [m. 1760] da tevellüd, 1250 [m.

1834] de vefât etmişdir. **(İrşâd-ül-fuhûl)** kitâbında diyor ki: (**(Taklîd)** *bir kimsenin re'yini ya'nî ictihâdını, delîlini bilmeden kabûl etmekdir. Bir kimsenin rivâyetini, verdiği haberi kabûl etmek, rivâyet olunan kimsenin sözünü kabûl etmekdir. Âlimlerin çoğuna göre, mesâil-i şer'ıyyede, ya'nî amelde, taklîd aslâ câiz değildir. İbni Hazm, bunda icmâ' olduğunu bildirdi. Mâlikî mezhebinin böyle olduğunu Kurâfî bildirdi. Şâfi'î ve Ebû Hanîfe de, bizi taklîd etmeyin dediler. Ölüleri taklîd etmek câiz olmadığında icmâ' vardır. Üsûl âlimlerinin çoğunun bunu bildirmediklerine şaşılır. Dört imâma tâbi' olanların çoğu, âmî olanın taklîd etmesi vâcibdir dediler. Böyle söyliyenler mukallid oldukları için, sözleri huccet olamaz. Eshâb ve tâbi'în zemânında taklîd yokdu. Birbirlerinden Kitâbı ve sünneti sorup öğrenirlerdi.* **(Bilenlerden sorunuz!)** *âyeti de, hükm-i ilâhîyi sorunuz demekdir. Bilenlerin re'yini sorunuz demek değildir.* **(İhtilâf etdiğiniz şeyleri Allaha ve Resûlüne havâle ediniz!)** *âyeti, taklîdi men' etmekdedir. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", bir yere gönderdiği Eshâbına,* **(Sünnetde bulunmıyan şeyleri re'yiniz ile bulup hükm ediniz!)** *buyururdu. Müctehidi taklîd eden kimse, onu islâmiyyetin sâhibi yapmış olur. Bu ise, Resûlullaha mahsûsdur.)*

Âlimlerin çoğuna göre amelde taklîd câiz değildir demesi, Şevkânînin kendi görüşüdür. Müctehidlerin birbirlerini taklîd etmeleri câiz olmadığını ileri sürerek, böyle söylemekdedir. İbni Hazm (vefâtı 456 [m. 1064]) gibi bir sapığı kendine şâhid gösteriyor. Dört mezheb imâmları, avâmın başkasını taklîd etmiyeceklerini bildirmemişdir. Bunu, dahâ önce uzun yazdık. Ölüler taklîd edilmez sözü ise Şevkânînin bağlı bulunduğu şî'î fırkasının inançlarından biridir. Ehl-i sünnet âlimlerinin böyle söylemediklerine şaşması da, bu şî'î inancına çok bağlı bir sapık olduğunu göstermekdedir. (Dört mezhebdeki fıkh âlimleri taklîdci oldukları için sözleri huccet olmaz) demesi de, Şevkânînin kendi sapık ve şiddetli te'assubu ile bocaladığını gösteriyor. Mukallid olan fıkh âlimleri, mezheb imâmını taklîd eder, kendiliğinden söylemez dediğine göre, mukallid olan âlimlerin sözü, mezheb imâmının sözü olur. Bunun ise, huccet olduğu, kendi sözünden de anlaşılmakdadır. Eshâb-ı kirâm zemânında, elbette taklîde lüzûm yokdu. Çünki, hepsi müctehid idi. Tâbi'înden mukallidlerin, müctehidlerden katkat fazla olduğunu gösteren binlerce misâl, kitâbları doldurmakdadır. Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" hâkim olarak gönderdiği Eshâbına re'yleri ile hükm etmelerini emr buyurduğunu kendi de yazmakdadır. Böylece, kendi iddi'âlarını kendi-

si çürütmekdedir. Allahü teâlâ, Ehl-i sünnetin haklı olduğunu, ona da söyletmişdir. Görülüyor ki, mezhebsizler ile dinde reformcular, Şevkânînin ağzından konuşmakdadırlar. Reşîd Rızâ, Ehl-i sünneti şaşırtmak için, Ehl-i sünnet olmayan bu sapığı mutlak müctehid olarak göstermekdedir. Şevkânînin mezhebsiz olduğu ve bir mezhebi taklîd edenlere müşrik ve kâfir dediği ve mezhebsizlerin bunu müctehid olarak gösterdikleri, Hindistânda yazılmış olan **(Usûl-ül-Erbe'a)** kitâbında da yazılıdır.

41 — Reşîd Rızâ, onüçüncü konuşmasında, *(İmâm-ı Ahmed, Ebû Dâvüde, dinde kimseyi taklîd etme! Eshâbdan nakl edilenleri al! Eshâbdan sonra gelenlere tâbi' olup olmamakda serbestsin, dedi. Tâbi' olmak, taklîd etmek değildir. Taklîd nereden aldığını bilmeden, delîline bakmadan, sözüne, re'yine uymakdır. Hanbelî mezhebi, hadîs mezhebidir. Bu mezhebe tâbi' âlimlerden hiçbiri, imâmlarının re'ylerine karşılık hadîsi terk etmemişdir. Taklîdcilik, aklı fâidesiz hâle getirir. Âlimlerin re'y ve ictihâdlarını nasslarla karşılaşdırıp, nasslara muhâlif olanlarını terk eden, âlimlerin sözlerini terk etmiş olmaz. İctihâdlara uymak farz olmadığı gibi, uymayan fâsık ve kâfir olmaz. Müctehid imâmlar ve talebeleri, onların re'y ve ictihâdlarını kabûl etmenin lâzım olduğunu söylemedi. İmâm-ı Ebû Hanîfe, bu benim ictihâdımdır. Dahâ iyisini söyliyen olursa, ona uyarım dedi. Hârûn-ür-reşîd, imâm-ı Mâlikin ictihâdlarına uymağı emr etmek isteyince, imâm-ı Mâlik, böyle yapma! Bir yerde bilinmeyen hadîs, başka yerde bilinmekdedir dedi. Tek kişinin bildirdiği hadîs, zan ifâde eder. Böyle olan hadîs, sahîh olsa bile, âmme (ya'nî millet) menfe'atine muhalif olursa terk edilir. Böyle yapmakla sünnet terk edilmiş olmaz. Kuvvetli delîl karşısında terk edilmiş olur. Hazret-i Ömerin talâk ve mut'a için olan ictihâdı böyledir. Hazret-i Ömer, hadîse muhâlefet etdi denilemez)* diyor ve vâiz efendi ağzından da: *(Ey fazîletli genç! Artık, senin derin ve geniş bilgini kabûl ediyorum)* diye yazarak, kendisini övüyor. Yine vâiz efendi ağzından şöyle yazıyor:

(Taklîdciliğin tek zararı, mezhebinin kitâblarına saplanıp, hadîs kitâblarını ihmâl etmek bile olsa, kötülüğünü isbât eder) diyor.

Dört mezheb imâmlarının hepsi "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", kimseyi, hattâ beni taklîd etme! Eshâb-ı kirâmdan nakl edilenleri al dediler. Çünki talebelerinin içinde de, müctehidler vardı. Müctehidin böyle yapması lâzımdır. Fekat, (Eshâb-ı kirâm-

dan sonra gelenlere tâbi’ olup olmamakda serbestsin) demesi doğru değildir. Çünki müctehidin başka müctehide tâbi’ olması câiz değildir. **(Mîzân)**da diyor ki, (İctihâd derecesinde olan bir âlimin, ya’nî **(Edille)**yi bulup, bundan hüküm çıkaran âlimin başkasını taklîd etmesi câiz değildir. Fekat avâmın müctehidi taklîd etmesi vâcib olduğunu âlimler bildirmişlerdir. Müctehid olmıyan kimse, müctehidi taklîd etmezse, dalâlete düşer demişlerdir. Müctehidlerin hepsi, islâmiyyetden buldukları delîllerden hükm çıkarmışlardır. Hiçbir müctehid, Allahın dîninde kendi re’yi ile konuşmamışdır. Mezhebler, Kitâb ve Sünnet iplikleri ile dokunmuş birer kumaş gibidir. İctihâd derecesine yükselmiyen herkesin, ibâdet yaparken dört mezhebden, dilediğini seçip, bunu taklîd etmesi lâzımdır. Çünki, mezheblerin hepsi, Cennete giden yolu göstermekdedir. Mezheb imâmlarından birine dil uzatan kimse, kendi câhilliğini göstermiş olur. Meselâ, imâm-ı a’zam Ebû Hanîfe Nu’mân bin Sâbit “rahmetullahi aleyh” hazretlerinin, ilminin, vera’ının ve ibâdetinin çokluğunu ve ahkâm çıkarmakdaki titizliğini ve ihtiyâtlı davranışlarını, selef ve halef âlimleri sözbirliği ile bildirmişlerdir. Böyle bir yüce İmâm için, Allahın dînine, kendi re’yi ve görüşü ile, Kitâba ve Sünnete muhâlif bir söz karışdırdı demekden Allaha sığınmalıdır. Her müslimânın, mezheb imâmlarına karşı edebli davranması lâzımdır. İmâm-ı a’zam Ebû Hanîfenin derecesinin yüksekliğini ancak keşf sâhibi olan Evliyânın büyükleri anlıyabilmişlerdir).

Hanbelî mezhebindeki âlimlerin, hadîsi terk etmediklerini söylemek, diğer üç mezheb imâmlarına çamur atmakdır. Her mezheb imâmı, sahîh hadîs görünce, benim ictihâdımı bırak dediklerini, dinde reformcu da yukarıda bildirmişdi. Şimdi bunu inkâr etmekdedir. Taklîdcilik, aklı fâidesiz hâle getirir sözü de, söyliyenin kara câhilliğini gösteriyor. Allahın dîni, aklın, fehmin, idrâkin üstündedir. Akl oraya çıkmağa zorlanırsa kanatları kırılır, fâidesiz olur. Din işlerinde aklı koruyan en büyük ilâc, müctehidleri taklîd etmekdir. Âlimlerin re’y ve ictihâdlarını nasslarla karşılaşdırmak müctehidlerin yapabileceği işdir. İctihâddan ve tefsîrden ve hadîsden haberi olmıyan bizim gibi câhiller için, mezheb imâmımızın büyüklüğünü kabûl edip, inanıp, onu taklîd etmekden başka çâre yokdur. Bizim gibi avâmın mezheb imâmına uymasının vâcib olduğunu, islâm âlimleri sözbirliği ile bildirmişlerdir. **(Mîzân-ül-kübrâ)**nın önsözünde, altmışsekizinci sahîfede vesîkaları ile birlikde yazılıdır. Mezheb imâmının ictihâdına uymıyan fâsık olur. Dört mezhebin icmâ’ ve ittifâk ile bildirdiği ve her memlekete ya-

yılmış olan bir hükmü kabûl etmiyenin kâfir olacağını, fıkh kitâbları [meselâ **(İbni Âbidîn)** vitr nemâzı başında] bildiriyor. Dinde reformcular, bunun için, bu kıymetli kitâba, Hanefî mezhebinin temel direklerinden biri olan ibni Âbidîn hazretlerine "rahmetullahi aleyh" ateş püskürüyorlar. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe "rahmetullahi aleyh", ictihâd etdiği zemân, bu benim ictihâdımdır. Gücümün yetdiği kadar yapabildim. Bundan dahâ iyi ictihâd eden olursa, onun doğru olması dahâ kuvvetlidir, buyurdu. Ona uyarım demedi. Âyetde ve hadîsde açıkca bildirilmediği hâlde mezheb imâmlarının halâl, harâm, vâcib dedikleri şeyler vardır. Âyetden ve hadîsden işâretler bulmadıkça, bunları söylememişlerdir. Dört mezheb imâmları, gökdeki yıldızlar gibidir. Başkaları, yerde dolaşan insanlar gibidir. Bunlar, yıldızın sudaki hayâlini görüp de, onları tanıdıklarını zan ederler. Halîfe Hârûn-ür-Reşîd, imâm-ı Mâlikin yanına geldi. (Kitâblarını her tarafa yaymağı ve ümmetin yalnız bunlara uymasını istiyorum) dedi. İmâm hazretleri, yâ Emîr-el mü'minîn! Amelde âlimlerin ihtilâf etmesi, Allahü teâlânın bu ümmete rahmetidir. Her müctehid, sahîh bildiği delîle tâbi' olur. Hepsinin çıkardığı hükm hidâyetdir. Hepsi Allah yolundadır dedi. Böylece bütün mezheblerin, ya'nî müctehidlerin doğru yolda olduğunu bildirdi. Hadîsleri bırakmamalı, ictihâdları bırakmalı diye direnen dinde reformcunun, mu'âmelâtda za'îf hadîsin terk edileceğini bildirmesi de, pek garîbdir. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe "rahmetullahi aleyh", ictihâd yaparken, za'îf hadîsleri, hattâ Eshâb-ı kirâmdan birisinin sözünü kendi re'yine tercîh ederdi. Za'îf hadîsler ancak **(Fedâil)** olan ibâdetlerde delîl olur. Ya'nî fedâil, za'îf hadîslere uyarak da yapılır. Farz, vâcib ve müekked sünnet olan ibâdetlerde ancak meşhûr ve sahîh hadîsler delîl olurlar. Bir işin böyle bir delîlini ararken veyâ böyle hadîs-i şerîflerle veyâ âyet-i kerîmelerle bildirilmemiş olan bir işin nasıl yapılacağını ictihâd ederken, ya'nî bu işe benziyen başka bir işin delîlini ararken, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe "rahmetullahi aleyh", za'îf hadîs-i şerîfi kendi re'yine tercîh ederdi. Ya'nî, kendi re'yini değil, za'îf hadîsin gösterdiği delîli tercîh ederdi. Çünki imâm-ı Beyhekînin **(El medhal)** kitâbında bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Kur'ân-ı kerîme tâbi' olmak, hepinize farzdır. Onu terk etmeniz için hiçbir özr olamaz. Kur'ân-ı kerîmde bulamadığınız işlerde, sünnetime uyunuz. Sünnetimde de bulamazsanız, Eshâbımın sözüne uyunuz! Çünki, Eshâbım gökdeki yıldızlar gibidir. Hangisine uyarsanız, hidâyeti bulursunuz. Eshâbımın ihtilâfı, sizin için rahmetdir)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, amelde, ibâdetlerde, mezheb

imâmlarından herhangi birini taklîd edenin hidâyete kavuşacağını göstermekdedir. Bu da, mezheblerin hepsinin hidâyet olduğuna şâhiddir. Dinde reformcunun, talâk ve müt'a için hazret-i Ömerin "radıyallahü teâlâ anh" ictihâdı demesi de, hakîkate uygun değildir. Çünki, Eshâb-ı kirâmdan hiçbiri buna muhâlefet etmedi ve icmâ'-ı Sahâbe hâsıl oldu. Müt'a, câiz olmıyan bir nikâhdır. Bu nikâhın nasıl olduğu, **(Se'âdet-i ebediyye)** kitâbında açıklanmışdır.

Bir mezhebi taklîd etmek, hadîs kitâblarını okumağı terk etmek olduğunu söylemesi de, şaşılacak şeydir. Bugün dünyâ kütübhânelerini dolduran, binlerce hadîs kitâblarını yazanlar, şerh edenler, neşr edenler, hep Ehl-i sünnet âlimleridir "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în". Ehl-i sünnet âlimlerinin herbiri, amelde birer mezhebi taklîd etmekdedir. İmâm-ı Hamdân bin Sehl "rahmetullahi aleyh" diyor ki, (Kâdî, ya'nî hâkim olsaydım, hadîs kitâbları okuyup da, fıkh kitâbları okumıyan ve fıkh kitâbları okuyup da, hadîs kitâbları okumıyan âlimlerin ikisini de habs ederdim. Mezheb imâmlarımızın, hadîs ilmine nasıl sarıldıklarını ve fıkh üzerinde nasıl çalışdıklarını, yalnız birisi ile iktifâ etmediklerini görmüyormusunuz?). Ehl-i sünnet âlimlerinin hepsi, Allahın dîninde kendi re'yi ile, kendi kıyâsı ile konuşmağı zem ve men' etmişlerdir. Men' etmekde en ileri giden, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe "rahmetullahi aleyh" olmuşdur. Bunun ve diğer mezheb imâmlarının bu sözleri, **(Mîzân-ül-kübrâ)**da yazılıdır. Böyle söyliyen âlimler için, (İctihâd yaparken nassdan ayrıldılar. Re'y ve kıyâs ile, hadîs-i şerîflere muhâlif ictîhad yapdılar) demek bir müslimâna yakışır mı? Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" vârisleri olan mezheb imâmlarımız için böyle düşünmek bile câiz değildir. Böyle söyliyenler, vâris olduklarını bildiren hadîs-i şerîfi inkâr etmiş oluyorlar. Kendileri hadîs-i şerîfden ayrılmış oluyorlar. Bundan başka, sâlih müslimânlara sû'i zan ve iftirâ etmiş oluyorlar. Bunun ikisi de büyük günâhdır. Harâm irtikâb etdikleri için, tevbe etmeleri lâzımdır.

42 — Dinde reformcu, kitâbının sonunda, *(Birini taklîd etmek, ilmin ve idrâkin karşısında büyük bir mâni'dir. Müctehidlerin, ictihâd ederek çıkardıkları hükmler, hep aynı yerden değildir. Ba'zıları Kitâbdan, ba'zıları Sünnetden çıkarılmışdır. Bunun için de, ba'zıları üzerinde görüş farkları meydâna gelmişdir)* diyor.

Dinde reformcu, içinden çıkamıyacağı büyük bir da'vâya atıldığı için bocalamakdadır. Müslimânların, bundan evvelki maddede yazılı hadîs-i şerîfe ve dahâ önce bildirilmiş olan âyet-i kerîmeye uyarak mezheb imâmlarını taklîd etmelerini bir dürlü hazm

edemiyen bu zevallı adam, taklîdi kötülemek için, akla ve ilme dayanan sebebler bulamayınca, taklîdin ilme ve düşünmeğe mâni' olacağını ileri sürüyor. Bunun cevâbını bundan önceki maddede bildirmişdik. Âyet-i kerîmenin ve hadîs-i şerîfin emrine uymanın, böyle zararlara yol açacağını söylemek müslimânlık mıdır, değil midir? Bunun cevâbını, sayın okuyucularımızın anlayışlarına ve insâflarına arz ediyoruz.

ÇOK LÜZÛMLU BİLGİLER

(Mîzân-ül-kübrâ)da kırkbirinci sahîfesinden başlıyarak diyor ki:

Din kardeşim iyi düşün! Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", Kur'ân-ı kerîmde icmâlen bildirilenleri, ya'nî kısa ve kapalı olarak bildirilenleri açıklamasaydı, Kur'ân-ı kerîm kapalı kalırdı. Resûlullahın vârisleri olan mezheb imâmlarımız "rahmetullahi aleyhim ecma'în" hadîs-i şerîflerde mücmel olarak bildirilenleri açıklamasalardı, sünnet-i nebeviyye kapalı kalırdı. Böylece, her asrda gelen âlimler, Resûlullaha tâbi' olarak, mücmel olanı açıklamışlardır. Nahl sûresinin kırkdördüncü âyetinde meâlen, **(İnsanlara indirdiğimi onlara beyân edesin)** buyuruldu. Beyân etmek, Allahü teâlâdan gelen âyetleri, başka kelimelerle ve başka sûretle anlatmak demekdir. Ümmetin âlimleri de, âyetleri beyân edebilselerdi ve kapalı olanları açıklıyabilselerdi ve Kur'ân-ı kerîmden ahkâm çıkarabilselerdi, Allahü teâlâ Peygamberine, sana vahy olunanları teblîg et derdi. Beyân etmesini emr etmezdi. Şeyh-ül-islâm Zekeriyyâ "rahmetullahi aleyh" buyurdu ki, (Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", Kur'ân-ı kerîmde mücmel olarak bildirilenleri açıklamasaydı ve mezheb imâmları "rahimehümullah" kapalı olarak bildirilenleri açıklamasalardı, bunları hiçbirimiz anlıyamazdık. Meselâ Şâri' "sallallahü aleyhi ve sellem", abdest nasıl alacağımızı hadîs-i şerîfleri ile bize bildirmeseydi, nasıl abdest alacağımızı Kur'ân-ı kerîmden çıkaramazdık. Nemâzların kaç rek'at oldukları ve orucun, haccın, zekâtın hükmleri ve keyfiyyetleri ve nisâb mikdârları ve şartları ve farzları ve sünnetleri, Kur'ân-ı kerîmden çıkarılamazdı. Kur'ân-ı kerîmde mücmel olarak bildirilen hükmlerin hepsi böyledir. Ya'nî, bunlar hadîs-i şerîflerle bildirilmeseydi, hiçbirini anlayamazdık. Din âlimleri ile mücâdele etmek, nifâk alâmetidir. Çünki âlimlerin delîllerini ibtâl etmek, red etmek için uğraşmakdır. Nisâ sûresinin altmışbeşinci âyetinde meâlen, **(Onların îmân etmiş olmaları için, aralarındaki anlaşmazlıklarda, seni hakem yapmaları ve vereceğin hükme râzı olmaları, teslîm olmaları lâzımdır)** buyuruldu.

Bu âyet-i kerîme, Resûlullahın hükmünden, islâmiyyetin emrinden sıkıntı duyanlarda îmân olmadığına alâmetdir. Hadîs-i şerîfde, **(Resûlün yanında nizâ', cidâl yapmayınız!)** buyurdu. Onun dîninin âlimleri ile nizâ', cidâl yapmak, onların doğru olan ictihâdlarının çürük olduklarını göstermeğe kalkışmak, Onunla "sallallahü aleyhi ve sellem" cidâl etmek demekdir. Çünki, âlimler, Resûlullahın vârisleridir. Resûlullahın getirdiklerinin hepsine, hikmetlerini, delîllerini anlamasak bile, îmân ve tasdîk etmemiz lâzım olduğu gibi, mezheb imâmlarımızdan gelen bilgilere de, kelâmlarına da, delîllerini anlamasak bile, islâmiyyete muhâlif olmadıkları için îmân ve tasdîk etmemiz lâzımdır. Peygamberlerin hepsinin "aleyhimüssalâtü vesselâm" dinleri amelde ihtilâflı, hattâ birbirlerine zıd hükmleri bulunduğu hâlde, hepsine îmân ve tasdîk etmemiz lâzımdır. Böyle olduğunu âlimlerimiz sözbirliği ile bildirmişlerdir. Mezhebler de, bunun gibidir. Müctehid olmıyanların, mezhebler arasında ayrılıklar bulunduğunu gördükleri hâlde, hepsine îmân ve tasdîk etmeleri lâzımdır. Müctehid olmıyan birinin, bir mezhebi hatâlı görmesi, o mezhebin hatâlı olduğunu göstermez. O kimsenin hatâlı olduğunu, anlayışının kıt olduğunu gösterir. İmâm-ı Şâfi'î, teslim olmak, îmânın yarısıdır buyurdu. Rebî' hazretleri bunu işitince, hayır, îmânın hepsidir dedi. İmâm-ı Şâfi'î, bu sözü kabûl eyledi. Yine imâm-ı Şâfi'î (Îmânı kâmil olan, üsûl bilgilerinde söz yapmaz. Ya'nî, niye böyledir, öyle değildir demez) buyurdu. (Üsûl bilgileri nedir?) dediklerinde, Kitâb ve Sünnet ve İcmâ-i ümmetdir, buyurdu. İmâm-ı Şâfi'î hazretlerinin bu sözü gösteriyor ki, Rabbimizden ve Peygamberimizden "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" gelen haberlerin hepsine inandık demeliyiz. İslâm âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" bildirdikleri de bunun gibidir. Ya'nî imâmlarımızın sözlerine, söz etmeden ve cidâl etmeden inanırız demelidir. İmâm-ı ibni Abd-il Berr "rahimehullah", (vefât târîhi 463 [m. 1071]) bunun için (İmâmlarımızdan hiçbirinin, talebesine belli bir mezhebi iltizâm etmelerini, ya'nî taklîd etmelerini emr etdikleri işitilmemişdir. Diledikleri mezhebin fetvâlarına uymalarını söylemişlerdir. Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem", ümmetinden birinin belli bir mezhebi iltizâm etmesini emr buyurduğu, sahîh veyâ da'îf hiçbir hadîs-i şerîfde bildirilmemişdir) dedi.

İmâm-ı Kurâfî buyuruyor ki, (Eshâb-ı kirâm, sözbirliği ile bildirdiler ki, hazret-i Ebû Bekrden ve hazret-i Ömerden fetvâ alıp da, bunları taklîd eden bir kimse, başka işlerini başka Sahâbîlere de sorar ve öğrendiği ile amel ederdi. Huccet, delîl soran olmaz-

dı. [Ya'nî, Tâbi'înden yeni îmân etmiş olanların, Eshâb-ı kirâmdan yalnız birinin mezhebini taklîd etmesi mümkin değildi. Çünki, Eshâb-ı kirâmın mezhebleri tedvîn edilmiş, büyük mezheb olarak kitâblara geçmiş değildi. Her zemân aynı Sahâbînin yanında bulunup da, herşeyi ona sorup, işitdiklerini yapmak da, pek az kimseye nasîb oldu. Rast geldikleri sahâbîye sorup, öğrenip, yapmak mecbûriyyeti vardı. Zarûret olunca, her mezhebe uyulur. Tâbi'în, delîllerini hiç aramazlardı.] Şimdi ise yeni îmân edenlerin, aynı mezhebdeki âlimlerden huccet, delîl aramadan sorup öğrenerek amel etmeleri, aynı mezhebde olan âlimleri bulamazlarsa, her âlimden sormaları, sonra bir mezhebi öğrenip, bu mezhebi taklîd etmeleri lâzım olduğunu âlimler sözbirliği ile bildirmişlerdir. Bu icmâ'ı kabûl etmiyen inâdcının, kendine delîl bulması lâzımdır). **(Mîzân-ül-kübrâ)**dan terceme temâm oldu.

Mısrdaki büyük hanefî fıkh âlimi allâme seyyid Ahmed Tahtâvî, **(Dürr-ül-muhtâr)** hâşiyesinde **(Zebâyıh)** kısmında diyor ki, (Tefsîr âlimlerinin çoğuna göre, **(Dinde fırkalara ayrıldılar)** âyet-i kerîmesi, bu ümmetde meydâna gelecek olan [i'tikâd, îmân bilgilerinde], bid'at sâhiblerini haber vermekdedir. Hazret-i Ömerin haber verdiği hadîs-i şerîfde, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" hazret-i Âişeye, **(Dinde fırkalara ayrıldılar âyet-i kerîmesi, bu ümmetde meydâna gelecek olan** [i'tikâd, îmân bilgilerinde] **bid'at sâhiblerini ve nefslerine uyanları haber veriyor)** buyurdu. En'âm sûresinin 153. cü âyetinde meâlen, **(Doğru yol budur. Bu yolda olunuz! Fırkalara bölünmeyiniz!)** buyuruldu. Ya'nî, yehûdîler ve hıristiyanlar ve başka sapıklar doğru yoldan ayrıldılar. Siz de, bunlar gibi bölünmeyiniz! Âl-i İmrân sûresinin yüzüçüncü âyetinde meâlen, **(Hepiniz, Allahü teâlânın ipine sarılınız! Fırkalara bölünmeyiniz!)** buyuruldu. Tefsîr âlimlerinden ba'zıları, Allahü teâlânın ipi, cemâ'at, birlik demekdir dediler. Fırkalara ayrılmayınız emri, böyle olduğunu göstermekdedir. Cemâ'at de, fıkh ve ilm sâhibleridir. Fıkh âlimlerinden [îmân, i'tikâd bilgilerinde] bir karış ayrılan, dalâlete düşer. Allahü teâlânın yardımından mahrûm kalır, Cehenneme gider. Çünki, fıkh âlimleri doğru yoldadırlar. Muhammed aleyhisselâmın sünnetine yapışan ve Hulefâ-i râşidînin ya'nî dört halîfenin yoluna sarılan bunlardır. Sivâd-ı a'zam, ya'nî müslimânların çoğu, fıkh âlimlerinin yolundadır. Bunların yolundan ayrılanlar Cehennem ateşinde yanacaklardır. Ey mü'minler, Cehennemden kurtulmuş olan tek fırkaya tâbi' olunuz! Bu da, **(Ehl-i sünnet vel-cemâ'at)** denilen fırkadır. Çünki, Allahü teâlânın yardımı ve koruması ve tevfîkı bu fırkada

olanlaradır. Allahü teâlânın gadabı ve azâbı bu fırkadan ayrılanlaradır. Bu fırka-i nâciye, bugün [amelde, ibâdetlerde] dört mezhebde toplanmışdır. Bu dört hak mezheb **(Hanefî), (Mâlikî), (Şâfi'î)** ve **(Hanbelî)** mezhebleridir. Bu zemânda, bu dört mezhebden birine tâbi' olmayan kimse, bid'at sâhibidir ve Cehenneme gidecekdir. Bid'at sâhibi olanların hepsi de, kendilerinin doğru yolda olduklarını iddi'a ediyorlar. Bu iş, kuru iddi'a ile hayâle dayanarak isbât edilmez. Bu yolun mütehassıslarının ve hadîs âlimlerinin bildirmeleri ile anlaşılır. Bunların bildirdikleri ve bulundukları yol hak yoldur). Tahtâvînin yukarıdaki yazısı vehhâbîlerin ve şî'îlerin ve diğer mezhebsizlerin bid'at, dalâlet ve Cehennem ehli olduklarını açık ve kesin olarak bildiriyor. Bu tercemenin aslı olan bir sahîfe arabî yazı, **(Redd-i vehhâbî)** kitâbının 1399 [m. 1979] İstanbul baskısına eklenmişdir. Bu kitâbın birinci baskısı, 1264 [m. 1848] senesinde Hindistânda yapılmış olup, dört mezhebin hak olduğu, Cehennemden kurtulmak için bu dört mezhebden birini taklîd etmek lâzım olduğu kuvvetli delîllerle isbât edilmişdir.

43 — Dört mezheb imâmları, islâm dîninin temel direkleridir. Her birinin hâl tercemelerini ve üstünlüklerini bildirmek için, islâm âlimleri çeşidli kitâblar yazdılar. İstanbulda da neşr edilmiş olan arabî **(El-minhat-ül-vehbiyye fî redd-il-vehhâbiyye)** kitâbının **(Eşedd-ül cihâd fî-ibtâl-i da'vel-ictihâd)** kısmında ve **(Hidâyet-ül-muvaffıkîn)** ve **(Sebîl-ün-necât)** kitâblarında da yazılıdır. Gençlere yâdigâr olmak için **(Eşedd-ül-cihâd)** kitâbından bir mikdârı terceme ediyoruz:

1 — Ehl-i sünnetin dört mezheb imâmından birincisi, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe Nu'mân bin Sâbitdir "rahmetullahi aleyh". 80 [m. 699] senesinde tevellüd ve 150 [m. 767] de Bağdâdda vefât etmişdir. Hanefî mezhebinin reîsidir. Osmânlılar, Hindistân müslimânları, Siberya ve Türkistân müslimânları, Hanefî mezhebine göre ibâdet etmekdedirler. Hadîs-i şerîfde, **(Ebû Hanîfe, ümmetimin ışığıdır)** buyuruldu. İbâdetlerinin çokluğu, vera'ı, zühdü, cömerdliği, keskin görüşü, ince düşünüşü meşhûr olduğundan, ayrıca bildirmeğe lüzûm yokdur. Fıkh bilgilerinin dörtde üçü onundur. Dörtde birinde de, diğer mezheblerle ortakdır. İmâm-ı Şâfi'î "rahmetullahi teâlâ aleyh" buyurdu ki, (Müslimânların fıkh bilgilerinin kaynağı, Ebû Hanîfe ve talebeleridir. Fıkh öğrenmek istiyen, Ebû Hanîfeye ve Onun talebelerine gitsin! İmâm-ı Mâlike, Ebû Hanîfeyi gördün mü dediğimde: Evet Ebû Hanîfeyi öyle

gördüm ki, şu direk altındandır dese, sözünü isbât eder. Kimse karşılık veremez dedi). İnsanlar, fıkh bilgisine karşı uykuda idi. Hepsini Ebû Hanîfe uyandırdı. Zemânın âbidlerinden, zâhidlerinden olan Îsâ bin Mûsâ, Emîr-ül-mü'minîn Ebû Ca'fer Mensûrun yanında idi. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe içeri geldi. Îsâ, Mensûra, bu zât, dünyâ çapında büyük âlimdir dedi. Mensûr, İmâma, ilmi nereden edindin dedi. Hazret-i Ömerin talebelerinden buyurdu. Mensûr da, doğrusu çok sağlam senedin var dedi.

İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe "rahmetullahi aleyh", her gece nemâz kılardı. Kâ'bede uyurken, (Yâ Ebâ Hanîfe! Bana hizmetin hâlisdir. Beni iyi tanıdın. Bu ihlâsından ve ma'rifetinden dolayı seni ve kıyâmete kadar sana tâbi' olanları mağfiret eyledim) sesini işiterek uyandı. Ebû Hanîfe için ve Onun mezhebinde olanlar için, bu ne büyük bir müjdedir! Onun güzel ahlâkı ve temiz sıfatları, ancak ârif olanda ve müctehid imâmlarda bulunabilir. Yetişdirdiği müctehid imâmlardan ve râsih âlimlerden Abdüllah ibni Mubârek ve imâm-ı Mâlik ve imâm-ı Mis'ar ve Ebû Yûsüf ve Muhammed Şeybânî ve imâm-ı Züfer, onun yüksek mertebesinin vesîkalarıdır. Tevâdu' ve hayâsının çokluğundan, halkdan uzaklaşmak, bir köşeye çekilmek istediği hâlde, mezhebini yaymasını, rü'yâda Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" emr edince, fetvâ vermeğe başladı. Mezhebi her yere yayıldı. Tâbi'leri çoğaldı. Çekemiyenleri türedi ise de, hepsi rezîl ve perişân oldular. Âlimler, mezhebinin usûlünü, fürû'unu öğrenip, kitâblar meydâna getirdiler. Naklî ve aklî delîllerini inceleyenler ve anlıyabilenler, onun üstünlüğünü yazdılar. Ebülferec ibni Cevzî, kitâbında, İmâm-ı a'zamı küçültücü haberler nakl ediyor ise de, bunları İmâm-ı a'zamı küçültmek için değil, hasedcilerinin bulunduğunu bildirmek için yazmışdır. Aynı kitâbında, İmâm-ı a'zamı herkesden dahâ çok övmekdedir. Babası Sâbit, hazret-i Alînin yanına gelmişdi. İmâm hazretleri, ona ve çocuklarına hayr ve bereket ile düâ eylemişdi. Bu düâ, İmâm-ı a'zamda zâhir oldu. Eshâb-ı kirâmdan Enes bin Mâlik hazretlerinin ve başka Sahâbîlerin sohbetlerine kavuşarak, Tâbi'înden olmakla da şereflendi.

[İstanbulda neşr edilen arabî **(Ulemâ-ül-müslimîn ve vehhâbiyyûn)** kitâbının altmışikinci sahîfesinde, **(Mîzân-ül kübrâ)** kitâbının müellifi Abdülvehhâb-i Şa'rânî buyuruyor ki, **(Edillet-il-mezâhib)** ismindeki kitâbımı yazacağım zemân, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin ve talebelerinin ictihâdlarını çok inceledim. Herbirinin bir âyet-i kerîmeye, hadîs-i şerîfe veyâ Eshâb-ı kirâmdan

gelen habere dayandığını gördüm. İmâm-ı Mâlik ve imâm-ı Ahmed ve imâm-ı Şâfi'î gibi büyük müctehidler, İmâm-ı a'zamı çok övdüler. Başkalarının lehde ve aleyhde konuşmalarının hiç kıymeti yokdur. Çünki, Mâlikî ve Hanbelî ve Şâfi'î mezhebinde olanların, mezheblerinin İmâmının medh etdiklerini sevmeleri ve övmeleri lâzımdır. Sevmezlerse, kendi mezheblerine uymamış olurlar. Mezheb taklîd edenin, mezhebinin imâmına uyarak, İmâm-ı a'zamı medh etmesi vâcibdir. Birgün, İmâm-ı a'zamın hayâtını yazıyordum. Yanıma bir adam geldi. Bir yazı gösterdi. İmâm-ı a'zama dil uzatmakda idi. Bunu, İmâmın ictihâdlarını anlıyamıyan biri yazmış dedim. Bunları Fahreddîn-i Râzînin kitâbından aldığını söyledi. Fahreddîn-i Râzî, (vefâtı 606 [m. 1209]), imâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin yanında bir talebe gibidir. Yâhud, bir sultân yanındaki köylü gibidir. Yâhud, güneşli havadaki, görünmiyen yıldız gibidir. Köylünün, delîlsiz olarak sultânı kötülemesi harâm olduğu gibi, bizim gibi mukallidlerin, te'vîl istemiyen açık bir nass olmaksızın, mezheb imâmının ictihâdına karşı çıkması, imâm için, derme çatma şeyler söylemesi de harâmdır dedim. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin ictihâd ederek söylediği ahkâmdan birini anlıyamıyan bir mukallidin, bunun hilâfı zâhir olmadıkça bununla amel etmesi vâcibdir.

Ebû Mutî' diyor ki, Küfe câmi'inde İmâm-ı a'zamın yanında idim. Süfyân-ı Sevrî ve imâm-ı Mükâtil ve Hammâd bin Seleme ve imâm-ı Ca'fer Sâdık ve başka âlimler "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" geldiler. Din işlerinde çok kıyâs yapdığını işitdik. Bu, senin için pek zararlı olur. Çünki, ilk kıyâs yapan İblîs idi dediler. İmâm-ı Ebû Hanîfe, sabâhdan Cum'a nemâzına kadar bunlara cevâb verdi. Mezhebini açıkladı. Önce Kur'ân-ı kerîmde arıyorum. Bulamazsam, hadîs-i şerîflerde arıyorum. Yine bulamazsam, Eshâb-ı kirâmın icmâ'larına bakıyorum. Burada da bulamazsam, ihtilâf etdiklerinden birini tercîh ediyorum. Bunu da bulamazsam, kıyâs yapıyorum dedi. Misâller gösterdi. Hepsi kalkıp, İmâmın elini öpdü. Sen âlimlerin efendisisin. Bizi afv et! Bilmeden seni üzdük dediler. Allahü teâlâ, beni de, sizi de afv buyursun dedi.

Ey kardeşim! İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfeye ve Onun mezhebini taklîd eden fıkh âlimlerine "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" dil uzatmakdan kendini koru! Câhillerin sözlerine ve yazılarına aldanma! O yüce imâmın ahvâlini, zühdünü, vera'ını ve ibâdetlerdeki ihtiyâtını, titizliğini bilmiyen dinde reformculara uyarak,

onun delîlleri za'îfdir dersen, kıyâmetde onlar gibi felâkete sürüklenirsin. Sen de, benim gibi, Hanefî mezhebinin delîllerini incelersen, dört mezhebin de sahîh olduğunu anlarsın! Mezheblerin doğru olduğunu öğle güneşini görür gibi, açık olarak anlamak istersen, Ehlullah yoluna sarıl! Tesavvuf yolunda ilerliyerek, ilminin ve amelinin ihlâslı olmasına çalış! O zemân, islâmiyyet bilgilerinin kaynağını görürsün. Dört mezhebin de, fıkh bilgilerini bu kaynakdan alıp yaydıklarını, bu mezheblerin hiçbirinde, islâmiyyet dışında hiçbir hükm bulunmadığını anlarsın. Mezheb imâmlarına ve onları taklîd eden âlimlere karşı edebli, terbiyeli davrananlara müjdeler olsun! Allahü teâlâ, onları kullarına se'âdet yolunu göstermek için rehber, imâm eyledi. Onlar insanlara Allahü teâlânın büyük ihsânıdır. Cennete giden yolun öncüleridirler. Abdülvehhâb-ı Şa'rânînin **(Mîzân-ül-kübrâ)** kitâbının önsözünden terceme temâm oldu.

TENBÎH: Abdülvehhâb-i Şa'rânî "rahmetullahi teâlâ aleyh" Şâfi'îdir. Fahreddîn-i Râzî de Şâfi'î mezhebindedir. İmâm-ı a'zama dil uzatdığı için kendi mezhebindeki Râzîyi nasıl aybladığı yukarıda görülmekdedir. Hanefîlerle Şâfi'îler döğüşerek islâmiyyetin gerilemesine sebeb oldular sözü ile müslimânları aldatmağa çalışan dinde reformcuların, yukarıdaki satırları iyi okuyarak, gafletden uyanmalarını dileriz.]

494 [m. 1101] de vefât etmiş olan Ebû Sa'd Muhammed Hârezmî "rahmetullahi teâlâ aleyh", imâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin kabri üzerine bir türbe ile yanında bir medrese yapdırdı. Kendisi, Sultân Melikşâh-i Selçûkînin vezîrlerinden olup, Merv şehrinde de büyük bir medrese yapdırmışdır.

2 — İmâm-ı Mâlik bin Enes bin Mâlik bin Ebî Âmir Esbahî 90 [m. 708] senesinde, Medînede tevellüd ve 179 [m. 795] da, orada vefât etdi. Yetmiş imâm şehâdet etmedikçe fetvâ vermeğe başlamadım buyurdu. Hocalarımdan pek az kimse vardır ki, benden fetvâ almamış olsun derdi. İmâm-ı Yâfi'î buyuruyor ki, imâmın bu sözü öğünmek için değildir. Allahü teâlânın ni'metini bildirmek içindir. Zerkânî **(Muvattâ)** kitâbını şerh ederken diyor ki, (İmâm-ı Mâlik, meşhûr mezheb imâmıdır. Yükseklerin yükseğidir. Aklı kâmil, fadlı âşikârdır. Resûlullahın hadîs-i şerîflerinin vârisidir. Allahın kullarına, Onun dînini yaydı. Dokuzyüz âlimle sohbet ve istifâde etdi. Kendisi yüzbin hadîs yazdı. Onyedi yaşında ders vermeğe başladı. Dersinde bulunanlar, hocalarının derslerinde bulunanlardan çok idi. Hadîs ve fıkh öğrenmek için, kapı-

sına toplanırlardı. Kapıcı tutmak zorunda kaldı. Önce talebesine, sonra halkdan herkese izn verilir, içeri girerlerdi. Halâya üç günde bir giderdi. Halâda çok bulunmakdan hayâ ediyorum derdi. **(Muvattâ)** kitâbını yazınca, kendi ihlâsından şübhe etdi. Kitâbı suya koydu. Eğer ıslanırsa, bu kitâb bana lâzım değildir dedi. Hiçbir yeri ıslanmadı). Abdürrahmân bin Enes, hadîs ilminde, şimdi yeryüzünde Mâlikden dahâ emîn kimse yokdur. Ondan dahâ akllı bir şahs görmedim. Süfyân-ı Sevrî, hadîsde imâmdır. Fekat, sünnetde imâm değildir. Evzâ'î, sünnetde imâmdır. Fekat, hadîsde imâm değildir. İmâm-ı Mâlik, hadîsde de, sünnetde de imâmdır derdi. Yahyâ bin Sa'îd, imâm-ı Mâlik, Allahü teâlânın kullarına yeryüzünde huccetidir, derdi "rahime-hümallahü teâlâ". İmâm-ı Şâfi'î, (hadîs okunan yerde, Mâlik, gökdeki yıldız gibidir. İlmi ezberlemekde, anlamakda ve korumakda, hiç kimse, Mâlik gibi olamadı. Allah ilminde bana Mâlik kadar kimse emîn değildir. Allahü teâlâ ile aramda huccet, imâm-ı Mâlikdir. Mâlik ile Süfyân bin Uyeyne olmasalardı, Hicâzda ilm kalmazdı) derdi. Abdüllah, babası Ahmed bin Hanbele sordu: Zehrînin talebeleri arasında en kuvvetli hangisidir? Mâlik, her ilmde dahâ kuvvetlidir buyurdu. İbni Veheb diyor ki, Mâlik ve Leys olmasalardı, hepimiz sapıtırdık. Evzâ'î, imâm-ı Mâlikin ismini işitince, o, âlimlerin âlimi, Medînenin en büyük âlimi ve Haremeynin müftîsidir derdi. Süfyân bin Uyeyne imâm-ı Mâlikin vefâtını işitince, yeryüzünde bir benzeri kalmadı. Dünyânın imâmı idi. Hicâzın âlimi idi. Zemânının hucceti idi. Ümmet-i Muhammedin güneşi idi. Onun yolunda bulunalım dedi. Ahmed ibni Hanbel, imâm-ı Mâlikin, Süfyân-ı Sevrîden, Leysden, Hammâddan ve Evzâ'îden üstün olduğunu söylerdi. Süfyân bin Uyeyne diyor ki, **(İnsanlar sıkışacak, Medînedeki âlimden üstün birini bulamıyacaklar)** hadîs-i şerîfi, imâm-ı Mâliki haber veriyor. İmâm-ı Mâlik diyor ki, her gece Resûlullahı "sallallahü aleyhi ve sellem" görüyorum. Mus'ab diyor ki, babamdan işitdim: Mâlik ile Mescid-i Nebevîde idik. Biri gelip, Ebû Abdüllah Mâlik hanginizdir dedi. Gösterdik. Yanına gidip selâm verdi. Boynuna sarılıp, alnından öpdü. Rü'yâda Resûlullahı "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" gördüm. Mâliki çağır buyurdu. Sen geldin. Titriyordun. Râhat ol yâ Ebâ Abdüllah! Otur, göğsünü aç buyurdu. Açınca her yere güzel kokular yayıldı dedi. İmâm-ı Mâlik ağladı ve rü'yânın ta'bîri ilmdir dedi.

3 — İmâm-ı Şâfi'î "rahmetullahi aleyh", ismi Muhammed bin İdrîs bin Abbâs bin Osmân bin Şâfi' olup, sekizinci babası Hâşim

bin Muttalib bin Abd-i Menâfdır. Resûlullahın dedelerinden olan Hâşim, bu Hâşimin amcasıdır. Beşinci babası Sâib, Bedr gazâsında düşman ordusunda idi. Sonra oğlu Şâfi' ile Sahâbî oldular. Bunun için Şâfi'î denildi. Annesi, Hazret-i Hasen soyundan olup şerîfedir. İmâm-ı Şâfi'î, 150 [m. 767] senesinde Gazzede tevellüd ve 204 [m. 820] de Mısrda vefât etdi. İki yaşında iken Mekke-i mükerremeye götürülerek orada küçük iken Kur'ân-ı kerîmi ve on yaşında iken, imâm-ı Mâlikin **(Muvattâ)** hadîs kitâbını ezberledi. Onbeş yaşında, fetvâ vermeğe başladı. O sene, Medîne-i münevvereye giderek, imâm-ı Mâlikden ilm ve feyz aldı. 185 senesinde Bağdâda geldi. İki sene sonra, hac için Mekkeye ve 198 de Bağdâda, 199 da Mısra gelip yerleşdi. Vefâtından uzun zemân sonra Bağdâda götürülmek istendi. Kabri kazılırken misk kokusu yayıldı. Bulunanlar serhoş oldular. Kazmakdan vaz geçdiler. İlm, amel, zühd, ma'rifet, zekâ, hâfıza ve neseb bakımlarından zemânındaki imâmların en üstünü idi. Önce olanların çoğunun da üstünde idi. Mezhebi her yere yayıldı. Haremeyn ve Erd-ı Mukaddes [ya'nî Filistin] temâmen Şâfi'î oldu. **(Kureyş âlimi yeryüzünü ilm ile doldurur)** hadîs-i şerîfi, imâm-ı Şâfi'îde zuhûr eyledi. Abdüllah, babası Ahmed bin Hanbelin imâm-ı Şafi'îye çok düâ etdiğini görüp sebebini sordukda: Oğlum! İmâm-ı Şâfi'înin insanlar arasındaki yeri, gökdeki güneş gibidir. O, rûhların şifâsıdır dedi. O zemânki **(Muvattâ)** kitâbında önce dokuzbinbeşyüz hadîs vardı. Sonra kısaltıp şimdi elde bulunan yapıldı. Bunda binyediyüz kadar hadîs vardır. **(Nâsır-üs-sünne)** [dînin yardımcısı] lakabını aldı. Dört sene gibi kısa bir zemânda yeni bir mezheb getirmesi, bir hârika oldu. Hâl tercemesini ve üstünlüğünü bildiren kırkdan fazla kitâb yazılmışdır.

4 — İmâm-ı Ahmed bin Hanbel Şeybânî Merûzî, 164 [m. 780] senesinde Bağdâdda tevellüd ve 241 [m. 855] de orada vefât etdi. Hadîs ve fıkh ilmlerinde imâm idi. Sünnetin inceliklerinde ve hakîkatinde de mâhir idi. Zühd ve vera' ile meşhûr idi. Hadîs-i şerîf toplamak için, Kûfeye, Basraya, Mekke-i mükerremeye, Medîne-i münevvereye, Yemene, Şâma ve Elcezîreye gitdi. İmâm-ı Şâfi'îden fıkh öğrendi. O da, bundan hadîs aldı. İbrâhîm-i Harbî diyor ki, Ahmed ibni Hanbeli gördüm. Allahü teâlâ her ilmi ona vermişdi. Kuteybe bin Sa'îd diyor ki, imâm-ı Ahmed; Sevrî ve Evzâ'î ve Mâlik ve Leys bin Sa'd zemânlarında bulunsaydı, hepsinden ileride olurdu. Bir milyon hadîs-i şerîf ezberledi. İmâm-ı Şâfi'î Mısrdan mektûb gönderdi. Okuyunca ağladı. Sebebi sorulunca rü'yâda Resûlullahı görmüş. Ebû Abdüllah Ahmed bin

Hanbele mektûb ile benden selâm yaz ve de ki, Kur'ân-ı kerîmin mahlûk olduğu kendisinden sorulacak. Cevâb vermesin buyurmuş, dedi. Cenâzesinde sekizyüzbin erkek ve altmışbin kadın bulundu. Vefât etdiği gün, yirmibin yehûdî ve nasrânî ve mecûsî müslimân oldu.

Ehl-i sünnetin bu dört imâmı, hadîs-i şerîf ile medh olunan, ikinci asrın en iyileridir. Dördü de, **(İhsânda onlara** (ya'nî Eshâb-ı kirâma) **tâbi' olanlardan Allahü teâlâ râzıdır)** âyet-i kerîmesine dâhildir. Bir kimse, bu büyüklere tâbi' olmayıp, zemânların en kötüsünde, câhil ve alçak insanlar arasında bulunan birisine uyarsa, bunun aklı olmadığı anlaşılır. Allahü teâlâ, **(Ülül-emre itâ'at ediniz!)** buyurdu. Ülül-emr, âlimlerdir. Yâhud âlimlerin fetvâlarını icrâ eden hükûmetlerdir. Her iki tefsîre göre, mezheb imâmlarına uymak vâcib olmakdadır. Fahreddîn-i Râzî kıyâsın delîl olduğunu ve mukallidin, âlimleri taklîd etmesinin vâcib olduğunu, bu âyet-i kerîmeden çıkarmışdır. Mutlak müctehid olmıyan âlimlerin de, âmî ve mukallid olduklarını, üsûl âlimleri sözbirliği ile bildirdiler. Müctehidlerin sözbirliği ile bildirdiklerinden ayrılmanın harâm olduğu, Nisâ sûresinin yüzondördüncü âyetinden anlaşılmakdadır. **(Eşedd-ül-cihâd)**dan terceme temâm oldu.

(İcmâ') ve **(Kıyâs)** hakkında **(Hüsâmî)**de geniş bilgi vardır. Hüsâmînin **(El-müntehab fi-üsûl-il-mezheb)** ismindeki bu kitâbı, **(Hâmî)** denilen ta'lîki ile birlikde, Pâkistânda yeniden basılmışdır. Üsûl âlimlerinden Muhammed bin Muhammed Hüsâmüddîn 644 [m. 1246] senesinde Fergânede vefât etmişdir. Otuzüçüncü maddenin sonuna bakınız!

44 — **(Hadîkat-ün-nediyye)**nin birinci bâbının üçüncü faslında, Abdülganî Nablüsî "rahmetullahi aleyh" buyuruyor ki, âyet-i kerîmede meâlen, **(Allahü teâlâ kullarına kolaylık gösterilmesini istiyor. Güçlük çekmelerini istemiyor)** buyuruldu. Hadîs-i şerîfde, **(Allahü teâlâ azîmetlerin yapılmasını sevdiği gibi, ruhsatların yapılmasını da sever)** buyuruldu. Ya'nî, izn verdiği kolaylıkları yapmağı da sever. Bunu yanlış anlamamalıdır. İmâm-ı Münâvî, **(el-Câmi'us sagîr)** şerhinde (Mezheblerin kolaylıklarını toplayıp, bir kolaylıklar mezhebi yapmak câiz değildir. Böyle yapmak, islâmiyyetden ayrılmak olur) dedi. İbni Abdisselâm (İslâmiyyetden ayrılmıyacak şekilde toplamak câiz olur) dedi. İmâm-ı Sübkî "rahmetullahi teâlâ aleyh" (İhtiyâç ve zarûret olduğu zemân, kolayına gelen mezhebe geçmek câizdir. Fekat, zarûret olmadan geçmek câiz olmaz. Çünki, dînini kayırmak için değil, kendini ka-

yırmak için olur. Sıksık mezheb değişdirmek de câiz değildir) dedi. **(Hülâsat-üt-tahkîk fî-beyân-i hükm-it-taklîd vet-telfîk)** ismindeki kitâbda, mezheb taklîdi üzerinde geniş bilgi verdik. [Bu kitâb, 1974 de İstanbulda, arabî olarak ofset yolu ile neşr edilmişdir.]

Halâli harâm etmek ve harâmı halâl etmek için **(Hîle-i şer'ıyye)** yapmak, câiz değildir. Ya'nî, Allahü teâlânın sevdiği ruhsatlardan değildir. Böyle yapılan hîleye **(Hîle-i bâtıla)** denir. İbn-ül-izz, başka mezhebi taklîd etmeği anlatırken, (Mezheb imâmlarının sözlerini anlamayıp ve edille-i şer'ıyyeyi bilmeyip, hîle-i şer'ıyyeleri kendi arzûsuna vâsıta kılmakdan sakınmalıdır!) buyurmakdadır. Mukallidlerin, edille-i şer'ıyyeyi bilmedikleri meydândadır. Mezheb imâmlarından işitdikleri hîle sözünü de, keyflerine göre kullanmakdadırlar. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe hîle-i şer'ıyye öğreten müftîlerin cezâlandırılmasını söylemişdir. [**(Hîle-i şer'ıyye)**nin ne demek olduğu **(Fetâvel-Hindiyye)**nin altıncı cüz'ünde ve **(El-Besâir limünkiri-t-tevessül-i bi-ehl-il-mekâbir)** kitâbında uzun yazılıdır.]

Allahü teâlânın sevdiği ruhsat, kendi emrlerini yaparken zarûret hâline düşenler için, bildirmiş olduğu kolaylıkları yapmakdır. Yoksa, emrleri yapmakdan kurtulmak ve aklına, görüşüne göre kolaylık aramak câiz değildir. Necmüddîn-i Gazzî "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Hüsn-üt-tenebbüh)** kitâbında, (Şeytân insana, Allahü teâlânın bildirdiği kolaylıkları yapdırmaz. Meselâ mest üzerine mesh etdirmez. Ayaklarını yıkatdırır. Ruhsat ile amel etmeli. Fekat, hiçbir zemân mezheblerin kolaylıklarını aramamalıdır. Çünki, mezheblerin kolaylıklarını toplamak harâmdır. Şeytân yoludur) diyor.

Selef-i sâlihînden çoğu, sıkıntılar çekdi. Ağır ibâdetler yapdı. Sen onlar gibi yapma! Sen, Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde açıkça bildirilmiş olan kolaylık yolunu tut! O büyüklere de dil uzatma! Onlar senden dahâ çok bilgili ve anlayışlı idi. Sen, onların bildiklerini bilmiyorsun. Bilmediğin, anlamadığın şeylere karışma ve bunlara uyma! Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden anladığına güvenip de, o büyüklere karşı gelmekden de kendini koru! Onlar, Kur'ân-ı kerîmi ve hadîs-i şerîfleri senden dahâ iyi anlamışlardı. Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" zemânına, senden dahâ yakın oldukları için ve ma'rifet-ullah ile aklları aydınlanmış olduğu için ve sünnete çok sarılmış oldukları için ve ihlâsları, yakînleri, tevhîdleri ve zühdleri çok olduğu için senden

ve senin gibilerden dahâ iyi biliyorlardı. Ey zevallı din adamı! Gece gündüz, mi'denin ve nefsinin isteklerini düşünüyor, onların arkasında koşuyorsun. Bunlara kavuşabilmek için, biraz din bilgisi edinmişsin. Küçücük sermâyen ile kendini din adamı sanıyorsun. Selef-i sâlihîn ile "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" boy ölçüşmeğe kalkışıyorsun. Ömrlerini ilm öğrenmekle ve öğretmekle geçiren, sâlih amellerle kalblerini temizliyen, halâl lokma yimek ve harâmlardan kurtulmak için, şübhelilerden titizlikle sakınan, o din büyüklerine dil uzatma! Onlar senden çok yüksek idi. Senin bu hâlin, serçenin, yimekde, içmekde, doğan kuşu ile yarış etmesine benzemekdedir. O büyüklerin riyâzetleri, ibâdetleri, bütün sözleri ve ictihâdları, Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere uygun idi. Selef-i sâlihîn azîmet ile amel ederler. Müslimânlara da, ruhsat ile hareket etmeleri için fetvâ verirlerdi.

Mukallidin îmânı sahîhdir. Fekat, istidlâli terk etdiği için, âsî, fâsıkdır. Ehl-i sünnet âlimlerinin çoğu "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" böyle söyledi. Ya'nî, düşünmeden, anlamadan, yalnız başkasından işiterek, öğrenerek îmân eden kimse, mü'mindir ve müslimândır. Evliyânın kerâmeti hakdır. Diri iken de, ölü iken de, kerâmetleri olabilir. Hazret-i Meryemin ve Eshâb-ı Kehfin ve Süleymân aleyhisselâmın vezîri olan Âsaf bin Berhiyânın kerâmetleri Kur'ân-ı kerîmde bildirilmişdir. Kerâmet, Ehl-i sünnet âlimlerinde hâsıl olan, aklın ve fennin yapamıyacağı şeylerdir. Ehl-i sünnet olmıyanlarda kerâmet hâsıl olmadığı için, yetmişiki bid'at fırkasının hiçbiri, kerâmete inanmadı.

Müctehid, âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden birini delîl olarak arayıp, seçerken yanılmaz. Bulduğu delîlden hükm çıkarırken yanılabilir. Bunun için, yanılmıyan müctehide on sevâb verilir. Yanılan müctehide bir sevâb verilir. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", Amr ibni Âs "radıyallahü teâlâ anh"a Nass bulamadığı işler için, **(Kendin hükm çıkar! Yanılmazsan on sevâb, yanılırsan bir sevâb kazanırsın)** buyurdu. Bir sevâb, ictihâd için uğraşmasına karşılık değil, delîli bulmakda isâbet etdiği içindir. Delîli bulmakda da yanılırsa sevâb verilmez. Bundan çıkardığı hükme uyanlara azâb da yapılmaz. Allahü teâlâ katında hak birdir. Ya'nî, çeşidli olan ictihâdlardan yalnız biri doğrudur. Diğerleri yanlışdır. **(Mu'tezile)** fırkasındaki âlimlere göre müctehid hiç yanılmaz. Onlara göre, hak birden fazla olur. **(Mirkât-ül-vüsûl)** şerhi olan **(Mir'ât-ül-usûl)** kitâbında, ictihâd hakkında geniş bilgi vardır. Bu kitâbı ve şerhini de Molla Hüsrev yazmışdır.

Hadîs-i şerîfde, üçüncü asrdan sonra, yalan ve iftirânın çoğalacağı bildirildi. Bid'atler, dalâletler artacakdır. İ'tikâdda ve amelde, Selef-i sâlihînin yolundan ayrılanlar, sapanlar çoğalacakdır. Kitâba, Sünnete ve Selef-i sâlihînin icmâ'ına sarılan fıkh âlimleri ve tesavvuf yollarının sâlikleri "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" kurtulacak, bunlardan ayrılanlar felâkete sürükleneceklerdir. Fıkh âlimleri ve tesavvuf yolunun mütehassısları kıyâmete kadar bulunacak. Fekat kimler olduğu kesin olarak bilinmiyecekdir. Ancak, müslimânların sözbirliği ile şehâdet etdikleri kimseler belli olacakdır.

Her müslimânın **(İlmihâl)** öğrenmesi farz-ı ayndır. Allahü teâlâ, **(Bilenlerden sorup öğreniniz!)** buyurdu. Bilmiyenlerin, âlimlerden ve bunların kitâblarından öğrenmeleri lâzım oldu. Bunun için, hadîs-i şerîfde, **(İlm öğrenmek, erkeklere de kadınlara da farzdır)** buyuruldu. Bu emrler, beden ile ve kalb ile yapılması ve sakınılması lâzım olan bilgileri, **(İlmihâl)** kitâblarından öğrenmek lâzım olduğunu ve câhil din adamlarının, mezhebsizlerin [ve hele dinde reformcuların] sözlerine, kitâblarına aldanmamağı göstermekdedir.

Doğru yolun âlimleri sözbirliği ile bildirdiler ki, her müslimânın Ehl-i sünnet i'tikâdını kısa olarak ve günlük işlerindeki ve ibâdetlerdeki farzları ve harâmları iyice öğrenmeleri farz-ı ayndır. Bunları ilmihâl kitâblarından öğrenmezse, **(Bid'at sâhibi),** ya'nî mezhebsiz, sapık veyâ **(Mülhid),** ya'nî kâfir [Allahın düşmanı] olur. Bunların fazlasını ve arabî lisânının oniki âlet ilmini öğrenmek ve tefsîr ve hadîs-i şerîf ve fen ve tıb bilgilerini, hesâb, ya'nî matematik öğrenmek, farz-ı kifâyedir. Bu farz-ı kifâyeyi, bir şehrde, bir kişi öğrenirse, bu şehrde bulunanların öğrenmeleri farz olmaz. Müstehab olur. Şehrde fıkh kitâblarının bulunması da, islâm âlimlerinin bulunması gibidir. Böyle şehrde, fıkh bilgilerinin fazlasını ve tefsîr ve hadîs öğrenmek hiç kimseye farz olmaz. Müstehab olur. Ahkâmın delîllerini bulup incelemek, hiçbir zemân, hiçbir kimseye farz değildir. Yalnız âlimlere her zemân, müstehabdır. Müstehab ilmleri öğrenmek, nâfile ibâdet yapmakdan dahâ sevâbdır. Hükûmet bulunmadığı zemânlarda, bunun vazîfesini âlimler yapar. İlmi ile amel eden âlimlerin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" emrlerine tâbi' olmak vâcib olur. **(Hadîka)**dan terceme temâm oldu.

Kişi noksânını bilmek gibi irfân olmaz!

45 — Din düşmanlarının, müslimânları aldatarak, islâmiyyeti içerden yıkmak için, din adamı şekline girmeleri, dahâ Eshâb-ı kirâm zemânında başladı. Din adamı kılığında çalışan bu islâm düş-

manlarına **(Zındık)** veyâ **(Dinde reformcu)** ve **(Fen Yobazı)** denir. Yetmişiki bid'at fırkasının hepsi Ehl-i sünnet değildir. Bunların en kötüsü, şî'îler ile vehhâbîlerdir. Bunlar, her asrda câhilleri aldatıp dinden çıkardılar ise de, islâmiyyete zarar yapamadılar. Çünki, her asrda çok sayıda fıkh âlimleri ve tesavvuf büyükleri vardı. Bu hakîkî din adamları, sözleri ile ve yazıları ile müslimânları uyarıyor, aldanmalarını önliyorlardı. Şimdi, din âlimi azaldığı için, din düşmanları meydânı boş buldular. Din adamı olarak ortaya çıkıp islâmiyyete saldırıyorlar. Müslimânların, bu sinsi düşmanları, tanıyabilmeleri için, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarını bulup okumaları, bilmeleri lâzımdır. Dört mezhebin âlimleri, ehl-i sünnet âlimidir. Dördünün îmân bilgileri aynıdır. İbâdet bilgilerinde de farkları pek azdır. Bu farklar, Allahü teâlânın merhametinin netîcesidir. İslâm âlimlerini tanıtmak için, Muhammed Ma'sûm-i Fârûkî Serhendînin "kaddesallahü teâlâ sirrehül'azîz" **(Mektûbât)**ından 2-110 [ikinci cild yüzonuncu] mektûbunu terceme ediyoruz:

İKİNCİ CİLD, 110.cu MEKTÛB

İslamiyyete uymıyan ve sapık yola kaymış olan [bid'at sâhibi ile ve fâsık] ile arkadaşlık etmeyiniz! Bid'at sâhibi olan din adamlarının yanlarına yaklaşmayınız! Yahyâ bin Muâz-ı Râzî "kuddise sirruh" (Üç kimseden kaçınız. Yanlarına yaklaşmayınız) buyurdu. Bu üç kimse, gâfil, sapık din adamı ve zenginlere yaltakcılık eden hâfız ve dinden haberi olmıyan tarîkatcılardır. Din adamı olarak ortaya çıkan bir kimse, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" sünnetine uymazsa, (ya'nî islâmiyyete yapışmazsa) ondan kaçmalı, yanına yaklaşmamalı, kitâblarını almamalı, okumamalıdır. Onun bulunduğu köyde bile bulunmamalıdır. Ona ufak yakınlık, insanın dînini yıkar. O, din adamı değil, sinsi bir din düşmanıdır. İnsanın dînini,îmânını bozar. Şeytândan dahâ çok zararlıdır. Sözü yaldızlı ve pek te'sîrli olsa da ve dünyâyı sevmiyor görünse de, nemâz kılsa da, yırtıcı hayvanlardan kaçar gibi, ondan kaçmalıdır. İslâm âlimlerinden Cüneyd-i Bağdâdî "kuddise sirruh" buyurdu ki, (İnsanı se'âdet-i ebediyyeye kavuşduracak tek bir yol vardır. O da, Resûlullahın izinde bulunmakdır). Yine O buyurdu ki, (Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în "yazdığı tefsîr kitâblarını okumıyan ve hadîs-i şerîflerin gösterdiği yolda olmıyan din adamına uymayınız! Çünki, islâm âlimi, Kur'ân-ı kerîmin ve hadîs-i şerîflerin gösterdiği yolda olur). Yine O buyurdu ki, (Selef-i sâlihîn, doğru yolda idiler. Sâdık idiler. Allahü teâlânın sevgisine, rızâsına kavuşmuşlardı. Onların yolu, Kur'ân-ı kerîmin ve hadîs-i şerîflerin gösterdiği yol idi.

Bu doğru yola sımsıkı sarılmışlardı).

[Bundan anlaşılıyor ki, Resûlullahın yolu, Selef-i sâlihînin yoludur. Selef-i sâlihîn, ilk iki asrın müslimânlarıdır. Ya'nî, selef-i sâlihîn deyince, Eshâb-ı kirâmın hepsi ile Tâbi'înin ve Tebe'i tâbi'înin büyükleri anlaşılıyor. Dört mezheb imâmı, bu büyüklerdendir. O hâlde, Resûlullahın yolu, dört mezhebin fıkh, akâid ve tesavvuf kitâblarında bildirilmiş olan **(Ahkâm-ı islâmiyye bilgileri)**dir. Bu yola **(Ehl-i Sünnet Yolu)** denir. Dört mezhebin kitâblarından ayrılan kimse, ahkâm-ı islâmiyyeden ayrılmış olur. Böyle olduğunu, Ehl-i sünnet âlimleri sözbirliği ile bildirmişdir. Tahtâvî, **(Dürr-ül-muhtâr)**ın zebâyıh kısmı hâşiyesinde, bu sözbirliğini açık olarak yazmakdadır.]

Her asrda bulunan tesavvuf büyükleri ve fıkh âlimleri, Selef-i sâlihînin, ya'nî Ehl-i sünnet âlimlerinin yolunda idi. Hepsi islâmiyyete bağlı idi. Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" vâris olmakla şereflenmişlerdi. Sözlerinde, işlerinde ve ahlâklarında, islâmiyyetden kıl kadar ayrılmamışlardı.

Tekrâr tekrâr yazıyorum ki, Resûlullaha uymakda gevşek olanları, ahkâm-ı islâmiyyeden, ya'nî Onun ışıklı yolundan ayrılanları din adamı sanmayınız! Onların yaldızlı sözlerine ve ateşli yazılarına aldanmayınız! Yehûdîler, hıristiyanlar ve budist, berehmen denilen Hind kâfirleri ve mezhebsizler, tatlı ve yanık sözlerle, hîleli mantıklarla, kendilerinin doğru yolda olduklarını, insanları iyiliğe, se'âdete çağırdıklarını bildiriyorlar. Ebû Amr bin Necîd buyurdu ki, (Kendisi ile amel olunmayan ilmin, sâhibine zararı, fâidesinden dahâ çokdur). Bütün se'âdetlerin yolu islâmiyyete uymakdır. Kurtuluş yolu, Resûlullahın izinde olmakdır. Hak ile bâtılı ayıran alâmet, Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" uymakdır. Onun dînine ya'nî ahkâm-ı islâmiyyeye uymıyan her söz, her yazı ve her iş kıymetsizdir. Hârika, açlıkla ve riyâzet çekmekle hâsıl olur. Yalnız müslimânlara mahsûs değildir. Abdüllah ibni Mubârek "rahmetullahi aleyh" 181 [m. 797] de vefât etmişdir. Buyurdu ki, (Müstehabları yapmakda gevşek davranan, sünnetleri yapamaz. Sünnetleri yapmakda gevşeklik de, farzların yapılmasını zorlaşdırır. Farzlarda gevşek davranan da, ma'rifete, Allahü teâlânın rızâsına kavuşamaz). Bunun içindir ki, hadîs-i şerîfde, **(Günâh işlemek, insanı küfre sürükler)** buyuruldu. Evliyânın büyüklerinden Ebû Sa'îd Ebülhayr 440 [m. 1049] da vefât etmişdir. Kendisine sordular. Filanca kimse su üstünde yürüyor. Buna ne dersiniz? Bunun kıymeti yokdur. Ördek ve kurbağa da suda yüzer dedi. Filan adam havada uçuyor dediler. Sinek ve çaylak da uçuyor. Sinek kadar kıymeti var dedi. Filan kimse, bir anda şehrden şehre gidi-

yor dediler. Şeytân da, bir solukda şarkdan garba gidiyor. Böyle şeylerin dînimizde kıymeti yokdur. Merd olan, herkesin arasında bulunur. Alışveriş yapar, evlenir. Fekat, bir an Rabbini unutmaz buyurdu. Evliyânın büyüklerinden Ebû Alî Rodbârî Cüneyd-i Bağdâdînin talebesindendir. 321 [m. 933] de, Mısrda vefât etmişdir. Kendisine sordular: Bir din adamı, çalgı dinliyor. [Yabancı kadınlarla, kızlarla arkadaşlık yapıyor. Karısını, kızlarını çıplak gezdiriyor.] Kalbim temizdir. Sen kalbe bak diyor. Buna ne dersin dediklerinde, onun gideceği yer Cehennemdir buyurdu. Ebû Süleymân-ı Dârânî, Şâmın Darya köyünde yerleşmiş ve 205 [m. 820] de orada vefât etmişdir. Buyurdu ki, (Düşüncelerimi, niyyetlerimi önce Kitâb ile ve Sünnet ile karşılaşdırıyorum. Bu iki âdil şâhide uygun olanları söyliyor ve yapıyorum). Hadîs-i şerîfde, **(Bid'at sâhibleri Cehenneme gideceklerdir)** buyuruldu. Bir hadîs-i şerîfde, **(Bid'at ortaya çıkaran ve bunu yapan kimseye şeytân çok ibâdet yapdırır. Onu çok ağlatır)** buyuruldu. Yine hadîs-i şerîfde, **(Allahü teâlâ, bid'at işliyenin oruclarını, nemâzlarını, haclarını, ömrelerini, cihâdlarını, farzlarını ve nâfile ibâdetlerini kabûl etmez. Bunlar, yağdan kıl çıkar gibi islâmdan çıkarlar)** buyuruldu. [Bu hadîs-i şerîf, dinde reform, değişiklik yapan, meselâ nemâzı, ezânı radyo ile, hoparlörle okuyan, nemâz vaktini minârede ışık yakarak bildiren din adamlarının zuhûr edeceklerini haber vermekdedir.] Şeyh ibni Ebî Bekr Muhammed bin Muhammed Endülüsî, Mısrda yaşamış, 734 [m. 1334] de vefât etmişdir. **(Me'âric-ül-hidâye)** kitâbında diyor ki, (Doğruyu tanı, doğru ol! Kâmil insanın her işi, düşünceleri, sözleri, ahlâkı, Resûlullaha "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" tam uygun olur. Çünki, bütün se'âdetlere, Ona uymakla kavuşulur. Ona uymak, islâmiyyete yapışmak demekdir).

Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" uymak nasıl olur? Bunlardan mühim olanlarını bildiriyorum:

Günâh işleyince, hemen tevbe etmelidir. Gizli işlenen günâhın tevbesi gizli olur. Açık işlenmiş günâhın tevbesi açık olur. Tevbeyi gecikdirmemelidir. **(Kirâmen kâtibîn)** melekleri, günâhı hemen yazmaz. Tevbe edilirse, hiç yazılmaz. Tevbe edilmezse yazarlar. Ca'fer bin Sinân "kuddise sirruh" buyurdu ki, (Günâha tevbe etmemek, bu günâhı yapmakdan dahâ fenâdır). Hemen tevbe etmiyen de, ölmeden önce tevbe etmelidir. Vera' ve takvâyı elden bırakmamalıdır. **(Takvâ)** açıkca yasak edilmiş olan şeyleri, **(Vera')** şübheli şeyleri yapmamakdır. Yasak edilenlerden sakınmak, emr olunanları yapmakdan dahâ fâidelidir. Büyüklerimiz buyurdu ki, (İyiler de, kötüler de, iyilik yapar. Fekat, yalnız sıddîklar, iyiler,

günâhdan sakınır). Ma'rûf-i Kerhî hazretleri [Fîrûz isminde bir hıristiyanın oğlu idi. İmâm-ı Alî Rızânın âzâdlısıdır. Sırrî Sekâtînin, Sırrî de Cüneyd-i Bağdâdînin hocasıdır "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în". 200 [m. 815] de Bağdâdda vefât etdi.] Buyurdu ki, (Yabancı kadına bakmakdan pek sakınınız! Hattâ dişi koyuna bile bakmayınız!). Hadîs-i şerîfde, **(Kıyâmet günü Allahü teâlânın huzûruna kavuşanlar, vera' ve zühd sâhibleridir)** buyuruldu. Yine hadîs-i şerîfde, **(Vera' sâhibinin nemâzı makbûl olur). (Vera' sâhibi ile birlikde bulunmak ibâdetdir. Onunla konuşmak sadaka vermek kadar sevâbdır)** buyuruldu. Kalbinin ürperdiği işi yapma! Nefsine uyma! Şübhe etdiğin işlerde kalbine danış! Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Nefse sükûnet ve kalbe ferahlık veren iş, iyi işdir. Nefsi azdıran, kalbe heyecan veren iş günâhdır).** Yine hadîs-i şerîfde, **(Halâl olan şeyler bellidir. Harâmlar da bildirilmişdir. Şübheli olanlardan kaçınız. Şübhesiz bildiklerinizi yapınız!)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf gösteriyor ki, şübhe edilen ve kalbi sıkan şeyi yapmamalı. Şübhe edilmiyeni yapmak câiz olur. Bir hadîs-i şerîfde, **(Allahü teâlânın, Kur'ân-ı kerîmde halâl etdiği şeyler halâldir. Kur'ân-ı kerîmde bildirmediği şeyleri afv eder)** buyuruldu. Şübheli bir şeyle karşılaşınca, eli kalb üzerine koymalı. Kalb çarpması artmazsa, o şeyi yapmalı. Eğer, fazla çarparsa yapmamalıdır. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Elini göğsüne koy! Halâl şeyde kalb sâkin olur. Harâm şeyde çarpıntı olur. Şübheye düşersen yapma! Din adamları fetvâ verseler de yapma!).** Îmânı olan, büyük günâha düşmemek için, küçük günâhdan kaçar.

Bütün ibâdetlerini, iyiliklerini kusûrlu bilmelidir. Allahü teâlânın emrlerini tam yapamadığını düşünmelidir. Ebû Muhammed Abdüllah bin Menâzil "kuddise sirruh" buyurdu ki, (Allahü teâlâ çeşidli ibâdetleri bildirdi. Sabrı, sıdkı, nemâzı, orucu ve seher vaktleri istiğfâr etmeği buyurdu. İstiğfârı en sonra söyledi. Böylece kula, bütün ibâdetlerini, iyiliklerini kusûrlu görüp, hepsine afv ve magfiret dilemesi lâzım oldu). Abdüllah Menâzilin mürşidi Hamdûn Kassâr, 271 [m. 884] de Nişâpûrda vefât etmişdir. Ca'fer bin Sinân "kuddise sirruh" buyurdu ki, (İbâdet ve iyilik yapanların, kendilerini, günâh işliyenlerden üstün görmeleri, onların günâhlarından dahâ fenâdır). Alî Mürte'iş "kuddise sirruh" hazretleri, Ramezân-ı şerîfin yirmisinden sonra i'tikâfı bırakıp câmi'den dışarı çıkdı. Niçin çıkdın dediklerinde, hâfızların tegannî ile okuduklarını ve bununla öğündüklerini görünce, içerde duramadım buyurdu.

Kendinin ve çoluk çocuğunun nafakasını halâldan kazanmak için çalışmalıdır. Bunun için, ticâret, san'at yapmak lâzımdır. Se-

lef-i sâlihîn “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în”, hep böyle çalışıp kazanırlardı. Halâl kazanmanın sevâblarını bildiren pekçok hadîs-i şerîf vardır. Muhammed bin Sâlim hazretlerine: Çalışıp kazanalım mı, yoksa yalnız ibâdet yapıp tevekkül mü edelim dediklerinde, (Tevekkül etmek, Resûlullahın hâlidir. Çalışıp kazanmak da, Onun “sallallahü aleyhi ve sellem” sünnetidir. Çalışıp da tevekkül ediniz) buyurdu. Ebû Muhammed bin Menâzil, (Çalışıp da tevekkül etmek, bir yere çekilip ibâdet yapmakdan hayrlıdır) buyurdu.

Yimekde, içmekde adâleti, ya’nî orta hâlde olmağı gözetmelidir. Gevşeklik verecek kadar çok yimemeli. İbâdet yapamıyacak kadar da, perhîz etmemelidir. Evliyânın büyüklerinden Şâh-i Nakşibend “kuddise sirruh” hazretleri buyurdu ki, (İyi yi, iyi çalış!). Sözün kısası, ibâdet ve iyilik yapmağa yardımcı olan herşey, iyi ve mubârekdir. Bunları azaltanlar da, yasakdır. Her iyi işde, niyyete dikkat etmelidir. İyi niyyet olmadıkça, o işi yapmamalıdır.

İslâmiyyete uymıyanlardan, bid’at ve günâh işleyenlerden uzlet etmeli, ya’nî bunlarla görüşmemelidir. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Hikmet, on kısmdır. Dokuzu uzletdedir. Biri de, az konuşmakdadır.)** Böyle insanlarla zarûret kadar görüşmelidir. Vaktleri, çalışmakla, zikr, fikr ve ibâdetle geçirmelidir. Eğlenecek zemân, öldükden sonradır. Sâlih, temiz ve ehl-i sünnet olan müslimânlarla “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în” görüşmeli, onlara fâideli olmalı ve onlardan fâidelenmelidir. Ehl-i sünnet olmak, dört mezhebden birinde olmak demekdir. Lüzûmsuz, fâidesiz sözlerle, zemânları zâyi’ etmemelidir. [Zararlı kitâbları, gazeteleri okumamalı, böyle radyoları, televizyonları dinlememeli, seyr etmemelidir. İslâm düşmanlarının kitâbları, gazeteleri, radyoları, televizyonları, dîni, islâmiyyeti yok etmek için sinsice çalışıyor. Gençleri, dinsiz, ahlâksız yapmak için, plânlar kuruyorlar. Bunların tuzaklarına düşmemelidir.]

İyi, kötü, herkese, güler yüz göstermeli. [Fitne çıkarmamalı. Düşman kazanmamalıdır. Hâfız-ı Şîrâzînin, dostlara doğru söylemeli, düşmanları güler yüzle ve tatlı dil ile idâre etmelidir sözüne uymalıdır.] Afv dileyenleri afv etmelidir. Herkese karşı iyi huylu olmalıdır. Kimsenin sözüne karşı gelmemeli. Münâkaşa etmemelidir. Herkese yumuşak söylemeli, sert söylememelidir. Şeyh Abdüllah Bayal “kuddise sirruh” buyurdu ki, (Tesavvuf, nemâz ve oruc ve geceleri ibâdet etmek demek değildir. Bunları yapmak her insanın kulluk vazîfesidir. Tesavvuf, insanları incitmemekdir. Bunu hâsıl eden, vâsıl olmuşdur). Evliyânın başka insanlardan

nasıl ayırd edilebileceğini, Muhammed bin Sâlim "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" hazretlerinden sordular. (Sözlerinin yumuşak olması ve huylarının güzel olması ve yüzünün güler olması ve ihsânının bol olması ve konuşurken i'tirâz etmemesi ve özr dileyenleri afv etmesi ve herkese merhametli olması ile anlaşılır) buyurdu. Ebû Abdüllah Ahmed Makkarî buyurdu ki, (Fütüvvet demek, gücendiğin kimseye iyilik etmek, sevmediğine ihsânda bulunmak ve sıkıldığın kimseye güler yüzlü olmakdır).

Az konuşmalı, az uyumalı ve az gülmelidir. Kahkaha ile gülmek, kalbi karartır. Çalışmalı, fekat karşılığını Allahü teâlâdan beklemelidir. Onun emrlerini yapmakdan zevk duymalıdır. Yalnız Ona güvenince, O, her dileği ihsân eder. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Allahü teâlâ yalnız Ona güvenenin her dilediğini verir ve bütün insanları buna yardımcı yapar.)** Yahyâ bin Mu'âz-ı Râzî "rahmetullahi teâlâ aleyh" 258 [m. 872] de Nişâpûrda vefât etdi. Buyurdu ki, (Allahü teâlâyı sevdiğin kadar, herkes seni sever. Allahü teâlâdan korkduğun kadar herkes senden korkar. Allahü teâlâya kulluk etdiğin mikdârda, herkes sana yardımcı olur). Kendi çıkarlarının arkasında koşma! Ebû Muhammed Abdüllah Râşî "rahmetullahi teâlâ aleyh" 367 [m. 978] de Bağdâdda vefât etmişdir. Buyurdu ki, (Allahü teâlâ ile insan arasında olan en büyük perde, kendi nefsini düşünmesidir ve kendisi gibi âciz olan bir kula güvenmesidir. İnsanların değil, Allahü teâlânın sevgisine kavuşmağı düşünmelidir). Âileye ve çocuklarına karşı tatlı dilli ve güler yüzlü olmalıdır. Onların haklarını yerine getirecek kadar aralarında bulunmalıdır. Onlara bağlanmak, Allahü teâlâdan yüzçevirecek kadar olmamalıdır.

Din işlerinde, câhil ve fâsık olan din adamlarına danışmamalıdır. Mezhebsizlerle ve dünyâya düşkün olanlarla birlikde bulunmamalıdır. Her işde, sünnete uymalı, bid'atden sakınmalıdır. Neş'eli zemânlarda, islâmiyyetin dışına taşmamalı. Sıkıntılı anlarda, Allahü teâlâdan ümmîdi kesmemelidir. Her güçlük yanında kolaylık bulunduğunu unutmamalıdır. Neş'ede ve sıkıntıda hâli değişmemeli, varlıkda ve yoklukda aynı hâlde olmalıdır. Hattâ, yoklukdan râhatlık duymalı, varlıkda sıkılmalıdır. Olayların değişmesi, insanda değişiklik yapmamalıdır.

Kimsenin aybına bakmamalı, kendi ayblarını görmelidir. Kendini hiçbir müslimândan üstün bilmemelidir. Ehl-i sünnet olan ya'nî dört mezhebden birinde olan her müslimânı kendinden üstün tutmalıdır. Her müslimânı görünce, kendi se'âdetinin, onun düâsını almakda olabileceğine inanmalıdır. Kendinde hakkı bulu-

nanların kölesi gibi olmalıdır. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Üç şeyi yapan müslimânın îmânı kâmildir: Âilesine hizmet etmek, fakîrler arasında oturmak** [dilenciler arasında değil!] **ve hizmetçisi ile birlikde yimek).** Bu üç şeyin, mü'minlerin alâmeti olduğu Kur'ân-ı kerîmde bildirilmişdir. Selef-i sâlihînin hâllerini öğrenmeli, onlar gibi olmağa çalışmalıdır. Kimseyi gıybet etmemelidir. Gıybet yapana mâni' olmalıdır. [İşitince incineceği şeyi, arkasından söylediği zemân, sözü doğru ise, gıybet olur. Yalan ise iftirâ olur. Her ikisi de, büyük günâhdır.] Emr-i ma'rûf ve nehy-i anil-münker yapmağı âdet edinmelidir. Muhammed bin Alyân'a "rahmetullahi teâlâ aleyh", Allahü teâlânın râzı olduğu nasıl anlaşılır dediklerinde, (Tâ'at etmek tatlı ve günâh işlemek acı gelmesinden anlaşılır) buyurdu. Fakîr olmakdan korkarak, cimrilik yapmamalıdır. Şeytân, insanları fakîr olursun diyerek ve fuhşa sürükliyerek aldatır. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Âilesi çok, rızkı az olup, nemâzlarını iyi kılan ve müslimânları gıybet etmiyen, Kıyâmet günü benim yanımda olur).** Muhammed Ma'sûm-i Fârûkî Serhendî "kuddise sirruh" hazretlerinin fârisî mektûbundan terceme temâm oldu. [Köyde, yolda nemâz kılacak kimseye, kıble cihetini bulmağı bildirelim: Güneş gören toprağa çubuk dikilir, yâhud bir ip ucuna anahtar, taş bağlanır, sarkıtılır. Takvîm yaprağında **(Kıble sâati)** yazılı vaktde, çubuğun ve ipin gölgeleri kıble istikâmetini gösterir. Gölgenin güneş bulunduğu tarafı kıble ciheti olur.]

Yukarıda yazılı iyiliklere mâlik olan müslimâna ehl-i sünnet denir. Böyle olmıyan, hattâ böyle olanları beğenmiyen, küçülten kimsenin din adamı değil, din düşmanı olduğunu anlamalı, onun sözlerine, yazılarına aldanmamalıdır.

46 — **(Bid'at)** ne demekdir? İmâm-ı Rabbânî Ahmed Fârûkînin **(Mektûbât)** kitâbının birinci cildinin ellidördüncü ve yüzaltmışbeşinci ve yüzseksenaltıncı ve ikiyüzellibeşinci ve ikiyüzaltmışıncı ve üçyüzonüçüncü mektûblarında bid'atin ne olduğu ve bid'at işlemenin zararları çok iyi anlatılmakdadır. Birinci cildde bulunan üçyüzonüç mektûbun hepsi fârisîden türkçeye terceme edilmişdir. 1387 [m. 1968] senesinde **(Mektûbât Tercemesi)** ismi verilerek İstanbulda basdırılmışdır. Abdülganî Nablüsînin "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Hadîkat-ün-nediyye)** kitâbının birinci kısmının baş tarafında da, bid'at hakkında geniş bilgi vardır. Bu birinci kısm da, 1399 [m. 1979] senesinde İstanbulda ofset yolu ile basdırılmışdır. Bid'at hakkındaki yazılarının bir kısmını arabîden terceme ederek aşağıda takdîm ediyoruz. [434.cü sahîfeye bakınız!]

(Bid'at), sünnete [ya'nî, Muhammed aleyhisselâmın bildirdiği din bilgilerine] muhâlif olan, ters düşen, din câhillerinin, boş kafalarından çıkan i'tikâd ve amel ve sözler demekdir. Allahü teâlâ, kullarını kendisine ibâdet etmek için yaratdı. İbâdet, züll ve zillet demekdir. Ya'nî, insanın Rabbine, ma'bûdüne, hakîr olduğunu, âciz, muhtaç olduğunu göstermesidir. Bu da, her aklın, nefsin ve âdetlerin güzel ve çirkin dediklerine uymayıp, Rabbin güzel ve çirkin dediklerine teslîm olmak ve Rabbin gönderdiği Kitâba ve Peygamberlere inanmak ve bunlara tâbi' olmak demekdir. Bir insan, bir işi, Rabbinin izn verdiğini düşünmeden, kendi görüşü ile yaparsa, Rabbine kulluk yapmamış, müslimânlığın îcâbını yerine getirmemiş olur. Bu iş, i'tikâdda, inanmakda ise ve inanılması lâzım olduğu sözbirliği ile bildirilmiş olan şeylerden ise, bu inanışı **(Küfre sebeb olan Bid'at)** olur. Bu iş, i'tikâdda olmayıp da, yalnız dinden olan sözde ve işde kalırsa, fısk, büyük günâh olur. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Bir kimse, dinde birşey meydâna çıkarırsa, bu şey red olunur.)** Bu hadîs-i şerîf gösteriyor ki, dinden olmıyan bir i'tikâd, bir söz, bir iş, bir hâl ortaya çıkarılır ve bunun din ve ibâdet olduğuna inanılırsa, yâhud islâmiyyetin bildirmiş olduklarında bir ziyâdelik veyâ noksanlık yapılırsa ve bunu yapmakda sevâb beklenirse, bu yenilikler, değişiklikler, **(Bid'at)** olur. İslâmiyyete uyulmamış, ona îmân edilmemiş olur. Dinde, ibâdetde olmayıp, âdetde olan yenilikler, ya'nî yapılırken sevâb beklenilmiyen değişiklikler bid'at olmaz. Meselâ, yimekde, içmekde, binme ve taşıma vâsıtalarında, binâlarda yapılan yenilikleri, değişiklikleri dînimiz red etmez. [Bunun için, masada, ayrı tabaklarda, çatal kaşık ile yimek, otomobile, tayyâreye binmek, her çeşid binâ, ev ve mutfak eşyâsı kullanmak ve bütün fen bilgileri ve fen âletleri, fen işleri dinde bid'at değildir. Bunları yapmak ve fâideli yerlerde kullanmak câizdir. Hattâ, farz-ı kifâyedir. Meselâ radyo, ho-parlör, elektronik makinalar yapmak ve bunları ibâdetlerin dışında kullanmak câizdir. Ho-parlörü dünyâ işlerinde kullanmak câizdir. Fekat, ho-parlör ile ezân, Kur'ân-ı kerîm, mevlid okumak, ibâdeti değişdirmek olur, bid'at olur. Ezânın uzaklardan işitilmesi için ho-parlör kullanmamalı, her mahalleye câmi'ler yapmalı, her mahalle câmi'indeki müezzin efendiler ayrı ayrı ezân okumalıdır.]

Enes bin Mâlik "radıyallahü anh", birgün ağlıyordu. Sebebi soruldukda, (Resûlullahdan "sallallahü aleyhi ve sellem" öğrendiğim ibâdetlerden, değişdirilmemiş bir nemâz kalmışdı. Şimdi, bunun da elden gitdiğini görüyor, bunun için ağlıyorum) dedi.

Ya'nî, şimdiki insanların çoğu, nemâzın şartlarını, vâciblerini, sünnetlerini, müstehablarını yerine getirmiyor, mekrûhlarından, müfsidlerinden, bid'atlerinden sakınmıyorlar. Onun için ağlıyorum dedi. Bunlar, Peygamberlerin, Evliyânın, sâlih, sâdık mü'minlerin büyüklüklerini anlıyamayanlardır. Onların yollarını bırakıp, kendi kısa görüşlerine, nefslerine, beğendiklerine göre ibâdetleri değişdiriyorlar. Se'âdet yolunu bırakıp, şakâvete, felâkete atılıyorlar. Enes bin Mâlikin "radıyallahü anh" ağlamasının sebebi, nemâza ilâveler yaparak ve ba'zı yerlerini azaltarak değişdirenleri görmesidir. Böylece, sünneti [ya'nî islâmiyyeti] değişdiriyorlar. Sünneti değişdirmek, bid'atdir.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Bir ümmet, Peygamberi öldükden sonra, dinde bid'at yaparsa, buna benzer bir sünneti gayb eder).** Ya'nî, küfre sebeb olmıyan bir bid'at yapılırsa, bunun cinsinden bir sünneti terk ederler.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Bid'at sâhibi, bid'atini terk etmedikce, tevbe etmesini, Allahü teâlâ nasîb etmez).** Ya'nî, bir kimse, bir bid'at ortaya çıkarırsa veyâ başkasının çıkarmış olduğu bir bid'ati yaparsa, bu bid'ati iyi bildiği ve karşılığında sevâb beklediği için, bundan tevbe edemez. Bu bid'atin kötülüğünden veyâ küfre sebeb olmasından dolayı hiçbir günâhına da tevbe etmesi nasîb olmaz. Müslimân, günâhdan kurtulmak için, tevbe eder. [Hıristiyanlar günâhdan kurtulmak için, kiliseye gidip papaza günâh çıkartıyorlar. Günâh çıkartacak kimseye papaz, kimsenin görmediği tenhâ bir yerde İncîl okuyup, üfler ve düâ eder. Papazlar, kim gelirse gelsin, günâh çıkarmağa mecbûrdurlar. **(Vaftiz)**, ömründe bir def'a, doğduğu zemân veyâ hıristiyan dînine girerken, merâsim ile ve şâhidler yanında kilisede vaftizhâne denilen yerde yapılır.]

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Allahü teâlâ, dinde bid'at olan birşeyi yapan, bu bid'ati Allah rızâsı için terk etmedikçe, onun hiçbir amelini kabûl etmez).** Ya'nî, i'tikâdda veyâ amelde veyâ sözde yâhud ahlâkda bid'at olan birşeyi yapmağa devâm edenin bu cinslerden ibâdetleri sahîh olsa da, hiçbirini kabûl etmez. İbâdetlerinin kabûl olması için, bu bid'ati, Allahü teâlâdan korkarak, ondan sevâb bekliyerek yâhud rızâsına kavuşması için terk etmesi lâzımdır.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Allahü teâlâ, bid'at sâhibinin nemâzını, orucunu, haccını, ömresini, cihâdını, günâhdan vazgeçmesini, adâletini kabûl etmez. Hamurdan kılın çıkması gibi, is-**

lâmdan çıkar). Ya'nî, ibâdeti sahîh olsa da, kabûl olunmaz. Sevâb verilmez. Çünki, küfre sebeb olmıyan bid'at işlemeğe devâm etmekdedir. Küfre sebeb olan bid'at sâhibinin ibâdeti zâten sahîh olmaz. Farz, nâfile ibâdetlerinin hiçbiri kabûl olmaz. Bid'at, nefse, şeytâna uyarak yapıldığı için, sâhibi islâmdan, Allahü teâlânın emrlerine teslîm olmakdan çıkar. Îmân kalb ile olur. İslâm kalb ve lisân ile birlikde olur. Îmân kalbe mahsûsdur. İslâm ise, kalbin, lisânın ve bedenin umûmuna şâmildir. Kalbdeki îmân ile kalbdeki islâm birbirlerinin aynıdır. Bid'at sâhibinden ayrılan, lisândaki ve uzvlardaki islâmdır. Bid'at işlemeğe devâm eden kimse, nefse ve şeytâna itâ'at eden kimse olmuşdur. Günâh işliyen kimse, âsî, fâsık olur. Buna bid'at sâhibi denmez. Fekat, bid'at sâhibi, âsî ve fâsıkdır. Bid'at sâhibi, bu bid'atini ibâdet sanmakda, buna karşılık sevâb beklemekdedir. İbâdet hâricinde işlenen günâh, ibâdetlerin kabûl olmasına mâni'olmaz.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Benden sonra, ümmetim arasında ayrılıklar olacakdır. O zemânda olanlar, benim sünnetime ve Hulefâ-i râşidînin sünnetine yapışsın! Dinde meydâna çıkan şeylerden uzaklaşsın! Dinde yapılan her yenilik bid'atdir. Bid'atlerin hepsi dalâletdir. Dalâlet sâhiblerinin gidecekleri yer, Cehennem ateşidir).** Bu hadîs-i şerîf, bu ümmetde çeşidli ayrılıklar olacağını haber veriyor. Bunlar arasında, Resûlullahın ve Onun dört halîfesinin yolunda olana sarılınız diyor. Sünnet, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem", sözleri, bütün ibâdetleri, işleri, i'tikâdları, ahlâkı ve birşey yapılırken görünce, mâni olmayıp susması demekdir.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Ümmetim arasına fesâd yayıldığı zemân, sünnetime yapışan için yüz şehîd sevâbı vardır!)** Ya'nî nefse ve bid'atlere ve kendi aklına uyarak islâmiyyetin hududu dışına çıkıldığı zemân, benim sünnetime uyana, kıyâmet günü yüz şehîd sevâbı verilecekdir. Çünki, fitne fesâd zemânında islâmiyyete uymak, kâfirlerle harb etmek gibi güç olacakdır.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(İslâm dîni garîb olarak başladı. Son zemânlarda da garîb olacakdır. Bu garîb insanlara müjdeler olsun! Bunlar, insanların bozduğu sünnetimi düzeltirler).** Ya'nî, islâmiyyetin başlangıcında, insanların çoğu, müslimânlığı bilmedikleri, onu yadırgadıkları gibi, âhır zemânda da, dîni bilenler azalır. Bunlar, benden sonra bozulmuş olan sünnetimi islâh ederler. Bunun için, emr-i ma'rûf ve nehyi anilmünker yaparlar. Sünnete, ya'nî islâmiyyete uymakda başkalarına örnek olurlar. İslâm bilgilerini doğru olarak yazıp, kitâblarını yaymağa çalışır-

lar. Bunları dinliyenler az, karşı gelenler çok olur. O zemânda, sevenleri çok olan din adamı, doğru arasına iğrileri, hoşa giden sözleri karışdıran kimsedir. Çünki, yalnız doğruyu söyliyenin düşmanları çok olur.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Benî İsrâil yetmişiki millete ayrıldı. Benim ümmetim de yetmişüç millete ayrılacakdır. Bunlardan yetmişikisi ateşde yanacak, yalnız biri kurtulacakdır. Bunlar, benim ve Eshâbımın yolunda olanlardır).** Ya'nî, İsrâil oğulları, dinde yetmişiki fırkaya ayrıldı. Müslimânlar da, dinde yetmişüç fırkaya ayrılacakdır. Ya'nî, çok fırkalara ayrılacakdır. Bunların hiçbiri kâfir değil ise de, Cehennemde uzun zemân yanacaklardır. Yalnız benim ve Eshâbımın i'tikâdında olan ve bizim gibi ibâdet eden fırkası Cehenneme girmiyecekdir. İ'tikâd bilgilerinde ictihâd ederken, Resûlullahın ve Eshâb-ı kirâmın i'tikâdlarından ayrılan din âlimleri, dinde zarûrî ve sözbirliği ile bilinen i'tikâddan ayrılırlarsa, kâfir olurlar. Bunlara **(Mülhid)** denir. [Bunların müşrik oldukları, **(Bahr)**de ve **(Hindiyye)**de yazılıdır.] Zarûrî ve sözbirliği ile bildirilmemiş olan i'tikâddan ayrılırlarsa, kâfir olmazlar, i'tikâdda bid'at sâhibi olurlar. Bunlara **(Ehl-i kıble)** de denir. Amel ve ibâdet bilgilerinde ictihâd ederken de, zarûrî ve sözbirliği ile bilinen ibâdetlere inanmıyan kâfir olur. Mülhid olur. Fekat, zarûrî ve sözbirliği ile bildirilmemiş olan ibâdetlerden ayrılan âlimler, eğer müctehid iseler, sevâb kazanırlar. Müctehid değilseler, amelde bid'at sâhibi, **(Mezhebsiz)** olurlar. Çünki müctehid olmıyanın ictihâd etmesi câiz değildir. Bunun, bir müctehidin mezhebini taklîd etmesi lâzımdır. Hadîs-i şerîfde, **(Lâ ilâhe illallah diyen kimseye, günâh işlediği için kâfir demeyiniz! Buna kâfir diyenin kendisi kâfir olur)** buyuruldu. İ'tikâdı bozuk olmadığı için, Cehenneme girmiyecek olan kimse, yapdığı günâhlar sebebi ile Cehenneme girebilir. Eğer sâlih ise, ya'nî günâhına tevbe etmiş ise yâhud afva veyâ şefâ'ate kavuşursa, Cehenneme hiç girmez. Zarûrî olarak ya'nî câhillerin de bildiği ve sözbirliği ile bildirilmiş olan bir inanışı veyâ bir işi inkâr eden, kâfir ve mürted olacağı için, lâ-ilâhe illallah dese ve her ibâdeti yapsa ve her günâhdan da sakınsa bile, buna lâ-ilâhe-illallah ehli ve ehl-i kıble denmez.

Süâl — Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Bid'atlerin hepsi dalâletdir)** buyurdu. Fıkh âlimleri ise, bid'atlerin bir kısmına dalâlet, ya'nî günâh, bir kısmına mubah, bir kısmına müstehab, bir kısmına da vâcib dediler. Bu iki sözü birleşdirmek nasıl olur?

Cevâb — Bid'at sözünün iki ma'nâsı vardır. Birincisi, lugat

ma'nâsı olup umûmîdir. Lugat ma'nâsı ile, âdetde olsun, ibâdetde olsun, her zemân yapılan, her dürlü yeniliğe bid'at denir. Âdet, karşılığında sevâb beklenilmiyen işler demekdir. Bunlar dünyâ menfe'ati için yapılır. İbâdet ise âhıretde sevâb kazanmak için yapılır. Sadr-ül-evvel (Selef-i sâlihîn)in, ya'nî Eshâb-ı kirâmın "rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecma'în" ve Tâbi'în ve Tebe'i tâbi'în zemânlarıdır. Bunların zemânında veyâ sonra âdet olarak veyâ ibâdet olarak ortaya çıkan şeyler bid'atdir. 436. cı sahîfeye bakınız!

Bid'at kelimesinin ikinci ma'nâsı, Sadr-ul-evvelden, ya'nî Eshâb-ı kirâmın ve Tâbi'înin ve Tebe'i tâbi'înin zemânlarından sonra dinde meydâna çıkan yeniliklerdir. Bu değişdirmeler i'tikâdda veyâ ibâdetde olur. Yeni bir ibâdet meydâna çıkarmak veyâ mevcûd bir ibâdetde ziyâdelik veyâ noksanlık yapmak **(İbâdetde bid'at)** olur. Bunlardan dînin sâhibinin, ya'nî Muhammed aleyhisselâmın, sözle veyâ iş ile, sarîh veyâ işâret ederek, izni olmadan ortaya çıkarılanlara **(Bid'at-i seyyie)** denir. Âdetde bid'atlerin hiçbirine bid'at-i seyyie denilmez. Çünki bunlar ibâdet için değil, dünyâ menfe'ati için yapılırlar. Yimekde, içmekde, giyinmekde, binâlarda yapılan yenilikler âdetde bid'atdir. İ'tikâdda olan bid'atlerin hepsi **(Bid'at-i seyyie)**dir. Yetmişiki dalâlet fırkasının i'tikâdları, bid'at-i seyyiedir. Dört mezhebin ibâdetlerde olan yenilikleri bid'at değildir. Çünki bunlar, kendi akllları ile çıkarılmış olmayıp, **(Edille-i şer'ıyye)**den çıkarılmışlardır. Bunlar Nasslarda ziyâdelik olmayıp, Nassların açıklamalarıdır. Nemâza dururken iftitâh tekbîrini birkaç def'a söylemek, sevâbı çok olmak için ise, bid'at olur. Vesvese ile, istemiyerek söylerse, günâh olur. İbâdetde olan bid'atde, dînin sâhibinin, sarîh veyâ işâret ile, izni varsa, bunlara **(Bid'at-i hasene)** denir. Bid'at-i haseneler, müstehab veyâ vâcib olur. Câmi'lere minâre yapmak, müstehabdır. Bunları yapmak sevâb olup, terk etmesi günâh olmaz. Minâreye **(Me'zene)** de denir. Zeyd bin Sâbitin annesi diyor ki, (Medînede, Mescid-i Nebînin etrâfındaki evlerin en yükseği benim evim idi. Bilâl-i Habeşî "radıyallahü teâlâ anh", önceleri, evimin damına çıkıp ezân okurdu. Resûlullahın mescidi yapılınca, mescid üzerinde müezzin için yapılan yüksek yere çıkarak okudu). Müezzinlerin minâreye çıkıp ezân okumalarının sünnet olduğu buradan anlaşılmakdadır. [Ho-parlörle ezân okumak bid'atinin bu sünneti yok etdiğini acı acı görmekdeyiz.] Din mektebleri yapmak, din kitâbları yazmak vâcib olan bid'atlerdendir. Bunları yapmak sevâb, terk etmek günâhdır. Bid'at ehlinin ve mülhidlerin, ya'nî i'tikâdları küfre sebeb olan bid'at sâ-

hiblerinin şübhelerine karşı uyarıcı delîller ortaya koymak da böyledir.

Yukarıda yazılı hadîs-i şerîflerde bildirilen bid'atler, hep dinde olan bid'at-i seyyielerdir. Bunlar, ibâdetlere yardımcı değildirler. İbâdetlere yardımcı olan ve dînin sâhibinin izni ile yapılan bid'at-i haseneler, dalâlet değildirler. **(Benim sünnetime ve Hulefâ-i râşidînin sünnetlerine yapışınız!).** Ya'nî akllarınıza, nefslerinize uyarak dinde yapdığınız değişiklikleri bırakarak, benim yoluma sarılınız, hadîs-i şerîfi, âdetde bid'atlerin dalâlet olmadıklarını göstermekdedir. Çünki Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" yolu, din bilgileridir. Âdetleri gösteren birşey bildirmemişdir. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", insanlara, dinlerini bildirmek için gelmişdir. Dünyâlarını bildirmek için gönderilmemişdir. Çünki insanlar, dünyâ işlerini iyi bilirler. Fekat, Allahü teâlânın irâdesinin, emrlerinin ne olacağını bilmezler.

Şimdi bid'at denince, i'tikâdda olan bid'atler anlaşılmakdadır. Bu sapık i'tikâd sâhiblerine **(Mübtedi')** ve **(Ehl-i hevâ)** denilmekdedir. Çünki bunlar, islâmiyyete değil, nefslerine uymakdadırlar. Yetmişiki sapık fırka böyledir. Bunlardan ba'zısının i'tikâdı küfre sebeb olmakdadır. Öldükden sonra tekrâr dirilmeğe ve Allahü teâlânın sıfatlarına inanmıyanları ve âleme kadîm diyenleri böyledir. Böyle küfre sebeb olan inanışa **(İlhâd)** denir. Böyle inananlara **(Mülhid)** denir. Açık olarak bildirilmiş olmayıp, şübheli olduğu için, te'vîli lâzım gelen, ya'nî çeşidli ma'nâlar arasından, uygun olan ma'nâsını arayıp bulmak lâzım olan âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden yanlış ma'nâ çıkaranların bu yanlış i'tikâdı küfre sebeb olmaz. Kabr azâbına ve mi'râca inanmıyanları böyledir. Fekat, küfre sebeb olmıyan böyle i'tikâddaki bid'atler, en büyük günâhlardan, meselâ mü'mini haksız yere öldürmekden ve zinâdan dahâ büyük günâhdırlar. Bu bozuk i'tikâdlarını, Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden zan ile çıkardıkları için, kâfir olmıyorlar. Şimdi çok kimse, bunlara yanlış te'vîl etmek sebebi ile değil de akla, fenne uymuyor diyerek inanmıyor. İ'tikâdlarına, îmânlarına, islâmiyyeti değil de, aklı, fenni esâs tutan böyle inanmıyanlar kâfir olur, mürted olur. İ'tikâdı küfre sebeb olan mülhidler kendilerini müslimân sanmakda, ibâdetleri yapmakda ve günâhlardan sakınmakda iseler de, bunların hiçbiri sahîh olmaz.

İbâdetde bid'atin seyyie olanları, i'tikâdda bid'at kadar kötü değil ise de, bunlar da, münker ve dalâletdir. Bütün günâhlardan

sakınmakdan dahâ çok, bunlardan sakınılması lâzımdır. Hele ibâdetde bid'at yapmak, bir müekked sünneti terk etmeğe sebeb oluyorsa, bu bid'atin günâhı dahâ büyük olur.

İ'tikâdda bid'atin zıddı, aksi olan doğru i'tikâda **(Ehl-i sünnet vel-cemâ'at)** i'tikâdı denir. İbâdetde bid'atin zıddına, aksine **(Sünnet-ül-hüdâ)** denir. Birincisi, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" i'tikâdı, ikincisi, devâm üzere yapdığı ve ba'zan terk etdiği ve terk edenlere mâni' olmadığı ibâdetlerdir. Terk edilmesine mâni'olduklarına **(Vâcib)** denir. **(Sünnet-i hüdâ)**yı özrsüz terk etmek günâh olmaz. Devâmlı terk eden kıyâmet günü azarlanır. Ezân, ikâmet ve cemâ'at ile nemâz kılmak ve beş vakt nemâzın sünnetleri böyledir. Fekat, bir mahallenin hepsi devâmlı terk ederse, bunlarla harb edilir.

Âdetde bid'at işlemek, dalâlet değildir. Yapmamak vera' ve evlâ olur. İhtiyâcdan fazla yüksek binâ yapmak, doyuncaya kadar yimek, kahve, çay, sigara içmek âdetde bid'atdir. Bunlara harâm veyâ mekrûh diyemeyiz. Sultânın, Allahü teâlânın emr ve yasaklarına uygun olan emrleri ve yasakları mu'teber olur. Nefsine ve aklına uyarak verdikleri emrlere, itâ'at etmek vâcib olmaz. Fekat isyân etmek de câiz değildir. Hattâ, zâlim olan sultânın cevrinden, eziyyetinden kurtulmak için itâ'at etmek câiz olur. Çünki, insanın kendini tehlükeye atması câiz değildir. 379. cu sahîfeye bakınız! Âyet-i kerîmede itâ'at edilmesi emr olunan **(Ülül-emr),** müslimân olan sultân, âmir, hâkim demekdir. Bunların hak ve adl olan emrlerine itâ'at etmek vâcibdir. Âdetde bid'atin zıddı **(Sünnet-üz-zâide)**dir. Ya'nî, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" devâm üzere olan âdetleridir. Elbisesinin şeklleri ve giyinirken, süslenirken sağdan başlamak, sağ el ile yimek içmek, birşey alıp vermek ve sol el ile tahâretlenmek, sol ayakla halâya girmek böyle olup müstehabdırlar. [Görülüyor ki, erkeklerin ve kadınların elbiselerinin, zemânla değişmesi, fâsıkların elbiselerine benzemesi; âdetde bid'atdir. Kadınların ellerinden ve yüzlerinden başka yerlerini tam örten geniş örtüler dinde bid'at olmaz. Günâh olmaz. Böyle örtüleri kullanırken, o memleketin âdetine uymalıdır. Âdet olmıyan örtüyü, elbiseyi kullanmak, şöhrete ve fitneye sebeb olur. Bu ikisi de harâmdır.]

Buraya kadar bildirilenlerden anlaşılıyor ki, lugat ma'nâsındaki umûmî bid'at, âdetde ve dinde bid'at olmak üzere ikiye ayrılır. Bid'at deyince, dinde bid'at anlaşılır. Dinde bid'at de, i'tikâdda veyâ ibâdetde olur. İ'tikâddaki bid'atlerin hepsi seyyiedir. İbâdet-

de bid'at ise, Seyyie ve Hasene olarak ikiye ayrılır. Bid'at-i seyyie, i'tikâdda olan fekat küfre sebeb olmıyan ve ibâdetde olup islâmiyyete yardımcı olmıyan bid'atlerdir. İ'tikâdda bid'at, küfre sebeb olursa, ilhâd olur. Bid'at-i hasene, islâmiyyete yardımcı olan yeniliklerdir. Bid'at-i hasene de, müstehab veyâ vâcib kısmlarına ayrılır. Minâre, müstehab olan bid'at-i hasenedir. Çünki, müezzinin, ezânı, yükseğe çıkıp okuması sünnetdir. Minâre, bu sünnete yardım etmekdedir. [Ezânı, insanın tabî'î sesinin üstünde fazla sesle okumak sünnet değildir. Mekrûhdur. Bunun için ezânı ho-parlör denilen elektrik âleti ile okumak, sünnete değil, mekrûha yardımcı olmakdadır. Bunun için, ho-parlör kullanmak, bid'at-i seyyie olmakda ve minâreye çıkıp okumak sünnetine mâni' olmakdadır. Ezân sesinin her tarafa ulaşdırılması emr olunmadı. Yalnız kendi mahallesine duyuracak kadar bağırması emr olundu. Müslimânların her mahallede mescid yapması, her mescidde müezzinlerin yüksek yere çıkarak ayrı ayrı ezân okumaları emr olundu. Bir yerde okunan ezânın her mahalleden işitilmesi için, müezzinlerin ho-parlörle okumaları veyâ bir yerde okunan ezânın her mesciddeki ho-parlörlerle her mahallede işitilmesi, bid'at-i seyyie olur. Çirkin bid'at olur. Allahü teâlâ, (Din kemâle geldi. İbâdetlerin nasıl yapılacağı bildirildi. Noksan birşey bırakılmadı) buyurdu. Selef-i sâlihîn de, bin seneden beri, emr olunduğu gibi ezân okudular ve nemâz kıldılar. Bunların yapdıklarını beğenmeyip veyâ noksan, kifâyetsiz görüp, ho-parlörle ezân okumağa ve ho-parlörle nemâz kılmağa kalkışmak çirkin bid'at olur. Yukarıdaki hadîs-i şerîfler, çirkin bid'at işliyenlerin hiçbir ibâdetlerinin kabûl olmıyacağını, bunların Cehenneme gideceklerini bildirmekdedir. İslâmiyyetin emrini dinlemeyip, her mahallede mescid yapılmadığı için, her yerden ezân sesi işitilmiyor diyerek, ezânı hoparlörle okumak bid'atini savunmağa kalkışmak, katı necâseti bevl ile yıkayıp temizlemeğe kalkışmak gibidir. Evet, bevl ile yıkayınca, katı necâset görünmez olup câhillerin hoşuna gider. Hâlbuki, necâset her yere yayılmış, bevlin değdiği her yer necs olmuşdur.] Bid'at-i hasene olan yeniliklere Şâri' tarafından izn verilmiş, hattâ emr olunmuşdur.

Süâl — Eshâb-ı kirâm, Tâbi'în ve Tebe'i tâbi'în, müstehab ve vâcib olan bid'at-i haseneleri niçin yapmadılar?

Cevâb — Bunların bir kısmına onların ihtiyâcları yokdu. Meselâ, mekteb yapmadılar, kitâb yazmağa ihtiyâcları yokdu. Çünki, âlimler, müctehidler çokdu. Herkes sorup, kolayca öğrenirdi. Pa-

raları, malları da, büyük binâlar, minâreler yapacak kadar çok değildi. En mühim sebeb de, onlar dahâ mühim işleri yapdılar. Bunları yapmağa vaktleri olmadı. Gece gündüz kâfirlerle, islâm dîninin yayılmasına mâni' olan devletlerle, diktatörlerle harb etdiler. Paralarının, mallarının hepsini bu cihâdlara sarf etdiler. Memleketler, şehrler feth ederek, milyonlarca insanı zâlim devletlerin pençesinden kurtarıp, müslimân yapmakla dünyâ ve âhiret se'âdetine kavuşdurdular. İslâm nizâmını, islâm ahlâkını, Allahın kullarına ulaşdırdılar. Başka şeyler yapmağa vaktleri olmadı.

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Bir kimse, islâmda sünnet-i hasene yaparsa, bunun sevâbına ve bunu yapanların sevâblarına kavuşur. Bir kimse islâmda bir bid'at-i seyyie çığrı açarsa, bunun günâhı ve bunu yapanların günâhları kendisine verilir)** buyurdu. Bid'at-i hasenelerin hepsi, bu hadîs-i şerîfdeki bid'at-i haseneye dâhildirler. Bir sünnet yapana, ya'nî bir çığır açana, bunu kıyâmete kadar yapanların sevâblarının verilmesi, bunu başkalarının da yapmaları için niyyet etmesine bağlıdır. Bunun gibi, imâm başkalarına imâm olmağa niyyet etmezse, yalnız kılmanın [veyâ bunun yirmiyedi katının] sevâbına kavuşur. Cemâ'atin sevâbları toplamına da kavuşması için, imâm olmağa niyyet etmesi lâzımdır.

Bid'at-i seyyie işlemenin zararı, sünneti, hattâ vâcibi terk etmenin zararından dahâ çokdur. Ya'nî birşeyi yapmak sünnet mi, bid'at mi şübheli olsa, bu şeyi yapmamak lâzımdır.

Süâl — Din, Kitâb ile, sünnet ile kemâle gelmişdir. Bu ikisinin izn vermediği ibâdetler bid'atdir. Buna göre (Edille-i şer'iyye) dörtdür demek doğru olur mu?

Cevâb — Ehl-i sünnet âlimleri, Edille-i şer'iyyenin dört olduğunu bildirdiler: Kitâb, Sünnet, İcmâ'ı ümmet ve Kıyâs-ı fükahâ. Fekat, bunların son ikisi, ilk ikisinden çıkmakdadır. Bunun için Edille, hakîkatda, Kitâb ve sünnet olmak üzere ikidir. İcmâ' ya'nî sözbirliği olan bir hükmün Kitâbdan veyâ sünnetden bir delîle, bir senede oturtulması lâzımdır. Kıyâs da, icmâ' için sened olabilir. Ebû Bekr-i Sıddîkın halîfe seçilmesindeki icmâ' böyle olmuşdur. Bir kişinin haber verdiği hadîs de, icmâ' için sened olur. Çünki, icmâ'ın huccet olması, delîlinin kat'i olmasına bağlı değildir. İcmâ' olduğu için huccetdir. Delîlinin kat'î olması şart olursa, icmâ'a lüzûm kalmaz. Bu delîl huccet olur. Kıyâs için de, Kitâbdan veyâ sünnetden bir asl, esâs lâzımdır. Çünki, kıyâs, Kitâbda ve

sünnetde mevcûd bulunan kapalı, gizli hükmü izhâr eder. Bunlara bir hükm ilâve etmez. Ya'nî, ahkâmı izhâr eder, isbât [îcâd] etmez. Kıyâs, umûmî olan bir hükmü, fürû' için beyân eder. İcmâ' da, kıyâs için asl ve kaynak olur. Sünnet, Kitâbın şerh ve beyânıdır. Şu hâlde, islâmiyyetin aslı, yalnız Allahü teâlânın kitâbıdır.

Zemânımızdaki ba'zı câhil tekke şeyhleri, yalancı, sahte tesavvufcular, islâmiyyete uymıyan hareketlerinden dolayı, kendilerine i'tirâz edilince, (Bunlar, ilm-i zâhirde harâmdır. Biz, ilm-i bâtın sâhibleriyiz. Bizim için halâldırlar) diyor. Böyle söylemek küfrdür. Böyle söyliyen ve işitip kabûl eden kâfir olur. Te'vîl etmesi veyâ bilmeden söylemesi özr olmaz. İnce şeyleri bilmemek ancak özr olur. Bu zındıklar, (Siz ilmi kitâblardan öğreniyorsunuz. Biz ise, sâhibinden, ya'nî doğruca Muhammed aleyhisselâmdan alıyoruz. Buna kanâ'at etmez, râzı olmaz isek, Allahdan sorup öğreniyoruz. Kitâb okumağa, üstâddan öğrenmeğe ihtiyâcımız yok. Allaha kavuşmak için, ilm-i zâhiri terk etmek ve islâmiyyeti öğrenmemek lâzımdır. Bizim yolumuz bâtıl olsaydı, böyle yüksek hâllere, kerâmetlere kavuşabilir mi idik? Nûrları ve Peygamberlerin rûhlarını görebilir mi idik? Bir günâh yaparsak, rü'yâda bize bildiriliyor. Ahkâm-ı islâmiyyenin harâm dediği şeyi yapmamız için Allah bize rü'yâda izn veriyor. Bunun bize halâl olduğunu anlıyoruz) diyorlar. İslâmiyyeti yıkıcı, yok edici böyle sözler ilhâddır. Ya'nî, Kitâbın ve sünnetin açık ma'nâlarını değişdirmekdir. Dalâletdir. Ya'nî, mü'minlerin yolundan ayrılmakdır. İslâmiyyet ile alay etmekdir. Böyle bozuk sözlere inanmamalıdır. Bunların bozukluğunda şübhe etmek bile küfr olur. Bunları söyliyene ve inanana **(Zındık)** denir. Birinin böyle söylediğini başkasından haber alınca o söyliyene hemen zındık dememelidir. Böyle söylediği iki âdil şâhidin haber vermesi ile şer'an anlaşılmadıkça, hükm verilmez. Zındık, maddeye, tabî'ate tapınan Dehrî demekdir. Allaha ve âhıret gününe inanmıyan sahte müslimân demekdir.

İslâmiyyetin ahkâmı ilhâm ile anlaşılmaz. Evliyânın ilhâmı başkalarına huccet, sened olamaz. **(İlhâm),** Allahü teâlâ tarafından kalbe gelen bilgi demekdir. Evet, Ehlullahın "kaddesallahü teâlâ esrârehümül'azîz" ilhâmları doğru olur. Bunların doğruluğu, islâmiyyet bilgilerine uygun olmalarından anlaşılır. Fekat, Ehlullah, ya'nî Velî olmak için, islâmiyyet bilgilerini öğrenmek ve bunlara uymak şartdır. **(Takvâ sâhiblerine Allahü teâlâ ilm ihsân**

eder) meâlindeki âyet-i kerîme bunu isbât etmekdedir. Sünnete, ya'nî islâmiyyete sarılmıyan, bid'atden sakınmıyan kimsenin kalbine ilhâm gelmez. Bunun söyledikleri, nefsden ve şeytândan gelen bozuk şeylerdir. Mûsâ aleyhisselâm ile Hızırın konuşmaları, bu bildirdiklerimize uymuyor denilemez. Çünki Hızır aleyhisselâm, ba'zı âlimlere göre, Mûsâ aleyhisselâmın ümmeti değildi. Ona uyması emr olunmamışdı. Muhammed aleyhisselâm ise, dünyânın her yerinde kıyâmete kadar gelecek olan bütün insanların ve cinnin Peygamberidir. **(İlm-i ledünnî)** ve **(İlhâm),** Muhammed aleyhisselâma tâbi' olanlara ihsân olunur. Bu ihsâna kavuşanlar, Kitâbı ve Sünneti ya'nî hadîs-i şerîfleri iyi anlar. İslâmiyyet bilgileri, rü'yâ ile de anlaşılamaz. İslâmiyyete uymıyan rü'yânın şeytânî olduğu anlaşılır.

Evliyânın büyüklerinden Cüneyd-i Bağdâdî "rahmetullahi teâlâ aleyh" 298 [m. 910] de Bağdâdda vefât etdi. (İnsanı Allahü teâlânın rızâsına kavuşduran tek yol, Muhammed aleyhisselâma uymakdır) dedi. Bir kerre de (Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere uymıyan kimse, mürşid olamaz) buyurdu. [Kur'ân-ı kerîmi ve hadîs-i şerîfleri müctehid olmıyanlar anlıyamaz. Yetmişiki sapık fırkanın kurucusu olan âlimler, müctehid olmadıkları için, yanlış anladılar. Milyonlarca müslimânın sapıtmalarına sebeb oldular. Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere uyabilmek için, dört mezhebden birine uymak lâzımdır.] Evet, ümmî olan, ya'nî okumamış, öğrenmemiş bir kimse, ârif olabilir. Kur'ân-ı kerîmin ma'nâsını anlıyabilir. Fekat, başkalarına rehber olamaz. Rehber olmak için, Kitâbın ve sünnetin ahkâmını [dört mezhebden birinin fıkh kitâblarından] üstâddan öğrenmek lâzımdır. Çünki, Selef-i sâlihînin ve Halef-i müttekînin yolu, Kitâb ve sünnetin yoludur.

Evliyânın büyüklerinden olan Sırrî Sekatî, Ma'rûf-i Kerhînin talebesinden idi. 251 [m. 865] de Bağdâdda vefât etdi. Cüneyd-i Bağdâdînin dayısı ve rehberi idi. (Tesavvuf, üç şey demekdir: Vera' sâhibi olmak ve Kitâba ve Sünnete uymıyan birşey söylememek ve kerâmet olarak harâm işlememekdir) dedi. Harâm işlemeğe sebeb olan kerâmete **(Mekr)** ve **(İstidrac)** denir. **(Vera'),** şübheli olanlardan da sakınmak demekdir. İmâm-ı Gazâlî, 505 [m. 1111] de Îranda Tûs, ya'nî Meşhedde vefât etdi. **(Mişkât-ül-envâr)** kitâbında diyor ki, (Kalb meleklere mahsûs bir evdir. Gadab, şehvet, hased, kibr gibi kötü sıfatlar, uluyan köpek gibidirler. Köpeklerin bulunduğu yere melekler girmez. Hadîs-i şerîfde, **(Köpek ve resm bulunan eve melekler girmez)** buyuruldu. Bu ha-

dîs-i şerîfdeki evin kalb olduğunu ve köpeğin de, kötü huylar demek olduğunu söylemiyorum. Açık ma’nâlarına inanmakla berâber, yukarıdaki ma’nâları da ilâve ediyorum. Bu sözüm, Ehl-i sünnet vel-cemâ’ati, Bâtınî denilen bid’at fırkasından ayırmakdadır. Bâtınîler açık ma’nâları terk edip, sapık ma’nâlar uydurmakdadırlar. Bir âyetin açık ma’nâsı, başka âyetlerin açık ma’nâlarına uymazsa, o zemân bu açık ma’nâsı bırakılıp te’vîl edilmesi, ya’nî çeşidli ma’nâlarından uygun olanın verilmesi lâzım olur. Böyle zarûret olduğu zemân, açık ma’nâ vermekde isrâr edenlere **(Hışvî)** denir. Bunun için, Kur’ânın zâhir ve bâtın ma’nâları vardır denilmişdir. Hep zâhir ma’nâsını veren Hışvî olur. Hep bâtın ma’nâsını veren **(Bâtınî)** olur. Yerine göre, ikisini cem’ eden, kâmil müslimân olur). Tesavvuf adamının sözünün ahkâm-ı islâmiyyeye uygun olmadığını ancak zâhir ve bâtın ilmlerinde mütehassıs olan anlar. Tesavvuf âlimlerinin kullandıkları kelimelerin ma’nâlarını bilmiyen anlıyamaz. Böyle zül-cenâhayn olmıyan [İbni Teymiyye ve Abdülvehhâb oğlu gibi] kimseler, Bâyezîd-i Bistâmînin (Sübhânî mâ a’zama şânî) sözünü islâmiyyete uymuyor sanır. Muhyiddîn-i Arabî, bu sözün ma’nâsının kemâl-i tenzîh olduğunu uzun anlatmakdadır. İslâmiyyete uymıyan kimse, hârik-ul-âde şeyler yapabilir. Bunlara kerâmet denmez. **(İstidrâc)** denir. Evliyâ olarak bilinen birisini görmek için, Bâyezîd-i Bistâmî giderken, onun karşıdan geldiğini ve Kıbleye karşı tükürdüğünü gördü. Geriye dönüp, bu adam, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” edeblerinden birine uymadı. Velî olamaz dedi.

Bâyezîd-i Bistâmî buyuruyor ki, (Kerâmetler gösteren biri, meselâ su üstünde yürüse, bir anda uzaklara gitse, havâda uçsa, islâmiyyete uymadıkca, bunu Velî sanmayınız!). İslâmiyyete uymak için, dört mezhebden birini taklîd etmek lâzımdır. Müctehid olmıyanların, Eshâb-ı kirâmı taklîd etmelerinin câiz olmadığı sözbirliği ile bildirildi. [Çünki, Eshâb-ı kirâmın mezhebleri bilinmiyor.] İctihâd kıyâmete kadar bâkîdir. [Fekat, ictihâd edebilmek şartlarını hâiz olan âlim azdır. Bunların yeni ictihâdlar yapmalarına da lüzûm yokdur. Kıyâmete kadar, hâsıl olacak herşeyin hükmü dört mezhebden birinde mevcûddur.] Allahü teâlânın ençok sevdiği ibâdet, farzları yapmakdır. Nâfile ibâdetlerin kıymetlisi, farzlarla birlikde yapılıp, farzların içinde bulunan ve onları temâmlıyan nâfilelerdir.

Muhammed bin Fadl Belhî, 319 [m. 931] senesinde vefât etdi. Buyuruyor ki, (İslâmiyyet nûrlarının kalblerden ayrılıp, kalblerin

kararmasına dört şey sebeb oldu. Bildikleri ile amel etmemek. Bilmiyerek yapmak. Bilmediklerini öğrenmemek. Başkalarının öğrenmelerine mâni' olmak). İlm adamı tanınmak için ve mâla, makama kavuşmak için öğreniyorlar. [Din adamı olmağı, geçime ve siyâsete vâsıta yapıyorlar.] Amel etmek için öğrenmiyorlar. İsmleri din adamıdır. Gitdikleri yol, câhillerin yoludur. Allah rahîmdir, afvı sever diyerek, büyük günâh işliyorlar. Akllarına, keyflerine göre hareket ediyorlar. Başkalarının da böyle yapmalarını istiyorlar. Kendilerine uymıyan hakîkî müslimânları kötülüyorlar. Kendilerinin, doğru yolda olduklarını, huzûra kavuşacaklarını zan ediyorlar. Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarından derlenmiş olan doğru kitâbları okumuyorlar, çocuklarına da okutmuyorlar. İçleri kötü, sözleri yaldızlı ve yalandır. Her gün başka şekle girerler. İnsanların yüzlerine gülerler. Arkalarından kötülerler. Bid'at karışmamış olan doğru kitâbların okunmasına mâni' olurlar. [Bu kitâbları okumayın! Bozukdur derler.] Bunları neşr edenleri ve okuyanları tehdîd ederler. Mezhebsizlerin zararlı kitâblarını, yaldızlı reklâmlarla överler. İslâmiyyet bilgilerine hakâret ederler. Kısa aklları ile yazdıkları şeyleri ilm ve fen diyerek gençlerin önüne sürerler. Buraya kadar yazılanlardan anlaşılıyor ki, islâm âlimleri ve tesavvuf büyükleri hep islâmiyyete yapışmışlardır. Bunun netîcesi olarak, yüksek derecelere kavuşmuşlardır. Bunlara dil uzatanların din câhili oldukları anlaşılır. Bu câhillerin yaldızlı sözlerine aldanmamalıdır. Bunlar, din hırsızlarıdır. Se'âdet yolunu kesici zındıklar veyâ mezhebsizlerdir.

Kabr azâbına inanmıyorum diyen kâfir olur. Çünki, bu sözde islâmiyyetden haber vermek, te'vîl etmek değil, islâmiyyete ehemmiyyet vermemek vardır.

Kaderiyye ya'nî Mu'tezile fırkasından olanlar, (Allah şerleri, günâhları yaratmaz. İnsan, kendi işini yaratır) dedikleri için, kâfir oluyorlar.

Bâtınî fırkasında olanlar rûhların tenâsuhuna inanıp, insan öldükden sonra, tekrâr dünyâya gelir dedikleri için ve Allahın rûhu oniki imâma hulûl etmişdir dedikleri için ve onikinci imâm gelinceye kadar, islâmiyyete uymak lâzım değildir dedikleri için ve Cebrâîl vahyi Alîye getirmek için emr olunmuşdu. Yanılarak Muhammed aleyhisselâma getirdi dedikleri için, kâfir oluyorlar. Böyle söylemiyenleri kâfir olmaz.

Hâricîlerden, bütün müslimânlara te'vîlsiz olarak kâfir diyen-

ler ve Alîyi, Osmânı, Talhayı, Zübeyri ve Âişeyi “radıyallahü anhüm” tekfîr edenler, kâfir oluyorlar. Şimdi bunlara yezîdî denilmekdedir.

Yezîdiyye fırkasından olanlar, acemden bir Peygamber gelecek, Muhammed aleyhisselâmın dînini yok edecek dedikleri için, kâfir oluyorlar.

Neccâriyye ve Mu’tezile fırkasından olanlar, Allahü teâlânın sıfatlarına inanmadıkları için, kâfir oluyorlar.

Cebriyye fırkası, insan hiçbirşey yapamaz. İnsan istese de, istemese de herşeyi Allah yaratır. Günâh işleyenler ve kâfirler ma’zûrdurlar dedikleri için, kâfir oluyorlar.

Mu’tezilenin bir kısmı, Allah hiçbirşeyi görmez. Allah Cennetde görülmiyecekdir dedikleri için, kâfir oluyorlar.

Kaderiyye fırkası, ilm sıfatını red ederek, Allah hiç birşeyi bilmez dedikleri için, kâfir oluyorlar.

Mürcieden, Allah dilediği kâfirleri afv edecekdir ve dilediği mü’minlere ebedî azâb yapacakdır diyenler ve ibâdetlerimiz elbet kabûl olacak, günâhlarımız da, elbet afv olacak diyenler ve bütün farzlar nâfile ibâdetdir, bunları yapmamak günâh olmaz diyenler kâfir oluyorlar.

Hâricîler, ameller, ibâdetler îmânın parçalarıdır. Herhangi bir farzı yapmıyan kâfir olur dedikleri ve büyük günâh işlerken insanın îmânı gider, günâh bitince tekrâr gelir dedikleri için, bid’at fırkalarından olurlar.

Mest üzerine mesh etmemek, çıplak ayağa mesh etmek küfr değildir, bid’atdir. Çıplak ayağına mesh etmiş olan imâmın arkasında kılınan nemâz sahîh olmaz. Bid’at sâhibleri ile arkadaşlık etmek câiz değildir. Hadîs-i şerîfde, **(Bid’at sâhibinden sakınan kimsenin kalbini, Allahü teâlâ emân ve îmân ile doldurur. Bid’at sâhibine ihânet edeni, kıymetsiz tutanı, Allahü teâlâ kıyâmet gününün korkusundan korur)** buyuruldu.

Her müslimânın Ehl-i sünnet i’tikâdını iyi öğrenmesi ve çoluk çocuğunun ve bütün sevdiklerinin öğrenmeleri için çalışması birinci vazîfesidir. Ehl-i sünnet âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în” yolunda yaşamaları için, Allahü teâlâya düâ etmelidir. İnsan ve cin şeytânlarına ve kötü arkadaşlara ve bozuk yazılara aldanmamak için uyanık olmalıdır.

Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(İnsanların en iyileri, benim asrımda yaşıyan müslimânlardır. Onlardan sonra en iyileri, onlardan sonra gelenlerdir. Bunlardan sonra iyileri, ondan sonra gelenlerdir. Dahâ sonra, yalanlar yayılır).** Bu hadîs-i şerîf gösteriyor ki, üçüncü asr sonlarında, sözlerde, hâllerde ve amellerde yalan başladı. Bunlara güvenilmez oldu. Çünki, aralarında bid'atler çoğaldı. İ'tikâdda ve amelde Selef-i sâlihînin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" yolundan ayrıldılar. Müslimânların sözbirliği ile şehâdet etdikleri tesavvuf büyükleri ve fıkh imâmları, Selef-i sâlihînin yolunu yaydılar.

(Tâtârhâniyye) fetvâ kitâbında diyor ki, (Ömer, Osmân ve Alî "radıyallahü anhüm" Eshâbdan değildirler diyen bid'at ehli olur. Bir kişinin bildirdiği haberlere inanmıyan kâfir olmaz. Bid'at sâhibi olur. Ebû Bekr-i Sıddîk Eshâbdan değildir diyen kâfir olur. Âyet-i kerîmeye inanmamış olur). **(Zahîriyye)** fetvâ kitâbında diyor ki, (Ebû Bekr-i Sıddîkın ve Ömer Fârûkun halîfe olduklarına inanmıyana kâfir diyenlerin sözü doğrudur. Çünki, halîfe seçildikleri, icmâ' ile bildirilmişdir.) [Ehl-i sünnete göre, icmâ' delîldir. Bu delîle inanmıyan kâfir olur. Hâricîlere, şî'îlere ve vehhâbîlere göre, icmâ' delîl olmadığı için, icmâ' ile bildirilmiş olana inanmıyan kâfir olmaz dediler.]

İbni Âbidîn, üçüncü cüzde, mürtedleri anlatırken buyuruyor ki: Dâr-ül-islâmda yaşıyan gayr-i müslim vatandaşlara **(Zimmî)** denir. Bu zimmîlerin ve ticâret için veyâ turist olarak gelen kâfirlerin malına, cânına ve ırzlarına dokunmak câiz değildir. Müslimânlara tanınan hürriyyetlere bunlar da sâhibdirler. Mülhidler böyle değildir. Mülhidlerden müslimânları aldatanlara tevbe etmeleri teklîf edilir. Kabûl etmezlerse, hükûmet reîsinin emri ile hepsi öldürülür. Tevbe ederlerse, tevbeleri kabûl olur. İ'tikâdları küfre sebeb olmıyan bid'at sâhiblerine nasîhat olunur. Kabûl etmez, tevbe etmezlerse, hükûmet tarafından ta'zîr cezâları verilir. Lüzûm görülürse, habs ve darb edilerek tevbe etdirilir. Müslimânları aldatmak için çalışan reîsleri, habs ve dayak ile tevbe etmezse, hükûmet tarafından öldürülmesi câiz olur. Müslimânları Ehl-i sünnet mezhebinden ayırmağa, mezhebsiz, sapık yapmağa sebeb olan, böylece bid'atin yayılmasına çalışan kâfir olmaz ise de, milletin huzûrunun, berâberliğinin bozulmasına, bölücülüğe mâni' olmak için, sultânın bunları öldürmesi câiz olur.

Kâfirin topu çok, hîlesi çok, azâbı çokdur.
Mü'minin ilmi çok, hayâsı çok, râhatı çokdur.

SON SÖZ

Kitâbın başından buraya kadar yazılanlardan anlaşılıyor ki, dinde reformcu, sâbit bir görüşe ve ilmî bir kanâ'ate sâhib değildir. Ehl-i sünneti lekelemek için çeşidli behâneler aramakda, binbir dereden su getirmekdedir. Mason olan hocasının kurnaz siyâsetini kullanarak ve ana dili olan arabî kitâblardan gelişigüzel misâller toplıyarak ve uzun tercemeler yaparak, kendisini din âlimi olarak tanıtmakdadır. Genç din adamlarımızın ve sâf, temiz müslimânların bu kurnaz, Ehl-i sünnet düşmanının yalan ve iftirâlarına aldanmamaları için bu nâçiz reddiyemizi yazdık. **(Din adamı bölücü olmaz)** adını verdiğimiz bu kitâbın hulâsası ve gâyesi, Ehl-i sünnetin dört mezhebinin âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden çıkarılmış olduğunu bildirmekdir.

Şimdi elde bulunan fıkh kitâblarında, hadîs-i şerîflere muhâlif hiçbir bilgi yokdur. Birbirlerine muhâlif görünen ictihâdlarından yalnız birisi doğru ise de, yanlış olanlarını taklîd edenlere de sevâb verileceği hadîs-i şerîfde bildirilmişdir. Bunun için, dört mezhebin ittifâk ile bildirdikleri yapılınca, sahîh ve makbûl olacağı gibi, ihtilâflı yerleri yapılınca da, sahîh ve makbûl olacakdır. O hâlde, müctehid olmıyan her müslimânın, her işinde dört mezhebden birini seçip taklîd etmesi ve mezheb imâmının delîlini aramaması lâzımdır. Çünki, Tâbi'înden yeni îmâna gelenler, Eshâb-ı kirâmı taklîd ederler, delîllerini hiç sormazlardı. Her müslimân, beğendiği, seçdiği mezhebin her mes'elesini yaparken, Kur'ân-ı kerîme veyâ hadîs-i şerîfe uymakda olduğuna inanmalıdır. Bugün müctehide de lüzûm kalmamışdır. Çünki, din bilgilerinde, açıklanmamış birşey kalmamışdır. Kemâle gelmiş olan bu dîne ilâve edilecek birşey de yokdur. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" kıyâmete kadar olacak herşeyin hükmünü bildirmişdir. Mezheb imâmları da bunları açıklamışdır. Bunların günlük olaylara tatbîklerini, müctehid olmıyan âlimler yapar. Her asrda gelecek olan müceddidler, bu işi yapacaklardır. Fekat, ictihâd ile yeni hükmler çıkarmıyacaklardır. Çünki, buna lüzûm kalmamışdır. Halâl ve harâm ve her delîl açıklanmışdır.

Şimdi, se'âdet-i ebediyyeye kavuşmak istiyenin, **(Ehl-i sünnet)**

i'tikâdını kısaca öğrenip, bunlara îmân etmesi, sonra dört mezhebden öğrenmesi mümkin ve kolay olan birini seçip, günlük işlerini ve ibâdetlerini, sırası geldikçe, o mezhebin kitâbından öğrenerek yapması lâzımdır. Her memleketde, bir mezhebin bilgilerini bildiren doğru ilmihâl kitâbları vardır. Ele geçirilmeleri kolaydır. Bu kolaylık, Allahü teâlânın, bu ümmet-i Muhammede olan büyük ihsânıdır. Sapıkların, mezhebsizlerin, dinde reformcuların ve para kazanmak için konuşan ve yazan câhillerin ve ingiliz kâfirlerine aldanmış olan câhillerin yaldızlı sözlerine ve yazılarına aldanmamak için, çok uyanık olmalıyız! Esselâmü alâ men ittebe'al-hüdâ.

EHL-İ SÜNNET KASÎDESİ

Ehl-i sünnet i'tikâdı, sana önce, lâzım olan,
Yetmişüç fırka var, ammâ, Cehennemlik geri kalan,
Müslimânlar, hep sünnîdir; cümlenin reîsi Nu'mân.
Cennet ile müjdelendi; îmânda bunlara uyan.

İ'tikâdı sağlam edip; sonra islâmiyyete bağlan!
İslâmın beş şartını yap; harâmlardan sakın hemân!
Bir günâhı işler isen, tevbe et, kaçırma zemân!
Kim ki uymaz islâmiyyete, birgün olur, elbet pişmân.

Dinsize sakın aldanma, mahv olursun sen de, amân!
Tatlı söze inanırsan; olur sonra, hâlin yamân!
İki yüzlüler çoğaldı: dışı melek, içi yılan,
Tuzağa düşürmek için; dost görünür, hem de candan.

Herkes kendin haklı sanır: Kötü der, bana uymayan.
İslâmiyyet terâzidir, odur haklıyı ayıran!
İslâma uymıyan bil ki; doğru yoldan sapık insan.
Bu söze inanır elbet: Târîhi iyi anlıyan.

Neden doktora koşuyor; herhangi bir yeri ağran?
Çünki, ölmek sevmez kimse; herşeyden dahâ tatlı, can.
Sonsuz yaşamak arzûsu; bende yokdur, var mı diyen?
Ölmek, yok olmak değildir; kabr hayâtına inan!

Cennet sonsuz, Cehennem de; haber verdi, bunu Kur'ân,
Sonsuz derdden sakınmalı; hattâ, olsa da, bir gümân,
Buna inanmıyan da var; yarasa kaçar ziyâdan.
Karga çöplükden tad alır; bülbüldür, gülü arayan.

İslâmı elbet sevemez, nefse, keyfe düşkün olan.
Bu ikisi, bir olur mu? Ayrıdır iyi, fenâdan!
Müslimânlar, hakkı tanır, her mahlûka eyler ihsân,
Îmânsızlar, yılan gibi; lezzet alır can yakmakdan.

Amân yâ Rabbî el'amân; ne müşkilmiş âhır zemân,
Din bilgisi unutuldu; pek azaldı nemâz kılan,
Mason olanlar, sinsice; dîni yıkmakda her yandan,
Komünistlerde işkence; müslimâna ölüm, zındân.

Bugünkü şaşkın hâlleri, eylemişdi, Resûl beyân.
Demişdi: (Birgün gelecek; garîb olur, bana uyan.
Her evde, çalgı çalınır; işitilmez olur ezân,
Âlim bulunmaz bir yerde, câhillere kalır meydân!

Mü'minler, olur zevallı; kâfirler, sanki Süleymân,
Kadına uyar her erkek; olur evde hâkim, zenân,
Yüksek binâlar yapılır; kelb dişi gibi apartman.
Yolculuk sür'atli olur; uzaklık kalkar aradan.

Zekâ, çok şey bulursa da; gaflet, gitmez insanlardan.)
Birgivî[1] kitâbda yazdı, eyledi çok hadîs beyân:
Kıyâmet alâmetleri, çıkar, birbiri ardından,
Alâmetlerin meşhûru, serhoş olur; pek çok kesân.

Âlim diye tanıtılır, dinden haberi olmıyan.
Zâlime ikrâm olunur, kurtulmak için belâdan.
Hayâsızlık pek çoğalır, deyyûslara kalır meydân,
İnsanların en alçağı, Moskovada okur fermân.

Herkes kendin âlim sanır, Müslimâna denir nâdân.
Doğru konuşan azalır, yalancı söyler durmadan.
Çok medh edilen kimsede, bir zerre bulunmaz îmân,
Erkekler de kadın gibi, ipek giyer, sıkılmadan.

Gınâ, zinâ san'at olup, kız yerine geçer oğlan.
Kadınlar dar libâs giyer, hep açılır baldır, gerdan.
Fitne kaplar her tarafı, adam öldürülür yokdan.
Bid'at yayılır her yere, kalmaz sünnetlere uyan.

Deccâl gibi vicdansızlar, uydururlar binbir yalan,
Bir kimse doğru söylerse, saldırırlar her tarafdan.
Erkekler dînini bilmez, taşkınlık eder çok nisvân,
Emr-i ma'rûf unutulur, fısk emr eder şaklaban.

---

[1] Muhammed Birgivî 981 [m. 1573]de vefât etdi.

İslâmiyyet kötülenir, harâm işlenir her yandan.
Müslimânlık lâfda kalır, ses için dinlenir Kur'ân.
Mü'mine gerici denir, kayrılır mürted olan.
Bunların hepsi muhakkak olur, kıyâmet kopmadan.

Büyük alâmet Deccâldir, çıkacağı yer, Horasân.
Sonra, Şâmdaki Câmi'e Îsâ inecek semâdan.
Bir hadîsde buyuruldu, (Kızım Fâtıma evlâdından,
Babası Abdüllah olan, Mehdî adında bir civân.

Çıkıp dine kuvvet verir, cihâna yayılır îmân,
Îsâ aleyhisselâmla, birleşerek ol pehlivân.
Deccâlı da öldürürler, dünyâ dolar adl-ü emân.
Ye'cüc Me'cüc adındaki, kavim çıkar sed ardından.

Sayısı milyonlarcadır, her tarafda dökerler kan.
Dâbbet-ül-erd çıkar sonra, Mekkede Safâ altından.
Dağ kadar bir hayvandır, ayırır iyiyi fenâdan.
Dahâ sonraki alâmet, güneş, doğacakdır garbdan.

Kâfirler bunu görünce, îmâna gelecek cem'an,
Fekat, kabûl olmaz artık, doğru yola gelen mihmân.
Alâmetlerin biri de, Adenden çıkan bir duhân.
Kâ'beyi yıkacak hem de habeş renkli birkaç yaban,

Yer yüzünde kalmıyacak, büyük ni'met olan Kur'ân.
Müslimânlar hep ölecek, yaşıyacak ehl-i tuğyân.
Her kötülüğü yapacak, insan adlı canaverân,
Lâkin Hicâzdan bir ateş, verip herkese heyecân.

Şaşkın, azgın dolaşırken, kıyâmet kopar nâ-gehân.
Dahâ neler olur, ammâ söyleyemez onu, lisân.)
Ne hazîndir, ne yazıkdır; Ma'bûd oldu, falan filân,
İlâhî, sen korumazsan, olur hep sonumuz giryân.

Bu irtidâd modasında; işimiz suç, günâh, isyân.
İnsanlar, yolu şaşırdı; gemisin kurtaran kaptan!
Etrâfımın zulmetinden, beni de kapladı nisyân.
Ömür geçdi, pek sür'atle, uyan gönül, artık uyan!

Hep, bu dünyâya çalışdın; âhıretin oldu ziyân.
Düşdün bedenin peşine, kalbini eyledin vîrân.
Akla, ilme hiç uymadın; nefs oldu, sana kumandan,
Geçdi gençlik, hep gafletle; dünyâ hırsındasın el'an.

Nasîhat hiç dinlemedin; yoldan çıkdın, sanki sekrân.
Dünyâ zevklerine daldın; şimdi hâlin âh-ü figân.
Hâinler aldatdı seni; sandın sonsuz bu deverân.
Didinmeler, boşa gitdi; yâr olmadı, servet sâmân!

İslâmiyyete uyan kimse, anladım olur şâdümân,
Ne yazık, ömrü uçurdum, ye'is çökdü, her tarafdan,
Keşki, Kur'âna uysaydım; olurdum, ebedî sultân,
Dünyâya mâlik olsa da; kalmıyor insân bî pâyân!

Hani Dârâ ve İskender; hani Roma, hani Yunan?
Hani Nemrud, hani Fir'avn; hani Kârun, hani Hâmân?
Hani Cengiz, hani Hitler[1]! nesi kaldı, zikre şâyân?
Edison[2], Markoni, Pastör, âhıretde bulmaz ihsân!

Dünyâya fâide verenler; sanma olur, kâmil insan!
Yılandan tiryak yapılır; zehr olur ba'zan derman!
Sakın bakma görünüşe, insanın kemâli, îmân!
Îmân eden, tenbel olmaz; çalışınız! diyor Sübhân,

Tenbeli ve gericiyi; zem etdi Nebiy-yi zîşân,
Bir hadîsde buyurdu ki (Rabbe mahbûbdur, çalışan!)
Rûhu da, düşünmek lâzım; hep bedeni besler, hayvân!
Bu bedenin sağlamlığı; geçer, sanki âb-ı revân!

Evet, beden lâzım, çünki; odur, rûhumuz taşıyan.
Her birin korumak gerek, böyle olmalı, müslimân!
Nebiyyullah, boş durdu mu? İyi düşün, eyle iz'an!
Eshâbın hepsi olmuşdu; sulhda üstâd, harbde arslan.

Bunları bildiğim hâlde, nefse uydum, hâlim lerzân.
Günâhlardan sakınmadım; böyle mi olurdu şükrân?
Hilmi ümîdini kesme, Rabbinin ismidir, Rahmân!
İlâhî imdâd et bize; etrâfımız sarmış düşman!

Kitâb, gazete, film, radyo; olmuş hepsi birer şeytân.
Bunlar doğruyu gösterse; olur idi, hepsi burhân.
Bilgi, fen kaynakları da; niye aceb, böyle husrân?
Yeni fizik, modern kimyâ Seni gösteriyor, her ân!

Her zerre diyor, Allah var; atomdan tâ be âsümân!
Fekat, bunları gören yok; kalblerden silinmiş irfân.
Hakka inâd edenlere; olur dünyâ elbet zindân!
Avrupa, Amerika hem; Asyada da, niçin buhrân?

---

[1] Almanya reîsi 1945'de intihâr etdi.
[2] Amerikalı Edison 1350 [m. 1931]de öldü.

Çünki, Hakkı görmiyorlar; kafalarını sarmış dumân,
Maddede yükselmiş ammâ; haberi yok insanlıkdan!
Râhat, huzûr beklenir mi komünizm ve masonlukdan?
Se'âdete kavuşamaz; islâmlıkdan uzaklaşan!

Moskova radyosu hergün; dine çatdı, bu Ramezân.
Çok alçakça, pek nâmerdce; İslâma eyledi bühtân.
Küfr, devâm ederse de; zâlimler kalkar aradan,
Zâlime imhâl ederim; ihmâlim yok! dedi Yezdân.

Müslimânlar üzülmesin; Kur'ânı hıfz eder Deyyân!
Târîhde hep böyle oldu; küfrde geldi, Peygamberân,
Dünyâyı zulmet basınca; doğar idi şems-i tâbân,
Şimdi de hidâyet şemsi; doğacak, Anadoludan!

Hidâyete ermek için; Habîbullah, verdi imkân!
Habîb ne demek? Düşünse; kemâlini anlar, insân.
Yâ Rab! büyük nebîdir O; köleleri, olur sultân!
Bir kalbe sevgisi dolsa; eder envâr, ondan feyzân.

Niye görünmüyor o şems? A'mâ olmuş, bütün cihân,
Sonsuz ni'met, büyük şeref; Onu sevmekde, bî-gümân.
Onun sevgisine vallah; mâlım, cânım olsun kurbân!
Şekerin tâdını bilmez; ağzına koymıyan bir ân.

Günâhkârım, yüzüm kara; fekat kalbim, aşkla lem'ân.
Aşkîle pek çok yaş dökdüm; şâhiddir, hâk-i Erzincan!
Bu sevgi, cürme son verdi; hâlim oldu, nâle figân.
Bilinmez son nefes, ammâ; se'âdete budur nişân!

Ni'met, Onu sevmek imiş; oldu bana şimdi ıyân!
Habîbin yanında olsun; bu aşkı bizlere sunan!

1960 Mîlâdî **1380 hicrî**
Erzincan

Herkesin var bir kesi,
ben bî-kesin yok kimsesi.
Ben bî-kesin, sen ol kesi,
ey kimsesizler kimsesi!

Allahümme innî ürîdü en üceddidel îmâne vennikâha tecdîden bi-kavli lâ ilâhe illallah Muhammedün resûlullah.

DOĞRU SÖZE İNAN, BÖLÜCÜYE ALDANMA

ÖNSÖZ

(Doğru söze inan, bölücüye aldanma) kitâbını yazmağa, Besmele okuyarak başlıyoruz. Allahü teâlâ, dünyâda bütün insanlara acıyor. Fâideli şeyleri herkese gönderiyor. Âhıretde, Cehenneme gitmesi gereken mü'minlerden, dilediğini, ihsân ederek afv edecek, Cennete kavuşduracakdır. Her canlıyı yaratan, her vârı, her an varlıkda durduran, hepsini korku ve dehşetden koruyan yalnız Odur. Böyle bir Allahın şerefli ismine sığınarak, bu kitâbı yazmağa başlıyoruz.

Allahü teâlâya hamd olsun! Onun çok sevdiği peygamberi Muhammed aleyhisselâma salât ve selâm olsun! O yüce Peygamberin temiz Ehl-i beytine ve âdil, sâdık Eshâbının herbirine hayrlı düâlar olsun!

Bin dokuzyüzellidokuz senesinde Erzincanda öğretmen idim. Erkek lisesinde konferans dinledik. Dinleyici öğretmenler birkaç yüz kişi idi. Önce, Erzincan me'ârif müdürü, sonra, konferans sâhibinin asistanı konuşdu. Üçüncü olarak konferans sâhibi olan, Sağlık Bakanlığı Sosyal Hizmetler Akademisi öğretmenlerinden psikoloji doktoru sayın Mithat Enç konuşdu. Uzun boylu, gür sesli idi. Çok te'sîrli konuşuyordu. Zekâ üzerinde birkaç gün konuşdu. Son günü, zekâ ölçüsünü, test usûlünü anlatdı. Avrupalı, Amerikalı psikologların kitâblarından yeni bilgiler verdi. Zekâ ölçmenin târîhçesini söylerken, özet olarak dedi ki, (Zekâ ölçmek, test usûlünü kullanmak, ilk olarak Osmânlılarda başladı. Amerikan literatürlerinde okuduğuma göre, Osmânlı orduları Viyanaya kadar gelince, Avrupa devletleri çok korkdu. İslâmiyyet Avrupaya yayılıyor, hıristiyanlık yok oluyor diye şaşkına döndüler. Osmânlı akınlarını durdurmak için çâre aradılar. Çok uğraşdılar. Bir gece yarısı, İstanbuldaki İngiliz sefîri şifre yolladı. Avrupaya müjde vermek için sabâhı bekliyemedi: Buldum, buldum, Osmânlıların

zaferden zafere ulaşmalarının sebebini ve bunları durdurma çâresini buldum, diyor ve şöyle anlatıyordu: Osmânlılar, aldıkları esirlere hiç kötülük yapmıyor, kardeş gibi davranıyorlar. Hangi milletden , hangi dinden olursa olsun, küçük çocukların zekâlarını ölçüyorlar. Keskin zekâlı çocuklar seçilerek, sarâydaki (Enderûn) denilen mekteblerde, değerli öğretmenler tarafından okutuluyor. İslâm bilgileri, İslâm ahlâkı, fen, kültür dersleri verilerek, kuvvetli, başarılı müslimân olarak yetişdiriliyorlar. Osmânlı ordularını zaferden zafere ulaşdıran değerli kumandanlar ve Sokullular, Köprülüler gibi seçkin siyâset ve idâre adamları, hep böyle yetişdirilen keskin zekâlı çocuklardı. Osmânlı akınlarını durdurmak için, bu Enderûn mekteblerini ve bunların kolları olan medreseleri yıkmak, müslimânları ilmde, fende geri bırakmak lâzımdır).

Mithat Beyin bu sözleri ve Osmânlı târîhindeki acı ve yürekler yakıcı olaylar gösteriyor ki, İngiliz sefîrinin bu teklîfi çok doğru görülerek, Avrupada İskoç ve Pâris mason locaları harıl harıl çalışmağa başladılar. Müslimânları aldatmak, medreselerden, mekteblerden ilmli, fenli din adamları ve idâreciler yetişdirilmesini önlemek için plânlar hâzırlandı. Câhil bırakılan gençler, Avrupada dinsiz yapıldı. Zevk ve sefâhete alışdırıldı. Yalancı etiketler, diplomalar verilerek anavatana gönderilen fen adamı şeklindeki sinsi düşmânlara, (Fen yobazı) denir. Böyle diplomalı yobazlar, masonların çok kurnâz ve milyonlar harc ederek çevirdikleri dolapları ile, Osmânlı devletinde iş başlarına getirildi. Meselâ mason olan Mustafâ Reşîd Pâşa, Fuad Pâşa ve benzerleri, medreselerden fen derslerini kaldırdılar. Mithat Pâşa, Tal'at Pâşa din derslerini de azaltdılar. Fâtih Sultân Muhammed Hân zemânında medreselerde okutulan din ve fen bilgileri pek yüksek idi. Tanzîmâtdan sonra ve hele ittihâdcılar zemânında çok aşağı oldu. İslâm düşmânları, pek sinsi, iki yüzlü davranarak başarı sağladılar. Hele Mithat Pâşa, kıyasıya saldırmağa, çok acı plânları ile islâmı ve Kur'ânı yok etmeğe hâzırlanmışdı. Sultân İkinci Abdülhamîd hânın kuvvetli îmânı ve keskin zekâsı, müslimânlara ve islâmiyyete saplanmak istenen bu zehrli hançere karşı çelik bir kalkan gibi dikilmeseydi, düşmanların imhâ plânları, müslimânları ezecekdi. Türkiye Târîhinde bu yazımızın çeşidli vesîkaları vardır.

Din düşmânları, islâmiyyeti ve müslimânları yok etmeğe çalışıyorlar. Komünistler, her dürlü propaganda yolları ile, iğrenç yalan ve iftirâlar söyliyerek, çok vahşi ve barbarca işkenceler yaparak saldırıyorlar. Bu alçak saldırılarını müslimânlar görüyor, anlıyor, onlara aldanmıyorlar. Masonlar ise, sinsi, tatlı sözle, güler yüzle ve para yardımı yaparak, okşayarak, İslâma saldırıyorlar. Dinli,

dinsiz, herkes kardeşdir. Dîne lüzûm yokdur diyorlar. Din kardeşliğini yok edip, yerine mason kardeşliği koymağa çalışıyorlar. İslâmiyyetin en korkunç, en zararlı düşmanı, müslimân görünüp, din adamı şekline girip, İslâmiyyeti içden sinsice yıkmağa çalışanlardır. Bu din yobazları, Arabistânda ve Hindistânda türediler. Dinde reform yapacağız, İslâmiyyeti hurâfelerden, bozuk şeylerden kurtaracağız, Kur'ânın emrlerini meydâna çıkaracağız gibi, dostca sözlerle, yazılarla, içerden yıkıyorlar. Bölücülük yapıyor, kardeşi kardeşe düşman ediyorlar. Hâlbuki islâm dini, birleşmeği, sevişmeği, yardımlaşmağı emr etmekdedir. Her müslimânın birbirlerine, hattâ gayrı müslim vatandaşlara, yurdumuza gelen yabancı iş adamlarına, turistlere iyilik etmesi, herkesi sıkıntıdan kurtarması lâzımdır. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", **(İnsanların en iyisi, insanlara fâideli olandır)** ve **(Üzerinde kul borcu olan, bunu ödemedikce, Cennete girmeyecekdir)** ve **(Sizi idâre edenler, habeşli köle olsa bile, isyân etmeyiniz!)** buyurdu. Her müslimânın, yurdumuzda da, kâfir memleketlerinde de, herkesin hakkını gözetmesi, kimseye kötülük yapmaması, kimseyi incitmemesi, kanûnlara uyması, devlet adamlarına itâ'at etmesi lâzımdır. Bunun için de, islâm bilgilerini, islâmın güzel ahlâkını, gençlere öğretmeliyiz. Temiz gençler dinde câhil bırakılırsa, yalancı kahramanlara, iki yüzlü dostlara inanarak dinleri ve ahlâkları bozulur. Sonsuz felâketlere, uçurumlara sürüklenirler.

İslâmiyyete saldırmak, bütün dünyâya, bütün insanlara sûikast yapmakdır. İnsan haklarını, insan hürriyyetlerini ayaklar altına almakdır. İnsanların se'âdetini felâkete çevirmeğe uğraşmakdır. Bu fâci'a, bu kötülük de, gözü dönmüş, taş yürekli bir avuç zümrenin zevkı, keyfi ve eğlencesi için işleniyor. Allahü teâlâ , insanları bu uğursuz ve pek acı belâdan kurtarsın! Âmîn. Yalnız lâf ile ve yazı ile yapılan düâlar kabûl olmaz. Hem düâ etmek, hem de sebebe yapışmak, çalışmak lâzımdır. Müslimânların, dinlerine, se'âdetlerine saldıran açık ve sinsi düşmanları tanımaları, bunların yalanlarına aldanmamaları lâzımdır.

Müslimânların başına çöken acı felâketi görerek kalbimiz sızlıyor. Temiz gençleri bu yıkıcı, ezici saldırıya karşı uyandırmak ve korunmalarını sağlıyabilmek için çok ufak bile olsa, bir hizmetde bulunmağı büyük bir vazîfe ve ebedî se'âdete kavuşmaklığımız için biricik vesîle biliyoruz. Bunun için, dinde reform yapmak lâzım olduğunu savunan yabancı birkaç din câhilinin sinsice yapdıkları saldırıları yazmağa ve bunlara birer birer cevâb vererek hakkı, doğruyu meydâna çıkarmağa kalkışdık. Böylece, islâm da'vâsı gütdüklerini bildiren sapık bir zümreyi gençlere tanıtmak istedik. Kitâbımı-

za, kendi kısa görüşümüzle birşey yazmadık. Cevâbları (Ehl-i sünnet) âlimlerinin kitâblarından topladık. Sonuna da, büyük âlim, müslimânların yüce önderi, İmâm-ı Rabbânî Ahmed Fârûkî Serhendî hazretlerinin **(Mektûbât)** kitâbından mektûb ekledik.

Allahü teâlâ, hepimizi, dünyâ ve âhiret se'âdetine kavuşdursun! Kendimize ve başkalarına kötülük yapmakdan korusun! Âmîn.

İmâm-ı Rabbânî hazretleri **(Mektûbât)** kitâbının 1.ci cild, 275.ci mektûbunda buyuruyor ki:

Sizin bu ni'mete kavuşmanız, islâmiyyet bilgilerini öğretmekle ve fıkh hükmlerini yaymakla olmuşdur. Oralara cehâlet yerleşmişdi ve bid'atler yayılmışdı. Allahü teâlâ, sevdiklerinin sevgisini size ihsân etdi. İslâmiyyeti yaymağa sizi vesîle eyledi. Öyle ise, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarında yazılı olan din bilgilerini öğretmeğe ve fıkh ahkâmını yaymağa elinizden geldiği kadar çalışınız. Bu ikisi bütün se'âdetlerin başı, yükselmenin vâsıtası ve kurtuluşun sebebidir. Çok uğraşınız! Din adamı olarak ortaya çıkınız! Oradakilere emr-i ma'rûf ve nehy-i münker yaparak, doğru yolu gösteriniz! Müzzemmil sûresinin ondokuzuncu âyetinde meâlen, **(Rabbinin rızâsına kavuşmak istiyen için, bu elbette bir nasîhatdir)** buyuruldu.

TENBÎH: Bugün, müslimân denilen üç büyük islâm fırkası vardır. Şî'îliği yehûdîler kurdu. Vehhâbîliği ingilizler kurdurdu. Ehl-i sünneti türkler korumakdadır. Misyonerler, hıristiyanlığı yaymağa, yehûdîler, Talmûtu yaymağa, İstanbuldaki Hakîkat Kitâbevi, islâmiyyeti yaymağa, masonlar ise, bütün dinleri yok etmeğe çalışıyorlar. Aklı, ilmi ve insâfı olan, bunlardan doğrusunu iz'ân, idrâk eder, anlar. Bunun yayılmasına yardım ederek, bütün insanların dünyâda ve âhıretde se'âdete kavuşmalarına sebeb olur. İnsanlara bundan dahâ kıymetli ve dahâ fâideli bir hizmet olamaz. Bugün hıristiyanların ve yehûdîlerin ellerindeki Tevrât ve İncîl denilen din kitâblarının, insanlar tarafından yazılmış olduklarını kendi adamları da söyliyor. Kur'ân-ı kerîm ise, Allahü teâlâ tarafından gönderildiği gibi tertemizdir. Bütün papazların ve hahamların, Hakîkat kitâbevinin neşr etdiği kitâbları dikkat ile ve insâf ile okuyup anlamağa çalışmaları lâzımdır.

DOĞRU SÖZE İNAN BÖLÜCÜYE ALDANMA

[Dinde reformculara aldanma!]

Bu kitâbda, yurd dışındaki birkaç dinde reformcunun islâmiyyete karşı yazdıkları bozuk düşünceleri, madde madde sıralanmış, her birine gerekli cevâblar verilmişdir. Böylece, altmışbeş madde meydâna gelmişdir. Reform, islâh etmek demekdir. Ya'nî bozulmuş bir şeyi eski, doğru hâline getirmek, düzeltmek demekdir. **(Dinde reformcu),** dîni yenileyici, tâzeleyici demek olmakdadır. Fekat bugün, islâmiyyeti değişdirmeğe, içerden yıkmağa çalışan bölücüler, kendilerine **(Dinde reformcu)** diyorlar. Bunun için, dinde üç dürlü reformcu vardır. Bunların herbiri, kitâbımızın sonunda, kırkikinci maddede geniş anlatılmışdır. Bu kelimeyi islâm dîni için kullanmanın yanlış ve yersiz olduğu, orada açıkca görülecekdir. Reformcu Mûsâ Beykiyef, gençleri kolay aldatabilmek için, kendini din adamı gösteriyor, diyor ki:

1 — *(Zemânımıza göre, dînimizde de yenilikler yapılmalıdır. Dinde bulunmıyan birçok şeyler, hurâfeler, sonradan islâmiyyete karışmışdır. Bunları temizlemek, dînimizi ilk zemânındaki doğru, temiz hâline getirmek lâzımdır.)*

Cevâb: Müslimânlarda, birkaç yüz seneden beri bir duraklama, hattâ gerileme olduğu meydândadır. Bu gerilemeyi görerek, islâmiyyetin bozulduğunu söylemek, çok haksız ve pek yanlışdır. Geri kalmanın sebebi, müslimânların dîne sarılmamaları, dînin emrlerini yerine getirmekde gevşek davranmalarıdır. İslâm dînine, başka dinlerde olduğu gibi, hurâfeler karışmamışdır. Câhillerin yanlış inanışları ve konuşmaları olabilir. Fekat bunlar, islâmın temel kitâblarında bildirilenleri değişdirmez. Bu kitâblar, Resûlullahın sözlerini ve Eshâb-ı kirâmdan gelen haberleri bildirmekdedirler. Hepsi, en salâhiyyetli, yüksek âlimler tarafından yazılmışlardır. Bütün islâm âlimlerince sözbirliği ile beğenilmişdir. Asrlar boyunca, hiçbirinde hiçbir değişiklik olmamışdır. Câhille-

rin sözlerinin ve kitâblarının ve dergilerinin hatâlı olması, islâmiyyetin temel kitâblarına kusûr ve leke kondurmağa sebeb olamaz.

Bu temel kitâbları her asrın modasına, gidişine göre değişdirmeğe kalkışmak, her zemân için yeni bir din yapmak demek olur. Böyle değişiklikleri, Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere dayanarak, bunlara uydurarak yapmağa kalkışmak, Kur'ân-ı kerîmi ve hadîs-i şerîfleri bilmemenin, islâmiyyeti anlamamanın bir alâmetidir. İslâmın emrlerinin, yasaklarının zemâna göre değişeceğini sanmak, islâm dîninin hakîkatine inanmamak olur. Bir âyet-i kerîmede meâlen, **(Mü'minler ma'rûf olan şeyleri emr eder)** buyuruldu. Kur'ân-ı kerîme, islâmiyyete saygısızca saldıran aşırı reformculardan Ziyâ Gökalp ve benzerleri, bu âyet-i kerîmedeki ma'rûf kelimesine, örf, âdet diyerek, islâmiyyeti âdete, modaya göre değişdirmeğe, böylece mason üstâdlarının gözüne girip sandalya, koltuk kapmağa kalkışdılar. Dünyâlık ele geçirmek için dinlerini satdılar. Ziyâ Gökalp, bu hizmetine karşılık, ittihadcıların genel merkez a'zâlığına getirildi. Bunun dediği gibi, islâmiyyet âdetlere yer verseydi, dahâ kuruluşunda câhil arabların kötü âdetlerini yasak etmez, o zemânın en kıymetli âdeti olan ve Kâ'benin içine kadar girmiş bulunan putperestliği hoş görürdü. Âyet-i kerîmedeki **(Ma'rûf)** kelimesi, (islâmiyyetin kabûl etdiği iyilikler) demekdir.

İslâm dîni ilm üzerine kurulmuşdur. Her bakımdan, selîm olan akllara uygundur. Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde açıkça bildirilmemiş olan şeylerde, akla ve ilme uygun yeni emrler çıkarmak, ya'nî kıyâs ve ictihâd yapmak islâmiyyetin ana kaynaklarından biri olur ise de, bunu yapabilmek için, herşeyden önce müslimân olmak ve lüzûmlu bilgilere mâlik olmak lâzımdır. Dinde reform istiyenler, temel kitâblara dokunmayıp, yalnız câhil halk arasına yerleşmiş olan hurâfeleri yok etmeği düşünüyorlarsa, buna birşey denemez. İslâmiyyete hizmet etmiş olurlar. Fekat, böyle iyi düşündüklerine inanabilmemiz için, önce hakîkî ve samîmî müslimân olduklarını isbât etmeleri gerekir. Müslimân olmıyan bir kimsenin, müslimân görünerek, kendi silâhımızla bize hücûm etmeğe kalkışması, büyük bir haksızlık, pek ayıp ve çok küçüklük olur. **(Dinde reform)** istiyenlerin, müslimân görünmeleri ve yalnız müslimânım demeleri değil, müslimân olduklarını isbât etmeleri lâzımdır. Bir müslimânın ölüm korkusu olmadıkça dinsiz görünmesi câiz değildir. Buna karşılık, dinsizlik demek, iki yüzlülük, yalancılık demek midir ki, işlerine geldiği zemân müslimân görünüyorlar. Evet, müslimânım diyen bir kimseyi sorguya,

hesâba çekmek câiz değildir. Onu din kardeşi bilmek lâzımdır. Fekat, onun dînimizle oynamaması da lâzımdır. Onun, dînimizin temel bilgilerine dil uzatdığını, bunlar üzerinde dedikodu yapdığını görürsek, bunu sorguya, hesâba çekmek, hâlini incelemek, yalnız câiz değil, hepimize lâzım olur. Biz, reformcuları dînimize, mezhebimize uymak için zorlamıyoruz. Yalnız müslimân olup olmadıklarını açıkça söylemelerini ve işlerinin sözlerine uygun olmasını istiyoruz. Çünki, islâmiyyetin belli ve değişmez kanûnları vardır. Müslimân olanların bu kanûnlara uygun olarak konuşması lâzımdır. Müslimân olduğunu söyliyen ba'zı kimseler, müslimânlığın temel bilgilerini hiçe sayarak, hattâ bunlarla alay ederek, dinden çıkdıklarını suç saymıyorlar da, dinden çıkdıklarının kendilerine söylenmesine kızıyorlar. Dîne saldırılacak, fekat dîne saldırıyorsun, kâfir oluyorsun denilmiyecek, dîne saldırmak serbest olacak. Dîne saldıranlara birşey söylenilmeyecek. Kendilerine cevâb verenlere, haksız olduklarını ortaya koyanlara yobaz, gerici gibi, komünistlerin uydurduğu sözlerle sataşıyorlar. Kendileri gibi dîne saldıranlara ilerici, aydın diyorlar. Doğrusu, kendileri yobazdırlar. Din adamı şekline bürünenleri, **(din yobazı),** fen adamı olarak saldıranları da **(Fen yobazı)**dır.

İslâmın ana bilgilerini, temel kitâblarını değişdirmeğe, zemâna uydurmağa kalkışmak, islâmiyyeti değişdirmek, bozmak olur. Müslimân demek, bu ana bilgilere inanan, saygı gösteren, bunları bozmağa kalkışmamağa söz veren kimse demekdir. Demokrasi, hürriyyet ve lâyıklık demek de, verilen sözde durmamak, inandığından vaz geçmek demek değildir. İslâmiyyet, zimmîlerin, ya'nî gayri müslim vatandaşların zor ile müslimân yapılmasını emr etmiyor. Bundan dahâ büyük demokrasi olur mu?

Sinsi düşmanlarımızdan bir kısmı olan **(Fen yobazları),** Avrupanın, Amerikanın bütün âdetlerini, modalarını, ahlâksız, sömürücü, ezici hareketlerini almağa, gençler arasına yaymağa çalışıyorlar. Bu arada, dînimizi üstü örtülecek bir kabâhat imiş gibi hiç ağızlarına almıyorlar. Yâhud, altında ezilecek bir yük gibi, ağır ve korkunç görüyorlar. Ba'zıları da, sağlam bir varlık ve birlik elde etmek için, din lâzımdır. Fekat dîni zemâna uydurmalı, islâmiyyeti hurâfelerden temizlemeli diyorlar. Hâlbuki, Ehl-i sünnet âlimlerinin temel kitâblarında hiçbir hurâfe yokdur. Din câhilleri arasında hurâfeler bulunur. Bunları temizlemek için de, **(Ehl-i sünnet)** kitâblarını yaymak, gençlere bunları öğretmek lâzımdır. Bu yobazların dinde istedikleri reformlar, dînin temel bilgilerine dokunduğu zemân, bunları hem âyetle, hadîsle çürütmeliyiz, hem de (Müs-

limânların dîninde, kendi malınız gibi değişiklik yapmağa hakkınız yokdur) demeliyiz. Din yobazları, büyük islâm âlimlerini lekeliyerek, kendilerini onların yerine geçirmek istiyorlar. İslâmiyyetin temel bilgilerini toplamış, dünyâya yaymış olan islâm âlimlerini ve topladıkları islâm ilmlerini ayaklar altına alıyorlar. **(Reformcu)** maskesi altında ortaya çıkan, Kazanlı Moskof Mûsâ Cârullah Beykiyef adındaki din yobazı Osmânlılar zemânında yazdığı kitâbında bakınız ne diyor:

(Allahın, Peygamberi vâsıtasıyla gönderdiği islâmiyyet, ilm üzerine kurulmuş idi. İnsan hayâtını düzeltiyor, sosyal nizâm kuruyordu. Medenî hareketleri birer birer bildiriyordu. Adâlete ve menfe'ate dayanan bir iş hayâtı kuruyordu. Böyle iş hayâtı islâmiyyetin kuvvetini artdırdı. Kıt'alara yayıldı. Sonraları Îrândaki zevk, eğlence, sefâhet, müslimânlar arasına yayıldı. Bundan sonra, dahâ büyük bir fitne ortaya çıkdı. Yalnız düşünce ve teorilere dayanan Yunan felsefesi terceme olundu. İş ve madde üzerinde çalışmak durdu. İslâmiyyet yalnız teorik, vehm ve hayâle dayanan bir hâl aldı. Müslimânların saf îmânı **(İlm-i kelâm)** *denilen dedikodularla karmakarışık oldu. Böylece sosyal, ekonomik ve medenî çalışmalar durdu. Câmi'lerde, medreselerde, evlerde ve heryerde boş, fâidesiz teorilerle, düşüncelerle vakt geçirildi. Müsbet ilmleri kötüleyen kelâm kitâbları her tarafa yayıldı. Fâidesiz düşüncelere, lüzûmsuz yazılara* **(İslâmiyyet)** *adı verildi. Gazâlînin* **(Tehâfüt)** *kitâbında ve İbnürrüşd gibi feylesofun buna olan cevâbında kıymetli bir söz, fâideli bir fikr var mı? Geometri ve astronomi âlimi olan Nasîreddîn-i Tûsînin kitâblarında ve bu kitâbları öven veyâ kötüleyen binlerle kişinin eserlerinde bulunan hezeyanları bugün kim dile alır, kim yazar? Eş'arî mezhebi imâmlarının, Allahın sıfatları, fi'lleri ve insanın irâdesi diye yazdıkları sayısız kitâblarında ve şî'îlerle sünnîler arasındaki edebsizce çekişmelerde müslimânlık denecek birşey bulunabilir mi? Teftâzânînin kitâbları ve bunların bütün dünyâya yayılmış şerhleri, hâşiyeleri ve fıkh, kelâm, mantık, usûl, tefsîr, nahv, sarf, hikmet kitâblarında akldan, fikrden, müslimânlıkdan birşey var mı?)*

Mûsâ ismindeki Moskof Beykiyefin bu yalan yazıları, bizdeki dinde reformcu yobazlar tarafından tekrar yazılmış ve her fırsatda alkışlanmış ve bu yalancı kâfire (İslâmiyyetin Lütheri) denilmişdir. Bunun iftirâlarına dokuzuncu maddede cevâb vereceğiz.

Dinde reformcuların, diplomalı yobazların maskeli sözlerinden biri de: *(İnsanları iyiliğe, birliğe götürmek için en kuvvetli, en fâideli kuvvet dindir. Dinsiz bir millet yaşayamaz)* diyorlar. Fekat

sözlerinden, yazılarından sızan parolalı kelimelerden, dîne inanmadıkları anlaşılmakdadır. Meselâ *(Şarklılar çok zekî olur. Altıbin seneden beri, insanların rûhlarını ve ma'neviyyâtını idâre eden kudsî eller, hep orta Asyada yükseldi. Tapınmak ihtiyâcında olan beşeriyyete şarkın keskin zekâları ma'bûdlar yaratdı ve yâdigâr bırakdı. Şarkdaki zekâlar, madde üzerinde çalışmak imkânını bulmayınca, hayâlleri çok geniş ve parlak oldu. Bunun için, şi'r, felsefe, ilm-i nücûm, ilm-i rûh, simyâ, sihr, mu'cize, kerâmet gibi şeyler, doğuda başladı ve dünyâya yayıldı. Bununla berâber, güzel huylar, iyi düşünceler, ma'nevî oldukları için, bunları kuvvetlendirecek, din gibi fâideli birşey yokdur. İnsan, dinsiz yaşıyamaz)* diyorlar.

Görülüyor ki, dinde reformcular, islâmiyyetin Allah tarafından, Peygamber vâsıtasıyla bildirilmiş bir din olduğuna inanmadıkları hâlde, güzel ahlâkın, iyi geçinmenin ve dünyâ işlerinde yükselmenin başarılması için, din lâzımdır diyorlar. Kısaca dîne, dünyâ için inanmalıdır diyorlar. Dînin aslı olmamakla berâber, iyi huylu olmak, sosyal fâideler sağlamak için, dîne inanmak îcâb eder diyorlar. Bu inanmak, yalancıkdan olduğu hâlde, fâidesi çok olmak için, doğru imiş gibi inanılacakdır. (Yalancıkdan olsa da, inanmak lâzımdır) demeleri, Avrupalıların ve Amerikalıların, dinlerine çok saygılı olduklarını gördükleri için olsa gerekdir.

Her ne olursa olsun, islâm düşmanları da, dînin lâzım olduğunu söylemeğe mecbûr kalmakdadır. Çünki, insanları câzibesi ile bağlayan ve işlerini düzenlemeğe mecbûr eden bir kuvvet kudsîleşmedikçe ve kudsîliği yayılmadıkça za'îf kalır.

İyi huyları ilm yolu ile de yerleşdirmek istiyenler vardır. İlm, ahlâkı bir fazîlet olarak göstermekdedir. Fekat, bu bir teori şeklinden ileri gidemez. **(Kurtuluş ancak doğrulukdadır)** hadîs-i şerîfindeki kuvvet derecesine ulaşamaz. Bu kadar lüzûmlu, bu kadar fâideli olduğunu söyledikleri dînin aslı yokdur denilebilir mi? Bir şeye inanılmadığı hâlde, inanmış gibi hareket etmek olur mu? Bunların sözü, doğru ile yalanın eşid olacağını kabûl etmek gibi mantıksızdır.

İnsanları vecde getirici, insanın varlığına ve ahlâkına bu kadar çok hâkim bir şeyin aslı olmaması, insanlar tarafından yapılmış olması nasıl kabûl edilebilir? İnsanlar mı dîne tâbi' olacak? Yoksa dîni insanlar mı yapacak? İnsanların kendi yapdıkları şeylere tapınmaları, sapıklıkdır. Bu sapıklık islâmiyyetden evvel putlara, ya'nî heykellere tapmış olanlarda vardı ve onların aşağı ve aklsız olduklarını gösteriyordu.

Reformcu diyor ki, *(Son asrlarda insanları birbirine kuvvetle ve emniyyetle bağlamak için bulunan altın zincir, ya'nî milliyyet fikri, birgün gelip de, kopacak olan kaba zincirin yerini tutacakdır. Eğer din kardeşliği yerine milliyyet, vatan düşünceleri yerleşseydi, gençlik mevcûd olabilirdi.)*

Dinde reformcunun dîne inanması doğru olsaydı, dîni, milliyyet ile ve terbiye etmek ile karşılaşdırmazdı. Millî birlik için (işlenmiş altın zincir) sözüne karşılık, din kardeşliği için (kaba zincir) diyemezdi. Reformcuların sözlerinden anlaşılıyor ki, din, câhil halkın ahlâkını düzeltecekdir. Bunlar yalancıkdan değil, doğru olarak inandırılacaklardır. Milleti, koyun sürüsü gibi kendilerine bağlamak için, dîne yer vereceklerdir. Onları inandıracaklar, fekat kendileri inanmıyacaklardır. Dîni her gün yeni bir kalıba sokabilecekler. Bunlara göre, milletin ahlâkı din ile düzelecek ve dinsiz olan ilericiler iyi huylu olamıyacaklardır. Reformcular, yoksa kendilerinin iyi huylu olmasına lüzûm görmüyorlar mı?

2 — Reformcu, *(Hazret-i Peygamber dikta rejimi ve sultânlığı red ediyordu. Fekat müslimânlık, böyle bir rejimin kurulmasına elverişli idi. Öyle de oldu)* diyor.

Reformcu, bu sözünde çok yanılmakdadır. Avrupadaki krallıkların anayasaları, kralları mukaddes ve sorguya çekilmez tanıdıkları hâlde, islâmiyyet **(Hepiniz bir çobansınız. Hepiniz, idâre etdiğiniz kimseler için sorumlusunuz)** hadîs-i şerîfi ile, pâdişâhları herhangi bir vatandaş gibi tutmakda, diktaya, saltanata yer vermemekdedir. İslâmiyyet kanûnu ilâhîdir. Pâdişâhlar da, islâmiyyete uymağa ve bunu yürütmeğe bir vatandaş gibi mecbûrdur. Saltanat sürmeğe, zulm yapmağa sapan başkanlar, islâmiyyetden ayrılmış, kuvvetlerini kötü yolda kullanmış kimselerdir. Harbde alınan ganîmet kumaşları, gâzîlere taksîm edildiği gün, sırtında başkalarındakinden dahâ büyük kumaş bulunduğu için (Oğlumun kumaşından eklediğim için dahâ çok oldu) diyen Ömer-ül Fârûk "radıyallahü anh" ile halîfe olduğu gün, zevcelerini toplıyarak, (Büyük bir yük altına girdim. Sizinle görüşmeğe belki vakt bulamam. İsterseniz mehr paranızı ve nafakanızı alarak gidebilirsiniz) diyen Ömer bin Abdül'azîz hazretleri, islâm pâdişâhlarının tam nümûnesidir. Böylelerin az olması, islâmiyyete bir leke süremez.

3 — Reformcu diyor ki, *(Zemân-ı se'âdetden az bir zemân sonra, dîn-i islâm, sırmalı koltuklara ulaşdıracak yolları açmak için, iki tarafın da insan ölüsünden yığınlar yapacak, keskin bir silâh oldu. Hazret-i Alînin halîfelik için yapdığı muhârebelerde, karşı tarafdakilerin mızrak ucunda Allahın mukaddes kitâbı olan*

Kur'ân, harbde hiyle olarak kullanıldı. Hak olan Kur'ân, bâtıl olan saltanat da'vâlarını kazanmak için âlet edildi).

Cevâb: O muhârebeler saltanat için değildi. İslâmiyyetin emrlerinin yerine getirilmesi içindi. Reformcunun dediği gibi, saltanat savaşını kazanmak için, Kur'ân-ı kerîm âlet edilmedi. O muhârebelerde, her iki tarafın birbirine karşı her yapdığı şey, hakkı meydâna çıkarmak, islâmiyyete uymak içindi. O muhârebede dîn-i islâm, yaldızlı, sırmalı koltuklara ulaşdıran yolları açmak için, insan yığınları yapacak bir silâh olmamış, böyle silâha karşı koyan bir kalkan olmuşdur.

[Hazret-i Alîye karşı harb edenler, günâha girmedi. Günâh demek, Allahü teâlâya karşı suç işlemek, ya'nî islâmiyyete uymamak demekdir. Onlar, hazret-i Alîyi "radıyallahü anhüm" halîfe seçmemişlerdi. Onu halîfe tanımadıkları için kılınca sarıldılar. Halîfe seçmiş olsalardı, halîfeye karşı gelmeleri günâh olurdu. Evet, onu halîfe seçmemekde, dînî sebeb göstermiş olmakla berâber, yanılmış idiler. Fekat bu yanılmaları ictihâd hatâsı idi. İslâmiyyete uymak için idi].

Süâl: İslâmiyyet, insanları se'âdete kavuşdurmak, huzûr sağlamak için değil midir? İslâmiyyete sarılmak, kan dökülmesine sebeb olur mu?

Cevâb: Onlar, islâmiyyete uymak istediler. Fekat, islâmiyyete uymakda yanıldılar. Kan dökülmesine, islâmiyyete uymaları sebeb olmadı. İslâmiyyete uyarken yanılmaları sebeb oldu. Bunun gibi, Uhud gazâsında, Resûlullahın bir geçidi tutmak için koyduğu kırk sahâbîden çoğu şehîd olmuşdu. Bunların ölümüne, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" emrine uymaları değil, bu emri yaparken bir kısmının yanılmaları sebeb olmuşdu. İslâmiyyete uymak, hiçbir zemân, hiçkimseye zarar vermez, fâide verir. İslâmiyyete uymamak veyâ uyarken yanılmak, insana zarar verir.

Hazret-i Alînin "radıyallahü teâlâ anh" harb açdığı müslimânlar, islâmiyyete uymak istemişlerdi. Fekat, islâmiyyetin o işi yapmakda gösterdiği yolu seçerken yanıldılar. Allahü teâlânın sevdiği, seçdiği insanlar oldukları için, bu hatâları suç olmaz. İctihâd hatâsı, günâh değil, sevâb olur. O seçilmişlerin, sevilmişlerin hatâları, sonra gelen müslimânların, iyilerin ibâdetlerinden dahâ kıymetli, dahâ sevâbdır. **(İyilerin, doğru, iyi işleri, seçilmişlerin yanılması gibidir)** buyuruldu. Ya'nî, onların yanlış işleri, bunların doğru işlerinden dahâ fâideli, dahâ kıymetlidir. Bunun içindir ki, o muhârebelerde her iki tarafda ölenler şehîd oldu. Sevâb kazandı.

Siyâsî menfe'at sağlamak ve dünyâlığa kavuşmak için yazılmış olan bozuk târîh kitâblarını ve Îrândaki babaların uydurduğu acıklı hikâyeleri okuyan gençler, Eshâb-ı kirâmın "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" büyüklüğünü anlıyamıyor, yanlış düşüncelere saplanıyorlar. Bugünkü medeniyyetin beşiği olan, madde ve ma'nâ üzerinde çalışmağı emr eden islâm dîninin güzelliğini öğrenmek için şahlanan temiz gençlere, Eshâb-ı kirâmın üstünlüklerini anlatmak için, **(Hak SözünVesîkaları)** ve **(Eshâb-ı Kirâm)** kitâbları yayınlanmışdır. Bu kitâblarda, Eshâb-ı kirâmın hayâtlarını, islâmiyyete hizmetlerini ve birbirleri ile sevişdiklerini, en kıymetli kaynaklardan topladığımız sağlam vesîkalarla açıkladık. Burada da birkaç satır bilgi vermeği uygun görüyoruz.

Büyük islâm âlimi, Evliyânın baş tâcı, zemânının kutbu, kayyûm-i rabbânî **(Muhammed Ma'sûm-i Fârûkî)** Serhendî "rahmetullahi aleyh" hazretleri, **(Mektûbât)** kitâbının birinci cildi, yirmiikinci mektûbunda buyuruyor ki:

Yavrum! Kıyâmet yaklaşdı. Zulmetler, kalbleri karartan şeyler çoğaldı. Herkes, bu karanlık akıntılara sürüklenmekdedir. Böyle bir zemânda, bir sünneti ortaya çıkaracak ve bir bid'ati yok edecek bir kahraman lâzımdır. Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" sünnetlerinin nûrları ile ışıklanmadıkça doğru yola kavuşulamaz. O yüce Peygamberin izinde bulunmadıkça, felâketlerden kurtulmağa uğraşmak boşunadır. Allahü teâlânın sevgili Peygamberine uymadıkça, tesavvuf yolunda ilerlemek ve Allahü teâlâyı sevmek se'âdetleri ele geçemez. Âl-i İmrân sûresinin otuzbirinci âyetinde meâlen, **(Allahü teâlâyı seviyorsanız, bana tâbi' olunuz! Bana uyanları Allah sever!)** buyuruldu. Allahü teâlâ, Habîbine böyle demesini emr buyurmakdadır. Se'âdete kavuşmak istiyen kimse, bütün âdetlerini, ibâdetlerini ve alış-verişlerini Onun gibi yapmağa çalışmalıdır. Bu dünyâda, bir kimsenin sevdiğine benzemeğe çalışanlar, bu kimseye sevimli ve güzel görünürler. Bu kimse, onları da çok sever, beğenir. Bunun gibi, sevgiliyi sevenler, her zemân sevilir. Sevgilinin düşmanları, sevenin de düşmanları olur. Bundan dolayı, görünen ve görünmiyen bütün iyilikler, bütün üstünlükler, ancak o yüce Peygamberi sevmekle ele geçebilir "aleyhi ve alâ âlihissalâtü vesselâm". Yükselebilmenin, ilerlemenin ölçüsü, bu sevgidir. Allahü teâlâ, sevgili Peygamberini, insanların en güzeli, en iyisi, en sevimlisi olarak yaratdı. Her iyiliği, her güzelliği, her üstünlüğü Onda topladı. Eshâb-ı kirâmın hepsi, Ona âşık idiler. Hepsinin kalbi, Onun sevgisi ile yanıyordu. Onun ay yüzünü, nûr saçan cemâlini görmeleri, lezzetlerin en tatlısı idi. Onun

sevgisi uğruna canlarını, mallarını fedâ etdiler. Onu canlarından, mallarından, kısaca, her sevilenden dahâ çok sevdiler. Onu aşırı sevdikleri için, Onu sevenlerle sevişdiler. Bunun için birbirlerini de çok sevdiler. Onun üstünlüğünü anlıyamayıp, Onun güzelliğini göremeyip, Onu sevmek se'âdetine kavuşamıyanlara düşman oldular. Çünki, tâ'atlerin, iyiliklerin başı, dostları sevmek ve düşmanları sevmemekdir. Allahı seviyorum diyenlerin, Eshâb-ı kirâm gibi olmaları lâzımdır. Seven bir kimse, sevdiğinin sevdiklerini de sever. Sevdiğinin düşmanlarına düşman olur. Bu sevmek ve düşmanlık, bu kimsenin elinde değildir. Kendiliğinden hâsıl olur. Bu kimse, sevmesinde ve düşmanlığında deli gibidir. Bunun içindir ki, **(Bir kimseye deli denilmedikçe, bu kimsenin îmânı tam olmaz!)** buyuruldu. Kendisinde bu delilik bulunmıyanlar, sevmekden mahrûmdurlar. Düşmanlık etmeyince, dostluk olmaz! Seviyorum diyebilmek için, sevgilinin düşmanlarına düşman olmak lâzımdır. Sözümüz yanlış anlaşılmasın! Eshâb-ı kirâma düşmanlık etmek bunun içinmiş sanılmasın!

Ba'zı kimseler, hazret-i Alîyi sevmiş olabilmek için, Eshâb-ı kirâmın en üstünlerine düşmanlık etmek lâzımdır diyorlar. Bu sözleri ve anlayışları çok yanlışdır. Çünki, sevmek için, sevgilinin düşmanlarına düşman olmak lâzımdır. Dostlarına düşmanlık lâzım değildir. Allahü teâlâ Feth sûresinde **(Eshâb-ı kirâmın birbirlerine rahîm olduklarını),** sevişdiklerini bildiriyor. Rahîm, pekçok ve devâmlı acımak, sevişmek demekdir. Bu âyet-i kerîme, Eshâb-ı kirâmın "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" pekçok sevişdiklerini haber vermekdedir. Rahîm kelimesi, arabî gramerinde (sıfat-ı müşebbehe)dir. Sıfat-ı müşebbehe, devâmlı, sürekli olmayı bildirir. Bunun için, Eshâb-ı kirâmın pekçok sevişmelerinin devâmlı, sürekli olduğu anlaşılmakdadır. Merhamete, sevişmeğe sığmayan, çekememek, kin beslemek, hased etmek ve düşmanlık gibi kötülüklerin, Eshâb-ı kirâm arasında bulunamıyacağını, bu âyet-i kerîme bildirmekdedir. Hadîs-i şerîfde, **(Ümmetimin ümmetime karşı en merhametlisi, Ebû Bekrdir)** buyuruldu. Ümmetin en merhametlisi olan kimsede, bu ümmetden herhangi birine karşı kin ve düşmanlık bulunabilir mi?

Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki: **(Allahü teâlâ, Mûsâ aleyhisselâma, yalnız benim için ne yapdın dedi. Yâ Rabbî! Senin için nemâz kıldım, oruc tutdum, zekât verdim ve zikr yapdım cevâbını verince, kıldığın nemâzlar, seni Cennete kavuşduracak yoldur, kulluk vazîfendir. Orucların, seni Cehennemden korur. Verdiğin zekâtlar, kıyâmet günü, sana gölgelik olur. Zikrlerin de, o günün karanlı-**

ğında, sana ışık olur. Benim için ne yapdın buyurdu. Yâ Rabbî! Senin için olan şeyi bana bildir deyince, Allahü teâlâ, yâ Mûsâ, sevdiklerimi sevdin mi ve düşmanlarıma düşmanlık etdin mi buyurdu. Mûsâ aleyhisselâm, Allahü teâlâ için olan en kıymetli şeyin, Hubb-i fillah ve Buğd-ı fillah olduğunu anladı). Yirmiikinci mektûbun tercemesi temâm oldu.

Sıffîn muhârebesinde, hazret-i Mu'âviyenin mızraklar üzerine Kur'ân-ı kerîmleri takdırdığı, böylece müslimânların kanlarının dökülmesine son verdiği doğrudur. Sıffîn muharebesinde, hicretin otuzyedinci senesi birinci ayı olan Muharremin sonuna kadar, savaş durdurulmuşdu. İki tarafdan elçiler gidip geldi. Anlaşmağa uğraşıldı. Muharrem ayı bitince, hazret-i Alî, zemânın bitdiğini, isyândan vazgeçilmediğini bildirdi. İlk önce, hazret-i Alî tarafından Eşter, askerleri ile ortaya çıkdı. Şâmlılar bunun karşısına çıkdılar. Bu Eşter, deve savaşını da kızışdıran fesadcılardandı. **(Kısas-ı Enbiyâ)**da diyor ki, (Deve harbinde, hazret-i Alînin yanında yirmi bin, karşı tarafda otuz bin kişi vardı. İki taraf anlaşmak üzere iken, hazret-i Osmânı "radıyallahü teâlâ anh" şehîd edenlerden, Abdüllah bin Sebe' ve Mâlik Eşter gibi başlıcaları gece toplanıp, savaşa başlamak için plân hâzırladılar. Hemen, karşı tarafa saldırdılar. Hazret-i Âişenin yanındakiler baskına uğrayınca şaşırdı. Eşter ve arkadaşları, hazret-i Alîye gelerek, karşı taraf bize saldırdı. Onlara karşı koyduk dediler). Görülüyor ki, her iki savaşı kızışdıran, anlaşmaları bozan, Abdüllah bin Sebe' yehûdîsi ve arkadaşları idi. Sıffînde, hazret-i Alî "radıyallahü anh", Şâmlılar üzerine bütün askeri ile saldırdı. Birkaç gün çok kan döküldü. Hazret-i Alî, oniki bin kişi seçerek, tekrar hücûm eyledi. Bayrağını taşıyan Hâşim de, Allahı seven benimle gelsin diyerek saldırıyordu. Çok kanlı muhârebe oldu. Cum'a gecesi sabâha kadar savaşıldı. Ölmeyenler de yaralı veyâ çok yorgundu. Cum'a günü Eşter yine hücûm etdi. Hazret-i Mu'âviye ile Amr ibni Âs "radıyallahü teâlâ anhümâ", kendilerinden kırkbeş bin, karşıdakilerden yirmibeşbin müslimânın ölmüş olduklarını anlayınca, kardeş kanı dökülmesini önlemek için, çâre aradılar. Amr ibni Âs hazretleri, müslimânların kardeş olduklarını anlatmak için Kur'ân-ı kerîmi gösterelim dedi. Hazret-i Mu'âviye, Mushafların mızraklara takılmasını emr eyledi. Sizi Allahın kitâbına çağırıyoruz diye bağırdılar. Askerler Kur'ân-ı kerîmi görünce, savaşı bırakdı. Hazret-i Alî de Eşteri geri çağırdı. Zorla savaşdan geri getirildi. Anlaşmaya karar verildi. Yüzon gün süren kanlı savaşlar, böylece sona erdi. Mushafların mızraklara takılması, binlerce müslimân kanı dökülmesini önledi. Müslimânlar arasına sokulmuş olan büyük fitne ateşi söndürülmüş oldu.

4 — Reformcuya göre, *(Saltanat muhârebeleri, mezheblerin ayrılmasına ve islâmiyyetin parçalanmasına sebeb olmuş!)*

Cevâb: İslâmiyyetde mezheblerin ayrılmasını saltanat kavgalarına bağlamak, mezheblerin ne olduğunu bilmeyen câhillerin sözüdür. Dîni siyâsete karışdırmakdır. Mezheblerin ayrılması, islâmiyyetin insanlara verdiği fikr hürriyyetinden doğmuşdur. Mezheblerin ayrılmasında bir sultâna, bir hükümdâra yaranmak düşüncesi var ise, o yüce makâm, elbette ulûhiyyet makâmıdır.

5 — *(Kur'ânın mahlûk olup olmaması üzerindeki çekişmeler, islâmiyyetin temelini baltalamışdır)* diyor.

Cevâb: Reformcu, mezheblerin siyâsetle karışdırılmasına bir de misâl veriyor. Me'mûn halîfe, Kur'âna mahlûk demiyen âlimleri sıkışdırmışdı. Fekat, bu işkenceleri siyâsî düşünce ile değildi. Âlimleri siyâsî düşünce ile ezmeği düşünse idi, bunu yapmak için dahâ birçok sebebler bulabilirdi. Me'mûn, işkencelerini siyâsî düşünce ile yapdı dersek, din siyâsete karışdırılmış olmayıp, dinsizlik siyâsete karışdırılmış demek dahâ doğru olur. Reformcu, dinsizliğin kabâhatini dîne yükletmeğe kalkışıyor.

6 — *(Seneler geçdikçe, Kur'ân ve hadîsler, din adamlarından ziyâde, hükümdâr olmak isteyenlerin elinde, sihrbazların oyunları gibi şekl değişdiriyordu. Düşmanı kılıçla, kuvvetle mağlûb edemeyince, Kur'ânı istediği gibi tefsîr ediyorlar, işlerine yarıyacak hadîsler uyduruyorlardı)* diyor.

Cevâb: Reformcu, Mûsâ Beykiyef hiç bilmediği ilm kollarına dil uzatıyor. Tefsîr kitâblarının en kıymetli sahîfelerini lekelemeğe kalkışıyor. O kitâbları yazanların ictihâd buyurdukları yerler üzerinde, münâzara ve edeb kanûnlarına uygun münâkaşa etmeğe herkesin hakkı vardır. Fekat, Kur'ân-ı kerîmin belâgatinden haberi olmıyan bir reformcunun, Zimâhşerînin tefsîrine dil uzatması kadar yersiz ve gülünç bir şey olamaz.

7 — *(Yalan yere hadîsler uydurulmuşdur. Mevdû' hadîslerin çokluğu meydândadır)* diyor.

Cevâb: Akla, tecribeye değil de, yalnız nakle ve rivâyete dayanan hadîs ilmine dil uzatmak kadar haksız bir iş olamaz. Acabâ, böyle söyleyen reformcu, kaç hadîs bilmekdedir? Senedleriyle birlikde bir hadîs-i şerîfi okuyabilir mi? Mevdû' hadîs diye bir şey işitmiş. İslâmın büyük âlimleri, hadîs ilminde binlerce kitâb yazdıkları gibi, sahîh hadîsler arasından mevdû'larını bulup çıkarmayı öğreten kitâblar da yazmışlardır. Eğer onlar bu kitâbları yazmasa-

lardı, reformcunun mevdû' hadîs isminden bile haberi olmayacakdı. Hadîs âlimleri, Resûlullahın söylediği açıkça belli olmayan bir söze, ne kadar iyi ve fâideli olsa da, hadîs denilmesini çok sıkı yasak etmişlerdir. Evet, hadîs uydurmak gibi pek tehlükeli bir yalancılığa kalkışan kimseler olmuşdur. Fekat, islâm âlimleri "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", yorulmadan, yılmadan çalışarak böyle sözleri aramışlar, bulmuşlar, kitâblardan çıkarmışlardır. İslâm âlimlerinin öyle sürekli çalışmaları olmasaydı, bu din câhili reformcular acabâ bir dâne mevdû' hadîs ayırabilirler mi idi? Yüzbinlerce hadîs-i şerîfleri bütün râvîleriyle birlikde tanımak ve her birinin doğruluğunu dartmak gibi çok ince ve pek güç çalışmaları islâm âlimleri başarmışdır. Reformcu ise, hadîs uyduranlarla, uydurma hadîsleri yakalayıp atanları birbirine karışdırmakda, hepsine birden atıp tutmakla, zihnleri bulandırmakda, hadîs-i şerîflere olan i'timâdı, güveni sarsmağa çalışmakdadır. Hadîs uyduranların zararı, reformcuların yaygaralarının zararı kadar büyük olmadı. Hadîs uydurmanın fenâlıklarını ileri sürerek, Osmânlıların çökmesini buna bağlamak, böylece Osmânlıların çökmesine islâmiyyet sebeb oldu demek kadar haksız bir iftirâ düşünülemez.

8 —*(Buhârî hazretleri, hadîslerin doğruluğunu anlamak için, birçok seneler Asya ve Afrikada islâm memleketlerini dolaşmışdı. Geceleri on, onbeş def'a yatağından kalkarak hâtırına gelen hadîsleri râvîleri ile birlikde kayd ederdi. Söylendiğine göre, üçyüzbin hadîs ezberlemiş. Bunlardan ikiyüzbin adedi sahîh değil imiş. Topladığı altıyüzbin hadîsden, yedi, sekiz bin adedinin doğru olduğunu anlamış. Bu hâl, din bilgilerinin nasıl karmakarışık olduğunu göstermekdedir. Buhârînin çalışma şekline bakarak, seçdiği hadîslerin bile şübheli olduğunu Avrupa âlimlerinden birkaçı söylemekdedir. Başka hadîs kitâblarının nasıl olacağını artık düşünmelidir)* diyor.

Cevâb: Altıyüzbinden başlayarak, sahîh hadîslerin sayısını yedibine ve hattâ sıfıra doğru indirmek düşüncesini, bu reformcu garblılardan aldığını sıkılmadan söylemekdedir. Hadîs-i şerîfler üzerindeki bilgilerini garblılardan alacağına, bu ilmin sâhiblerinden, mütehassıslarından alsaydı, herhâlde böyle konuşmazdı. Sonsuz bir denize benzeyen hadîs ilmi islâmiyyetin bir mu'cizesidir. Bu büyük deniz, islâm düşmanlarının atdığı birkaç taşla bulanmaz. İslâmiyyetin hak ve şanlı bir din olduğunu gösteren sayısız şâhidlerden hiçbiri olmasaydı, **(İlm-i hadîs)** âlimlerinin, aklları şaşırtacak çalışmaları, vesîka olarak yeterdi. Hadîs âlimlerinin kitâbları o kadar çokdur ki, yalnız fihristlerini bildiren yazılar kü-

tübhâneleri doldurmakdadır. Bu âlimlerin sayısı, binleri aşan bir ordudur. Allahü teâlânın yardımına kavuşmuş bir ihlâs ve ihtisâs ordusudur. Bu gayretin ulvî sebebini, maddî menfe'atler, geçici ve iğrenç zevkler peşinde koşan reformcuların akl ve idrâki anlayamaz. Hadîslerin ve râvîlerinin incelenmesi o kadar ince ve o kadar çok bilgilere dayanmakdadır ki, yalnız bu iş için, **(Usûl-i hadîs)** denilen ayrı bir ilm meydâna çıkmışdır. Bir hadîs-i şerîfin kitâba yazılabilmesi için, aklına, hâfızasının kuvvetine, doğruluğuna ve iffetine temâmen güvenilecek bir zâtdan işitilmesi, onun da yine böyle olan bir başkasından, böylece Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" kadar hep güvenilen sağlam kimselerden işitilmesi şartdı. Her hadîsin üstüne bu râvîlerin ismleri ayrı ayrı yazılır. Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" büyüklüklerini, yüksekliklerini anlıyamıyan İbni Teymiyye, Abduh ve Mevdûdî ve benzerleri ile, islâmiyyeti anlıyamıyan câhil (dinde reformcular), böyle sağlam hadîs kitâblarını târîh kitâbları gibi mi sanıyorlar? Hadîs âlimleri, kendilerinden sonra hadîs-i şerîfleri gagalayacak olan ilericilerin, dinde reformcuların türeyeceklerini sanki kerâmet gibi bilmişler, hadîs-i şerîfleri haber veren Eshâb-ı kirâmın hepsinin ve Tâbi'înin çoğunun hâl tercemelerini uzun uzun yazmışlardır. Bunlardan **(Üsüdülgâbe)** ve **(El-isti'âb)** ve **(El-isâbe)** ve benzerleri gibi büyük kitâblar, bütün dünyâ kütübhânelerinde yer almakdadır. Her sözü ezberlenmek için can fedâ edercesine çalışılan ve zâtının ve hayâtının kıymeti ve ehemmiyyeti, kendisine yakın olanlara da sirâyet ederek hepsinin hâl tercemelerinin, üstünlüklerinin, bütün incelikleriyle kitâblara geçmesine sebeb olan, yeryüzünde **(Muhammed)** aleyhisselâmdan başka bir zât dahâ gösterilebilir mi?

Dinde reformcular, şan ve şereflerin semâsında parlayan bu iftihar yıldızını, utanmadan, sıkılmadan, ilmden uzak sözlerle, münâkaşa kanalizasyonlarının yayıldığı kirli topraklarına gömmek istiyorlar.

9 — Mûsâ Beykiyef, *(Şahsî ihtirâslar ve siyâsî çatışmalarla dahâ başlangıçda kaynakları bulanmış olan din, sonraları Abbâsîler zemânında oyuncağa çevrilmiş iken, Osmânlı devleti kuruldu)* diyor.

Cevâb: Zevallı Osmânlılar ne fenâ zemâna rastlamışlar! Dînin kaynakları o kadar bulanmış ise, bugün dinde reformlar hangi temel üzerinde yapılacak? Hadîs-i şerîflerin hemen hepsini şübhe altına alıyorlar. Reformcular Kur'ân-ı kerîm için acabâ ne diyecekler? O menbâ' da bulanık mı? Yukarıda, ahlâkı düzeltmek için din lâzımdır dediklerini bildirmişdik. Menbâ'ları bulanmış ve oyunca-

ğa çevrilmiş olan din mi bunu yapacak? Sözleri birbirini tutmuyor. Koca reformcu moskof Mûsâ Beykiyef de, kelâm, fıkh bilgilerine çatıyordu. İslâm âlimlerinin işi gücü bırakarak, Yunan felsefesi ile uğraşdıklarını yeriyordu. O zemân Yunan felsefesi Arabcaya terceme edilince, bir yenilik, ilericilik olarak islâm memleketlerine yayılmışdı. Çok kimsenin akllarını, bilgilerini bulandırmışdı. Kelâm âlimleri, zemânlarında ehemmiyyet kazanan o yeni fikrleri birer birer inceliyerek cevâblandırdılar. Böylece, Ehl-i sünnet i'tikâdını sarsılmakdan korudular. Bugün de, ilmin, fennin, yeni buluşların, islâm inançlarına bağlılığı bulunan yerlerini incelemek, cevâblandırmak, din adamlarımızın şerefli bir vazîfesidir. Dinde reformcular, bugün bu ihtiyâcı anlıyorlar, istiyorlar da, eski âlimleri, zemânlarındaki vazîfeyi yapdıkları için, niçin lekelemeğe kalkışıyorlar? Demek ki, bir ilme, bir temele dayanmadan, körü körüne, islâm âlimlerini küçültmek çabasındadırlar. Bugün, din bilgileri, yeni buluşlara, bilişlere uydurulmuyor. Büyük bir suç oluyor diyorlar. Eski âlimler, dîni, zemânlarının felsefesi ile, yeni buluşları ile karışdırmışlar. O da suç diyorlar. Görülüyor ki, din adamlarının her yapdıkları, reformculara göre suç olmakdadır.

10 — Mûsâ Cârullah, *(İslâmiyyetin temiz inanışları, İlm-i kelâm denilen akıntılarla kirletildi, bozuldu)* diyor.

Cevâb: Koca reformcu moskof Beykiyefin kitâbından alınan bu sözler, din câhilliğinin açık bir etiketidir. İlm-i kelâmın islâmiyyete nasıl ışık tutduğunu, nasıl hizmet etdiğini, o ilmin içine girerek inceleyenler anlayabilir. Koskoca bir ilme karşı böyle derme çatma sözlerle saldırmanın hiçbir kıymeti olamaz. Fen yobazları, ilm-i kelâma, hep nazariyyeler, tecribesiz düşünceler diyerek saldırmakdadır. Bunlar bilmiyor ki, din bilgileri nakl yolu ile, önce gelenlerden haber almakla öğrenilir. Tecribe, fen bilgilerinde olur. Fen bilgileri tecribe ile öğrenilir. Her iki ilmin insandaki yeri beyindir. Beyin ise, yalnız düşünür, hesâb eder. İşitdiğinin, yapdığının doğru olup olmadığını anlar. Tecribeyi yapan, insanın beyni değil, organlarıdır. Bu reformcu, bildiği şeyleri, elleri ile mi biliyor, yâhud ayakları ile mi anlıyor?

11 — Reformcu Mûsâ Cârullah diyor ki, *(Fıkh kitâbları yazılırken ibâdetlerde, azâbı ve sevâbı esâs tutmuşlar. Böylece islâmiyyeti sosyal bir din olmakdan mahrûm bırakmışlar. Bunun şu günâhı var diyecek yerde ve Cehennem ateşinin şiddetini anlatacakları yerde, islâmiyyetin ahlâk ve cem'ıyyet üzerindeki fâidelerini anlatsalardı ve sevâb ve azâb yerine, akl ve zekâyı iknâa çalışsalardı, islâmiyyeti sosyal bir din olmakdan mahrûm etmezlerdi.*

Allahın hikmetini temâmen insan kafası anlayamaz. Buna inanıyoruz. Lâkin emrlerin ve yasakların hepsi böyle değildir. Çoğunun sebebi, akl ile anlaşılabilir. Âlimler anlamadıkları yerleri, (Allah bilir) deyip geçmişlerdir.)

Cevâb: İslâmiyyet, semâvî bir dindir. Her semâvî dinde olduğu gibi, islâm bilgileri de ikiye ayrılmışdır: Din bilgileri ve fen bilgileri. Fen bilgileri de, islâm bilgisidir. İslâm âlimi olmak için, zemânının fen bilgilerini de, gücü yetdiği kadar öğrenmek lâzımdır. Fen bilgileri, zemânla değişir, ilerler. Din bilgileri, hiç değişmez. Bu bilgiler, inanılacak şeyler, emrler ve yasaklardır. Bunlar, Allahü teâlâ tarafından bildirilmişdir. Bu emrlerin ve yasakların hepsine **(Dîn-i İslâm)** denir. İslâmiyyete uymağa, ibâdet etmek denir. Müslimânlar, Allahü teâlâ emr etdiği için, vazîfeleri olduğu için ibâdet eder. İslâmiyyetin emrlerinde ve yasaklarında, kulların dünyâları ve âhıretleri için nice fâideler bulunmakla berâber, ibâdet ederken, Allahü teâlânın emri olduğunu, kulluk vazîfesi olduğunu niyyet etmek, düşünmek lâzımdır. Böyle düşünmeden yapılan iş, ibâdet olmaz. Din ile ilişiği olmayan bayağı bir iş olur. Meselâ, nemâz kılan adam, Allahü teâlânın emrini yerine getirmeği ve kulluk vazîfesini yapmağı niyyet etmeyip, nemâzın bir jimnastik, beden terbiyesi olduğunu düşünerek kılarsa, nemâzı sahîh olmaz. İbâdet yapmış olmaz. Spor yapmış olur.

Oruc tutanın da, yalnız mi'deyi dinlendirmeği, perhîz yapmağı düşünmesi, orucun sahîh ve makbûl olmamasına sebeb olur. Muhârebe eden, canını tehlükeye koyan bir müslimân da, Allahın dînini kuvvetlendirmek, islâmiyyeti yeryüzüne yaymak ve islâm düşmanlarını kırmak için değil de, şân ve şeref, mal ve rütbe için dövüşürse, ibâdet yapmış olmaz. Cihâd sevâbı kazanmaz. Ölürse şehîd olmaz. Bedenine zarar verdiği için alkollü içkileri bırakan adam serhoşluk günâhından kurtulamaz. Frengi, belsoğukluğu ve aids gibi korkunç hastalıklara yakalanmamak için, zinâdan, genel evlere gitmekden sakınan kimse de, islâmiyyetde, afîf, temiz sayılmaz.

İslâmiyyetde ibâdet yapmak için, niyyetin büyük önemi vardır. Yapılan her işin islâmiyyete uygun olup olmadığı, niyyet ile anlaşılır. Allahü teâlâ, Cehennemden kurtulmağı ve Cennete girmeği vazîfe olarak bildirmeseydi, yalnız Cenneti, Cehennemi düşünerek yapılan ibâdetler de makbûl olmazdı. Tesavvuf büyükleri, Evliyâ-i kirâm "kaddesallahü teâlâ esrârehüm", ibâdet yaparken bunları düşünmezler. Yalnız Allahü teâlânın rızâsını düşünürler. Fekat her müslimânın âhıret menfe'atlerini düşünmesi, kâfi görülmüşdür. İbâdetleri âdetden ayırmak için, dünyâ menfe'atlerini dü-

şünmemek şart olmuşdur. Allah için ve âhıret menfe'ati için yapılan şeyler, ibâdet olmuşdur. Dünyâ menfe'ati için yapılan şeyler, âdet sayılmışdır.

İslâmiyyetde niyyet o kadar mühimdir ki, islâmiyyetin emr etdiği bir şey, dünyâ menfe'ati için yapılınca sahîh ve makbûl olmuyor. Dünyâ işi sayılıyor. Herhangi bir dünyâ işi de, âhıret menfe'ati için yapılınca, ibâdet hâlini alıyor. Mü'min, zevcesinin ağzına götürdüğü lokmada bile sevâb kazanıyor. Bu hadîs-i şerîfi göz önüne alarak, düşüncesini temizleyen ve niyyetini düzelten bir kimse, yimekde, içmekde ve her dürlü dünyâ işlerinde âhıret fâidesini gözeterek, sevâb kazanmak fırsatını elden kaçırmaz. İnsanlar bütün işlerinde, hattâ ibâdetlerinde, dünyâ menfe'ati, maddî kazanç aramağa alışdırılırsa, menfe'atperestlik, egoistlik hâsıl olur. Hâlbuki islâmiyyet, nefslerin böyle kötü isteklerini yatışdırmağı, maddîcilikden fedâkârlık etmeği, menfe'ati hakîr görmeği, ahlâkın ve rûhun temizlenmesini, yükselmesini istemekdedir.

İslâmiyyete uymanın, ibâdet etmenin, dünyâ menfe'atleri üzerine kurulmayacağı, akl sâhibleri için pek meydânda olan bir hakîkatdir. Böyle olduğunu aşağıdaki âyet-i kerîmeler ve hadîs-i şerîfler de, ayrıca göstermekdedir: Şûrâ sûresinin yirminci âyet-i kerîmesinde meâlen, **(Âhıreti kazanmak için çalışanların kazançlarını artdırırız. Dünyâ menfe'ati için çalışanlara da, ondan veririz. Fekat, âhıretde bunların eline birşey geçmiyecekdir)** buyuruldu.

İsrâ sûresinin onsekizinci ve ondokuzuncu âyet-i kerîmelerinde meâlen, **(Menfe'atleri ve lezzetleri çabuk geçen, tükenen dünyâyı isteyenlerden, dilediğimize, istediğimizi veririz. Âhıret menfe'atleri için çalışan mü'minlerin mükâfâtları boldur)** buyuruldu.

Hûd sûresinin onaltıncı âyetinde meâlen, **(Dünyâda yaşamağı ve eğlenmeği isteyenlerin çalışmalarının karşılığını bol bol veririz. Birşeyi esirgemeyiz. Bunlara âhıretde yalnız Cehennem ateşi verilecekdir. Emekleri âhıretde boşa gider. Yalnız dünyâ için yapdıkları işlerine, âhıretde bir karşılık hâsıl olmaz)** buyuruldu.

Bir hadîs-i şerîfde: **(Allahü teâlâdan başkası için her kim ne işledi ise, karşılığını ondan istesin, denilecekdir)** buyuruldu.

Başka bir hadîs-i şerîfde: **(Allahü teâlâ, âhıret için yapılan iyiliklere dünyâda da mükâfât verir. Fekat, yalnız dünyâ için yapılan işlere âhıretde hiç mükâfât vermez)** buyuruldu.

Buhâriy-yi şerîf kitâbında, birinci olarak yazılan **(Her iyilik, niyyetine göre değerlendirilir)** hadîs-i şerîfi pek meşhûrdur.

Ahkâm-ı islâmiyyenin âhıretdeki fâideleriyle birlikde dünyâdaki fâidelerini, sosyal iyiliklerini de düşünmek yasak değildir. Hattâ, bu fâideleri, zemânın yeni bilgileri ile açıklayarak anlatmak, din adamlarının vazîfesidir. Fekat, bu işin yeri, reformcunun zan etdiği gibi, fıkh ve usûl-i fıkh kitâbları değildir. Çünki fıkh ilmi, müslimânlara dînî vazîfelerini öğretir. Usûl-i fıkh da, bu vazîfelerin dört ana kaynakdan nasıl çıkarıldığını gösterir. Ahkâm-ı islâmiyye üzerine yürütülecek sosyal düşüncelerin ise müslimânlardan ziyâde, din düşmanlarına karşı bir müdâfe'a silâhı ve yarış vâsıtası olarak hâzırlanması lâzımdır. Ahkâm-ı islâmiyyenin, dünyâda olan fâidelerini ve iyiliklerini müslimânların da bilmesi pek fâidelidir. Ancak, müslimânların yalnız (bilmek)de kalması lâzım olup, ibâdetleri dünyâ fâideleri üzerine binâ etmek derecesine gelmemelidir. Böyle olursa, ibâdetler bozulur. İslâmiyyetin istediği vazîfelerde dünyâ için ne kadar fâide bulunursa bulunsun, bunları yalnız Allahü teâlânın emri olduğu için ve âhıretde, azâbdan kurtulmak için yapmak lâzımdır. Böyle niyyet olunca, dünyâ fâidelerinin ayrıca düşünülmesi de, zarar vermez.

İbâdetlerde âhıret fâidelerini bırakarak, yalnız sosyal iyilikler aramak ve bu araşdırmayı esâs tutmak, dîne inanmamak hastalığının alâmetlerindendir. Dikkat edilirse, dinde reformcuların sözleri, yazıları arasında hep o gizli hastalığın belirtileri görülür. Yoksa, az bir din bilgisi olan, hattâ yalnız aklı ve zekâsı ile düşünen herkes, niyyetin ehemmiyyetini elbette anlar. Reformcuların, akla ve mantıka da uymayan böyle sözleri, âhıret hayâtına inanmadıklarını düşündürmekdedir. Ahkâm-ı islâmiyyenin dünyâdaki fâideleri, iyilikleri pek mühim ve meydânda olmakla berâber, Cennet ve Cehenneme inananlar, dünyâ menfe'atlerini hâtırlarına bile getirmezler. Âhıretdeki sayısız ve sonsuz se'âdetler ve çok acı ve nihâyetsiz felâketler karşısında dünyânın gelip geçici zevk ve acılarının hiç değeri yokdur. Müslimânlara istikbâlin ehemmiyyetini anlatmak derdi ile yürekleri yanan reformcular, âhıret denilen o en ehemmiyyetli istikbâle inansalardı, din âlimleri tarafından müslimânların dünyâsına verilen ehemmiyyet kadar olsun, kendileri de müslimânların âhıretine ehemmiyyet verir, yanık sesleri ve gözü yaşlı kalemleri ile biraz da âhıret se'âdeti için feryâd ederlerdi. Ahkâm-ı islâmiyye, sosyal fâideler üzerine kurulursa, bu ahkâmın zemânla değişmesine, bozulmasına yol açar.

12 — Reformcu, mezheblerin yalnız dört dâne olmasını kabûl etmiyor. *(Müslimânlar dört mezheb içinde sıkışıp kalırsa, terakkîye, ilerlemeğe imkân olamaz. Aklı, önce din esâretinden kurtar-*

malıdır. Akl, Allahın verdiği sınırsız bir ni'metdir. Dört mezhebin dışına çıkmalı, aklı hürriyyete kavuşdurmalı) diyor. Reformculardan Celâl Nûri de **(Târîh-i tedenniyât)** kitâbında, *(İctihâd kapısı kapanmışdır diyorlar. Bu olamaz. Osmânlılar yanlış, fenâ kanûnlara bağlı kaldılar. Dünyânın öbür ucunda hayât şartları değişdi. Osmânlılar bunlara uymadı. Geri kaldı)* diyor.

Cevâb: Evet, yaşamak şartları değişdi. Fen ve san'at ilerledi. Fekat, yanlış, fenâ kanûnlar diye taş atdıkları ahkâm-ı islâmiyye, onları hangi buluşlardan men' etdi? Yol yapmayın, tren işletmeyin, gemi yapmayın, mâdenlerinizi yer altında bırakın, yâhud bunların işletme hakkını komünistlere, kapitalistlere satın, kâfirlerle ticâret yapmayın, makine, teknik, tayyâre, elektrik ve radyo gâvur îcâdıdır. Bunları sakın öğrenmeyin. Para kazanmayın, futbol maçlarında birbirinizi öldürün mü dedi? Hâşâ, islâmiyyet ahlâka, fazîlete verdiği önem kadar, san'atda, teknikde de çalışmağı ve kâfirlerin bulduklarını da araşdırmağı, öğrenmeği önemle emr etmekdedir. Bunu, ilerdeki sahîfelerde dahâ geniş açıklayacağız.

13 — Koca reformcu Mûsâ Cârullah, *(Osmânlılara önceleri uygun gelen islâm kanûnları son zemânlarda, kâfî gelmedi, yetersiz oldu. Çünki, Osmânlı devleti kurulurken, arab bedevîleri gibi idi. Sonra Avrupaya yayılarak, sosyal hayât değişdi. Kanûnlar ise, donmuş olarak kaldı)* diyor.

Cevâb: İslâmiyyetin, çadırda yaşayan bedevîlere ve onlar gibi olanlara göre bir din olduğunu, medenî milletler için reforma muhtâc bulunduğunu söyliyen reformcuların, islâmiyyete nasıl bir gözle bakdıkları meydândadır. Bunlar, bir yandan (dîne hurâfeler karışmış, ilk hâline çevirmek lâzım) derler. Bir yandan da, (dînin ilk hâli arab çöllerinde çadırda yaşayanlar içindir) demekden çekinmezler.

14— Reformcu, *(İslâm dîni, tek bir adam tarafından ortaya konulmuşdur)* diyor.

Cevâb: Reformcu Mûsâ Cârullahın bu sözü, dînin Allah tarafından gönderildiğine inanmadığını göstermekdedir. Vaktîle, Hollandalı Dozy [1820-1884] de böyle söylemişdi. Dozy ve bundan duyduğunu söyleyen bizdeki reformcu, islâmiyyeti, İngiliz parlamentosundaki birkaç yüz meb'ûsun kabûl etdiği livâta kanûnu gibi, bozuk düşüncelerin ham meyvası gibi sanmakdadır. İnsanların yapacağı kanûn, elbette dayanıksız olur. Bir zemân sonra, yine yapanlar tarafından değişdirilmekdedirler.

15 — *(Dinde hakîkat tanınan herşeyin, her zemân hakîkat ola-*

rak, kabûl edileceğini, bir an düşünsek bile...) diyor.

Cevâb: Dinde reformcular, dînin, sözünde durmıyan adam gibi, bir hâlden bir hâle dönmesini mi istiyorlar. Hergün, başka bir şekl alacak dînin, Allah tarafından gönderilmesine ne lüzûm var? Bunu herkes yapabilir. İşlerine gelmeyince değişdirilecek bir din! İşte reformcular, böyle din istiyorlar.

16 — *(Nass olan yerde, ictihâd yapılamaz ve açıkça bildirilen emrler, başka ma'nâya çevrilemez, sözleri, islâmiyyetin iki temel kanûnudur. Bunun için islâm âlimleri, bankadaki fâizlere, harâm demişlerdir. Hâlbuki fâiz, sermâyenin gıdâsıdır. Sermâye, alışverişin, ya'nî ticâretin dinamosudur)* diyor.

Cevâb: Dinde reformcu, fâizi sanki medh etmekdedir. Avrupada, Amerikada kapital sâhiblerinin, alnı terlemeden, oturduğu yerde para kazanmasına imrenmekdedir. Hâlbuki, kapitalistlerin bu sömürücülüğü, komünistliği doğurmuşdur. İslâmiyyet, fâizi harâm ve zekât vermeği emr ederek, sermâye sâhiblerinin, işçileri ve çiftçileri sömürmesini önlemiş, komünistliğe giden yolları tıkamışdır. İslâmiyyetin her dürlü fâizi kesinlikle yasak etmesini terakkîye engel gibi göstermek, modası geçmiş bir şikâyeti tâzelemek kadar ma'nâsızdır.

17 —*(Fahr-i kâinat efendimiz, pek güzel olarak buyuruyor ki,* **(Akl ile nakl çatışırsa, akla uymalıdır).** *Dînin ihtiyâca göre değişdirilebileceği buradan anlaşılmakdadır)* diyor.

Cevâb: Evet, aklın erdiği, gösterdiği bir hakîkat, hiç değişmez. Bunun için, aklın gösterdiği delîl ile, naklin değişdirilebileceğini, islâm âlimleri bildirmekdedir. Fekat, naklin bildirdiğini değişdirmeğe sebeb olacak delîli ortaya koymak, mantık ilminden haberi olmayan bu reformcunun aklı ile olamayacağı da meydândadır. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", islâm bilgilerini ikiye ayırdı: **(İlm-i ebdân)** ve **(ilm-i edyân).** Ya'nî, madde, fen bilgileri ve din bilgileri. Din bilgileri, yalnız nakl ile anlaşılır. Bunların kaynağı, Kur'ân-ı kerîm ile hadîs-i şerîflerdir.

His organları ile anlaşılan şeylerin bir sınırı vardır. Bu sınırların dışında olan bilgiler his organlarımız ile anlaşılamaz veyâ yanlış anlaşılır. Bundan başka, insanların his etme kuvvetleri çok yerde hayvanlardan dahâ za'îfdir. His organlarımız ile anlıyamadığımız şeyleri, akl ile bulur, anlarız. Bunun gibi aklın da bir anlayış sınırı vardır. Bu sınırın dışında olan bilgileri, akl bulamaz ve anlıyamaz. Akl, erişemediği şeyleri anlamağa kalkışırsa yanılır, aldanır. Böyle bilgilerde akla güvenilemez. Meselâ, Allahü teâlânın sıfatları, Cen-

netde ve Cehennemde olan şeyler, ibâdetlerin nasıl yapılacağı ve din bilgilerinin çoğu böyledir. Akl bunlara eremez. Bu bilgilerde akl ile nakl çatışırsa, nakle uyulur, aklın yanıldığı anlaşılır.

Kur'ân-ı kerîmde dört şey bildirilmekdedir: Îmân, Ahkâm, Kısas ve Ahbâr. İnanılması lâzım olan bilgilerde hiç değişiklik olamaz. Her Peygamberin "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât", her ümmetin inanışı hep birdir. İnanışları arasında hiç ayrılık yokdur. İkincisi olan ahkâm, Allahü teâlânın emrleri ve yasaklarıdır. Yapılması ve sakınılması emr edilen ahkâmda değişiklik olabilir. Fekat, bu değişikliği yalnız Allahü teâlâ yapmış ve Peygamberleri "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" ile değişdirmişdir. Kısas demek, geçmiş insanların, ümmetlerin hâllerini, yaşayışlarını anlatmak demekdir. Ahbâr ise, geçmişde olmuş ve gelecekde olacak şeyler demekdir. Meselâ, canlıların su ile yaşadığı, kıyâmet alâmetleri, Cennetde akar suların bulunduğu haber verilmişdir. Kısas ve haberlerde değişiklik olmaz. Din bilgileri arasında birbirleri ile çatışır gibi olanları görülürse, bunlar yine akla uydurulmaz. Birbirlerine uydurulmağa çalışılır. Bunlar arasında, birkaç dürlü anlaşılabilen bir bilgiyi, açıkca bildirilmiş olan başka bilgi ile çatışmayacak şekilde anlamalıdır. Burada akla düşen vazîfe, böyle bilgileri, açıkca anlaşılabilene uygun anlamakdır.

İslâm ilmlerinin ikincisi olan fen bilgilerine gelince: Bunlar, his organları ile ve bu organlara yardımcı âletlerle gözetliyerek, inceliyerek ve hesâb ederek ve deneyerek anlaşılan bilgilerdir. Bunların hepsi akl ile, zekâ ile yapılır. Hepsinde aklın bulduğuna güvenilir. Nakl ile fen bilgisinde çatışma olduğu zemân, akla uyulur. Ya'nî nakl, akla uygun olarak açıklanır. Reformcunun işitmiş olduğu hadîs-i şerîf, işte bunu beyân buyurmakdadır. Fekat fen adamı görünerek, fen ile değil de hislerle, ihtirâslarla konuşan fen taklîdcisi, din ve ahlâk düşmanı yalancılara inanmamalıdır. İslâm âlimleri, akla çok kıymet verdikleri hâlde, bunlardan Şeyh-i ekber hazretleri, **(Fütûhât)** kitâbında nakli akldan üstün tutuyor. Reformcuların ustası olan ve akla hürriyyet vermeli diye bar bar bağıran moskof Mûsâ Beykiyef, islâm âlimlerine karşı ağzına geleni söylerken, Şeyh-i ekbere, yine yüksek bir yer vermekdedir.

18 — *(İslâm kanûnlarının değişmez, donmuş olduğunu gösteren misâllerden biri de, evkâf teşkilâtıdır.* **(Şart-ı vâkıf, nass-ı şâri' gibidir)** *[ya'nî, vâkıf tarafından konulan şartlar, Kur'ân-ı kerîm ve hadîs-i şerîflerdeki emrler gibidir] sözü, fıkh kitâblarının temel bilgilerinden biridir)* diyor.

Cevâb: Vakf edilen mallar ve mülkler, vakf eden kimselerin

hayâtda iken mallarıdır. Bütün dünyâ anayasaları, herkese kendi malını istediği gibi kullanmak hakkını tanıdığına göre, vakf edilen malları, vakf eden kimsenin istediği şartlara göre kullanmak lâzım geldiğine kimsenin dil uzatmağa hakkı yokdur.

19 — *(Evkâfın bu kadar çok olmasının sebebi, dindârlıkdan, iyilikden ziyâde, yağmacıların topladıkları serveti, bir başkası yağma etmesin diye, binâların yüzde doksandokuzunu kendilerine ve evlâdlarına garanti ederek, geri kalan yüzde biri ile bir câmi', bir medrese veyâ bir tekkeye sadaka vermişlerdir)* diyor.

Cevâb: Vakf bilgilerini, böyle câhilce sözlerle değil, birer birer incelemekle konuşmak lâzımdır. Şu kadar söyliyelim ki, vakfların şimdiye kadar değişmeden kalması, çok iyi olmuş. Bu sâyede, devlet bütçesinin yarısına yakın bir değer taşıyan mallar, mülkler, millete kalmış. Eğer hükûmetlerin, evkâf mallarına el uzatmasına set çeken vakf kâidesi olmasaydı, bu büyük servetin yerinde şimdi belki yeller eserdi.

20 — *(Müslimânlar arasında birçok parazit insanlar yaşıyor. İnsanın çalışmasından başka birşeyi olmadığı bildirildiği hâlde, medreseler, imâretler, tekkeler, fâidesinden ziyâde zararı olan milyonlarca tenbel kimse ile doluyor)* diyor.

Cevâb: İnsanın çalışmasından başka bir kazancı olmadığını bildiren, Vennecmi sûresindeki âyet-i kerîmedir. Dinde reformcular, bu âyet-i kerîmeyi çok söylerler. Fekat ma'nâsını az anlarlar. Bu âyet-i kerîmeden önce ve sonra olan âyet-i kerîmeleri bilenler, bunun âhiret kazancı için olduğunu kolayca anlarlar. Bundan başka, dünyâda insanlar, çalışmadıkları şeylerden de istifâde edebilirler. Mîrâs, bunun açık bir misâlidir. Bu âyet-i kerîme, âhiretde bir insanın başkasının suçundan zarar görmiyeceği gibi, istifâdesinin de, yalnız kendi kazandığı olacağını bildiriyor. Her müslimânın, âhiretine zarar vermemek şartı ile, dünyâyı kazanmağa çalışması da lâzımdır. Böyle çalışmak ibâdetdir, dînî vazîfedir. Bu vazîfeyi bildirmek için, yukarıdaki âyet-i kerîmeye yanlış ma'nâ vermenin yeri yokdur.

Reformcunun mekteb talebelerini zararlı bir parazit olarak göstermesi ve fakîrlere, kimsesizlere yardım için yapılan imârethâneleri, hayr yerleri olarak değil de, zararlı yer olarak göstermesi, şaşılacak şeydir. Medreselerin, imâretlerin, ya'nî aş evlerinin me'ârife, kültüre ve insanlığa fâideli olduğuna şübhe yokdur. Fakîrler için hastahâne de yapdırmamalı mı?

21 — *(Hıristiyanlık da, sâbit idi. Değişmemesi için çalışdılar.*

Sonra, bir hıristiyan reformcunun isyânı, her tarafa yayıldı. Sâbit, değişmez olan kâideler yıkıldı) diyor.

Cevâb: İlâhî dinler hep sâbit idi. Din denilen şey sâbit olur. İnsanlar tarafından değişdirilirse, yenisine din denmez, dinsizlik denir. Şimdiki hıristiyanlık dîni böyledir. Îsâ aleyhisselâmın Allah tarafından getirdiği din, Bolüs [Paulus] tarafından bozularak, dinsizlik hâline getirildi.

22 — *(Beyâzlarla siyâh ırklar karışabilir. Bundan hâsıl olan melezler, medeniyyet kuramazlar. O ırklardaki rûh, ya'nî ortak duyguları yıkılır. Güstav Löbon'un ortaya koyduğu bu teori, Osmânlılarda görülmekdedir. Osmânlıların devşirme usûlü ile ve câriyelerle ırkına karışan kanlarla rûhları bozuldu. Zekâları artdı ise de, ahlâkları kötüleşdi)* diyor.

Cevâb: Güstav Löbon, (Karışan ırklardan sayısı az olanlar, birkaç nesilden sonra, kanları değişerek yok olurlar) diyor. Osmânlılarda çoğunluk hep Türklerde olduğu için, türklük yok olmamışdır, artmış ve kuvvetlenmişdir. Avrupa milletlerinde demokrasi, sınırsız denecek kadar ilerlediğinden, ırklar büsbütün karışmış bir hâldedir. Bu karışıklıkları, gerilemelerine sebeb oldu mu? Amerikada belli bir ırk yokdur. Çeşidli ırkların karışmasından meydâna gelmişdir. Hâlbuki, teknikde en ileride bulunuyor. Müslimân olmakla da şereflenselerdi, ahlâkları da düzelirdi. Eski islâm medeniyyeti yeniden dünyâya ışık salardı. Irkların karışması, târîh boyunca çoğalmakda iken, medeniyyet azalmıyor. Reformcunun söylediğine göre, ırkların en az karışdığı ilk çağlardaki insanların dahâ medenî olması lâzım gelirdi. Hâlbuki, ilk insanların medenî olmadığını, kendi târîh kitâbları yazmakdadır. O hâlde Güstav Löbon'un teorisi doğru değildir.

Osmânlıların felâketini hâzırlayan ahlâksızlığın, çöküntünün sebebi olarak ırkların karışmasını göstermek, çok çürük ve pek gülünç bir davranışdır. Çöküntünün, ahlâksızlığın biricik hakîkî sebebi, okumuşlarda dinsizlik, okumamışlarda ise bilgisizlikdir. Dinsizliğin ahlâkı kötüleşdirmesi, bilgisizlik ile olan kötüleşmekden katkat fazladır. Bunun içindir ki, okumuş dinsizler, dahâ kötü, dahâ aşağıdır. O hâlde, cem'iyyetlerin yaşıyabilmesi için dinli bir ilm ve buna dayanan, bir terbiye metodu lâzımdır. Osmânlıların çökmesini önlemek için, eski dertleri olan cehâletden kurtarmak isteyenler, dahâ tehlükeli olan dinsizlik belâsına sürükleyerek, Osmânlı medeniyyetini büsbütün yok etdiler.

23 — *(Osmânlı pâdişâhlarının kuvvetini halîfelik de artdırdık-*

dan sonra, sultânlar, milletin gözünde yarım ma'bûd gibi oldular. Onların bir işâreti ile, servet, haysiyyet, şeref, hattâ can dahî yok edilirdi. Bu dikta işkencesi, Allahın Cehennemlerinden ziyâde korku verirdi) diyor.

Cevâb: İslâm dîni **(İslâmiyyetin yasak etdiği emrlere itâ'at olunmaz. Bunlara karşı da gelinmez)** maddesini anayasaların başına koymuşdur. İslâm milletlerinin başında bulunanlar, ister pâdişâh, ister halîfe veyâ başka ism taşısınlar, her istediğini yapdırmak derecesine çıkamazlar. Hiçbir vakt, yarı ma'bûd olamazlar. Pâdişâhlar arasında böyle aşırı davrananlar aslâ görülmedi. Çok merhametli olanları, afv edicileri oldu. Çöküntü, zulmden değil, merhametden doğdu. Bu hâlleri, dinden değil, dîni dinlememelerinden olmuşdur. İslâmiyyetin, devlet reîslerini de içine koyduğu şartlar, sınırlar, islâm milletlerinin hepsi tarafından her zemân bilinmekde idi. İslâmiyyet, islâmiyyete uymayan, kanûnsuz hareket eden devlet başkanlarının keyfî emrlerini tanımamağı, dahâ Avrupalılar **(İnsan hakları beyânnâmesi)**ni yazmadan çok evvel, müslimânlara yalnız bir hak değil, bir vazîfe olarak da vermişdir.

24 — Reformcu diyor ki, *(Dînin kendisi değil, fekat müslimânlardaki din anlayışı ve dîne dayanan dikta idâresi, kökünü yine dinden alan âile terbiyesi, ferdi, sosyal hayâtda başarısız bir hâle düşürmüşdür.)*

Cevâb: (Vur abalıya) ata sözünü hâtırlatacak şeklde, her kabâhati dîne yükletmek ve dînin kendisi değil de, din anlayışı gibi kaçamak kelimeler arkasında maskelenmek, dinde reformcuların başlıca prensibidir. Dînin, dikta idâresini değil, adâleti emr etdiği, güneş gibi meydândadır. Bu hakîkati reformcunun inkâr etmesi, kör olanın güneşi inkâr etmesi gibidir. Bu inkâra ilm değil, maskaralık denir.

25 — *(Kazâ ve kader bilgisi karşısında boynu bükük, elinde birşey olmadığına inanan müslimânlar, asrlarca korku altında yaşayarak, orta çağlarda, Avrupada kırbaç altında titreyen esîrler gibi, mutî', zelîl, yaltakçı ve yalancı oldular. Osmânlıları fenâlığın bu derecelerine kadar sürükleyen sebeb, dindeki kazâ, kader, tevekkül, kanâat etmek ve müslimân olmak için, yalnız kalble inanıp bunu kısaca söyleyivermek husûslarıdır. Kazâ ve kader ile tevekkül, müslimânların azm ve irâdesini yok etmiş, çalışmalarına, varlıklarına güveni kaldırarak, işkencelere ve her dürlü aşağılığa katlanmak derecelerine düşürmüş. Aza kanâat etmek, milleti tenbel yapmış. Îmânın bu kadar basît olması da, müslimân olmak için, medenî ve ahlâkî meziyyetlerden hiçbirinin lâzım olmadığı*

ve her kötülükle îmânın birleşebileceği fikrini doğurmuş, hem tenbelliğe, hem de ahlâksızlığa yol açmışdır) diyorlar.

Bunların herbirini aşağıdaki maddede açık ve geniş anlatacağız.

26 — *(Mü'min; hayrın da, şerrin de, cenâb-ı Hak tarafından ezelde takdîr edildiğine inanır. Biz kuluz. Kulun elinden birşey gelmez. Herşeyi yapan Allahdır. Kul, kaderi değişdiremez. Meselâ, rızk ezelde ayrılmışdır. Ne yapsak, bunu değişdiremeyiz. Ortada bir tehlüke var. Allah isterse, bu tehlüke bize dokunur, istemezse dokunmaz. Mü'min için Allaha tevekkülden başka çâre yokdur)* diyor. Böylece islâmiyyetin temel inançlarını sarsmak istiyor.

Cevâb: Bu inanışların hepsi doğrudur. Tevekkülü ve kazâ ve kaderi yanlış anlayan câhiller gibi, reformcu da, bunları anlayamamış, dahâ doğrusu, kazâ ve kader bilgisini bozmağa çalışmakdadır. Şu kadar var ki, müslimânlar yanlış anlasa da, beğeniyorlar. Reformcu ise, beğenmemekdedir. Müslimânlar, böyle inandığı için tenbel oluyor denirse, ibâdetlerinde de tenbel olmaları lâzım gelir. Çünki, insanın elinden hiçbirşey gelmediğine inandığı için tenbel olan kimse, dünyâ işinde tenbel olduğu gibi, âhıret vazîfelerinde de tenbel olur. Müslimânlık insanın dünyâ işlerinde elini, kolunu, ihtiyârını ve irâdesini bağlı tutuyorsa, âhıret işlerinde de bağlı tutar. Böyle inanan kimselerin nemâzlarına, oruclarına varıncaya kadar bütün ibâdetlerinde tenbellik etdiklerine de reformcular inanıyor mu? İnanıyorlarsa, niçin biraz da bu tenbellikden şikâyet etmiyorlar? Bu tenbelliği ağızlarına, kalemlerine almamaları, müslimânların âhıret işlerinde, kazâ ve kadere inanmadıkları için mi, yoksa reformcuların o tarafa ehemmiyyet vermedikleri için midir? Hepimiz biliyoruz ki şimdiki müslimânlar, dînî vazîfeleri yapmakda da, tenbel olmuşlardır. Bu tenbellikleri de, dîni sevdikleri için olmaz ya! Müslimânlarda dîne bağlılık kuvvetli olsa idi, dînî vazîfelerinde, ibâdetlerinde gevşek davranmazlardı. Bu tenbellik müslimânlara nereden gelmiş? İyi incelenirse, canımızın kıymetli ve istirâhatın tatlı görünmesinden, ya'nî nefse uymakdan ileri geldiği anlaşılır. Câhillik de, buna eklenmiş. Cennetdeki kıymetli hayâtlara ve devâmlı istirâhatlara kavuşmak için, çalışmak ve fedâkârlık lâzım olduğunu anlamağa da cehâletimiz mâni' olmuş. O hâlde, dîn-i islâmın yüksek ve kıymetli hakîkatlerini, bu tenbelliğe sebeb göstermek, çok haksız ve yersiz bir iftirâ olur. Hele tabasbus, riyâkârlık, yaltakçılık ve yalancılık gibi kötülükleri kazâ ve kadere yükletmek, çok çirkin bir iftirâdır. Bu kötülükler, menfe'atden, ya'nî dîni bırakıp, dünyâya sarılmakdan, dînin ahlâk kâidelerinden sıyrılmakdan ileri gelmekdedir. Kısaca, ahlâksızlık-

ların başı, dinsizlik ve câhillikdir. Allaha tevekkül eden ve kadere inanan kimse, yaltakçılığa ve yalancılığa tenezzül etmiyeceği gibi, kaderde olmıyan menfe’atlerin bu yollardan elde edilemiyeceğine de, inanır. Fâidenin ve zararın Allahdan geleceğine inanan kimse, kullara boyun eğer mi? Kimseye yaltakçılık yapar mı? Hâlbuki kazâ ve kadere inanmayıp, yalnız sebeblere yapışanlar ve bunların gayr-i meşrû’ ve kötü olanlarına da sarılanlar, o derekelere inerler. (Müslimânları ahlâksızlaşdıran şey, tevekkül ve kadere îmân değilse de, bunları yanlış anlamak değil midir?) süâli de yersizdir. Fenâlıklar, ahlâksızlıklar, tevekküle ve kadere îmânın herhangibir şekilde anlaşılmasından hâsıl olamaz. Çünki, kazâ ve kadere îmân ve bu kötülükler birbirinin zıddıdır. Aralarında hiçbir bağlılık yokdur. Tevekkül ve kader bilgilerinin yanlış anlaşılması bile, bu kötülüklere sebeb olmaz. Bu fenâlıkları, ahlâksızlıkları, tevekkülün ve kadere îmânın yokluğunda aramak lâzım iken, bunlar arasında herhangi bir yoldan bağlılık arayan ağızlara ve kalemlere yazıklar olsun! Müslimânların hastalıklarını böyle tersine mi teşhis ediyorlar? Kötü isteklere kavuşmak isteyen yaltakcıların, yalancıların tevekkülünden, kadere îmânından şikâyet etmemeli, onlara tevekkül ve kadere îmân tavsıye etmelidir. Bakınız Fahr-i âlem “sallallahü aleyhi ve sellem” efendimiz hadîs-i şerîfde ne buyuruyor:

(Allahdan korkun da, istediğiniz şeylere kavuşmak için, iyi sebeblere yapışın. Kötü sebeblere yanaşmayın! Kudretinde ve irâdesinde bulunduğum Allahü teâlâya yemîn ederim ki, hiçbir kimse, ezelde ayrılmış olan rızkını temâm almadıkça, dünyâdan âhırete gitmez.)

İslâm düşmânlarının ağızlarında sakız gibi çiğnedikleri sözlerden biri de: (Âlimler, milleti para kazanmağa teşvîk etmiyorlar. Dünyânın fânîliğini söyliyerek, müslimânları yaşamakdan soğutuyorlar) demeleridir. Hâlbuki, din âlimlerinin vazîfesi, müslimânlara, anadan doğar doğmaz meme aradıkları gibi, sevk-i tabî’î, içgüdüleri ile bilecekleri, anlayacakları ihtiyâçlarını, menfe’atlerini, kısacası tabî’î vazîfelerini öğretmek değildir. Para kazan, aç kalma, karnını doyur, lokmayı ağzına koy, yorulunca dinlen... gibi nasîhatları insanlara değil, hayvanlara bile bildirmeğe lüzûm yokdur. Din âlimlerinin vazîfesi dünyâ menfe’atlerini elde ederken, âhıreti unutmamak, hak ve adâleti gözetmek, nefse uymamak ve çalışırken, Allaha güvenmek, gevşeklik yapmamak, böylece kendi kuvvetine ma’nevî bir kuvvet de eklemek gibi fâideli ve ışıklı yolları insanlara göstermekdir.

Süâl: Müslimânlar kazâ ve kaderi ve tevekkülü yanlış anlayarak tenbel olmuşlar, sonra ahlâkları da bozulmuş. Böylece fenâlıklara sürüklenmişler değil mi?

Cevâb: Bu söz doğru olabilir. Müslimânlarda yaltakcılık ve yalancılık gibi hâllerin hâsıl olması, kazâ ve kaderi ve tevekkülü büsbütün unutmalarına sebeb olur. Artık bunların yanlış anlayışlarını düzeltmek değil de, bunlara yeniden inandırmak lâzım olur. Böyle yapmayıp da, kader ve tevekkül kötülenirse, bunlardan büsbütün soğutulmuş olurlar. Kazâ ve kaderi ve tevekkülü kötülememeli, tenbellerin fenâ hareketlerini kötülemelidir.

Tevekkül, müslimânlarda bir za'f değil, bir kuvvetdir. Müslimânlar, dînimiz emr etdiği için tevekkül ediyor. Tevekkülü emr eden islâmiyyet, tenbelliği men' etmekdedir. **(Allah yolunda, ya'nî doğru yolda mücâhede ediniz!)** ve **(Yükü en büyük olan insan, mü'mindir ki, hem dünyâsını, hem de âhiretini düşünmekde ve ikisi için de çalışmakdadır.)** meâlindeki âyet-i kerîmeler ve **(Allahü teâlâ aczi, gevşekliği ma'zur görmez. Aklını ve zekânı kullanmalısın! İşin ehemmiyyeti seni mağlûb edecek gibi olsa bile, Allahın yardımı bana yeter diyerek çalışmağa devâm etmelisin!)** hadîs-i şerîfi buna şâhiddir. **(Deveni bağla ve cenâb-ı Hakka tevekkül et!)** hadîs-i şerîfi, hem tevekkül etmek, hem de çalışmak lâzım olduğunu açıkça bildiriyor. Ya'nî, tevekkül, Allahdan yardım bekliyerek, güçlükleri yenmek demekdir. Yoksa masonların dediği gibi, güçlükleri terk etmek değildir. İslâm âlimleri islâmiyyetin bu emrlerini, her asrda, her memleketde söylemişler ve kitâblarında yazmışlardır.

Tevekkül, iş yapmayıp tenbel olmak için değildir. Bir işe başlamak ve başlanan işi başarmak için tevekkül olunur. Güç bir işi başaramamak korkusunu gidermek için tevekkül olunur. **(Bir işe başladığın zemân, Allahü teâlâya tevekkül et, Ona güven!)** meâlindeki âyet-i kerîme, bu sözümüzü isbât etmekdedir. Bu âyet-i kerîme, tevekkül ile berâber, yalnız çalışmak değil, çalışmanın üstünde olan azm de lâzım olduğunu gösteriyor. Demek ki, her müslimân çalışacak, azm edecek, sonra da Allahü teâlâya güvenecekdir.

Dinde reformcular, insan nefsine güvenmelidir, diyor. Müslimânlar ise, insan yalnız Allaha güvenmelidir diyor. İslâm düşmanları, tevekküle inanmadıklarından, tevekkülden alınan kuvvet ve cesâretin yerini boş bırakmamak için, nefse güvenmek kelimesi ile bu ihtiyâcı karşılamak zorunda kalıyorlar. Görülüyor ki, tevekkül, müslimânlar için lüzûmsuz birşey değildir. Tevekkül edilecek, gü-

venilecek birşey lâzımdır.

27 — *(Müslimânlar, rızkın ezelde ayrıldığına inanır. Kerîm olan Allahın onu geçindireceğini düşünür. Yolun neresinde kırılıp dağılacağı bilinmeyen eski bir araba gibi, herhangi bir tesâdüfün ona göstereceği ma'îşet yolunda sürüklenir. Kazancını çalışarak artırabileceğini düşünmez. Fazla çalışmağa lüzûm görmez. Tenbel, mütevekkil oturmasında dînin te'sîri böyledir.*

İrâde sâhibi hür bir insan, nefsinin bir kuvveti olduğuna, nefsinin yapmağa kâdir olduğuna inanır. Bu i'timâd-ı nefs, insana hayât için mücâdele kuvveti verir. Mücâdele etdikçe, maksadına mâni' olan zorluklar çoğaldıkça, sarsılan gururunun artan ateşi ile dahâ fazla çarpışmak arzû ve kuvvetini kendinde duyar. Çünki, sonunda kazanacağından emîndir. İşte bu emniyyet, bu îmân karşısında hiçbir şey dayanamaz. Yaşamak istiyorsak, kendimizde i'timâd-ı nefs hâsıl edelim) diyor.

Cevâb: Birinci cihan harbinde böyle ateşli i'timâd-ı nefs derslerini pek fazla aldık. Başımızı ne büyük belâlara çarpdığımızı gördük. Nefse güvenmek böyle deli gibi saldırmalara da sebeb oluyor. Birinci cihan harbinde nefse güvenmek yerine, Allaha tevekkül hâkim olsa idi, o hareketlerden, ma'kûl ve meşrû olan ince noktalardan hiçbiri ihmâl edilmezdi. Çünki, Allaha tevekkül etmek için, ahkâm-ı ilâhiyyeye uymak lâzımdır. Bu da, bütün ince noktalara ehemmiyyet verdirir. İslâmiyyet, hem çalışmağı, hem de tevekkülü birlikde emr etmekdedir. Tenbel oturup da, tevekkül ediyoruz diyenler, bu iki vazîfeden birini yapmıyan kusûrlu ve dînin beğenmediği kimselerdir. Çünki, islâmiyyetin iki emrinden birincisini yapıyor, ikincisini yapmıyorlar. Bunları kötüleyen reformcular da, birinci vazîfeyi bırakıp, ikincisini istemekle, kötüledikleri kimseler gibi ayblı, kusûrlu oluyorlar. Hattâ bunların hatâsı, çalışmayanların hatâsından dahâ büyük oluyor. Çünki, biz insanlar, elimizden geldiği kadar çalışdıkdan sonra, Allaha tevekkül ederek, işimizin karşılığını Allahdan beklemek ihtiyâcında bulunduğumuz gibi, çalışırken reformcuların bildirdiği nefs kuvvetini alırken bile nefsimize o kuvveti veren Allahı unutmayarak asl tükenmez ve yenilmez kuvvetin Allahı unutmamakda olduğunu düşünerek, ondan yardım beklemek üzere ikinci bir tevekküle muhtâcız. **(Allah size yardım ederse, kimse size gâlib gelemez. Size yardım etmezse, kimse yardım edemez. O hâlde, mü'minler Allaha tevekkül etsinler!)** ve **(Sevgili Peygamberim! Onlara de ki, Allahü teâlâ dilemedikce, kendime hiçbir fâide ve zarar getirmeğe kâdir değilim)** meâlindeki âyet-i kerîmeler ve dahâ nice benzerleri

var iken, tevekkülü kaldırarak i'timâd-i nefs diye birşey aramak, dîne yardım etdiklerini söyliyen reformculara yakışır mı? Bunlar, biz tevekkülün yanlış anlaşılmasına karşı, bunu istiyoruz da, diyemezler. Çünki, i'timâd-i nefs, ya'nî kendine güvenmek, tevekkülün tersi ve tevekkülü bozan birşeydir. Bundan başka, egoistliğe, kendini beğenmeğe yol açar. İ'timâd-i nefs, mantık ilmine de uygun değildir. Çünki, güvenilecek birşey bulamamak demekdir. Bir güvenen bir de güvenilen olmak üzere ayrı ayrı iki şey düşünülmedikçe, güvenmek sözünün ma'nâsı kalmaz. Mantık ilminde **(Devr-i bâtıl)** ya'nî bozuk devr anlatılırken, (Bir şeyin kendine muhtâc olması lâzım gelir) denilmekdedir. Edebiyyâtda i'timâd-i nefs üzerinde çok durulur. Fekat, başka insanların yardımına güvenmek gibi bir düşünceye karşı olarak kıymetlendirilir. Bunu aşarak, Allahü teâlâya güvenmeği sarsdığı zemân, kötü ve zararlı olur. İ'timâd-ı nefsin, bu çıplak ma'nâsı ile akl ve mantık karşısındaki ma'nâsızlıkdan başka bir değeri olmadığı gibi, insanda bulunmayan büyük bir kuvveti elde etmeğe de yaramaz. Çünki, herkesin nefsi vardır. Herkesin nefsine i'timâdı insanların birbirinden farklı, üstün olmasına sebeb olmaz. Başkasının yumruğunu yimeyen, kendi yumruğunu batman taşı sanır, atasözü meşhûrdur. Birbiri ile çarpışacak kuvvetler için, sebeblere elden geldiği kadar yapışdıkdan sonra, i'timâd-i nefs yerine Allaha tevekkül ederek, Onun yardımını aramak ise, öyle değildir. İki taraf da Allaha tevekkül edince, eşid olurlar ise de, haklı olduğunu bilen taraf, karşısındakinin tevekkülden istifâde edemiyeceğine inanır. İ'timâd-i nefs olunca, böyle inanmasına bir sebeb yokdur. Bir kimse, Allah bana yardım eder, çünki, ben haklıyım derse, yakışır. Fekat, nefsim bana yardım eder, çünki ben haklıyım diyemez. Çünki, haksız olan egoistin nefsi, dahâ çok istemekde, dahâ azgın saldırmakdadır. Tevekkülün, kendini haksız bilen tarafın işine yarar bir kuvvet olamaması da bir kusûr değildir. İ'timâd-i nefs gibi, kötü maksadlarla kullanmağa elverişli olmadığını gösterir.

Tevekkülde, başkasının yardımına güvenmeyip, yalnız Allaha sığınarak çalışmak inancı bulunduğundan, i'timâd-i nefsden beklenilen kuvvetden katkat fazla kuvvet hâsıl olmakdadır. Dinde reformcuların tevekkülü kötülemeleri, bunu anlayamadıkları için olsa gerekdir. Çünki, tevekkül eden kimse, Allaha güvenip de, kendisi boş oturacak değildir. İ'timâd-i nefs sâhibi de, kendine güvenerek boş oturmayacağı gibi, ikisi de çalışacak, başkasına güvenmeyecekdir. Şu kadar var ki, kendine güvenen adam, kimsesizdir. Tevekkül eden müslimânın, kendi çalışmasından başka, Allahı vardır. Bu tükenmez kaynakdan kuvvet almakdadır. Tevekkül eden müs-

limân, hem bütün kuvveti ile çalışmakdadır; hem de, kazancını kendinden bilmek gibi hodbinliğe, egoistliğe düşmemekdedir.

İ'timâd-i nefs, kimsenin yardımına güvenmiyerek, fazla kuvvetle çalışmak olduğuna göre, tevekkül etmek de, böyle çok çalışmağı, akla ve mantığa uygun şekle sokuyor ve bir tevâzu'la süslüyor. İ'timâd-i nefsden beklenileni, dahâ edebli ve dahâ kıymetli olarak te'mîn ediyor. Hülâsa, tevekkül, çalışmayıp, boş oturup, herşeyin kendi ayağına gelmesini beklemek değildir. Tevekkül, çalışıp, başarıya kavuşmak için, Allahü teâlâdan yardım istemekdir.

28 — *(Yüksek hakîkatların birçok hurâfeler içinde yok olmasına, müslimânların kanâ'atkârlığı, tevekkülü ve teslîmiyyeti sebeb olmuşdu. Kanâ'atin tükenmez bir hazîne olduğunu bildiren hadîs öyle anlaşılmış ki, çalışmak lâzım olduğuna bile inanılmıyor)* diyor.

Cevâb: Müslimânları, kanâ'at etdikleri için tenbel oldular diye lekelemek, çok haksız bir iftirâdır. Kanâ'at, çalışmayıp tesâdüfen önüne çıkanı kullanmak, başka birşey aramamak demek değildir. Kanâ'at, bileğin emeği, alın teri karşılığı kazanılana râzı olmak, başkasının kazancına göz dikmemek demekdir. Başkasının dahâ çok kazandığını görünce, onu kıskanmamak, onun gibi çok çalışmak demekdir. Kanâ'at demek, ihtiyâcından fazla kalan kazancını bir yere yığmayıp, islâmiyyetin emr etdiği hayrlı yerlere vermek, fakîrlere, kimsesizlere, hastalara, cihâd edenlere yardım etmek demekdir. Kanâ'at, böylece iyi ahlâkın kaynağı olduğu gibi, insana mahrûmiyyetler içinde kaldığı zemân se'âdet te'mîn eden sarsılmaz bir kal'a gibidir. Şâir diyor ki:

Ey zemân! İnsanlara hücûm ederken, beni de herkes gibi sanarak üzerime gelme! Bileğimi bükemezsin! Karşında beni yalnız sanma! Arkamda kanâ'at gibi yenilmez bir ordu vardır.

29 — *(İslâmiyyetde mezhebler türedi. Îmânda bile ikiye ayrıldılar. Eshâb-ı kirâmın izinde gidenlere ehl-i sünnet denildi. Bu yoldan ayrılanlara, ehl-i bid'at denildi. Ehl-i bid'at de, yedi kısma ayrıldı. Şimdiki müslimânlar, bu bid'at fırkalarından cebriyye yolunu tutmuşlardır. Ehl-i sünnet olduğunu söyleyenler, insanın elinden birşey gelmez. Herşeyi Allah yaratır. Takdîr ne yolda ise, insan da onu yapar diyorlar. Bunlara göre insan, her bakımdan âcizdir)* diyor.

Cevâb: Reformcu, **(Ehl-i sünnet)** mezhebi ile Cebriyye fırkasını birbirine karışdırıyor. Evet insan, kudret-i ilâhiyye karşısında

her bakımdan âcizdir. Fekat, müslimânlar kendilerini âciz, başkalarını kuvvetli bilseydi, o zemân reformcunun birşey söylemeye hakkı olurdu.

30 — *(Çocukların zihnindeki anlama ve inceleme hâssasını ve bunları sormasını Osmânlı âilesinde kahhâr ve câhil cevâblarla körletmeyen, öldürmeyen yok gibidir. İnsanların sonsuz bir acz içinde olduğuna, herşeyin Allah tarafından yapıldığına, mezârların Allah ile kulları arasında bir vâsıta, bir şefâ'atçı olduğuna, devlet reîsinin hâkim-i mutlak bulunduğuna inanan ve cinler, periler, vampirler ile dolu rü'yâlar içinde boğulan kara câhiller, çocuklarının (niçin?)lerine her zemân: Allah yapıyor. Allah böyle takdîr etmiş, çok sorma, sus, günâhdır, küfrdür cevâbını verirler. Din âlimleri de, millete ibâdetlerin ahlâkî, ictimâ'î fâidelerini anlatmazlar. Yâhud anlatamazlar. Ana-babanın çocuk üzerindeki ezici davranışları, âlimlerin islâmiyyeti böyle yanlış anlamalarından ve anlatmalarından olmuşdur. Din, ahlâk, âdetler ve nâmûs üzerinde çocuğun düşünmesi, sorması yasakdır. Böylece çocuklarda tevekkül ve teslîmiyyet, irâdenin çökmesi, kararsızlık ve bunların netîcesinde, seciyyesizlik ve şahsiyyetsizlik hâsıl olmakdadır. Bunların hepsi ise, mağlûb olmak için ve kötü huyların yerleşmesi için elverişli sebeblerdir)* diyor.

Cevâb: Dinde reformcunun yazdığı fenâlıkların hepsi dönüp dolaşıp dîne ve dînin dahâ ziyâde kazâ ve kader bilgisine ve din bilgilerinde süâl sorulamıyacağına yükletilmekdedir.

Mezârların Allahü teâlâ ile insanlar arasında bir vâsıta olması fikrini ileri sürerek, islâmiyyeti ve din âlimlerini suçlamak hiç doğru değildir. İslâm âlimlerinin hepsi, bu fikri red etmekdedir. Ehl-i sünnet âlimleri, müslimânları Allahdan başka kimseye tapınmakdan söz birliği ile men' etmişlerdir. Allahü teâlâ ile kulları arasında ölülerin hattâ dirilerin vâsıta olması, müslimânlıkda değil, hıristiyanlıkda vardır. Papasların para karşılığında her günâhı afv edeceklerine inanıyorlar. [İslâmiyyetde hiçbir âlim, hiçbir velî, hiçbir Peygamber kimsenin günâhını afv edemez. Her müslimân günâhlarının afv edilmesi için, Allahü teâlâya kendisi düâ eder, yalvarır. Allahü teâlâ, sevdiği kullarının düâlarını kabûl edeceğini bildirdi. Bunun için, müslimânlar, Allahü teâlânın sevdiği kullarının dirilerine ve ölülerine yalvararak kendileri için düâ etmelerini isterler.] Bunu müslimânlara yükleyip seciyyesizlik diyorlar da, hıristiyanlarda bulunduğu hâlde, Avrupalılara neden seciyyesiz demiyorlar? Son zemânlarda ilerici âilelerde alafranga yetişdirilen çocuklarda, o beğenilmeyen din terbiyesi olmadığı hâlde seciyye-

sizlikleri, ahlâksızlıkları gazete sütunlarını doldurmakdadır. Çocukları hoş tutmak ve sıkıntıya düşürmemek, onları tenbelliğe alışdırmak yolundaki âdetlerimizin zararını da islâmiyyete yüklemek çok insâfsızlıkdır. Çünki, islâmiyyetde baba, âkıl ve bâliğ olan çocuğunu beslemeğe mecbûr değildir. Onun çalışıp kazanması lâzımdır. Bunun için, her baba, çocuğuna ilm, edeb öğretdiği gibi, san'at öğretmeğe de mecbûrdur.

İnsanların yapdığı işlerde, irâdelerinin te'sîrini bildirmek bakımından, başlıca üç yol vardır: **(Mu'tezile)** fırkası, **(Cebriyye)** fırkası, **(Ehl-i Sünnet)** fırkası.

Mu'tezile mezhebine göre, Allahü teâlâ insanlara kudret ve irâde vermişdir. İnsanlar bütün işlerini kendileri yaratır. (Kul, fi'linin hâlıkıdır) derler. Kolun titremesi, kalbin atması kendiliğinden oluyor. Fekat kolu kaldırmağı, ayağın yürümesini insan yaratıyor dediler. İnsan, istekli işlerini kendi yaratmasaydı, Allahü teâlânın iyiliklere mükâfât, kötülüklere azâb yapması adâletsizlik olurdu, dediler. Böyle inanışlarına vesîka olarak, **(Allahü teâlâ insanlara zulm etmez. İnsanlar kendilerine zulm ediyorlar)** ve **(Yapdıklarının cezâsıdır)** meâlindeki âyet-i kerîmeleri öne sürüyorlar.

Cebriyye fırkasında olanlar ise diyor ki, (Bütün olacak şeyleri kalem ezelde yazdı ve sonradan değişdirilmemesi için mürekkebi de kurudu. Herşey ezelde takdîr olunmuşdur. Allahü teâlânın ilminde olanlar ve ezelde takdîr etdiği herşey, öylece hâsıl olacakdır. Bunu kimse değişdiremez dediler. Ra'd sûresi onsekizinci âyetinde, **(Allah herşeyin hâlıkıdır)** buyuruldu. İnsanı yaratan, insana kudret ve irâde veren ve insanın bütün işlerini yaratan odur) dediler.

Muhammed Ma'sûm-i Fârûkî "rahmetullahi aleyh" **(Mektûbât)**ının ikinci cildi seksenüçüncü mektûbunda buyuruyor ki: Cebriyye fırkasından olanlar, insanda irâde ve ihtiyâr, ya'nî seçmek ve dilemek yokdur dediler. İnsan her işini yapmakda mecbûrdur. İnsan, rüzgârla sallanan ağaca benzer. İnsan bir işi yapdı demek doğru değildir. Her işini Hak teâlâ yapar dediler. Bu sözleri küfrdür. Böyle inanan, kâfir olur. Bunlara göre, insanın iyi işlerine sevâb verilir. Kötü işlerine azâb yapılmaz. Kâfirler ve günâh işleyenler ma'zûrdur. Suçlu sayılmazlar ve cezâ görmezler. Çünki bu kötülükleri, onlar yapmıyor, Allah yapıyor. İnsanlara zorla yapdırıyor diyorlar. Bu sözleri de küfrdür. Sâffât sûresinin yirmidördüncü âyetinde meâlen, **(Onlar inanışlarından ve yapdıklarından sorulacaklardır)** buyuruldu. Hadîs-i şerîfde, Cebriyye fırkasında olanlara, yetmiş Peygamberin la'net etdiği bildirilmişdir. Bu

sözlerin yanlış olduğunu aklı olan herkes kolayca anlar. Elin titremesi ile, eli istekle kaldırmak başka olduğu meydândadır. Elin titremesi, insanın dilemesi ile değildir. Eli yukarı kaldırmak ise, insanın istemesi ve dilemesi iledir. Cebriyye fırkasının yanlış yolda olduğu, âyet-i kerîmelerden açıkça anlaşılmakdadır. Ahkâf sûresinin ondördüncü âyetinde meâlen, **(Yapmış oldukları iyiliklerin karşılığını görürler)** buyuruldu. Kehf sûresinin yirmidokuzuncu âyetinde meâlen, **(İstiyen inanır, istiyen inanmaz. Biz, zâlimler** [ya'nî inanmayanlar] **için ateş hâzırladık)** buyuruldu. Nahl sûresinin otuzüçüncü âyetinde meâlen, **(Allahü teâlâ onlara zulm etmedi. Onlar** [küfr ederek ve günâh işliyerek] **kendilerine zulm etdiler)** buyuruldu. İnsanlarda ihtiyâr etmek, seçmek kuvveti bulunmasaydı, Allahü teâlâ bu âyet-i kerîmede, **(Onlar, kendilerine zulm eyledi)** demezdi. Çok kimseler Cebriyye fırkasına uyarak, insanlar dilediğini yapamaz, diyor. Günâh işlemeğe mecbûr olduklarını, zorla günâh işlediklerini söylüyorlar. Kendilerini özrlü, suçsuz gösteriyorlar. Hâlbuki, Allahü teâlâ, emrleri ve yasakları yapabilecek kadar insanlara ihtiyâr ve kuvvet vermişdir. Kalbin atması ile insanın yürümesi elbette başka başka hareketdir. Kalbin atması insanın elinde değildir. Fekat insan, isterse yürür, istemezse yürümez. Allahü teâlâ, kerîm olduğu, merhameti çok olduğu için, güçleri yetişmeyen şeyleri insanlara emr etmemişdir. Yapabilecekleri şeyleri istemişdir. Bekara sûresinin son âyetinde meâlen, **(Allahü teâlâ kullarına, yapabilecekleri şeyleri emr etmişdir)** buyuruldu. Cebriyye fırkasına çok şaşılır ki, kendilerini dinlemiyenlere, kendilerine sıkıntı verenlere güceniyorlar, onlara karşı koyuyorlar. Çocuklarını terbiye etmek, yetişdirmek için dövüyorlar. Yabancı erkekleri kendi kadınlarına, kızlarına yaklaşdırmıyorlar. Böyle yapanların canını yakıyorlar. Bunlar ma'zûrdur, mecbûrdurlar diyerek göz yummuyorlar. Fekat, âhiret işlerine gelince, bizim elimizde birşey yokdur, herşeyi Allah yapıyor diyerek, islâmiyyetin yasak etdiği kötülükleri sıkılmadan yapıyorlar. Emrleri, ibâdetleri yapmakdan kaçıyorlar.

İnsanlarda dilemek, istemek yokdur derken, her diledikleri kötülüğü yapıyorlar. Tûr sûresinin yedinci âyetinde meâlen, **(Allahü teâlânın azâb yapacağı gün elbette gelecekdir. Onu kimse önleyemez)** buyuruldu. Bir deliyi kendi evlerinde görseler veyâ bir günâh işlediğini görseler, aklı yokdur, ihtiyârı yokdur diyerek ses çıkarmazlar. Fekat aklı başında olan kimseler suç işleyince, cezâsını verirler. Demek ki buna, ihtiyârı olduğu için, isteyerek yapdığı için, cezâ veriyorlar. Cebriyye fırkası, insanlarda ihtiyâr yokdur dediği için ve Mu'tezile fırkası ise kazâ ve kadere inanmadıkları

için, doğru yoldan sapdılar. Bid'at ehli oldular. Dalâlete düşdüler. İkisinin arasında kalan doğru yolu bulmak, **(Ehl-i sünnet)** âlimlerine nasîb oldu. İşitdiğimize göre, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe "rahmetullahi teâlâ aleyh", imâm-ı Ca'fer Sâdık "radıyallahü anh"dan sordu ki, Ey Resûlullahın torunu! Allahü teâlâ, işleri kulların arzûlarına bırakmış mıdır? Cevâbında buyurdu ki, Allahü teâlâ, Rab olmak, yaratıcı olmak sıfatını kullarına bırakmaz. İmâm-ı a'zam yine sordu: İşleri kullarına zorla mı yapdırır? Cevâbında zorla yapdırmaz. Kulların arzûlarına da bırakmaz. İkisi arasıdır dedi. En'âm sûresi yüzkırksekizinci âyetinde meâlen, **(Müşrikler diyeceklerdir ki, eğer Allahü teâlâ dilese idi, biz ve babalarımız müşrik olmazdık, kendiliğimizden birşeyi harâm etmezdik)** buyuruldu. Bu âyet-i kerîmede bildirildiği gibi, kâfirler ve müşrikler, Allah bizim küfr ve şirk yapmamızı dilemiş diyorlar. Allahü teâlâ, onların bu sözlerini, behânelerini kabûl etmeyecekdir. Böyle sözleri, câhil ve ahmak olduklarını göstermekdedir.

Süâl: Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" bildirdiğine göre, hayr ve şer, herşey Allahü teâlânın takdîri ve dilemesi iledir. Buna göre, kâfirlerin küfrü de, Hak teâlânın dilemesi ile olmuyor mu? Bunların özrleri, haklı değil mi? Bu sözleri niçin kabûl edilmiyor?

Cevâb: Kâfirler, bu kötü hâle zorla düşmüş olduklarını, ma'zûr olduklarını söylemiyorlar. Bunlar, küfrü ve günâhları suç bilmiyorlar. Bunların kötülüğünü kabûl etmiyorlar. Allahü teâlâ, dilediği herşeyi sever, beğenir, eğer sevmeseydi dilemezdi, diyorlar. Bizim şirkimizi, küfrümüzü ve yapdıklarımızı kendisi dilemekde ve yapdırmakdadır. Onun için hepsini beğenir, sever. Bunları yapanlara azâb etmez diyorlar. Yukarıdaki âyet-i kerîmenin sonunda meâlen, **(Bu kâfirler sana inanmadıkları gibi, dahâ önce gelmiş olanlar da, Peygamberlerine inanmadılar. Bunun için azâbımızı tatdılar. Onlara söyle ki, yanınızda kitâb ve sened gibi sağlam bilginiz varsa, onu bize gösteriniz. Fekat siz, uyduruyor, yalan söylüyorsunuz)** buyuruldu. Hak teâlâ, Kur'ân-ı kerîmde ve bütün Peygamberlerinin kitâblarında küfrün çirkin olduğunu ve hiç beğenmediğini bildiriyor. Kâfirlerin mel'ûn olduğunu ve rahmetine kavuşamayacaklarını ve sonsuz azâb çekeceklerini haber veriyor. Bu sözlerinin câhillik olduğunu bildiriyor. Çünki, bir şeyi yapmak istemek, o şeyi sevmek olduğunu göstermeyebilir. Küfrü ve günâhları elbette Allahü teâlâ dilemekdedir. Çünki, Onun dilemediği bir şeyi kimse yapamaz. Bunları dilemekde ise de, râzı değildir, beğenmez. Böyle olduğunu, Kur'ân-ı kerîm açıkça bildirmekde-

dir. Kâfirlerin bu sözleri, Cebriyye fırkasının inanışına uygundur. İhtiyârları, ya'nî seçip yapma hakları olmadığını söylemişlerdir. Allahü teâlâ da, bu sözlerini reddetmiş, yüzlerine çarpmışdır. Çünki, böyle inanmanın yanlış olduğu yukarıda bildirildi.

Kâfirlerin bu sözleri, belki de alay etmek içindir. İnançlarını bildirmek için değildir. Çünki kendi işlerini kötü bilmiyorlar. İyi birşey yapdıklarına inanıyorlar. Bu işleri, Hak teâlâ beğeniyor, seviyor diyorlar.

Süâl: İnsanların her işi, Hak teâlânın dilemesi ile olmakdadır. Hayr ve şer ezelde takdîr edilmiş, yazılmışdır. Böyle olunca, insanın ihtiyârı, seçme hakkı kalır mı? Herkesin, ezelde takdîr edilmiş olan iyi ve kötü şeyleri yapması lâzım gelmez mi?

Cevâb: Ezeldeki, ya'nî sonsuz öncelerdeki takdîr, (Filân kimse, kendi isteği ile filân işi yapacakdır) şeklindedir. Görülüyor ki, ezeldeki takdîr, insanda ihtiyâr, ya'nî seçmek hakkı bulunmadığını değil, ihtiyârın bulunduğunu göstermekdedir. Ezeldeki takdîr, insanlarda ihtiyâr bulunmadığını gösterseydi, Hak teâlânın da, her gün yaratdıklarında, yapdıklarında ihtiyârsız olması, mecbûr olması lâzım gelirdi. Çünki, Allahü teâlâ da, herşeyi, ezeldeki takdîre uygun olarak yaratmakdadır. Allahü teâlâ muhtârdır. Diler, seçer, dilediğini ve seçdiğini yaratır. Seksenüçüncü mektûbun tercemesi burada temâm oldu.

Ehl-i sünnet mezhebi, mu'tezile ile cebriyye arasındadır. Ehl-i sünnete göre, insan kendi işlerinin hâlıkı olmadığı gibi, bu işleri yapmağa mecbûr da değildir. Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" sözlerini biraz açıklıyalım: Dîn-i islâmda ve semâvî olan bütün dinlerde herşey, her iş Allahü teâlânın takdîri ile, irâdesi ile hâsıl oluyor. Fekat, insan bir işin ezelde nasıl takdîr edildiğini bilmediği için, Allahü teâlânın emrine uyarak çalışması lâzımdır. Kazâ ve kader, insanın çalışmasına mâni' değildir. İnsanlar, kazâ ve kaderi, bir işi yapmadan önce değil, yapdıkdan sonra düşünmelidir. Hadîd sûresinin yirmiikinci âyet-i kerîmesinde meâlen, **(Dünyâda olacak herşey, dünyâ yaratılmadan evvel ezelde Levh-i mahfûza yazılmış, takdîr edilmişdir. Bunu size bildiriyoruz ki, hayâtda kaçırdığınız fırsatlar için üzülmeyesiniz ve kavuşduğunuz kazançlardan, Allahın gönderdiği ni'metlerden mağrûr olmayasınız. Allahü teâlâ kibrlileri, egoistleri sevmez)** buyuruldu. Bu âyet-i kerîme gösteriyor ki, kazâ ve kadere îmân eden bir kimse, hiçbir zemân ye'se, ümmidsizliğe düşmez ve şımarmaz. Kazâ ve kadere inanmak, insanın çalışmasına mâni' olmaz. Çalışmasını kamçılar. **(Çalışınız! Herkes, kendisi için takdîr edil-**

miş olan şeylere sürüklenir) hadîs-i şerîfi de, insanın çalışmasının; kazâ ve kaderin nasıl olduğunu göstereceğini, çalışmak ile kazâ ve kader arasında sıkı bir bağlılık bulunduğunu bildirmekdedir. Bir adamın iyilik için çalışması, bu adam için ezelde iyilik takdîr edilmiş olduğunu göstermekdedir. Çünki herkes, kendisi için ezelde takdîr edilmiş olan işleri yapmağa sürüklenir.

Kazâ ve kadere inanmak ve bütün hayrları ve şerleri cenâb-ı Hakdan bilmek, müslimânlar için nasıl bir vazîfe ise, hayrlı işleri yapmak ve şer olan, fenâ olan işlerden kaçınmak için çalışmak da, vazîfedir. Allahü teâlânın, bir şeyin nasıl olacağını, olmadan evvel bilmesi ve o bilgisine göre takdîr ve irâde buyurması, insanlara cebr etmek olmaz. Çünki, kulların irâde ve ihtiyârlarını nasıl kullanacağını da ezelde biliyordu. Bu bilmesi ve takdîr etmesi, kulların arzûlarına, irâdelerine zıd değildir. Cenâb-ı Hakkın ezelde bilmesi, işlerin olmasına veyâ olmamasına bir te'sîr yapmıyor. **(İlm, ma'lûma tâbi'dir)** sözü de, ilmin işlere te'sîr etmeyeceğini anlatmak için söylenmişdir.

Bir insan, iyi veyâ kötü bir iş yapar. Allahü teâlâ, ezelde ya'nî çok önceden, o işin yapılacağını bilmiş ve bildiğine göre takdîr eylemişdir. Allahü teâlânın takdîri yerini bulacakdır ve bu takdîre sebeb olan ilmi de yanlış çıkmayacakdır. Görülüyor ki, insan bu işi yapmakda mecbûr olmuş değildir. Allahü teâlâ, bu kimsenin o işi kendi irâdesi ile, arzûsu ile yapacağını ezelde bilmişdir. Kulun ihtiyârı, ya'nî irâdesi, ezeldeki kazâ ve kaderin sebebi olmakdadır. Bundan anlaşılıyor ki, Allahü teâlâ, o işin yapılacağını ezelde bildiği ve öylece takdîr etdiği için, insan o işi yapmağı irâde edecek değildir. İnsanın irâdesini, o işi yapmağa kullandığı için, ya'nî o işi yapmak isteyeceğini Allahü teâlâ ezelde bildiği için takdîr eylemişdir.

İnsanın bir işi yapmasına ilk sebeb, onun kendi irâde ve ihtiyârıdır. Kulun kendi arzûsu ile yapdığı bir işi, Allahü teâlâ ezelde takdîr etmiş ise de, o insanın irâdesi ve ihtiyârı da, ezelî ve belki takdîrden önce ilm-i ilâhîdedir. Böyle olduğu için, ezeldeki takdîr, kulun irâde ve ihtiyârına yardım etmiş olur. Kul kendi kendine birşey yapamıyacağı, herşeyi Allahü teâlânın yaratması lâzım geleceği için, kulun bir işe olan irâdesini Cenâb-ı Hak, kendi takdîri ile yapdırmakdadır. İşte Ehl-i sünnet, burada mu'tezileden ve onların yolunda olan şî'îlerden ayrılmakdadır. Onlar (Cenâb-ı Hak, insanları yaratır ve kendilerine kudret ve irâde verir, ötesine karışmaz) diyorlar. Ehl-i sünnet ise, **(Cenâb-ı Hak, sizin ve vücûde getirdiğiniz işlerinizin hâlıkıdır)** meâlindeki âyet-i kerîmeye uygun

olarak, kulların her hareketi, her işi, Cenâb-ı Hakkın halk ve îcâd etmesi ile ve kuvvet vermesi ile, yapdırması ile hâsıl oluyor, diyor. Cenâb-ı Hakkın yaratması, insan irâde ve ihtiyârını kullandıkdan sonra oluyor. İşin irâde-i cüz'iyye ve kesb denilen bu kısmı insana âid olup, bunu Allahü teâlâ halk ve îcâd etmez. Çünki bu, bir varlık değildir. Halk ve îcâd, hâricde var olan şeylerde olur.

İlm-i ilâhînin, kulların ilmine benzemeyip, hep doğru çıkması lâzımdır. İlm-i ilâhînin hep doğru çıkması, Cebriyyeyi ve reformcuları şaşırtmış, ilm-i ilâhînin, kulların işlerine hâkim ve müessir olduğunu sanmışlardır. İlm-i ilâhînin hiç şaşmaması, ilmlikden çıkarak cebre dönmesine sebeb olmaz. Talebesinin imtihânında kazanamıyacağını önceden bilen mu'allimin bu bilgisi, imtihânını veremiyen talebesi için, bir cebr ve zulm olamaz. Allahü teâlâ, ileride olacak herşeyi ezelde biliyor. Herşeyin bu bilgiye uygun olarak olması, insanın irâde ve ihtiyârının yok olduğunu göstermez. Çünki, Allahü teâlâ kendi yaratacaklarını da, ezelde biliyordu. Elbette bu bilgisine uygun yaratacakdır. Bu bilgisine elbette uygun yaratması, onun irâde ve ihtiyârının yok olduğunu göstermiyeceği gibi, insanların irâde ve ihtiyârını inkâr etmek de doğru olmaz.

İnsan birşey yapacağı zemân, önce bunu ihtiyâr eder, seçer, irâde eder, ister. Sonra yapar. Bundan dolayı, kullar, iş yapmakda mecbûr değildir. İster yapar. İstemezse yapmaz.

İnsanın bir işi yapmak istemesi için, önce bu işi görerek, işiterek, düşünerek hâtırlaması, kalbine gelmesi lâzımdır. İnsan, kalbine gelen birşeyi ister veyâ istemez. Meselâ, ben bir şeyi fâideli bulurum, yapmak isterim. Siz de lüzûmsuz görür, yapmak istemezsiniz. İşlerinde hür olduğunu söylediğiniz insanların iş yapmağı önceden kalbine getiren, fâideli, lüzûmlu olup olmadığını bildiren kimdir? Bendeki düşünce, sizde niçin hâsıl olmaz? Hâsıl oldu ise, size niçin lüzûmlu görülmez? İşte bu çeşidli sebebler, insanın elinde değildir. Bunun için, Ehl-i sünnet âlimlerinden birkaçı (İnsanlar irâdeli işlerinde hür iseler de, irâde ve ihtiyârlarında hür değil, mecbûrdur) demişlerdir. İmâm-ı Gazâlî hazretleri, (İstediğimi yaparım) diyen bir adama, (istediğini isteyebilir misin?) demişdir. Kur'ân-ı kerîmde Dehr sûresindeki âyet-i kerîmeye, Ebül-Hasen-i Eş'arî hazretleri, **(Siz, ancak Allahü teâlânın dilediğini istersiniz!)** ma'nâsını vermişdir. Kazâ ve kader bilgisi üzerinde **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbının, ikinci kısm, dördüncü ve 47, 48, 49 ve 50. ci maddelerinde geniş bilgi vardır. Lütfen oradan okuyunuz!

Kasas sûresinin altmışsekizinci âyetinde meâlen, **(Rabbin, kendi istediğini yaratır. Yalnız O ihtiyâr eder, seçer. Onların irâde ve**

ihtiyârları yokdur) ve Enfâl sûresi yirmidördüncü âyet-i kerîmesinde meâlen, **(Muhakkak biliniz ki, Allahü teâlâ, insan ile kalbi arasına girer)** ve Kasas sûresinin ellialtıncı âyet-i kerîmesinde meâlen, **(Sen sevdiğini doğru yola getiremezsin. Allahü teâlâ dilediğini doğru yola götürür)** ve En'âm sûresinin yüzonbirinci âyetinde meâlen, **(Biz onlara gökden melekleri indirsek ve karşılarında ölüleri konuşdursak ve her istediklerini onlara versek, biz dilemedikçe yine îmân etmezler)** ve bu sûrenin yüzyirmibeşinci âyetinde meâlen, **(Allahü teâlâ kime hidâyet etmek isterse, onun göğsünü islâmiyyet için genişletir. Dalâletde bırakmak istediğinin göğsünü de, o derece dar ve sıkı bulundurur ki, oraya hakîkatin girebilmesi, sâhibinin göke çıkması gibi mümkin değildir)** ve Hûd sûresinin otuzdördüncü âyetinde meâlen, **(Ben size nasîhat etmek istesem bile, Cenâb-ı Hak dalâletde kalmanızı dilemiş ise, size fâidesi olmaz)** buyuruldu. Kazâ ve kadere inanmayan mu'tezile fırkası ile bunların izinde gidenler, bu âyet-i kerîmeler karşısında şaşırıp kalmakdadırlar.

Hadîs-i şerîfde, Mûsâ aleyhisselâm ile Âdem aleyhisselâmın kazâ ve kader üzerindeki konuşmaları uzun bildirilmişdir. Bu hadîs-i şerîf, **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbının, ikinci kısm, ellinci maddesinde geniş yazılıdır.

İnsan irâdesinin de, cebre doğru sürüklendiğini gösteren bu vesîkalar yanında, insanı işlerinde sorumlu tutacak bir hürriyyete mâlik olduğu da meydândadır. Dünyânın her yerindeki mahkemeler, hattâ her insanın vicdânı, bir can yakanın, bir zâlimin afv edilmesini istemez. Cebriyye mezhebinde olan koyu bir müteassıb bile, kendisine haksız saldıran bir adama kızmakda, hattâ ona karşılık yapmakda kendini haklı bulur. Şâirin biri diyor ki: (Kazâ ve kaderin işkencelerine bile râzı olduğunu söyleyen cebriyye fırkasındaki birinin ensesine bir tokat vur! Ne yapıyorsun diyecek olursa, kazâ ve kader böyle imiş de! Bakalım sana hak verir mi?)

Dünyâdaki bütün adâlet kanûnları ve ahlâk prensibleri, Kur'ân-ı kerîmden alınmışdır. Meselâ Zilzâl sûresinin yedinci ve sekizinci âyet-i kerîmelerinde meâlen, **(Zerre kadar iyilik yapan, onun mükâfâtına, zerre kadar kötülük yapan da, onun karşılığına kavuşur)** buyuruldu. Bu da, adâlet-i ilâhiyyesini tasdîk etmekde ve kuvvetlendirmekdedir.

En'âm sûresinin yüzkırksekizinci âyet-i kerîmesinde meâlen, **(Allahü teâlâya başkalarını ortak edenler, Allah istese idi, biz müşrik olmazdık dedikleri zemân, onlara, hüccet-i bâliğa Allahındır. Allahü teâlâ istese idi, hepinize hidâyet ederdi, diye cevâb**

ver!) buyuruldu. Bu âyet-i kerîme, müşriklerin (Allah istese idi, biz müşrik olmazdık) sözlerini red etmiyor. Onların bu sözlerindeki bozukluk, yanlışlık, (Allah dilediği için suçlu olduklarını) bildiklerinde değildir. Bu sözü Peygamberleri susdurmak için ve kendilerini suçlu olmakdan kurtarmak için söylemelerindedir. Çünki, Allah istese idi müşrik olmazdık sözleri doğrudur. Nitekim, bu âyet-i kerîmede, meâlen **(Allahü teâlâ istese idi, hepinizi doğru yola götürürdü)** buyuruldu. En'âm sûresindeki yüzyedinci âyet-i kerîmede meâlen, **(Allahü teâlâ istese idi, onlar müşrik olmazlardı)** buyuruldu. Müşriklerin bu sözleri doğru ise de, bu sözü Peygamberleri "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" susdurmak için söylemeleri çirkin olmakda ve azarlanmakdadırlar. Çünki Allahü teâlânın, emr etdiği şeylerin hepsini irâde etmiş olması lâzım olmadığı gibi, yasak etdiği şeylerin hepsini irâde etmemiş olması da lâzım gelmez. Ya'nî Allahü teâlâ, dünyâda olacak herşeyi ezelde irâde etmişdir. Bunların içinde, kendinin yasak etdiği, râzı olmadığı şeyler de vardır. İrâde etmek, ya'nî istemek başkadır, râzı olmak, beğenmek başkadır. Bu ikisini birbiri ile karışdırmamalıdır. Görülüyor ki, Allahü teâlâ, bir işin yapılmasını irâde etdiği hâlde, insanların o işi yapmasını yasak etmiş olabilir.

(Beled) sûresinin sekizinci âyeti ve **(Veşşemsi)** sûresinin sekizinci âyeti de, Allahü teâlânın insanlara maddî ve ma'nevî kuvvet verdiğini ve iyi ve fenâ yolları ayırdığını ve mes'ûliyyetin insana âid olacağını açıkça anlatmakdadır.

Görülüyor ki, insan bir bakımdan fâil-i muhtârdır. Her işinden dünyâda da, âhiretde de mes'ûldür. Fekat, insanın ihtiyârını ve irâdesini kendi hâline bırakmıyan bir irâde-i külliyye vardır. İnsan, kendisinin kâdir veyâ âciz olduğuna karar verememekdedir. Bu soruyu çözmek çok güçdür. Dünyâda eşi bulunmaz bir bilmecedir dense yeridir.

Yukarıda geçen, **(Siz yalnız Allahü teâlânın dilediğini arzû edersiniz)** meâlindeki âyet-i kerîmeye, Ebû Mensûr Mâtürîdî hazretleri şöyle ma'nâ vermekdedir: **(Allahü teâlânın irâdesi, sizin irâdenizle berâberdir. Siz irâde edince, Allahü teâlânın irâdesini hâzır bulursunuz).** Eş'arî mezhebine göre, âyet-i kerîme, Allahü teâlânın irâdesini bizim irâdemizle birleşdirmiyor. Bizim irâdemizi Allahü teâlânın irâdesine bağlıyor. İnsanlardan, iyi şeyleri irâde etmeleri isteniyor. Böyle irâdelerinin, irâde-i ilâhiyyeden kuvvet alabileceğini söyliyor. Kulun her işi gibi, irâdesi de, cenâb-ı Hakkın izn vermesine muhtâcdır, diyor. Bir âyet-i kerîmenin meâl-i şerîfinin **(Onlar için irâde ve ihtiyâr yokdur)** olduğunu yukarıda

bildirmişdik. Kureyş kâfirleri, (Şu Kur'ân, Mekkenin veyâ Medînenin ileri gelenlerinden birine indirilseydi) diyorlardı. Bu âyet-i kerîme, insanlarda, kimin Peygamber olacağını seçmek irâdesinin bulunmadığını bildirmekdedir. **(Allahü teâlâ, insan ile kalbi arasına girer)** meâlindeki âyet-i kerîme de, Beydâvî tefsîrinde bildirildiği gibi, Allahü teâlânın, kalblerdeki en gizli şeyleri gördüğünü, bildiğini anlatmak için gönderilmişdir.

Âdem aleyhisselâm ile Mûsâ aleyhisselâmın konuşmalarını ve Âdem aleyhisselâmın kazandığını bildiren hadîs-i şerîfe gelince: Ehl-i sünnet âlimlerine göre "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", Âdem aleyhisselâmın beğenilmeyen işinde, kesb, kazâ ve kader ve tevbe bir araya toplandı. Tevbe ile kesb birleşince, iki zıd elektrik yükü gibi, birbirlerini yok etdiler. Ortada yalnız kader kaldı. Kazâ ve kader için de, kimseye birşey denilemiyeceğini bildiriyorlar. Âdem aleyhisselâmın yapdığı işin kendine olan tarafı tevbe ile düzeldikden sonra, evlâdına olan tarafı, ya'nî insanların yeryüzünde yaşamalarına sebeb olması, insanlar için bir kader-i ilâhîdir.

Yukarıda geçen âyet-i kerîmelerde işlerin yalnız Allahın irâdesi ile olacağının bildirilmesi de, kaderin kazâ hâlini aldığı hâller içindir. İnsanlar, kendi irâdeleri ile kaderdeki işleri yapmağa başlar. Allahü teâlâ da bunları irâde etdikden sonra, iş kazâ hâlini alır. Ya'nî meydâna gelir. İşte kaderdeki işler, kazâ hâline gelince, insanların irâdesi artık bunu değişdiremez. Se'âdet veyâ felâket geri dönemez. **(Yasîn)** sûresinin, **(Onların önlerine ve arkalarına sed çekdik. Gözlerini perdeledik. Artık görmezler)** meâlindeki âyet-i kerîmesi ile Bekara sûresinin baş tarafındaki **(Allahü teâlâ onların kalblerini mührledi. Kulaklarını ve gözlerini perdeledi)** meâlindeki âyet-i kerîme, bu hâli haber vermekdedir. Bu âyet-i kerîmeler, ayrıca gösteriyor ki, kendilerini herhangi bir sûretle, Allahü teâlâya sevdirenler himâye edilir ve dahâ çok hidâyete kavuşdurulur. Gadab-ı ilâhîye sebeb olanlar da, kötü işlerinde terk edilirler. Pek nâzik ve ince işler, bu sevgiye veyâ gadaba sebeb olabilir. Bunun için, insanın Allahına karşı çok uyanık olması lâzımdır. Kaderde bulunan işler, kazâ hâline gelmeden önce, insan dış etkilerin baskıları altında kalsa bile, irâde ve ihtiyârı elindedir.

İnsanlar irâde sâhibidir. Düşüncelerinde ve hareketlerinde hürdür. Fekat, düşünceleri ve işleri, bir sebebe bağlıdır. Bu sebebler insanı hür olmakdan çıkarmaz. Çünki, bu sebebler olmadan da, irâde sâhibidirler ve sebebsiz olarak da irâde eder ve yaparlar. Sebebler varken, insan istemezse, iş çok zemân olmaz. Sebeblerin

bulunması, işin yapılmasını îcâb etdirseydi, Allahü teâlânın da irâde ve ihtiyârı bozulurdu. İnsan bir işi yapıp yapmamağı irâde etmeden önce, zihninde düşünür, tartışır. Hangi taraf ağır gelirse, onu irâde eder. Bir satıcı ençok para veren müşteriye satar. Bu müşteri, malı satıcıdan cebren alamaz. Satıcı çok para veren adama satmağa mecbûr gibidir. Biri çıkıp da, az para verene satamazsın diyerek kızdırırsa başka düşünceler ve yeni tartışmalarla, buna satmağa da mecbûr olabilir.

Allahü teâlâ, gönderdiği dinler ile, insanlara iyi ve kötü işleri ve bunlara karşılık olan ni'metlerini ve azâblarını bildirerek, kulların irâdelerine sebebler hâzırlamakla berâber insanların zihnlerinde, onları iyi ve kötü yollara sevk edebilen ve birbiri ile tartışmakda, çekişmekde bulunan sebebler, düşünceler de yaratmışdır. Allahü teâlânın bildirdiği ve zihnde yaratdığı sebeblerin çatışmasından, iyilik tarafı ağır basarsa, insan iyi tarafı irâde eder. Meselâ bir me'mûr, iyi çalışmasını îcâb etdiren kanûn ve nizâmları bilirken, kanûna uymazsa, meselâ rüşvet alırsa, vicdânında kanûnun yasağına karşı ağır basan bir sebeb, bu yolsuzluğu yapmağa onu zorlamışdır. Yapılmayacak bir işi, dayanamamış, yapmışdır. Para teklîf edilmesi ve Allahü teâlânın zihnde yaratdığı para sevgisi, rüşvet almak irâde ve ihtiyârına mecbûr etmiş ise de, kanûn bunu iyi karşılamaz.

Hükûmet kanûnları gibi, din ve ahlâk kanûnlarını koyarak, onlara uymağı sıkı emr eden Allahü teâlânın, öte yandan hep kötülük isteyen nefs-i emmâreyi insanlarda yaratması, hükûmetin me'mûru tecribe için el altından rüşvet göndermesine, me'mûrun da, yaman bir imtihân geçirmekde olduğunu anlayarak dikkatli ve uyanık olması îcâb etmesine benzer.

Aklları yoran, fikrleri yıpratan bu ince bilgileri, din âlimleri, müslimânların başına belâ etmemişdir. Âlimler incelemişler ve binlerle kitâb yazmışlardır. Dinde reformcuların, çocukların sormalarına, incelemelerine hak verip de, din âlimlerinin incelemelerini ve yazmalarını kötülemelerine şaşılır.

Tabî'iyyecilerden bir kısmı ve komünistler, herşeyi tabî'at yapıyor dedikleri hâlde, bu gizli kuvveti anlıyamıyorlar. Herşeyin gizli bir kuvvet altında yapıldığına inanmak, müslimânlar için, niçin bir suç olsun?

Kazâ ve kader bilgisinde, şeyh-i ekber Muhyiddîn-i Arabî hazretleri, başka bir yol tutmuşdur. Bağdâd Müftîsi Şihâbüddîn Mahmûd Âlûsî de, bu yolda yürümüşdür. Bunlara göre, hayr ve şerri

irâde etmek, insanın bir özelliğidir. Bu özellikleri, Allahü teâlâ yaratmaz. Meselâ: Allahü teâlâ, elmayı elma yapmadı, yalnız onu yaratdı derler. Son söz olarak deriz ki, Ehl-i sünnet âlimlerine göre, (İnsan birşeyi irâde edince, Allahü teâlâ da irâde ederse, o şeyi yaratır. İnsanın her işi, bu iki irâde ile hâsıl olmakdadır. Birinci irâdeye göre, insan mes'ûldür. Fekat işler ikinci irâde ile meydâna gelmekdedir.)

Dinde reformcuların dediği gibi, islâm âlimlerinin kazâ ve kader üzerinde çok kitâb yazmaları, vehmler, hayâller ve hurâfelerle uğraşmak değildir. İlm üzerine dayanan incelemelerdir. Cinlerin, perilerin, vampirlerin hayâllerini karışdırmışlar demeleri de, islâm âlimlerine karşı büyük bir iftirâ ve saygısızlıkdır. Kadınlarda, câhillerde, çocuklarda çok bulunan bu hayâllerin ve efsânelerin geldiği yer, islâm âlimlerinin kitâbları değil, Avrupadan, Amerikadan gelen hayâllerle, cinâyetlerle doldurulmuş olan romanlar ve filmler ve yehûdî ve hıristiyanların bozuk inançları olsa gerekdir.

Evet, cin vardır. Buna inanmak lâzımdır. Fekat, vehmleri, hayâlleri cin sanmak yanlışdır.

Müslimânların kazâ ve kadere inanmasını, çalışmağa, ilerlemeğe mâni' gibi göstermeğe kimsenin hakkı yokdur. Bu iftirâlar, komünistlerden ve masonlardan sızıp gelmekdedir. Kazâ ve kadere îmân, çalışmakda gevşeklik göstermeği veyâ egoist olmağı önler. İnsanların anlayışları, bilgileri ve güçleri dışında kalan hâdiseleri, tesâdüfün şu'ûrsuz irâdesine bırakmakdan ise insan kendi irâdesinin çarkını, atomdan güneşe kadar herşeyi kaplayan düzgün bir makinanın hareketlerine bağlarsa, ya'nî tedbîrini takdîre uydurmağa çalışırsa, işlerinin dahâ başarılı olacağı meydândadır. Cebriyye mezhebinde olanları susdurmak için onlara deriz ki: Tehlükeli bir yerde düşmanın hücûm edeceği haber alınsa, siz de buna inansanız, (takdîr ne ise, onu yaparlar. Başka birşey yapamazlar. Allahın takdîr etdiğine çâre bulunmaz) diyerek, râhat oturur musunuz? Yoksa karşı koymağa veyâ tehlükesiz bir yere gitmeğe hâzırlanır mısınız? Böylece, insanlarda tehlükeden kurtulmak ve ihtiyâclarını elde etmek için, çalışmak hissinin, yaratılışda bulunduğu, Cebriyye tarafından da bildirilir. İnsanın ufak tefek işlerde kadere inanıp da, böyle tehlükeli veyâ muhtâc olduğu zemânlarda inanmaz olması da düşünülemez.

Müslimânların geri kalmasını, cehâletde, gafletde ve tenbellikde aramalıdır. Cehâletin nerden ve nasıl geldiğini de dahâ önceki

sahîfelerde bildirmişdik. Kazâ ve kader gibi yüksek bilgileri, kabâhatin içine karışdırarak, müslimânların îmânlarını bozmağa çalışmamalıdır.

31 — *(Avrupa kıt'ası küçük ve çok kalabalık ve toprağı fakîr olduğundan Avrupalılar yaşayabilmek için, tabi'atla çarpışmağa, fen ve san'atda ilerlemeğe mecbûr oldu. Muhtâç olan Avrupalıların birbiri ile döğüşmesi de, buna sebeb oldu. Afrikada sıcak havalar insanları gevşetdi. Ekvator ormanlarındaki bol ve çeşidli meyvalar tenbelliğe sebeb oldu. Asyada, Afrikanın kızgın çölleri ve Avrupanın buzlu dağları olmadığı için, Asyalılar râhat yaşadılar. Hayâtı kazanmak için kolay çalışdılar. Asya kıt'ası medeniyyetin beşiği oldu. Demek ki, şarklı bir millet de çalışabilir, yükselebilir. Osmânlıların geri kalmasını, şarklı olmasında, iklimde aramamalıdır. Dinde, kazâ ve kader anlayışında aramalıdır)* diyor.

Cevâb: Osmânlıların kazâ ve kaderi yanlış anladıklarını, insanların kendilerine kıymet vermeyip, hâdiselere teslîm olduklarını bir an için kabûl etsek bile, çöküntüyü meydâna getiren sebebler başkadır. Bunu kısaca açıklıyalım:

Müslimânların hâdiselere teslîm olmasını hoş görmeyen ilericiler, gözlerini açar açmaz, milletin bu hâlinden istifâde ederek, onları aldatmağa, mevkı' ve menfe'at kapışmağa koyuldular. Onlar memleketin yükselmesi için çalışsalardı, itâ'ate ve teslîmiyyete alışmış diyerek kötüledikleri bu millet, onlara da teslîm olur, yükselmekde güçlük çekilmezdi. Görülüyor ki, kabâhat milletde değil, milleti doğru yola sürüklemiyen, koltuk sâhibi ilericilerdedir.

Milletin uyanması elbette lâzımdır. Fekat, koca millet, hep birden uyanamaz ya. Önce uyananlar, iyi yolda çalışmadılar. Yalnız kendilerini düşündüler. Kötülüklere âlet oldular. Geri kalanlar uyanmadan, biz kendi keyfimize, kendi kazancımıza bakalım dediler. Bizden sonra ne olursa olsun, yeter ki, post elden gitmesin diyerek sandalyelerini, koltuklarını sağlamlaşdırmak için, milletin gözünün kapalı kalmasına çalışdılar. Milletin uyanmasına, yükselmesine mâni' bir iken iki oldu. Halk, gaflet uykusundan uyanmağa mı, yoksa açıkgözlerin uyutmasından kurtulmağa mı çalışacağını şaşırdı. Osmânlıların "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" çökmesine, eskiden kalma uyuyanlar değil, yeni türeyen yobazlar, dinde reformcular sebeb oldu.

32 — *(Dinde reform yapmalıyız. Önce îmândan başlamalıyız. Îmân, yalnız kalb ile inanıp, dil ile söylemek olmaz. Din, iyiyi, kötüyü, güzeli, çirkini ayırıyor. İyilik îmânın şartı, fenâlık îmânsızlığın sebebi olmalıdır. Farzların çeşidli şartları olduğu gibi, îmânın da adâlet, istikâmet, hubb-ı vatan, şeref, nâmûs gibi şartları olmalıdır. Âmentünün altı şartı islâmiyyet olamaz. Mükemmel bir sosyal din olan islâmiyyet, bu yüzden sefâlete sebeb oluyor. Îmânın, mü'mine bir kıymet verecek sûretde düzeltilmesi lâzımdır)* diyor.

Cevâb: Îmân yalnız inanmak mıdır? Yoksa, reformcunun yukarıda söylediği gibi, îmânın güzel işlerle birlikde olması şart mıdır? İslâm âlimleri, asrlarca önce bunu incelemişler, bu yüzden fırkalara ayrılmışlardır. Ehl-i sünnet âlimlerine göre "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" îmân, yalnız kalb ile inanmakdır. Dil ile söyleyemezse, afv olur. Mu'tezile ve hele hâricî denilen fırkalar, amelsiz îmân olmaz. Büyük günâh işleyen îmândan çıkar, dediler. Fekat, bu fırkaların ayrılması, hep Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden anladıkları bilgilere dayanmakdadır. Dinde reformcular ise, din bilgilerinden hiç haberleri olmadan, kendi noksan akları ve bozuk düşünceleri ile, îmânı değişdirmeğe kalkışıyorlar. Çok haklı görünen ve pek gizli tehlüke taşıyan bir fikri, gençlere aşılamağa çalışıyorlar. Allahü teâlânın dînine hem inanan, hem de uyan bir müslimân ile, yalnız inanıp da, islâmiyyete uymayan müslimânı karşılaşdırıyor gibi görünerek, islâmiyyete uymağı korumakdan ziyâde, i'tikâdı kıymetden düşürmeğe, açıkcası, müslimânların îmânlarını bozmağa çalışıyorlar. Nitekim koca reformcu moskof Kazanlı Mûsâ Beykiyef de, **(Rahmet-i ilâhiyye burhanları)** adındaki kitâbında, (Dünyâda ilerlemiş olan kâfirlerin yanında geri kalan müslimânlara mü'min denilmiyeceği ve her din, her i'tikâd hak olduğu için, bir müşrikin, bir kâfirin kötü bilinemiyeceği) yazılıdır. Böyle yazıların, müslimânlara mahsûs olan îmânı kıymetden düşürmek için hâzırlandığı meydândadır. Mûsâ Beykiyef, dünyâdaki müslimânlara, dinde reform fikrini aşılamağa çalışmakdadır.

İslâm memleketlerindeki dinde reformcular kurnaz davranarak, müslimân görünüyorlar. Dîni kuvvetlendirmek, yükseltmek istediklerini söyliyorlar. Sözlerine, yazılarına dikkat edilince, dînin insan tarafından yapıldığını, islâmiyyeti Muhammed aleyhisselâmın ortaya çıkardığını, Allah tarafından gönderilmiş bir din olmadığını kabûl etdikleri görülmekdedir.

Dinde reformcuların yukarıdaki, (iyi işleri îmâna katmalı) sözü, islâm âlimleri arasında eskiden beri tartışılan bir bilgiyi meydâna çıkarmak olmayıp, iyi iş yapmağı îmândan üstün tutmak, dahâ doğrusu dînin temeli olan îmânı ve ibâdetleri atarak, yalnız iyi işleri, güzel bildikleri ahlâkı, son asrın terbiye metodları ile karışdırarak, buna islâmiyyet ismini vermek demekdir. Bu da, dîne yalnız dünyâ için inanmakdır.

Dinde reformcular, yalnız ahlâkı ve dünyâ düzenini düşünüyorlar. Kitâbımızın başında açıkladığımız gibi, (dînin aslı, esâsı yok ise de, ahlâkı düzelten fâideli bir kuvvet olduğu için, yalancıkdan inanmak ve milleti de, aslı varmış gibi inandırmak iyi olur) diyorlar. Amelin, îmânın şartı olmasını istiyorlar. Fekat, bu arzûlarına akl ile ve nakl ile hiçbir delîl, hiçbir sened gösteremiyorlar. Yalnız, (amelsiz îmân neye yarar? Kelâm âlimleri, ameli îmâna katmamakla, mükemmel bir sosyal din olan islâmiyyeti, nazarî, teorik bir din hâline düşürmüşler) gibi ilm ile ve akl ile ilgisi olmayan, yalnız hissi okşayan ve câhillerin anlamasına uygun olan şeyler söylüyorlar. İslâm âlimlerine düşmanlıkları ateşinin, akl gözleri üzerine yığdığı dumanlar arasında, bu sözleri sayıklıyorlar. Kelâm âlimlerinin kitâblarından haberleri olmadığı için, müslimân adını taşıyanlarda gördükleri ahlâk bozukluğuna çâre olarak islâmiyyete saldırıyorlar. Bunların ne kadar haksız ve ne derece ahlâksız olduklarını gün ışığına çıkarmak için, islâm âlimlerinin ve tercîhan Ehl-i sünnet **(kelâm ilmi)** mütehassıslarının sözlerini kısaca bildirmeyi uygun görüyoruz:

Ehl-i sünnet mezhebine göre, büyük günâh işliyenin îmânı gitmez. Ya'nî kâfir olmaz. Günâh işleyen müslimâna **(fâsık)** denir. İ'tikâdı, ya'ni îmânı sağlam olan fâsıklar, âhıretde Cehennem azâbını yâ görür veyâ görmez. Görür ise, sonra mağfirete kavuşarak, Cehennemden çıkar. Müslimânlığın temeli, Allahü teâlânın birliğine ve Allahın peygamberi olan Muhammed aleyhisselâmın bildirdiği belli olan ahkâmın, ya'nî emrlerin ve yasakların hepsini Allah tarafından getirmiş olduğuna inanmakdır. Ya'nî emrleri yapmak ve yasak edilenleri yapmamak îmânın şartı değil ise de, yapmak ve yapmamak lâzım olduğuna inanmak îmânın şartıdır. Böyle îmânı olmayan, ya'nî müslimân olmayan kimseye **(kâfir)** denir. Kâfirler, ne kadar iyi iş ve insanlara fâideli buluşlar yapsa da, âhıretde azâbdan kurtulamaz. İbâdetler ve bütün iyi işler kıymetli ise de, bunları yapmak, îmânın yanında ikinci derecede kalır. Îmân temeldir. İyi işleri yapmak, fürû'âtdır, ya'nî ikinci dere-

cededir. Îmânın ve îmân ile birlikde olan işlerin dünyâda da, âhıretde de, fâideleri vardır. İnsanı se'âdete ulaşdırırlar. Îmânsız olan iyi işler insanı dünyâda se'âdete kavuşdurabilir. Âhıretde fâidesi olamaz. Dinde reformcular, âhırete inanmadıkları için olacak ki, yalnız iyi işleri yapmağı düşünüyorlar. Yalnız dünyâ huzûrunu, se'âdetini düşündükleri için, ameli, ya'nî iyi işleri yapmağı i'tikâdın üstünde görüyorlar.

İttihadcılar zemânında çıkarılan **(Kavm-ı Cedîd)** adındaki kitâbda, îmânı ve ameli olan hakîkî müslimânlara **(Kavm-ı Atîk)** ya'nî eski kafalılar, gericiler diyor. Bunlarla alay ederek, îmânı olan bir adam, ne kadar fenâlık yapsa, kıyâmetde kurtulur. Îmânı olmayan kimse, dünyânın her iyiliğini yapsa, fâidesini görmez derler diyor. Nûr sûresi otuzdokuzuncu âyetinde meâlen, **(Kâfirlerin dünyâda yapdıkları iyi işleri,** [insanlara fâideli keşfleri], **çölün ilerisinde görünen serâba benzer. Susuz kalan adam onu uzakdan su sanır. Fekat, yanına varınca, umduğunu bulamaz. Kâfirler de, kıyâmet günü, dünyâda yapdıkları iyilikleri serâb gibi yapan, ya'nî yok eden Allahı bulur ve hesâbını Ona verir)** ve İbrâhîm sûresi onsekizinci âyetinde meâlen, **(Allaha îmân etmeyenlerin yapdıkları fâideli işler, fırtınalı bir günde rüzgârın savurduğu küller gibidir. Âhiretde o işlerin hiçbir fâidesini bulamazlar)** ve Furkan sûresi yirmiüçüncü âyetinde meâlen, **(Kıyâmet günü onların iyi işlerini, bizim için yapmadıklarından kimler için yapdılar ise, onlara doğru saçılan ince toz hâline getiririz)** ve Kehf sûresi yüzüçüncü ve sonraki âyet-i kerîmelerinde meâlen, **(Emekleri en ziyâde boşa gidenleri haber verelim mi? Onlar dünyâda güzel iş yapdıklarını sanır. Hâlbuki boşuna uğraşan kimselerdir. Onlar, Rablerinin âyetlerine ve kıyâmetde Onun huzûruna çıkacaklarına inanmadılar. Biz de onların iyiliklerini yok ederiz. İyilikleri ile kötülüklerini ölçmeyiz)** buyurulmakdadır. Bu âyet-i kerîmeler, Ehl-i sünnet i'tikâdının doğru olduğunu göstermekdedir.

Kâfirlerin dünyâda yapdıkları iyiliklerin yok olacağını bildiren âyet-i kerîmeler, bu iyiliklerin onlara sevâb ve fâide vermeyeceğini gösteriyor ise de, ba'zı âlimlerimize göre, Bekara sûresindeki seksenaltıncı ve Âl-i İmrân sûresindeki **(Onların azâbı hafîfletilmeyecekdir)** meâlinde olan seksensekizinci âyet-i kerîme gösterilince, zemân bakımından hafîfletilmeyecek, sonsuz azâb göreceklerdir demişlerdir. Bu âlimler, Enbiyâ sûresinde, kırkyedinci âyet-i kerîme olan, **(Kıyâmet günü adâlet ölçüsünü ortaya koyarız. Kim-**

seye bir zulm yapılmaz. Hardal dânesi kadar iyilik eden karşılığına kavuşur) meâlindeki ve **(Zerre mikdârı iyilik yapan onun karşılığını bulur)** meâlindeki âyet-i kerîmelere dayanmakdadırlar. Bundan başka, çok cömerd olan Hâtem-i Tâînin ve Peygamberimizin dünyâya geldiğini müjdeleyen câriyesi Süveybeyi sevincinden âzâd eden Ebû Lehebin azâblarının hafîfleyeceğini bildiren hadîs-i şerîfler vardır. Fahr-i âlemi "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" çok seven Ebû Tâlibin azâbının hafîfleyeceğini bildiren hadîs-i şerîf ise, pek meşhûrdur. Dâr-ül-islâmda bulunan kâfirlerin, islâmiyyetin muâmelât kısmına uymaları lâzımdır. İslâmiyyete uymak da, sevâb kazandırır ve azâbı azaltır. Kâfirlere âhiretde sevâb ve mükâfât olmayacağı için, azâblarının azalacağı düşünülür. Bundan başka îmâna gelen bir kimse, îmâna gelmeden önce yapdığı iyiliklerin karşılığına kavuşur. Buhârîde ve Müslim-i şerîfde bildirildiğine göre, Hâkim bin Hazâm, îmâna gelince, evvelce yapmış olduğu iyilikleri sormuşdu. Buna karşılık olan hadîs-i şerîfde, **(Evvelce yapmış olduğun hayrlı ve fâideli işlerin makbûl olmak üzere müslimân oldun)** buyurulmuşdur. Îmâna gelen kimsenin evvelce yapdığı bütün günâhları afv olur. Çünki, bir müslimân, Allah korusun, îmândan çıkar, mürted olursa, yapmış olduğu bütün iyilikleri yok olacağı gibi, yeni îmâna gelen bir kimsenin evvelki günâhları afv olur.

[Bir kâfir îmâna gelince, bütün günâhları afv olup, tertemiz olacağı için, ona saygı ve sevgi göstererek, gönlünü kazanarak düâsını almağa çalışmalıdır.]

Âyet-i kerîmeler ve hadîs-i şerîfler îmânın kalbde olduğunu, ya'nî îmânın kalb ile tasdîk demek olduğunu göstermekdedir.

(Îmân edenler ve sâlih, iyi amel işleyenler) meâlindeki âyet-i kerîme ve **(Mü'min olarak sâlih amel işleyenler)** meâlindeki âyet-i kerîme, îmân ile amelin başka başka olduklarını göstermekdedir. Eğer amel, îmânın parçası olsa idi, âyet-i kerîmede ayrıca bildirilmezdi. Birşey başka şeye atf edilince, ikisinin başka başka oldukları anlaşılır. **(Hucurât)** sûresi dokuzuncu âyetinde meâlen, **(Mü'minlerden iki fırka birbiri ile döğüşürlerse, aralarını bulunuz!)** buyuruldu. Allahü teâlâ, bu âyet-i kerîmede, birbiri ile harb etmek gibi, günâh işliyenlere mü'min demekdedir. Bundan sonraki **(Mü'minler, elbette kardeşdir. Kardeşlerinizin arasını bulunuz)** meâlindeki âyet-i kerîme, bunların mü'min olduklarını bildirmekdedir. **(Nisâ)** sûresi kırkyedinci ve yüzonbeşinci âyet-i kerîmelerinde meâlen, **(Allahü teâlâ, şirki elbette afv et-**

mez. Dilediği kimselerin, şirkden ya'nî îmânsızlıkdan başka günâhlarını afv eder) buyuruluyor. Bir hadîs-i şerîfde, **(Cebrâîl aleyhisselâm bana geldi. Şöyle müjdeledi ki, Allahü teâlâya hiçbir şeyi şirk etmeden, ya'nî kâfir olmadan ölen bir kimse, zinâ etmiş ise de, hırsızlık etmiş ise de, sonunda gideceği yer Cennetdir)** buyuruldu.

Yukarıdaki âyet-i kerîmeler ve hadîs-i şerîfler, îmân ile amelin başka başka olduklarını göstermekdedir. Amelin îmânın parçası olduğunu söyleyen mu'tezile fırkası ile hâricîler vesîka olarak meâl-i şerîfi, **(Bir kimse kâfir olursa, Allahü teâlâya bir zararı olmaz. Çünki, Allahü teâlâ hiçbir şeye muhtâç değildir)** olan **(Âl-i İmrân)** sûresinin doksanyedinci âyetini ve meâl-i şerîfi, **(Allahü teâlâ size îmânı sevdirdi, onu kalbinize yerleşdirdi ve size küfrü, füsûku ve isyânı çirkin gösterdi)** olan **(Hucurât)** sûresinin yedinci âyetini sened gösteriyorlar. Âl-i İmrân sûresindeki doksanyedinci âyetden anlaşılan ma'nâyı, hazret-i Ömerin "radıyallahü teâlâ anh" şu sözü de kuvvetlendirmekdedir: (İsterim ki, dışarıya me'mûrlar, müfettişler göndereyim. Malı olup da, hac etmeyenleri bulup, cizye verdireyim. Çünki onlar, müslimân değildirler) diyorlar. Hâlbuki, âyet-i kerîmedeki ve hazret-i Ömerin "radıyallahü anh" sözündeki küfr kelimesi, haccı inkâr etmek demekdir. Son âyetde, îmân ile fısk birbirine karşı tutulmuş ise de, îmânın fısk ile zıd olduğu anlaşılmaz. Çünki, güzellik ve çirkinlik bakımından birbirinden ayrılan nice şeyler vardır ki, bir yerde toplanabilirler. Yine bu sûrede, **(Îmân etdikden sonra, fısk, ne fenâ ismdir)** meâlindeki âyet-i kerîme, îmân ile fıskın yerlerini çok açık bildirmişdir. Fıskın mü'minlere yakışmaz bir sıfat olduğunu anlatmışdır. Fâsıkın îmânlı olduğunu anlatmışdır. Fâsıkın îmânı olduğu buradan da anlaşılmakdadır. Çünki, asl fenâlık ve yolsuzluk, îmân ile fıskın biraraya gelmesindedir. Kâfirdeki fısk, o kadar fenâ olmaz.

Allahü teâlânın var olduğunu ve bir olduğunu ve Peygamberi ile bildirdiği ahkâmı tasdîk eden bir mü'min, bu ahkâma uymakda kusûr ederse, elbette üzülür. Allahı ve Peygamberi tanımayan ve yapdığı iyilikleri, Allahın emri olduğu için değil de, başka sebeble yapan bir kimse, Allaha kul olmağı bile kabûl etmiyor. Bu ikisine karşı Allahü teâlânın mu'âmelesi, elbette bir olmaz. Bir adamın iki evlâdı olsa, birisi okumaz, yazmaz, çalışmaz, kimseye fâidesi olmaz. Fekat, babasının yanında edebli durur. Kabâhatlerini düşünerek mahcûb olur. Babası, bu çocuğun kahrını çeker. İkinci çocuğu çalışkan, gözü açık, herkesin işine yarar. Fekat, birgün babası-

na karşı gelerek: Sen kim oluyorsun? Seni tanımıyorum, gibi ağır şeyler söyler. O anda her iyiliği yok olur. Bunu kovar, sonra yalvarıp afv dilemekden başka çâresi olmaz. İşte, fâsık olan mü'min ile kâfir, bu çocuklara benzer.

Müslimânlığa inanan ve seven bir adamı, kusûrlarından dolayı müslimânlıkdan çıkarmak doğru değildir. Îmân, müslimânlık esâslarını kabûl etmek ve bütün ahkâmına uymakda kusûr etse bile, saygı göstermek olduğundan, müslimânlığın temelidir. Amel îmândan bir parça olsaydı, her günâh işleyen, kâfir olurdu. Dünyâda müslimân kalmazdı. Hadîs-i şerîflerde ba'zı iyilikler îmâna, ba'zı kötülükler küfre bağlı olarak bildirilmiş ise de, böyle buyurulması, bu iyilik ve kötülüklerin şiddetini, derecesinin çokluğunu bildirmek içindir. Başka âyet-i kerîmelerin ve hadîs-i şerîflerin yardımı ile, bunların, îmândan veyâ küfrden parça olmadıkları anlaşılmakdadır. **(Hayâ îmândan bir şu'bedir), (Temizlik îmânın yarısıdır), (Îmân nemâzdır), (Mü'min, insanların emîn olduğu kimsedir), (Mü'min, mü'min iken zinâ etmez), (Mü'minde her huy, her tabî'at bulunabilir. Yalnız hâinlik ve yalancılık bulunmaz)** hadîs-i şerîfleri böyledir. Bu hadîs-i şerîfler, hayâ, tahâret, nemâz, emânet, iffet, doğruluk gibi iyiliklerin olmaması ve yalan, hâinlik ve zinâ gibi kötülüklerin bulunması îmânın olmaması gibidir diyerek, bunların ehemmiyyetlerini bildirmekdedir. Ba'zı amellere îmân kadar kıymet verilmekle, bunların ehemmiyyetleri bildirilmişdir. Dinde reformcular, buna karşılık olarak, Peygamberlerin îmâna dâhil etdiği şeyleri, Ehl-i sünnet âlimlerinin îmândan ayırmağa ne hakları olabilir derlerse, **(Mü'min olarak ölen kimse, zinâ etmiş ve hırsızlık etmiş ise de, sonunda Cennete girer)** hadîs-i şerîfi, bunlara cevâb vermekdedir. **(Ankebût)** sûresinin ikinci âyet-i kerîmesinde, **(İnsanların, îmân etdik demekle bırakılmayarak, din yolunda karşılaşacakları sıkıntılara katlanmalarına göre, îmân etdik sözlerinin doğru veyâ yalan olduğu anlaşılacağı)** meâl-i şerîfi ile bildirilmekdedir. Bu âyet-i kerîmede, sıkıntılara dayanmanın çok mühim olduğu anlatılmakdadır.

(Ahzâb) sûresinin onsekizinci âyet-i kerîmesi, Resûlullah "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" ile birlikde cihâda gidenlere mâni' olan ve gösteriş olmak için, arasıra katıldıkları muhârebelerde, Resûlullaha ve Eshâb-ı kirâma yardım etmiyen, harbin tehlükeli anlarında ölü gibi hareketsiz durup, ganîmet paylaşılırken dilleri kılıçlarından keskin ve süngülerinden uzun olan ve hayrlı işlerden kaçınan kimselerin mü'min olmadıklarını bildiriyor. Hakîkî ve

sağlam îmân sâhiblerinin böyle olmayacakları, böyle yapanların hiçbir ibâdetinin ve fâideli işlerinin kabûl olmıyacağı açıklanıyor. Tâbi'înin büyüklerinden olan Hasen-i Basrî hazretlerinin meşhûr bir sözü vardır: İçinde yılan bulunduğu bilinen bir deliğe insan elini sokmaz. Eğer sokarsa, içinde yılan bulunduğuna inanmamış demekdir. Bunun gibi, Allahü teâlâya ve Cehenneme inanan bir kimsenin, islâmiyyetin yasak etdiği şeyleri yapmaması lâzımdır. Günâh işliyenler, Allah kerîmdir, afv etmesini sever. Ona güveniyoruz da yapıyoruz derlerse, bu söz, delikdeki yılanın sokmamasını düşünerek elini koymağa benzer.

Günâhlar nefse tatlı gelmekdedir. Mü'min, nefsine aldanarak günâh işliyebilir. Fekat, günâh işlerken, aklı ve îmânı onu üzmekdedir. İnsan, aklı ile îmân eder. Nefse tatlı geldiği için de, günâha sürüklenir. Bundan dolayı, îmân ile isyânın başka başka olduğu anlaşılır. Yılanın deliğine el uzatmak, nefse tatlı gelseydi veyâ bu iş nefse tatlı gelen bir şeye sebeb olsaydı, meselâ, elini uzatırsan, sana şu kadar para var denilse idi, o zemân nefse uyar, elini belki uzatırdı.

İşdeki, ameldeki bozukluk, insanı dinden çıkarmaz. Günâh işlemek, kalbdeki îmânı bozarsa, meselâ günâh olduğuna inanmıyarak yaparsa, o zemân küfr olur. Zünnâr denilen papaz kuşağını bağlamak ve puta tapınmak gibi kâfirlere mahsûs olan ve küfr alâmeti sayılan iş, kalbdeki îmânı gideren ve inkârı gösteren alâmet kabûl edilmişdir. Reformcular, bir müslimân, birşeyi kullanmakla neden kâfir olsun diyor. El, ayak, baş ile yapılan bir iş, kalbdeki îmânı nasıl götürür diyorlar. Evet, bu işlerin kendileri küfr değildir. Fekat, kalbdeki îmânın bozuk olduğunu haber veren birer alâmetdirler. Kur'ân-ı kerîmi pis yerlere atmak ve islâmiyyetin emr ve yasaklarından biri ile alay eden söz, yazı, karikatür, temsil ve filmler yapmak ise, kendileri küfr olan işlerdir.

Amelin ya'nî işlerin îmâna şart olmasını isteyen dinde reformculara dikkat edilirse, aralarında nemâz kılanı, oruc tutanı, içki içmiyeni, domuz eti yimeyeni yok gibidir. Kendi düşüncelerine göre, kendilerine müslimân denilebilmesi için, bu kötülükleri yapmamaları lâzımdır. Bu hâlleri, teklîflerinin samîmî olmadığını ve iyi işler yapmak değil, îmânı yıkmak istediklerini göstermekdedir. İyi işleri îmâna şart koşarsak, Peygamberlerden başka, bütün kötülük yapanların müslimân olmamaları lâzım gelir. Yer yüzünde kimseye müslimân denemez olur. Bu reformcular seçdikleri birkaç güzel huyun îmâna şart olmasını istiyorlar. Çünki, bunlara göre, dîni insanlar yapmakdadır. Onun içindir ki, istedikleri işleri, iyi olarak

seçmekdedirler. Dikkat edilirse, bunlar zinâ etmek, içki içmek, zekât vermemek, nemâz kılmamak gibi kötülükleri kötülük kabûl etmiyorlar ki, bunları yapmamağı, îmânın şartı bilsinler. İslâmiyyet, birçok kötülüklere dünyâda da cezâ vermekde ve iyiliklere teşvîk etmekdedir. Zâten, âlimlerin zâlimlere ve her müslimânın birbirine, mümkin olduğu kadar, **(emr-i ma'rûf)** ve **(nehy-i münker)** yapması ya'nî nasîhat etmesi farzdır. İslâmiyyet iyi işlerin yapılmasını ve kötü şeylerden sakınılmasını böyle sağlamış iken bunu kâfî görmiyerek, dahâ doğrusu, bunların hiçbirini yapmıyarak, diledikleri ba'zı işleri îmânın şartı saymakdan ve böylelikle birçok müslimâna kâfir demeğe kalkışmakdan gâye ne olabilir?

Zünnâr bağlamak ve puta tapınmak gibi işleri islâmiyyet küfr alâmeti saymışdır. Bir insan, başka bir dîne mahsûs olan bir işi yapmakla, o dîne girmiş olması lâzım gelmezse bile, o dîne mahsûs şeyin kendinde görünmesini kabûl etmiş olur. Böylece, kalbindeki îmânın sarsılmış olduğu düşünülebilir. İmâm-ı a'zam ebû Hanîfe "rahmetullahi teâlâ aleyh", (İslâmiyyete hangi yol ile girilirse yine o yol ile çıkılabilir) buyurmuşdur. Buradaki yol, kalbin inanması demekdir. Ya'nî, kalbe îmân girince, müslimân olur. Kalbden îmân gidince, müslimânlıkdan çıkar buyurmakdadır.

Müslimânım diyen kimsenin, kâfirlere mahsûs şeyleri zarûret olmadan yapmaması ve kullanmaması, kâfir zan olunmakdan çekinmesi lâzımdır. Müslimânlar, müslimânlığa mahsûs şeyleri yapmakla, alay olunmasını düşünmemeli. Hurmet duyulacağını düşünmeli ve bu hareketinden şeref duymalıdır. İslâm âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" bildirdiği şeyleri kalbdeki îmânla bunun ne alâkası var diyerek hafîf görmek câiz değildir. Çünki, kalbden bütün a'zaya yol vardır. İslâmiyyetin emr etdiği işler, iyidir. Yasak etdiği işler, kötüdür. İnsanlar, bugün bunu anlamasalar da, doğrusu budur. İslâmiyyetin yasak etdiği şeyler yapılınca, kalb kararır, katılaşır. Büyük günâhlar çok yapılırsa, îmân gidebilir.

İslâmiyyetin emr etdiği vazîfeleri yerine getirmek lâzım olduğu gibi, her birinin vazîfe olduğuna inanmak da ayrıca lâzımdır. Böyle inanan bir müslimân, bu vazîfeleri elbette seve seve yapacakdır.

Kalb ile inanmak, müslimânlığın temeli olduğu gibi, amellerin de en üstünü budur. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" hazretlerine işlerin en üstünü hangisidir diye soruldukda, **(Allaha ve Resûlüne inanmakdır)** buyurdukdan sonra, âmentüyü okumuşdur. Bu hadîs-i şerîf Buhârîde yazılıdır.

İslâmiyyetde îmânın esâs olması, amellerin, ibâdetlerin ehemmiyyetini azaltmaz. Çünki, amellerin yapılmasına sebeb, îmândır. Sebebin kuvvetli olması, netîceyi emniyyet altına alır. Îmânı kuvvetli olan bir müslimân, amellere dahâ çok ehemmiyyet verir. Müslimânların her amele, her vazîfeye de ayrı ayrı îmân etmesi lâzım olduğu için, günâh işleyenler, îmânlarının sarsılacağını, hattâ gideceğini düşünerek titrerler. Hattâ bir günâhı işlemeyen kimse bile, o günâha ehemmiyyet vermese, ne olurmuş dese, kâfir olur. Ba'zı işleri îmâna katmak isteyen dinde reformcular, amellerin ehemmiyyetini acabâ bu kadar anlayabilmişler midir? Yalnız kalb ile inanmakla müslimânlık olmıyacağını, amellere, işlere bakmak lâzım olduğunu söyleyenler, bu amellerin Allah için ve âhireti kazanmak için değil de, dünyâ için ve dünyâ se'âdeti için olmasını düşünüyorlar.

Dînin emrlerini, yasaklarını kabûl et, îmân eyle de, bunları ister yap, ister yapma, artık bundan râhat birşey olamaz demeleri de yanlışdır. Çünki, bu emr ve yasaklara ehemmiyyet vermeyen kâfir olur.

Îmân, kalbin inanması demekdir. Bunun hâsıl olması için, önce ilm lâzımdır. İlm ile amel başka başka şeydir. Amel, ilme pek lâzım ise de, ikisi aynı şey olamaz. Fransızların (Bon penser et bien dire ne sert rien sans bien faire) atasözleri de, ilm ile ameli birbirinden ayırmakdadır. Ya'nî, iyi düşünmek, iyi söylemek, iyi iş yapmadıkça, birşeye yaramaz demişlerdir. Fekat, dînimiz, bu atasözüne karşı olarak iyilik yapmaksızın iyi düşünmek, ya'nî, yalnız îmân fâide verir demekdedir.

Buraya kadar yazılanlardan anlaşılıyor ki, Allahü teâlâya inanarak değil ve Onun emri olduğu için değil de, başka sebeble yapılan iyi işler, ya'nî îmânsız olan ameller, kıymetsizdir. Amelsiz olan îmân ise, kıymetli ve fâidelidir. Müslimânlar, âhiretde azâb çekmek ihtimâlinden kurtulmak için, islâmiyyetin ahkâmını yerine getirirler. Hele, dünyâda se'âdete kavuşmaları, bu ahkâmı yapmakla olur. Amel, îmânın şartı değilse de, îmânın kemâlinin şartıdır. Îmân bir bakımdan, ilmdir. Dünyâda her terakkî ve se'âdet, ilmden bekleniyor da, âhiretde kuvvetli ilme dayanan îmân sebebi ile insanın se'âdete kavuşmasına niçin şaşılıyor? Bu kadar kıymetli olan îmânı ehemmiyyetsiz zannetmemelidir. Bunu, kazandıracağı ebedî mükâfâtın büyüklüğüne karşı küçümseyenler, ele geçirmekle şereflenmemiş olan zevallılardır.

Zemânımız insanları, dünyâ menfe'atlerini ele geçirmek için, çok ince düşünüyor ve çalışıyor, didiniyorlar da, sonsuz bir se'âdet

ve felâket karşısında bulunduklarına inanmağa ehemmiyyet vermiyorlar. Bunu hiç düşünmüyorlar. Allahü teâlâ insanlara akl verdi. Buna karşılık, onlara fâideli vazîfeler yükletdi. Bunları bildirmek için, Peygamberler gönderdi “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât”. İnsan dünyâdaki hayât mücâdelesini ve yaşama kanûnlarını bilmezse, yâhud bilip de onlara göre çalışmaz ise, zararını gördüğü gibi, bu kanûnları koyan Allahın dahâ çok bir ehemmiyyetle emr etdiği din ve âhıret kanûnlarını bilmemek, bilse de, bunlara uymamak da, elbette zararlı olur. Sefîl ve sıkıntıda yaşayanları niçin yaratdı. Onların ne kabâhati vardır demek yersiz olduğu ve onlara bir fâide vermediği gibi, (Âhıretde azâb çekdireceği insanları neye yaratdı?) demenin de, fâidesi yokdur. Dünyâya gelmesi ve ölmesi kendi elinde olmayan insanın, Allahın dünyâ ve âhiretdeki kanûnlarına dil uzatmağa ne hakkı vardır? Ancak, bu kanûnlara uymakla se’âdete kavuşabilir.

Komünistlerin, masonların yalanlarına, iftirâlarına aldanmış olan birkaç câhil, (Din ne imiş? Cenneti, Cehennemi kim görmüş, böyle lâflar, ilk insanların, yobazların masallarıdır, uydurma şeylerdir) diyorlar. Bunlar, fen bilgilerini ve islâm târîhini, vicdanlı öğretmenlerden okuyup anlasalardı ve fendeki ilerlemelerin, yeni buluşların, islâm inanışlarını kuvvetlendirdiğini, isbât etdiğini görselerdi islâmiyyete sımsıkı sarılırlardı. Yâhud, hiç olmazsa, ona karşı saygılı, edebli olurlardı. Muhammed aleyhisselâmın hayâtını, doğru yazılmış kitâblardan öğrenselerdi, Onun aklına, güzel huylarına, başarılarına âşık olurlardı. Yüzbinlerle insanın, Ona candan bağlandıklarını, Ona karşı edeblerini, itâ’atlarını, aşırı sevgilerini ve mallarını, canlarını Onun için fedâ etdiklerini gösteren vak’a ve olaylar, dünyâ târîhlerinin binlerce sahîfelerini doldurmakdadır. Bütün iyiliklerin kaynağı, bütün güzel huyların üstâdı olan böyle bir zâtın, Allahın Peygamberi olduğu, güneş gibi meydândadır. Tek başına işe başlayıp, aklı ile, sabrı ile ve keskin görüşü ve cesâreti ile yer yüzünün iki büyük devletini yere serecek kahraman, fedâkâr bir milleti, yirmiüç sene içinde meydâna getirmesi ve öldükden sonra da, kıyâmete kadar bütün insanları huzûra, se’âdete, medeniyyete kavuşduracak değişmez bir kitâb bırakması, akl ve insâf sâhiblerinin îmân etmesi için yetişir. Başka bir mu’cize ve şâhid aramağa lüzûm yokdur. Bu yüce Peygamberin sözlerine inanmamak târîhi ve olayları inkâr etmek olur. Böyle bir zâtı bilip de inanmıyan, nefsinin, şehvetinin esîridir. Yâhud iyilikleri, çalışmağı, yükselmeği, sevişmeği, sosyal adâleti istemiyen ve kendinin ve bütün insanların se’âdetini düşünmeyen sapık bir kimsedir. Yâhud da, fenden, târîhden haberi olmayan bir kara câ-

hildir. Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” güzel hayâtını ve islâm dîninin emrlerindeki ve yasaklarındaki incelikleri ve fâideleri öğrenen her akl ve insaf sâhibinin, her düşünebilen insanın Ona hemen inanması, Ona âşık olması, seve seve müslimân olması, insanlık îcâbıdır. Evet Ebû Leheb ile Ebû Cehl, Onu görüp de ve Bizans İmperatoru Heraklius ile Îrân şâhı Perviz, mektûbunu okuyup da inanmadılar. Ona inanmamaları, câhil veyâ ahmak veyâhud bozuk rûhlu, kötü kalbli ve inâdcı olduklarının alâmetidir.

33 — Reformcu diyor ki, *(Hıristiyan âlemi katoliklerin zâlim ateş gibi yakan, kan kusduran işkencesi altında inlerken, pek geride idi. Dînin bütün esrârını, kiliselerin karanlık meydânlarına benzeyen varlıklarında gizlenmiş gibi görünen ve anlaşılmaz bir lisanın kelimelerini sihrli bir tavr ile terennüm eden papazların önünde hıristiyanlar diz çökerdi. Kilise kaldırımlarını öper, hazret-i Îsâ ile kendi aralarında haberci sandıkları bu ma’bûdcukların ayaklarına kapanırlardı. Hocalar da Kur’ânı okurken, her ırkdan mü’minler bu anlayamadıkları şeyi sihrlenmiş gibi dinliyor. Hıristiyanlar içinde bir reformcu çıkdı. İncîli terceme etdi. İncîl anlaşılınca, Allahın vekîli gibi görünen papazlar küçülmeğe başladı. İslâmiyyetin Lütheri şimdi Asyada çıkdı. Bu reformcu Kazanlı Mûsâ Beykiyef, Kur’ânı türkçeye terceme ediyor. Bu haber müslimânların fikr ve vicdânının esâretden kurtulacağına bir müjdedir. Tâ, dördüncü halîfe zemânında siyâsete karışdırılan dînin dört mezheb imâmı tarafından ortaya konulan ahkâmı da şübhelidir.*

Hak ve hakîkat nasıl parçalanabilir? Bir işin nasıl yapılacağını dört mezheb imâmı, başka başka bildiriyor. Bunların dördü de, nasıl doğru olabilir? Dört imâmın zekâlarının, ileride gelecek bütün insanların zekâlarının da yetişemiyeceği üstünlüklere ulaşmış olduklarını akl kabûl etmez. Yalnız onların çıkardığı ahkâm doğrudur. Başka dürlü hükmler çıkarmak, doğru değildir demek, insan aklını zincire vurmak olur.

İnsanların ihtiyâcı, zemâna göre değişmekdedir. Kur’ân-ı kerîmde işâret buyurulduğu gibi, **(Her günün bir hâli vardır.)** *Dört imâmın eskiden çıkardıkları donmuş hükmleri, her gün değişen ihtiyâçlara ölçü olarak kabûl etmek, Kur’ân-ı kerîme uymamak olur. İslâmiyyeti kuran, bunların olacağını bildiği için, ahkâmın zemânla değişeceğini bildirmişdir. Değişen ve yenileşen ihtiyâçları, uygunsuz hükmlerle ölçmek, islâmiyyete uygun değildir. Dört imâmın ictihâdı, din demek değildir. Bu âlim ve fâdıl adamlar, Kur’ândan ve hadîslerden dînin ahkâmını çıkardıkları gibi, müctehid olmak derecesine yükselen her mü’minin de bu iki kaynak-*

dan yeni hükmler çıkarması, niçin mümkin olmasın?) diyor.

Cevâb: Dinde reformcu, evvelâ Kur'ân-ı kerîmin tercemesini ele alıyor. Bugün müslimânım diyenlerin çoğu Kur'ân-ı kerîmin şimdiye kadar terceme edilmemesinden, din bilgilerinin gizli kalmış olduğundan şikâyet etmekdedir. Kur'ân-ı kerîmin başka dillere çevrilmesini islâm âlimleri yasak etmiş gibi konuşuyorlar. Bu şikâyetleri temâmen yanlışdır. Evet, islâm âlimleri, Kur'ân-ı kerîmi başka dillere terceme etmeğe kalkışmamışdır. Çünki, Allah kelâmının, kendi lisânındaki beyân, belâgat ve mükemmeliyyet bozulmaksızın, terceme edilmesini göze alamamışlardır. Terceme ne kadar başarılı olursa olsun, Allah kelâmının i'câzına varılabilmesi imkânsız görülmüşdür. Kur'ân-ı kerîm, diğer semâvî kitâblarda bulunmayan bir i'câza mâlikdir. Arabistânda belâgat yarışları yapıldığı bir zemânda nâzil olmuş, hepsini geride bırakmışdır. Böyle bir kitâbın tercemesinin de, böyle olması lâzımdır. Bu ise, mümkin değildir. İnsan gücünün üstünde bir belâgati olan Kur'ân-ı kerîme lâyık bir terceme yapabilmek için, insan gücünün üstünde bir kuvvet lâzımdır. Bu iş, bir iktidâr problemi, ya'nî Kur'ân-ı kerîmin üstünlüğünü korumak mes'elesidir. Kur'ân-ı kerîmin belâgat ve i'câz zevkini tatmak isteyenlerin arab edebiyyâtını ve tefsîr, usûl-i fıkh gibi dahâ nice islâm ilmlerini öğrenerek, Kur'ân-ı kerîmin huzûruna çıkmaları lâzımdır. Kur'ân-ı kerîmin ayaklarına gelmesini beklememelidirler.

Kur'ân-ı kerîmin türkçe tefsîrini yazmakla türkçe tercemesini yapmak, başka başka şeylerdir. Tercemesi tefsîrinden dahâ güçdür. Şimdiye kadar, türkçe tefsîri ve tercemesi yazılmamış da değildir. Yazılmış, fekat ehli tarafından beğenilmemişdir. Bu reformcular, bu işin ilk olarak moskof reformcusu tarafından yapılmağa başlandığını sanmakla aldanıyorlar. Bunların dediği gibi, müslimânların fikrleri, vicdanları bir terceme ile esâretden kurtulacak ise, dahâ evvelki tercemelerle kurtulmuş olmaları lâzım gelirdi. Hem de, vaktîle **(Mevâkib)** gibi ve **(Tıbyân)** gibi türkçe tefsîrleri yapmış olanlar, şimdi tercemeye kalkışan ahlâk ve din bilgilerinde kara câhil olanlar gibi değillerdi. Yirmi ana ilmde ve çok sayıdaki âlet bilgilerinde söz sâhibi olan salâhiyyetli, kıymetli kimseler idi. Müslimânlar bunları okuyup, istifâde ediyorlardı. O türkçe tefsîrleri beğenmeyen dinde reformcuların istediği, yoksa başka dürlü, ya'nî kendi görüşlerine uygun bir terceme mi olacak? Arabcanın dahâ gramerini bilmeyen câhillerin yapacağı bir terceme, bütün müslimânlara, Kur'ân-ı kerîm olarak kabûl etdirilecek, dinde reformcular, Kur'ân-ı kerîmin türkçe herhangi bir tercemesine Kur'ân diyecekler. Türklerin nemâzlarını işte bu türk Kur'ânı ile

kıldıracaklar. Müslimânlığa sığmayan, asl tehlükeli şey, Kur'ân-ı kerîmi türkçeye terceme etmek değil, belki her hangi bir tercemenin, nemâzda Kur'ân yerine okunmasına kalkışmakdır. Kur'ân-ı kerîmdeki kelâm-ı ilâhî, belâgat ve i'câzın zirvesinde bulunan o arabî kelimelerin ve cümlelerin içindedir. Bu kelimeler ve cümleler, kul yapısı değildir. Hepsi Allahü teâlâ tarafından konulmuş, dizilmişdir. Herbiri, başka başka ma'nâlar taşımakdadır. Bu ma'nâlardan hangisinin murâd-ı ilâhî olduğu kesdirilemez. Başka başka ma'nâlara göre yapılan başka başka tercemelerden herhangi birisine Kur'ân-ı kerîm denilemez.

Başka başka ictihâdlara göre, din imâmları tarafından Kur'ân-ı kerîmdeki âyetlere, başka başka ma'nâlar verilerek her birinden birer hükm çıkarılmış ve mezhebler, o hükmlerden meydâna gelmiş ise de, Kur'ân-ı kerîmdeki topluluk, birlik hep muhâfaza edilmişdir. Her mezhebin çıkardığı hükme göre Kur'ân tercemesi yapılacak olursa, meselâ Hanefîlerin nemâzlarında okuyacağı Kur'ân ile, Şâfi'îlerin nemâzlarında okuyacağı Kur'ân başka olurdu. Böylece, müslimânların her fırkasının ve her mezhebin başka başka kitâbı bulunurdu. İslâm dîni de, hıristiyanlık gibi, karma karışık olurdu. Dinde reformcular, yoksa islâmiyyeti bu hâle sokmak için mi, terceme edilmeli diye direniyorlar? Müslimânların kitâbındaki birliği korumak ve kitâbullahı herhangi ufak bir şübheden uzaklaşdırmak için islâm âlimleri, Kur'ân-ı kerîmi Resûlullahdan "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" geldiği gibi muhâfaza buyurmuşlardır. Hattâ, Abdüllah ibni Abbâs gibi ve Abdüllah ibni Mes'ûd gibi ve hazret-i Alî gibi Eshâb-ı kirâmın "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" ayrı ayrı bildirdikleri Kur'ân-ı kerîmlerin, Eshâb-ı kirâmın çoğunun sözbirliği ile bildirdikleri, bugün elimizde bulunan Kur'ân-ı kerîmden pek az ayrılıkları bulunduğu için, bunlara (Kırâet-i şâzze) denilmişdir. Bunlar, fıkh âlimleri için bir sened oldukları ve Kur'ân-ı kerîmin tefsîri için kullanıldıkları hâlde bile, nemâzda okunmaları câiz görülmemişdir. Şunun bunun yapdığı ve bugün beğenilen, yarın beğenilmeyecek olan, türkçe hattâ arabca tercemelerin, Kur'ân-ı kerîm yerine nemâzlarda okunması nasıl câiz olabilir? Hiç bir islâm âlimi, buna câiz dememişdir. Nemâzda Kur'ân-ı kerîmin fârisî olarak okunabileceği, imâm-ı a'zam ebû Hanîfeden rivâyet edilmiş ise de, İmâm-ı a'zamın bu ictihâddan geri döndüğü, Nûh bin Meryem tarafından bildirilmiş ve usûl âlimleri fârisî okumağı bile kabûl etmemişlerdir.

Kur'ân-ı kerîmin ma'nâsını anlamadan okunmasına bile sevâb verileceği bildirilmişdir. Bu da, müslimânlığın anayasası demek

olan bu kitâb-ı mübînin değişdirilmekden korunması içindir. Görülüyor ki, Kur'ân-ı kerîmin türkçe tefsîri veyâ tercemesi yazılabilir ve yazılmışdır. İslâm âlimleri, bunu yasak etmemişlerdir. Fekat bunlar, Kur'ân-ı kerîmin belâgatini taşıyamazlar. Murâd-ı ilâhîyi bildiremezler. Kur'ân-ı kerîmin ma'nâsını ve ma'nâlarındaki incelikleri anlamak isteyen ve belâgatinin zevkini tatmak dileyen müslimânlar, bu kitâb-i mübîni kendi lisânı ile okumalı ve ma'nâsını ve zevkini bundan almak için lâzım gelen bilgileri öğrenmekden üşenmemelidirler. Şekspirin, Victor Hugonun ve Mahmûd Bâkî efendinin "rahmetullahi teâlâ aleyh" şi'rlerindeki incelikleri anlamak ve bundan zevk almak için, İngilizceyi, Fransızcayı ve Arabçayı, edebiyyâtı ile birlikde öğrenmek lâzım olduğu gibi, Allah kelâmının belâgatini ve inceliklerini anlıyabilmek için gerekli ilmleri öğrenmeğe emek vermeden, bunları anlamağa kalkışmak çok yanlışdır. Cebrâîl "aleyhisselâm" adındaki meleğin, Peygamberimize "sallallahü aleyhi ve sellem" indirdiği bu kelimelerden ve sözlerden başka, Arabca da olsa, okunan şeyler Kur'ân-ı kerîm okumak olmaz. Meselâ, cünüb iken, Kur'ân-ı kerîm okumak harâmdır, büyük günâhdır. Fekat, onları okumak, harâm olmaz.

Dinde reformcular diyor ki, (İnsanın nemâzda okuduğunu, Rabbinden istediğini bilmesi lâzımdır.) Böyle sözler, ibâdetlerin ne demek olduğunu anlamamış olmağı gösterir. Çünki, nemâzı, insanın kendisi tertîb etmemişdir. Nemâzın ve bütün ibâdetlerin nasıl yapılacağını, yaparken neler okunacağını Allahü teâlâ Peygamberine bildirmişdir. Peygamber "aleyhisselâm" da, bunları, öğrendiği gibi Eshâbına bildirmiş ve kendi de yapmışdır. Farzları, vâcibleri ve harâmları, Peygamber "aleyhisselâm" bile değişdirmemişdir ve değişdiremez. Din imâmlarımız bunların hepsini Eshâb-ı kirâmdan "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" görerek ve işiterek anlamışlar ve kitâblarına yazmışlardır. Bu derin âlimler bildiriyor ki, nemâzda okunacak Kur'ânın, Allah kelâmı olması lâzımdır. Vazîfe, ancak böylece yapılmış olur. Nemâz içinde okuduğunun ma'nâsını anlamak isteyenler, biraz çalışarak, bunların ma'nâsını da, önceden kolayca öğrenebilirler. Dünyâ kazançları için yıllarca çalışılıyor, nice bilgiler, çeşidli diller öğreniliyor da, bunun için neden çalışılmasın? Nemâz dışında, müslimânlar, kendi dilleri ile de, düâ edebilirler. Nemâzda okudukları âyetlerin ma'nâlarını da, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarından öğrenebilirler. İslâm düşmanlarının, dinde reformcuların kitâblarından öğrenmeğe kalkışanlar, yanlış, bozuk, çirkin şey öğrenmiş olurlar. Emekleri boşa gider.

Kur'ân-ı kerîmin ma'nâlarını ve din bilgilerini doğru olarak

öğrenmek ve öğretmek için ve nemâzı kolay ve zevkle kılmak için, bütün dünyâdaki müslimânlar, arabcayı din lisânı olarak kullanmakdadırlar. Erkeklerin beş vakt nemâzı câmi'de cemâ'at ile kılması lâzımdır. Herkes kendi dili ile kılarsa, çeşidli milletlerde bulunan, başka diller konuşan müslimânlar, birlikde nemâz kılamazlardı. Hutbelerin terceme edilmesinde de, bu mahzûr vardır. Her kavm hutbeyi kendi dili ile okumağa kalkarsa, Türk, Çerkez, Laz, Kürd, Arnavud, Alman, Hindli gibi müslimânların Cum'a ve bayram nemâzlarında, ayrı ayrı câmi'lere ayrılmaları ve müslimânların parçalanması tehlükesi hâsıl olur.

Bu reformcular, islâmiyyeti değişdirmek, bozmak için mezheb imâmlarımızın ictihâdlarını çürütmeğe kalkışıyor. Eshâb-ı kirâm "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" zemânında islâmiyyetin bozulmuş olduğunu, akllı bir dostun değil, câhil, iftirâcı bir düşmanın bile söylemesi, hattâ düşünmesi haklı olamaz. Binüçyüz sene evvel bozulmuş olan bir dînin bugün doğru bir şeklini bulmak nasıl mümkün olur? Bu reformcuların, dîni düzeltmek, doğru ictihâdları yapmak için çalışmaları boş yere olur. Mezheb imâmlarının ellerine, dînin temel bilgileri doğru olarak geçmedi ise, şimdiki dinde reformculara, o bilgilerin adı ve nişânı bile kalmamış olur. Bunlar, bu sözlerin maskesi altında, Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden çıkararak değil de, kendi noksan aklları ve kısa görüşleri ile bularak, keyflerine göre uydurarak, ictihâd yapmak çabasındadırlar. Hak ve hakîkat parçalanamaz diyerek, dört mezhebden hangisi doğru olur diye mezheblere leke sürmeğe kalkışıyor. Öte yandan da, ictihâd serbest olmalıdır. İlericiler de ictihâd yapmalıdır diyerek, hakkı paramparça etmeği savunuyorlar. Herbiri kendi anladığını, düşündüğünü beğenip, başkalarının ictihâdını kötüleyerek, ictihâd kapısını açmağa çalışırken, kapatdıklarının farkına varamıyorlar. Derme çatma sözlerini bir tarafa bırakarak deriz ki, ictihâd etmek hakkını ve salâhiyyetini, islâmiyyet dört kişiye bırakmamışdır. Eshâb-ı kirâmın herbiri de ictihâd etdi. Onlardan sonra gelen âlimler arasında ictihâd makâmına yükselenler çok oldu. Fekat, onların ictihâd etdikleri sözleri, kitâbları bugün elimizde bulunmadığı için, mezhebleri unutuldu. Yalnız dört mezhebin kitâbları meydânda kaldı. Kur'ân-ı kerîmin tefsîri ve tercemesi işi gibi, ictihâd da, bir ihtisâs ve iktidâr işidir. Küfrü ve şirki bile ayıramayan bu reformcuların, bu ihtisâsa ve iktidâra mâlik olmadıkları da meydândadır.

34 — Reformcu devâm ederek diyor ki, *(Dinlerin, sosyal düzenlerin, kısaca ilâhî ve beşerî bütün kanûnların içinde ortak olan bir şey var: korku. İslâmiyyet, yalnız sosyal menfe'atleri yapmak*

ve sosyal kötülükleri yasaklamak şekline sokulabilir. Fıkh âlimlerinin görüşleri böyle olsaydı, bugün en güzel kanûn, islâmiyyet olurdu. Fekat fıkh âlimleri, bütün işleri Cehennemin azâbına ve Cennetin ni'metlerine bağladıkları için, islâmiyyeti sosyal bir nizâmdan mahrûm bırakdılar. Müslimânlar, Allahın büyüklüğünü ve tabi'atdaki incelikleri araşdırıp anlayarak, Allahı sevecekleri yerde, Onun Cehenneminden korkarlar ve zâlimlerin eline düşüreceğinden korkarlar. Çocuklar babalarından, kadınlar kocalarından korkarlar. Müslimânlarda olan bu korku, sosyal hayâtın düzenlenmesini, ateşden bir zincirle bağlamakdadır. Korkunun hâsıl etdiği kuvvetden doğan yapma, sahte ve geçici bir toplulukdan ise, akl ve zekâ ile bağlanarak, sevişerek, kalbden doğan bir sevinç ile birleşenlerin topluluğu, elbette dahâ iyi, dahâ samîmî ve devâmlıdır. İnsanlar Allahını, Peygamberlerini, dînini, hükûmetini, nefsini, âilesini ve milletini korku ile değil, Allah, Peygamber, din, hükûmet, âile ve millet olduğu için sevmelidir) diyor.

Cevâb: Reformcu, Allah korkusu ile hükûmet, ana baba korkularını tek bir açıdan görmekle, din işlerinde siyâsî ve içtimâ'î alanda bir kalemde reform yapmağa kalkışmakdadır. Dikta, zulm üzerine kurulan toplulukları, islâmiyyet de red etmekdedir. **(Sadakaların en kıymetlisi, zâlim hükûmet adamları yanında söylenen doğru sözdür)** ve **(Ümmetim, zâlime zâlim demekden çekinecek bir hâle gelirse, Allahü teâlâ onlara yardım etmez)** gibi hadîs-i şerîfler, bunu göstermekdedir. O hâlde zâlim hükûmetlerin sebeb olduğu sosyal hastalıkları, dîn-i islâma yükletmeğe çalışmak, açık bir haksızlıkdır. Dîn-i islâm, zâlimlerin sahte ve geçici kuvvetlerine dayanan korkuları her zemân red etmişdir. Reformcu, korkunun çeşidli sebeblerini birbiri ile karışdırmakdadır. Allah korkusunun sebebi, bu sahte ve geçici kuvvetlere hiç benzemez ve buna bağlı olan zincir hiç kopmaz. Kuvvet çoğaldıkça hak ile birleşir. Bunun içindir ki, muhârebelerin, ihtilâllerin netîcesi, yalnız gâlib taraf için bir hak sağlamakdadır. Eğer muhârebe edenlerden dahâ kuvvetli başka bir devlet hakem olursa, gâlibin hakkını, sınırlayabilir. Görülüyor ki, kuvvet çok olduğu zemân da, sınırlanabilir ve hakdan ayrılabilir. Üstünde hiçbir kuvvet bulunmıyan, bütün kuvvetlerin kaynağı olan Allahü teâlânın kuvveti, hak ve hakîkatin de kaynağıdır. Bunun içindir ki, Allahü teâlânın kuvvetinden korkmak ve titremek de, onu sevmek gibi ulvî ve rûhîdir.

Bu dünyâda büyükleri sevmek ve saymak, şeref ve kıymeti sarsıcı bir sebeb görülmediği hâlde, bunlardan korkmak, küçüklük sayılmakdadır. Hâlbuki islâmiyyetde yükselmiş olanlar, Allahü te-

âlâya karşı küçülmeği en büyük şeref bilirler. İşte bu fark, korkunun kıymetli olduğu ince bir noktadır. İnsan ne kadar olgunlaşsa, rûhânî olsa, maddelikden kurtulamıyacağı için, maddî ihtiyâclarla ve maddî tehlükelerle yine ilgilenir. Bunun için, korku ile olan bağlılık en sağlam ve en kıymetli olur. Reformcu, bu bağlılığın sağlam olmadığını söylüyor. Çünki, korku ile bağlanan şahsın fırsat bulunca değişdiğini görmekdedir. Hâlbuki insan, gizli ve açıkdaki bütün işlerini gören ve bilen ve hiç aldanmayan Allahü teâlâya karşı bir ân fırsat bulamaz. Hadîs-i şerîfde, **(Suheyb-i Rûmî ne iyi bir kuldur. Allahdan korkmasaydı da, yine hiç günâh işlemezdi)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, birleşmeyi te'mîn etmekde korkunun kuvvetli bir sebeb olduğunu göstermekdedir. Reformcuların, Allah korkusu ile Allah sevgisini başka başka bilmeleri ve ikincisini beğenip, birincisine karşı olmaları, din bilgilerine ve dîn-i islâmın temel vesîkalarına câhil olduklarındandır.

(Fâtır) sûresinin yirmisekizinci âyetinde meâlen, **(İlmi çok olanların, Allah korkusu çok olur)** ve Rahmân sûresi kırkaltıncı âyetinde meâlen, **(Rabbinin büyüklüğünden korkan kimseye iki Cennet vardır)** ve **(Enfâl)** sûresinin ikinci ve **(Hâc)** sûresinin otuzbeşinci âyetlerinde meâlen, **(Mü'minler onlardır ki, Allahın ismi söylendiği zemân, kalblerine korku düşer)** ve **(Nûr)** sûresi elliikinci âyetinde meâlen, **(Allahü teâlâya ve Resûlüne itâ'at edenler ve Allahdan korkan ve sakınanlar, kıyâmetde kurtulanlar onlardır)** buyuruldu. Bunlar, insanları Allah korkusuna teşvîk etmekdedir. Bu âyet-i kerîmelerden hiç haberi olmıyanların, dinde reform yapacağız diyerek, müslimânlara Allah korkusunu yerleşdiren din âlimlerine dil uzatmağa ne kadar hakları olacağını artık anlamalıdır. İnsanlara Allah korkusunu yerleşdirmek kötü birşey ise, bunu (hâşâ) Kur'ân-ı kerîme yüklemek lâzım gelir. Kur'ân-ı kerîmin hemen her sahîfesi, **(Ey îmân edenler, Allahdan korkunuz!)** meâlindeki emri ile, müslimânları Allah korkusuna çağırmakdadır. Hucurât sûresi, onüçüncü âyetinde meâlen, **(Allah katında en kıymetliniz, Ondan çok korkup sakınanınızdır)** buyuruldu. Âyet-i kerîmelerde bildirilen ittikâ, korkmak demekdir. İnsanlardan Allah korkusunu kaldırarak, Allahü teâlâyı yalnız ihsân sâhibi sanmak ve kulların derdlerine, sıkıntılarına devâ olacak, şefkat ve himâye hâlinde düşünmek, reformculara Avrupa hıristiyanlarını taklîd etmekden gelmekdedir. Çünki, hıristiyanlar, böyle inanırlar. Allahü teâlâyı, yalnız rahîm, kerîm bilerek sevip de, kahrından, azâbından korkmamak, Onu, kanûnlarını yürütmeğe gücü yetmeyen bir hükûmet gibi za'îf, yâhud çocukların yalnız arzûlarını yaparak, onları şımartan ana, baba gibi beceriksiz tanımak olur. Tesavvuf yolunda ilerliyenler, Allahü

teâlânın celâl sıfatında iken, rahmet-i ilâhiyyeyi ve Allah sevgisini düşünemezler. Bunları cemâl sıfatı kapladığı zemân, Cehennem azâbını, Allah korkusunu unutuyorlar. Tesavvuf serhoşluğu denilen bu hâllerinde, muhabbeti veyâ korkuyu hafîf gören şeyler söylüyorlar. Ayılınca, bu sözlerine pişmân oluyorlar, tevbe ediyorlar.

(Sâffât) sûresi, altmışbirinci âyetinde meâlen, **(Çalışanlar, işte bu gibi se'âdetler için çalışsınlar)** ve **(Mütaffifîn)** sûresi, yirmialtıncı âyetinde meâlen, **(Birbiri ile müsâbaka edenler, bunun için yarışsınlar)** buyuruldu. Bu âyet-i kerîmeler, Cennet ni'metleri için seve seve çalışmağı emr buyurmakdadır.

Reformculardan Ahmed Midhat efendi de, **(Nizâ-ı ilm ve din),** ya'nî ilm ve dînin çekişmesi ismindeki kitâbında, îmânın şartı olan kıyâmetde dirilmek bilgisini gözden düşürmeğe çalışırken, Cennetin yiyeceklerini, içeceklerini, hûrîlerini, aç gözlülüğü ve maddeciliği okşayan birer hîle saymakdadır. Hâlbuki, kendisi ilm ile dîni ayırarak hîle yapmakdadır. İslâm dîni, ilmin tâ kendisidir. Bu ikisini birbirinden ayırmak islâm düşmanlığına alâmetdir. Dünyâda bu zevklerin peşinde koşan ve din âlimlerini, dînî vazîfelerin, bu dünyâ zevkleri için yapılması lâzım olacağını bildirmedikleri için kötüleyen ve insanların, her şeyden dahâ câzib, dahâ tatlı olan bu dünyâ zevklerine kavuşmak için ibâdete sarılacaklarını söyleyen dinde reformcuların, bu zevklerin Cennetde bulunmasına karşı koymaları, islâmiyyete leke sürmek istediklerini açıkça göstermekdedir. İslâm âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", müslimânları Cennet ni'metlerine kavuşmak ve Cehennem azâbından kurtulmak için ibâdete sarılmalarına çalışmalarını taşlayan böyle sözler çok görülmüşdür. Bir hurûfî babası da:

Cenneti andıkça zâhid, ekl-ü şürbün lezzetin söyler.

demişdi. Böyle sözler, **(Vâkı'a)** sûresinin onsekizinci âyet-i kerîmesine taş atmakdadır. Cennet ni'metlerini ve Cehennem azâblarını hafîf görenlerden bir kısmı da, bunların, Allah sevgisi yanında hiç kıymetleri yokdur, diyorlar. Hâlbuki, bunlar için ibâdet etmek, Allah sevgisi olmadığını göstermez. Allahın sevdikleri Cennetdedir ve Allahü teâlâ, Cennetdekilerden râzıdır. Evet, se'âdetlerin ve lezzetlerin en büyüğü, Allahın rızâsına kavuşmakdır. Fekat, Allahü teâlânın, övdüğü ve ona kavuşmak için çalışınız dediği Cennet ni'metleri ile alay etmek de, insanı Allah rızâsına kavuşdurmaz. Dinde reformcular, ibâdetleri âhıretde azâbdan kurtulmak ve sevâblara, ya'nî iyiliklere kavuşmak için değil de, dünyânın düzeni ve huzûru için yapılmasını istediklerinden, Allah rızâsını düşünmedikleri anlaşılmakdadır.

Allah sevgisi ve Allah aşkı, islâmiyyetin en yüksek tanıdığı bir bilgidir. Fekat, dünyâya düzen vermek için yalnız bu sevgi yeter deyip, bütün se'âdetlerin başı olan Allah korkusunu küçük ve lüzûmsuz görmek, âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden haberi olmamanın açık bir alâmetidir. İnsanların her bakımdan en üstünü olan Muhammed aleyhisselâm, **(Allahü teâlâdan en çok korkanınız ve çekineniniz, benim)** buyuruyor. Bu hadîs-i şerîf ve yine bu maddenin başında yazılı olan **(Suheyb)** "radıyallahü teâlâ anh" hadîsi, Allah korkusunun lâzım olduğunu göstermekdedirler. Allahdan korkmak, bir zâlimden korkmak gibi sanılmasın! Bu korku, saygı ve sevgi ile karışık olan bir korkudur. Âşıkların sevgililerine karşı yazdıkları şi'rlerde, böyle korku içinde olduklarını bildiren beytleri az değildir. Sevgilisini, kendinden pek yüksek bilen bir âşık, kendini o sevgiye lâyık görmiyerek, hislerini böyle korku ile anlatmakdadır.

Allah korkusu ve Allah sevgisi, insanları se'âdet ve huzûra kavuşduran iki kanad gibidir. Peygamber efendimiz "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" buyuruyor ki: **(Bir kimse, Allahdan korkarsa, herşey ondan korkar. Bir kimse Allahdan korkmazsa, herşeyden korkar olur.)** Bir hadîs-i şerîfde, **(Aklın çok olması, Allah korkusunun çokluğu ile belli olur)** buyurdu. Allahdan korkan bir kimse, Onun emrlerini yapmağa, yasaklarından sakınmağa titizlikle çalışır. Hiç kimseye kötülük yapmaz. Kendine kötülük yapanlara sabr eder. Yapdığı kusûrlara tevbe eder. Sözünün eri olur. Her iyiliği Allah için yapar. Kimsenin malına, canına, nâmûsuna göz dikmez. Çalışırken, alış veriş ederken, kimsenin hakkını yimez. Herkese iyilik eder. Şübheli şeylerden kaçınır. Makâm sâhiblerine, zâlimlere tabasbus etmez, yaltaklanmaz. İlm ve ahlâk sâhiblerine saygı gösterir. Arkadaşlarını sever ve kendini sevdirir. Kötü kimselere nasîhat verir. Onlara uymaz. Küçüklerine merhametli ve şefkatli olur. Müsâfirlerine ikrâm eder. Kimseyi çekişdirmez. Keyfi peşinde koşmaz. Zararlı ve hattâ fâidesiz birşey söylemez. Kimseye sert davranmaz. Cömerd olur. Mâlı ve mevkı'î herkese iyilik etmek için ister. Riyâkârlık, iki yüzlülük yapmaz. Kendini beğenmez. Allahü teâlânın her ân gördüğünü ve bildiğini düşünerek hiç kötülük yapmaz. Kadınlarının, kızlarının avret mahalleri açık sokağa çıkmasına müsâade etmez. Kimsenin avret mahalline bakmaz. Onun emrlerine sarılır. Yasaklarından kaçar. İşte, Allahdan korkanlar milletine, memleketine fâideli olur. [Bütün bu yazılanlardan anlaşılıyor ki, Allah korkusu, Allahü teâlânın rızâsına, sevgisine kavuşamamak düşüncesidir.]

35 — Reformcu devâm ederek diyor ki, *(Osmânlı hükûmeti, din esâsları üzerine kurulduğu için, medrese tahsîli ile işe başladı. Bugün medreselerde arabça, sarf, nahv, mantık, fıkh, bedî', beyân, me'ânî gibi ilmler okunuyor. Bunları, arabça olan din kitâblarını*

doğru okuyarak anlamak için okutuyorlar. İctihâd kapısı kapandı diyorlar. Medresede okuyanların çoğu bu ilmlerin ilk basamağında kalmışdır. Yüz hocadan bir dânesi doğru okuyup yazmasını bilmez. Hayâtları medresede geçen hocaların çoğu yazıp okumağı, sâhilsiz bir deniz gibi geçemezler. Bunların ma'nâsı ise, kutublar gibi, onlara mechûl kalır. Tenbel, câhil ve müte'assıbdırlar. Te'assubları, bildikleri şeyleri savunmak için olsaydı neyse. Lâkin bilmedikleri bir şeyi korumak için te'assub yapıyorlar. Bundan da maksadları, müslimânları sömürmek, râhat yaşamakdır. Bu hocalar, fikren ve ahlâken câhil oldukları hâlde, din âlimi kılığındadırlar. Bunların içinde hakîkî âlimler de yok değildir. Onlara hürmet etmek borcumuzdur. Şimdi medreselerde islâmiyyetden birşey kalmadı. Din, edeb ve Kur'ân öğretmek için yapılmış olan minberlerin, müslimânları aldatmakdan başka vazîfeleri kalmadı) diyor.

Cevâb: Kazanlı koca moskof reformcu Beykiyef bu sözleri söylediği zemân, dünyânın hangi yerinde müslimânlık kalmış ise, onun beğenmediği medreselerde kalmış idi. Şimdi ise, programlarının başında dîni kökünden yok etmek yazılı bulunan komünist Rusyada, bu koca reformcunun gözüne batan o medreselerden, o câmi'lerden hiç biri kalmadı. Dinde reformcular şunu da bilmelidir ki, her bakımdan gerici dedikleri din adamları halkı soymakda da, onlardan gerideDirler. Hayâtları kanâat üzere geçdiğinden, halkdan istifâdeleri azdır. Buna karşılık da onlara az bile olsa, hizmet etmekden geri kalmazlar. Birinci cihan harbinin, dört sene içinde, köylerde cenâze yıkayacak hoca bırakmadığı görülünce, câhil dedikleri hocaların bile lüzûmsuz ve fâidesiz olmadığı anlaşıldı. Sultân Vahîdeddîn hân "rahmetullahi teâlâ aleyh" zemânında İstanbuldaki medreselere, liselerde okunan derslerden birçoğu konulduğu hâlde, ihtiyâcı eskisi kadar da karşılayacak din adamı yetişmediği görülmüşdü. Vaktîle Molla Fenârîler, Molla Hüsrevler, Ebûssu'ûdlar, İbni Kemâller, Gelenbevîler "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" yetişdirmiş olan bu ilm yuvalarını çökdüren sebebleri, çeşidli kitâblarımızda bildirdik. Masonlar, medreseleri parasız, ilmsiz bırakmakla kalmayıp, (talebeler) ismi yerine (softalar) adını yaymışlardı. Bu kadar bozgunculuk, bu kadar bakımsızlık içinde medreselerden yine din düşmanlarını azçok susduracak ilm adamı yetişmesi şaşılacak şeydir. Bunu da mesleğin yüksekliğindeki feyz ve berekete bağlamak lâzım gelir. Medreselerden yetişen din adamları, resmî dillerle kendilerine yapılan hakârete dayanamıyarak, haysiyyet ve şereflerini korumak için, başka iş sahâlarına sarılmışlardır. Bir kısmı da, hakâretlere aldırmamış, dînî ve millî an'anelerine sarılarak bir nefs mücâhedesi içinde yaşamışlardır. Müşterisiz kalan mal hâline getirilen ve ilmden, fen-

den mahrûm bırakılan medreseleri temâmlıyanların ilm adamı olamıyacağı meydândadır. Fekat, bu çöküntünün başka ve dahâ kuvvetli bir sebebi vardır ki, dinde reformcular bunu görememiş ve dillerine dolamamışlardır. Bu sebeb, emr-i ma'rûf, nehy-i münker vazîfesini herkesden çok yapması gereken hocaların, medreseleri o hâle sokan zâlimler, dinde reformcular karşısında susmaları, hattâ onlara uymalarıdır. Ba'zan dahâ ileri giderek, memleketde dinsizliği, din hâline getiren soysuzlara yardım etmeleridir. Hak ile bâtılı yanılmaz bir dikkat ile ayıran parmakların mukaddes ellere âid olması ve haksızlığa karşı koyan mücâhidlerin önünde din adamları var iken, din adamlarının son zemânlardaki hâli fecî' bir şekle girmişdir. Nikâhlanacak kız ile erkeğin aynı tabakada olmaları lâzım geldiğini bildirirken, medrese talebesini pâdişâh kızı ile bir üstünlükde tutan ve zâlimlerin yardımcılarını ve dinde reformcuları her çeşid insandan aşağı gören din adamlarının dindârlıkdaki bu günkü aşağılıkları, ilmdeki aşağılıklarından katkat dahâ fenâdır. 20 Hazîran 1928 târîhli Vakt gazetesi şu haberi vermişdi:

(Dînimizde yeni hayâta, ilerlemeğe uygun olarak, yapılacak yenilikleri, İstanbul ilâhiyyât fakültesi profesörleri rapor hâlinde hâzırlamışlardır). İttihâdcı denilen zındıklardan, Köprülü Fuâd, İzmirli İsmâ'îl Hakkı, Şerâfeddîn Yaltkaya, Mehmed Alî Aynî gibi dinde reformcuların imzâlarını taşıyan bu rapor şöyle idi:

Din de, diğer sosyal teşekküller gibi, hayâtın akıntısına uymalıdır. Din, eski şekllere bağlı kalamaz. Türk demokrasisinde, din de, muhtâc olduğu inkişâfı göstermelidir. Câmi'lerimiz kâbil-i iskân hâle getirilmeli, sıralar, elbise askıları konmalı, içeriye ayakkabı ile girilmelidir. İbâdet lisânı türkçe olmalı, âyetler, hutbeler türkçe okunmalıdır. Câmi'lere müzik âletleri koymalıdır. Hutbeleri imâmlar değil din filozofları söylemelidir. Kur'ân-ı kerîmi, kelâm ilmi ile ve tesavvuf ile değil, felsefe ile incelemelidir. Türkiyenin siyâset-i aliyyesini alâkadar eden ve bütün islâm memleketleri için yaratıcı bir te'sîr yapacak olan bu raporun kabûlünü dileriz. [Dinde reformcuların hâzırladığı bu rapor, dinsizliği mi, yoksa dindârlığı mı övüyor? Bunu okuyucularımızın takdîrlerine bırakıyoruz.]

36 — Dinde reformcu: *(Evlerinde din bilgisi alan, birçok şeylere inanmış olan çocuklar, mektebe gidince matematik, tabî'at, fen dersleri okuyor. Eskiden görmeden inanmış olduğu şeylerle, lisede görerek, düşünerek edindiği bilgiler, çocuğun kafasında birbiri ile çarpışmağa başlıyor. Önce edinmiş olduğu inanç ve ahlâkı bozuluyor. Yeni bilgileri ile de, yeni bir inanç ve ahlâk kuramıyor. Sağlam ve ilme dayanan yeni bir inanç ve ahlâk sâhibi olmuş bir genç göremedim)* diyor.

Cevâb: Dinde reformcu, liselerde okuyup diploma alan gençlerde din bilgisi, din ahlâkı kalmadığı gibi, bunlarda dîne bağlı olmayan, sırf düşünce ve sosyal bilgilerin de bulunmadığını söylemek istiyor. Lise dersleri, fen, tabî'at ve astronomi bilgileri, baba ocağından edinilmiş olan îmânı sarsmaz, yok etmez. Onu kuvvetlendirir. Îmânın şu'ûrlu olması ve kuvvetlenmesi için ve râhat yaşamak için ve kâfirlerin saldırılarına karşı koyabilmek için, en yeni fen bilgilerini öğrenmeği, islâm dîni emr etmekdedir.

37 — Reformcu devâm ederek diyor ki, *(Göklerin üst üste tavanlardan yapıldığını işiten çocuk sonsuz bir boşluk olduğunu ve yer küresinin bir mandanın boynuzu üstünde durduğunu işiten talebe, bunun düz olmayıp, boşlukda döndüğünü ve yer küremizin meydâna gelişini, jeolojik dersleri, hayâtın nasıl başladığını, ışığı, elektriği öğrenince, kafası karışıyor. Liselerin ders programlarını yapanlar, tecrübî bilgilerle, ya'nî fen dersleri ile din bilgilerini birleşdirmeği düşünmemişler. Astronomi bilgileri, Allahın büyüklüğünü din kitâblarının bildirdiğinden dahâ güzel anlatır. Fen ve biolojinin din ile ayrılığı olabilir mi? Mekteblerde din hissi gevşedikçe, ahlâk, âdetler, millî bağlar yavaş yavaş çözülüyor. Bu hâl, yeni bir ahlâkın ve îmânın yerleşmesi için kolaylık olduğu kadar, bunu yerleşdirecek bir önder bulunmadığına göre, ahlâksız ve her te'sîre âlet olması da kolaylaşıyor. Bir mekteblinin yarım yamalak bilgisi ile, bir mektebsizin dînî ve ahlâkî bilgilerini ve inanışlarını karşılaşdıralım. Mekteblide fikr ilerleyişi pek yavaşdır ve kıymetli bağları çözülmüşdür. Mektebsiz ise, câhil olmakla berâber, bu bağları oldukça sağlamdır. Bunlar için canını vermeğe hâzırdır.*

Gevşemiş olan din bağları yerine, gençlikde ilm üzerine kurulan terbiye, vatan, millet fikri yerleşirse, gençlik yaşayabilir. Fekat, böyle olamıyor. Şaşkın bir hâlde, memleketinin ahlâkını, âdetlerini beğenmiyor. Garba imreniyor. Fekat, o ahlâkı da alamıyor. Onun Avrupalılardan öğrendiği şey, taklîdcilikden ileri gidemiyor) diyor.

Cevâb: Dinde reformcu, burada hakîkatleri sezmiş ve oldukça insâflı görülüyor. Fekat, dikkat edilirse, liselerde öğretilen ilmlerin, îmânı ve ahlâkı bozduğunu söylemekdedir. Bu pek yanlışdır. İlm az da olsa, çok da olsa, zararlı değil, fâidelidir. Zararlı olan şey, câhillikleri, kötülükleri ilm zan ederek kafaya yerleşdirmekdir ve câhilleri, ahlâksızları, ilm, fen öğretmek için, gençlerin başına geçirmekdir. Gençlerin ana yuvasından aldıkları din bilgilerini, güzel huylarını bozan, ilm ve fen bilgileri değil, bu bilgileri sunmak için gençlerin karşısına çıkan dinsiz ve bilgisiz öğretmenidir. Böyle kifâyetsiz ve îmânsız bir öğretmen, gençlere fen bilgisini, deneyle anlaşılan hakîkatleri anlatırken, kendi dinsizliğini, ahlâk-

sızlığını, yalan ve iftirâsını da araya sokuşduruyor. Körpe dimağlar, bu yalanları, ilmden ve fenden ayıramıyor. Bunları da, doğru sanarak aldanıyor. Bu, din, îmân, nâmûs hırsızlarının tuzağına düşen temiz çocuklara, islâm düşmanlarının gazeteleri, mecmû'aları, romanları okutularak ahlâkları bozuluyor ve îmânları sarsılıyor. Bugün komünist memleketlerde, ve ingiliz programlarının tatbik edildiği islâm memleketlerinde gençler böyle aldatılmakda, dinleri, îmânları çalınmakdadır.

Bu reformcunun da, baba ocağından temiz bir islâm terbiyesi aldığı, sonra mektebde islâm düşmanı, seciyyesiz bir mason öğretmenin pençesine düşerek zehrlenmiş, aldatılmış olduğu, yazılarından anlaşılmakdadır. Göklerin üst üste tavanlardan yapıldığını işitince, bir apartman gibi, katkat olduklarını sanmış. Kendi bozuk anlayışını, islâmiyyete yüklemekde, bu yoldan da saldırmakdadır. Hâlbuki islâmiyyet onların sonsuz dedikleri ve herbiri birer güneş olan milyonlarca yıldızla dolu bu boşluğun, henüz birinci semâ olduğunu bildiriyor. Bu sonsuz zan etdikleri birinci gök, ikinci gök yanında okyanus yanındaki bir damla su gibi kalmakdadır. Yedi gökden herbiri de, bir öncekinden hep böyle büyükdürler. Fen adamları, islâmın bu bilgisine karşı gelmek şöyle dursun, hayran kalmakdadır. Zevallı reformcu, yer küresini ahırda gördüğü öküzlerden birinin boynuzu üstünde sanıyor. Kâmûsda, Sevr kelimesinde yazılı, öküz şeklinde dizilmiş yıldız kümelerinden haberi olsaydı, Allahın Resûlüne böyle dil uzatamazdı. Bu hadîs-i şerîf söylendiği senelerde, o burcun, güneşden, yer küremize uzatıldığı düşünülen bir doğrunun uzantısı üzerinde bulunduğu, bugün hesâb edilmekdedir. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" mubârek kılıncını uzatıp, **(Rabbim, benim rızkımı, kılıncımın ucunda yaratdı)** buyurdu. Ya'nî kâfirlerle cihâd ederim. Alınan ganîmet malından, payıma düşenle geçinirim buyurdu. Orada bulunanlardan bir köylü, benim dünyâlığım neredeher? dedikde, **(Dünyân, öküzün boynuzu üzerindedir)** buyurdu. Ya'nî öküzünle tarlanı sürer, rızkını kazanırsın, dedi. Dünyâ kelimesi ismdir. Bu kelimeden türeyen masdarlardan biri, İdnâ kelimesidir. Bu masdarın, geçinmek demek olduğu Kâmûsda yazılı. O zemân, sapanın ipini öküzün boynuzlarına bağlarlardı. Boynuzu işe yaradığı için, böyle buyurdu. Köylünün çalışıp, tarlasını sürmesini işâret eyledi. Bu hadîs-i şerîfin başka çeşidli ma'nâları da olabilir! Kısa görüşümüze, sınırlı bilgimize göre tasarlıyarak, inanmamak, hattâ şübhe etmek felâketine düşmemeliyiz!

Dinde reformcular, hemen bütün yazılarında ferdleri birleşdirmek ve kalkındırmak için, din bağı yerine milliyyet bağının getiril-

mesini istemekdedirler. Hâlbuki (millet) kelimesinin ilk ma'nâsı **(din)** demekdir. Sonradan kavm, ya'nî aynı topraklar üzerinde doğan ve yaşayan insanlara denilmişdir.

Din ve milliyyet kelimelerini geniş olarak açıklayalım:

(Dîn-i İslâm) ya'nî **(İslâmiyyet),** Allahü teâlânın var olduğuna ve bir olduğuna ve Peygamberlerin "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" hepsine inanmak demekdir.

Allah her şeyi var eden ve kendi varlığının başlangıcı ve sonu, sınırı bulunmayan ve nasıl olduğu akl ile anlaşılamayan, yalnız ulûhiyyet ve hâlıkiyyet için lüzûmlu sıfatları bilinen bir varlıkdır. Kendi kendine hep vardır ve bir dânedir. Ondan başka hiçbir şey kendi kendine hep mevcûd olamaz. Herşeyi var eden ve varlıkda durduran yalnız Odur.

Kendi kendine vardır demek, kendi kendine var olmuşdur demek değildir. Çünki, böyle söylemekle, sonradan var olduğu anlaşılır. Hâlbuki, Onun dâimâ varlığı lâzımdır. Hiçbir zemân yok değil idi. Kendi kendine var olmak demek, varlığı hiçbirşeye muhtâç olmamak demekdir. Bütün varlıkların var olması için, Onun dâimâ var olması lâzımdır. Herşeyi var etmesi ve böyle düzgün hâlde durdurması için lâzım olan kemâl sıfatları vardır. Noksanlık, ayb ve kusûr Onda olamaz.

Bütün varlıkları var eden bir varlık bulunmasa, yâ herşey kendi kendine var olur, yâhud hiçbirşeyin var olmaması lâzım gelir. Herşeyin kendi kendine var olması, akla uygun birşey değildir. Çünki, birşeyin kendi kendine var olması, kendinden evvel kendisinin hep var olmasını îcâb eder. Kendinin hep var olması, ya'nî **(vâcib-ül vücûd)** olması îcâb eder. Böyle olsaydı, yok iken sonradan var, yâhud var iken sonradan yok olmazdı. Hâlbuki, her şey yok iken sonradan var oluyor ve tekrar yok oluyor. Bundan da, hiçbir mahlûkun vâcib-ül vücûd olmadığı anlaşılır. Zâten kendi kendine var olmak, aklın kolayca anlıyabileceği birşey değildir. Vâcib-ül vücûd bir olmak lâzımdır. Kendinden başka, bütün varlıkları yokdan var eden bir varlık lâzımdır. Mahlûkların var olması için bir vâcib-ül vücûdun varlığı lâzım olmasaydı, hiçbirşeyin varlığını kabûl edemezdik.

Her varlığın kendi kendine var olması, fenne o kadar uzak birşeydir ki, tabî'atcılar bile (tabî'at şöyle yapmışdır, tabî'at kuvvetleri yapmışdır) diyorlar. Böylece varlıkların kendiliklerinden olmayıp, bir yapıcısı bulunduğunu, farkında olmadan açıklamış oluyorlar. Fekat, o yapıcıya lâyık olan ismleri ve sıfatları vermekden çe-

kiniyorlar. Bilgisiz ve irâdesiz bir tabî'ate bağlanıyorlar. Fizik, kimyâ olaylarından hiç birinin kendiliğinden olduğunu görmüyoruz. Harekete geçen veyâ hareketini değişdiren, yâhud hareketde iken duran bir cisme elbette bir kuvvet etki etmişdir diyoruz. Bütün bu varlıkların bu nizâm, bu düzen ile kendiliğinden oluverdiğini sanmak, fizik ve kimyâ kanûnlarını inkâr etmek olur. Atomdan Arşa kadar bütün varlıkları yokdan var eden, ilm, irâde ve kuvvet sâhibi bir yaratana inanmayıp da, bu varlıkları, fizik ve kimyâ kanûnlarına uymayan bir tesâdüf zan etmek kadar câhillik olamaz.

Bu varlıkları yokdan var eden bir yaratıcının bulunmadığını, herşeyin kendiliğinden meydâna geldiğini söylemek, akla uygun değildir. Çünki, yok iken var olmak bir işdir. Fizik ve kimyâ kanûnlarına göre, her iş, bu işi yapan bir kuvveti haber vermekdedir. Demek ki, dahâ önce, bir kuvvet kaynağının bulunması, fen bilgilerine göre, elbette lâzımdır. Her mevcûdü var eden, önce başka bir varlık bulunmaz ise, birbirini yaratmak, ezelden ebede kadar sonsuz olarak zincirleme devâm etmesi lâzım gelir. Böyle olsaydı, hiçbirşey var olamazdı. Çünki:

Bir başlangıcı olmayan ve hepsi birbirinden meydâna gelen varlıklar, yokluk demekdir. Bu, bir misâl ile açıklanabilir: Benim elimde, sizden ödünç aldığım bir lira var. Siz de, onu bir arkadaşınızdan ödünç almışsınız. O da, bir başkasından almış. İşte bu ödünç verme sırası, dünyâdaki bütün insanları dolaşsa bile, bir başlangıcı olmazsa, ya'nî ödünç olarak değil de, başka sûretle mâlik olan bir kimseden başlamadıkça, elimde mevcûd olduğunu söylediğim lira, yokdur. Ya'nî bu para, kimsenin elinde değildir. Çünki, birinin elinde olduğunu düşünürsek, bunun, bir başkasından alınması lâzımdır. O başkasında da yokdur ki, buna verebilsin. İlk önce veren biri yokdur ki, elden ele dolaşabilsin. İlk önce, biri, başkasından almadan ödünç verseydi, bu lira şimdi, birinin elinde bulunurdu. Liranın var olması, sonsuzdan değil, ilk önce birinden verildiğini göstermekdedir. İşte bunun gibi, her varlık, var olmak için başkasına muhtâç olarak, varlığı başkasına muhtâç olmayan bir varlığa ulaşmamak üzere, bu ihtiyâç zinciri, sonsuzdan başladığı düşünülürse, hiçbirşey var olamaz. Çünki, herhangi bir varlığın var olması, başkasına, onun var olması da, dahâ başkasına, böylece sonsuz olarak hep başkasına muhtâç oldukça, hiçbirşey için varlık düşünülemez. Var olarak gördüğümüz herşey, yok olmak lâzım gelir. Çünki, kendinden evvel başka bir şeyin var olmasına muhtâcdır. Hâlbuki o şey de, var değildir. Çünki o da, kendinden evvel dahâ başkasının var olmasına muhtâcdır. Üçüncü şey

de böyle, dördüncü, beşinci... hep böyle. Bu bilgi, İhlâs sûresindeki, **(Allah vardır ve birdir)** âyetini isbât etmekdedir.

Âdem aleyhisselâmın varlığı da, yukarıda bildirilen düşünce ile kolayca anlaşılır. Âdem aleyhisselâm olmayıp da, insanların babaları sonsuz olsaydı, yer yüzünde hiç insan bulunmazdı. Çünki, baba sayısı sonsuz demek, ilk baba yok demekdir. İlk baba olmayınca, bunun çocukları da, ya'nî insanlar da, yok demekdir. İnsanlar var olduğundan, ilk babanın da var olması lâzım olur.

Âhırete inanmak, Allahü teâlâya inanmak gibi çok mühimdir. Âhıret olmazsa, dünyâda mükâfatlandırılmıyan iyilikler ve cezâsı çekilmeyen fenâlıklar, haksızlıklar, karşılıklarını göremiyecekdir. Bu hâl, en ince san'atları, en ince düzenleri bulunan, bu gördüğümüz âlem için çok büyük bir kusûr olur. En küçük bir hükûmetin, hattâ herhangi bir topluluğun bir adâlet mahkemesi bulunuyor da, kâinat dediğimiz şu muazzam âlemin bir mahkeme-i adâleti bulunmaz mı? İnsanların hakkını vermek için âhırete ihtiyâç o kadar mühimdir ki, Avrupanın fikr adamları fen yolu ile Allahü teâlânın varlığını anlayamadıkları hâlde, ahlâk ve adâlet üzerinde düşünerek, bu varlığı söz birliği ile kabûl etmekdedirler. Ahlâk üzerinde düşünerek, Allahü teâlânın varlığını anlamak demek, dâimâ aldanabilen ve ma'nevî mes'ûliyyetleri kontrol edemeyen ve herkesdeki kuvveti başka başka olan **(Vicdân)**ın, ahlâkı korumağa kâdir olamaması ve dünyâda herşey çok düzgün, çok güzel yaratılmış iken, fazîletlerin değerlendirilmemesi ve nice kötülüklerin yayılmış ve muhterem olması görüldüğünden, bu yolsuzlukların âhıretde ödenmesine ihtiyâc bulunması demekdir.

Avrupalıların fen yolu ile Allahın varlığını anlamamalarına çok şaşılır. Çünki, atomdan Arşa kadar, canlı cansız her varlıkdaki düzgünlüğü ve birbirine akılları şaşırtan kanûnlarla bağlılıklarını meydâna çıkaran fen bilgileri, Allahü teâlânın varlığını açıkca göstermekdedir. Dünyâdaki haksızlıkların ödenmesi için âhıret adında bir âlemin lâzım olduğu anlaşılarak, buradan da, bunların bir yaratıcısı bulunacağı düşünüldüğü gibi, varlıkların düzgün, ince yapılarına ve birbirleri ile olan hesâblı bağlantılarına, olaylarına, kanûnlarına bakarak, bunları yaratana inanmak dahâ kolay olur. Ya'nî insanların ahlâkında görülen noksanlık ve aşağılıklardan âhiretin ve dolayısıyla bir yaratanın varlığı anlaşılıp da, bunlardaki güzellikleri ve düzgünlükleri görerek, bunların bir yaratıcısı olacağını anlamamak, şaşılacak bir şeydir. Bu hâl, insanların muhtâç oldukları zemân, Hakkı tanımaları, muhtâc olmadıkları zemân, Hakkı tanımamaları ve küfrân-ı ni'mete kalkışmaları gibi,

kötü yaratılışlı olduklarını gösterir.

Bu varlıkları yokdan var edenin bir olması lâzımdır. Birden ziyâde olsa, herhangi bir işi yapıp, yapmamakda uyuşamayınca, ikisinin de istediği birlikde olamaz. İkisinin istediği de olmazsa, ikisinin de gücü yetmediğini gösterir. Birinin dediği olursa, ikincisinin gücü yetmediğini gösterir. Âciz, zevallı olan, yaratıcı olamaz. İkisinin istediği birbirine benzerse, yine âciz oldukları anlaşılır. Çünki, birbiri ile uyuşmağa mecbûr kalmış oluyorlar.

İslâmiyyetin meydâna çıkdığı Arabistân yarımadasında , putlara, heykellere tapılıyordu. Fikrler, çok tanrının varlığına saplanmış idi. Dîn-i islâm bunun için, şirkin kötülüğü üzerinde çok durmuşdur ve bunun için, müslimân olmak, **(Kelime-i tevhîd)** ile başlamışdır. İnsanlar yaratılışda din hissine mâlikdir. Bunun için, Allaha inanmayan kimse, rûh hastası, psikopat demekdir. Böyle kusûrlu insanlar, büyük ma'nevî bir destekden mahrûm olup, pek acınacak bir hâldedirler. Avrupa fikr adamlarından birinin (Dindârlık büyük bir se'âdetdir. Fekat ben bu se'âdete kavuşamadım) dediği gibi, bizdeki dinde reformculardan Tevfîk Fikret de, **(Târîh-i Kadîm)** adını verdiği manzûm bir eserinde, müslimânlık ile ve îmân sâhibi olmakla alay etdiği hâlde, şâ'irlik rûhundan fışkıran ve önü alınamayan şu şi'rinde îmânlı olmak ihtiyâcını da bildirmişdir:

Bu yalnızlık, bu bir gurbet ki, benzer gurbet-i kabre,
İnanmak! İşte âğûş-i rûhânî, o gurbetde.

Varlığı lâzım olan var edicinin bir olduğu, şöyle de gösterilebilir. Birkaç dâne olsa, bunların toplamı vâcib-ül vücûd olamaz. Çünki, bir toplum var olmak için, her parçasının var olmasına muhtâcdır. Varlığı lâzım olan, hiçbirşeye muhtâc olmaz. O hâlde, hiçbir toplum vâcib-ül vücûd olamaz. Varlığı lâzım olan parçaların toplumu, vâcib olamadığı gibi, mümkin de olamaz. Çünki, varlığı mümkin olan şey, kendi kendine mevcûd olamaz. Bir var edici ister. Bu var ediciyi o toplulukdan başka düşünmek, kendilerinin vâcib olmalarına uygun olmaz. Bu toplumun içinde aramak da, birşeyin kendi kendisini var etmesi olur ki, bu da olamaz. Meselâ iki vâcibin toplamı bir vâcib olsa, ya'nî varlığı lâzım olsa, bu vâcib, iki parçasına muhtâç olduğundan, mümkin olması îcâb eder. Hâlbuki, bunu vâcib kabûl etmişdik. İkisinin toplamı mümkin olsa, bu mümkinin bulunmaması lâzım gelir. Burada mümkin demek, birşey var olsa da olur, yok olsa da olur demekdir.

Vâcib-ül vücûdün, ya'nî varlığı lâzım olan şeyin, bir dâneden fazla olamayacağını gösteren bu son düşünce, tabî'iyyecilerin sö-

zünü kökünden yıkmakdadır. Tabî'iyyeciler herşeyin kendi kendine var olduğunu, ya'nî hepsinin vâcib-ül vücûd olduğunu söyliyorlar. Hâlbuki, yukardaki açıklamaya göre, herşeyin kendi kendine mevcûd, ya'nî vâcib-ül vücûd olması şöyle dursun, bir mahlûkun bile vâcib-ül vücûd olması mümkin değildir.

Şimdiye kadar, Avrupayı taklîd eden ilericilerin yapdıkları dinsizlik propagandası, Allahü teâlâya inanmamak şeklinde idi. Meselâ, (İş, Allahın varlığındadır. Allah varsa, bütün din bilgilerine hemen inanırım) diyenler çokdu. Fekat, son zemânlarda fende atılan yeni adımlar ve hele atom üzerindeki ve radyoaktivite ve madde ile enerji üzerindeki incelemeler karşısında, Allahü teâlânın varlığını inkâr edemedikleri için, Peygamberlere dil uzatmağa başladılar "aleyhimüssalâtü vesselâm". Herkes hürdür. İbâdet serbestdir. Herkes Allahına dilediği gibi ibâdet eder. Allah ile kul arasında akldan başka bir aracı olamaz dediler. Hâlbuki âhirete inanan bir kimsenin, Peygamberlere de inanması lâzım gelir. Âhiretdeki ni'metlerin ve azâbların bilgisini akla bırakmak, büyük bir adâletsizlik olur. Hele câhil halk, bunu hiç düşünemez. İslâmiyyet, Peygamberlerin hepsine inanılmasını emr etmekdedir. Yehûdîler ve hıristiyanlar, bütün insanların Peygamberi olan Muhammed aleyhisselâma inanmıyorlar. O yüce Peygambere dil uzatıyorlar. Muhammed aleyhisselâmın bildirdiği islâmiyyet ise, Mûsâ aleyhisselâm ile Îsâ aleyhisselâma inanmayanları, bunları küçültecek bir şey söyleyenleri, müslimânlıkdan tard etmekdedir. Bir pâdişâh, bir memlekete bir vâlî gönderip, o memleketi idâre etdikden sonra, bu vâlîyi değişdirerek yeni bir vâlî gönderdiği zemân, ba'zı kimseler, biz eski vâlînin sözünden çıkmayız, yeni vâlînin getirdiği emrleri dinlemeyiz deseler nasıl olur? Birinci vâlî pâdişâhın me'mûru da, sonra gelenler me'mûru değil mi? İşte bunun gibi, yehûdîlere sorarız:

Allahü teâlânın, Mûsâ "aleyhisselâm" peygamberi olur da, Îsâ ve Muhammed "aleyhimesselâm" peygamberleri olmaz mı? Yehûdîler bu iki Peygambere inanmıyor. Hıristiyanlar, yehûdîlerin bu yanlış inanışlarını görüp, onlara kızarken, kendileri de, hazret-i Muhammed aleyhisselâma karşı bu yanlışlığı, bu iftirâyı yapmak gafletine düşmüşlerdir. Bu yanlış inançlar, ilmî bir inceleme netîcesi olmayıp, hep eskiye bağlanıp kalmak ve yeniyi, yeni geldiği için kabûl etmemekden başka bir şey değildir. Ya'nî gericilikdir. Îsâ aleyhisselâm babasız dünyâya geldi. Hazret-i Meryem, oğlunu Kudüsden Mısra götürdü. Oniki sene Mısrda kaldılar. Sonra, tekrar Kudüse gelip **(Nâsıra)** denilen köyde yerleşdiler. Otuz yaşında Peygamber oldu. Üç sene sonra, yehûdîler bunu öldürmek istedi-

ler. Allahü teâlâ, onu diri olarak göke kaldırdı. Ona benzeyen **(Yudâ Şem'ûn)** adında bir münâfık çarmıha gerildi. Babasız olduğu için, hıristiyanlar buna Allahın oğlu deyip tapınıyorlar. Babasız dünyâya gelmek, kişiyi insanlıkdan çıkarıp, ilâh yapsaydı, hem anasız, hem babasız yaratılan Âdem aleyhisselâma dahâ çok tapınmaları lâzım gelirdi. Hıristiyanların, hak olan dinlerini bozarak, ne kadar mantıksız bir hâle sokmuş oldukları, buradan da anlaşılmakdadır. Yehûdîler, Îsâ aleyhisselâma yalnız inanmamakla kalmıyorlar. Babasız yaratıldığı için, ona kötü çocuk diyorlar. Müslimânlar ise, adâlet yolunu tutarak, her iki gürûhun gösterdikleri taşkınlıkdan kurtulmuşlar, ona Allahın kulu ve Peygamberi demişlerdir. Avrupalılar bugün ilmde, fende çok ilerde ise de, vaktiyle eski Peygambere bağlanıp kalarak, en büyük yenilikden, ilerlemekden, mahrûm kalmışlardır. Şimdi de, bu gericilikden kurtulamamışlardır. Gericilik ile kalmıyarak, yeni dîni kabûl etmedikden başka, eskisini de değişdirmişler, bozmuşlardır. Hazret-i Îsâ, göke çıkarıldıkdan kırk sene sonra, Romalılar Kudüsü alıp, yağma ve harâb etdiler. Yehûdîleri öldürdüler. Bir kısmını esîr aldılar. Kudüsde yehûdî kalmadı. Îsâ aleyhisselâmın oniki havârîsi, başka yerlere dağıldı. Gökden inmiş olan **(İncîl)** gayb oldu. Sonradan, İncîl diye bozuk kitâblar yazıldı. Bunlardan dördü her tarafa yayıldı. **(Barnabas)** İncîlinin hemen hepsi doğru idi. Fekat bozuk İncîllere aldanmış olanlar, Barnabas İncîlini yok etdiler. Bu İncîlden bir dâne, sonradan bulunarak, yirminci asrda Londrada ve Pâkistânda ingilizce olarak basılmışdır. Îsevî dîni, Îsâ "alâ Nebiyyinâ ve aleyhissalâtü vesselâm" görse tanımıyacak bir hâle getirildi. Böylece hıristiyanlık meydâna geldi. Bu gericilik, son asra kadar durmadı. Nihâyet birçoğu dinsiz oldular.

Mûsâ aleyhisselâmın ve Îsâ aleyhisselâmın Peygamberlikleri mu'cizelerle belli olduğu gibi, Muhammed aleyhisselâmın Peygamberliği de, öylece mu'cizelerle meydândadır. Mûsâ aleyhisselâm zemânında sihr, Îsâ aleyhisselâm zemânında doktorluk, Muhammed aleyhisselâm zemânında şi'r, fesâhat ve belâgat ya'nî güzel ve dartılı konuşmak san'atları çok ilerlemişdi. Allahü teâlâ da; bu Peygamberlerine ümmetlerinin kıymet verdiği şeylerde mu'cizeler ihsân eyledi. Muhammed aleyhisselâmın da, Îsâ aleyhisselâm gibi, ölüyü diriltdiği ve Fir'avn ile adamlarının Mûsâ aleyhisselâma sihrbâz dedikleri gibi, Kureyş kâfirlerinin de Muhammed aleyhisselâma sihrbâz dedikleri kitâblarda açık ve uzun yazılıdır.

Muhammed aleyhisselâm ümmî idi. Ya'nî, mektebe gitmedi. Okuyup yazmadı. Hiçbir insandan ders almadı. Ümmî olduğu hâl-

de, târîh, fen, ahlâk, siyâset ve sosyal bilgilerle dolu bir kitâb ortaya koydu. Yalnız o kitâba uyarak dünyâya adâlet yaymış olan hükümdârların yetişmesine sebeb oldu. Kur'ân-ı kerîm, Muhammed aleyhisselâmın mu'cizelerinin en büyüğüdür. Hattâ, bütün Peygamberlerin mu'cizelerinin en büyüğüdür. Bu en büyük mu'cize, yalnız Muhammed aleyhisselâma verilmişdir. Dinde reformcular, Muhammed aleyhisselâmın dahâ çocuk iken, Şâm yolculuğunda bir papasla birkaç dakîka konuşduğu zemân, bütün bu bilgileri, o papasdan öğrendiğini söylerken, utanmaları, sıkılmaları lâzım gelir. Bu kadar çürük, bu kadar gülünç bir iftirâ olamaz. Kâ'be dıvarında yıllarca asılı duran ve sâhiblerini birer dâhi, birer kahraman derecesine yükselten ve binlerce şi'r arasından seçilmiş bulunan fesâhat ve belâgat şâheseri yazıların birer paçavra gibi sökülüp indirilmesine ve yazarlarının başlarının eğilmesine sebeb olan âyet-i kerîmeler, o papasla birkaç dakîkalık konuşmanın netîcesi olamaz! Bugün Kur'ân-ı kerîmin belâgatini yeniden anlamağa kalkışmağa, hiç lüzûm yokdur. O ilâhî kitâb, arabcanın en yüksek zemânında, en salâhiyyetli mütehassıslara, üstünlüğünü imzâlatmışdır. Arab edebiyyâtının mütehassısları olanlardan, Muhammed aleyhisselâmın zemânında yetişenler arasında, Kur'ân-ı kerîmin belâgatindeki ilâhî üstünlüğü görüp de inanmayan yok gibidir.

Zemânında en kıymetli hüner sayılan bir san'atda, üstünlüğünü herkese kabûl etdiren böyle bir şerefi ve kemâli, kendine mal etmeyerek, kimsenin bilmediği bir Allahdan geldiğini söylemesi ve bu şeref ve üstünlükle, kendini değil de, o meçhûl zâtı tanıtdırmağa çalışması, insanlık arzûları ile birleşemiyen ve şöhret, menfe'at düşkünlerinin işine gelmeyen şaşılacak bir şeydir. Hükûmet lezzetini, ilm ve ma'rifet lezzetinden üstün tutanlar, ilmin ve ma'rifetin kıymetini anlıyamıyanlardır. Bir şâ'ir, san'atının en yüksek derecesinde olduğunu gösteren bir dânecik şi'rini, devlet başkanlığı ile değişmez. Değişen olsa bile, maddî menfe'at için değişir. Muhammed aleyhisselâm, kendisinin devlet başkanı olmadığını söylemiş, devlet ve saltanat yerine herkes gibi orta halli yaşamışdır. Ölümünde âilesine birşey bırakmıyan ve göz bebeği gibi sevdiği kızı hazret-i Fâtıma "radıyallahü anhâ", küçük bir şey istediğinde, **(Biz Peygamberler, mîrâs bırakmayız. Bizden kalanlar sadaka olur)** buyuran bir zâtın, hükûmet ve saltanat peşinde olacağını düşünmek için insanın beyni sulanmış, vicdânı kararmış olmalıdır. **(Bu sözleri kendiliğimden söylemiyorum. Allahın emrlerini bildiriyorum. Ben de sizin gibi bir kulum)** diyerek ortaya çıkan o yüce Peygamberin, hâşâ bir yalancı olması ihtimâli o kadar uzak ve o kadar bozukdur ki, bunu Avrupa ve Amerika fikr adamları söz birliği ile kabûl et-

mek mecbûriyyetinde kalmışdır. Meydâna koyduğu din ile kazandığı yüksek mevkı'i, keskin zekâsı ve kuvvetli görüşü ve yaman aklı ile başardığını söylemek zorunda kalmışlardır. Komünistler de, o yüce Peygambere bir çamur atamıyacaklarını anlayarak, sar'aya benzer bir hastalığın te'sîri ile kendisine melek geldiğini zan ederek bu başarıları elde etmişdir diyorlar. O akl, zekâ ve siyâset ve başarıları anladıkları ve söyledikleri hâlde, hastalık îcâbı, zan ile konuşdu demeleri ise, inkâr hastalığının kendi akllarını örterek yapdıkları bir saçmalama olduğu meydândadır. Çünki, bu sözlerinin bir kısmı, diğerinin yalan olduğunu göstermekdedir. Ya'nî komünistler, kendi sözleri ile kendilerini mağlûb etmekdedir.

Edebiyyâtcılar, bir şi'ri hangi şâ'irin yazmış olduğunu, imzâsına bakmadan, onun düşünme ve yazma san'atından anlamakdadırlar. Edebiyyât mütehassısları, Kur'ân-ı kerîm ile, Resûlullahın kendi sözü olan hadîs-i şerîfleri inceliyerek, ikisinin birbirine benzemediğini anlamışlardır. Birbirine hiç benzemiyen iki dürlü üslûba ve yazı san'atına aynı adamın sâhib olması edebiyyât târîhinde görülmüş birşey değildir. Çünki, olacak birşey değildir. Bir insanın, birbirine benzemiyen iki dürlü yüzü olması gibidir.

Kur'ân-ı kerîmin, hadîs-i şerîflerden ve başka ilâhî kitâblardan bir ayrılığı ve üstünlüğü de şudur ki, bu kitâb-ı mecîd (ya'nî Kur'ân-ı kerîm) bugüne kadar semâdan indiği gibi, değişmemiş olarak kalmışdır. Harfleri ve noktaları bile değişmemişdir demek yetişmiyor. Çünki Kur'ân-ı kerîmdeki kelimelerin çeşidli okunuşundan başka, bu kelimelerin uzun, kısa, açık, kapalı, kalın, ince gibi okunmaları da, Resûlullahın bildirdiği ve okuduğu gibi kalmışdır. **(İlm-i kırâet)** denilen ve pekçok kitâbı olan büyük bir ilme ve islâm âlimlerinin bu yoldaki çalışmalarına ve hizmetlerine bakıp da şaşmamak elde değildir. Kur'ândan olup da çıkarılmış veyâhud Kur'ândan olmayıp da sonradan katılmış tek bir kelime yokdur. Çünki, islâm âlimleri, Kur'ân-ı kerîme dokunulmaması, ufak bir şübhenin bile ona yaklaşamaması için, çok sağlam bir esâs koymuşlardır. Ya'nî, Kur'ân-ı kerîmin her asrda söz birliği ile gelmesi şartdır. Eshâb-ı kirâmdan bugüne kadar, her asrda, yalan üzerinde söz birliği yapacakları düşünülemiyen yüz binlerce hâfızlar vâsıtası ile bizlere gelmişdir. Sanki bir an durmayan coşkun bir nehr gibi ebediyyete doğru akıp gitmekdedir. Bugün islâm düşmanlarının yeryüzünü kapladığı bir zemânda bile, elhamdülillah, dünyânın her tarafında, Allah kitâbının her kelimesi, her noktası birbirine benzemekdedir. Bu kitâb-ı mübînin (ya'nî Kur'ân-ı kerîmin) ne kadar çok sağlam olduğu şundan da anlaşılır ki, Eshâb-ı kirâmın büyükle-

rinden ba’zıları bildirdiği hâlde, tevâtür, ya’nî söz birliği hâlini almayan okuma şeklleri, ne kadar kuvvetli olsa bile, Kur’ândan olmak için kâfî görülmemişdir. Meselâ, yemîn keffâretini bildiren **(üç gün oruc)** âyet-i kerîmesini, Abdüllah ibni Mes’ûd “radıyallahü teâlâ anh”, **(üç gün arka arkaya oruc)** olarak bildirmiş ve bunu fıkh âlimleri vesîka bilerek, keffâret orucunun üç gün **(mütetâbi’ât)** olarak, ya’nî ard arda tutulması lâzım olmuşdur. Fekat Abdüllah ibni Mes’ûd hazretleri, Eshâb-ı kirâmın büyüklerinden, çok güvenilir ve çok sağlam bir zât olmakla berâber, sözünde yalnız kaldığı için **(Mütetâbi’ât)** kelimesi Kur’ân-ı kerîme girememişdir. İhtiyât olunarak bu kelimenin ma’nâsı alınmış ve yine ihtiyât olunarak Kur’ân-ı kerîme sokulmamışdır. Bunlara **(Kırâet-i şâzze)** denir.

Resûlullahın kendi sözlerine **(Hadîs-i şerîf)** denir. Hadîs-i şerîfleri de öğrenmek ve muhâfaza etmek için, şaşılacak bir dikkatle çalışılmışdır. Fahr-i âlemin “sallallahü aleyhi ve sellem” her sözü, huzûrunda bulunan Eshâb tarafından ezberlenmiş ve işitmeyenlere ve sonra gelenlere söylenmişdir. Böylece, sonsuz bir denize benzeyen **(İlm-i hadîs)** meydâna gelmişdir. Kur’ân-ı kerîmin eşsiz bir mu’cize olduğu meydânda olmakla berâber, Mûsânın ve Îsânın “aleyhimesselâm” karışık ve karanlık târîhlere dayanarak Peygamber olduklarına inanıyorlar da, bütün hayâtı ve sözleri inceden inceye meydânda olan ve her hâli Peygamberliğine şâhid olan Muhammed “aleyhisselâm” niçin Peygamber olmasın? Yehûdîlerle hıristiyanların bu inkârlarına ve inâdlarına hem şaşılır, hem de teessüf olunur.

Milliyyet, insanın çalışması ile ve dilemesi ile elde edebileceği bir meziyyet değildir. Milliyyet, aynı vatanda, aynı toprakda doğup yetişenlerin, din, örf, âdet ve menfe’at birliğidir. Çalışmadan, doğuşda ele geçen bir ni’metdir. Bu ni’mete kavuşduran, Allahü teâlâya şükr etmek lâzımdır. Şükr etmek de, ni’metin devâm etmesi için ve kendisinden dahâ çok istifâde edilmesi için çalışmakla olur. İslâm dîni, Türk milliyetçiliğinin ayrılmaz parçasıdır ve bu milliyetçiliğin devâmı için ve kendisinden çok fâidelenmek için çalışmağı, sevişmeği, başka dinden olan vatandaşlara da, aynı hakları sağlamağı, adâletden, sosyal haklardan müsâvî olarak istifâde edilmesini emr etmekdedir. Bu emrlerin ve yukarıda yazılı millî vazîfelerin yapıldığı yerde yaşıyanların milliyyetcilikleri ile iftihâr etmeleri, bu ni’meti kendilerine bırakan ecdâdlarına, gâzîlerine, şehîdlerine, hayrlı düâ etmeleri lâzımdır. Bu birliklerinin, se’âdetlerinin sembolü olan istiklâl marşlarını ve bayraklarını sevmeli ve saymalıdırlar. Kendilerini idâre eden, se’âdetleri için çalışan dev-

letlerine, kanûnlarına itâat etmeli, vergilerini seve seve ödemelidirler. Böyle sevişenlerin, başka dinlerden, mezheblerden olanlara dokunmamaları, onlara kötülük yapmamaları, milliyyetçilik için bir kusûr değil, bir meziyyet olur ve bağlı olduğumuz islâm dîninin, hak din olduğunu ve yüce Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâmın âlemlere rahmet olduğunu gösterir. Milliyyetçilik kelimesini, teknikde ilerlemiş ba'zı memleketlerde meselâ doğu Avrupada, Rusyada, hükûmeti ele geçiren bir zümrenin, milleti sömürmek için söyledikleri gibi, rûhsuz, modası geçmiş bir söz sanmamalıdır. Milleti sömürenlerin buna inanması ve bağlanması, dinsizlerin ahlâka bağlanması kadardır. İnsan, tatlı bir hayât geçirebilmek için, milleti arasında bulunmağa muhtaçdır. İnsanlar, varlıklarını, haklarını ve ihtiyâçlarını koruyabilmek için, toplu olarak yaşamak zorundadır. Medeniyyet de bu demekdir. Bu topluluk ise kendi milletidir. İnsanların yalnız başına elde edemiyecekleri hakları korumak için toplu yaşamaları lâzımdır dedik. Bu toplulukda, karşılıklı yardım ve fedâkârlık lâzımdır. İnsanın, din hürriyyeti tanıyan milliyyet uğrunda mı, yoksa dinsiz olan milleti uğrunda mı dahâ fedâkâr olacağını inceliyelim:

Dinsiz bir milliyyetçi şöyle düşünebilir: Millet için ölmek hissi, müşterek olmalıdır. Bir kısmının ölmesi, bir kısmının kalması haksızlık sayılmalıdır. Millet menfe'ati kendi menfe'atim için lâzımdır. Kendimi o yolda fedâ edersem, aslı, maksadı, sebeb için fedâ etmiş olurum. Ben herşeyden önce, kendimi düşünürüm. Başkası için fedâ olmam. Fedâkârlık, nâm ve şöhret almak için ise, geçici bir şöhret ve şeref için yok olmağı kim ister? Milyonlarca bir ordu içinde milleti için can veren askerlerin, hangi dağda, hangi derede kaldığını kimse bilmediği gibi, ismleri de dinsiz olan milletin kalbinden silinip gitmişdir. Bu adamlar, canları ile berâber mallarını da fedâ etmişler. Dahâ doğrusu, bunlar şâyân-ı takdîr olmakdan ziyâde, kendileri hesâbına, acınacak bir hâldedirler. Millet için yapdığım fedâkârlık bilinmez de, çekemiyenler sebeb olarak, bir de suçlu görülürsem, hâlim neye varır?

Dinsiz bir milliyyetçilikde, bir fedâkârlık kuvveti elde edebilmek için fikre ve mantığa dayanan sebebler yokdur. Şu'ûrsuz hislere dayanan fedâkârlık da karşılığını alamaz. Hele milleti idâre etmekde olan ilericiler, sömürücüler, onlar için canlarını hiç fedâ etmezler. Komünist memleketlerde böyle oldu. İkinci cihan harbinde görüldüğü gibi, cebhede döğüşüp şeref kazananlar, geri dönünce, hükûmeti ele geçirmesinler diye, kurşuna dizildiler. Millete gelince, onlar da, hiçbiri için cân fedâ edecek bir fikr sâhibi değil-

dirler. Avrupalıları tapınırcasına taklîde özenen, onlardaki her fikri, her işi tam hakîkat, tam se'âdet sanan dinde reformculardaki milliyyet hissi ve hevesi de, yine taklîd iledir. Evet, insanlar, akılları ve düşünceleri ile buldukları iş, meslek ve mezheb bağlarına, ya'nî dinsiz bir milliyyete, ırkçılıkdan ziyâde sarılmışlardır. Milliyyetçiliği kendi menfe'atleri ve iş başına geçmeleri için, âlet ve maske yapan siyâset canbâzları bir tarafa bırakılırsa, geri kalanın milliyyetçiliği, işitmekle ve taklîd ile hâsıl olmakdadır. Din adamlarının da, bu taklîdciliğe karışdıkları görülmekdedir.

Hucurât sûresi onüçüncü âyet-i kerîmesi, hepsi bir anadan ve bir babadan hâsıl olan insanların, ancak Allahü teâlâdan korkularına göre derecelere ayrılacağını ve islâmiyyetde kavmiyyetcilik olmıyacağını bildirmekdedir. Müslimânların milletlere ayrılmaları için bu âyet-i kerîmeyi ileri sürenler görülüyor. İslâmiyyetin, birbirlerinden ayrı milliyyetçiliklere bölünmeğe karşı olmadığını, hepsine saygı göstermek lâzım olduğunu söylemek istiyorlar. Hâlbuki, müslimânlar, ayrı ayrı milliyyetlere bölünürse, birbirleri ile çarpışmak tehlükesi başlar.

(Kıyâmet günü Cenâb-ı Hak buyurur ki: Ey insanlar! Ben bir neseb, soy seçdim. Siz başka bir neseb seçdiniz. Ben, Allahdan kim fazla korkarsa, dahâ kıymetliniz odur, dedim. Siz ise, falan filânın oğludur. Bunun için, filân falandan dahâ üstündür demekden vazgeçmediniz. İşte bugün ben, nesebimi yükseltiyor ve sizin nesebinizi aşağı alıyorum. Biliniz ki, benim sevdiklerim, benden korkanlardır) hadîs-i şerîfi, müslimânların nasıl olacağını açıkça göstermekdedir.

Fıkh kitâbları, nikâhlanacak erkek ile kadının birbirine uygun derecede olmalarını bildirirken, kavmleri ve milliyyeti de ölçüye katmakdadır. Bunları okuyanlar, kavmiyyetin islâmiyyetde mühim olduğunu zan edebilir. Hâlbuki, nikâhda, erkekle kadın arasında, doğru ve yanlış her dürlü berâberlik düşünülür. İki tarafın rızâları ile yapılan nikâhın, kavmiyyet ve milliyyet ayrılığından dolayı bozulmasına izn verilseydi, o zemân böyle zan etmek haklı olabilirdi. Bugün bütün dünyâda, her millet, insanları kendi tarafına çekip dururken, bizim de, kendi milliyyetimizi düşünmemiz lâzımdır. Bunu yapmakla din hürriyyeti bulunmıyan milliyyete bir kıymet verilmiş olmaz. Çünki, bu milliyyet fikri, ilmî bir temele değil, hisse dayanıyor. **(Medeniyyet-i islâmiyye târîhi)** kitâbını yazan Curci Zeydan, milliyyet fikrinin, islâmiyyetin başlangıcında mevcûd olduğunu, hattâ hazret-i Ömerin siyâsetinin bu fikre dayandığını yazıyor. Arabistân yarım adasında müşrik bırakmamak

için olan çalışmalarını da, buna delîl gösteriyor. Hâlbuki, bu çalışmalar, din birliği üzerine kurulmuş olan, millî birlik içindi.

Hıristiyanlık dîninde, akla uygun bir esâs kalmamış, hurâfeler, karmakarışık bir merâsim hâlini almışdır. Bundan başka, aynı dinde, hattâ aynı mezhebde bulunan hıristiyanlar, başka başka hükûmetlerin idâresinde yaşamakdadır. Avrupa hükûmetleri, bunun için, başka bir bağ aramışlardır. Böylece, Avrupada, din birliği ölmüş, milliyyet hissi doğmuşdur. İslâmiyyet, ticâret, sanâyi ve sosyal nizâmı da kurduğundan, milliyyet düşüncesini de içine almakdadır. Müslimânlar arasında ayrı milliyyetler kurmağa ihtiyâc kalmamışdır. Bunun içindir ki, bütün ilmihâl kitâblarında, **(Din ve millet, ikisi birdir)** denilmekdedir. Hattâ, Avrupalıların islâm dînine karşı olan kuşkuları, bu dînin hemen her hükmünde ayrıca bir milliyyet hissi de bulunduğundan ileri geliyor denilse yeridir. Eğer müslimânlar, bölünmeseler, islâmiyyetin, milliyyeti temsîl etmesinden istifâde ederek, yeryüzündeki sağlamlaşmamış birçok milliyyetlere galebe çalmanın yolunu bulurlar.

İslâmiyyetin milliyyeti temsîl etmesinde, lisân birliği de akla gelir ise de, beş vakt nemâzda okunan ezânların ve Kur'ânların bütün islâm memleketlerinde arabî olması, bu berâberliği de te'mîn etmekdedir. Bunun içindir ki, islâm düşmanları, bir milleti islâmiyyetden ayırmak, din birliğini yok etmek için, o milletin dilini, gramerini, alfabesini değişdirmeğe saldırmakdadırlar. Bir milletin dînine, îmânına vurulacak en büyük darbe de, bu yoldan gelmekdedir. Nitekim, Sicilya ve İspanya müslimânları böylece hıristiyan yapılmışdır. Ruslar da, Türkistândaki müslimânların dinlerini ve îmânlarını yok etmek için bu keskin silâhla saldırmakdadırlar. Zindanları, elektrik fırınları, Sibirya sürgünleri ve topdan imhâ fâciaları, bu keskin silâh kadar te'sîr edememişdir. Celâl Nûri beğ **(İttihâd-ı İslâm)** adındaki kitâbında müslimânlar için arabcayı, müşterek lisân olarak tavsiye etmekdedir. Yavuz Sultân Selîm hân "rahmetullahi teâlâ aleyh" de, bunun için çalışmışdı. Bunu te'mîn etmek içindir ki, târîh boyunca bütün islâm memleketlerinde din kitâbları arabî olarak yazılmışdı. Arabî, bütün islâm memleketlerinde bir din lisânı olmuşdur. Cennetde de, herkesin arabî konuşacağını, hadîs-i şerîfler haber vermekdedir. Böyle düşünmek, her müslimân milleti arablaşdırmağı istemek zan edilmemelidir. Dünyâ devletleri arasında İngilizce ortak bir dil hâlini almakdadır. Buna hiçbir devlet, karşı koymuyor. Bugün ilm ve fen sâhibi bir adamın, bir, hattâ birkaç yabancı dil öğrenmesi zarûret hâlini almışdır. Bir hadîs-i şerîfde, **(Bir kavmin dilini öğrenen, onların zararlarından**

korunmuş olur) buyurulmakdadır. Bunun içindir ki, gençlerimizin arabî öğrendikleri gibi, Avrupa dillerinden de öğrenmeleri lâzım ve fâidelidir ve sevâb kazandıran çok işlere sebeb olabilir. Avrupalıların asrlardan beri bize yabancı gözü ile bakmalarını, milliyyet hissinden ziyâde, islâm dînini bilmemelerinde aramak doğrudur.

Bir hadîs-i şerîfde, **(İçinizdeki fenâları yola getirmeğe çalışmazsanız, ya'nî emr-i ma'rûf ve nehy-i münker yapmazsanız, cenâb-ı Hak, başınıza öyle belâlar verir ki, bu belâlardan kurtulabilmek için, artık iyilerinizin Allaha yalvarması da fâide vermez)** buyurulmuşdur. Âl-i İmrân sûresi, yüzonuncu âyet-i kerîmesi, müslimânların **(Emr-i ma'rûf)** ve **(Nehy-i münker)** yapmasını emr etmekdedir. Yavuz Sultân Selîm hân, memleketde bulunan gayr-i müslimlere karşı, yâ müslimân olun veyâ sizi kılınçdan geçiririm diyeceği zemân, din âlimleri bunun doğru olmadığını söylediler, ya'nî nehy-i münker yapdılar. Sultân da, bu işden vazgeçdi. Bu hâli yanlış gören sivri akllılar bulunabilir. Hâlbuki, hak ve adâlet yolunda olmayan dînî hislerin, hakîkî bir müslimânlık olamıyacağını anlıyan din âlimlerine boyun eğen o şerefli pâdişâhın bu hareketi övülmeğe lâyıkdır. Dînî fikrler ve hislerle millî fikr ve hislerin farkı böyle ince noktalarda kendini gösterir. Dinsiz olanların millî düşünceleri hak ve adâletden ayrılabildiği hâlde, dînî düşünceler ayrılamaz. Çünki, hak ve adâlet gibi fazîletler islâm dîninin sınırları içindedir.

Burada islâmiyyetin insanlara verdiği adâlet duygusunun necâbetini ve nezâhetini gösteren bir vesîkayı bildirmek uygun olur. Birinci cihân harbi muhârebelerinden sonra, İstanbulda suçluları sürmek için muhâkemeler kurulmuşdu. Oradaki muhâkemelerin birinde, (Buğazlayan) müftîsinin "rahmetullahi teâlâ aleyh", elini îmânlı göğsüne koyarak ve göz yaşları ile ak sakalını ıslatarak, o yerlerde me'mûrların yapdığı işkenceler ile alâkalı şehâdeti, gazetelerde okunmuşdur. Avrupalılar, eskiden Türklerin müte'assıb denilen kısmının, gayr-i müslimler için tehlükeli olduklarını sanarak hakîkî müslimânlara düşman oluyorlardı. Sırası gelmişken şunu da bildirelim ki, bugünkü ilericiler, Allahın emrini yerine getiren, ya'nî farzları yapmağa ve harâmlardan sakınmağa çalışan müslimânlara, meselâ, nemâz kılanlara, sokağa çıkarken âilesinin, kızının örtülü olmasına dikkat edenlere, içki içmiyenlere müte'assıb diyorlar. Hâlbuki te'assub, inâdcılık etmek, kendi mezhebine, fikrine körü körüne bağlanıp, başkalarının buna uymıyan doğru sözünü kabûl etmemek demekdir. Haksız birşeyi inâd ile savunan bir kimseye müte'assıb denir. Te'assub, dîn-i islâmın beğenmediği kötü bir huydur.

Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” efendimize islâmiyyet nedir diye soruldukda, **(Müslimânlık, Allahü teâlânın emrlerini büyük bilmek ve Allahü teâlânın mahlûklarına acımakdır)** buyurdu. Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” bu hadîs-i şerîfde gösterdiği ışıklı yolda ilerliyen insanlar, hangi kavm, hangi millet, hangi dinden olursa olsun, Allahın kullarının haklarına dokunmanın, âhiretde büyük suç olacağını bilirler. Bu insanlardan kimseye zarar gelmiyeceğini yukarıdaki vesîka açıkça göstermekdedir. İslâmiyyetde şahsların ve cem’iyyetin menfe’atlerine çalışılmakla berâber, müslimânların gâyesi, bu menfe’atlerden dahâ üstün ve ilâhî bir şeydir. Menfe’ati düşünmek, tabî’î ve lâzım ise de, bunu her gâyenin üstünde görmek ayb, kusûr ve fenâ bir egoistlik olduğu gibi, dinden ayrı olan milliyyet hissini herşeyin üstünde görmekle de, bu egoistlikden kurtulamaz. Böyle olan milliyyet hissi ile hareket eden adam, kendinin de o milletin içinde olduğunu düşünmüş, bunun için az çok egoistce hareket etmişdir. Müslimânları harekete getiren maksad ise dahâ temiz ve dahâ necîbdir. Herşeyin üstünde olarak, din için, ya’nî Allah için çalışan her müslimân, büyük bir aşk ve fedâkârlıkla hareket eder. Milletinin yükselmesi dahâ kolay ve sağlam olur. Başka milletlere de zararı dokunmaz. Müslimân, her adımını Allah için atan, her hesâbını Allah için yürüten bir insan demekdir. Böyle bir insanın ne kendine, ne de hiçbir kimseye zararı olamaz. Hâlbuki, dîni ve Allahı bırakıp da, dinden ayrı olan milliyyeti düşünenler, hiç olmazsa, başka milletlere karşı, hakka ve adâlete bağlı davranmayabilirler. Din sâhibi olmak, Fransızların, **(Chacun pour soi et Dieu pour tous)** ata sözünde olduğu gibi herkes için fâideli olmakdır.

(Âl-i İmrân) sûresi, altmışdördüncü âyetinde meâlen, **(Ey Allahın kitâbına inanıyoruz diyen yehûdî ve hıristiyanlar! Aramızda ayrılık olmıyan söze, ya’nî îmâna geliniz!)** buyuruldu. İşte insanlık karşısında, dîne hürriyyet veren ile din hürriyyeti tanımıyan milliyyetciliğin farkı!

38 — Dinde reformcu diyor ki; *(İslâmiyyetdeki âile hayâtında erkek tam hâkim, kadın da tam mahkûmdur. Anadolu köylerinde erkeğinden çok çalışan, erkeği gibi çift süren kadınlar da vardır. Erkek dışarda, kadın ev içinde çalışır. Gezmeğe ve eğlenmeğe vaktleri kalmaz. Maddî ve ma’nevî ihtiyâçları da azdır. Fakîrlik ve baskı altında ezilen erkekler, intikâmlarını kadınlardan alır gibi, onlara işkence ederler. Kadın isyândan ziyâde itâ’at gösterir. Erkeğin düşüncesi, onu kadına karşı haklı, şefkatli davrandıracak kadar değildir. Kadının zekâsı ve düşüncesi de, bu meşakkatlere*

niçin katlandığının sebeblerini ve kurtuluş yolunu arayacak kadar değildir. Onun için, kadını boşamak pek hâtıra gelmez. Avrupalılara imrenen ve onlara benzemeğe çalışan büyük şehrlerde, boşanmak dahâ çokdur. Bunlar, islâm âdetlerini, şahsiyyetlerini, rûhlarını ve âilenin kıymetini kaybetmekdedirler. Paraya ve hayvanlar gibi, şehvânî arzûlara ve modaya uymak sebebleri ile, kadın da, çalışmak zorundadır. Bu ilerici denilen insanların dinleri, milliyyetleri, fikrleri, hisleri birbirine benzemez. Hele Avrupada, Amerikada okuyup gelen kızların ma'nevî değerleri dahâ çok bozulmuşdur. Bir hıristiyan kadın gibi yaşayış yolundadırlar. Bütün yapdıkları samîmî değil, taklîd iledir) diyor.

Cevâb: Dinde reformcu Mûsâ Beykiyefin görüşü ve yazısı burada insâflı olmuşdur. Öyle kadınları işitiyoruz ki, hıristiyan kadınlarının papas karşısında günâh çıkarmalarına bile imreniyorlar. Avrupalıları, Amerikalıları taklîd etmekden alınan delicesine bir zevkle dînimizin temeline dokunan şu müdhiş misâle bakınız! İslâmiyyetde, insanın Allahına yalvarmak ve günâhını afv etdirmek için günâhları önce bir insanın afv etmesine ihtiyâç yokdur. Yalnız, zulm, işkence yapılmış, hakkı çiğnenmiş olanların, zâlimleri afv etmeleri lâzımdır. İslâmiyyetde, gizli işlenmiş olan günâhları bir kula afv etdirmek şöyle dursun, günâhını başkasına bildirmek bile câiz değildir. Günâhı işlemek suç olduğu gibi, bunu başkasına söylemek de suçdur. Dînimizdeki nezâkete, nezâhete bakınız! İnsanın izzetini, şerefini korumakdaki islâmiyyetin şu inceliğine hayrân olmak yakışırken, hıristiyanlığın, bilhâssa kadınların nâmûsunu, şerefini ayaklar altına alan **(günâh çıkarma)** rezâletine imrenmek için, insanın, ilericilere kazılmış olan dalâlet çukurlarına düşmesi lâzım gelir.

İslâmiyyetde kadın ev içinde ve dışında çalışmak, para kazanmak mecbûriyyetinde değildir. Evli ise erkeği, evli değilse babası, babası da yoksa, en yakın akrabâsı çalışıp onun her ihtiyâcını karşılamağa mecbûrdur. Kendisine bakacak hiç kimsesi bulunmıyan kadına, devletin **(Beyt-ül-mâl)** denen hazînesi bakmağa me'mûrdur. İslâmiyyetde geçim yükü erkek ve kadın arasında paylaşdırılmamışdır. Bir erkek, zevcesini tarlada, fabrikada veyâ herhangi bir yerde çalışmağa zorlayamaz. Eğer kadın isterse ve erkek de izn verirse, kadın kadınlar için iş bulunan yerlerde, erkekler arasına karışmadan çalışabilir. Fekat, kadının kazancı kendisinindir. Kocası ondan cebrle hiçbir şey alamaz. Onu kendi ihtiyâçlarını dahî satın almasına zorlıyamaz. Ev işlerini yapmağa da zorlıyamaz. Kadın ev işini kocasına bir hediyye, bir lutf olarak yapar. Bunlar, müslimân hanımların sâhib oldukları birer fazîletdir. On-

lardaki şerefli bir sıfatdır. İslâmiyyetin kadınlara böyle haklar tanıması ve onları erkek elinde bir köle veyâ oyuncak olmakdan koruması, Allahü teâlânın kadınlara büyük kıymet verdiğini gösterir.

İslâm kitâbları kadının erkeğe ve erkeğin kadına ve çocuklarına ve anasına, babasına ve hattâ komşusuna ve hattâ gayrı müslim vatandaşlara karşı olan güzel vazîfelerini, haklarını uzun bildirmekdedir. Hadîs-i şerîfde, **(Îmânı en olgun olanınız, ahlâkı en güzel olanınızdır)** buyuruldu. Başka bir hadîs-i şerîfde, **(En iyiniz, evinizde, kadınlarınıza karşı en iyi olanınızdır)** buyuruldu. Bir hadîs-i şerîfde, **(Size iyi huyların hepsini bildirmek için gönderildim)** buyuruldu. Âile hayâtını düzenliyen ve erkekle kadının vazîfelerini ayıran ve çalışmalarını teşvîk eden nice hadîs-i şerîfler, din kitâblarında sayılamıyacak kadar çokdur. Din câhillerinin, bu hadîs-i şerîflere uymıyan yanlış ve bozuk hareketleri, islâmiyyet için kusûr ve leke olamaz. Bu hakîkatler karşısında, ilerici denilen kimselerin yazılarının ne kadar yanlış ve haksız oldukları meydândadır.

39 — *(İlerici, taklîdci hanım kız, hıristiyan kızı gibi, çıplak gezmek istiyor. İstediği erkekle flört [arkadaşlık] yapmak istiyor. İstediği zemân, istediği yere gitmek istiyor. Dînini, ahlâkını ve âdetlerini parçaladığının farkında bile değildir. Örtülü müslimân hanımlarına nefretle, alay ederek bakıyor. Hattâ, bunlara söğüyor. Bir erkek, köprü başında, çarşıda, eğlence yerinde, komşudaki toplantıda, vapurda, mektebde rastgele bir kızla tanışıyor, anlaşıyor ve evleniyor. Fekat böyle olan evlenmenin yarın için müdhiş bir ahlâk düşüklüğünü hâzırladığından haberleri yokdur.*

Dünyânın her köşesinde kadının nâmûsu, başka dürlü anlaşılır. İslâmiyyetde kadının nâmûsu, tesettürle başlar. Müslimân kadının, akrabâsından hangi erkeğe görüneceğini ve kimlere görünmiyeceğini, din açıkça bildirmişdir. Kadın bunlara uydukça nâmûsludur. Bu nâmûs gevşediği dakîkada, ahlâk bozukluğu başlar. Şimdi evli erkekler, çıplak kadınları ile sokağa çıkıyorlar. Zevc ve zevce, ayrı ayrı zevklerini başkalarında arıyorlar. Erkekler içki yerlerine, kumarhânelere, umûmhânelere gidiyorlar. Her ahlâksızlığı yapmakdan çekinmiyorlar. Kadınlardaki ahlâk bozukluğuna kocaları sebeb oluyor. Bir üniversitelinin bir fâhişe ile evlendiğini gördüm. Kafasında kirli hâtıralar yerleşdirmiş olan bir kadın, afîf bir zevce olamaz. Tanıdığım evli bir adam, karısı ile birlikde âile toplantılarına gidiyor. Karısı bir baba ile, bu adam da, genç bir ana ile sevişdi. Bir gün dördünü bir arada gördüm. Başka ilerici birisi, yine ilerici bir kadınla evlendi. Eşini arkadaşlarına çırılçıplak çıkarıyordu. Erkek evde yok iken, kadın, erkek misâfirleri

kabûl ediyordu. Nihâyet, bunlardan birini sevdi. Zevcinden ayrıldı ve yuva yıkıldı. Fekat bir ay sonra, bir başkasını da sevdi.

Mekteb bir terbiye yeri, bir fazîlet ocağı iken, üzülerek söyliyeyim ki, en terbiyeli çocuklar bile, burada ahlâklarını gayb ediyorlar. Çocuk mektebde çirkin sözler, kötü huylar öğreniyor. Çocuklar mektebde ve sokakda öğrendikleri çirkin şeyleri, âile ocağına kadar yayıyorlar. Evdekilerin dînî, ahlâkî hareketlerini beğenmediklerini söylemekden çekinmiyorlar.

Hanımlarımızın mûsikîye, çalgıya tutulmaları da, bir âfet hâlini almışdır. Mûsikînin rûhda yapacağı heyecan yerine, harîs, tenbel ve hayâllerindeki zevklerin mahrûmiyyeti ile, içi yanan serhoş kimselerin nağmeleri dinlenir, bunlar yalnız raksetmek, dansetmek ve kucaklaşmak gibi en aşağı hayvânî hisleri okşar. Radyoda ve televizyonda dinlenilen şarkılara da dikkat ediniz. Hep birbirini kucaklamak arzûsu ile çırpınan şehvetli kimselerin niyâzları, mâceralarıdır. Evlerden gelen radyo seslerinde bu ma'nâlar analiz edilirse, âilelerde din, ahlâk, âr ve hicâb perdelerinin sıyrılmakda olduğu görülür. Caz takımı başlayınca rûhların bağlı olduğu gizli, sihrli bir telle, bütün varlıklar kımıldanır. Başları ile, elleri ile ve vücûdlarının her parçası ile birbirine aşk i'lân ederler. Ba'zan, sekiz-on, hattâ onbeş erkeğin bir kadın peşine takılmasını, ilkbehârlarda böyle grup hâlinde dişilerini ta'kib edip sıkışdıran, kedilere ve köpeklere benzetirim. Erkek, yabancı bir kadına karşı irtikâb etdiği nâmûssuzluğun, başka bir erkek tarafından kendi vâlide, hemşîre veyâ refîkasına karşı yapılacağını düşünebilirken, yine bunu yapması, nâmûs duygusunun onda yokluğundan değil de, nedendir, sorarım? Köylerde din ve ahlâk duygusu devâm etdiği için, fuhş ve sefâhet azdır) diyor.

Cevâb: Dinde reformcunun yukarıdaki uzun yazılarında, kadınlar hakkında dikkate değer ve ibret verici hakîkatler bulunmakla berâber, bu karışık sorunun çözülmesi için, belli başlı bir prensib ortaya koymamışdır. Bu sosyal hastalıklar, insâflı bir kalemle, görüldükleri gibi yazılmışdır. Avrupa kadınlarını İstanbuldaki müslimân denilen kadınlardan üstün tutarak, açık saçık gezmelerinin oralarda kötü olmadığını bildiriyor. İstanbul gençlerinin de, onlar gibi yetişmesini istediği anlaşılıyor. Köylü kadınlarımızın fazla nâmûslu olmalarına da, ilmî esâslara dayanmadığı için, çabuk bozulabilir diyor. İstanbuldaki, ilmli, ilerici kadınlar arasındaki, kendi zemânındaki, ahlâk düşkünlüğünü, kendisi acı acı anlatdığına göre, kadınları fenâlıkdan korumak için, hangi bilgilerin öğretilmesini istediği anlaşılmıyor.

Nâmûsun ve iffetin pek kıymetli ve pek övünülecek güzel bir

sıfat olduğunu âlim ve câhil herkes bilir. Fekat, çok kimse, bu bilgisine uygun hareket etmez. Dinde reformcunun, köylerdeki nâmûsun fazla olduğu hâlde, nâmûs fikrinin za'îf olduğunu bildirmesi, doğru bir düşünce değildir. Bilgisiz ve şu'ûrsuz olarak yerleşen âdetler ve akîdeler, mukaddes an'aneler hâline geldikden sonra, akla ve bilgiye dayanan düşüncelerden ve teorilerden dahâ kuvvetli olur. Allah korkusunun ve din ve ahlâk gibi kuvvetli temellere dayanan nâmûs ve iffet duygusunun, ilmî esâslardan mahrûm olduğunu kabûl etmek de, büyük bir haksızlıkdır.

40 — *(Kadınların nâmûsunu korumak için haremlikle, selâmlığı ayırmak veyâ aralarına ipek perdeler koymak, çok dayanıksız bir tedbîrdir. Müslimân memleketlerinde, kadınları, renkli ve ipekli kumaşları altında, keskin hayâllerimizle birer Venüs düşünerek, bu hârik-ul'âde heykellerin san'atinden ma'nâlar çıkarır ve bunlarla kalbimizin boşluklarını doldururuz. Garbın psikologları arasında, şarkın güneşli ve çiçekli ufukları kadar, tesettüründeki hayâlî zevklerine imrenenler çokdur.*

Tesettürün, kadın güzelliğini artdırdığı muhakkakdır. Bunun sebebi şudur ki, yakından herşeyin inceliklerini, derinliklerini görürken, uzaklık bu incelikleri ve derinlikleri bize süslü gösterir. Gözlerimiz yakından görmeğe alışdığı şeyleri, uzakdan açıkça görmediği zemân, güzel zan etdiğimiz şeylerin güzelliğini hayâlimiz temâmlar. Bugün, bizim olan ve hiç kıymet vermediğimiz şeyler, elimizden çıkdığı zemân, kıymetli olur. İşte birşey ile aramıza uzaklık, perdeler girince, o şeye olan arzûmuz derecesinde hislerimiz ve te'essürlerimiz canlanır. Sokakda kapalı bir kadınla karşılaşınca, hayâlimiz uyanır. Çarşafın altında, hayâlimizdekini var sanırız. Sosyal hayâtımızı düzeltmek için kadına da lâyık olduğu yeri vermeliyiz. İslâmiyyet, kadının örtünmesini emr etmiş. Fekat, nasıl örtüneceğini bildirmemişdir. Kadının örtünmesinden, ya'nî tesettürden maksad, neslin temiz, iffetli, fuhuş ve kötülükden korunması ise, bunu başka dürlü de elde edebiliriz. Bunun için, Allahü teâlânın insanlara ihsân etdiği aklı ve zekâyı terbiye ederek, nefse hâkim olmalıyız. Böylece nefsi, hayvânî arzûları peşinde koşacak yerde, iyilik isteyecek şekilde temizlemeli ve düzeltmeliyiz. Yüksek bilgili ve terbiye görmüş ve aklı ve düşüncesi iyi işliyen bir kadın, nâmûsu koruyan ma'nevî kuvveti dinde bulmasa bile, kendi aklı ve düşüncesi ile elde edebilir. Sonra, küçük yaşdan erkekle berâber bulunmağa alışınca, büyük yaşda da, zararı olmaz. İffetin, nâmûsun ne olduğunu anlayacak kadar akla ve düşünceye mâlik olan bir kızın, istediği gibi açık gezmesi, istediği yerlere git-

mesi, hiç zararlı olmaz. Fekat, bu değişikliği zemânla yapmak lâzımdır. Müslimân kadınlarına, haydi çarşaflarınızı atınız ve istediğiniz gibi hareket ediniz diyemeyiz. Kurnaz hareket etmeliyiz. Meşrûtiyyeti iyi yerleşdiremediğimizi gördük. Netîce çok acı oldu. Kadın, yaratılışındaki zevkini okşamak için, şimdilik zarîf ve şık giyinsin. Sonra, yavaş yavaş açılması, sıra ile gelir. Hükûmet, şimdilik kadının elbisesine düzen versin. Güzel olmakla beraber, şehveti tahrîk edici yerleri örtsün, çarşaf ve peçe yerine, bir baş örtüsü ile mantoyu kabûl etsin. Sonra iş yavaş yavaş gelişir. Bundan başka, kadınların hava almaları, zevk ve hayâtı duymaları hakkıdır. Meselâ, lokantalarda yemek yimek, gezmek, sinemaları, tiyatroları görmek hakkı olsun. Fekat bunları yapmadan önce, erkeklerin saldırmalarını bir kanûnla yasak etmelidir) diyor.

Cevâb: Dinde reformcuların sözlerine dikkat edilirse, masonların asrlarca evvel hâzırladıkları ve her devrdeki adamlarına söyletdikleri plânlar, programlar olduğu hemen göze çarpar. Bunlar, ittihâdcılar zemânındaki dinde reformcular ağzından ve kalemlerinden de i'lân edilmişdi. Mason Mustafâ Reşîd Pâşayı iş başına getirince, söyletdiler. İngiliz câsûsları, harb malzemesi ve para yardımı ile câhil ittihâdcıları iş başına getirince, bir yandan dinde reformculara söyletdiler. Bir yandan da, yeni mason kanûnları çıkartdılar. İslâmiyyete saldırmağa başladılar. Câhil ittihâdcılar dedik. Çünki, ahmakça harbler açarak, yüzbinlerce müslimân kanının dökülmesine sebeb olan ve zindanlarda ve darağaçlarında sayısız ma'sûmların canına kıyan ittihâdcıların çoğu din câhili idi. Fekat, müslimânlar dinlerini iyi öğrenir ve gençlere öğretirlerse, islâm düşmanlarının bütün plânları, kendi başlarına yıkılacakdır. Allahü teâlâ, İsrâ sûresi, seksenbirinci âyetinde, **(İslâmiyyet gelince, şirk, küfr dayanamaz, gider)** buyurdu. Bu âyet-i kerîme gösteriyor ki, müslimânlar, akla ve islâmiyyete ve devletin kanûnlarına uyarak çalışırsa, kâfirler birşey yapamaz. İslâmiyyete saldıranlar yıkılıp gidecekdir.

Bu reformcu, maksadlı yazılarını gençlere aşılayabilmek için, birçok mühim ve acı hakîkatleri yazmakdan da çekinmemişdir. Evet, bunlar, bir satır zehrli yazı ile milleti aldatabilmek için, şekerli, kaymaklı, bir kitâb dolusu doğru yazı yazmakdan çekinmezler. Müslimânları aldatma plânlarından biri de, zehrlerini şeker kaplıyarak müslimânlara draje gibi yutdurmalarıdır.

İslâm kadınlarının örtünmesi, bunların nâmûslarını korumak için olduğu gibi, bu örtüler, kadınla erkeği birbirinden ayıran ma'nevî sınırlar demekdir. Bu örtülerin sâyesinde, bir erkek, kendi evindeki kadınlardan birine karşı bile, sokakda resmî ve saygılı

davranır. Bu örtüler, erkekle kadın arasına konulan hayâ perdeleridir. Örtünen kadının bir erkek hayâlinde dahâ güzel canlandırılması, kadının şerefini azaltmaz, yükseltir.

Kadında bedî'î güzellikden ziyâde, onda ictimâ'î fâide aramak, ona ictimâ'î hayâtda yer vermek lâzımdır demesi de, doğru değildir. Çünki, kadın, o ictimâ'î yerinde de, süslenmekden ayrılmıyor.

Hayvânî hislere aldanmamak için, nefsi terbiye etmek lâzımdır. Fekat, bu işi, yalnız nefse hâkim olmağa bırakarak, tesettürden vaz geçmek, hiç doğru olamaz. Çünki, tahsîl ve terbiye gören insanlar arasında nefslerine hâkim olamıyanların çok bulunduğu, gazetelerde bile sıksık görülmekdedir. **(Nefse hâkim olmak)** söylemesi kolay, yapması güç olan bir şeydir. Yûsüf aleyhisselâm gibi büyük bir Peygamberin bile, **(Benim nefsim kötü şeyler istemez demiyorum)** buyurduğu, Yûsüf sûresinde bildirilmekdedir. Artık başkalarına ne demek düşer? Nefse hâkim olmak ve bunun mikdârı herkes için değişir. İnsan bunu kendi bile anlayamaz. Hele iffet ve nâmûs dersini dinden değil de, yalnız aklından alan kimseye göre, nâmûsun kıymeti, nâmûslu tanınmak düşüncesinden ileri gitmez. Nâmûsun kıymeti ne kadar bilinirse bilinsin ve akl ve düşünce ne kadar yerinde olursa olsun, insanın yaratılışında bulunan ve herkesi aldatabilen nefs karşısında, akl başarısız kalabilir. Bunun için, dahâ başlangıçda, nefsi kımıldatmamak ve onu tahrîk eden yolları kapamak lâzımdır. Kadının örtünmesi, bu yolları en kesdirme ve en kolay olarak kapayan bir çâredir.

Kızların oğlanlarla bir arada yetişmesinin ve bu alışkanlığın, ileride iffet ve nâmûslarını korumağa yarıyacağını düşünmek de doğru değildir. Gençlerin karışık hayâta alışmaları, bunun kötü netîcelerini de gâyet tabî'î görmek tehlükesine sebeb olur. Kadınların erkekler arasında açılması, kadın-erkek arasındaki yaklaşma duygusunu gösteren tabî'î bir hâldir. Bunu red eden yalancı ve gâfil sözlere, değil bir müslimân, hiçbir erkek inanmaz. Kadınların kollarını, omuzlarını, gerdanlarını, baldırlarını erkeklere açdığı, plâjlarda, birlikde eğlendikleri yerlerde, erkekler onlara bakmaz mı olmuşdur? Kadınlar kollarının, gerdanlarının, baldırlarının açılmasına alışıldığını görünce, göğüslerini, sırtlarını, omuzlarını da açmağa, mini etek kullanmağa başladılar. Sonunun neye varacağı anlaşılamayan bu açılmalar, kadınlara mahsûs bir ihtiyâcı göstermekdedir. Demek ki, kadınlar, açılmalarına alışınca, dahâ çok açılmakdadırlar. Eski açıklıkları gayr-i tabî'î görülmekdedir. Kadınlarda açılmanın böyle yayılması, örtünmek sıkıntısından kurtulmak, havalanmak gibi öne sürülen sebeblerden başka mak-

sadlarla yapıldığını göstermekdedir. İster birdenbire olsun, ister yavaş yavaş olsun, bu açıklıklar, ahlâk bozukluğuna doğru atılmış adımlardır. Hattâ, erkekleri yabancı kadınlarla zevklenmenin kıyısından köşesinden istifâdelendiren bu açıklıkların, kendileri de tam sefâhetdir. Kadınların yabancı erkeklere açılmasının ve sosyete hayâtı yaşamalarının fuhşa, ahlâksızlığa, ev bark yıkmağa, âile fâci'a ve ölümlerine yol açdığını gösteren misâller çokdur.

İslâmiyyet, kadınla, kızla konuşmayınız, eğlenmeyiniz, papaslar gibi kadınsız yaşayınız demiyor. İslâmiyyet, komşunun karısını, kızını başdan çıkarmayınız, onların hayâ perdelerini parçalamayınız, âile yuvalarını yıkmayınız, istediğiniz kızı alınız, onunla, evinizde serbestçe, râhatça istediğiniz gibi eğleniniz diyor. Karınızı, kızınızı, yabancı erkeklerin arasına sokup, onların edeblerini, hayâlarını ve istikbâllerini bozmayınız! Kendinizin ve başkalarının âile yuvalarını yıkacak taşkınlıklardan sakınınız diyor. Bir kızı mes'ûd etmek için çalışın, kazanın ve genç iken, erken evlenin diyor.

Kadınların yabancı erkekle dans etmeleri ve balolarda, karı kocaların açıkca yer değişdirmeleri, kadınları hayâtda, kolaylığa ve çalışmağa getirmekde olmayıp, âile yuvalarını yıkdığı acı acı görülmekdedir. Kadın-erkek münâsebetlerinin yalnız karı-koca arasında kalmasını istemeyip de karışık ve sınırsız bir temâs vücûde getirmek için yapılan balolar, islâmiyyetdeki nikâh cem'iyyetlerinin yerini almağa başladı. Şu kadar fark var ki, müslimânların nikâhı, belli bir kadınla belli bir erkeğin bir araya geleceğini i'lân etmekde, sosyetenin balosu ise, evli veyâ bekâr birçok kadınla birçok erkeğin gelişi güzel yaklaşacaklarını i'lân etmekdedir. İslâmiyyetde yalnız nikâh ile birleşmek câizdir.

Kadınlara, sosyete hayâtında olduğu gibi, başka erkeklerle de düşüp kalkmak serbestliği verilirse, âilesi erkeklerinin kıskanmasına ve vicdân azâbı çekmesine sebeb olmakla berâber, erkeklerin de, sayısız yabancı kadınlardan zevk almasına yol açacakdır. Bunu kim bilmez, kim anlamaz? İbtidâ'î ve gerici denilen kimseler de, bu zevkı, bu lezzeti pek iyi bildikleri hâlde, öte yandaki vicdân azâbı, kendilerini frenlemekde, durdurmakdadır. Nefslerinin, isteklerine ve lezzetlerine dayanamıyan, irâdesi gevşek kimseler, medeniyyetin terakkîsi, ilericilik gibi yalan ismlerle, vicdânların bu frenini koparmış, kendilerine pek tatlı ve yaldızlı bir sosyete hayâtı kurmuşlardır. Nefslerinin zevkleri peşinde koşanlar, bu hayâtı hızla yaymakdadırlar. Bu hayâta ilericilik diyenler olduğu gibi, tabî'ate uymak şeklinde değerlendirenler de vardır. Hâlbuki islâmiyyet tabî'ate en uygun yaşayış yolunu göstermekdedir. İslâ-

miyyet, en tabî'î bir din olmakla berâber, insan tabî'atinin fazîletden ayrıldığı yerlerde, o da tabî'atden ayrılır. Fazîlet tarafını tutar. Medenî haklar denilsin, tabî'ate dönülsün, nasıl övülürse övülsün, bu akıntının en açık sebebi ve sürükleyen kuvveti, şehvet ve zevkdir. Sosyete adamları, karşılıklı zevklerini düşünmeyip, kadınlara hak ve hürriyyet vermek niyyetinde olsalardı, kadınların karşılıklı değişdirilmesini isteyemezlerdi. Bunun içindir ki feministler, birisinin karısından, kızından istifâde edemiyeceğini anlayınca kendi kadınlarının, kızlarının, onunla görüşmesine değil, görünmesine de yanaşmazlar. İyi anlaşılıyor ki, balo ve gece kulüplerinde, kadınlarını, kızlarını başka erkeklere peşkeş çekenler, kendi zevkleri için veyâ mal, mevkı' elde etmek için, kadınlarını fedâ eden kimselerdir. Kadınlara hak tanınmasını, onlara hürriyyet verilmesini, kadınlardan dahâ çok isteyen erkeklere dikkat edilirse, bunlar, sokaklara taşan ve salonlarda kaynaşan kokulu, yumuşak kadın dalgaları arasına dalmağı ve başkalarının kadınlarından kolaylıkla zevk almağı arayan kimselerdir. Bu zevâllılar, başka erkeklerin de, kendi kadınlarına, kızlarına ve kızkardeşlerine böyle serbestçe saldıracaklarını düşünmezler. Yâhud o zevklerle, lezzetlerle kendilerinden geçerek, bu can sıkıcı zararı unuturlar, veyâhud zevklerine, şehvetlerine karşı, onları fedâ etmekden de çekinmezler.

Sosyete hayâtında kazancı çok ve zararı az olanlar, yakınları arasında yüzüne bakılabilecek genç kadın bulunmayan erkeklerdir. İşte erkeklerin, kadınlara hürriyyet verilmesini istemeleri sebeblerinin başında, böyle aldatıcı ve egoist sebebler bulunmakdadır. Bu konuda biraz aşırı yazdığımızı söyliyenler bulunacakdır. Fekat, işin doğrusu budur. Çünki, müslimân memleketinde yetişen kadınlara bu fikr, erkeklerin ilmde ve fende ilerlediklerine imrenmek yolu ile gelmemişdir. İlmde ve teknikde yüksek bir yeri olan afîf erkeklerin kadınlarında, böyle bir hürriyyet arzûsu görülmemişdir. Eğer erkekler, eğlence ve sefâhat hayâtına dökülmeselerdi, kadınlardan da, böyle hürriyyet isteyen görülmeyecekdi. Kadınların avukatlığını yapan erkekler de bulunmayacakdı.

Kadınlara böyle bir hürriyyet verilmesini isteyen erkekler, (Gayr-i meşrû' bir şey istemiyoruz ki...) diyorlar. Meşrû' olarak ne istedikleri kendilerine sorulunca, cevâb veremiyorlar. (Kadınları esâretden kurtaracağız) deyip geçiyorlar. **(Nisâ)** sûresinin otuzüçüncü âyetinde meâlen, **(Erkekler, kadınları terbiye edici ve onlara iş vericidir. Allahü teâlâ, erkekleri kadınlardan üstün yaratmışdır)** buyuruldu. Dinde reformcular, kadınları, bu âyet-i kerîmede bildirilen yerlerinden kurtaracaklarmış! Bunun neresi meşrû'dur. İslâ-

miyyetin erkekleri kadınlardan üstün tutmasında birçok sebeb ve fâide vardır. Bu üstünlük âile hayâtının düzgün olması için de lâzım ve zarûrîdir. (Âile içinde kadın ile erkeğin hakkı eşid olmalı. Hayât müşterekdir) sözü de kıymetsizdir. **(Enbiyâ)** sûresi yirmiikinci âyetinde meâlen, **(Allahdan başka bir ilâh, bir tanrı dahâ bulunsaydı, âlemdeki nizâm bozulur, karma karışık olurdu)** buyuruldu. Bu âyet-i kerîmedeki kuvvetli mantığa dayanarak düşünenlere göre, âile içinde, derece derece herkesin ayrı bir hakkı ve değeri, şerefi lâzımdır ve âile arasında bir baş bulunmasına zarûret vardır. Millete bütün hakların verildiği bildirilen cumhûriyyet idâresinde bile bir devlet başkanı, ya'nî cumhûrreîsi vardır. Demek ki, devlet idâresinde olduğu gibi, her toplulukda ve her biri topluluk olan âile hayâtında, son sözün herhâlde bir yere bağlanması lâzımdır.

Sözlerini haklı ve meşrû' göstermek için, (Kadınlara ilmde ve fende istiklâl vereceğiz) gibi savunanlar da oluyor. Bu istiklâl, bu hürriyyet, kadınları erkeklerin kontrolünden kurtaracağız demek olduğundan, yukarıdaki âyet-i kerîmeyi değişdireceğiz demekdir. Çünki, kadınların erkeklerin kontrolü altında bulunmasına ve onlardan iznsiz istedikleri yerlere gidememelerine (esâret) diyorlar. Esâretden kurtulmağı, iş güç altında ezilen Anadolunun kadınları istemiyorlar da, sosyetenin serbest kadınları istiyor! (Kadınlar ilm ve san'at hürriyyeti sâyesinde, erkekler gibi çalışarak, erkeklerin ellerine bakmakdan kurtulmalıdır) diyorlar. Erkekler, evlerine getirdiği ekmeği kadınların başına mı kakıyorlar ki, bu sığıntı ve aşağı hayâtdan kadınları kurtaracaklar? Hâlbuki, bu ilerici kadınlar, evlerinde gördükleri işleri, erkeklerinin başına kakmakdadırlar. Hattâ, erkeklere yüklemek yolundadırlar. Dikkat edilirse, müslimân erkekleri, kadınlarından dahâ çok merhamete muhtâç hâldedirler. Çünki, para kazanmak, evin ihtiyâçlarını bulup getirmek yükü erkeğin omuzlarındadır. (Hayât müşterekdir) diyerek, bu ağır yükü kadınlara da yüklemeğe kalkışmak, (başınızın çâresine bakınız!) diyerek erkeklerin kadınları himâyelerinden silkip atması demek olup, kadınların zararına bir düşüncedir.

(Hayât müşterekdir) sözü, dinde reformcuların savunduğu gibi, erkeklerin yüklendiği kazanma yüküne kadınların yardım etmesi ise, bu yardımı evin içinde de yapabilirler. Orta hâlli sosyete âilelerin çoğunun evinde hizmetçiler bulunur. Erkekler gibi, kadınların elbisesi de terzilere dikdirilir. Şuna dahâ çok şaşılır ki, hürriyyete kavuşmuş olan sosyete kadınlarının evlerinde yemek pişirmek, çocuklara bakmak ve hemen bütün işler hizmetçilere yapdırılıyor. Böylece, kadının kazancı kendi süsü, boya, koku ve

berber masrafları ile hizmetçinin ücretini karşılayamaz bile. Geçim yükü, yine yalnız erkeğin sırtında kalmakdadır.

Geçim yüküne ortak olan kadınlardan, yüzüne bakılamıyacak kadar çirkin olanların ev dışında ne kadar düşkün ve üzücü hâl aldıkları her tarafda görülmekdedir. Güzelliğine güvenen ve güzel olmağa çalışan kızların güzelliği de yaşlandıkça azalıyor. Hele pudra, ruj, boya kullanan kadınların derileri aşınarak dahâ çabuk çirkinleşiyorlar. Boya kullanmadığı gün, yüzleri işkembe gibi buruşuk, iğrenç oluyor. Bunun için, her sabâh kalkınca, sâatlerce ayna karşısında, tuvalet, makyaj yapmak zorunda kalıyorlar. Bir kış sabâhı, alaca karanlıkda tramvayda giderken, Bâyezîd meydânında bir çöpçü kadının kar süpürdüğünü görünce, yüreğimiz sızladı. Bu müslimân ninenin, sıcak odasında yatmasını veyâ okumasını, yâhud çocuklarının ihtiyâçlarını hâzırlamasını arzûladık. Çünki, islâmiyyet, kadınların bütün ihtiyâçlarını kocasına yüklemişdir. Kocası yoksa, yakın akrabâsı verecekdir. Kimsesi yoksa, Beyt-ül-mâl, ya'nî devlet bakacakdır. Kadının her ihtiyâcı ayağına gelecekdir. Kadınların çoklarının, hayâtlarından şikâyetlerini, inlemelerini çok işitdik.

İş yerlerinde çalışan çirkin kadınların, düşkün, acı hâllerini inkâr edemeyen reformcular, bunu da savunmağa kalkışarak, mağazalarda, satış yerlerinde güzel kadınlar bulundurulursa, satılacak mallar arasında, belki dahâ çok, onların güzelliklerine müşteri çıkanlar bulunur. Böylece işler aksar diyorlar. Hürriyyetine kavuşarak, erkekler arasında çalışan kadınlardan güzel olmayanların düşkünlüğü ve kendini güzelleşdirmek için her sâbah ayna karşısında uğraşanların bitkinliği bir yana, geri kalanlarında, bulunduğu farz edilen, dahâ doğrusu hiç bulunmadığı hâlde, kraldan ziyâde kralcı erkekler tarafından var diye savunulan bu hürriyyetin ve istiklâlin doğru ma'nâsı, kadınların, âile teşkîl etmek, evlâd yetişdirmek, evini düzenlemek gibi meziyyetlerden ve tabî'î kâbiliyyetlerinden uzaklaşarak, erkeklerin sert, sıkıntılı hayâtına karışmaları, kocaya varmak ihtiyâcından kurtularak, bekâr erkekler gibi, yâhud evindeki zevcesine bağlı olmıyan ahlâk düşkünleri gibi olmaları demekdir. Âile hayâtını yıkan bu dağınık hayât, önce Avrupa mukallidi erkeklerde başlamış, bu uçuruma sonra kadınlar da sürüklenmişdir. Zevallı gençlik, nerelere sürükleniyor. Sosyete hayâtında âdet hâline getirilen, kadınlara karşı saygı ve nezâket, hep gösteriş olup, onların düşkünlüğünü, acınacak hâllerini örtmek için yapılmakdadır. Bugün Avrupada, nikâhlı, nikâhsız kadından ucuz bir şey yokdur. Müslimânlıkdan uzaklaşan sosyete kadınları da, bu hâle sürüklenmekdedirler. Nikâhsız olanların

çokluğu meydândadır. Şark edebiyyâtında, şi'rlerde şehvânî düşüncelerin yayılmış olması, şarkda fuhş ve sefâhet hayâtının yok denecek kadar az olmasındandır. Şarklı bir şâ'ir, dilberin söz verdiği bûseyi gazeline kıymet vermek için yazmak ister. Çünki, bu görülmemiş birşey gibidir. Hâlbuki, Avrupada, bunlar caddelerde yapılır da, aldırış eden olmaz. Dul kadınlar dahâ ucuzdur. Bugün Avrupada ve sosyetenin, kadın hürriyyetinin yayıldığı islâm memleketlerinde, erkekler kolay evleniyor. Kadınların koca bulması ise, çok güç oluyor. Erkekler nazlı olup, kadında güzellik veyâ para arıyor. Kadın ise, erkeğin izdivâç talebini kabûl etmekdedir. Ev kurmak için kadınların çekdiği bu güçlüklere karşılık olarak, bir veyâ birkaç gecelik eş arıyan gençlerden, pek kolaylık görüyorlar.

Müslimân memleketlerinde vakti geçmiş ve kocasız kalmış kız bulunamaz. Erkeklerle kadınlar birbirine taksîm olunmuş ve artan kadınlar da, islâmiyyetdeki, **(teaddüd-i zevcât)** ni'meti sâyesinde, bir ev hanımı olmuşdur. Hâlbuki, Avrupada, artan kızlar, nikâhsız, gayr-i meşrû' erkeklerden kazandıkları paraları birikdirerek, nikâhlı zevc ararlar.

Avrupada ve sosyete hayâtı bulunan yerlerde aşk denilen şey yokdur. Çünki, her tarafa kadınlar, kızlar serpilmişdir. Hâlbuki islâm memleketlerinde, bir erkek, kırk yılda bir güzel kadın görür. Bu nâdir tesâdüfle, ona âşık olur. Dahâ güzelini ona göstermemek için, aşkın gözüne çekdiği perde ile etrafdaki tesettür perdesi bir araya gelir. Hattâ, ikinci perdenin, değil başkasını, yine o kadını bile bir dahâ göstermemesi yüzünden aşk ateşi körüklenir. Şu hâl, islâm memleketlerinde, kadının çok kıymetli ve ehemmiyyetli olduğunu göstermekdedir. Kadını, ma'şûkalık makâmından uzaklaşdıran sosyete hayâtında, kadınların ne kıymeti olabilir?

Sosyete kadınlarının acınacak hâlini (madame le Lara Mardirous) adında, Fransanın büyük bir şâ'ir kadınından dinleyelim. Bunları Cenâb Şihâbüddîn beğ (Evrâk-ı eyyâm) adındaki mecmû'asında terceme etmişdir.

(Kadınlarınıza söyleyiniz! Se'âdetlerinin kıymetini bilsinler! Kapalı yaşamağa alışsınlar! Kapalı yaşamak, onları öyle sıkıntılardan korur ki... Ah, şu omuzumda hıçkırarak ağlamış kızların adedini bilseler. Kulaklarım, sevilmiş kızların çok fecî' ve kalbleri yakan şikâyetleri ile dolu. Evet, ışıklar ve çiçeklerle dolu bir baloya girebilmek, çok tatlı gibi görünür. Fekat, sevdiği zevci ile oraya gelen kadının kalbini kemiren kıskançlığı, ne çok elem verici bir yılandır? Bunu düşünebilir misiniz? Balo, tiyatro, bütün buluşma yerleri, zevcesine bağlı olan bir erkek, yâhud kocasını seven bir

kadın için **(Seint office)**'in bir azâb hücresi, bir Cehennemdir. Bunları zevcelerinize, hemşîrelerinize iyice anlatınız!)

(Kadınların yükselmesi, erkeklerin yükselmesi için de lâzımdır. Çünki, iki kanadından biri çalışmıyan millet, ilerliyemez. Ancak kadınları ile birlikde yükselebilir) gibi ağızlarda sakız gibi çiğnenen bir söz var. Böyle karışık ve örtülü sözler maksadlarını açıkça söyleyemiyenlerin, yardımcı kelimeler altında bildirmeğe kalkışmalarını göstermekdedir. Kadınların ilerlemesi demek, onların câhil bırakılmaması, ahlâklarına, terbiyelerine ehemmiyyet verilmesi demekdir. Kadınların inceliklerine uygun, ince san'atları onlara yapdırmağa islâmiyyet birşey demez. Müslimân kadınlarının, erkeklerin yapamıyacağı ince işleri harbde de, sulh zemânında da yapmaları ve bunları kadınlardan öğrenmeleri câizdir. Fekat, yine yabancı erkeklerin arasında bulunmamaları lâzımdır.

Müslimân Türkleri, memleketimize, vatanımıza bağlayan en kuvvetli şey, âile içindeki dînî ve an'anevî temiz hayâtımızdır. Bu hayâtı, ya'nî harem ve selâmlık hayâtımızı mukaddes vazîfe bilenlerimiz, en hassâs bir damarla memlekete bağlı bulunurlar.

Kadınların erkekler arasında çalışmasını savunmakda, dinde reformcuların kuvvetli bir silâhı da, maddî istifâde, ekonomik kazançdır. Meselâ: Bir dükkân açarsınız. Kasaya veyâ tezgâha güzel bir kız korsunuz. Dükkânın gözlere dağıtdığı şehvânî hediyyelerle müşteriler çoğalır diyorlar. Hâlbuki, böyle açık kadınların bulunduğu dükkânlara ve içki satılan dükkânlara müslimân müşteriler gelmez. Harâm vâsıtalarla olan kazançlar da, habîs olur, bereketsiz olur. Sonu dünyâda da, âhıretde de zarar ve ziyân olur.

(**Çok mühim ihtâr:** Kadınların, kızların, yabancı erkeklere çıplak görünmesi, erkeklerin de bunlara bakması harâmdır, büyük günâhdır. Harâm vâsıtası ile dünyâ malı kazanmak müslimâna yakışmaz. Böyle kazanılan malların fâidesi ve bereketi olmaz. Harâma ehemmiyyet vermiyen, kâfir olur.)

Müslimân olduğunu söyliyen bir kimsenin, yapacağı bir işin, ahkâm-ı islâmiyyeye uygun olup olmadığını bilmesi lâzımdır. Bilmiyorsa, bir ehl-i sünnet âliminden sorarak veyâ bu âlimlerin kitâblarından okuyarak öğrenmesi lâzımdır. İş, ahkâm-ı islâmiyyeye uygun değil ise, günâh veyâ küfrden kurtulamaz. Her gün hakîkî tevbe etmesi lâzımdır. Tevbe edilen günâh ve küfr, muhakkak afv olur. Tevbe etmezse, dünyâda ve Cehennemde, azâbını, ya'nî cezâsını çeker. Bu cezâlar, kitâbımızın muhtelif yerlerinde yazılıdır.

Erkeklerin ve kadınların nemâzda ve her yerde örtmesi lâzım o-

lan yerlerine **(Avret mahalli)** denir. İslâmiyyetde avret mahalli yokdur diyen kâfir olur. İcmâ' ile, ya'nî dört mezhebde de avret olan bir yerini örtmeğe ve başkalarının böyle avret mahalline bakmamağa ehemmiyyet vermiyen, ya'nî azâbından korkmıyan kâfir olur. Sporcuların avret mahallerini açması ve maçları seyr etmeye gitmek böyledir. Erkeklerin diz ile kasıkları arası, Hanbelî mezhebinde avret değil ise de, diğer mezheblerde, avret olup, açması büyük günâhdır. (Ben müslimânım) diyen kimsenin, îmânın ve islâmın şartlarını ve dört mezhebin icmâ'ı, ya'nî sözbirliği ile bildirdiği farzları ve harâmları öğrenmesi ve ehemmiyyet vermesi lâzımdır. Bilmemek özr değildir. Ya'nî, bilip de, inanmamak gibidir. Kadınların yüzlerinden ve ellerinden başka yerleri, dört mezhebde de avretdir. Kadınların avret yerini açmaları ve erkekler yanında şarkı söylemeleri ve mevlid okumaları harâmdır. İcmâ' ile olmayan, ya'nî diğer üç mezhebden birine göre avret olmayan bir yerini, ehemmiyyet vermiyerek açan kâfir olmaz ise de, büyük günâh olur. Erkeklerin diz ile kasık arasını, ya'nî uyluğunu açmaları da böyledir. Bilmediğini öğrenmesi farzdır. Öğrenince, hemen tevbe etmeli ve örtmelidir.

Aşağıdaki hadîs-i şerîfler, ibni Hacer-i Mekkî hazretlerinin **(Zevâcir)** kitâbından alınmışdır. Bu kitâb 1356 [m. 1937] senesinde Mısrda basılmışdır. İki cüz' bir aradadır. İbni Hacer-i Mekkî hazretleri Şâfi'î fıkh âlimlerinden idi. 899 [m. 1494] da tevellüd, 974 [m. 1567] de Mekke-i mükerremede vefât etmişdir.

Bir hadîs-i şerîfde, **(Uyluğunuzu göstermeyiniz ve ölünün ve dirinin uyluğuna bakmayınız)** buyuruldu.

Bir hadîs-i şerîfde, **(Avret yerini başkasına gösterene, Allahü teâlâ şiddetli azâb yapacakdır)** buyuruldu.

Bir hadîs-i şerîfde, **(Avret yerini açmak büyük günâhdır)** buyuruldu.

Bir hadîs-i şerîfde, **(Üç kişi Cennete hiç girmeyecekdir: Birincisi deyyûs, ya'nî karısının, kızının başka erkeklerle düşüp kalkmasına göz yuman kimse. İkincisi, kendisini erkeklere benzeten kadınlar. Üçüncüsü, içki içmeğe devâm edenler)** buyuruldu. Kadınların kendilerini erkeklere benzetmesi demek, onlar gibi caket, pantalon giyinmesi, başlarını onlar gibi traş etmesi olup, büyük günâhlardandır.

Bir hadîs-i şerîfde, **(İki kişi vardır ki, Cehenneme gireceklerdir: Birincisi, yanlarında kırbaçlar, coplar taşıyıp insanları haksız olarak dövenlerdir. İkincisi, erkeklere kendilerini çıplak gösteren ve ince, altındaki deri görünen elbise ile erkekler yanına giden kadınlardır. Bunlar, kötü iş için erkeklerin yanına giderler)** buyuruldu.

Ebû Dâvüd, hazret-i Âişeden "radıyallahü anhâ" bildiriyor ki,

kızkardeşi Esmâ, Resûlullahın yanına geldi. Arkasında ince elbise vardı. Derisinin rengi belli oluyordu. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", baldızına bakmadı. Mubârek yüzünü çevirdi ve **(Yâ Esmâ! Bir kız, nemâz kılacak yaşa geldiği zemân, onun, yüzünden ve iki ellerinden başka yerlerini erkeklere göstermemesi lâzımdır)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîfden anlaşılıyor ki, kadınların yabancı erkekler yanına ve sokağa başı açık çıkmaları büyük günâhdır. İmâm-ı Zehebî buyuruyor ki; erkeklere zînetini gösteren kadınlara, meselâ altın, inci gibi şeyleri örtüsünün üstüne takan, koku süren, renkli ve ipek kumaş örtünmüş olan, kol ağızları geniş olup kolları görünen ve bunlar gibi kendilerini erkeklere gösteren kadınlara Allahü teâlâ dünyâda ve âhıretde azâb edecekdir. Bu kötülükler, kadınlarda çok olduğu için, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" **(Mi'rac gecesi Cehennemi gördüm. Cehennemdekilerin çoğunun kadın olduğunu gördüm)** buyurdu.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Allahü teâlâya ve âhıret gününe inanan, hamâma peştemal ile örtülü girsin! Allahü teâlâya ve âhıret gününe inanan kimse, zevcesini hamâma göndermesin!)**

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Îrân memleketi, müslimânların eline geçecekdir. Orada, hamâm denilen binâlar vardır. Erkekler, hamâma peştemal ile örtülü olarak girsinler ve oraya zevcelerini, yalnız tedâvî için ve hayzdan, nifâsdan temizlenmek için göndersinler!)**

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Allahü teâlâya ve âhıret gününe inanan bir kimse, yabancı bir kadınla bir odada yalnız kalmasın!).**

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Ümmetimin erkeklerinin âhır zemânda hamâma gitmesi harâm olur. Çünki, hamâmlarda avret yerleri açık olanlar bulunur. Avret yerini açana ve başkasının avret yerine bakana, Allah la'net eylesin!).**

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki: **(Erkeklerin dizleri ile göbekleri arası avretdir.)**

Bir hadîs-i şerîfde, **(Zinâ eden kimse, puta tapan kimse gibidir)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, zinânın büyük günâh olduğunu göstermekdedir.

Bir hadîs-i şerîfde, **(Şerâb içmeğe devâm eden bir müslimân öldüğü zemân, Allahü teâlâ onu puta tapan kâfir gibi cezâlandırır)** buyuruldu. Zinânın şerâb içmekden dahâ kötü, dahâ günâh olduğu muhakkakdır.

Bir hadîs-i şerîfde, **(Bu ümmetin hayrlı olması, aralarında zinâ yayılıncaya kadar devâm edecekdir. Zinâ aralarında yayılınca, Allahü teâlâ hepsine azâb eder)** buyuruldu.

(Aralarında zinâ ve ribâ yayılan bir memleketde bulunanlara Allahü teâlânın azâbı halâl oldu) buyuruldu. Ribâ, fâiz almak ve fâiz vermek demekdir.

Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”Eshâbına sorarak, **(Zinâyı nasıl bilirsiniz?)** buyurdu. Yâ Resûlallah! Allahü teâlâ ve Onun Resûlü zinâyı harâm etmişdir. Kıyâmete kadar harâmdır dediler. **(Bir kimse, komşusunun kadını ile zinâ ederse, yabancı on kadınla zinâ etmekden dahâ çok azâb çeker)** buyurdu.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Cennet, deyyûsa harâmdır).** Deyyûs, zevcesinin [ve kızının] zinâ yapdığını bilip, susan ve kızmayan kimsedir.

Bir hadîs-i şerîfde, **(Yabancı kadına şehvetle elini süren kimsenin kıyâmet günü eli boynuna bağlanacakdır. Onu öperse, dudakları Cehennem ateşinde yanacakdır)** buyuruldu.

Yabancı bir kızla zinâ etmek büyük bir günâhdır. Evli kadınla yapmak, dahâ büyük günâhdır. Mahrem akrabâsı ile zinâ yapmak hepsinden büyük günâhdır. Dul kadının zinâ yapması, kızın yapmasından dahâ büyük günâhdır. Yaşlı adamın yapması, gençlerin yapmasından dahâ büyük günâhdır. Âlimin zinâsı, câhilin zinâsından dahâ büyük günâhdır.

Başı, kolları açık ba’zı kadınların kendilerini haklı göstermek için, (Allah kalbe bakar, kalbi bozuk olanları Cehennemde yakacakdır. Başı, kolu açmak, kalbin bozuk olduğunu göstermez) gibi sözleri, tesettüre ehemmiyyet vermemeği göstermekdedir. Kalbin temizlenmesi için, ahkâm-ı islâmiyyeye uymak lâzım olduğu her kitâbda yazılıdır. Başı, kolu açık olan kızların (Allah kalbe bakar, bizim kalbimiz temizdir) demeleri, doğru değildir. Açıklık, kalbin temiz olmadığına alâmetdir.

Kadınların açılmalarının zararlı olduğunu uzun yazmamız, vatandaşlarımızın dünyâ ve âhıret sıkıntılarına düşmelerini istemediğimiz içindir. Onlara olan iyilik ve hizmet duygumuzdan ileri gelmekdedir. Yoksa, açık gezen kadınları ve erkekleri ve sosyete hanımlarını, aşağı, kötü, kendisini ise nâmûslu, iyi bilmek, müslimânlık değildir. Her müslimânın, açık gezenleri, içki içenleri, sosyete hayâtı yaşıyanları görünce, onlara acımaları, imkân bulursa, tatlı sözle ve kitâba, kanûna uygun yazı ile nasîhat vermeleri, hiç olmazsa, zararlı yoldan kurtulmaları için düâ etmeleri lâzımdır. Günâh işliyeni görünce, kendi günâhlarımızı hâtırlamalıyız! Kusûrlarımız, günâhlarımız afv edilmezse, başımıza gelecek azâbları düşünmeliyiz. Başkalarını ayblamak, kötülemek, gıybet etmek harâmdır. Onların günâhlarından dahâ büyük günâh işlemiş oluruz. Allahü teâlâ sabr edenleri ve iyilik edenleri sever. İnsanlara hiz-

met edenleri, nasîhat verenleri, tatlı dilli, güler yüzlü olanları, iyi iş yapanlara yardım edenleri sever. Kendini beğenenleri sevmez. Allahü teâlânın sevdiği güzel işleri yapmalıyız! Güzel huylu olmalıyız. Suçlulara sert davranmak, can yakmak, hükûmetin vazîfesidir. Müslimân dili ile, eli ile kimseyi incitmez. Başkasını incitmek günâhdır ve fitne çıkmasına sebeb olur. Fitne çıkmasına sebeb olmak ise, ayrıca dahâ büyük günâh olur. Müslimân, günâh işlemez. Hükûmete, kanûnlara karşı gelmez. Suç işlemez. Herkesin sevgisini, saygısını kazanan şerefli bir insandır.

Hanefî âlimlerinin büyüklerinden Hayreddîn Remlî "rahmetullahi teâlâ aleyh", **(Fetâvâyı hayriyye)**nin nafaka bâbında diyor ki, (Erkeğin zevcesini mülkü olan veyâ kirâladığı müstakil bir evde oturtması vâcibdir. Zevcesine nafaka vermiyen erkek habs olunur. Evin sâlih komşular arasında bulunması lâzımdır. Bu komşular, bu kadının din ve dünyâ işlerine yardım ederler. Zevcin zulm yapmasına mâni' olurlar. Evin mutbahı, halâsı, hamamı, odaları olacakdır. Bu evde, zevcesinin istemediği kimse bulunmaz. Zevc kaçıp gayb olur, nafaka vermezse, zevce nafaka bağlaması için mahkemeye mürâceat eder. Zevcinden ayrılmasını isteyemez. Hâkim âdete uygun nafaka bedeli tâyin edip, zevcenin bu parayı zengin akrabâsından ödünç almasını söyler. Onlara da, bu kadına ödünç vermelerini emr eder. Ödünç vermiyeni habs eder. Zevci buldurup buna ödetir. Zevci büyük günâha girdiği için, ta'zîr cezâsı da verilir. Zevcinin nafaka vermiyeceğinden korkan kadın, mahkemeye gidip, zevcinin kefîl göstermesini isterse, hâkim, kefîl göstermesini emr eder. Zevc kaçmaz, fekat nafakayı getirmezse, hâkim, nafakanın, ya'nî yiyecek, giyecek ve kirânın mikdârını ta'yîn edip, bu parayı her ay zevcesine verdirir. Zekât vermesi lâzım olan nisâba mâlik kimsenin, zevcesine zengin nafakası vermesi lâzımdır.

Kadın zevcinin kaçdığını ve nafaka bırakmadığını iki şâhid ile isbât ederse, şâfi'î hâkim, nikâhlarını fesh eder. Dul kadın, iddet zemânı temâm olunca, hanefî mezhebine göre de, başka erkekle evlenebilir. Zevc, sonra gelip, nafaka bırakdığını isbât ederse, kabûl edilmez. Nâşize [âsi] olan veyâ boşanıldığı kendisine bildirilen kadına nafaka verilmez). Fekat, zevcesini boşayarak, evini, barkını, se'âdetini yıkmak, kolay bir şey değildir. Nikâh kısmında diyor ki, (Baba, yetişkin kızını, ondan izn almadan, birine verse kız bunu haber alınca kabûl etmez ise, nikâh sahîh olmaz. Kız, işitdiğim zemân red etmişdim dese, inanılır). Yukarıdaki yazı, islâm kadınının, erkek elinde oyuncak olmadığını, kadın haklarının devletin garantisinde olduğunu göstermekdedir.

41 — *(Kadın, erkeğin istediği gibi kullanacağı, istemediği zemân def' edeceği bir mahlûk değildir. İnsanın dünyâda ve âhıretde mes'ûd olmasını isteyen cenâb-ı Hakkın irâdesine göre, izdivâcı bir kâide altına almalıyız. Avrupalılar, bir zevceden başkasını yasak etdi ise de, çoğunun gayrimeşrû' birkaç zevcesi ve metresleri vardır)* diyor.

Cevâb: Poli-gami ya'nî çok evlenmek, Avrupalıların ve ilerici, ya'nî taklîdcilerin müslimânlara saldırdığı sebeblerden biridir. Hâlbuki, müslimânlar dörde kadar kadın alırken, Avrupalılar sayısız kadın ve metreslerle düşüp kalkıyorlar. Dörde kadar evlenebilmek için, islâmiyyet şartlar koymuşdur. Bu şartları herkes yerine getiremez. Bunun içindir ki, müslimân erkeklerin birden fazla evlenmesi sınırlıdır ve az kimselere nasîb olmakdadır. Zâten, birden fazla evlenmek, bir emr değil, şartlara bağlı bir izndir. Birden fazla evlenmek yasak olan yerlerde, fuhşun, zinânın çoğaldığı görülmekdedir.

Dinde reformcuların çok evlenmeği kötülemek için ileri sürdükleri biricik sebeb, bunun kadınlar üzerinde nâhoş te'sîr bırakmasıdır. Çok evlenmenin, nüfûsun artmasına yardım edeceğini onlar da söylüyor. Bu artışın sıcak memleketlere mahsûs olması sözü ve aklı, zekâsı işleyenlerde şehvânî kuvvetlerin azalması iddi'âsı, müşâhedeye ve mantığa sığmayan düşüncelerdir. Hattâ, medenî denilen soğuk memleketlerde, kadın haklarının tanınması, kadına hürriyyet verilmesi için yükselen seslerin, propagandaların sebebi incelenince, kadınlara karşı olan şehvânî arzûlar, maske altından meydâna çıkmakdadır.

Bizdeki Avrupa taklîdcilerinin de, bu konuda, şehvânî arzûların peşinde koşdukları meydânda ise de, bunların asl hedefi, başlıca gâyeleri, islâmiyyete saldırmak olduğu, her sözlerinden anlaşılmakdadır. Kadınlara hak verilmesi veyâ şehvânî, hayvânî arzûların serbest bırakılması, ikinci plânda kalmakda, bütün kuvvetleri ile, islâmiyyete mahsûs olan hükmlere, hattâ iznlere saldırarak, islâmiyyeti yok etmeğe, bunun yerine Avrupalıların ahlâksızlıklarını, hıristiyanlığı getirmeğe uğraşdıkları görülmekdedir. Milliyyetçi, türkçü perdesi arkasında çalışan çok sinsi ve usta bir dinde reformcu olan Ziyâ Gökalp, **(Din ve İlm)** adındaki manzûmesinde, bakınız nasıl zehr kusmakdadır:

Kadın temâm olmadıkça, eksik kalır bu hayât!
Âilenin adle uygun olmak için binâsı,
Nikâh, talâk, mîrâs, bu üç işde gerek müsâvât!
Bir kız, irsde yarım erkek, izdivâcda dörtdebir,
Bulundukca, ne âile, ne memleket yükselir.

Başka yazılarında, Kur'ân-ı kerîme, nemâza saldırdığı gibi, bu şi'rinde, kadın hakları perdesi altında, İslâmiyyeti lekelemeğe kalkışıyor. Kadınla erkeğin eşit olmasında direnen ilericiler, Allahü teâlânın yapdığı anatomik ve fizyolojik eşitsizliği de düzeltseler ya! Bir horoz, sekiz-on tavuğu idâre eder. Fekat bir tavuk sürüsü içinde iki horoz bir arada bulunamaz. Hayvânâtın hemen hepsinde de böyledir. Koyun yetişdirmekle geçinen insanlar, sürünün içinde birkaç koç bulundurarak, fazlasını keser veyâ satarlar.

Kadın ile erkek arasında her bakımdan müsâvât yokdur. Kadın, yalnız erkeği kendine çekecek kuvveti ile te'sîr edebilir. Birçok işlerde, hep erkekden aşağıdadır. Dünyânın her yerinde, kadın süslenmek ister. Ne kadar muhterem olsalar, kıymetli bir eşyâ gibi, başkalarına âid olmak durumundadırlar. Güzel görünmek arzûsunu hiçbir şeye fedâ edemeyen kadınlar, kendilerini erkeklerin ve erkekler arasında da seçilmiş olanların mükâfâtı gibi görürler. Ba'zı memleketlerde kadınlara verilen haklar, ya'nî erkeklerle müsâvî tutulmaları, yaratılışdaki noksanlıklarını gideremez. Erkeğin beyni, kadın beyninden büyük ve dahâ ağır olduğu hâlde, köylerde kadınlar erkek gibi ve onlardan dahâ çok çalışırlar. Fekat bu çalışmaları, onları hâkim ve âmir yapamamışdır. Kur'ân-ı kerîmde, erkeklerin kadınlardan üstün olduğu bildirilmişdir. Allahü teâlâ, erkekleri kadınlardan kuvvetli ve hâkim yaratmışdır. Dünyâya gelecek çocuğun anası ve babası dahâ ziyâde oğlan olmasını isterler. Bu da, erkeğin hayâtda bir dayanak, bir kuvvet ve kadının bir noksanlık olduğunu göstermekdedir. Kadının, ne yaparsa yapsın, bir senede ancak bir çocuğu olur. Erkeğin buradaki fe'aliyyeti hududsuzdur. Bir erkek, bir sene içinde kadınlarının sayısında çocuk babası olabilir. Bu çocukların babası ve anaları da bellidir. Çocuk yetişdirme bakımından bir erkek, âdetâ yüzlerce kadına bedeldir.

Bütün bunlardan başka, dünyâya gelen kız sayısı, oğlandan fazladır. Muhârebelerde de erkekler dahâ çok azalmakdadır. Ba'zan da, erkeklerin evlenmek istememesinden, evlenecek kadın sayısı erkek sayısından binlerce fazla oluyor. Böyle olduğunu gazetelerde sıksık okuyoruz.

Aşağıdaki yazı, 3 Receb-ül-ferd 1393 ve 2 Ağustos 1973 Perşembe târîhli Türkiye gazetesinden alınmışdır:

Amerikada mevcûd yaşama istatistiklerine göre, kadınlar erkeklerden dahâ uzun bir hayât süresine sâhibdirler.

İstatistikler, kadın sayısının erkek sayısını iki milyon geçdiğini

ve 25 yaşından yukarı her yaş grubunda, kadın sayısının erkek sayısından dahâ fazla olduğunu göstermekdedir.

Dünyâda yapılan istatistiklere göre, 65 yaş ve yukarısı her 1000 erkek için, 1275 kadın mevcûddur. 1980 yılında, bu yaş grubunda olan her 1000 erkek için 1500 kadın mevcûd olacak ve bu büyüme, kadınlar lehine dahâ da artacakdır. 65 ve yukarısı yaşda bütün kadınların 2/3'ü duldur ve her üç dul kadına karşı bir dul erkek mevcûddur. 1950-1960 arasında dul kadınların sayısı% 17,7 çoğaldığı hâlde, buna karşılık dul erkek sayısı % 2,4 azalma göstermişdir.

Yine Amerikada, erken doğumlarda kız çocuklarının ölüm oranı, erkek çocuklara nazaran % 50 azdır. Doğumu ta'kîb eden ilk ay içinde meydâna gelen ölümlerdeki kız çocukların sayısı, erkeklerden % 50 azdır. Doğumu ta'kîb eden bir yıl içinde ölen her 100 çocukdan 75'i erkekdir.

Büyüme çağında kızlar, oğlanlardan dahâ çabuk gelişir, konuşur ve muayyen bir yaşa kadar dahâ çabuk büyür. Beş ilâ dokuz yaş arasındaki çocuk ölümlerinde, erkek çocuk ölümleri kızlara nazaran iki mislidir. 10 ilâ 19 yaş arasında bu oran % 145 olarak kendini göstermekdedir.

Bütün yaş grubları içinde kalb hastalıklarına en fazla yakalananlar, erkeklerdir. 40 ilâ 70 yaş arasındaki kritik yaş grubu içinde bir kadına karşılık iki erkek bu hastalıkdan ölmekdedir. Ülser, kanser, zâtürrie, tüberküloz ve gut hastalıklarına erkekler kadınlardan dahâ fazla yakalanmakdadırlar. Meselâ, kadınlarda görülen kanser tiplerinden rahim ve göğüs kanserleri, erkeklerde görülen akciğer, mi'de ve prostat kanserlerinden dahâ kolay tedâvî edilmekdedir.

Kadınlar erkeklerden belki dahâ sık fekat dahâ ufak tefek hastalıklara yakalanmakdadırlar. Kayd edilen 365 hastalıkdan erkeklerin 245, kadınların ise sâdece 120 dânesine dahâ kolay yakalandığı tesbît edilmişdir.

İstanbulda neşr edilen 5 Receb-ül-ferd 1404 ve 18 Nisan 1983 târîhli Hürriyyet gazetesinde diyor ki, (Nüfus sayımının kesin ve resmî sonuçlarına göre, İstanbulda her dört dul erkeğe 17 dul kadın düşdüğü anlaşılmışdır.) Bu netîce, dul kadın sayısının, dul erkek sayısından dört kat fazla olduğunu gösteriyor.

Kadınların fazla olduğunu gösteren vesîkalardan biri de, nâmûsunu satarak yaşıyan kadınların sayısının çok olmasıdır. Böyle kadınların, hele ilerici memleketlerde, çok olduğu meydândadır.

Bu kadınlarla münâsebetde bulunmakdan kendini koruyamayan erkekler, evli iseler de, bekâr iseler de bunlarla evlenseler, bunlara verecekleri nâmûssuzluk parasını, âile nafakası yapsalar fenâ mı olur? Dinde reformcular, ilericiler bu soruya, fenâ olmaz, iyi olur, diyemiyorlar. Çünki bunlar, kadınların dâimâ değişdirilebilecek hâlde kalmasını istiyorlar. Çok evlenmeği beğenmiyenler, belki de zevklerini yapabilmek için kendilerine bol sayıda kadın kalmamasından korkanlar olsa gerek.

Erkeğin, gayr-i meşrû' münâsebetde bulunduğu kadınları görüşü başka olur, âilesine karşı görüşü başka olur, denilirse; bu sözden de anlaşıldığı üzere gayr-ı meşrû' çalışan kadınlar, değerini kaybetmiş, aşağı kimselerdir. Bunun içindir ki, yüksek mevkı'li bir kadınla münâsebetde bulunmak, katkat dahâ fenâ, dahâ ayb bir iş sayılmakdadır.

Kadınlar zarûret ve ihtiyâc ile veyâ aldatılarak fuhşa sürükleniyor, erkekler için böyle şey düşünülemez. O, bu işde, para kazanmıyor. Üstelik para vermekdedir. Kadının erkekle müsâvî olamıyacağı buradan da anlaşılmakdadır.

Kadın ne kadar güzel olsa, yine erkeğe karşı matlûb mevki'inde görünmekden vaz geçmez. Hayâsı azalmış olanlar, kadınlığı ticâret malı hâline getirir. Demek ki, kadın erkekden dahâ çekingendir. Bu çekingenlik, şehvetlerinin azlığından değil, hislerini gizlemeğe erkeklerden fazla muktedir olmalarındandır. Kadınlarda şehvet dahâ fazla olduğu gibi, hayâları da erkeklerden dahâ fazladır. Hayâsı azalan kadın bile, genelevde oturur. Onun ayağına kadar gelen, üstelik para da veren erkekdir. Dünyânın hiçbir yerinde, müşterileri kadın olan, sermâyeleri erkek olan bir genelev yokdur.

Kadınların hayâsı, erkeklerden dahâ çok sabrlı ve metânetli olmalarını sağlar. Onların birçok ağır işlere atılmalarını da önler. Kadına da, erkeğe de, bir hayvan kadar kıymet vermiyen belli komünistleri ve müslimânları aldatmak için, hükûmetlerine **(Sosyalist İslâm Cumhûriyyeti)** ismini takan komünist uşaklarını bir tarafa bırakırsak, bugün en sıkışık durumdaki milletler bile, kadınlarına silâh takarak cepheye göndermiyor. Erkekler azalınca, kadınları geri ve hafîf işlerde kullanıyor. Erkekler, bu ağır ve tehlükeli işleri yüklenmelerine ve vatanları, evlâdları için canlarını vermelerine karşılık; harblerin, ağır sanâyi'in sebeb olduğu nüfus kaybını önlemek için, kadınlardan da, çok evlenmeğe karşı üzülmeyecek kadar bir fedâkârlık bekleyebilir.

Erkeklerin düşmanla cihâdı ile kadınların nefsleri ile savaşmaları, bizim burada bildirdiğimiz gibi, şu hadîs-i şerîfde de birbiri ile karşılaşdırılmakdadır:

(Allahü teâlâ, kıskançlığı kadınlara ve cihâdı erkeklere yükledi. Hangi kadın, bu emre îmân ederek vazîfesinde sabr gösterirse, şehîd olan mücâhid kadar sevâb kazanır). Bu hadîs-i şerîfde, kadınların çok evlenmeğe sabr göstermelerine işâret buyurulmakdadır. Kadın, hem kıskanacak, hem de buna katlanacakdır. İşte bu büyük fedâkârlık, erkeklerin cihâdı gibi tutulmuşdur. Cihâd ile teaddüd-i zevcâtin birbirine karşı tutulmasının uygun olduğu şuradan da anlaşılıyor ki, teaddüd-i zevcât, nüfûsun artmasına, harb ise azalmasına sebeb olur. Mustafâ Sabri "rahmetullahi aleyh" efendinin **(Beyân-ül Hak)** adındaki mecmû'adaki yazısında, teaddüd-i zevcâtin cihâd karşılığı olarak düşünülmesi, çok açık îzâh edilmişdir.

İslâmiyyet, teaddüd-i zevcâti emr etmemiş, izn vermişdir. Bu izni kullanmamak elbet günâh olmaz ise de, bu iznin sosyal hayâta, ilme ve akla uygun olduğuna inanmak, böyle olmadığını söyliyenleri haksız bilmek dînî bir vazîfedir. Bundan başka, islâmiyyetin bu izninden istifâde etmek istemiyenlerin teaddüd-i zevcât ihtiyâcını karşılamak üzere, bunun yerine günâh olacak başka yolları aramamaları da şartdır. Şimdi, bu iznden istifâdeye kalkışanlar yok iken, dinde reformcuların bu izn üzerinde ileri geri konuşmaları, bölücülerin, bindörtyüz sene önce olmuş bitmiş ve islâm âlimlerince hükmü verilmiş olan hazret-i Alî ile hazret-i Mu'âviyenin muhârebelerini ortaya çıkararak, Eshâb-ı kirâma dil uzatmalarına benzemekdedir. Böyle yersiz ve zemânsız çekişmeler, müslimânlar arasına fitne sokmakdan, islâm düşmanlarını harekete getirmekden başka birşeye yaramaz. Teaddüd-i zevcât emr değil, bir izndir. Müstehab bile olmayıp, mubâh olduğu, türkçe **(Ni'met-i islâm)** kitâbında yazılıdır. Allahü teâlânın bu iznini kötülemenin câiz olmadığına inanmak da farzdır. Kur'ân-ı kerîmde açıkca bildirilen bu izni kabûl etmemek veyâ beğenmemek de küfrdür. Şurasını da söyliyelim ki, kanûn yasak etdiği için veyâ zevcesinin hâtırını gözeterek, yalnız onunla yaşamağı tercîh eden zevc, teaddüd-i zevcâtdan vaz geçdiği için sevâb kazanır. Dîn-i islâmın teaddüd-i zevcâta izn vermesi iffeti korumak ve nüfûsu artdırmak içindir. Teaddüd-i zevcâti beğenmiyenlerin sözlerini incelersek, onların asl canını sıkan şey, birden fazla evlenmek değil, dörde kadar evlenmekdir. Çünki, teaddüd-i zevcâti beğenmiyenlerin dörtden katkat fazla metresleri olduğu, gayr-i meşrû' kadınlarla yaşadıkla-

rı meydândadır. Bütün genelevler kapatılarak, umûmî ve husûsî fuhşlar yasak edilirse, teaddüd-i zevcâtı beğenmeyenler, fikrlerini derhâl değişdirirler. Teaddüd-i zevcât, gayr-i tabî'î birşey olduğu için, müslimânlar arasında da kalmamış gibi sözler, ortadan kalkar. Teaddüd-i zevcât kendiliğinden yayılmağa başlar.

Çok evlenmek uygunsuz bir iş olduğu için tutunamamış da, onun yerine, tabî'î, medenî insanlara uygun olan fuhş, zinâ yer almış, öyle mi? Birçok erkekler, inkâr edemiyecek bir hâldedirler ki, teaddüd-i zevcâtın boşluğunu sefâhetle dolduruyorlar. Bunun için de, kadın erkek arasındaki perdeleri yırtarak, kadınların hayâları, şerefleri ile oynuyorlar. Kadınlara tam hürriyyet veren Avrupa memleketlerinde, erkeklerle kadınlar karmakarışık olmuşdur. İslâmiyyet ise, kadınları erkeklere taksîm etmiş ve düzeni korumak için, kadınların örtünmelerini emr etmişdir.

Bir dinde reformcu, (Erkeklerin dörde kadar evlenmesi, kadın haklarını çiğnemekdir. Bir erkeğe bir kadın olması, hakların eşit ve insanların adâlet üzere taksîmidir. Teaddüd-i zevcât, bu müsâvâtı ve adâleti bozmakdadır) diyecek olursa, yukarıdaki yazılarımız buna gerekli cevâbı vermekde ise de, birkaç satır dahâ yazmak fâideli olacakdır:

Teaddüd-i zevcât olmıyan memleketlerde, bunun yerine sefâhetin, fuhşun yayıldığı meydândadır. O hâlde, kadınların böyle fuhşa sürüklenmesinin, onlara bir hak ve müsâvât kazandırmak olduğu nasıl söylenebilir? Bütün bu yaygaraların, kadınlara hak vermek perdesi altında, erkeklerin sefâhetini ve zevkini sağlamak için olduğu anlaşılmakdadır. Dünyâda kadın sayısının erkeklerden çok olduğunu, her sene gazetelerde okuduğumuz istatistikler de göstermekdedir. Bunun için, bir erkeğe birden çok kadın düşecekdir. Eğer düşmez ise, çok evlilik, kendiliğinden ortadan kalkacakdır. Böylece haksızlık, müsâvâtsızlık sözleri sebebsiz kalacakdır. Erkek, fazla kadın bulamayınca, bir kadınla yaşayacakdır. Fekat, fazla kadın bulduğu ve onunla münâsebetde bulunmak arzûsunu yenemediği hâlde, meşrû' yolda mı, yoksa meşrû' olmayan yolda mı bulunsun? İşte, dinde reformcularla müslimânlar arasındaki bütün ayrılık buradadır. Meşrû' yolu mu, meşrû' olmayan yolu mu kapamak lâzımdır? Birini kapamak, ikincisini yaymak ve kolaylaşdırmak elbette lâzımdır. Fekat hangisini? Müslimânların ilerlemeleri, müslimânlığa yapışmakla olabilir. Müslimân olmıyarak kurtulmalarına, ihtimâl yokdur.

(Nikâh yapılırken, islâmiyyetde her dürlü şart yapılabilir. Bir kadın, nişanlısından evlilikleri boyunca tek evli kalmasını, boşama

hakkının kendisine verilmesini istiyebilir) diyorlar. Bu sözleri doğrudur. İslâmiyyet kadına bu hakkı da vermekdedir. Bu husûsda **(İbni Âbidîn)**de geniş bilgi vardır.

Erkek, ilk zevcesinin hâtırını sayarak bir dahâ evlenmesin. Öte yandan şehvetlerine kapılarak, arzûlarını başka yerlerde arasın bulsun? Kendi iffetine nâmûsuna kıysın? Başka bir kadının nâmûsunu, iffetini de bozsun. Boyunca da, günâha girsin. Yukarıda yazdığımız hadîs-i şerîflerde bildirilen azâbları kazansın. Erkeklerin bu bozuk, kötü işlerini anlayan kadınlarında da kötü hisler uyansın? Hâtırlarına kıyılamadığı hâlde, iffetlerine kıyılmış olsun? Erkeğin kötü kadınlarla düşüp kalkdığını işiten zevcesi acabâ ağır bir darbe yimiş olmayacak mıdır? Nâmûssuz bir erkeğin zevcesi olmak felâketi de, buna eklenmiyecek midir? Bundan başka, zevcenin de iffeti bozulmak zararı, bu yüzden zevcin zararı, zevcin münâsebetde bulunduğu kadının zevci varsa onun zararı, zevcenin münâsebet kuracağı erkeğin zevcesi varsa, onun zararı, bu işlerde yok edilen çocukların zararı ve ayrıca tehlükeye atılan sıhhatler de düşünülürse, insâflı, doğru karar vermek çok kolay olur. Gayr-i meşrû' buluşmalardaki frengi, belsoğukluğu ve muhakkak öldürücü olan aids hastalıkları, bütün dünyâyı tehdîd etmekdedir. Allahü teâlânın hikmetinin büyüklüğüne bakınız ki, en fenâ, en tehlükeli hastalıkları, islâmiyyetin dışındaki hareketlere musallat etmişdir. Bu yolsuz işlerde gayb olan çocukları, doğmayan çocuklar sanmayınız. İslâmiyyetin emri burada çok incedir. Zinâya karşı evlileri **(Recm)** ederek öldürmek emri, bundan hâsıl olacak çocuğun, soysuz bir piç bırakılarak, insanlıkdaki şerefi yok edilmiş olduğu için konulmuş bir cezâdır. [Recm, üzerine taşlar atarak öldürmek demekdir.] Böyle münâsebetlerden alınacak tehlükeli hastalıklar, evdeki çocuklara da bulaşınca, bütün âile maddeten ve ma'nen ölüme sürüklenmiş olur. Bütün bu zararları önleyen teaddüd-i zevcâtda yalnız birinci kadının ufak bir zararı var. Bu zarar da hissî bir zarardır. Vicdânî bir zarar değildir. Çünki, cânından çok sevdiği Allahın izn verdiği, hoş gördüğü bir şeydir.

Yukarıda bildirilen fâciaları, zararları önlemek için, bu fedâkârlığı islâmiyyet kadınlardan bekliyor. Bu fedâkârlıklarından dolayı çok sevâb kazanacaklar. Nüfûsun artmasına, kendi cinsi olan kadınların koca bulmalarına yardım etmiş olacaklardır. Kadınlar, fâideleri meydânda olan öyle mukaddes ve millî bir fikr terbiyesi ile yetişdirilirse, bunun, hisse ve nefse güç gelmekden ibâret olan zararı da ortadan kalkar. İlericiler, her zorluğa katlanarak yükselmeğe söz verdik diyorlar. Erkekler muhârebede cân vermeğe hâ-

zırlanırken, kadınlardan da ufak bir fedâkârlık, beklenilemez mi? Zevclerinin âdet hâline gelen sefâhetlerini, kötü ve zararlı hareketlerini bilmemezlikden gelmek gibi bir aşağılık ve alçaklık yerine, nefslerini, fâideli, necîb bir hisse alışdırsalar iyi olmaz mı?

İttihâdcılar zemânında, millet meclisinde Manisa meb'ûsü Mensûrî zâde Saîd, teaddüd-i zevcâtın yasak edilmesi için kanûn çıkarılmasını teklîf etmişdi. Meb'ûslerin çoğu böyle şey olamaz dediler. Kanûn çıkarılamadı. Böyle kanûn bulunan bir memleketdeki müslimânlar ne yapmalı süâline gelince: Müslimânlar, kanûna karşı gelmezler. Suç işlemezler. Nikâh ile ve belediye kaydı ile dîne ve kanûna uygun olarak evlendikleri tek kadınla yaşarlar. Birden fazla evlenmezler. Kanûna, hükûmete karşı gelmek, cezâ, sıkıntı çekmeğe, fitne çıkarmağa yol açar. Bu ise câiz değildir. Bir hadîs-i şerîfde, **(Fitne uykudadır. Fitneyi uyandırana, Allahü teâlâ la'net etsin!)** buyuruldu.

Osmânlı devleti zemânında evlenme işi belediyeye veyâ evlenme me'mûrluğuna kayd etdirilerek, buradan evlenme cüzdânı alınır ve mezhebindeki din bilgilerini doğru olarak bilen ve nemâzlarını terk etmiyen sâlih bir müslimân, şartlarına uygun olarak, şer'î nikâhlarını yapardı. Nikâh yapılırken zevc ile zevcenin karâr verdikleri **(Mehr-i mu'accel)** ve **(Mehr-i müeccel)** denilen altın para mikdârları evlenme cüzdânına yazılırdı. Zevc, mehr-i mu'acceli düğünden evvel zevcesine öderdi. Mehr-i müecceli ise, zevcesini boşarsa ödemek mecbûriyyetinde idi. Bu altınları ödemezse ve çocuklarının nafakalarını her ay annelerine ödemezse ma'âşından kesilerek ödetilir veyâ habs olunurdu. Bu kadar çok parayı ödemek ve bekârlık sefâletini çekmek ve bir dahâ evlenememek korkusundan dolayı kimse zevcesini boşayamazdı. Çünki zevcesini haksız olarak boşayan erkeğe kimse kızını vermezdi. Her müslimân, nikâhın kerâmeti olarak hâsıl olan muhabbet ve huzûr içinde, ölünciye kadar, zevcesi ve çocukları ile berâber mes'ûd ve bahtiyâr olarak yaşardı. Muhîti, tanıdıkları arasında kıymetli olup, herkesden hürmet ve i'tibâr görürdü.

42 —Hindistândaki dinde reformculardan, ingiliz câsûsu Ebül'ulâ el Mevdûdî iskoç masonu idi. **(İslâmda ihyâ hareketleri)** kitâbında, imâm-ı Gazâlîyi reformcu olarak tanıtıyor. Bu yüce imâm için, *(Yunan mefkûresini, müslimânların kafalarındaki te'sîrini giderecek şeklde baltaladı. İslâmiyyeti filozoflara ve skolastizme karşı, kendi kafalarına göre savunmağa kalkışanların hatâlarını düzeltdi. Îmân esâslarının rasyonel te'sîrini ortaya koydu. İctihâd rûhunu yeni başdan açdı. Tedrisât programlarını düzene sok-*

du. İslâmın moral prensiplerini ortaya koydu. Hükûmeti ve me'mûrları dîne uymağa çağırdı. Fekat, hadîs ilminde eksik idi. Rasyonel ilm üzerinde fazla durdu ve tesavvufa lüzûmundan fazla temâyül etdi) diyerek, Ehl-i sünnet âlimlerinin en büyüklerinden olan bu koca imâmı kusûrlu olarak gösteriyor. Bu kusûrlarına tehlükeli davranış adını veriyor. Sonra, *(İbni Teymiyye, bu tehlükeleri giderdi, islâmın fikr ve ahlâk rûhunu canlandırdı ve yenilik îcâdlarını başardı. İbni Teymiyyeden az önce, kimse, iftirâ korkusundan halkı islâmiyyete da'vet etmeğe cesâret edemedi. Dar kafalı ulemâ ile zâlim hükümdârlar elele vermişlerdi. Bunlara karşı islâhat bayrağını çekmek, ancak ona nasîb oldu. Tefsîrde derin, hadîsde imâmlık derecesinde idi. İslâmiyyeti Gazâlînin bırakdığı yerden alıp ileriye götürdü. İslâm i'tikâdını savundu. İslâm rûhuna Gazâlîden dahâ uygun delîller buldu. Gazâlînin muhâkemesi, rasyonel fikrlerin zararlı te'sîrleri altında kalmışdı. İbni Teymiyye, dahâ te'sîrli olup, Kur'ân ve sünnet rûhuna dahâ yakın olan akl-ı selîm yolunu seçdi. Böylece şâhâne bir başarı kazandı. İlm adamları, Kur'ânın tefsîrini bilmediler. Skolastik yetişenler de, Kur'ân ve hadîslerle râbıtayı kuramadılar. İslâmiyyetin hakîki îzâhını başarmak ancak İbni Teymiyyeye nasîb oldu. İlhâmını doğrudan doğruya Kitâbdan, sünnetden ve Eshâbın yaşayışından alarak ictihâdlar yapdı. Talebesi İbni Kayyım da, ma'nâsı çözülmemiş hikmetler üzerinde çalışarak, islâmî kanûnlar koydu. İslâmî sisteme sızmış olan kötü te'sîrleri temizleyerek, onu saf ve tâze hâle koydu. Asrlar boyunca islâmın cüz'ü olarak kabûl edilen ve dînî müeyyidelere mesned olan ve ulemâ tarafından göz yumulmuş olan kötü âdetlere hücûm etdi. Bu dürüst hareketi, bütün dünyâyı aleyhine çevirdi. Sonra gelenler, ona iftirâ etmekde, birbirleri ile yarışdılar)* diyor.

Cevâb: Dinde reformcular üçe ayrılır:

Dinde reformcu denilenlerin birinci kısmı, **(Ehl-i sünnet)** mezhebinin derin âlimleridir. Bunlar, câhil halk tarafından ve islâm düşmanları tarafından müslimânlar arasına sokulmuş olan hurâfeleri, yanlış inançları ve yanlış işleri düzeltdiler. Ehl-i sünnet müctehidlerinin Eshâb-ı kirâmdan işiterek bildirmiş oldukları doğru bilgileri meydâna çıkartdılar. Kendilerinden birşey söylemediler. Bunlara **(Müceddid)** denir. Bunların geleceğini ve islâmiyyete hizmet edeceklerini, hadîs-i şerîfler haber vermekde ve övmekdedir. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Benden sonra, her yüz senede, bir âlim çıkar. Dînimi kuvvetlendirir)** buyurdu. **(Ümmetimin âlimleri, İsrâil oğullarının Peygamberleri gibidir)** hadîs-i

şerîfi ile bu müceddidler övüldü. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe, imâm-ı Şâfi'î ve bunlar gibi mezheb imâmı olan mutlak müctehidler ve imâm-ı Rabbânî Ahmed Fârûkî Serhendî ve her asrdaki dört mezhebden birinde olan âlimler ve ileride gelecek olan hazret-i Mehdî bu müceddidlerdendir "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în". Dîni siyâsete ve dünyâ kazançlarına âlet eden ba'zı münâfıklar, kendilerini din adamı, mürşid tanıtıyor. Hadîs-i şerîfde bildirilen son asrın müceddidi kendilerinin olduklarını yazıyorlar. Câhiller de bunların müceddid olduklarını söylüyorlar. Hâlbuki Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", her asrın müceddidinin alâmetlerini de açıkladı. Hepsinin Eshâb-ı kirâmın yolunda olduklarını bildirdi. Eshâb-ı kirâmın yolunda olanlar da, **(Ehl-i sünnet)** âlimleridir "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în". Hadîs-i şerîfde bildirilen müceddidler, Ehl-i sünnet mezhebinin büyük âlimleridir. Bu müceddidler, kendi görüşleri, düşünceleri ile söylemezler. Âyet-i kerîmelere ve hadîs-i şerîflere kendi bilgilerine ve anlayışlarına göre ma'nâlar vermezler. Tefsîr ve hadîs âlimlerinin verdikleri ma'nâların yayılmasına, kuvvetlenmesine çalışırlar. Mevdûdî, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" övmüş olduğu bu derin âlimlere, nasıl oluyor da câhil diyor?

İslâmiyyetin temel kitâblarında, hiçbir mevdû' hadîs ve düşmanların, câhillerin dîne sokdukları bozuk inanışlar ve yanlış işler yokdur. Müceddidlerin vazîfeleri, islâm âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", din kitâblarını değişdirmek, bunlardaki din bilgilerini kıymetden düşürmek veyâ yeni bilgiler eklemek değildir. Onların vazîfesi, bu kitâblardaki din bilgilerinden unutulmuş olanlarını meydâna çıkarmak, açıklamak ve herkese öğretmekdir. İslâmın bu yüksek âlimlerine **(Reformcu)** denmez. **(Müceddid)** denir.

Dinde reformcuların ikinci kısmı da, Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere inanırlar, saygı gösterirler. Fekat, islâm âlimlerinin kitâblarında bildirilen ma'nâları, bilgileri kabûl etmezler. Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden, kendi kısa görüşlerine göre ma'nâlar çıkarırlar. Ehl-i sünnet âlimlerinin bilgilerinden birçok yerde ayrılırlar. Bunlara **(Bid'at)** veyâ **(Dalâlet)** fırkaları, ya'nî **(Sapık)** denir.

Bunların meydâna geleceğini de, Peygamber efendimiz "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" haber vermekdedir. **(Ümmetim yetmişüç fırkaya ayrılacakdır. Bunlardan yetmişikisi Cehenneme gidecek, biri, inanış sebebi ile Cehenneme girmiyecekdir)** hadîs-i şerîfi birçok kıymetli kitâblarda yazılıdır. Dört **(Sünen)** kitâbında bulunduğu ve Tirmüzînin kitâbında dahâ uzun olduğu **(Milel ve**

Nihal) tercemesi birinci sahîfesinde bildirilmekdedir. **(Buhârî)** ve **(Müslim)** kitâblarında da bulunduğu **(Berîka)** ve **(Hadîka)** kitâblarında yazılıdır. En kıymetli kelâm kitâblarından olan ve medreselerin yüksek sınıflarında okutulan **(Şerh-i mevâkıf)** kitâbının altıyüzdokuzuncu sahîfesinde ve imâm-ı Rabbânî **(Mektûbât)**ının ikinci cild, altmışyedinci mektûbunda da yazılıdır. [**(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbının 54.cü sahîfesine bakınız!] Bu hadîs-i şerîfi, bid'at fırkalarında bulunan sapıklar ve kâfirler kabûl etmemekdedirler.

Dinde reformcuların üçüncü kısmı, islâm düşmanı olan sinsi kafirlerdir. Bunlar müslimân görünerek, dîni islâh ediyoruz, ana kaynaklarını meydâna çıkarıyoruz, ilk hâline getiriyoruz gibi yaldızlı sözler söyleyerek islâm dînini yıkmağa, Kur'ân-ı kerîmin ve hadîs-i şerîflerin doğru ma'nâlarını değişdirmeğe, bozmağa çalışıyorlar. İslâmiyyeti, içerden yıkmak istiyorlar. Müslimân göründükleri için ve dîni islâh ediyoruz, hurâfelerden temizliyoruz, dedikleri için, câhil halk, bu kâfirleri hakîkî müceddid sanıyor. Bunlara aldanıyor. Böylece, çok başarı sağlıyorlar. Müslimânları aldatmak için, Ehl-i sünnet âlimlerinden birkaçını medh ediyorlar. Onlara hayrân olduklarını yazıyorlar. Fekat, onların kitâblarında yazılı olan bilgilerin birçoğunu beğenmiyorlar. Bunlara hurâfe diyorlar. Bu büyük âlimlerin kıymetli kitâblarında yazılı olan hadîs-i şerîflerden, işlerine gelmiyenlere, çıkarlarına engel olanlara, mevdû' hadîsdir, uydurma hadîsdir diyorlar. Kendi uydurdukları bozuk, zararlı şeyleri, doğru diye ortaya koyuyorlar. Böylece, bu büyük âlimlere leke sürmeğe çalışıyorlar. Bunlardan bir kısmı da, Ehl-i sünnet âlimlerinden bir ikisini dillerine dolayıp kötülüyorlar, hattâ kâfir diyorlar.

Biz müslimânlar, **(Dinde reformcu)** kelimesinden mezhebsizleri ve sinsi islâm düşmanlarını, ya'nî ikinci ve üçüncü kısmda olanları anlıyoruz. Yukarıdaki hadîs-i şerîfde inanışı doğru olup, bu yüzden Cehenneme girmiyecekleri bildirilen fırkaya **(Ehl-i sünnet vel-cemâ'at)** mezhebi denir. Bu hadîs-i şerîf gösteriyor ki, bir insan, yâ müslimândır, yâhud kâfirdir. Müslimân da, yâ Ehl-i sünnet mezhebindedir, yâhud, bid'at ehlidir. Ya'nî, sapıkdır. Bundan anlaşılıyor ki, Ehl-i sünnet mezhebinde olmayan kimse, ya'nî mezhebsiz olan kimse, yâ sapıkdır, yâhud kâfirdir.

Bugün islâm memleketlerini sarmış olan, yıkıcı dinde reformculara aldanmamak için, müslimânların çok bilgili olmaları lâzımdır. Meselâ; Sultân Abdülmecîd ve sultân Abdül'azîz hân "rahmetullahi teâlâ aleyhimâ" zemânlarında, beş def'a sadra'zam olan ve (1287 [mîlâdî 1871]) de vefât edip, Süleymâniyye câmi'i bağçesin-

de gömülen Âli pâşa mason idi. Dinde reformcu olan, Cemâleddîn-i Efgânîyi İstanbula getirip dinde reformlar yapmak için, onunla elele vererek çalışmağa koyuldu. Fekat, islâm âlimleri, uyanık davranarak, meydânı bunlara bırakmadılar. Cemâleddîni rezîl etdiler. Âli pâşa da, onu destekliyemedi.

Cemâleddîn-i Efgânî, binikiyüzellidörtde Efganistânda doğdu. Binikiyüzaltmışbirde Kâbile geldi. On sene kaldı. Felsefe kitâbları okudu. Bir aralık, Ruslara Efganistân hakkında câsûsluk yapıp, jurnallar verdi. Ruslardan çok para aldı. Binikiyüzseksenbeşde Mısra geldi. Mason oldu. Âli pâşa, bunu İstanbula getirdi. Vazîfe verdi. O zemân, İstanbul dârülfünûn, ya'nî üniversite rektörü bulunan ve sadra'zam Reşîd pâşa tarafından Pârisde yetişdirilmiş olan ve kâfir olduğuna fetvâ verilen, mason Hasen Tahsin tarafından buna o sene konferanslar verdirildi. Fekat, ulu orta konuşunca, o zemânın şeyh-ul-islâmı olan büyük âlim Hasen Fehmi efendi "rahmetullahi teâlâ aleyh" tarafından kâfir olduğuna fetvâ verildi. Hasen Fehmi efendi, zemânın derin âlimlerinden idi. Osmânlı devletinin yüzonuncu şeyh-ul-islâmı idi. Rü'ûs imtihânında birinciliği kazanmışdı. Müderris ya'nî üniversite din bilgileri profesörü oldu. Çok talebe yetişdirdi. Çeşidli vazîfelerde yükseldikden sonra, şeyh-ul-islâm oldu. Sultân Azîz Mısra gitdiği zemân, hatîb efendinin okuduğu hutbeyi bu hâzırlamışdı. Câmi-ul-Ezherin meşhûr âlimi (Şeyh Saka) hazretleri ile çok sohbet eyledi. Mısr âlimleri, ilmdeki kudretini takdîr etdiler. İşte bu âlim, ağır basarak, Cemâleddîn rezîl oldu. Âli pâşa, bunu İstanbuldan çıkarmağa mecbûr kaldı. **(Edib İshak)** adındaki bir Mısrlının **(Eddürer)** adındaki kitâbında, Cemâleddînin Mısrda mason locası başkanı olduğu yazılıdır. Mısrlılara ihtilâl fikrleri aşıladı. Şöhretini artdırmak için, **(A'râbî Pâşa)** vak'asını hâzırlıyanlarla birlikde İngilizlere karşı göründü. Mısr müftîsi **(Muhammed Abduh)** ile dost oldu. Reformist düşüncelerini ona aşıladı. Muhammed Abduh bir yazısında, (Cemâleddîni görmeden önce, gözüm kör, kulağım sağır, dilim dilsiz imiş) diyor. Londrada ve Pârisde, dinde reform diye çok zararlı yazılar yazdı. Binsekizyüzseksenaltıda Îrâna geldi. Orada da râhat durmadı. Zincirlere bağlanarak, beşyüz süvâri ile Osmânlı hudûduna bırakıldı. Bağdâda, Londraya gitdi. Îrân aleyhinde yazılar yazdı. Oradan İstanbula geldi. Burada da, Behâîlerle işbirliği yaparak, dîni siyâsete âlet etdi. Îrânda fesâd çıkarmağa uğraşdı. Bir sene sonra, çenesinde kanser çıkarak, binüçyüzondört (1314) hicrî ve binsekizyüzdoksanyedi (1897) mîlâdî yılında öldü. Maçka kışlası yanında, şeyhler mezârlığına gömüldü. Bir Amerikalı, bu masona mezâr yapdırdı. İkinci cihân harbinden sonra ke-

mikleri Efganistâna götürüldü. Masonlar, bunun islâm düşmanlığını, ihtilâlci ve fesadcı hareketlerini başka dürlü yazıyorlar. Bunu büyük gösterebilmek için, şeyh-ul-islâm efendiye ve islâm âlimlerine câhil, gerici demekden sıkılmıyorlar. [Bunların islâmiyyete verdikleri zararlar, Prof.Dr. Muhammed Hüseynin arabî olarak yazdığı ve İnsan yayınlarının terceme etdirerek 1986 senesinde, "Modernizmin İslâm Dünyâsına girişi" ismi ile İstanbulda neşr etdiği kitâbda uzun yazılıdır.]

1362 [m. 1943] senesinde vefât etmiş olan, büyük islâm âlimi Seyyid Abdülhakîm Efendi hazretleri buyurdu ki, (Dinde reform sapıklığını ortaya ilk çıkaran, **(İbni Teymiyye)** oldu. Bu sapıklık sonradan, câhiller ve islâm düşmanları tarafından küfre kadar götürüldü). İbni Teymiyye, 661 [m. 1263] de Harrânda tevellüd ve 728 [m. 1328] de Şâmda kal'ada habs iken hastalanarak öldü. Ehl-i sünnet âlimlerini beğenmiyordu. Tesavvufu büsbütün inkâr ediyordu. Muhyiddîn-i Arabî, Sadreddîn-i Konevî "rahmetullahi teâlâ aleyhimâ" gibi islâmın göz bebeklerine kâfir diyordu. Hâlbuki, bir müslimâna kâfir diyenin kendisi kâfir olacağını bilmiyecek kadar câhil değildi. Ne yazık ki, islamiyyeti kendi görüşüne, dar kafasına uydurmağa kalkışmış, aklı ermediği hakîkatleri inkâr ederek, dalâlete düşmüşdü. İslâm âlimlerinin büyüklerinden ve tesavvuf ilminin mütehassıslarından Abdülvehhâb-i Şa'rânî "rahmetullahi aleyh", **(Tabakât-ül-kübrâ)** kitâbında, İbni Teymiyyenin bu acıklı hâlini ortaya koymakda, önsözünde (Velîyi, ancak Velîler tanır. Velî olmayanın ve vilâyetden haberi olmayanın, vilâyete inanmaması, onun inâdcı ve câhil olduğunu gösterir. Şimdi ibni Teymiyyenin tesavvufu inkâr etmesi ve âriflere dil uzatması böyledir. Bunun gibi kimselerin kitâblarını okumamalı, yırtıcı hayvanlardan kaçar gibi, onlardan sakınmalıdır. Tesavvuf büyüklerinden Ebül Hasen Şâzilî de, Evliyâyı inkâr edenlerin hâllerini uzun anlatmakdadır) demekdedir. İbni Teymiyyeciler, bunun için Abdülvehhâb-i Şa'rânîye "rahime-hullahü teâlâ" düşman olmuşlar, islâmın bu büyük âlimini yalan ve iftirâ oklarına hedef yapmışlardır.

(İbni Teymiyye), ilk müslimânların, Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere uyduklarını, sonradan gelen mezheb imâmlarının, kendi görüşlerini de işe karışdırdıklarını söylüyor, Ehl-i sünnete çatıyordu. Hâlbuki, onyedinci maddenin cevâbında bildirildiği gibi, Ehl-i sünnet âlimleri "rahime-hümullahi teâlâ", din bilgilerinde, hiçbir zemân nakldan ayrılmamışlardır. Kendi görüşlerine uymamışlardır. Hele imâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin "rahmetullahi aleyh" kendi görüşünü nakldan aşağı tutduğu, islâm âlimlerinin sözbirliği ile

bildirilmekdedir. Böyle olduğu **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbının yirmiyedinci maddesinde vesîkalarla açıklanmışdır. İbni Teymiyye, Ehl-i sünnet âlimlerine bu iftirâyı atarken, Kur'ân-ı kerîmi, kendi görüşüne göre tefsîr ediyordu. Böylece ilk müslimânlardan kendisi ayrılmışdır. Bu hâli sözünde samîmî olmadığını göstermekdedir. Ehl-i sünnet âlimlerinin, Kur'ân-ı kerîmi ve hadîs-i şerîfleri yanlış anladıklarını, Eshâb-ı kirâmın bile, çok yerde yanıldıklarını bildiriyordu. Allahın dînini, kendisinin düzeltdiğini, Kur'ân-ı kerîmin doğru ma'nâsını yalnız kendisinin anlamış olduğunu söylüyordu. Hadîs-i şerîflerle övülmüş olan birinci ve ikinci asrların büyük müctehidlerini ve bunların mezheblerini dünyâya yayan islâm âlimlerini beğenmiyordu. Bu yüzden, dinde söz sâhibi olanlar birleşerek, bunun tutduğu yolu incelediler. Sapık ve zararlı olduğu anlaşıldı. Babasından mîrâs kalan müderrislik kürsüsü elinden alındı. Fekat o, yine râhat durmadı. Müşebbihe denilen bid'at fırkasının sözlerini ortaya çıkarıyor. Allahü teâlâya madde ve cism diyordu. Yaratanı insan şeklinde sanıyordu. Bu bozuk inancına o kadar saplanmışdı ki, birgün, Şâm câmi'inin minberinde, (Cenâb-ı Hak, gökden yere benim şimdi indiğim gibi iner) diyerek, minberden aşağı indiğini, İbni Battûta haber veriyor. Dört mezhebin âlimleri, İbni Teymiyyenin bu sözünü red eden cevâblar yazarak, müslimânların i'tikâdlarının bozulmasını önlediler. Mısr, Şâm, Kuds kâdılıklarını yapmış olup, 733 [m. 1333] de vefât etmiş olan Şâfi'î fıkh ve hadîs âlimlerinden Muhammed ibni Cemâ'a'nin **(Erreddü-alel-müşebbihi fî-kavlihi teâlâ Errahmânü alel' Arş-isteva)** kitâbı bu kıymetli cevâblarla doludur. **(Tâtârhâniyye)** fetvâ kitâbında ve **(Milel ve Nihal)** kitâbında ve bütün kitâblarda **(Mücessime)** ve **(Müşebbihe)** fırkalarının, ya'nî (Allahü teâlâ cism gibidir. Arş üzerinde oturur, iner, yürür) gibi şeylere inananların kâfir oldukları yazılıdır. Yediyüzbeşde, Mısr sultânı Nâsırın yanında toplanmış olan âlimler ve devlet adamları, böyle bozuk sözleri yaydığı için, onu Kâhire kal'ası kuyusuna habs etdiler. Ehl-i sünnet âlimlerinin câiz görmedikleri yanlış fetvâlar verdiği için de, yediyüzyirmi senesinde Şâm kal'asına habs edildi. Peygamberlerin mezârları ile mukaddes makâmların ziyâreti hakkında sözleri de ortalığı karışdırdı. Fitneye sebeb oldu. Bu yüzden, yediyüzyirmialtıda Şâmda tekrâr habs edildi. 728 [m. 1328] de, zindanda iken hastalanarak öldü.

İbni Teymiyye, Hanbelî mezhebinde olduğunu söylerdi. Hâlbuki, hak olan dört mezhebden birinde olabilmek için, Ehl-i sünnet mezhebine uygun îmân sâhibi olmak lâzımdır. Onun çok sözü, Ehl-i sünnet mezhebinde olmadığını, hattâ bu mezhebi beğenme-

diğini gösteriyor. Kendisini bir müctehid, bir reformcu olarak tanıtıyordu. Binotuzüç hicrî yılında vefât eden, Hanbelî âlimlerinden Mer'î, İbni Teymiyyenin hâl tercemesini yazmışdır. **(Kevâkib)** adındaki bu kitâbında onun mezheb imâmlarını taklîd etmeği ve hattâ icmâ'ı tanımıyan yazılarını bildirmekdedir. Kıyâs yapdıklarından dolayı, Ehl-i sünnet âlimlerine saldırdığı hâlde, çok yerde ve hele **(Mecmû'at ür-resâil)** kitâbında, kendisi de pekçok kıyâs yapmışdır. Evliyânın büyüklüğüne inanmaz, türbelere yapılan ziyâretlere saldırırdı. **(Ancak üç mescide ziyâret için gidilir)** hadîs-i şerîfini, **(Ancak üç mescid ziyâret edilir)** şekline çevirmiş, Resûlullahın kabrini ziyâret için bile gitmek günâh olur demişdir. İbni Hacer-i Heytemî hazretleri **(Fetâvâ-yı fıkhiyye)** kitâbında, buna uzun cevâb vermişdir. Hindistândaki âlimlerden, 1304 [m. 1887] senesinde vefât eden Muhammed Abdülhay Lüknevî ile, Hindistândaki mezhebsizlerden Muhammed Beşir arasında bu konuda geniş münâzaralar olduğu **(Nüzhet-ül-havâtır)** kitâbının ikiyüzyirmiikinci maddesinde yazılıdır. (Nüzhet-ül-havâtır) kitâbını yazan Allâme Abdülhay Hasenî, 1341 [m. 1923] de vefât etmişdir. Ehl-i sünnet âlimlerinin en büyüklerinden olan **(Ebül Hasen-i Eş'arî)** hazretlerinin mezhebine ve bu derin âlimin, kaderi ve Allahü teâlanın ismlerini açıklamasına ve azâb yapılacağını bildiren âyetlere verdiği ma'nâlara çatmakda idi. Cehennem azâbının kâfirlere de sonsuz olmıyacağını söylerdi. Hükûmetlere verilen her çeşid vergi, zekât yerine geçer derdi. Dört mezhebin sözbirliği ile bildirdiklerine uymıyan sözlerin küfr olacağını kabûl etmezdi. Ehl-i sünnet âlimlerinin şanlarını, şöhretlerini çürütmeğe çalışırdı. Sâlihıyyede, el-Cebel câmi'inde hazret-i Ömerin çok hatâ yapdığını söylemişdir. Bir toplantıda, hazret-i Alînin üçyüz def'a yanıldığını söylemişdir. Münâvînin **(Künûz)** kitâbında ve imâm-ı Ahmedin sahîhinde ve **(Mir'ât-i kâinât)** kitâbında yazılı olan hadîs-i şerîfde, **(Allahü teâlâ, doğru sözü, Ömerin dili üzerine koymuşdur)** buyuruldu. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" bu hadîs-i şerîfde, **(Ömer hiç yanılmaz!)** buyuruyor. İbni Teymiyye ise, Ömer çok yanılmışdır diyerek, bu hadîs-i şerîfe karşı gelmekdedir. Hâlbuki bu hadîs-i şerîfi bilmiyecek kadar câhil değildi. Hadîs bilgisi çokdu. Fekat, yanılması da, o kadar çok oldu. Evet, hazret-i Ömerden başka Eshâb-ı kirâmın çoğu, ictihâd ile anlaşılacak işlerde yanılmış olabilir. Fekat, onların yanılmaları, ictihâd hatâsı idi. Bunun için, o büyüklerin ve Ehl-i sünnet âlimlerinin, ictihâd ile anlaşılacak işlerde yanılmalarına da sevâb verilirdi. Çünki, hepsi müctehid idi. İbni Teymiyyenin îmân edilmesi lâzım olan bilgilerde yanılması ise, onu doğru yoldan uzaklaşdırmış, azâbının artmasına

sebeb olmuşdur. Kendini din imâmları gibi müctehid sanarak, haddini bilememiş, felâkete sürüklenmişdir. İbni Teymiyye, dahâ aşırı da giderek, tesavvuf büyüklerine, Sadreddîn-i Konevîye, Muhyiddîn-i Arabîye, Ömer bin Fârıda “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’in” insafsızca saldırmışdır. Gazâlînin kitâblarında mevdû’ hadîs doludur derdi. Kelâm âlimlerimize de dil uzatmakdan geri kalmamışdı. Mezheblerin ictihâd ayrılığı olduğunu anlıyamamış, felsefî düşünüşlerin sonucu sanmışdı. Ehl-i sünnet âlimlerinin, islâm memleketlerindeki eskiden kalma kiliselere dokunulmamalıdır, dediklerini suç saymış, bu yüzden de, din büyüklerine lâf atmışdır.

Mevdûdî de, ibni Teymiyye gibi imâm-ı Gazâlîyi kusûrlu göstermekdedir. Büyük âlim **(İbni Hacer-i Mekkî)** hazretleri, **(El-a’lâm bi-kavâtı’ıl-islâm)** kitâbında küfre sebeb olan şeyleri anlatırken, İbnüssübkî ve başka âlimlerin kitâblarından alarak buyuruyor ki, (İmâm-ı Gazâlînin yazılarında kusûr bulan kimse, yâ hased edip onu çekemiyendir, yâhud da, zındıkdır). Hanefî mezhebi âlimlerinden İbni Âbidîn, **(El-Ukûd-üd-dürriyye)** kitâbının sonunda diyor ki, (İmâm-ı Gazâlî âlim değildi diyen kimse, câhillerin echeli ve fâsıkların en kötüsüdür. O, zemânının hüccet-ül-islâmı ve âlimlerin en üstünü idi. Fıkh ilminde çok kıymetli kitâbları vardır. Şâfi’î mezhebinin ba’zı hükmleri, Onun kitâbları üzerine kurulmuşdur).

İslâm âlimlerinden ba’zısı, ibni Teymiyyenin müslimânlıkdan çıkdığını, mürted olduğunu bildirmekdedirler. İbni Battûta, İbni Hacer-i Mekkî, Takıyyeddîn-i Subkî ve oğlu Abdülvehhâb, İzzeddîn bin Cemâ’a ve ebû Hayyân Zâhirî Endülüsî gibi, sözleri sened olan derin âlimler, onu bid’at ehli, sapık saymışlardır. Evet onun sapık olduğunu bildirenler de, ilminin, zekâsının, zühdünün çokluğunu inkâr etmiyorlar. Fekat, **(Mişkât)**da yazılı hadîs-i şerîfde, **(Kötülerin en kötüsü kötü din adamlarıdır)** buyuruldu. İmâm-ı Rabbânî Ahmed Fârûkî elliüçüncü mektûbunda buyuruyor ki:

(Âlimlerin iyisi, insanların en iyisidir. Âlimlerin kötüsü, insanların en kötüsüdür. İnsanların se’âdeti ve felâketi, âlimlere bağlıdır. Büyüklerden biri şeytânı boş oturuyor görüp, sebebini sormuş. Şeytân demiş ki: Bu zemânın sapık âlimleri, bizim işimizi yapıyor. İnsanları yoldan çıkarmak için, bize iş bırakmıyorlar).

İmâm-ı Sübkî de, ibni Teymiyyenin ilmini, zekâsını çok övüyordu. Burhâneddîn bin Müflih **(Tabakât)**da diyor ki, İmâm-ı Sübkî, Zehebîye yazdığı mektûbda, ibni Teymiyyeyi çok övmüş-

dü. Fekat, imâm-ı Sübkî de **(Erreddü-li-ibni Teymiyye)** kitâbında ve oğlu Abdülvehhâb da **(Tabakât)**da, onun Ehl-i sünnetden ayrıldığını, dalâlete düşdüğünü yazmakdadırlar. Fikrlerini aşıladığı birkaç kimse ve hele talebesinden ibni Kayyım ile Zehebî, onu aşırı övmekdedir. Meşhûr kitâblara açıklamalar yaparak din adamı sayılan ve Kur'ân-ı kerîm ve değerli kitâbları yazmakla geçinen Aliyyülkârî ve Mahmûd Âlûsî ve kendini müctehid sanan Abduh gibi kimseler de, onun yoluna saparak Ehl-i sünnetden ayrılmışlardır.

Son asrın derin âlimlerinden Yûsüf Nebhânî **(Şevâhidül-hak)** kitâbında ve Osmânlı âlimlerinin büyüklerinden şeyh-ul-islâm Mustafâ Sabri efendi, **(El-ilm ve akl)** kitâbında ve Şâm âlimlerinden Ebû Hâmid bin Merzûk, iki cild kitâbında, ibni Teymiyyenin sapıtdığını vesîkalarla isbât etmişlerdir. Ebû Hâmidin kitâbı, İstanbulda kısaltılarak, **(Et-Tevessül-ü bin-Nebi ve bis sâlihîn)** ismi verilip, 1395[m. 1975] senesinde ofset yolu ile basdırılmışdır.

İbni Teymiyyeyi doğru sananlar, onun muhâkeme ve habs edilmesini haksız göstermek için de, *(Tesavvufcular aleyhindeki yazıları, onları darıltdı. Talâk hakkındaki fetvâları, fıkh âlimlerini düşman etdi. Sıfât-i ilâhiyye hakkındaki fetvâları da, kelâm âlimlerini gücendirdi. Bu yüzden kelâm, fıkh ve tesavvuf âlimleri buna karşı birleşerek cezâlandırıldı)* diye kısaca yazıyorlar. Din âlimlerinin, bir iki kelime için, bir müslimâna düşman olacaklarına, ona zulm edeceklerine, tuzağa düşürmek için çalışdıklarına herkesi inandırdıklarını sanıyorlar. Onu mazlûm, âlimleri ise, zâlim olarak tanıtıyorlar. Hâlbuki, ibni Teymiyye, Ehl-i sünnete karşı, isyân bayrağı çekdi. İslâm âlemine fitne, fesâd ateşi saldı. Meselâ nahv âlimlerinden Ebû Hayyân, (700) senesinde Kâhireye gelince, ibni Teymiyye buna (Nahv âlimi dediğimiz Sibeveyh de kim oluyor. Kitâbında tam seksen yanlış var ki, sen onları anlayamazsın) demişdir. Ebû Hayyân da, ilm adamına yakışmıyan sözleri karşısında, ondan uzak kalmağı uygun görmüşdür. **(El-Bahr)** adındaki tefsîrinde ve **(Nehr)** ismindeki muhtasarında, onu ayblamışdır.

İbni Hacer-i Askalânî **(Dürer-ül-kâmine)** kitâbında, Zehebîden "rahmetullahi teâlâ aleyhimâ" alarak diyor ki, (İbni Teymiyye, ilm üzerinde konuşurken hiddetlenir, karşısındakini mağlûb etmeğe çalışır, herkesi gücendirirdi). İmâm-ı Süyûtî, **(Kam'ul-mu'ârıd)** kitâbında buyuruyor ki, (İbni Teymiyye, kibrli idi. Kendini beğenirdi. Herkesden üstün görünmek, karşısındakini küçümsemek, büyüklerle alay etmek âdeti idi). Şâm âlimlerinden Muhammed Alî Beğ, **(Hıttatüş-Şâm)** kitâbında diyor ki, (İbni Tey-

miyyenin hedefi, Luther adındaki papasın hedefine benzer. Fekat, hıristiyanlığın müceddidi muvaffak oldu. İslâm müceddidi muvaffak olamadı).

Pâkistânın büyük âlimlerinden Siyalküt şehrinin imâm ve hatibi, Mevlânâ Muhammed Ziyâullahın **(Vehhâbîliğin Hakîkati)** kitâbı urdu dilinde olup, 1969 da basılmışdır. Doksanüçüncü sahîfesinde diyor ki, Hindistânın büyük âlimi, dünyânın tanıdığı yüzlerce kıymetli kitâbın yazarı mevlevî Abdülhay Lüknevî, (hicri 1304 senesinde vefât etdi.) **(Gays-ül-gamâm)** kitâbında, (Sonra gelen Şevkanînin de, önce gelen ibni Teymiyyet-el-Harrânî gibi, ilmi çok, aklı az idi. Tıbkı onun gibi idi. Hattâ ondan dahâ aşağı idi) demekdedir.

Goldziher, İbni Teymiyyenin hak mezhebleri bid'at saydığını, islâmın ilk safvetini değişdirdiler diyerek, bunlarla döğüşdüğünü, Eş'arî mezhebi ile ve tesavvufla mücâdele etdiğini, Peygamberlerin kabrini ve Evliyânın kabrlerini ziyâret etmeğe ma'siyyet dediğini yazmakdadır.

Muhammed Abduhun yetişdirdiklerinden olup, onun yolunda giden Câmi'ul-ezherin eski rektörü Mustafâ Abdürrâzık pâşa diyor ki, (İbni Teymiyye fetvâ verirken, bir mezhebe uymaz, bulduğu delîl ile hareket ederdi. Tesavvuf büyüklerinin "kaddesallahü teâlâ esrârehümül'azîz" keşfini inkâr ederdi).

İbni Teymiyye, Sadreddîn-i Konevî için diyor ki, (Muhyiddîn-i Arabînin arkadaşı olan Sadreddîn, akliyyât ile kelâm ilmlerinde, üstâdından dahâ ileride olmakla berâber, ondan dahâ kâfir, dahâ az bilgili, dahâ az îmânlıdır. Bunların mezhebleri kâfirlik olduğu için, dahâ hünerli olanları, dahâ çok kâfir oluyorlar). İslâm âlimlerinin bir kısmı kendisine kâfir dedi. Çoğu ise sapık olduğunu bildirdiler. Yavuz Sultân Selîm hân "rahmetullahi teâlâ aleyh" devri âlimlerinden Muhammed Şeyh-i Mekkî, Süleymâniyye kütübhânesi, Reşîd efendi kısmında bulunan fârisî **(El-cânib-ül-garbî)** kitâbında, Muhyiddîn-i Arabî hazretlerine yapılan saldırıları cevâblandırırken diyor ki, (İbni Teymiyye, kâfirlerin yıllarca yandıkdan sonra Cehennemden çıkacaklarını bildirmekde ve **(Bir zemân olur; Cehennemin kapıları açılır. Dibinde otlar biter)** hadîsini yazmakdadır. Başka hadîsler de söylemişdir. Hâlbuki kâfirlerin Cehennemde sonsuz kalacakları, Kur'ân-ı kerîmde açıkca bildirilmekdedir. Tevâtür ve sözbirliği hâsıl olmuşdur. Âlimler, ibni Teymiyyenin tevâtüre ve icmâ'a karşı geldiğini bildiriyor).

(Muhtasar-ı Kurtubî) doksanaltıncı sahîfesinde diyor ki, (Ce-

hennemdekilerin hepsi çıkacak. Cehennemin hepsi boş kalacak diyenler, Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere karşı gelmiş oluyorlar. Cehennem azâbının kâfirlere ebedî olduğunu Ehl-i sünnet âlimleri ve âdil imâmlar sözbirliği ile bildirdiler. **(Nisâ)** sûresinin 169.cu âyetinde, **(Kâfirler Cehennemde ebedî kalacaklardır)** buyuruldu. **(Mü'minlerin yolundan ayrılanları Cehenneme atarız)** meâlindeki âyet-i kerîmeler, bunlara cevâbdır. Mü'minlerden günâhı çok olanların bulundukları Cehennemin birinci tabakası boşalacakdır. Kâfirlerin bulundukları başka tabakaları hiç boşalmıyacakdır. Mü'minler şefâ'ate kavuşarak azâbdan kurtulacak, yalnız bunların yerleri boşalıp, Cehennemin yalnız birinci tabakasının dibinde otlar bitecekdir. İmâm-ı Kurtubî yukardaki hadîsin **(Mevkûf)** olduğunu yazıyor. Resûlullahdan işitildiği bildirilmemişdir, diyor. Muhyiddîn-i Arabî hazretleri de, Cehennemin kapıları hiç açılmaz. Kâfirler Cehennemde ebedî kalırlar, diyor. Cehennemden çıkılacak diyenler, mü'minlerin çıkacaklarını bildirmişlerdir.) İbni Teymiyye, mü'minlerin Cehennemden çıkacaklarını bildiren hadîs-i şerîfleri kâfirlere teşmîl ederek, âyet-i kerîmeleri ve tevâtür ile icmâ'ı inkâr etmiş oluyor. Ehl-i sünnet âlimlerine kâfir demek, insanın küfrüne sebeb olur. Selef-i sâlihînin başka başka te'vîl yapmadıkları âyetleri ve tevâtür hâsıl olmuş hadîsleri inkâr etmenin küfr olduğu **(Redd-ül-muhtâr)**da **(Kâdîlık)** bahsinde de yazılıdır. Tancalı **(İbni Battûta)** adı ile meşhûr olan mâlikî âlimlerinden Muhammed bin Abdüllah, **(Tuhfetünnüzzâr)** târîhini İbni Cezî adındaki kâtibine yazdırmış, bu kitâb çeşidli dillere terceme edilmişdir. Türkçeye ikinci tercemeyi Muhammed Şerîf beğ yapmış ve 1335 [m. 1917] yılında İstanbulda basılmışdır. Bunun 9. cu sahîfesi sonunda (İbni Teymiyyenin ilmi çokdu. Fekat, aklında bozukluk vardı) diyorlar. İslâmiyyete uymıyan çeşidli sözlerini bildiriyorlar. Meselâ (Şâmda idim. Cum'a nemâzında idim. İbni Teymiyye hutbe okudukdan sonra, benim şimdi indiğim gibi, cenâb-ı Allah dünyâ göküne iner diyerek merdivenlerden indi. Mâlikî âlimi (İbni Zehrâ) bu sözün kötülüğünü cemâ'ate uzun anlatdı. Cemâ'atin çoğu câhil olup, İbni Teymiyyeyi hak yolda sanıyor. Onun yaldızlı sözlerini çok seviyorlardı. Bu mâlikî âliminin sözü ile İbni Teymiyyenin üzerine yürüdüler. Elleri ile, na'lınları ile döğdüler. Yere yıkıldı. Sarığı düşdü. İpek takkesi meydâna çıkdı. Bunu behâne ederek, hanbelî kâdîsına götürdüler. Kâdî tarafından habs ve ta'zîr olundu. Mâlikî ve şâfi'î âlimleri, bu ta'zîrin haksız olduğunu söylediler. İş, melik Nâsıra intikâl etdi. Kurulan âlimler hey'eti, İbni Teymiyyenin fitne çıkardığına karar verdi. Sultânın emri ile, Şâmda habs edildi) diyor. İbni Battûtanın bu yazısı, Yûsüf-i Neb-

hânînin **(Cevâhir-ül-bihâr)** kitâbında, Abdülganî Nablüsî isminde de yazılıdır. Zemânının âlimlerince ve bütün müslimânlarca sapıklığı anlaşılmış ve cezâsı verilmiş olan bir kimseyi mezheb imâmlarımızın üstüne çıkaranlara ve bunlara inananlara, Allahü teâlâ dirâyet ve hidâyet ihsân eylesin. Müslimân yavrularını sapıklara aldanmakdan korusun! Âmîn.

İbni Hacer "rahime-hullahü teâlâ" hazretleri, **(Cevher-ül-munzam)** kitâbında buyuruyor ki, İbni Teymiyyenin hurâfelerinden, saçmalarından biri, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" ile istigâse, tevessül olunmasını inkârıdır. Ondan önce hiçbir islâm âlimi böyle söylemedi. Ehl-i sünnet âlimleri "rahime-hümullahü teâlâ" bildiriyorlar ki, Resûlullah "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" ile her zemân tevessül etmek çok iyidir. Yaratılmadan önce ve yaratıldıkdan sonra, dünyâda da, âhiretde de, Onunla tevessül olunur. Yaratılmadan önce Onunla tevessül olunacağını gösteren şeylerden biri, Peygamberlerin ve ümmetlerindeki Velîlerin Onunla tevessül etmiş olduklarıdır. İbni Teymiyyenin iftirâ olan sözü ise hiçbir asla ve esâsa dayanmamakdadır. Hadîs âlimlerinden Hâkim-i Nişâpûrînin bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Âdem "aleyhisselâm" hatâ edince, yâ Rabbî! Muhammed aleyhisselâm hakkı için beni afv ve mağfiret et dedi. Allahü teâlâ da, Muhammed aleyhisselâmı dahâ yaratmış değilim. Sen Onu nasıl tanıdın buyurdu. O da, yâ Rabbî! Beni yaratıp rûh verdiğin zemân, başımı kaldırdım. Arşın kenârlarında, lâ ilâhe illallah, Muhammedün resûlullah yazılmış gördüm. Kullarının içinde en çok sevdiğinin ismini, kendi isminin yanına koymuş olduğundan anladım dedi. Allahü teâlâ da, yâ Âdem! Doğru söyledin. Kullarım arasında en çok sevdiğim Odur. Onun hakkı için benden afv dileyince, seni hemen afv etdim. Muhammed aleyhisselâm olmasaydı seni yaratmazdım buyurdu)** buyurulmuşdur. Burada Muhammed aleyhisselâmın hakkı demek, Allahü teâlânın Onu çok sevmesi, Ona çok kıymet vermesi demekdir. Yâhud, Onun başka kullar üzerinde olan hakkı demekdir. Yâhud da, Allahü teâlânın Ona ihsân ederek, Onun için kendi üzerinde tanıdığı hak demekdir. Bunun gibi, bir hadîs-i şerîfde, kulların Allahü teâlâ üzerindeki hakkı nedir? diye soruldukda, **(Burada hak demek, lâzım, vâcib olan şey demek değildir.)** buyurulmuşdur. Çünki, Allahü teâlânın hiçbirşeyi yapması lâzım, vâcib değildir. Dilerse yapar. Dilemezse, yapmaz. Allahü teâlâdan Resûlullah hakkı için bir dilekde bulunmak, Resûlullah için istemek değildir ki, buna şirk denilsin. Allahü teâlâ Resûlünü çok sevdiğini, Ona yüksek mertebe verdiğini bildiriyor. İşte bu sevginin, bu yüksek derecenin hakkı, ya'nî hurmeti, kıymeti için, Allahü teâlâdan iste-

nilmekdedir. Allahü teâlânın, Resûlüne olan ikrâmlarından, ihsânlarından biri de şudur ki, ya'nî Onun hakkı için, Onun yüksek derecesi için yapılan düâları kabûl buyurur. Buna inanmıyanın bu ni'metden mahrûm kalması, kendisi için en büyük zarardır. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" ile, hayâtda olduğu zemân da tevessül edilmişdir. Nesâî ve Tirmüzî bildiriyorlar ki, Resûlullahın yanına bir a'mâ geldi. Gözlerinin açılması için düâ etmesini diledi. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" ona **(İstersen düâ edeyim, istersen sabr et. Sabr etmek, senin için dahâ iyi olur)** buyurdu. Düâ etmeni istiyorum. Beni güdecek kimsem yokdur. Çok sıkılıyorum deyince, **(İyi bir abdest al! Sonra bu düâyı oku!)** buyurdu. Düânın tercemesi şudur: **(Yâ Rabbî! İnsanlara rahmet olarak gönderdiğin sevgili Peygamberin ile sana teveccüh ediyorum. Senden istiyorum! Yâ Muhammed "aleyhisselâm"! Dileğimin hâsıl olması için Rabbime senin ile teveccüh ediyorum. Allahım! Onu bana şefâ'atci eyle!)** Bunu imâm-ı Beyhekî de haber veriyor. Ayrıca (kalkdı, gözleri görerek gitdi) de diyor. Bu düâyı okumağı ona Resûlullah öğretdi. Kendisi düâ buyurmadı. Onun teveccüh eylemesini, yalvarmasını, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" ile istigâse etmesini, dilediğinin böyle hâsıl olmasını arzû buyurdu. Resûlullah hayâtda iken de, vefâtından sonra da kendisi ile istigâse olunurdu. Selef-i sâlihîn, Resûlullahın vefâtından sonra bu düâyı çok okumuş, bununla murâdlarına kavuşmuşlardır. Halîfe Osmân "radıyallahü anh" birinin bir dileğini kabûl buyurmuyordu. Bu kimse, Eshâbdan Osmân bin Hanîf hazretlerine gelip, yardım etmesini istedikde, ona bu düâyı okumasını öğretdi. Okuyup da, halîfenin yanına gidince, dileğinin kabûl olunduğunu Taberânî ve Beyhekî haber vermekdedirler. Taberânînin haber verdiği bir hadîs-i şerîfde, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" düâ ederken, **(Peygamberinin ve Ondan önce gelen Peygamberlerin hakkı için)** buyururdu. Resûlullah ile veyâ başka Peygamberler veyâ Velîler ile **(Teveccüh)** etmek, **(Tevessül)** etmek, **(İstigâse)** etmek ve **(Teşeffu')** etmek, hep aynı şey demekdir. Ameller ile, ibâdetler ile tevessül etmenin câiz olduğunu islâmiyyet bildirmişdir. Eski zemânda, bir mağaraya girip kapalı kalmış olanların, Allah için yapmış oldukları hâlis işlerini söyliyerek yalvardıkları zemân, mağara ağzını tıkamış olan taşın açılarak kurtulduklarını hadîs-i şerîf haber veriyor. İşleri vesîle ederek yapılan düâ kabûl olunca, işlerin en iyilerini yapanları vesîle ederek yapılan düâlar elbette kabûl olur. Ömer-übnül-Hattâb "radıyallahü anh", hazret-i Abbâsı vesîle ederek yağmur düâsı yapdı. Eshâb-ı kirâmdan hiçbiri buna karşı birşey demedi. Resûlullahı ve Onun mubârek kabrini vesîle etme-

yip, hazret-i Abbâsı vesîle etmesi, kendini çok aşağı bildiği ve Resûlullahın akrabâsını kendinden üstün gördüğü için idi. Hazret-i Abbâs ile tevessül etmesi, aslında Resûlullah ile tevessül etmekdir. Tevessül, teveccüh ve istigâse sözleri, kendisi ile teveccüh, istigâse edilen kimsenin her zemân, teveccüh ve istigâse edenlerden dahâ üstün tutulduğunu gösteriyor denilemez. Resûlullah, bir düâsının kabûl olması için, Mekke muhâcirlerini vesîle yapmışdır. İstigâse, birisinden birşey istemek için, bunun çok sevdiği bir kimseden yardım istemekdir. Ya'nî bu kimse vâsıtası ile istemekdir. Bu kimse vâsıtası ile istenince, o şeye kavuşmak kolay olur. Düânın kabûl olması için, Resûlullah ile veyâ kabrdeki bir Velî ile istigâse olunur. Böylece düâ kabûl olunur. Düâyı kabûl eden, yalnız Allahü teâlâdır. Buna sebeb, vesîle olan, Peygamberdir. Allahü teâlâ, hakîkî gavsdır. Resûlullah, mecâzî gavs olmakdadır. Buhârînin haber verdiği hadîs-i şerîfde, **(Kıyâmet günü, önce Âdem ile, sonra Mûsâ ile ve sonra Muhammed aleyhimüsselâm ile istigâse ederler)** buyuruldu. Bundan başka, Resûlullah ile tevessül, istigâse etmek demek, Onun düâ etmesini istemek demekdir. Çünki O, kabrinde diridir, istiyenin istediğini anlar. Sahîh haberde bildirildi ki: (Emîr-ül-mü'minîn Ömer "radıyallahü anh" zemânında kaht [kıtlık] oldu. Eshâb-ı kirâmdan birisi, Resûlullahın kabri yanına gelip, yâ Resûlallah! Ümmetine yağmur yağması için düâ eyle! Ümmetin helâk olmak üzeredir, dedi. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", buna rü'yâda görünüp yağmur yağacağını haber verdi. Öyle de oldu. Rü'yâda ayrıca **(Ömere git, Selâm söyle! Yağmur yağacağını müjdele. Keys ile hareket etmesini söyle!)** de buyurdu. Keys, yumuşak davranmakdır. Ömer "radıyallahü anh" sert idi. Dînin emrlerini yerine getirmekde şiddet gösterirdi. Bu kimse, Halîfenin yanına geldi. Olanı anlatdı. Halîfe dinledi ve ağladı. Bir habere göre rü'yâyı gören, Eshâbdan Bilâl bin Hâris Müzenî idi. Burada, rü'yâyı değil, Sahâbînin, Resûlullahın kabrine gelerek tevessül etmiş olduğunu bildirmek istiyoruz. Görülüyor ki, Resûlullahdan, hayâtda iken olduğu gibi vefâtından sonra da, dileklerin hâsıl olmaları için düâ buyurması istenilir. Onun düâ ve şefâ'at etmesi ile dilekler hâsıl olduğu gibi, hayâta gelmeden önce ve hayâtda iken ve vefâtından sonra, Onu vesîle ederek yapılan düâ ve tevessüller de kabûl olmakdadırlar. Kıyâmet günü de ümmeti için Rabbinden, şefâ'atde bulunacak ve şefâ'ati kabûl olunacakdır. Böyle olduğunu, islâm âlimleri **(İcmâ')** ile ya'nî sözbirliği ile bildirmişlerdir. Abdüllah ibni Abbâsın "radıyallahü anhümâ" bildirdiği hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Allahü teâlâ Îsâ aleyhisselâma, yâ Îsâ! Muhammed aleyhisselâma îmân et! Senin ümmetinden, Onun zemânına**

yetişecek olanların, Ona îmân etmeleri için de ümmetine emr et! Muhammed aleyhisselâm olmasaydı, Âdem Peygamberi yaratmazdım. Muhammed aleyhisselâm olmasaydı, Cenneti, Cehennemi yaratmazdım. Arşı su üzerinde yaratdım. Hareket etdi. Üzerine, Lâ ilâhe illallah yazınca durdu, buyurdu.) Bu hadîs-i şerîfi, Hâkim sahîh senedlerle haber vermişdir. Böyle yüksek derece ve ölçülemiyecek kadar çok kıymetli olan ve mevlâsının ni'metlerine kavuşmuş bir Peygamberi vesîle ederek Onun şefâ'atini dileyerek yapılan düâ kabûl olmaz mı? **(Cevher-ül-munzam)**ın yazısı **(Şevâhid-ül-hak)**dan alınarak buraya kadar terceme edildi. Nûh, İbrâhîm ve diğer Peygamberlerin de Muhammed aleyhisselâmı vesîle ederek yapdıkları düâlar, tefsîr kitâblarında yazılıdır.

(Şevâhid-ül-hak) İmâm-ı Sübkîden alarak diyor ki, Resûlullah "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" ile tevessül etmek iki dürlü olur: Birincisi, Onun yüksek mertebesi, bereketi için Allahü teâlâdan istemekdir. Böyle düâ ederken, **(tevessül), (istigâse)** ve **(teşeffu')** sözlerinden herbiri kullanılabilir. Üçü de, aynı şeyi bildirmekdedir. Bu kelimeleri söyliyerek düâ eden, Resûlullahı vesîle ederek, Allahü teâlâdan istemekdedir. Onu vâsıta kılarak Allahü teâlâdan istigâse etmekdedir. Dünyâ işlerinde de, bir kimseden, onun çok sevdiğini vesîle ederek birşey istenilince, hemen vermekdedir. Tevessülün ikincisi, dileğe kavuşmak için, Resûlullahın Allahü teâlâya düâ etmesini, Ondan istemekdir. Çünki O, kabrinde diridir. İstenileni anlar ve Allahü teâlâdan ister. Kıyâmet günü de şefâ'at etmesi istenilecek ve şefâ'at edecekdir ve şefâ'ati kabûl olunacakdır.

(Şevâhid-ül-hak)da, Şihâbüddîn-i Remlî "rahmetullahi teâlâ aleyh" hazretlerinden alarak buyuruyor ki, (Peygamberler ve Velîler öldükden sonra da, kendileri ile tevessül, istigâse olunur. Peygamberler ölünce mu'cizeleri bitmez. Velîler ölünce de, kerâmetleri kesilmez. Peygamberlerin mezârda diri olduklarını, nemâz kıldıklarını, hâc yapdıklarını, hadîs-i şerîfler açıkca bildirmekdedir. Şehîdlerin de diri oldukları, kâfirlerle harb ederken, yardım etdikleri bilinmekdedir).

43 — İslâmiyyete en büyük düşmânın, müşrikler ile yehûdîler olduğu, **(Mâide sûresi)**nin seksenikinci âyetinde açıkca bildirilmişdir. İslâmiyyeti içerden yıkmak için, ilk fitneyi çıkaran yehûdî, Yemenli Abdüllah bin Sebe'dir. Hakîkî müslimân olan **(Ehl-i sünnet)**e karşı, **(Şî'î)** fırkasını kurdu. Şî'îlerin en bozuk fırkası **(Nusayrî)**lerdir. Bu kâfirler, Allah Alîye ve çocuklarına hulûl etmişdir, esrârı yalnız bunlar bilir, diyorlar. İkinci cihân harbinden sonra,

Hâfız Esad isminde bir Nusayrî, sapık, Şâmda kanlı bir ihtilâl ile Sûriye devlet reîsliğini ele geçirdi. İlk iş olarak, Hama ve Humus şehrlerinde katlî-am yaparak, binlerce sünnî müslimânı şehîd eyledi. İngiliz hükûmeti, yehûdîler ile anlaşarak, islâmiyyet ile mücâdele etmek için, Londrada **(Müstemlekeler nezâreti)** kuruldu. [İngiliz hükûmetinin papazların emrinde olduğunu, İngiltereyi papazların idâre etdiğini kitâbımızın başında bildirmişdik. Hıristiyanlardan, Îsâ aleyhisselâmda ülûhiyyet sıfatları bulunduğuna inananların ve bunun için kendisine ve heykellerine tapınanların, müşrik olduklarını da yazmışdık.] Burada, yehûdî hîleleri öğretilip, her memlekete gönderilen câsûslardan Hempher, 1125 [m. 1713] senesinde, Basrada avladığı Necdli Muhammedi, senelerce aldatarak, **(Vehhâbî)** fırkasını kurdular. Bu husûsda, **(İngiliz câsûsunun i'tirâfları)** kitâbımızda geniş bilgi vardır.

Muhammed bin Abdülvehhâb, ibni Teymiyyenin ve talebesi ibni Kayyım-ı Cevziyyenin kitâblarını okuyarak, Hempherden öğrendiği, bölücü bilgilerini artdırdı.

1206 [m. 1792] senesinde vefât eden Muhammed bin Abdülvehhâbın yolunda gidenlere **(Necdî)** ve **(Vehhâbî)** denir. **(Fırka-i mel'ûne)** de denilmekdedir. Beşinci sahîfeye bakınız! Abdülvehhâb oğlu diyor ki:

(Altıyüz seneden beri dünyâya yayılmış olan müslimânların hepsi müşrik imiş, kâfir imiş. Doğrudan doğruya Allaha ibâdet etmek farz olduğundan, ibâdet için, birşey vesîle edilmez. Allahdan başkasına düâ etmek, yardım istemek, şirk olur ve hiç afv edilmez. Peygamberlerden ve Evliyâdan birini söyliyerek bunlardan yardım isteyenler ve türbelere, adak ve sadaka ve başka şeyler yaparak hürmet edenler hep müşrikdir. Biz onların şefâ'atini umarız. Allahü teâlâya yaklaşmak için, onları vesîle yapıyoruz demeleri, onları şirkden kurtarmaz. Resûlullahın zemânındaki müşrikler de, sıkışınca yalnız Allaha düâ eder. Allaha yalvarırlardı. Râhata kavuşdukları zemân, meleklere, Evliyâya ve putlara düâ ederlerdi. Şimdiki müşrikler de sıkışdıkları zemân filân pîre, falan şeyhe yalvarıyorlar. Bu müşrikler, eski müşriklerden dahâ kötüdürler. Bir şeyhe yalvaran müşrikler şöyle dursun, yâ Resûlallah, bana şefâ'at et, imdâdıma yetiş diyenler de kâfir olur).

Ehl-i sünnet âlimleri "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", buna cevâblar yazarak, bunun yanlış yolda olduğunu bildirdiler. Muhammedin kardeşi olan Abdülvehhâb oğlu Süleymân da, bunu kötüliyen büyük bir kitâb yazdı. **(Savâık-ı ilâhiyye)** ismindeki bu kitâb İstanbulda basdırılmışdır. Basra âlimlerinden Kabânî ismi ile

anılan meşhûr molla Alî bin Ahmed Basrî şâfi'înin, **(Fasl-ül-hitâb)** ve **(Keşf-ül-hicâb)** kitâbları, bunun doğru yoldan sapdığını isbât etmekdedir. Ahmed Kabânî 1235 [m. 1819] da vefât etdi.

(Delâil-i hayrât) kitâbında, Seyyidinâ, Mevlânâ gibi kelimeler bulunduğu için, bu kitâbı yakdırdı. Hâlbuki, sultân ikinci Abdülhamîd Hân, hergün Delâil-i hayrât okurdu. Abdülvehhâb oğlu, elimden gelseydi, Hücre-i se'âdeti yıkardım. Kâ'be üstündeki altın oluğu atar, yerine tahta oluk kordum derdi. Kendisine inanmıyanlara kâfir derdi. Ömer bin Fârıd ile Muhyiddîn-i Arabî hazretlerinin kâfir olduklarını söylerdi. **(Ümmetimin mezheblere ayrılması rahmetdir)** hadîs-i şerîfi ile alay ederdi. Vakflara inanmaz, islâmiyyetde evkâf yokdur derdi. Kâdîların, hâkimlerin aldıkları ma'âş rüşvetdir derdi. Kabânî Alî efendi, bunlara birer birer cevâb yazmış, hepsini vesîkalarla çürütmüşdür.

İbni Teymiyye, nehr, kaplıca, kaynarca, ağaç, dağ ve mağara gibi yerlere şifâ için gitmek, mezârlara adak yapmak, hep günâhdır, derdi. Kabr ziyâreti ve türbelerde kurban kesilmesi ve ölülerden yardım istenmesi şirkdir derdi.

Ehl-i sünnet âlimlerine göre, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" kabrini ziyâret etmek sünnetdir. Vâcib diyenler de oldu. İbni Âbidîn **(Dürr-ül-muhtâr)** hâşiyesinde diyor ki, (İbni Teymiyyeden önce, hiçbir âlim kabr ziyâretini yasak etmedi. O, yeni bir bid'at çıkardı. Bütün müslimânların gözünden düşdü). Müslimdeki hadîs-i şerîfde, **(Kabr ziyâretini yasak etmişdim. Şimdiden sonra, ziyâret ediniz!)** buyuruldu. Necmeddîn Ömer bin Haccî **(El-cevâb fî reddi alâ İbni Teymiyye)** kitâbında türbeleri ziyâret etmek câiz olduğunu isbât etmekde ve İbni Teymiyyeyi kuvvetli delîllerle red etmekdedir. Burhaneddîn İbrâhîm bin Muhammed de, aynı ismde güzel bir kitâb yazmışdır. Bu iki kitâb, Süleymâniyye kütübhânesi, Beşir Ağa kısmında mevcûddur.

Abdülvehhâb oğlu, İbni Teymiyyenin yasak dediği şeylere küfrdür dedi. Türbelere adak yapanlara, türbelerde düâ edenlere, etrâfında dönenlere, örtüsünü öpenlere, toprak alanlara ve Evliyâdan "rahime-hümullahü teâlâ" yardım istiyenlere kâfir dedi. Bunları yapanlara kâfir demiyenler de kâfir olur dedi. **(Keşf-üş-şübühât)** kitâbında, (Şefâ'at, yâhud Allaha yakınlık niyyeti ile Peygamberlere, Evliyâya istigâse, ya'nî tevessül edenlerin kanları ve malları halâldır) diyerek müslimânları öldürmeği, mallarını yağma etmeği emr etmekdedir. Bu kitâbı türkçeye de çevrilmişdir. Hâlbuki, dinde zarûrî olarak bilinen şeylere, meselâ Allahü teâlânın var ve bir olduğuna, beş vakt nemâzın farz olduğuna inanmı-

yan kâfir olur. Yoksa, açık bildirilmiş olan şeylere inanan bir müslimâna, bir şübhe ile kâfir denilemez. İbni Teymiyye de; bunlara şirk demiş ise de, küçük şirk demek istemişdi. Abdülvehhâb oğlu Muhammed ise, küfr demek olan şirkdir diyor. Putlara tapınmak şirkdir. Buna açık şirk denir. **(Şirk-i hafî)** denilen gizli şirk ise, Allahü teâlâdan başkasından birşey istemekdir. İnsanlar, bu gizli şirkden kurtulamaz. Peygamberler "aleyhimüsselâm" bile, bu şirkden kurtulmak için, Allahü teâlâya yalvarmışlardır. Bu gizli şirkin çeşidleri vardır. Nefse, şehvete uymak, gizli şirk olduğu gibi, riyâ da, şirk-i hafîdir. Gizli şirk, ibâdetin sevâbını giderir. Fekat, (Riyâ yapan kâfir olur; bunu öldürmek, mallarını almak halâl olur) diyen hiçbir âlim yokdur.

Güneşe, aya, yıldızlara, putlara, heykellere tapınarak secde etmek küfrdür. Başka şeylere, tapınmadan saygı secdesi yapmak küfr değildir. Günâhdır. Bir şeye tapınarak onun için kurban kesmek de küfrdür. Fekat, Allahü teâlâya tapınıp da, başka şeylere tapınmadan kurban kesmek, küfr olmaz. Harâm olur. **(İbâdet)** etmek, ya'nî tapınmak demek, her fâidenin, her zararın ondan geldiğine, herşeyi onun yapdığına inanarak, ona yalvarmak demekdir. Allahü teâlâya tapınanların türbelerden toprak almaları, türbe etrâfında dönmeleri mekrûh olur denilmişdir. Vehhâbînin kitâbı ise, bunların hepsine şirk ve küfr diyor. Gelmiş geçmiş milyonlarca müslimâna kâfir diyor. Müseyleme-i kezzâb ile gazâ ederken şehîd olanların mezârlarını, tanınarak Fâtiha okunması için bir arşın kadar yüksek yapdıklarından dolayı, Eshâb-ı kirâma da "rıdvânullâhi teâlâ aleyhim ecma'în" dil uzatıyor. Bu yazıları Müseylemeci olduğunu göstermekdedir.

Mezârlar üzerine türbe, câmi'lere minâre yapmak, kaşık ile yimek bid'atdir dediler. Kerbelâdaki hazret-i Hüseynin "radıyallahü teâlâ anh" türbesini yıkıp, içindeki milyonlar değerinde kıymetli eşyâyı yağma etdiler. Tâif şehrini yakıp, yıkıp, kadın, çocuk demeyip, Ehl-i sünneti öldürdüler. Mallarını yağma etdiler. Buhârî ve Müslim gibi en kıymetli kitâblar, birçok hadîs, fıkh ve her fenden binlerce kitâb, ayaklar altında kaldı. İçlerinde Kur'ân-ı kerîm de vardı. Korkudan bunları kimse kaldıramıyordu. Yerleri bile kazıp mal aradılar. Şehri yangın yerine çevirdiler. Mekke-i mükerremedeki türbeleri yıkdılar. Mevlidinnebî olan evi ve hazret-i Ebû Bekrle hazret-i Ömerin ve hazret-i Fâtımanın "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" mevlidleri olan mubârek yerleri yıkdılar. Müezzinlerin ezândan sonra salât ve selâm okumalarına şirk dediler. Sigara kutularını ve çalgıları yakdılar. Vehhâbîlerin Ta'îfdeki müsli-

mânlara yapdıkları zulmler ve işkenceler, **(Kıyâmet ve Âhıret)** kitâbının 338.ci sahîfesinde uzun yazılıdır.

(Sizlere fâide ve zararı olmıyan, Allahdan başkasına düâ etmeyiniz) ve **(Allahü teâlâ ile birlikde başkasına düâ etmeyiniz!)** meâllerindeki âyet-i kerîmeleri ve **(Düâ, ibâdetin özüdür)** hadîs-i şerîfini göstererek, Allahdan başkasından birşey istiyen kâfir olur dediler. Hâlbuki, âyet-i kerîmede yasak edilen düâ, ilm dilinde kullanılan düâ demekdir. Ya'nî tapınarak yapılan düâdır. Bu düâ, ancak Allahü teâlâya olur. Fekat, bir kimse, yalnız Allahü teâlâya tapınılacağını, yalnız Ona düâ edileceğini, Allahü teâlâdan başka kimsenin yaratıcı olmadığını, herşeyi Onun yapdığını bilerek, Peygamberleri ve Evliyâyı vesîle eder, onların Allahü teâlânın sevgili kulları olduklarını ve Allahü teâlânın, onların rûhlarına, insanlara yardım edebilmek kuvvetini verdiğini düşünerek, rûhlardan yardım beklerse, câiz olur. Onlar, mezârlarında, bilmediğimiz bir hayâtla diridirler. Rûhlarına, kerâmetler ve tesarruf kuvveti ihsân edilmişdir. Böyle inanan kimseye müşrik denemez. Böyle olmakla berâber, müslimânlar, Evliyânın rûhlarından, kalblerinin temizlenmesini, feyz, ma'rifet ister. Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" mubârek kalbinden, onun kalbine kadar, kalbden kalbe akıp gelmiş olan bilgilerden, kendisine de vermesini ister. Mal, mevkı' gibi dünyânın geçici şeylerini istemezler. Bunları düşünmezler bile.

Allahü teâlâ, **(Zümer)** sûresinde, **(Allahü teâlâdan başka şeylere tapınanlar, bunlara ibâdetimiz, ancak Allahü teâlânın yanında bize şefâ'at etmeleri içindir derler)** meâlindeki âyet-i kerîmede, bu sözlerinin onları Cehennemden kurtaramıyacağını bildiriyor. Ehl-i sünneti putlara tapınan kâfirlere benzeterek, Allahü teâlâya yaklaşmak için, Allahın sevgili kullarını vesîle yapıyoruz demeleri, onları şirkden kurtarmaz diyorlar. Evet, puta tapınanlar müşrik olduğu için, müşriklerin bu sözleri, kendilerini şirkin cezâsından kurtarmaz. Allahü teâlânın sevgili kullarını vesîle yaparak düâ etmek şirk değildir ki, Ehl-i sünnetin şirkden kurtulmağa ihtiyâcları olsun. Bir kimse, bir adamı kasden öldürse, mahkemede (Bu adamı öldürmeği düşünmemişdim. Adam öldürmenin suç olduğunu biliyordum) dese bu sözü dinlenmez. Cezâsı verilir. Hâlbuki, bu sözü doğrudur. Cezâsı, bu sözleri için değil, adam öldürdüğü için verilmişdir. Suçsuz birisi de, bu sözleri söylese, bunun bir düşmanı, bunu mahkemeye verip (Bu sözleri söylemiş olana cezâ vermişdiniz. Buna da cezâ verin!) dese, buna cezâ verilmez. Çünki, önceki kimseye verilen cezâ, adam öldürdüğü içindi. Kâfirlerin Cehenneme gitmeleri de, bu sözleri söyledikleri için değildir. Al-

lahü teâlâdan başka şeylere tapındıkları içindir.

Müşrikleri bildiren bu âyet-i kerîmeye benzeterek, mü'minlere kâfir denemez. Çünki, kâfirler, müşrikler, Allahü teâlânın iyilik ve kötülükleri yaratdığını, herşeyi yalnız Allahü teâlânın yapdığını söyleseler de, Lât ve Uzza denilen heykellere ve meleklere tapınıyor, onların tapınmağa hakları olduğuna, her istediklerini Allahü teâlâya yapdıracaklarına inanıyorlar. Bu inançla onlara secde ediyor, onlar için kurban kesiyor ve adak yapıyorlar. Müslimânlar ise, Resûlullaha ve Evliyânın rûhlarına kurban kesmez. Allahü teâlâ için keser. Sevâbını Velînin rûhuna gönderir. **(Şefâ'at yâ Resûlallah)** demek, yâ Resûlallah, seni çok seviyorum. Çünki, Allahü teâlâ, seni sevmeği emr ediyor. Seni sevdiğim için, Allahü teâlâ, beni senin şefâ'atine kavuşdursun demekdir. Bunu kısa söylemek, Kur'ân-ı kerîmdeki **(Köye sor!)** âyet-i kerîmesine benzemekdedir. Hazret-i Ömer "radıyallahü teâlâ anh", tavâf ederken, **(Hacer-i esved)** taşına karşı, (Sen birşey yapamazsın! Fekat, Resûlullaha uyarak seni öpüyorum) dedi. Hazret-i Alî "radıyallahü teâlâ anh" bunu işitince, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" **(Hacer-i esved, kıyâmet günü, insanlara şefâ'at eder)** buyurduğunu söyledi. Hazret-i Ömer de, hazret-i Alînin bu sözüne teşekkür etdi. Bir taşın fâidesi olunca, Peygamberlerin ve Allahü teâlâya sevgili olanların fâideleri olmaz mı? Allahü teâlâ, sevdiklerinin düâlarını, şefâ'atlerini kabûl edeceğini bildirdi.

Kırküçüncü madde başından buraya kadar, Ahmed Cevdet pâşa "rahmetullahi teâlâ aleyh" târîhinin yedinci cildinden alındı. Derin âlim, kerâmetler hazînesi, **(Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî)** hazretleri **(Risâle-i Hâlidiyye)** kitâbında buyuruyor ki, müslimânlar bir sebebe yapışırken, bunun, Allahü teâlânın yaratmasına sebeb olduğunu düşünür. O işi sebeblerin yapacağını düşünmezler. Müşrikler ise, o işi putların yapacaklarına veyâ Allahü teâlâya yapdıracaklarına inanır. Bu iki inanış arasını ayıramıyanlar, inkâr girdâbına sürüklenerek helâk olmakdadırlar.

(Şevâhid-ül-hak)da, Seyyid Ahmed Dahlânın **(Hulâsat-ül-kelâm)** kitâbından alarak diyor ki, Resûlullah ile ve başka Peygamberler ile "alâ nebiyyinâ ve aleyhimüssalâtü vesselâm" ve Evliyâ ile tevessül eden ve kabrlerini ziyâret ederken, (Yâ Resûlallah, senden şefâ'at istiyorum) diyen müşrik olur diyorlar. Kâfirler için gelmiş olan, **(Allahdan başkasına düâ etmeyiniz!)** ve **(Allahdan başkasına düâ edenden dahâ sapık kimdir?)** ve **(Allahdan başka düâ etdikleriniz, hiçbirşey yapamazlar. Onlardan isterseniz, işitmezler. İşitseler de cevâb veremezler. Kıyâmet günü, sizin şirkinizi inkâr ederler)**

meâlindeki âyet-i kerîmeleri ileri sürerek, mü'minlere müşrik diyorlar. Abdülvehhâb oğlu Muhammed, *(Bu âyetler, kabre karşı söyleyenin, şefâ'at istiyenin müşrik olduğunu gösteriyorlar. Müşrikler de, putlarının birşey yaratmadıklarını, her şeyi yaratanın yalnız Allah olduğunu söylüyorlardı. Fekat, putlarımız Allah yanında bize şefâ'at edeceklerdir derlerdi. Böyle söyledikleri için müşrik oldular. Mezârdan, türbeden şefâ'at istiyenler de, böyle müşrik olmakdadır)* dedi. Bu sözleri çok yanlışdır. Çünki mü'minler, Peygamberlere, Evliyâya tapınmıyor. Onları Allahü teâlâya şerîk yapmıyorlar. Bunların mahlûk olduklarına, âciz kul olduklarına inanıyorlar. İbâdet olunmağa hakları vardır demiyorlar. Bir şey yaratabilir, fâide ve zarar verir demiyorlar. Onlar, Allahü teâlânın sevdiği kullar oldukları için, Allahü teâlâ onları seçmiş olduğu ve Onların bereketleri ile kullarına merhamet etdiği için, Onlarla bereketlenmek istiyorlar. Hâlbuki, yukarıda yazılı âyet-i kerîmelerin bildirdiği müşrikler, putların ibâdete hakları vardır diyorlar. Böyle inandıkları için müşrik oluyorlar. Putların fâide ve zarar yapmadıkları kendilerine söylenince, Allahın yanında bize şefâ'at etmeleri için tapınıyoruz diyorlar. Mü'minleri putlara tapan kâfirlere benzetmelerine doğrusu çok şaşılır. Mü'minlerin tevessül etmeleri şirk olsaydı, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" ve Eshâbı ve Selef-i sâlihîn hiç tevessül etmezlerdi. Hâlbuki, Resûlullah düâ ederken, **(Yâ Rabbî! Senden isteyip de verdiğin kullar hakkı için, bana da ver!)** derdi. Böyle söylemenin, tevessül etmek olduğu meydândadır. Bu düâyı Eshâbına öğretmişdi ve **(Böyle düâ ediniz!)** buyurmuşdu. İbni Mâcenin bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Câmi'e gitmek için evden çıkarken bu düâyı okuyunuz!)** buyurulmuşdur. Bu hadîs-i şerîfi Celâleddîn-i Süyûtî **(Câmi'ul-kebîr)** kitâbında yazmakdadır. İslâm âlimleri bu düâyı her gün okurlardı. Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem", hazret-i Alînin annesi Fâtıma bint-i Esedi kabre korken, **(Yâ Rabbî! Anam Fâtıma bint-i Esedi, Peygamberin ve ondan önceki Peygamberlerin hakkı için, mağfiret eyle!)** dediğini Taberânî ve İbni Hâbbân ve Hakîm bildirmekdedirler. Ayrıca, İbni Ebî Şeybe ve İbni Abdil-Berr de, dahâ geniş olarak bildirmişlerdir. Hepsi Süyûtînin **(Câmi'ul-kebîr)**inde yazılıdır. Dahâ yukarıda bildirdiğimiz, Osmân bin Hanîfin haber verdiği hadîs-i şerîf, Tirmüzîde, Nesâîde ve Beyhekîde ve Taberânîde ve Buhârî târîhinde yazılıdır. Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" bir a'mâya öğretdiği bu düâda açıkca tevessül olunmakdadır. Bunlar ise, Resûlullahın bu düâsını yasak etmekde, bunu okuyan kâfir olur demekdedirler. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" hayâtda iken, Eshâb-ı kirâm bu düâyı hep okurlardı.

Abbâsî devletinin ikinci halîfesi olan Ca'fer Mansûr, Mescid-i

nebevîde ziyâret yaparken imâm-ı Mâlike sordu: (Düâ ederken, kıbleye mi döneyim? Yoksa Resûlullahın kabrine mi döneyim?) dedi. Çünki, düâ ederken, Kıble ile **(Hucre-i se'âdet)** arasında durulmakdadır. İmâm-ı Mâlik: (Resûlullahdan yüzünü nasıl ayırabilirsin? O, senin için ve baban Âdem "alâ nebiyyinâ ve aleyhissalâtü vesselâm" için vesîledir! Yüzünü Ona çevir ve Onunla istişfâ' eyle!) dedi. İbni Hacer-i Mekkî hazretleri, **(Cevher-ül-munzam)**da, bu haberin çok sağlam olduğunu, dil uzatılamıyacağını bildirmekdedir. İmâm-ı Mâlikin, Resûlullahın kabrine dönerek düâ etmek mekrûhdur dediğini söyliyenler, bu yüce İmâma iftirâ etmekdedirler.

(Yalnız Peygamberlerle tevessül olunur. Peygamberlerden başkası ile tevessül olunmaz) demek de doğru değildir. Çünki, hazret-i Ömer, yağmur düâsı yaparken, hazret-i Abbâs ile tevessül eyledi. Orada bulunan Eshâb-ı kirâmın hiçbiri buna karşı birşey söylemediler. Resûlullah "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" efendimiz, **(Allahü teâlâ doğruyu Ömerin diline ve kalbine yerleşdirmişdir)** buyurduğu için, hazret-i Ömerin hazret-i Abbâs ile tevessül etmesi, kuvvetli sened, sağlam vesîkadır. Hazret-i Ömerin, yağmur düâsında, Resûlullah ile tevessül etmeyip de, hazret-i Abbâs ile tevessül etmesi, Peygamberlerden başkaları ile de tevessül etmenin câiz olduğunu herkese anlatmak için idi. Çünki, Peygamberler ile tevessül edilmenin câiz olduğunu herkes biliyordu. Başkaları ile tevessülün câiz olmasında şübhe edenler vardı. Hazret-i Ömer, bunun da câiz olduğunu anlatdı. Hazret-i Ömer, Resûlullah ile "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" tevessül etseydi, başkaları ile yağmur düâsı yapmanın câiz olmadığı anlaşılırdı. Buna bakarak, ölü ile tevessül olunmaz demek doğru olmaz. Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" vefâtından sonra, Eshâb-ı kirâmın çoğu Onunla tevessül etmişlerdir.

Bir yandan, (Allahdan başka hiçbirşey te'sîr etmez. Te'sîr eder diyen kâfir olur) diyorlar. Öte yandan da, (Diri ile tevessül olunur, ölü ile olunmaz. Diri te'sîr eder, ölü te'sîr etmez) demekdedirler. Sözleri birbirini tutmamakdadır. Mü'minler ölüyü de, diriyi de vesîle, sebeb bilirler. Herşeyi yaratan, te'sîr eden yalnız Allahü teâlâdır derler.

Tevessül etmek şirk olur derken, câhil halkın ba'zı sözlerini ileri sürüyorlar. Velîye, (şu işimi yap) diyenler oluyor. Velî olmıyan bayağı kimseleri Velî sanıp onlardan kerâmet bekliyorlar. Herne kadar, böyle yanlış söyliyen ve sanan câhiller de, Allahdan başka hiçbir kimsenin fâide ve zarar yapamıyacaklarına inanmak-

dadırlar. Bereketlenmek için tevessül etmekdedirler. Fekat, bunların yanlış ve şübheli sözlerini önlemek istediklerini söyliyorlar. Onlara deriz ki, böyle yanlış, şübheli şeyler söyliyenlerin hiçbiri, Allahdan başkasının fâide ve zarar vereceğini hâtırlarına bile getirmezler. Hepsi, bereketlenmek için tevessül etmekdedirler. Evliyâ yapdı deyince, Onlar te'sîr ediyor demezler. Şübheli sözleri önlemek istiyorsanız, bütün mü'minlere niçin müşrik damgası basıyorsunuz? Her nasıl olursa olsun, tevessül eden kâfir olur diyorsunuz. Yukarıdaki sözünüzü doğru söyliyorsanız, yalnız şübheli gördüğünüz sözleri yasaklamalısınız! Tevessül ederken edebli olmağı sağlamalısınız! Hem de, sizin şirk şübhesi olduğunu ileri sürdüğünüz sözler, mecâzî [iki ma'nâlı] kelimelerdir. Bu yemek beni doyurdu. Bu ilâç ağrıyı durdurdu demek gibidir. Ehl-i sünnet âlimleri "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", böyle sözlere akla ve islâmiyyete uyan ma'nâlar vermişlerdir. İnsanı doyuran yemek, ekmek değil, Allahü teâlâdır. Yemek, Allahü teâlânın yaratdığı bir sebebdir demişlerdir. Mü'min, müslim, böyle birşeyin te'sîr etdiğini anlatan söz söyleyince, bunu işiten, mecâz ma'nâsı vermelidir. Söyleyenin Mü'min ve Müslim olması, bu ma'nâ ile söylediğine alâmetdir. **(Me'ânî)** ilminin âlimleri, böyle olduğunu, sözbirliği ile bildirmekdedirler.

İbni Teymiyye ve talebesi, tevessül etmeğe harâm dedi. Vehhâbîler, tevessül etmek şirkdir dediler. Hâlbuki, Peygamberimiz "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" ve Eshâb-ı kirâm "rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecma'în" ve bütün müslimânlar tevessül etmişlerdir. Bütün ümmetin harâm ve küfr işleyecekleri olacak şey değildir. Hadîs-i şerîfde, **(Ümmetim dalâlet üzerinde birleşmez!)** buyuruldu. Âl-i İmrân sûresinin yüzonuncu âyetinde, **(Siz ümmetlerin en iyisi oldunuz!)** buyurdu. Böyle bir ümmetin dalâlet, sapıklık üzerinde birleşecekleri düşünülebilir mi?

Hanefî âlimlerinden ibni Hümâm, (Düâ ederken, Kabr-i şerîfe dönmek, kıbleye dönmekden efdaldir) buyurdu. İmâm-ı a'zam ebû Hanîfenin (Kıbleye dönmek efdaldir) dediğini söylemek, bu yüce İmâma iftirâdır. Çünki, İmâm-ı a'zam **(Müsned)** kitâbında, Abdüllah ibni Ömerin (Kabr-i şerîfe dönmek ve kıbleyi arkaya almak sünnetdir) buyurduğunu yazmakdadır. İmâm-ı a'zam, (Kabr-i şerîfe dönmek müstehabdır) dediğini bütün hanefî âlimleri bildirmekdedir. Resûlullah, mubârek kabrinde diridir. Ziyâret edenleri tanır. Hayâtda iken yanına gelen, mubârek yüzüne karşı dururdu. Kıble bunun arkasında kalırdı. Kabr-i şerîfini ziyâret ederken de, elbet böyle olacakdır. Bir kimse, Mescid-i harâmda,

kıbleye karşı duran hocasının, babasının yanına gelip birşey söylese, elbet buna karşı söyler, Kâ'be, arkasında kalır. Resûlullahın mubârek yüzüne karşı durmak, babaya, hocaya karşı durmakdan elbet dahâ lâzımdır. Dört mezhebin âlimleri, ziyâret ederken Kabr-i şerîfe dönmek lâzım olduğunu sözbirliği ile bildirdiler. İmâm-ı Sübkî, **(Şifâ-üs-sikâm)** kitâbında, dört mezheb âlimlerinin bu yazılarını ayrı ayrı bildiriyor. **(Şifâ-üs-sikâm)** kitâbı, 1395 [m. 1975] senesinde İstanbulda ofset yolu ile, yeniden basılmışdır. **(Âlûsî tefsîri)**nin, İmâm-ı a'zamın tevessül etmeğe karşı olduğunu yazması doğru değildir. Hanefî âlimlerinden hiçbiri, İmâm-ı a'zamın böyle dediğini haber vermemişdir. Hepsi, tevessülün müstehab olduğunu bildirmişlerdir. Âlûsînin yazısına aldanmamalıdır.

(Mevâhib-ül-ledünniyye) şerhinde, Zerkânî diyor ki, (Yâ Rabbî! Sana senin Peygamberin ile istişfâ' ediyorum. İnsanlara rahmet olan ey Peygamber! Rabbin huzûrunda bana şefâ'at et! deyince, Cenâb-ı Hak, yapılan düâyı kabûl buyurur). Zerkânînin **(Mevâhib-ül-ledünniyye)** şerhi sekiz cild olup, 1393 [m. 1973] de Lübnanda üçüncü baskısı yapılmışdır.

Yukarıda bildirilen vesîkalar, ortaya çıkan bid'ati kökünden çürütmekdedir. İmâm-ı Beyhekî bildiriyor ki, bir köylü, Resûlullahın huzûruna gelip, yağmur yağması için düâ etmesini istedi ve (Senden başka sığınağımız yokdur. İnsanların koşacakları yer, ancak Peygamberleridir) dedi. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buna karşı birşey söylemedi. Hattâ, Enes bin Mâlik diyor ki, Resûlullah "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" hemen kalkıp minbere çıkdı. Yağmur yağması için düâ etdi. Düâ bitmeden yağmur yağmağa başladı. **(Buhârî)**de diyor ki: Resûlullahın yanına bir köylü gelip kahtlıkdan şikâyet eyledi. Resûlullah, düâ etmeğe başladı. Hemen yağmur yağdı. Resûl "aleyhisselâm", bunun üzerine **(Ebû Tâlib sağ olsaydı çok sevinirdi)** buyurdu.

Büyük âlim ibni Hacer-i Mekkî hazretleri **(Hayrât-ül-hisân)** kitâbında diyor ki, (İmâm-ı Muhammed Şâfi'î, Bağdâdda bulunduğu günlerde, imâm-ı Ebû Hanîfenin kabrine gelir, selâm verir, dileğinin hâsıl olması için, İmâmı vesîle yaparak düâ ederdi). İmâm-ı Ahmed de, İmâm-ı Şâfi'î ile tevessül ederdi. Hattâ, oğlu Abdüllah buna şaşınca, (Ey oğlum, imâm-ı Şâfi'î, insanlar içinde güneş gibidir. Bedenlerin âfiyeti gibidir) buyurmuşdu. Batı memleketlerinde düâ ederken imâm-ı Mâlik ile tevessül ederlerdi. İmâm-ı Şâfi'î bunu işitince, inkâr etmedi. İmâm-ı Ebül-Hasen-i Şâzilî buyuruyor ki: (Allahü teâlâdan birşey istiyen, düâ ederken imâm-ı Gazâlî ile tevessül eylesin!). İmâm-ı Şâfi'înin her zemân,

(Ehl-i beyt-i nebevî) ile tevessül eylediği, ibni Hacer-i Mekkînin **(Savâ'ık-ı muhrıka)** kitâbında yazılıdır "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în".

Allahü teâlâ tâ'atleri, ibâdetleri, se'âdete ve yüksek derecelere kavuşmak için vesîle kıldığı gibi, seçdiklerini, sevdiklerini ve sevmemizi ve saymamızı emr etdiği Nebîleri, Velîleri ve Sâlihleri de düâların kabûl edilmesi için sebeb yapmışdır. Bunun içindir ki, Eshâb-ı kirâm ve önce ve sonra gelen âlimler "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" düâ ederlerken istigâse, ya'nî tevessül eylemişlerdir. Hiçbiri bunu inkâr etmemişdir. Dinde reformcular, âyet-i kerîmelere ve hadîs-i şerîflere yanlış ma'nâ vererek ve birçok sahîh haberleri inkâr ederek, müslimânların îmânlarını bozuyorlar. Ehl-i kıbleyi doğru yoldan ayırmağa uğraşıyorlar. Allahü teâlâ, her kime hayr ve se'âdet nasîb etdi ise, yukarıda yazılı vesîkaları öğrenerek bid'at ehline aldanmak felâketinden kurtulur. **(Şevâhid-ül-hak)**dan terceme temâm oldu. Yukarıda adı geçen **(Hulâsat-ül-kelâm)** kitâbının ikinci kısmı 1395 [m. 1975] senesinde, İstanbulda ofset yolu ile basdırılmışdır.

44 — Mevdûdî, **(İslâmda İhyâ Hareketleri)** kitâbının birinci baskısında, islâm dînine ve Ehl-i sünnet âlimlerine iftirâlar yapdı. Pâkistândaki doğru îmânlı müslimânlar, kendilerini savunmağa başladılar. Onun iftirâlarını, sapık düşüncelerini vesîkalarla red etdiler. Bu haklı cevâblar karşısında şaşkına dönen Mevdûdî, kitâbına çeki düzen vermek zorunda kaldı. Yazılarının bir kısmını değişdirerek, bir kısmını da câhilce te'vîllere kalkışarak yeniden basdırdı. Yeğitliğine leke sürdürmemek için, (Yanlış anlaşılan yerleri tekrâr gözden geçirip, kalb kırıcı tenkîdleri önlemeğe çalışdım) önsözünü de kitâbının başına koydu. Fekat, bu kitâbında da, Ehl-i sünnet âlimlerine müslimânlar tarafından sunulmuş olan (imâm, Huccetül-islâm, Kutbül-ârifîn, Şeyhul-islâm) gibi saygı kelimelerine dil uzatmakdan, Ehl-i sünnet âlimlerini bu yüksek derecelere lâyık görmediğini açığa vurmakdan vaz geçmedi. Fekat kendisi, Ehl-i sünnetden ayrılmış olan, doğru yoldan sapıtmış olduğu vesîkalarla ortaya çıkarılmış bulunan ibni Teymiyyeyi ve Abdühu överken ismlerinin başına İmâm, Üstad kelimelerini yazmakdan geri kalmamışdır. Ehl-i sünnet âlimleri için çok gördüğü saygı kelimelerini, bunlara bol bol ihsân etmekdedir. Kimlere hangi saygı kelimelerinin kullanılabileceği İbni Âbidîn, beşinci cild, dörtyüzsekseninci sahîfesinde geniş bildirilmekdedir.

(İslâmda İhyâ Hareketleri) kitâbının baş tarafında: *(İslâm dîni, dinsiz felsefeden büyük farkı olan, kendine mahsûs bir felsefe*

ortaya koyar. Kâinât ve insan hakkındaki bilgileri dinsizlerin bilgisine temâmen zıddır) diyor. İslâm dîninde felsefe bulunduğunu ve islâm âlimlerinin feylesof olduklarını anlatıyor. Bu sözleri, Avrupalıların islâmiyyeti dışardan görerek anlamalarına ve anlatmalarına benzemekdedir. İslâm âlimlerinin feylesof derecesine düşürülmeleri, islâm âlimlerinin büyüklüklerini anlamamak olduğu, **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbında ve **(Herkese Lâzım Olan Îmân)** kitâbının 450.ci sahîfesinde uzun bildirilmişdir. Lütfen oralardan okuyunuz!

İslâm bilgileri ikiye ayrılır: Din bilgileri, fen bilgileri. Dinde reformcu, din bilgilerine (skolastik bilgiler) demekdedir. Fen bilgilerine (rasyonel bilgiler) diyor. İslâmın fen bilgileri müşâhede, tedkîk ve tecribe ile elde edilmekdedir. Avrupa ve Amerikadaki dinsizlerin kâinât ve insan üzerindeki fen bilgileri de böyledir. Bunları birbirinden temâmen zıd diyerek ayırmak, islâmda fen bilgisi olduğunu inkâr etmek demek olur. Bu da, kaş yaparken göz çıkarmağa benzer. Yüce islâm âlimi İmâm-ı Gazâlî hazretlerinin (Câhillerin dîne yardım etmeğe kalkışması, dîne fâide değil, zarar verir) sözünü burada yazmak yerinde olmakdadır.

Otuzüçüncü sahîfesinde: *(Hilâfet müessesesinin za'îflemesine sebeb olan iki şeyden biri, hazret-i Osmânın, selefleri kadar liderlik ehliyyetine mâlik bulunmamasıydı)* diyor.

Bu sözü ile, hazret-i Osmâna idârecilikde leke sürmeğe kalkışıyor. Seyyid Kutb adındaki Mısrlı yazar da **(Adâletül-ictimâiyyetü fil-islâm)** kitâbında, hazret-i Osmâna böyle saldırmakdadır. Hazret-i Ömerin tavsiye etdiği ve Eshâb-ı kirâmın sözbirliği ile seçdiği ve hadîs-i şerîflerle üstünlüğü bildirilen Zinnûreyn hazretlerine dil uzatmak, bunun pek büyük bir suç olacağını anlıyamamak kadar câhil olmanın, yâhud islâmiyyeti perde arkasından sinsice yıkmağa kalkışmanın alâmetidir. Çünki, Eshâb-ı kirâmın hepsi: **(İnsanların en üstünleri, benim asrımda yaşıyanlardır)** ve **(Eshâbım gökdeki yıldızlar gibidir, herhangi birine uyarsanız hidâyete kavuşursunuz)** ya'nî kazanırsınız, hadîs-i şerîfleriyle ve **(Kâfirlere karşı çok şiddetlidirler)** ya'nî herbiri çok kuvvetlidirler âyet-i kerîmesi ile övülmekle şereflenen birer kahramandırlar. Hazret-i Osmânı, hilâfet müessesesinin za'îflemesine sebeb göstermek, bu şerefleri anlıyamıyanların yapacağı bir şeydir. Târîh meydândadır. Hazret-i Osmân zemânında alınan memleketlerin sayısı, öncekilerden kat kat fazla idi. İslâm toprakları, Filipinlerden Tunusa kadar genişlemişdi. İdârî, askerî ve sosyal sâhada yapdığı ilerlemeleri anlatmağa bu kitâbımızın hacmi müsâid değildir. Hazret-i Osmânın idârî, askerî ve ekonomik sâhalardaki çalışmaları ve başarıları **(Hak Sözün Ve-**

sîkaları) kitâbı beşinci kısmında uzun bildirilmişdir. Lütfen oradan okuyunuz! Hazret-i Osmânın şehâdetini ona kusûr gösterenler, İsrâil oğullarının şehîd etdiği Peygamberler için ve **(Benim çekdiğim eziyyet kadar, hiçbir Peygamber sıkıntı çekmedi)** hadîs-i şerîfi için ne düşündüklerini açığa vurmakdadırlar. Hazret-i Ömerin de, bir köle tarafından şehîd edilmesine dil uzatmamaları, müsâid ortamı bulamadıklarından ileri geldiği besbellidir. Bu câhillere tekrar bildirelim ki, Eshâb-ı kirâmın hepsi mükemmel lider, kahraman birer mücâhid idi. Mekkede, i'dâm sehpâsındaki konuşmasında, düşmanlara meydan okuyan Habîb hazretlerinden, Şâm fâtihi Ebû Ubeydeye ve İstanbula gelen ordunun mücâhidleri arasında bulunan hazret-i Hâlide varıncaya kadar, herbirinin her bakımdan üstünlüklerini yazmak birer destân teşkîl eder.

(Peygamber ölçülerine uygun olan hilâfet, zâlim saltanatlara geçdi. Hükümranlık, bir kerre dahâ Allaha karşı olanların eline geçmiş oldu. İslâmiyyet iktidardan uzaklaşdırılmış bulunuyordu. Ateizm, iktidar ve hâkimiyyeti hilâfet nâmı ile gasbetdi. Hükümdarlara, Allahın dünyâ üzerindeki gölgesi denildi) gibi sözler, îmânı olanların ağzına ve kalemine yakışacak şeyler değildir. Eshâb-ı kirâmın büyüklerinden olan hazret-i Muâviyeye karşı böyle çılgınca kelimeler kullanan ve yeryüzündeki müslimânların son halîfesi Sultân Muhammed Vahîdeddîn hâna kadar gelen yüzlerce halîfeye "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" küfr damgası basan bu saçma yazılara cevâb vermeğe değmez. Sultânların, zıllullah olduğunu bildiren hadîs-i şerîfi evirip çevirip te'vîle kalkışması ve Ehl-i islâmı Allahü teâlâyı cism olup, gölge yapar sanacak kadar ahmak yerine koyması, kendisini düşdüğü çukurdan kurtaramaz. İslâm halîfelerinin hepsi müslimândı. Hele Osmânlı halîfeleri, islâmiyyete sâdık bende olmakla iftihâr etmişlerdir. Osmân Gâzînin "rahmetullahi teâlâ aleyh", birçok kitâblarda, meselâ **(Kısas-ı Enbiyâ)**da yazılı olan vasiyyetnâmesini okuyan, bunu iyi anlar.

(Müteaddid mezheblerin zuhûruna sebeb olan skolastik düelloyu, mu'tezile akîdesini, ateist ve septik temâyülleri teşvik eden, yukarıda bildirdiğimiz şartlar oldu) diyor. Mezheblerin zuhûrunu, fitne ve fesâd şartlarına bağlaması da, şaşılacak şeydir. Mezheblerin zuhûr edeceğini Resûlullah haber verdi. Bunların, meydâna çıkmasının, Allahdan rahmet olduklarını beyân buyurarak, dört mezhebi övdü. Mezhebler dünyâlık şartlarla doğmadı. Dînî, ilmî, ilâhî sebeblerle meydâna çıkmışdır. İslâmiyyeti dışardan görenler, özüne işleyemiyenler, mukaddes ve ma'nevî tezâhürleri maddeye ve görünüşe bağlamak çabasındadır.

Mevdûdî perde arkasından tesavvufa da şiddetle çatmakda, *(Yunan, Îrân ve Hind semâlarından gelen felsefe, edebiyyât ve ilm paylaşıldı. Müslimânlığı kabûl eden müşrik cem'iyyetlere mensûb halklar, birçok müşrik inancını ve fikrlerini berâberlerinde getirdiler. Putperestliği islâma sokarken, dünyâya düşkün olan âlimler de onlarla elele çalışdı. Kabrlere ve Evliyâya ibâdet etmeğe yer vermek düşüncesiyle, âyetlerin ma'nâları tahrîf edildi. Hadîsler yanlış anlatıldı)* diyor.

Bu sözleri de, başdanbaşa yalan ve iftirâdır. Yunan, Îrân ve Hind felsefesi, İslâmın hiçbir temel kitâbında yer almamışdır. Bil'akis, Ehl-i sünnet âlimleri bunlara birer birer cevâb vermiş, İslâma uymıyanları red etmişdir. Hele onların sözlerine islâm edebiyyâtı yanında, edebiyyât kelimesini söylemeğe bile tenezzül eden olmamışdır. Mevdûdî, bu yazıları ile, eğer yetmişiki bozuk fırkalara yâhud câhil halk arasındaki bid'atlere çatmak istiyorsa, bunlara islâmiyyet ve din âlimleri ismi altında saldırması da, düşüncesinin iyi olduğunu göstermez. Çünki, bunların hiçbiri islâmiyyeti temsîl edemez. Ehl-i sünnet âlimleri, her asrda, onlara **(Emr-i ma'rûf)** yapmış, iyi olan taraflarını, yanlış ve kötü olanlardan ayırmışlardır. Bu yolda, binlerle kitâb yazmışlardır. Mevdûdî gibilerin yardımlarına ihtiyâç bırakmamışlardır. Mevdûdî, islâmiyyete yardım etmek istiyorsa, birkaç câhilin, birkaç sapığın bozuk sözlerini ve işlerini ileri sürerek, Ehl-i sünnet âlimlerinin ışık saçdığı, islâmiyyetin en parlak asrlarını bozuk, karanlık göstereceği yerde, o mubârek âlimlerin nasîhatlarını, îkâzlarını meydâna çıkarmalıdır. Böylece, müceddid kelimesine verdiği ma'nâda samîmî olduğunu da göstermiş olur. Hem de, islâmiyyete hâlis hizmet etmiş olur. Fekat, o böyle yapmak istemiyor. Îrânlıların kötü âdetlerinin müslimânlar arasında yayıldığını, böylece islâmiyyetin bozulduğunu öne sürüyor. Bu konuda da fikrleri şaşırtmakda, olayları yanlış anlatmakdadır.

Evet, Îrânın ve Romanın kötülükleri karışdı. Bu, bir târîhî hakîkatdir. Fekat islâmiyyete değil, islâmiyyetden evvel yaşıyan arablar arasına karışmışdı. Hattâ onun dediği gibi, putperestlik de Kâ'beye kadar girmişdi. Zâten bunun içindir ki, Peygamberimiz "aleyhisselâm" meydâna çıkıp da, iyilikleri emr ve kötülükleri yasak etmek vazîfesine başlayınca, hemen bütün arablar düşman oldu. Hepsi acınacak bir hâlde idiler. Arab yarımadası, cehâlet ve dalâlet içinde idi. İyi sözü anlıyamadılar. Se'âdete çağıran yüce Peygamberi "salevâtullahi teâlâ ve teslîmâtihi aleyhim ecma'în" red etmekden çekinmediler. İslâmiyyetden önce, ateşe tapan Îrân-

lıların ve puta tapan Romalıların kötülükleri, Arabistân yarımadasına yayılmışdı. Îrânda **(Mejdek)** adındaki bir kimse, yeni bir din uydurarak, mal ve kadın ortaklığını heryere yaymışdı. Mülkiyyet hakkını yasaklamışdı. Bugünkü komünistliği dahâ o zemân Îrâna yerleşdirmişdi. Îrânın sosyal hayâtını ve ahlâkını altüst etmişdi. Sonra **(Nûşirvân)** Şâh, bu kötü akıntıyı durdurmağa çalışdı.

Romalılara gelince, bunların ahlâkı dahâ kötü olmuşdu. Bu kötülük, Yunanlılardan gelmişdi. Kıyrevanlı **(Aristip)** adındaki bir feylesof, bir ahlâk teorisi kurarak, hayâtın ve ahlâkın gâyesi, zevk ve safâdır. Herşeyden lezzet almakdır. İnsanın ihtirâsını, arzûlarını, lezzetlerini yerine getiren herşey iyi şeydir. İnsan bunların peşinde koşmalıdır diyordu. Bu ise, ahlâkın iflâsı demekdi. Gayr-i meşrû' olan lezzetler nasıl iyilik olabilir? Yalnız bunun için çalışanlar, gâyelerine kavuşabilmek için, hırsızlık, hiyânet, iffetsizlik ve adam öldürmek gibi kötülükleri hoş görüyorlardı. İşte Yunan medeniyyetinin ahlâk prensibi böyle idi. Dinsiz olan medeniyyet böyle olur. Bu yolda olanlar çok kimseleri ye'se ve intihâra sürüklemişdi. Çünki, herkes, elemsiz, kedersiz olamaz. İstediği lezzete kavuşamaz. Gâyesine kavuşamayınca, hayâtdan kurtulmak ister. Bu yolda olanlardan **(Ajeryas)** adındaki bir Yunan feylesofu, zevk ve safâ gâyesine kavuşamıyanların, intihâr etmesini yiğitlik sayarmış. Söylediği heyecânlı nutkların te'sîri ile, dinleyicileri arasında hemen intihâr eden olurmuş. Yirminci asrda da aşağı bir lezzete, şehvânî bir isteğe kavuşamadığı için, karşısındakini öldürenler ve intihâr edenler çoğalmışdır. İşte bu yüzden, Yunanlılar ve Romalılar zevk ve safâya dalmışdı. Bunun sonu, sosyal hayâtın bozulması, ekonominin yıkılması olmuşdu. İki medeniyyet de böylece sönmüşdü. Romalılar bu kötü huyları Arab yarımadasına da götürürken, islâmiyyet imdâda yetişdi.

İslâmiyyet gelince, Arab yarımadasındaki cehâlet bulutları dağıldı. Fazîlet ve irfân ışıkları parladı. İnsanlar ve kabîleler arasına kardeşlik yerleşdi. Asrlarca geride kalmış olanlar, Resûlullaha "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" itâ'at ederek yükseldiler, kuvvetlendiler. Bir zemânlar saltanatlarına hayretle bakdıkları şâhlara, krallara meydân okudular. Memleketlerini alarak islâm medeniyyetini oralara yaydılar. Târîh meydândadır! Kitâblar, vesîkalar, eserler ortadadır!

Mevdûdî, **(İslâmda İhyâ Hareketleri)** kitâbının 37. nci sahîfesinde: *(Yunan felsefesi ve manastır hayâtına âid ahlâk ve umûmî olarak hayâta karşı kötümser davranışlar, müslimân cem'iyyetlerde tabî'î bir hâle geldi. Böylece, islâmî ilmi ve edebiyyâtı dalâlete*

sürükledi ve monarşiyi destekledi. Bütün dînî hayâtı yalnızca birkaç muayyen âyin ve merâsime inhisâr etdirdi) diyor.

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" her asr başında bir müceddid geleceğini ve dîni kuvvetlendireceğini müjdeledi. Böyle de oldu. İslâmiyyet her asrda, Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" önderliği ile, her sâhada beşeriyyete ışık saldı. Medeniyyete kaynak oldu. Mevdûdî, hayrân olduğu İbni Teymiyyeyi, bir güneş yapabilmek için, koca islâm medeniyyetini yok etmeğe, hadîs-i şerîflerle övülen Tâbi'înin ve sonraki asrın nûrlu semâlarını karanlık göstermeğe çalışmakdadır. İslâm kitâblarını ve Avrupada insaflı kalemler tarafından yazılmış olan doğru târîhleri okuyanlar, onun bu yıkıcı taktiğini anlamakda güçlük çekmezler.

Yukarıda bildirdiğimiz hadîs-i şerîfdeki müceddid kelimesinin ma'nâsını da, Ehl-i sünnet âlimlerinden ayırmağa uğraşmakdadır. Ehl-i sünnet âlimlerinin, meselâ İmâm-ı Rabbânî hazretlerinin, hadîs-i şerîfde haber verilen Mehdî için, üçüncü bin yılın müceddidi olacakdır demelerine de çatmakdadır. Bu arada, müslimânlara, tesavvufculara, (eski tip müte'assıb kimseler) diye hakâret etmekdedir. (Ma'neviyyât, muska ve düâ ile cihâd kazanılacak, beddüâ ile tanklar imhâ edilecek) diye mukaddes inanışlarla alay etmekdedir. Böyle inanan hakîkî müslimânlara avâm, câhil damgasını basmakdadır. Hazret-i Mehdînin bu ma'nevî değerlerden uzak, (hayâtın ana problemlerinde derin nüfûza sâhib, modernlerin en moderni) olacağını savunmakdadır. Onun getirdiği yeniliklere karşı, âlimlerin ve tesavvufcuların feryâd edeceğinden korkduğunu bildirmekdedir. Hâlbuki, âhır zemânda Mehdî hazretlerinin çıkacağı ve Îsâ aleyhisselâmın gökden inerek ikisinin buluşduğu yıllarda, yer yüzünde islâm âlimleri kalmıyacak, islâm bilgileri ortadan kalkmış olacakdır. Mevdûdînin hadîs-i şerîflerle övülmüş olan ilk zemânlara yüklemeğe uğraşdığı cehâlet, sapıklık, âhır zemânda hâsıl olacakdır. Böyle olacağını, hadîs-i şerîfler bildirmekdedir. Mevdûdî gibilerin Ehl-i sünnete saldırmaları, Ehl-i sünnet bilgilerini söndürmeğe çalışmaları da hadîs-i şerîfde bildirilen o kara günlerin yaklaşdığını göstermekdedir. Mehdî hazretleri çıkıp Ehl-i sünnet bilgilerini tâzeliyeceği zemân, işte o mezhebsizler, o sapıklar, o dinde reformcular, kendisine karşı koyacaklar, feryâd edeceklerdir. Mehdî hazretleri de, onları kılıçdan geçirecekdir. İmâm-ı Rabbânî "kaddesallahü teâlâ rûha-hül'azîz", birinci cildin ikiyüzellibeşinci mektûbunda, Mehdînin Medînedeki sapık din adamlarını öldüreceğini yazmakdadır. Mevdûdî, Mehdînin, (tabî'at üstü hareketler,

ya'nî kerâmetler, ilhâm ve rûhânî başarılar sâhibi olmayıp, diğer inkılâbcı liderler gibi mücâdeleci bir adam) olacağını sanmakdadır. (Mehdî, yeni bir fikr ekolü vücûde getirecek) ve (Bu dünyâda, Lenin ve Hitler gibi, günâhkâr liderler görüldüğü gibi, fazîlet sâhibi bir lider de meydâna gelecekdir) demekdedir.

Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdiklerinden, çok konuda ayrılan Mevdûdî, Mehdîyi de herhangi bir lider olarak düşünüyor. Büyük âlim Ahmed ibni Hacer-i Mekkî "kaddesallahü teâlâ rûhahül'azîz" **(Elkavlül-muhtasar fî alâmât-il Mehdî)** kitâbında, Mehdînin ikiyüze yakın alâmetini bildirmekdedir. Bu alâmetleri hadîs-i şerîflerden çıkarmışdır. Bu kitâbı okuyup anlayabilen bir kimse, Resûlullahın haber verdiği hakîkî Mehdî ile Mevdûdînin şekllendirmeğe özendiği hayâlî Mehdî arasındaki farkları kolayca görebilir.

(İslâmda ilk müceddid Ömer bin Abdül'azîz idi) diyor. Bu da, Mevdûdînin kısa görüşüdür. Ömer bin Abdül'azîz, ilk yüzyılın müceddidlerinden biri idi. Fekat, ilk müceddid değildi. İslâm âlimlerinin ve târîhcilerin sözbirliği ile bildirdiğine göre, ilk müceddid, hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîkdır. Resûlullahın vefâtından sonra, Arabistân yarımadasında, mürted olanları kahr eden, yeni müslimân olanlar arasında yayılmağa başlayan fitne ve fesâdı kaldıran odur "radıyallahü anh".

Ellidördüncü sahîfede: *(Ömer-i sânînin vefâtını müteâkib iktidârın dinsiz ellere geçmesi, İslâmın yoluna engel olarak çıkdı. Fekat Emevî ve Abbâsîler islâmın inkişâfını önleyemedi. Hadîs ve fıkh âlimleri rasyonel ilme âşina bulunmadıkları için, islâmî sistem muâsır fikr temâyüllerinin ışığı altında tefsîr ve îzâhdan mahrûm kaldılar. Kötü te'sîrlere mürâce'atdan başka ellerinden birşey gelmedi. İmâm-ı Ebül Hasen-i Eş'arî ve sonra gelenler de muvaffak olamadılar. Çünki skolastik ilme sâhib olmalarına rağmen rasyonel ilmde yetişmemişlerdi. Mu'tezileye muhâlefetde o kadar ileri gitdiler ki, dinde yeri olmayan şeyleri dîne sokdular. Âlimler ve hükümdârlar ve halk kitleleri hep birlikde Allahü teâlânın kitâbına ve Peygamber efendimizin sünnetlerine karşı sırt çevirdiler. Devleti yöneten ma'hud bir zümrenin lüks hayat, hırs ve tama' gâyesi ile açdıkları harbler sebebi ile vahîm bir şeklde geri kalındı. İlm ve san'at yok oldu. Bu sırada İmâm-ı Gazâlî yetişdi. Bağdâd halîfesinin i'timâdını kazandı. Fekat o, serâydan uzaklaşıp Yunân felsefesini red etmeğe çalışdı. [Ehl-i sünnet içindeki] bütün mezhebleri, za'îf tarafları için ve İslâma uymayan temâyülleri için tenkîd etdi. Çürümekde olan me'ârif sistemini ihyâ etdi. Dünyevî*

ilmler ile İslâmî ilmler birbirinden uzaklaşmışdı. Fekat o, hadîs ilminde eksikdi. Rasyonel ilmle aşırı uğraşmışdı. Tesavvufa da eğilmesi onun için noksanlıkdı. Bu üç tehlükeden kaçınarak, İslâmın fikr ve ahlâk rûhunu ihyâ işi İbni Teymiyyeye nasîb oldu.) diyor.

Evet, İslâm hükümdârları arasında, etraflarını saran dalkavukların, münâfıkların te'sîri ile zulme, günâha kayanlar olmuşdu. Fekat islâm âlimleri, kitâbları ile, sözleri ile emr-i ma'rûf yaparak, onları doğru yola çekmeğe çalışdılar. Böylece en kötüleri dahî dinsiz hükûmetlerin en iyilerinden dahâ âdil, dahâ fâideli olmuşdu. Bu hakîkati dünyâ târîhleri yazmakdadır. İngiliz lordlarından Davenportun kitâbını okuyanlar, Mevdûdînin yalnız yanıldığını değil, bir iftirâ, bir düşmânlık savaşında olduğunu kolayca anlıyabilir. Şunu önemle açıklamak isteriz ki, islâm halîfelerinin Eshâbdan olmıyanları zulm etmiş, günâh işlemiş olabilirler. Fekat, hiçbiri, aslâ kâfir değil idi. Hiçbir sûretle islâm düşmanı değil idiler. Hepsinin ilm hey'etleri, şeyh-ul-islâmları ve müşâvirleri vardı. Hiçbiri islâmın inkişâfına mâni' olmayı hâtırına bile getirmemişdir. İslâma hizmet için çırpınmışlardır. Herbirinin sonraki nesle bırakdıkları câmi'ler, mektebler, medreseler, yollar, hastahâneler, çeşmeler, hamâmlar, köprüler, çeşidli hayr ve san'at müesseseleri, sayılamıyacak kadar çokdur. İzleri ve hattâ çoğunun kendileri meydândadır. Milyonlarla müslimân, bugün de bunlardan fâidelenmekdedirler. İnsanlık îcâbı olan kusûrlarını ileri sürerek, onları kötülemeğe kalkışmak, islâm düşmanlarının taktiğidir. İslâm âlimlerinin sultânlardan uzaklaşması, onların kötü olduğunu göstermez. Âlimler, **(Zengine, zengin olduğu için yaklaşan, tevâdu gösteren kimsenin, dîninin üçde ikisi gider)** hadîs-i şerîfine uyarak, her zenginden, her şöhret sâhibinden çekinmişlerdir. Fekat, onlara emr-i ma'rûf yapmakdan da geri kalmamışlardır. Bu ikisi arasındaki inceliği anlıyamıyan Mevdûdî, islâm âlimlerine ve halîfelerine çala kalem saldırmakdadır. Onların birkaç kusûrunu yazacağına, iyiliklerini, islâma hizmetlerini yazmak şerefine kavuşsaydı, cildlerle kitâb doldururdu. Hele Osmânlı halîfelerinin hepsi "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" âlim, sâlih ve âdil zâtlar idi.

Hadîs ve fıkh âlimlerini rasyonel bilgiden mahrum sanmak, islâm âlimlerinin büyüklüğünü anlamamak demekdir. İslâm âlimi demek, ulûm-i nakliyyede ictihâd derecesine varmış ve tecribî ilmlerde, kendi zemânında bulunmuş olanları iyi öğrenmiş ve kalb ma'rifetinde, vilâyet-i hâssa-i Muhammediyye mertebesine kavuşmuş bir zât demekdir.

Mevdûdînin islâm halîfelerine dinsiz diyecek kadar alçakça

saldırması karşısında şaşıran gençlere doğruyu bildirmek için **(Mir'ât-i kâinât)** târîh kitâbının, halîfelerden ba'zıları hakkındaki yazılarını, değişdirmeden, aşağıya yazdık. Demîrînin, meşhûr kitâbında, **(İvez)** isminde, **(Hulefâ-i râşidîn)** ile Emevî ve Abbâsî halîfelerinin hâl tercemeleri uzun yazılıdır. Aşağıda, ismlerin önündeki sayılar, halîfelik sırasını, parantez içindekiler, hicrî doğum ve ölüm yıllarını göstermekdedir:

6: Mu'âviye "radıyallahü anh" yazarak, ona düâ ile başlıyan bu kitâbda diyor ki, Resûlullahın Kur'ân-ı kerîmi yazan kâtiblerindendi. Hayr düâlarını aldı. Aklı, zekâsı, afvı, sehâsı, idâre kudreti çok idi. Yumuşak huylu, heybetli ve cesûr idi. Sanki sultân olmak için yaratılmışdı. Sûdanı, Efganistânı, Hindistânın çok yerlerini, Kıbrısı ise bizzat kendi giderek aldı. İstanbula asker gönderdi. Hilâfeti sahîh idi.

Mezhebsizler, hazret-i Mu'âviyeyi "radıyallahü teâlâ anh" kötülemek için, hazret-i Alî ile ""radıyallahü teâlâ anh" olan muhârebesini öne sürüyorlar. Her muhârebede hâsıl olması gerekli bulunan acıklı hâlleri, bire bin katarak, anlatıyorlar. Ehl-i sünnet âlimleri "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" bunlara kitâba, sünnete ve akla uygun cevâblar verince, şaşırıp kalıyorlar. Oğlu Yezîdin kötülüklerini anlatmağa başlıyorlar. Halîfeliğin babadan oğula geçmesi gibi kötü bir çığır açdı. Hilâfeti sultânlığa çevirdi diyorlar. İbni Âbidîn, cemâ'at ile nemâzı anlatırken, (Bir müslümânın halîfe olması için, âlimlerden ve idârecilerden ileri gelenlerin seçmesi veyâ önceki halîfenin, bunu kendi yerine geçirmesi lâzımdır. Güç kullanarak, hükûmeti ele geçiren müslimânın da halîfeliği sahîh olur. Ebû Bekr "radıyallahü anh", öleceği zemân hazret-i Ömeri halîfe yapdı. Eshâb-ı kirâmın hepsi "radıyallahü teâlâ aleyhim ecma'în", bunu kabûl etdi) diyor. Görülüyor ki, Mu'âviyenin ve ondan sonra gelen bütün halîfelerin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", yerlerine kendilerinin yetişdirdikleri ve nasîhat verdikleri oğullarını veyâ güvendikleri başkalarını halîfe yapmaları, islâmiyyete uygun, haklı bir işdir. Onun sonradan zulme başlaması, babasına bir kusûr olamaz. Hicretden ondokuz yıl önce doğdu. Altmış (60) senesinde vefât etdi.

[Mevdûdînin islâm halîfelerine ve Ehl-i sünnet âlimlerine çalakalem saldırması, hiçbir ilmî kıymet taşımadığı gibi, târihî ve dînî bilgilere de taban tabana zıddır. Sâf, temiz gençlerin, bu sözümüze tâm inanmaları için, Mevdûdînin çok övdüğü şâh Veliyyullâhın **(İzâle-tül-hafâ)** kitâbının beşyüzyetmişbirinci sahîfesini, fârisîden türkçeye terceme ediyoruz:

Mu'âviye bin Ebî Süfyân "radıyallahü anhümâ", Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" Eshâbından biridir "radıyallahü anhüm ecma'în". Sahâbe arasında güzel fazîletleri ile tanınmışdır. Onu kötü zan etmekden çok sakınınız! Ona dil uzatmak tehlükesine düşmeyiniz. Harâm işlemiş olursunuz! Ebû Dâvüdün bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Eshâbıma dil uzatmayınız! Uhud dağı kadar altun sadaka verseniz, onların bir avuç arpa sadakalarının sevâbı kadar olamaz!)** buyuruldu. Yine onun bildirdiği hadîs-i şerîfde, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" hazret-i Haseni göstererek, **(Bu, benim oğlum, olgundur. Allahü teâlânın bunun vâsıtası ile, ümmetimden iki orduyu barışdırmasını umarım)** buyurdu. Tirmüzînin bildirdiği hadîs-i şerîfde, hazret-i Mu'âviye için, **(Yâ Rabbî! Onu hâdî ve mühdî eyle!)** buyuruldu. Ya'nî, onu doğru yolda bulundur ve başkalarının da doğru yola kavuşmalarına vâsıta yap buyurdu. İbni Sa'd ve İbni Asâkirin bildirdikleri hadîs-i şerîfde, hazret-i Mu'âviye için, **(Yâ Rabbî! Ona kitâb öğret ve memleketlere sâhib et ve azâbdan koru!)** buyuruldu. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", onun halîfe olacağını biliyordu. Ümmetine çok acıdığı için, başlarına geçecek olanın doğru yolda bulunması ve doğru yola götürmesi için düâ etmesi îcâb edeceği meydândadır. Hazret-i Hasenin "radıyallahü teâlâ anh" bildirdiği ve Deylemînin haber verdiği hadîs-i şerîfde, **(Birgün gelir, Mu'âviye devlet reîsi olur)** buyuruldu. Hazret-i Mu'âviye buyuruyor ki, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" bana, **(Ey Mu'âviye! Devlet başkanı olduğun zemân, iyilik et!)** buyurduğu günden beri, halîfe olacağım zemânı bekliyordum. Eshâb-ı kirâmdan Ümm-i Hirâmın bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Ümmetimden ilk olarak, denizde gazâ edenler, elbette Cennete girecekdir)** buyuruldu. Müslimânlardan ilk deniz gazâsı yapan, hazret-i Osmân zemânında, hazret-i Mu'âviye idi. Ümm-i Hirâm "radıyallahü teâlâ anhâ" da, bu müjdeye kavuşmak için, hazret-i Mu'âviyenin askeri arasında bulundu ve karaya çıkınca [Kıbrısda] şehîd oldu. Resûlullahın bu düâları bereketi ile, hazret-i Mu'âviye "radıyallahü teâlâ anh" âdil ve emîn bir halîfe oldu. Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" birkaç kılını sakladı. Vefât ederken, bereketlenmek için, bunların burnuna konmasını vasıyyet eyledi.

Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", hazret-i Alî ile hazret-i Mu'âviye "radıyallahü anhümâ" arasında olan **(Sıffîn)** muhârebesini de haber verdi. **(Buhârî)** ve **(Müslim)**in bildirdikleri hadîs-i şerîfde, **(İki büyük asker, birbiri ile harb etmedikce, kıyâmet kopmaz. İkisi de, bir da'vâ uğruna döğüşür)** buyuruldu. Buhârîdeki hadîs-i şerîfde, Ammâr bin Yâseri göstererek, **(Seni, bâgî**

[âsî] **kimseler öldürecekdir)** buyuruldu. Hazret-i Mu'âviyenin askeri tarafından öldürüldü.

(İzâle-tül-hafâ)nın altıyüzbirinci sahîfesinde diyor ki, Emevî halîfelerini kötüliyen hadîs-i şerîfler olduğu gibi, bunları öven hadîs-i şerîfler de vardır. Bir hadîs-i şerîfde, **(Hilâfet Medînede, saltanat Şâmda olur)** buyuruldu.

Bir hadîs-i şerîfde, **(Onikinci halîfeye kadar, islâmiyyet azîz olur. Hepsi, Kureyşdendirler)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîfde övülen oniki halîfenin yarıdan fazlası, emevî halîfeleridir. İbni Mâcenin bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Doğudan siyâh bayraklılar gelecek, arablarla harb edeceklerdir. Onların halîfelerine tâbi' olunuz! Onlar, doğru yolu gösteren halîfedirler)** buyuruldu. Bu ve benzeri hadîs-i şerîfler, Abbâsî halîfelerini övmekdedir.

İkinci kısmın üçyüzotuzuncu sahîfesinde diyor ki, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" irşâd vazîfesini, Onun gibi yapan halîfeye **(Halîfe-i râşide)** denir. Bunlar tâm ve hakîkî halîfelerdir. Bu vazîfeyi temâm yapmıyan, islâmiyyete uymıyan halîfeye **(Halîfe-i Câbire)** denir.

Üçyüzkırkikinci sahîfesinde diyor ki, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" irşâd vazîfesi, üç kısm idi. Birincisi, Allahü teâlânın emr ve yasaklarını, güç ve kuvvet kullanarak yapdırmak idi. Buna **(Saltanat)** denir. İkinci vazîfesi, Allahü teâlânın emrlerini ve yasaklarını öğretmekdi. Üçüncü vazîfesi, **(İhsân)** olup, kalbleri temizlemekdi. Hulefâ-i Râşidîn, bu üç vazîfeyi birlikde yapdı. Sonra gelenler, yalnız saltanat vazîfesini yapdılar. Öğretmek vazîfesi, mezheb imâmlarına, ihsân vazîfesi de tesavvuf büyüklerine verildi. Beşyüzaltmışyedinci sahîfede yazılı hadîs-i şerîfde, bu halîfelere **(Melik-i adûd)** denildi. Bunlara mecâzen halîfe denilmişdir. Dahâ sonra **(Hulefâ-i câbire)** gelir. **(İzâle-tül-hafâ)**dan terceme temâm oldu.]

7: Yezîd bin Mu'âviye, 60 da halîfe olup, 64 de Havvârinde vefât etdi. Orada defn edildi. Havvârin Şâm ile Tedmür arasındadır (23-64). [**(Eshâb-ı Kirâm)** kitâbının 133.cü sahîfesine bakınız!]

8: İkinci Mu'âviye bin Yezîd, çok akllı, çok dindâr, çok âdil idi. Kırk gün sonra hilâfetden çekildi. (44-64).

9: Mervan bin Hakem, fıkh âlimi idi. Çok zekî idi. Çok akllı idi. Kur'ân-ı kerîmi çok güzel okurdu. Günâhlardan sakınırdı. Müttekî idi. Hazret-i Osmânın "radıyallahü teâlâ anh" pek sevdiği dâmâdı idi. Mührünün üzerinde (Allaha güvenirim, ondan iste-

rim) yazılı idi. (2-65)

10: Abdülmelik bin Mervan, hadîs ve fıkh âlimi idi. Zühdü ve ibâdeti çok olmakla meşhûr idi. Tâbi'înin büyüklerinden imâm-ı Nâfî' (Medînede, Abdülmelikden dahâ derin fıkh âlimi, dahâ çok ibâdet eden, hac bilgisine ve edeblerine ondan dahâ vâkıf ve Kur'ân-ı kerîmi ondan dahâ güzel okuyan kimse görmedim) buyurmuşdur. Âlimlerin çoğuna göre, Medînenin yedi fıkh âlimlerinden birisi, Abdülmelikdir. Tâbi'înin büyüklerinden imâm-ı Şa'bî buyuruyor ki, (Her görüşdüğüm âlimden kendimi yüksek gördüm. Yalnız, Abdülmeliki kendimden yüksek buldum.) Âsîlerin başı olup çok kan döken Muhtarla harb ederek, onu öldürdü. Hilâfeti şer'an sahîh idi. Kâ'beyi ta'mîr etdi. 1040 [m. 1631] da dördüncü Murâd hânın ta'mîrine kadar onun binâsı devâm etdi. Bundan önce, rum altınları ve acem gümüşleri kullanılırdı. İlk islâm parasını basan budur. Sicilya ve Adana fâtihidir. Oğlu Meslemeyi İstanbulu almağa gönderdi. Mesleme "rahmetullahi teâlâ aleyh" Ayasofyada nemâz kıldı. Arab Câmi'ini yapdı (26-86).

11: Velîd bin Abdülmelik, sâlih, çok ibâdet ve hayrât ve hasenât sâhibi idi. Kur'ân-ı kerîmi her üç günde bir hatmederdi. İyilikleri, ihsânları hesâba sığmazdı. Halîfe olur olmaz, amcası oğlu Ömer bin Abdül'azîzi Medîne vâlîsi yapdı. Dörtyüz sandık altın sarf edip, Şâmda Ümeyye câmi'ini yapdırdı. İslâmiyyetde ilk hastahâne ve aşhâne [imâret] yapan Velîddir. Din adamlarının borçlarını, kendi öderdi. Kuteybiye ismindeki kumandanı Buhârâyı Türklerden sulh ile aldı. Endülüs, Ankara, Semerkand ve Hind fâtihidir. Mührünün üzerinde (Yâ Velîd, öleceksin ve hesâba çekileceksin!) yazılı idi (46-96).

12: Süleymân bin Abdülmelik, âlim, gayretli, fasîh, beliğ, hayrı sever, âdil idi. Zulm yapmakdan çok sakınırdı. Birgün biri gelip, çiftliğini elinden aldıklarını söyleyince, Allahdan çok korkduğu için, tahtından inip, yerden halıyı kaldırıp, yanağını toprağa koydu. O zâlim me'mûra emr yazılıncaya kadar yanağımı toprakdan kaldırmam, diye yemîn etdi. Emr hemen yazılıp, çiftçiye verildi. Seyyid Abdülhakîm Efendinin "rahmetullahi teâlâ aleyh" not defterindeki şu yazı da, islâm halîfelerinin adâletini göstermekdedir: Halîfe Süleymân, Tâbi'înden Ebû Hâzim hazretlerine sordu ki, ölmek istemiyoruz. Bunun sebebi nedir? Buyurdu ki, yâ Süleymân! Âhıretinizi harâb, dünyânızı ma'mûr eylediniz. Ma'mûr bir yerden, harâb yere gitmeği elbet istemezsiniz (60-99).

13: Ömer bin Abdül'azîz bin Mervan "rahmetullahi teâlâ aleyh" (61-101). [Bu halîfenin iyi bir müslimân ve âdil olduğunu,

Mevdûdî de yazmak zorunda kalmışdır.

Mevdûdî, Ömer bin Abdül''azîzin "rahmetullahi teâlâ aleyh" birinci müceddid olduğunu bildiriyor ve sayılamıyacak kadar iyiliklerinden, hiç olmazsa bir kaçını yazıyor da, kendinden sonra Ömer bin Abdül'azîzin halîfe olmasını yazıp i'lân eden halîfe Süleymâna, bu iyiliklerden bir pay ayırmıyor. Halîfelerin oğullarını, yakınlarını halîfe yaparak, hilâfet müessesesini bozduklarını, böylece islâm cumhûriyyetini krallar gibi, dikta ile idâre etdiklerini yazıyor. Hepsinin kusûrlarını, hatâlarını araşdırıp sıralıyor ve kötü, kâfir damgasını basıyor da, iyiliklerini hiç görmüyor. Hâlbuki onların, oğullarını, yakınlarını halîfe yapmaları da, islâmiyyete uydukları içindi. Bu da gösteriyor ki, dinde reformcular, islâm dînine uyanları kötülemekde, islâmiyyeti kendi düşüncelerine, kendi görüşlerine uydurmak isteyenleri beğenmekde ve övmekdedirler.]

14: Yezîd bin Abdülmelik, önce nefsine düşkündü. Halîfe olunca, sâlih olup, adâlet eyledi (71-105).

15: Hişâm bin Abdülmelik, çok akllı, güzel idâreli, halîm, kerîm idi. Herkes onu severdi. İyiliği ve adâleti her yere yayılmışdı. Beyt-ül-mâla gelen malın halâldan alınmış olduğuna kırk kişi şâhid olmayınca, kabûl etmezdi (71-125).

16: Velîd bin Yezîd, belîğ, fasîh idi. Aklında noksânlık görüldüğünden bir sene sonra, Kur'ân-ı kerîm okurken öldürüldü (92-126).

17: Yezîd bin Velîd bin Abdülmelik, akllı, zekî, dîne bağlı idi. İçkiyi yasak etdi (90-126).

18: İbrâhîm bin Velîd bin Abdülmelik, yetmiş gün halîfeliği Mervanla harb içinde geçdi (?-126).

19: Mervan bin Muhammed bin Mervan, cesûr, akllı, idâreci idi. Çok memleketler aldı. Hâricîlerle harb edip reîsleri Dahhâkı katl eyledi. Abbâsîlere mağlûb olup öldürüldü (72-132).

20: Abdüllah seffâh bin Muhammed bin Alî bin Abdüllah bin Abbâs, âlim, âkıl, tedbîrli, fasîh ve çok cömerd idi. Çiçek hastalığından öldü. Abbâsîlerin ilk halîfesidir (104-135).

21: Mensûr bin Muhammed, ilmi, edebi çokdu. Eğlenceye düşkün değildi. Cesûr, sabrlı idi. Çok ibâdet yapardı (95-158).

22: Mehdî bin Mensûr, âlim, cesûr, zekî, çok cömerd idi. Herkes onu severdi. İ'tikâdı çok temizdi. Zındıkları katl etdi (126-169).

23: Hâdî bin Mehdî, âlim, âkıl, fasîh ve cömerd idi. Mühründe (Allaha inanır ve güvenirim) yazılı idi. (147-170).

24: Hârûnürreşîd bin Mehdî, hergün ve her gece yüz rek'at nemâz kılardı. Bir yıl hac, bir yıl gazâ ederdi. Her işinde islâmiyyete yapışırdı. Güzel huyları kendisinde toplamışdı (148-193).

Târîh kitâbının, vesîkaları ile birlikde olan yazıları, yukarıda kısaca bildirildi. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe, imâm-ı Gazâlî, imâm-ı Nevevî, ibni Hacer ve imâm-ı Rabbânî ve Hâlid-i Bağdâdî "rahime-hümullahü teâlâ" gibi âlimler de böyleydi. Mevdûdî, Seyyid Kutb ve Hamîdullah gibilerin böyle olmadıkları meydândadır. İslâm ilmlerinden ve islâm âlimlerinden haberi olmıyan ve islâmiyyetin içine, özüne nüfûz edemeyip, müsteşrik kâfirler gibi dışardan gören kimseleri, islâm âlimi sanmak kadar saflık olamaz. Mevdûdînin skolastik bilgiler dediği medrese ilmleri, **(Ulûm-i nakliyye)**dir. Rasyonel bilgiler dediği fen bilgileri de **(Ulûm-i akliyye)**dir. Bunların her ikisi de, islâm bilgileridir. Fıkh ve hadîs âlimleri için, islâm bilgilerinden birisini biliyor, ötekini bilmiyor diyecek kadar alçalmak, bir müslimânın yapacağı şey değildir. İslâm âlimleri, Kur'ân-ı kerîm ile, hadîs-i şerîfler ile övülmüş olan çok yüksek zâtlardır. Peygamberlerin vârisleridirler. Aralarında iş bölümü yaparak, herbiri ayrı ilm kolunu yaymak vazîfesini kendi üzerine almışdır. Bu iş bölümü, câhilleri şaşırtmakda, onları başka ilm kollarında yükselmemiş sanmakdadırlar. Abdülvehhâb-i Şa'rânî hazretleri, **(Mîzân)** kitâbının başında buyuruyor ki: (Fıkh bilgilerinin mütehassısı ve fıkh ilminin kurucusu olan Ebû Hanîfe hazretleri, Abdülkâdir-i Geylânî hazretleri gibi büyük bir Velî idi. Onun gibi kerâmetler sâhibi idi. Fekat, kalb ma'rifetlerini yaymak, rûhları temizlemek vazîfesini üzerine almayıp, beden ile yapılacak ibâdetleri ya'nî fıkh bilgilerini yaymak vazîfesini, üzerine almışdı. Yetişdirdiği müctehidler de böyle idi.) İslâmı içerden yıkmak isteyen sinsi düşmanların, gençleri aldatmak için, islâm âlimlerini bu yoldan da lekelemeğe saldırdıkları görülmekdedir. Böyle söyliyen bir kimsenin, kendi yıkıcı plânlarını gizlemek için, islâmiyyeti ve islâm âlimlerini yaldızlı ve yuvarlak kelimelerle ballandıra ballandıra övmesine aldanmamalıdır. Meselâ, imâm-ı Muhammed Gazâlînin fârisî **(Kimyâ-i se'âdet)** kitâbını okuyan kimse, onun tıb bilgisindeki derinliğini hemen anlar. Karaciğerde kanın temizlendiği, safranın ve lenfin ve zararlı maddeler eriyiklerinin burada kandan ayrıldığı, bu işde dalağın, böbreklerin ve safra kesesinin rollerini, kandaki madde mikdarları değişmesinden sıhhatin bozulacağını, bugünkü fizyoloji kitâblarında olduğu gibi anlat-

makdadır. İslâm âlimleri, skolastik ilmde olduğu gibi, rasyonel ilmde de çok üstün oldukları için, her asrda, her işlerinde muvaffak olmuşlar, islâm memleketleri, medeniyyetin beşiği olmuşdur. Onların üstünlüğünü dünyâya yayan binlerce kitâbları meydândadır. Dünyâ kütübhânelerini doldurmakdadır. Birçokları yabancı dillere çevrilmişdir. Sinsi düşmanlardan başka herkes, bu hakîkati görmekde ve bildirmekdedir. Onların eserlerini anlamak için, **(Keşfüzzünûn)** kitâbına bakmak kâfîdir. Hadîs-i şerîfde Cehenneme gidecekleri bildirilen yetmişiki fırkadaki islâm ismini taşıyan münâfıklar, o zemânlarda da, şimdiki **(Dinde reformcular)**ın yapdıkları gibi, dinden olmıyan hurâfeleri islâmiyyete sokmuşlardı. Fekat, Ehl-i sünnet âlimleri, bunları birer birer inceleyerek ayıkladılar. Bugün Ehl-i sünnetin temel kitâblarında, hiçbir hurâfe, hiçbir mevdû' hadîs yokdur. Şemseddîn Sehâvînin, Şevkânînin, İbni Teymiyyenin, Abduhun, Aliyyül Kârînin ve İzmirli İsmâ'îl Hakkının, Ehl-i sünnet kitâblarında, meselâ Beydâvî tefsîrinde ve Gazâlînin İhyâsında mevdû' hadîsler vardır demeleri doğru değildir. Bu büyük âlimlere iftirâdır. Bu husûsda, kitâbımızın ellialtıncı maddesinde geniş bilgi verilmişdir. Lutfen oradan da okuyunuz!

İslâmın beş temel ibâdetinden biri olan cihâdı lüks hayât için, keyf ve hırs için yapılıyor demesi de, Mevdûdînin kişiliğini ortaya koymakdadır. Cihâd yapmağı emr eden âyet-i kerîmeler ve hadîs-i şerîfler tevâtür hâlini almış olduğundan, burada ayrıca bildirmeğe lüzûm görmüyoruz. **(İslâmda Cihâd)** kitâbında kendisi de bunları i'tirâf etmekdedir. Ecdâdımız keyf için, tama' için cihâd yapmadı. **(İ'lâ-i kelimetüllah)** için yapdı. Cihâdı devlet yapar. Ordu yapar. Milletin cihâdı, ordunun emrinde çalışmakla olur.

Mevdûdî, hak olan mezheblerle, bâtıl olan fırkaları birbirine karışdırmakdadır. Ehl-i sünnetin gerek i'tikâddaki ve gerekse ameldeki mezheblerinin hiçbirinde mevdû' ve islâma uymayan birşey yokdur. Yetmişiki bozuk fırkanın mevdû', sapık ve islâma uymayan tarafları vardır. İmâm-ı Gazâlî hazretleri ve ondan önce ve sonra gelen âlimlerin hepsi bu bozuk fırkaları tenkîd etdiler. Mevdûdînin, Filipinlerden ve Hindistândan Portekize kadar ve Buhârâdan Merrâkişe kadar üç kıt'aya ilm ve san'at saçan, üniversiteler kurmuş olan islâm me'ârifine bozuk damgasını basması da, güneşi balçıkla sıvamağa kalkışmak gibidir. Bu yazıları yazandan ziyâde, bu yazarı islâm âlimi sananlara dahâ çok şaşılır.

Mevdûdî, **(İslâmda İhyâ Hareketleri)**nin yetmişdokuzuncu sahîfesinde: *(Şâh Veliyyullah Dehlevî i'tikâddaki asrlık şübheleri izâle etdi. Yeni rûh ile zihnleri aydınlatdı)* diyor.

Şah Veliyyullah Ahmed Sâhib Dehlevînin “rahmetullahi teâlâ aleyh” de kendisi gibi, dinde reformcu olduğunu bildiriyor. Müslimânların îmânları asrlarca şübhelerle dolu idi demek, hep mezhebsizlik çöplüğünden çıkan pis kokuların esintileridir. Veliyyullah-ı Dehlevînin, Ehl-i sünnet olduğuna eserleri şâhid olduğu gibi, Abdüllah-i Dehlevî hazretleri de bildirmekdedir. Mevdûdîyi de, şübheli îmânın, îmân olmadığını anlamıyacak kadar câhil sanmıyoruz. Fekat asrlar boyunca müslimânların îmânlarının şübheli îmân olduğunu söylemek, câhillikden dahâ kötü bir sapıklıkdır. Yeryüzündeki müslimânların yüzde doksanını teşkîl eden Ehl-i sünnetin îmânları her asrda doğru idi ve inandıkları şeyde de şübheleri yok idi. Bozuk fırkalar zâten, müslimânlığı temsîl edecek bir sayıda değil idi.

Seksenbirinci sahîfesinde, *(Hilâfet fikri ve doktrini ile saltanat arasındaki fark, Şah Veliyyullah tarafından îzâh edilmiş ve hadîs-i şerîfden, eskilerin pek bilemediği tablolar onun tarafından çizilmişdir)* diyor.

Şâh Veliyyullahın **(Musaffâ)** denilen kitâbında, (Çağımızın budala adamları ictihâdı terk etdiler. Deve gibi, burunlarına takılı halka ile nereye gitdiklerini bilmiyorlar. Hepsi ayrı ayrı yollar tutmuşlar. Müşterek şu’ûra sâhib olmamaları acınacak hâllerdendir) dediğini överek bildiriyor.

Şâh Veliyyullah-ı Dehlevî, hiçbir kitâbında Ehl-i sünnet âlimlerine budala dememişdir. Dört mezhebden ayrılmış olan sapık fırkalardan şikâyet etmekdedir. Şâh Veliyyullahın, Ehl-i sünnet âlimlerine olan saygısını anlatmak için, onun **(İzâle-tül-hafâ)** kitâbının ikinci cildinin üçyüzyetmişyedinci sahîfesinden birkaç satırı terceme ediyoruz: Resûlullah buyurdu ki, **(Fârisden** [ya’nî Îrândan] **büyük âlimler hâsıl olacakdır).** Buhârî ve Müslim ve Tirmüzî ve Ebû Dâvüd ve Nesâî ve İbni Mâce ve Dârimî ve Dâre-Kutnî ve Hâkim ve Beyhekî ve dahâ nice büyük hadîs âlimleri “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în” hep Fârisde yetişdikleri gibi, Ebüttayyib [Kâdı Tâhir Taberî] ve şeyh Ebû Hâmid [İsferâînî] ve şeyh Ebû İshak-ı Şîrâzî ve Cüveynî [Abdüllah bin Yûsüf] ve oğlu imâm-ül Haremeyn Abdülmelik bin Abdüllah Cüveynî ve imâm-ı Muhammed Gazâlî gibi fıkh âlimleri Fârisde yetişmişlerdir. Hattâ imâm-ı Ebû Hanîfe ve Mâverâ-ün-nehrdeki ve Horasandaki talebeleri de Fâris âlimleridir ve bu hadîs-i şerîfdeki müjdeye dâhildirler. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, **(Her yüz senede bir müceddid hâsıl olacakdır)** buyurdu. Buyurduğu gibi, her yüz senede bir müceddid hâsıl olup, dîni kuvvetlendirdiler. Birinci

yüzyılda, Ömer bin Abdül'azîz, meliklerin zulmlerini kaldırıp, adâletin esâslarını kurdu. İkinci yüzyılda, imâm-ı Şâfi'î îmân bilgilerini açıkladı ve fıkh bilgilerini ayırdı. Üçüncü yüzyılda Ebül-Hasen-i Eşarî Ehl-i sünnet bilgilerini şekllendirdi ve bid'at sâhiblerini susdurdu. Dördüncü asrda Hâkim ve Beyhekî ve benzerleri, hadîs ilminin temellerini kurdular. Ebû Hâmid ve benzerleri de fıkh bilgilerini yaydılar. Beşinci asrda imâm-ı Gazâlî yeni bir çığır açıp, fıkh, tesavvuf ve kelâm bilgilerinin birbirlerinden ayrı şeyler olmadıklarını bildirdi. Altıncı asrda, imâm-ı Fahrüddîn-i Râzî, kelâm bilgilerini yaydı. İmâm-ı Nevevî de fıkh bilgilerini yaydı. Böylece zemânımıza gelinceye kadar her asrda bir müceddid gelerek dîni kuvvetlendirdi. Yukarıdaki hadîs-i şerîfi ve benzerlerini, olacak şeyleri haber veren mu'cizedir diyerek geçmemelidir. Bildirilen şeylerin ehemmiyyetini ve kıymetlerini de anlamalıdır.

Şâh Veliyyullah-ı Dehlevî "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(El-intibâh)** kitâbının üçüncü kısmında diyor ki:

İslâmın vâciblerinden biri, **(Ahkâm-ı ilâhî)**yi öğrenmekdir. Bu da, Kitâbdan, Sünnetden, Eshâb-ı kirâmın ve Tâbi'înin eserlerinden ve Kitâb ile Sünnetden istinbât olunan bilgilerden öğrenilir. Ahkâm-ı ilâhiyyeyi bildiren ilme **(Fıkh)** ilmi denir. Fıkh âlimlerine **(Fukahâ)** denir. Fukahânın muhtelif mezhebleri vardır. Sonra gelen âlimler, bu mezhebleri seçmekde ve bunlarla amel etmekde, birbirlerinden ayrılmışlardır. Bunların çoğu, meşhûr olan mezheblerden birini seçmeli, her işde bu mezhebi taklîd etmeli dedi. Kitâbdan, Sünnetden nasîbi olmıyan ve âlimlerin kitâblarından anlamıyanlar için, böyle taklîd etmek mubârekdir. Fekat taklîd ederken, Kitâba ve Sünnete uymağı niyyet etmiş olmaları şartdır. Bir iş için, müctehidin ictihâdının, açık bir âyete veyâ hadîse uymadığını çok zan ederse, bu işde, Kitâba ve hadîse dahâ uygun olan başka müctehide uymalıdır. Bu iş için başka mezhebe uymak yasakdır dememelidir. Sonra gelen âlimler arasında bir kimse, Sünneti ve Eserleri iyi öğrenmiş ve islâm fukahâsından birinin sözlerini iyi incelemiş ise, bir fakîhin sened edindiği hadîsi, râvîleri ile biliyor ise ve muhâlif görünen hadîsleri karşılaşdırarak bunlardan hükm çıkarabilip, mezhebine hizmet edebiliyor ve mezhebinin imâmının usûlüne uyarak yeni hükmler çıkarabiliyorsa, böyle âlimlere **(Müctehid-i fil-mezheb)** denir. Bu yol da mubârekdir. Müslimânların çoğu, kendi memleketlerinde yayılmış olan bir mezhebi veyâ babalarından, hocalarından işiterek öğrendikleri bir mezhebi taklîd ediyorlar. Yalnız bir mezhebin kitâblarını okuyabilen ve delîlleri incelemesini bilmiyen kimseler için bu yol uygun-

dur. Din bilgileri, **(Zâhir bilgiler)** ve **(Nevâdir bilgileri)** ve **(Tahrîc bilgileri),** ya'nî âlimlerin çıkardıkları bilgiler olmak üzere üçe ayrılmışdır. **(Fıkh), (Tesavvuf)** ve akâid fenlerinde hep bu üç ilm vardır. Bu üç fende, bu üç bilgiyi birbirlerinden ayırabilen ve her bilgi için hükm koyabilen kimseye **(İslâm âlimi)** ve **(Müctehid)** denir. Kitâbdan, Sünnetden ancak bu âlim anlar. Begavî, **(Tehzîb)** kitâbında ve İmâm-ül haremeyn, **(Hidâye)**de ve Rafi'î, **(Şerh-i Vecîz)**de ve İzzeddîn bin Abdüsselâm, **(Gâye)**de ve Nevevî, **(Şerh-i Mühezzeb)**de ve Ebû Amr ibni Salâh, **(Edeb-ül-fütyâ)**de ve Bedrüddîn Zerkeşî, **(Kitâb-ül-bahr)**de diyorlar ki, ilm ikidir. Birincisini öğrenmek herkese lâzımdır. İkincisini öğrenmek, farz-ı kifâyedir. Bunu, taklîdden çıkıp, müctehid olan âlim öğrenir. Bir şehrde, böyle bir âlim bulunursa, başkalarının öğrenmesi lâzım olmaz. Böyle âlim hiç bulunmazsa, hepsi âsî olur. Böyle bir âlim, bir mezhebe bağlı kalmadan, Kitâbdan, Sünnetden, İcmâ'dan ve Kıyâsdan hükm çıkarır ise, buna **(Müctehid-i Müstekıl)** denir. Uzun zemândan beri, böyle müctehid yokdur.

Müstekıl olmıyan müctehid dörtdür. Birincisi, delîl aramakda ve hükm çıkarmakda, mezhebinin imâmını taklîd etmez. İmâmının yolunda olduğu için, onun mezhebinde olduğu için, onun mezhebinde olduğu söylenir. Buna, **(Müctehid-i müntesib)** denir. Bu, mutlak müctehiddir. Her zemânda bulunması lâzımdır. İkincisi, mezheb imâmının usûl ve edillesine bağlı olan **(Eshâb-ı tercîh)**dir. Buna, **(Müctehid-i mukayyed)** denir. Üçüncüsü, mezhebinin delîllerini bilir. Dördüncüsü mezheb bilgilerini anlar ve nakl eder.

İctihâd derecesinde olmıyan, ilm ile uğraşmıyan avâmın bir mezhebi taklîd etmesine izn verilmişdir. İctihâd derecesinde olanın taklîd etmesi ise, mezmûmdur. **(El-İntibâh)**dan terceme temâm oldu. El-İntibâhın **(İthâf)** ismindeki hâşiyesinde, (Mezheb taklîdini bırakıp, doğruca âyete, hadîse göre iş görmeli sözünü Şâh Veliyyullah söylememişdir. Bu sözü Şevkânî söylemişdir) diyor. (Şevkânînin sözü efdal ve ekmeldir) diyerek, mezhebsiz olduğunu ortaya koyuyor.

Şâh Veliyyullahın yukarıdaki yazıları, Mevdûdînin sapık olduğunu, Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" kıymetlerini anlamamış olduğunu açıkça göstermekdedir. Her asrda gelen islâm âlimlerinin, hadîs-i şerîfle övülmüş olduklarını, hepsinin aynı yolda olup, Resûlullahın yolunu yaymış ve kuvvetlendirmiş olduklarını bildirmekdedir.

Seksenüçüncü sahîfesinde, büsbütün sapıtıyor. Bakınız ne hezeyânlar savuruyor:

(Hanefî ve Şâfi'î mezheblerindeki fıkh bakımından görüş ayrılığı dolayısıyle, herbiri kendi görüşünü müdâfe'a için, ötekine garazkâr hükmler veriyor ve karşısındakine aşırı derecede tehlükeli bir hâl alıyor. Her mezheb teferru'at ile dolup taşmakda ve hakîkatler, tefsîr bolluğu içinde gayb olmakdadır) diyor.

Bu hezeyânlar, mezheb imâmlarına, büyük bir iftirâdır. Hiçbir fıkh kitâbında, dört mezhebden biri için garez ve hased ile yazılmış tek bir kelime yokdur. Hattâ her mezheb, zor durumda kalınca, başka mezhebi taklîd etmeği, câiz görmekdedir. Abdülganî Nablüsî "rahmetullahi teâlâ aleyh" hazretleri **(Hulâsat-üt-tahkîk)** kitâbında, bunu uzun anlatıyor. Bu kadar bozuk, saçma ve bu kadar açık yalan ancak perde arkasından islâma saldıran bir sapığın yapacağı bir işdir. Kitâbımızın 97. ci sahîfesinde, bu konuda geniş bilgi vardır. Lütfen oradan okuyunuz! Zevallı Mevdûdî, islâmın mühim konuları olan kelâm ve fıkh bilgilerine dalmağa özenmiş, fekat acemi olduğundan boğulup gitmişdir.

Doksanıncı sahîfede, Şâh Veliyyullahı överek, onun **(Tefhîmât)** kitâbından şu satırları aldığını bildiriyor:

(Bu zemânda ilâhî bilgilerin rûhuna uygun olan gerçek, Hanefî ve Şâfi'î mezheblerini birleşdirmekdir. Tefsîrleri tekrar gözden geçirmeli ve hadîs-i şerîflere karşı olan kısmları elemeli, esâssız ve değersiz ne varsa çıkarmalıdır).

Bunları okuyunca, dînini ve mezhebini bilen ve seven bir müslimânın tepesi atacak gibi oluyor. Şâh Veliyyullah gibi büyük bir zâtın böyle sapık fikrler yayması inanılacak şey değildir. Bunu din kardeşlerimize isbât etmek ve Mevdûdînin yüzkarasını açığa çıkarmak için, Pâkistândan **(Et-tefhîmât-ül-ilâhiyye)** kitâbını getirtdik. İki cild olup 1387 [m.1967] de Pâkistânda basılmışdır. İkinci cildin yüzkırkikinci sahîfesinde diyor ki, (İslâmiyyetin aslı âyet ve hadîsdir. Başka kaynak yokdur. Dünyâ işlerinde hükm vermek için ictihâd etmek de câizdir. Bir iş için eskiden hükm verilmiş ise bu değişdirilemez. Din bilgilerinde kıyâs ve icmâ' yokdur). Mezhebsizler, (İctihâd kapısı kapanmaz. Her zemân ictihâd yapılır) diyerek din bilgilerini değişdirmek istiyorlar. Bu sözlerine Şâh Veliyyullahı sened gösteriyorlar. Hâlbuki, Şâh Veliyyullahın yukarıdaki yazısı, din bilgilerinde ictihâdı ve kıyâsı hiç kabûl etmediğini açıkça bildiriyor. Mevdûdî gibi ve Seyyid Kutb gibi mezhebsizlerin sözlerinin ve senedlerinin çürük olduğunu gösteriyor. İkiyüzdoksanıncı sahîfesinde buyuruyor ki, (Buhârî ve Müslim ve Sünen-i Ebî Dâvüd ve Tirmüzî gibi hadîs kitâblarını ve Hanefî ve Şâfi'î fıkh kitâblarını okuyunuz! (Avârif-ül me'ârif) kitâbına ve

(Nakşibendiyye risâlesi)ne sarılınız! Bu büyükler, zikrleri ve (yâd-i dâşt)ı öyle açık yazmışlardır ki, bir mürşidin öğretmesine lüzûm kalmamışdır. Tesavvuf büyüklerinin nisbetlerine kavuşmak, çok büyük bir ni'metdir). Üçyüzbirinci sahîfesinde diyor ki, (Resûlullahı "sallallahü aleyhi ve sellem" rü'yâda gördüm. Hangi mezhebin ve hangi tarîkatın dahâ iyi olduğunu, dahâ çok sevdiğini sordum. Bütün mezhebler ve tarîkatlar müsâvîdir. Hiçbirinin diğerinden üstünlüğü yokdur buyurdu). **(Tefhîmât)**ın birinci cildinin ikiyüzyetmişyedinci ve ikiyüzyetmişdokuzuncu sahîfesinde diyor ki, (Müslimânlar mezheblere ayrılmışdır. Âlimler, Resûlullahdan gelmiş bulunan islâmiyyeti bildirmişlerdir. Birçok bilgilerde birleşmiş, bir kısmında da ufak ayrılıklar olmuşdur. Fekat, sivâd-i a'zam, ya'nî çoğunluk, doğru yola sarılmış, kendilerine uymıyanları inkâr etmişlerdir. Muhâlifler, korkudan saklanmış veyâ **(Takıyye)** ya'nî ikiyüzlülük yapmışlardır. Bu hâlleri de bid'at sâhibi olduklarını göstermekdedir. Hak mezheblerin birleşdiği bilgilere sarılmalı, ayrıldıklarını da inkâr etmemelidir. Peygamber olmıyan belli bir kimsenin mezhebine uymak farzdır diyen kâfir olur. O kimse yaratılmadan önce de islâmiyyet vardı. Fıkh âlimleri bildirmişlerdi. Müslimânlar, her zemân doğru mezheblerden birine uymuşlardır. Çünki, o mezheb imâmının, Resûlullahdan "sallallahü aleyhi ve sellem" gelen islâmiyyeti doğru olarak bildirdiğine inanmışlardır. Kalbime öyle geliyor ki, ençok yayılmış olan Hanefî ve Şâfi'î mezheblerinde bugün mevcûd olan bilgileri hadîs kitâbları ile karşılaşdırmak uygun olur. Aslı bulunmıyan bilgileri çıkarınca, iki mezheb birleşmiş gibi olur. Geride kalan bilgilerde ortak olanlar alınır. Ortak olmıyanlar da ruhsat ve azîmet olarak ayrılmış olur. Zarûret hâlinde, ruhsat olanına uyulur) diyor. Burada mezhebsizlere de kesin cevâb vermekde, (Bunlardan olmıyan müslimânlar müşrikdir) sözlerinin küfr olduğunu açık olarak bildirmekdedir. [Şâh Veliyyullahın (Aslı bulunmıyan bilgiler) dediği, câhil din adamlarının yazdıkları kitâblara kendiliklerinden ilâve etdikleri bilgilerdir. Böyle bilgiler Hanefî ve Şâfi'î mezheblerinin temel kitâblarında ve hadîs-i şerîflerde yokdur. Böyle bilgiler temizlendikden sonra, iki mezheb arasında ayrılık çok az olduğu görülür. Çünki hadîs-i şerîflerde açık bildirilmiş olan bilgilerde iki mezheb arasında, hattâ dört mezheb arasında hiç fark yokdur. Açıkça bildirilmemiş olan bilgilerin çoğunda da fark yokdur. Farklı olanlar azdır. Farklı olanların kolay olanlarına **(Ruhsat)** denir. Kolay olmıyanlarına **(Azîmet)** denir. Kitâbımızın başında bu konuda geniş bilgi verilmiş idi. Lütfen oradan da okuyunuz!] Mevdûdînin koz olarak yalnız son cümlesini aldığı yukarıdaki ya-

zı, hiç de onun görüşünü desteklememekde, mezhebleri câhillerin, bid'at sâhiblerinin karışdırdıkları iftirâlardan kurtarmakdadır. Nitekim, ikiyüzseksenüçüncü sahîfesinde, bunu dahâ açıklıyarak buyuruyor ki, (Allahü teâlânın râzı olduğu şey, önce Kur'ân-ı kerîmi ve hadîs-i şerîfleri araşdırmakdır. Bir kimse, bu ikisini anlıyabilirse, bunlardan bilgi çıkarabilirse, büyük ni'mete kavuşmuş olur. Bunları anlıyamazsa, geçmiş âlimlerden bunları doğru olarak, sünnete uygun olarak anlamış ve anladıklarını açıkca bildirmiş olduğuna inandığı birinin re'yine [ya'nî mezhebine] uymalıdır. Arabî bilgileri, medrese derslerini bunları anlamak için öğrenmek lâzımdır. Başka niyyetlerle öğrenmemelidir!). Görülüyor ki, Şâh Veliyyullah-ı Dehlevî de, müctehid olan âlimlerin başka bir müctehide uymalarını men' etmekde, bizim gibi câhillerin ise, hak olan mezheblerden birine uymamız lâzım geldiğini bildirmekdedir.

Şâh Veliyyullahın **(El-insâf)** ve **(İkd-ül-Ceyyid)** kitâblarında dört mezhebi öven değerli yazıları **(Se'âdet-i Ebediyye)**de uzun bildirilmişdir. Bu iki kitâbı arabî olup, 1395 [m. 1975] de, İstanbulda, ofset yolu ile yeniden birlikde basdırılmışlardır. Türkçe **(Ni'met-ül-İslâm)** kitâbında (Mezhebler birleşdirilemez. (Müleffik) olmak bâtıldır) diye meydân okuyor. Hindistânda yazılmış olan arabî **(Fetâvâ-yül-haremeyn)** ve fârisî **(Seyf-ül-ebrâr)** kitâblarında ve Abdülvehhâb-i Şa'rânî hazretlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Mîzân)** kitâbının önsözünde **(Mezheb)** ne demek olduğunu çok güzel anlatıyor. Mezheblerin birleşdirilemiyeceğini vesîkalarla isbât ediyorlar. Bu üç kitâb, İstanbulda, ofset yolu ile ayrı ayrı basdırılmışdır. Bin seneden beri söz birliği ile **(olamaz)** denilen bir işi yapmağa ön ayak olmak, islâmiyyeti tersine çevirmek demekdir. Bunu savunanlar, müslimân mıdır, yoksa islâm düşmanı mıdır? Bunun takdîrini okuyanlara bırakıyoruz.

Şâh Veliyyullah-ı Dehlevînin **(Heme'ât)** kitâbı, başdan başa, tesavvufu, tarîkatleri anlatmakda ve övmekdedir. Fârisî olup, bindokuzyüzkırkdörtde, Pâkistânda basılmışdır. Çeşidli sahîfelerinde diyor ki: Sâlik, hadîs kitâblarını ve Sahâbe ve tâbi'înden gelen haberleri inceliyecek kadar âlim değilse, dört mezhebden birini taklîd etmelidir. Bütün tarîkatler, i'tikâdda, farzları yapmakda ve harâmlardan sakınmakda birbirlerinin aynıdır. Zikrler ve nâfile ibâdetleri yapmakda ayrılmışlardır. Zikr ederken, dünyâ düşünceleri gelirse, teveccühü kuvvetli olan zâtın yanında oturup, ona teveccüh etmelidir. Yâhud, meşâyıh-ı kirâmın temiz rûhlarına teveccüh etmeli, kabrlerini ziyâret edip, cezb olunması için yalvarmalıdır.

Zikrden nefse sıkıntı gelirse, bunun, çeşidli sebebleri vardır. Bunlardan biri, bulunduğu tarîkat meşâyıhına, ya'nî mürşidlerine karşı edebe aykırı davranmakdır. Sâlik, sebebini anlıyamazsa, şeyh teveccühü ve firâseti ile anlar ve bildirir. Bu fakîr [ya'nî Veliyyullah Dehlevî], bâtınım ile, rûhlar âlemine teveccüh etdim. Her tarîkatin, buraya ayrı nisbetleri olduğunu anladım. Türbelerde i'tikâf etmek de, ilerlemeğe yardım eder. Selef-i sâlihîne dil uzatmak, yol kesen sebeblerdendir. Zikr meclislerine meleklerin rahmet saçdıkları, zikr edenlerin etrâfını nûr kapladığı çok görülmekdedir. Bir insanın rûhu, Peygamberlerin veyâ Evliyânın temiz rûhları ile veyâ meleklerle bağlantılı olursa başkalarına bildirilmiyen şeyler buna bildirilir. İnsan bir kimsenin Velî olduğunu anlayıp, onu severse, rûhu onun rûhuna bağlanır. Yâhud mürşidini veyâ sâlih olan ceddini severek onun rûhuna bağlanır. Ondan feyz alır, fâidelenir. Evliyânın kabrlerini ziyâret etmek, Kur'ân-ı kerîm okuyup, sadaka verip, sevâbını rûhlarına göndermek, eserlerine, evlâdına saygı göstermek, onların rûhları ile bağlanmağa yardım eder. Onları rü'yâda görür. Tehlükeli yerlerde, kendi şekllerinde görünerek yardım eder, kurtarırlar. Rûhlardan fâidelenmeğe **(Üveysî olmak)** denir. Abdülkâdir-i Geylânî hazretlerinin cezbi çok kuvvetli olduğu için, kabrinde, diri olanlar gibi tasarruf yapmakdadır. Bu fakîr [ya'nî Veliyyullah-ı Dehlevî], meşâyıhın rûhlarına teveccüh ederek, çeşidli fâidelere kavuşdum. Meşâyıhın vefâtından beşyüz sene geçince bedendeki tabî'î kuvvetler, hiç kalmaz. Kabrlerini ziyâret edenlere te'sîrleri dahâ fazla olur. Rûha teveccüh ederek, ondan istifâde iki sûretle olur: Birincisi, rûhlarının birbirlerine bağlandığını düşünmekdir. Bu, birisini aynada görmeğe benzer. İkincisi, kabrini ziyâret edip, onu düşünmekdir. Bu, gözünü açıp, birini karşısında görmeğe benzer.

Veliyyullah-ı Dehlevî "rahmetullahi aleyh", **(İzâle-tül-hafâ)** kitâbının beşyüzyirmiikinci sahîfesinde diyor ki, (Dört mezhebin ruhsatlarını, ya'nî kolaylıklarını toplamak, Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde açık bildirilen nasslarla ve selef-i sâlihînin icmâ'ı ile ve açık olan kıyâs ile yasak edilmediği zemân câiz olur.) Görülüyor ki, Şâh Veliyyullah, mezhebleri birleşdirmeli demiyor. Kolaylıklarını almağı bile, şartlara bağlıyor. İzâle-tül-hafâ kitâbı fârisî olup, Urdu diline tercemesi ile birlikde, 1386 [m. 1966] da Pâkistânda basılmışdır.

Mevdûdî, **(İslâmda İhyâ Hareketleri)** kitâbında, Ehl-i sünnet âlimlerine saldırmağa devâm ederek, doksanbirinci sahîfesinde, yine onun **(Musaffâ)** adlı kitâbından alarak, *(İctihâd her devrde*

lâzımdır. Muayyen bir mezhebe uymasa bile, yeni hükmler çıkarmak lüzûmludur. Çünki, her zemânın husûsiyyetlerine göre ilâhî mükellefiyyetler şartdır. Şimdiye kadar yazılmış olan mezheb kitâbları hem yetersiz, hem de ayrılıklarla doludur. İslâmın prensipleri ile bu ayrılıkları izâle etmek tek çıkar yoldur) diyor.

Ağzının suyunu akıtarak uçurduğu, pek hoşuna giden bu balonları da, Veliyyullah-ı Dehlevînin şişirmiş olduğunu söylemekdedir. O büyük âlimi kendine yalancı şâhidi yapmakdadır. Bu iftirâları, kendi iç yüzünü ortaya koymakda, maskesini kaldırmakdadır. Bakınız, şâh Veliyyullah-ı Dehlevî, meşhûr **(İzâle-tül-hafâ)** kitâbının önsözünde ne buyuruyor:

(Kur'ân-ı kerîmde bildirilmiş olan ahkâmın çoğu, mücmeldir. Selef-i sâlihînin tefsîrleri olmadan çözülemez, anlaşılamazlar. Bir kişinin bildirmiş olduğu hadîs-i şerîflerin çoğu, Selef-i sâlihînden çok kimse bildirmedikçe ve müctehidler bunlardan ahkâm çıkarmadıkça, sened olamazlar. O büyüklerin çalışmaları olmasaydı, birbirlerine uymuyor sanılan hadîs-i şerîfler bir araya getirilemezlerdi. Bunun gibi, bütün din bilgileri, meselâ **(İlm-i kırâet)** ve **(İlm-i tefsîr)** ve **(İlm-i akâid)** ve **(İlm-i sülûk)** [ya'nî tesavvuf ilmi], o büyüklerden gelmiş olmadıkça, sened olamazlar. Bütün bu bilgilerde, Selef-i sâlihîne kaynak olan, ışık tutan, Eshâb-ı kirâmdır. Selef-i sâlihînin yapışdıkları direk, Hulefâ-i râşidînin etekleridir. Bu aslı, bu direği kırmağa çalışan kimse, bütün din bilgilerini yıkmış olur).

(İzâle-tül-hafâ)nın yirmibirinci sahîfesinde diyor ki, (Müctehid olmak için, fıkh bilgilerinin çoğunun, Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden ve icmâ'dan ve kıyâsdan, edille-i tafsîliyyelerini bilmesi lâzımdır. Her hükmün delîlini bilmelidir. Delîle zann-ı kavî hâsıl etmelidir. Bu zemânda, müctehid olabilmek için bu beş ilmde mütehassıs olmak şartdır: İlm-i kitâb-ı kırâet ile ilm-i tefsîr, ilm-i hadîs ki, her hadîsi senedleri ile bilmesi ve sahîhi, za'îfi hemen tanıması, üçüncüsü, ilm-i ekâvîl-i selefdir. Ya'nî her mes'ele için selef-i sâlihînin ne dediklerini bilmelidir ki, İcmâ'dan dışarıya çıkmasın. Bir mes'ele üzerinde iki başka kavl olmuş ise, kendisi bir üçüncü yola sapmasın. Dördüncüsü, ilm-i arabîyyet, ya'nî, lugât, nahv, mantık, beyân, me'ânî, belâgat ve sâir arabî ilmlerdir. Beşincisi, ilm-i turuk-ı istinbât ve vücûh-i tatbîk-i beynel-muhtelifeyndir. Böyle derin bir âlime müctehid denir. Böyle bir âlim, cüz'î mes'elelerden birinde çok düşünür. Buna benziyen her hükmü, delîlleri ile birlikde inceler. Muhakkak bilmelidir ki, Kur'ân-ı kerîmi tefsîr edebilmek için de, bu beş ilmde derin mütehassıs olmak

lâzımdır. Bunlardan başka, âyet-i kerîmelerin sebeb-i nüzûlünü bildiren hadîs-i şerîfleri de bilmeli. Selef-i sâlihînin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în” tefsîr için söylediklerini bilmeli, hâfızası, anlayışı çok kuvvetli olmalı. Âyet-i kerîmelerin siyâk, sibâk ve tevcihlerini ve benzeri şeyleri iyi anlamalıdır.) Mevdûdî ve Seyyid Kutb ve Hamîdullah gibi ictihâd yapmağa ve tefsîr yazmağa kalkışanlar, bunları okusunlar da, islâm âlimlerinin büyüklüklerini, yüksekliklerini anlasınlar. Fekat o anlayış da, büyük meziyyetdir. Bunu anlamıyanların veyâ anlamağı ve anlaşılmasını istemiyenlerin, islâm âlimi maskesi altında, islâmiyyeti içerden yıkmağa çalışdıkları ortaya çıkmakdadır. Allahü teâlâ, böyle sinsi islâm düşmanlarına aldanmakdan müslimânları muhâfaza buyursun! Kıymetli okuyucularımızın, mezhebsizlerin yanlış ve çok tehlikeli yazılarına aldanmamaları için, (ictihâd) üzerinde aşağıda, ayrı bir madde hâlinde bilgi vermeği uygun gördük.

45– **İCTİHÂD:** Kıyâmet alâmetlerinin, şimdi çoğu çıkmış, her yere yayılmışdır. Bu alâmetlerden biri, câhiller çoğalacak, ilm adamları azalacakdır. Câhiller, dinde söz sâhibi olup, herkese yanlış yol göstereceklerdir. Bu alâmetler, **(Tezkire-i Kurtubî)** muhtasarındaki hadîs-i şerîflerde ve **(Birgivî)** vasıyyetnâmesinde uzun yazılıdır. O hâlde müslimânlar uyanık olmalıdır. Her söze güvenmemelidir. Hutbelerde, kitâblarda ve gazetelerde, **(Ehl-i sünnet)** âlimlerini ve bunların kitâblarını bildirmeyip, âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden, kendi kafalarına göre ma’nâ çıkaranlara inanmamalıdır. Mezhebsizler, yâ bid’at sâhibi sapıkdır, yâhud kâfirdir. Bunların her ikisi de, her zemân din adamı kılığına girerek müslimânları aldatmışlar, doğru yoldan çıkarmışlardır. Mezhebsizlerin bildirdikleri âyet-i kerîmelere ve hadîs-i şerîflere, Ehl-i sünnet âlimlerinin nasıl ma’nâ verdiklerini aramalı, işin doğrusunu öğrenmelidir. Bunun için de, güvenilen **(İlm-i hâl)** kitâblarını okumalıdır. **(Ehl-i sünnet)** âlimleri, âyet-i kerîmelerin ve hadîs-i şerîflerin hepsini incelemiş, kılı kırk yararak doğru ma’nâlarını bulmuşlar. Kitâblara yazmışlardır. Şimdi biraz arabî bilen din câhilleri, kendilerini müctehid sanıyorlar. Biz fakülteyi de bitirdik, diploma aldık diyerek islâm âlimlerini küçük görüyorlar. Hâlbuki, bir zemânda yaşamış olan müctehidlerin **(İcmâ’),** ya’nî sözbirliği ile bildirmiş oldukları birşey, dinde zarûrî olan şeylerden ise, ya’nî câhillerin bile işitdiği, heryere yayılmış bilgilerden ise, bu şeye inanmak da, uymak da farzdır. Böyle icmâ’a inanmıyan kâfir olur. İnanıp da uymıyan, fâsık olur. İcmâ’ ile bildirilmiş olan şey, zarûrî bilinen şeylerden değil ise, buna inanmıyan kâfir olmaz. **(Bid’at sâhibi)** sapık olur. Uymıyan yine fâsık olur. Günâh işlemiş olur.

İbni Melek, **(Usûl-i fıkh)** kitâbında, icmâ' bahsinde diyor ki, (Bir zemânda yaşamış olan müctehidler, birşeyin nasıl yapılacağında, sözbirliğine varamamış, başka başka söylemişler ise, bunlardan sonra gelen âlimlerin bunların sözlerinden birine uyması lâzımdır. Başka dürlü söylemeleri câiz değildir, bâtıldır. Böyle olduğunu bütün âlimler sözbirliği ile beyân buyurmuşlar, icmâ' hâsıl olmuşdur). Şimdi dünyânın hiçbir yerinde bir müctehid yokdur. Müctehid, ictihâd derecesine yükselmiş derin islâm âlimi demekdir. Şimdi yeryüzünde hiç müctehid bulunmadığını kendiliğimizden söylemiyoruz. Bunu bütün âlimler, Mevdûdînin yalancı şâhid yapmağa kalkışdığı şâh Veliyyullah-ı Dehlevî hazretleri de bildiriyor. Meselâ, İbni Âbidîn, Dürr-ül-muhtârdaki, (müezzinlerin çok bağırmaları, nemâzlarını bozar) yazısını açıklarken, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" vefâtından dörtyüz sene sonra **(Kıyâs)** kalmadı. Ya'nî kıyâs yapan derin âlim kalmadı. Bir işi, başka işe benzeterek hükm çıkarabilecek **(Mutlak müctehid)** kalmadı buyuruyor. Evet her yüz senede bir ictihâd derecesine yükselmiş olan derin âlimler, ya'nî müceddidler geleceği hadîs-i şerîfde bildirilmişdir. Bu müceddidler, **(Mezhebde müctehid)**dir. Bunlar kıyâslar yapmak, yeni ictihâdlarda bulunmak vazîfesini üzerine almamışlar, bulundukları mezhebin imâmlarının ictihâdlarını tâzelendirmeğe, halkı irşâd etmeğe çalışmışlardır. Yeni ictihâdlara ihtiyâç olmadığını görmüşler, Ehl-i sünnet bilgilerini kuvvetlendirmeğe ehemmiyyet vermişlerdir. Müctehid olmıyan her müslimâna **(mukallid)** denir. Şimdi yeryüzündeki bütün müslimânlar, mukallidiz. Bir mukallid, ne kadar âlim olursa olsun bunun bir iş üzerinde, önce gelmiş müctehidlerin bildirdiklerinin dışında ayrı bir ictihâdda bulunamıyacağı, İbni Melekin "rahmetullahi teâlâ aleyh" bildirdiği, yukarıda yazılı sözbirliğinden anlaşılmakdadır. **(Ümmetim, dalâlet üzerinde birleşmez)** hadîs-i şerîfi, âlimlerin bu sözbirliğinin hidâyet olduğunu, doğru olduğunu göstermekdedir.

46 — Mevdûdî, Çeştiyye tarîkatının büyüklerinden olan hoca Kutbüddîn Mevdûdî Çeştînin torunlarındandır. Ecmîrde medfûn olan Mu'înüddîn-i Çeştî, Kutbüddînin halîfelerinden Osmân Hârûnînin halîfesidir. Kutbüddîn Mevdûdî 527 [m. 1132] de Çeştde vefât etdi. Çeşt, Hirât kariyyelerindendir. Mevdûdî, 1321 [m. 1903] senesinde Haydarâbâdda doğdu. 1399 [m. 1979] Eylül ayında Amerikada öldü. Pâkistânda defn edildi. Gazeteci olarak hayâta atıldı. İlk olarak 1927 de **(İslâmda Cihâd)** kitâbını yazdı. Bu kitâbında ihtilâl fikrlerini yayıyordu. Arabcaya terceme edilince, Hasen-el-Bennânın düşüncelerine te'sîr ederek Mısrda devlete karşı gelmesine ve öldürülmesine sebeb oldu. Mevdûdînin ilmî ki-

fâyetsizliği, böyle sayısız müslimânları, maddî ve ma'nevî ölüme sürüklemişdir. Çünki, hiçbir islâm âlimi, siyâsete karışmamış, ihtilâli hâtırından bile geçirmemişdir. Milleti ilm ile, nasîhat ile irşâd etmişlerdir. İslâmiyyetin ihtilâl ile değil, ilm ile, adâlet, ahlâk ile yayılacağını bildirmişlerdir. Mevdûdî, islâmın bütün ana prensiblerini kendi mantığı ile çözmeğe kalkışmış, islâm âlimlerinden ve islâm bilgilerinden hep ayrılmışdır. Kitâbları incelenirse, kendi mantığını, kendi düşüncelerini, islâmiyyet olarak yaymak çabasında olduğu kolayca sezilir. İslâmiyyeti, modern hükûmet şekllerine uydurmak için çeşidli kılıklara sokmakdadır. İslâmın hilâfet müessesesine de, kendi hayâline göre şekl vermekde, halîfelerin hemen hepsine hücûm etmekdedir. İngilizler ve onların uşakları tarafından, islâm âlimlerinin ve dolayısıyle, islâm bilgilerinin yok edilmesi, bunun sapık fikrlerinin yayılmasını kolaylaşdırdı. İslâm âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" kitâblarını okuyup anlıyacak seviyede olmıyan câhiller, onu bir âlim ve mücâhid sanıverdi. Onun siyâsî düşüncelerine geniş islâmî bilgi denildi.

Mevdûdî, müslimânların bu fetret hâlinden fâidelenmesini de becerdi. Dîni siyâsete âlet ederek, siyâsî kimselere yanaşdı. Hind müslimânlarının millî hareketlerine karışdı. Uyanık müslimânların ve islâm mücâhidlerinin başarılarını kendisine mâl etmek için, çok yazılar neşr etdi. Bu yazılarında, kendisine millî önderlik ve telkin edicilik süsü verdi. Çok kurnaz davranarak, partinin başına geçdi. Hâlbuki, Pâkistânın kurulması fikrini ortaya koyanlar ve bu yolda çalışanlar başkalarıydı ve sayıları çokdu. Başlarında Alî Cinnah bulunuyordu. **(Eshâb-ı Kirâm)** kitâbının 313.cü sahîfesinde şî'î olduğu bildirilen Alî Cinnah, Hind müslimânlarına istiklâl fikrini aşılarken ve onları birleşmeğe çağırırken Mevdûdî, kendi çıkarına isteklerde bulundu. Fitneyi önlemek için habs edilmesine fetvâ verildi. Fitne basdırılıp, 1366 [m. 1947] senesinde Pâkistân devleti teşekkül edince, 1950 yılında serbest bırakıldı. Ehl-i sünnetin temiz müslimânları, yeni devlet içinde islâm da'vâsını güderken, Mevdûdî, (Kâdıyânî) denilen bozuk bir din ile fikrleri meşgûl etmeğe başladığından,1953 de mahkeme olunarak 26 ay dahâ habs edildi. O, habsde iken, müslimânları koruyan anayasa hâzırlanmışdı ve 1956 da kabûl edildi. Fekat habsden çıkar çıkmaz, ihtilâl fikri aşılayan yazıları, ortalığı hemen karışdırdı. Anayasanın yasak edilmesine ve örfî idârenin i'lânına sebeb oldu. 1962 de yeni anayasa yürürlüğe kondu. Fekat Mevdûdî râhat durmadı. İslâm cemâ'ati teşkilâtının kapatılmasına da sebeb oldu. 1964 başında tekrar habs olundu. Fekat genel afvdan istifâde ederek az zemân sonra kurtuldu. İnsan hakları ve adâlet diye bağırarak ihtilâl çıkarmak sevdâsı-

na düşdü. Kişmirde karışıklıklara yol açdı. Hindliler bundan fâidelenerek Kişmire saldırdı. Hükûmet korkunç ve güç durumlarla karşılaşdı. Bütün bu çılgınlıklarıyle kanâat edemiyen Mevdûdî, el altından Süûdî Arabistân ile de iş birliği yapdı. Mezhebsizliği her islâm ülkesine yaymak için kurulmuş olan Medînedeki Vehhâbî istişâre hey'etine a'za oldu. Fekat **(Bir zâlime yardım edene, Allahü teâlâ o zâlimi musallat eder)** hadîs-i şerîfi tecellî ederek, yanaşmak istediği kimseler tarafından yine habs olundu.

Karaşi medresesinin müdîri ve **(Pâkistân medreseleri vifâkı)**nın reîsi Muhammed Yûsüf Benûrî, 1397 [m. 1977] senesinde vefât etdi. **(El-üstâd-ül mevdûdî)** kitâbında, Ebül'ulâ Mevdûdînin ehliyyetsiz ve mezhebsiz olduğunu uzun anlatmakdadır. Bu kitâb arabî olup, İstanbulda ofset ile basdırılmışdır. Yedinci sahîfeden başlıyarak diyor ki: Mevdûdî, uğursuz bir tesâdüf olarak, çocukluğunda, Niyâz Fethpûrî isminde bir mülhidi kâtib yapdı. Bunun sapık fikrleri ile bozuldu. Bunun yardımı ile, çeşidli mecmû'alara yazı vererek geçimini sağladı. Sonra, **(Cem'ıyyet-ü ulemâ'il-Hind)** idâresini ele aldı. Müfti Muhammed Kifâyetullah ve şeyh Ahmed Sa'îd-i Dehlevînin yardımları ile **(Müslim)** mecmû'asını çıkardı. 1352 [m. 1933] de **(Tercümân-ül-Kur'ân)** mecmû'asını çıkardı. Sonra dört arkadaşı ile birlikde, **(Dâr-ül-islâm)** idâresini kurdular. Bu arkadaşları, Muhammed Manzûr Nu'mânî, Ebül Hasen Alî Nedvî Lüknevî, Emîn Ahsen-ü-İslâhî ve Mes'ûd Âlim-ül-Nedvî idi. Nihâyet, 1360 [m. 1941] de **(El-cemâ'at-ül-islâmiyye)** idâresini te'sis etdi. Akıcı kalemi ile yazılar neşr etdi. Şeyh Münâzır Ahsen-ül-Geylânî, Seyyid Süleymân-ün-Nedvî, Abdülmâcid Deryâbâdî gibi meşhûr kimselerin medh ve senâlarına kavuşdu. Fekat fikrlerini yaymağa başlayınca, ileriyi gören ilm adamlarında tereddüdler hâsıl oldu. Kitâblarına karşı ilk reddiyye yazan şeyh Münâzır Ahsen-ül-Geylânî oldu. Abdülmâcid Deryâbâdînin çıkardığı (Sıdk-ul-cedîd) mecmû'asında, **(Yeni bir hâricî)** başlığı ile ilk reddiyyesini yazdı. Sonra, Süleymân-ün-Nedvî ve Hüseyn Ahmed-ül Medenî, Mevdûdîye reddiyyeler yazdılar.

Mevdûdînin sapıtmasına sebeb, din bilgilerini ehlinden öğrenmedi. Arabî ilmlerde mehâret kazanamadı. Hakîkî din âlimlerinin sohbetlerine kavuşamadı.İngilizce ve arabî lisanlarını, okumakda ve yazmakda ve konuşmakda başarılı olmadı. Arabî olarak neşr etdiği kitâblarının hepsini urdu dili ile yazmış ve şeyh Mes'ûd âlim-ün-Nedvî ve talebesi tarafından arabîye terceme edilmişdir. Üzerlerinde Mevdûdî ismi yazılı olduğundan, okuyanlar, Mevdûdînin arabî olarak yazdığını zan etmekdedirler.

Mevdûdî bir din adamı değildir. Bir siyâset adamıdır. Urdu dilinde akıcı bir kalemi vardır. Fekat, kitâblarının zararı, fâidelerinden büyükdür. Şerleri, hayrlarına gâlibdir. Bilhâssa urdu dilinde neşr etdiği kitâblarında, Eshâb-ı kirâma dil uzatmakdadır. Halîfe-i râşidînden olan hazret-i Osmânı lekelemekdedir. İslâmiyyetin ıstılâhlarını ve âyet-i kerîmeleri değişdirmekdedir. Selef-i sâlihîne hakâret etmekdedir. Bütün yazıları, mevkı' ve koltuk kapmak arzûsunu açıkca göstermekdedir. Vehhâbîlerin kurmuş olduğu **(Râbıtat-ül-âlem-il-islâmî)** teşkilâtının a'zâları ve Necddeki, Riyâddaki mezhebsizler, Mevdûdîyi seviyorlar. Arabî kitâblarını dünyâya yayıyorlar. **(Sarrâ')** sâhibi Kusaymî ve **(Câmi'at-ül-Medîne)** müderrislerinden Nâsır Albânî bunlardandır. Pâkistândaki din adamlarından Muhammed Zekeriyyâ da, önce Mevdûdînin yazılarını beğeniyordu. Sonra sapıklığını, dalâletini anlayınca, kendisine nasîhat mektûbu yazdı. Sonra, onun bozuk fikrlerini bildiren bir risâle neşr etdi. Doktor Abdürrazzâk Hezârevî Pâkistânî, bunu urdu dilinden arabîye terceme ve şerh ederek neşr eyledi. Bunu okuyanlar, Mevdûdînin fikrlerini iyi anlar. Fikrlerinin bir kısmı fıskdır. Bir kısmı bid'atdir. Bir kısmı ilhâddır. Bir kısmı dinde câhil olduğunu gösteriyor. Bir kısmı, din bilgilerini iyi kavrıyamadığını bildiriyor. Çeşidli yazıları birbirlerini nakz etmekdedir.

Hindistânda, her fırkadan, her mezhebden âlimler, 27 Şevvâl 1370 ve 1 Ağustos 1951 günü, toplanarak, Mevdûdînin ve kurmuş olduğu **(El-Cemâ'at-ül-İslâmiyye)**nin müslimânları helâke ve dalâlete sürüklediğine karâr verip bu fetvâyı kitâb ve gazetelerle neşr etdiler. **(El-Üstâzül-Mevdûdî)** kitâbından terceme temâm oldu. Pâkistân âlimleri de, Mevdûdînin dâl ve mudil olduğuna karâr vermiş, bu karâr, Ravalpindi şehrinde **(Ahbâr-ül-cem'ıyye)**de 22 Şubat 1396 [m. 1976] târîhinde yeniden neşr edilmişdir.

(El-meclis-ül'âlemî li-sıyânet-il-islâm) cem'iyyetinin 1409 [m. 1988] de Pâkistânın Keraçı şehrinde çıkardığı **(Eş-şakîkân)** kitâbında, Mevdûdînin ve Humeynînin sakalsız, başı açık resmleri var. Humeynînin Kur'ân-ı kerîme hakâret eden ve Peygamberleri küçülten ve Ehl-i sünnet olan müslimânların, yehûdîden ve hıristiyandan dahâ kötü olduklarını bildiren yazıları ve Mevdûdînin ve bunun kurduğu **(Cemâ'at-i islâmiyye)**nin mecmû'alarında Humeynîye medhiyeleri var. Bütün bunlar, Mevdûdînin de, râfızî olduğunu gösteriyor demekdedir. Mezhebsizler, Muhammed Abduhun, Mevdûdînin, Seyyid Kutbun ve râfızî babalarından Humeynînin propagandalarını yapıyor. Onların islâmiyyete aykırı yazılarını bir kahramanlık ve mücâdele olarak tanıtıyorlar.

47 — Seyyid Kutbun tutduğu yolu açıklamadan önce, onun akl hocası **(Abduh)** üzerinde de bilgi vermek fâideli olacakdır. Muhammed Abduh, 1265 [m. 1849] da Mısrda tevellüd ve 1323 [m. 1905] de orada vefât etmişdir. O zemân Mısrda çıkan (Vakâyı'-ul-Mısriyye) gazetesindeki ve El-Menâr mecmû'asındaki ve El-Ahrâm gazetesindeki yazıları, bozuk düşüncelerini ortaya koymakdadır. Bir müddet Beyrutda da fe'âliyyetde bulundu. Ehl-i sünnet âlimleri, bunun kötü maksadlarını anladığı için, yüz bulamayınca, Pârise gitdi. Orada, islâma karşı mason plânlarını uygulamayı hâzırlayan Cemâleddîn-i Efgânînin çalışmalarına katıldı. **(El-Urve-tül-vüskâ)** mecmû'asını çıkardılar. Sonra Beyruta ve Mısra gelerek, Pârisde varılan karârları uygulamağa, gençleri aşılamağa başladı ise de, hidiv Tevfîk Pâşa hükûmeti, derslerinin ve yazılarının zararlı olduğunu anlıyarak, onu mahkeme me'mûrluklarında kullandı. Fekat o, bütün yazılarında islâmiyyeti yıkmağa, masonların plânlarını uygulamağa uğraşdı. Masonların yardımı ile, Kâhire müftîsi oldu. Ehl-i sünnete saldırmağa başladı. İlk iş olarak, Câmi'-ül ezher medresesi ders programlarını bozmağa, gençlere kıymetli bilgilerin okutulmasını önlemeğe başladı. Üniversite kısmındaki dersleri kaldırdı. Lise ve orta kısmdaki kitâblar, yüksek sınıflarda okutuldu. Masonlar, dahâ önce Osmânlılarda da böyle yapmış , tanzîmâtda medreselerden fen dersleri kaldırılmış, din dersleri de, yüksek bilgilerden mahrûm edilmişdi. Çünki, islâm dîni ilm üzerine kurulmuşdur. İlm olmayınca, hakîkî din adamı kalmayınca, islâmiyyet bozulur. Bulut olmayınca, yağmur beklemek, mu'cize istemek olur. Allahü teâlâ bunu yapabilir. Fekat, âdeti böyle değildir. İslâm âlimi yetişebilmesi için, islâm ilmleri meydâna çıkıp, yayılıp, böyle yüz sene geçmesi lâzımdır. Düşmanlar, islâm güneşini söndürdü. Bunların önderliğini, ingilizler yapdı. Hazret-i Mehdî "rahmetullahi teâlâ aleyh" zemânında yeniden doğacak. Beyrutdaki mason locasının başkanı Hannâ Ebî Râşid, 1381 [m. 1961] de yayınladığı **(Dâire-tül-me'ârif-ül-masoniyye)** kitâbının yüzdoksanyedinci (197) sahîfesinde diyor ki, (Cemâleddîn-i Efgânî, Mısrda mason locası reîsi idi. Âlimlerden ve devlet adamlarından üçyüze yakın üyesi vardı. Ondan sonra, imâm üstâd Muhammed Abduh reîs oldu. Abduh, büyük bir mason idi. Bunun, masonluk rûhunu arab memleketlerine yaydığını kimse inkâr edemez).

Muhammed Abduhun yapdığı reformları, değişiklikleri görerek onu islâm âlimi sananlar az değildir. Ehl-i sünnet âlimleri, onun yazılarına cevâb yazmış, maskesini yırtmışlardır. Ayrıca, Elmalılı Hamdi efendi, **(Fil)** sûresinin tefsîrinde, bunun bozuk yazı-

larından bir kısmını ortaya koymakdadır. Bozuk düşünceleri, şöyle sıralanabilir:

1: Akl ile dîni, birbirinden ayrı sanarak, bunları ilk birleşdiren ben olacağım demekdedir.

2: Kendinden önce, islâm âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" mantık, matematik, târîh, coğrafya okumadıklarını, fen dersleri öğrenmenin günâh sanıldığını, bu bilgileri islâma sokacağını bildirmekdedir. Bunların, asrlardan beri, her medresede okutulduğunu ve bu konularda binlerce kitâb yazılmış olduğunu inkâr etmekdedir. Böylece, Ehl-i sünnet kitâblarının okutulmasına son verip, islâm düşmanlarının felsefe adı altında yazdıkları, dinsizlik propagandalarının, islâm memleketlerine yayılmasına çalışmakdadır. Bu düşman propagandalarına karşı koyan Câmi'ul-ezher profesörlerine, ilm, fen, mantık düşmanı, gerici damgasını basmakdadır.

3: 1297 [m. 1880] de resmî gazetede, dört evlenmeğe saldırmakdadır.

4: Kendinden önce gelen binlerle islâm âliminin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", dîne, islâmlıkla ilgisi bulunmıyan şeyler sokduklarını, nassları anlarken yanıldıklarını söylemekde, bunları düzeltmekde olduğunu bildirmekdedir.

5: **(İslâmiyyet ve nasrâniyyet)** kitâbında, (Bütün dinler birdir. Dış görünüşleri değişikdir) demekde, yehûdî, hıristiyan ve müslimânların, birbirlerini desteklemelerini dilemekdedir. Londrada, bir papasa yazdığı mektûbda, (İslâmiyyet ve hıristiyanlık gibi iki büyük dînin el ele vererek kucaklaşmasını beklerim. O zemân, Tevrât ve İncîl ve Kur'ân birbirlerini destekleyen kitâblar olarak her yerde okunur ve her milletçe saygı görür) diyor. Hıristiyanlığı, hak din sanmakda, müslimânların Tevrât ve İncîl okuyacakları zemânı beklemekdedir.

6: Mü'minler doğru yoldan ayrılmış, bugünkü hâle gelmiş. Din ilmle el ele verecek, o zemân Cenâb-ı Hak nûrunu bütünlemiş olacak demekdedir. Allahü teâlâ nûrunu, Resûlullah "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" efendimiz zemânında temâmlamamış, islâm âlimleri ilm ile el ele vermemiş sanmakdadır.

7: (İslâmiyyet ve nasrâniyyet) kitâbında, (Bir kimseden, yüz bakımdan kâfirliği, bir bakımdan îmânı bildiren bir söz işitilse, o kimse îmânlı kabûl edilir. Herhangi bir felesofun, fikr adamının yüz bakımdan kâfirliği gösterdiği hâlde, bir bakımdan îmânı gös-

termiyen söz söylemesini düşünmek, ahmaklıkdır. O hâlde, herkes îmânlı bilinmelidir. İslâmiyyetde zındık kelimesi yokdur. Sonradan meydâna çıkmışdır) demekdedir. Küfrü açıkca görülmiyen bir müslimânın sözündeki bir îmân, onu küfrden kurtarır, kâidesini yanlış anlatarak, bütün kâfirlere, felesoflara mü'min demekdedir. Kendi de zındık olduğu için, bu kelimenin söylenmesini istememekdedir. **(Künûz-üd-dekâik)**da ve Deylemîde yazılı **(Ümmetim arasında zındıklar çoğalacakdır)** hadîs-i şerîfini inkâr etmekdedir.

8: Zilzâl sûresindeki, **(Zerre ağırlığında hayr işliyen, karşılığına elbet kavuşur)** meâlinde olan âyet-i kerîmeyi tefsîr ederken, (Müslim olsun, kâfir olsun, sâlih amel işliyen herkes Cennete girecekdir) diyor. En câhillerin, en kalın kafalı olanların bile güleceği bu yanlış ve haksız savunmasını, onun hayranları, hattâ izinde yuvarlanan çömezleri bile kabûl etmemişdir. Bunlardan, Abduhcu Seyyid Kutb, Nisâ sûresinin yüzyirmidördüncü âyet-i kerîmesini tefsîr ederken, (Üstâd Muhammed Abduh, düşünüşünü nakz eden âyet-i kerîmelerin sarâhatini hiç hâtırlamıyor. Bu âyetler Abduhun görüşünü nakz etmekdedir) demek zorunda kalmışdır. Evet, Abduha Pârisde yutdurulan masonluk afyonunun dozu, o kadar çokdu ki, aklı ve şu'ûru, âyet-i kerîmeler arasındaki bağlantıları göremiyecek kadar altüst olmuşdu.

9: **(Asr sûresi)** tefsîrinde, (Îmân; akl ve vicdânın elde edemiyeceği şeylere, taklîd ile inanmak değildir. Anadan, babadan işitilen birtakım sözleri ezberlemek, söylemek, îmân olmaz. İslâmiyyet taklîd düşmanıdır. Önceden gelmiş olmak, bir değer sağlamaz. Herşey akl ile araşdırarak çözülür) demekdedir. **(Tevhîd)** risâlesinde ise, (Dinde bulunan birşeyi akl kavrıyamazsa, ona inanması lâzımdır) demekde, sözleri birbirini tutmamakdadır.

10: Mısrdaki Hilâl neşriyyâtının sâhibi ve **(Medeniyyet-i islâmiyye)** târîhinin müellifi Curci Zeydân, Abduh için diyor ki, (Muhammed Abduh, eskilerin sözlerine bağlanmamış, onların koyduğu kâidelere değer vermemişdir.)

11: **(Fâtiha)** sûresinin tefsîrinde, (Kur'ân-ı kerîm, o zemân yaşayan kimselere hitâb etmiş, bunlara bir üstünlükden değil, onlar da insan olduğu için, hitâb etmişdir) demekde, Eshâb-ı kirâmın "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" kavuşdukları üstünlüğü bildiren hadîs-i şerîfleri inkâr etmekdedir.

12: **(Fâcirlerin amel defteri Siccîndedir)** meâlindeki âyet-i kerîmeyi kendisi tefsîr etmeğe kalkışarak, (Ba'zı kimselerin kitâbında

(Sencum) Habeş dilinde çamur demek olduğunu gördüm. Bu kelime Habeşden Yemene gelmiş olabilir. Âyetin ma'nâsı, fâcirlerin amelleri çamur gibidir, oluyor) diyor. Resûlullahın, Eshâb-ı kirâmın, derin islâm âlimlerinin tefsîrini beğenmeyip, âyet-i kerîmelere, tesâdüf ve ihtimâl ile ma'nâlar veriyor.

13: **(Fil sûresi)** tefsîrinde, (Ebâbîl kuşları, sivri sinek olabilir. Asker de çiçek veyâ kızamıkdan ölmüş olabilir) diyor. Yüzyıl dahâ sonra gelseydi, kimbilir nasıl ma'nâ verecekdi. Hâlbuki, bunların ma'nâlarını Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" açıkça bildirdi. Tefsîr âlimleri, o ma'nâları bulup, kitâblarına yazdı.

14: **(Vennâs)** sûresini tefsîr ederken, (Her insanın içinde bir şeytân vardır. Fekat bu, insanın içinde kötülük arzûlarını doğuran bir kuvvet demekdir. Cinne benzetilen bir te'sîrdir) diyor.

İslâm âlimlerinin kitâblarından, bilgilerinden haberi olmıyan bu zevallı adam, akla, ilme, fenne uymalı diyerek ortaya çıkmakda, mezheb imâmlarını taklîd etmeği inkâr etmekde, bütün din bilgilerini, zemânının fen buluşlarına, felsefecilerin o günkü düşünüşlerine uydurmağa kalkışmakdadır. İslâm âlimlerinin kitâblarını okumak istemediği, fen tahsîli de olmadığı için; kısa görüşlerine ve işitdiklerine göre din kitâbları yazmakda, din bilgisi yaymakdadır. Bu davranışları, kelâm, fıkh ve tesavvuf bilgilerinden haberi olmadığını, islâmın zevkini tatmamış olduğunu göstermekdedir. İslâm âlimlerinin yükseklikleri sezmiş olsaydı ve nefsinin pençesinden kurtulsaydı ve maddenin, rûhun hakîkatini anlasaydı, böyle saçmalamazdı.

15: Bir yehûdi dönmesi olan Alî Mürtedânın kardeşi Radînin yazdığı **(Nehc-ül-belâga)** adındaki kitâbı şerh etdi. Müslimânlar arasında bölücülük yapan bu kitâbı dahâ önce, İbni Ebilhadîd Abdülhamîd Medâinî şî'î ve sonra Meysüm Bahrânî şî'î şerh etmişlerdir. Abduhun şerhi 1301 [m. 1885] de Beyrutda basılmışdır.

[m. 1885] de Beyrutda Medrese-tüs-sultâniyye talebesine yapdığı propagandalarını bir araya toplıyarak **(Risâlet-üt-tevhîd)** kitâbını meydâna getirdi. Bu kitâbı, ölümünden bir sene sonra basıldı.

48 — Son senelerin reformcularından, Seyyid Kutb da, İbni Teymiyye ve Muhammed Abduha hayranlığını, hemen her kitâbında i'lân ediyor. **(İstikbâl islâmındır)** kitâbında, yalnız **(islâmiyyet)** kelimesini övmekde, bu kelimeyi nasıl anladığını, hangi mezhebde olduğunu açıklamamakdadır. Doksandördüncü sahîfesinde:

(İslâm ülkelerini tatar istilâlarından koruyanların ön safında çalışan ma'nevî önder, imâm-ı İbni Teymiyye idi) diyor.

Tatar sözü ile, Cengiz imperatorluğunu kasd ediyorsa, altıyüz ellialtı (656) senesinde Hülâgü kâfirinin ordusundaki gürcü, acem ve tatarlar Bağdâdı yakıp yıkarken ve yüzbinlerce müslimânı kılınçdan geçirirken, ibni Teymiyye dahâ dünyâda yokdu. Altıyüzaltmışbir (661) hicrî senesinde Harrânda doğmuşdu. **(İslâm Ansiklopedisi)** beşinci cildinde (ibni Teymiyye, Moğollara karşı cihâd için va'z etmeğe me'mûr edildi. Altıyüzdoksandokuzda, va'z etmek için, Şâm civârında Şakhabda Moğollara karşı kazanılan zaferde bulundu) denilmekdedir. **(Mir'ât-i Kâinât)** kitâbının yüzotuzyedinci sahîfesinde (Hülâgünün torunlarından sultân Mahmûd Gâzân hân, altıyüzdoksandörtde Moğol devleti reîsi oldu. Bu sene, vezîri emîr Nevruzun nasîhatleri üzerine müslimân oldu. Kur'ân-ı kerîm okudu. O sene oruç tutdu. O gün, kumandanlarından, vezîrlerinden, askerinden dörtyüzbin kişi müslimân oldu) diyor. **(Kısas-ı Enbiyâ)**nın dokuzyüzotuzuncu sahîfesinde, (Gâzân Mahmûd hân, islâmiyyetin kuvvetlenmesi için elbirliği ederek kardeşçe çalışmasını, Mısr sultânı Nâsıra yazdı. Türkmâniyye sultânlarının dokuzuncusu olan Nâsır, bunu dinlemedi. Nâsırın askeri Mardin taraflarını yağma eyledi. Gâzân hân buna karşılık, altıyüzdoksandokuzda Halebe geldi. Humusda Nâsır bozguna uğradı. Gâzân hân, Kapçak adındaki kumandanla bir mikdâr askeri Şâmı almak için bırakıp kendisi memleketine gitdi. Nâsır, Mısrda asker toplayıp Şâma gönderdi. Kapçak bunu işitince, Şâmı muhâsaradan vaz geçip geri döndüler) demekdedir. Görülüyor ki, ön safda bulunan ma'nevî önder gibi yaldızlı kelimelerle övülen ibni Teymiyye, iki islâm askerinin harb etmesini kızışdırmış, kardeş kanı dökülmesine, binlerce müslimânın ölmesine sebeb olmuşdur. Seyyid Kutbun, ibni Teymiyyeyi bir islâm mücâhidi olarak gösterebilmek için kötülediği Gâzân hân ise, Tebrizde, pek kıymetli bir san'at eseri olan, eşi görülmemiş büyük bir câmi yapdırmış; oniki büyük medrese, sayısız tekkeler, hanlar, hayr işleri meydâna getirmişdi. Mekke ve Medîneye çok hediyyeler göndermiş, köyler vakf etmişdi. Ehl-i sünnet mezhebinde idi. Şemseddin Sâmi beğ, Gâzân hân için, (Adâleti, hakkı yerine getirmeği pek severdi. Çok fazîletleri, üstünlükleri vardı. Seyyidlere, âlimlere saygılı idi) demekdedir. İbni Teymiyye, Ehl-i sünnet âlimlerinin yapdıkları gibi bu iki islâm sultânına nasîhatlar verip, din kardeşi olduklarını söyleyip, **(Kardeşlerinizin arasını bulunuz!)** meâlindeki âyet-i kerîmeye uysaydı, zâten iyi niyyetli olan Gâzân hân ile, sultân Nâsır "rahmetullahi teâlâ aleyhimâ" birleşirler, yardımlaşırlar, büyük bir islâm

imperatorluğu meydâna gelmesine sebeb olabilirdi. Târîhin gidişi, dünyânın yüzü bile değişebilirdi. Fekat, o bu hayrlı işi yapmadı. İlm adamlarını ve devlet başkanlarını birbirlerine düşürdü.

İbni Teymiyyeden önce, tatar kâfirleri islâm memleketlerini yakıp yıkarken ve milyonlarca müslimânı şehîd ederken müslimânların dinlerini, îmânlarını koruyan, ibni Teymiyye gibi, bid'at sâhibleri değildi. Burhaneddîn-i şehîd, Fahreddîn Râzi, Ömer Nesefî, Sadreddîn Konevî, şeyh Sa'dî Şirâzî ve dahâ nice Ehl-i sünnet âlimlerinin va'zları ve kitâbları ile Ahmed Rıfâî, imâm-ı Gazâlî, Necmeddîn Kübrâ, Ahmed Nâmıkî Câmî ve Abdülkâdir-i Geylânî gibi mürşidlerin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" yetişdirdikleri binlerce Evliyâ idi. Bu büyük âlimler, Velîler, milletleri, memleketleri hem irşâd etdiler, hem de cihâd edip, er olarak kâfirlerle döğüşdüler. Çoğu şehîd oldu. Târîh meydândadır.

49 — İbni Teymiyyenin doğru yoldan sapmış olduğunu kırkikinci maddede bildirmişdik. Onun hayranlarının da, doğru yol ile ne kadar bağlılığı olabileceğini düşünmeğe bile lüzûm yokdur. Seyyid Kutb, **(Cihân Sulhü ve İslâm)** kitâbında da ona bağlılığını göstermekden geri kalmamışdır:

(Devletçilik sâhasında çalışmalar henüz pek azdır. İslâmın bu tarafı gereği kadar açıklanmamışdır) diyor. Bu bilgilerin, kendi kitâblarından öğrenilmesini istiyor. Altıyüz senelik Osmânlı devletinin kanûnları, anayasaları, fetvâları, arşivlerdeki vesîkaları, sayılmıyacak kadar çokdur. İslâmda devletciliği anlatan binlerce kitâbı incelemek için, ömr harc etmek lâzımdır. Avrupalı müsteşrikler ve İsrâil profesörleri, şimdi İstanbulda bunları inceliyor. Hayran kalıyorlar.

(İslâm ve medeniyyetin problemleri) kitâbında da, islâm islâm diye yanıp yakılıp, islâm toplumu ve ilâhî yol ateşi ile tutuşduğunu anlatıp, talebe iken işitdiği garblı felsefecilerin yaldızlı sözlerini ve keskin zekâlı diplomatların geniş fikrlerini uzun uzun yazarak gençlere, bir kurtarıcı, bir mücâhid gibi görünüyor. Sapık düşüncelerini çok kurnazca aşılamağa çalışırken:

(İslâm toplumunu inşâ ederken, bağlı olduğumuz şey, islâm fıkhı değildir. Bu fıkha yabancı kalmıyor isek de, bağlı olduğumuz şey, islâm yolu, islâm düstûru, islâm anlayışıdır) diyor.

Fıkh kitâbları ve asrlar boyunca yazılmış olan devletçilik kitâbları, islâm yolu değil imiş de, o kendi görüşü, anlayışı ile islâm düstûru yapıyormuş. İslâm âlimlerinin, mezheb imâmlarının, Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden çıkararak yazdıkları fıkh

kitâbları bırakılacak, felsefeci Kutbun düşünceleri, bunların yerine konacakmış. Seyyid Kutb yine **(Cihân Sulhu)** kitâbında:

(İslâma göre, bütün insanlar, birbirlerine yakın bağlarla bağlı bir âiledir. Irk ve din ayırımı yapmadan bütün beşeriyyete mutlak adâleti emr eder) diyor.

Gazâlînin, **(Kimyâ-i se'âdet)** kitâbında bildirdiği hadîs-i şerîfde, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, **(Îmânın temeli ve en kuvvetli alâmeti, müslimânları sevmek, kâfirleri sevmemekdir).** Cenâb-ı Hak, Îsâ aleyhisselâma buyurdu ki, **(Eğer, yerde ve göklerde bulunan bütün mahlûkların ibâdetlerini yapsan, dostlarımı sevmedikçe ve düşmanlarıma düşmanlık etmedikçe, hiç fâidesi olmaz).** Mücâdele sûresinin son âyetinde meâlen, **(Allahü teâlâya ve kıyâmet gününe îmân edenler, Allahü teâlânın düşmanlarını sevmezler)** buyuruldu. Allahü teâlâ ve onun Peygamberi; mü'minlerle kâfirleri ayırmamızı emr ediyor. Yalnız mü'minlerin kardeş olduklarını bildiriyor. Seyyid Kutb ise, bütün insanların, din ayırımı olmadan, bir âileyi kuran kardeşler olduklarını yazmakdadır.

50 — Seyyid Kutb, yine **(Cihân Sulhü)** kitâbında, *(İslâmiyyet, diğer dinlere nefret ma'nâsını taşıyan dînî teassubu kabûl etmez)* diyor. Kâfirleri sevmemeğe teassub damgasını vuruyor. Muhammed Ma'sûm hazretleri, yirmidokuzuncu mektûbunda buyuruyor ki, (Kâfirleri sevmemek, onlara kalb ile düşmanlık etmek ve Dâr-ül-harbde bulunanlarına sert davranmak ve onlarla muhârebe etmek, Kur'ân-ı kerîmde açık olarak emr edilmişdir. Bunda şübheye yer yokdur. [Bekara sûresi 256.cı âyetinde, kimsenin ikrâh ile, ölüm ile tehdîd edilemiyeceği yazılıdır. Cihâd etmek, bu âyet-i kerîmeye muhâlif değil midir? Bunun cevâbı **(Tâm İlmihâl)** yirmi ve kırkbirinci maddelerinde yazılıdır.] Kur'ân-ı kerîme uymamız farzdır). Zimmîlere karşı âdil olmak, onlara hiç kötülük yapmamak lâzımdır. Seyyid Kutb, Dâr-ül-harbdeki kâfirleri de zimmîler gibi sanıyor. Yine bu kitâbında:

(İslâm insanlara zorla kabûl etdirilmesi lâzım gelen bir din değildir. Hiç kimseye zorla dîni kabûlü emr etmez) diyor. Hâlbuki, cihâd demek, Allahü teâlânın kullarının müslimân olmalarına mâni' olan, zâlim diktatörleri yok ederek, onları müslimân yapmak demekdir. Îmân edenler, hakîkî müslimân olur. Îmân etmeyip teslîm olanlar, zimmî olur. Allahü teâlâ, bütün kullarını zor ile müslimân yapmak, zor ile Cehennemden kurtarmak için cihâdı emr etdi. Nisâ sûresinin doksandördüncü âyetinde meâlen, **(Mallarını, canlarını fedâ ederek, din düşmanları ile Allahın dînini yaymak**

için cihâd edenler, oturup ibâdet edenlerden dahâ üstündür) buyuruldu. Cihâd, gazâ, kâfirlere güç kullanarak **(emr-i ma'rûf)** yapmakdır. Cihâdı ferdler değil, devlet yapar. Seyyid Kutb, yine **(Cihân Sulhu)** kitâbında:

(İslâmın hiçbir zemânında harbden gâyesi, zor ile müslimânlığı insanlara kabûl etdirmek değildir. Böyle bir zorlamaya islâmın ne nazarî prensiblerinde, ne de târihî inkişâfında rastlamak mümkindir. İslâm, islâmı bilmeyen câhillerin ve islâm düşmanlarının zan etdiği gibi, aslâ kılınç ile intişar etmiş değildir. Dînin tabî'atinde olmıyan harb, hiçbir zemânda dîne da'vet vesîlesi olarak kullanılmamışdır) diyor.

Seyyid Kutbun, âyet-i kerîmelerde ve hadîs-i şerîflerde açıkca bildirilen ve milyonlarca kitâbda sözbirliği ile yazılmış olan ve her milletin târîhlerinde sürülerce misâlleri bulunan islâm cihâdını tersine çevirmesi, beyâza kara demek gibi, şaşılacak birşeydir. Yukarıdaki yazılar, hiçbir müslimânın, hattâ hiçbir okumuş insanın inanacağı birşey değildir. Bunları yâ hiç okumamış bir câhil veyâ bir ahmak, yâhud da islâmiyyetle ilişiği olmıyan, Kâdıyânî **(Ahmediyye)** adındaki Hindistânda İngilizlerin ortaya koyduğu uydurma dindeki kimseler söyler.

Kendisi de Nisâ sûresinin yetmişüçüncü ve sonraki âyetlerini açıklarken, Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdikleri gibi hakîkati yazmak zorunda kalmışdır. Fekat, bir yandan (Müslimân harbe, Allah yolunda döğüşmek, Allahın kelâmını yüceltmek için, Allahın nizâmını beşerî hayâta hâkim kılmak için çıkar. Sonra bu yolda öldürülür ve şehîd olur. Cihâd her zemân lâzımdır. İlâhî da'vet ile birlikde yürüyen bir unsurdur) derken ve cihâda teşvîk eden hadîs-i şerîfleri yazarken, bir yandan da, **(Tevhîd ve hicretden yüz çevirirlerse, onları yakalayıp bulduğunuz yerde öldürün!)** meâlindeki âyetin tefsîrinde, yine kendi fikrlerini aşılamakda ve (Kâfirler islâmı kabûle zorlanmaz. Kat'iyyen dinlerine ta'n edilmez. İslâm, kendisine inanmıyanları saflarına zorla da'vet etmez. Bu din, başkalarını, kendisini kabûle zorlamaz) diyerek islâmiyyete iftirâ etmekde, bir sahîfe önce yazdıklarını inkâr etmekdedir. Yüzüncü âyet-i kerîmeyi, (Her kim Allah yolunda hicret ederse, yer yüzünde bereket ve vüs'at bulur. Yolda ölürse, Allahü teâlâ ecrini verir) güzel tefsîr ederek, kâfir memleketinde kalan müslimânların, Dâr-ül-islâma hicret etmelerinin vâcib olduğunu doğru anlatıyor. Görülüyor ki, kâfir memleketinde bulunanlar islâm memleketine hicret edecekdir. Hükûmete karşı çıkarak, fitne uyandırmıyacakdır. Seyyid Kutb, bu fitneye, cihâd demekdedir. Hâlbuki, cihâd, is-

lâm devletinin, ordusu ile ve bütün yeni silâhları ile, modern harb üsûlleri ile, kâfir hükûmetlerle savaşarak, insanları, küfrden, zulmden kurtarmak demekdir. Kâfir memleketlerinde bulunan müslimânların cihâdı, ferdlerin devlet kuvvetlerine karşı durmaları demek değildir. Kanûnlar çerçevesinde islâm bilgilerini yaymakla, islâmın kıymetini, fâidelerini herkese bildirmeğe çalışmakla ve islâmın güzel ahlâkını göstermekle olur.

İmâm-ı Rabbânî hazretleri, **(Mektûbât)**ının ikinci cildi, altmışdokuzuncu mektûbunda buyuruyor ki, (Kâfirlere karşı muhârebeye giderken, Allahü teâlânın ismini ve dînini yaymağa ve din düşmanlarını za'îfletmeğe niyyet etmelidir. Müslimânlara böyle emr edilmişdir. Cihâd da bu demekdir).

Tevbe sûresinin yirmisekizinci âyetinde meâlen, **(Allahü teâlâya ve kıyâmet gününe inanmıyan ve Allahü teâlânın ve Resûlünün harâm etdiklerine harâm demiyen ve hak olan islâm dînini kabûl etmiyen kâfirlerle, cizyeyi kabûl etdiklerini veyâ müslimân olduklarını bildirinceye kadar harb ediniz)** buyuruldu. Hazret-i Ömer "radıyallahü anh" halîfe olunca bir hutbe okuyup, (Ey Resûlün Eshâbı! Allahü teâlâ, Muhammed aleyhisselâmın ümmetine yeryüzünün her tarafında memleketler vereceğini söz verdi. Hani, bu va'd edilen yerleri zabt ederek, dünyâda ganîmete, âhıretde gâzîlik ve şehîdlik rütbesine kavuşmak isteyen kahramanlar nerede? Dîni Allahın kullarına ulaşdırmak için can ve baş fedâ edecek, vatanlarını bırakıp, din düşmanı diktatörler üzerine gidecek gâzîler nerede?) diyerek Eshâb-ı kirâmı "rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecma'în" cihâda, gazâya teşvik buyurdu. Bu nutk üzerine, Eshâb-ı kirâm, kâfirlerle, zâlimlerle cihâd etmeğe söz verdiler. Yerlerini, yurdlarını bırakıp, yeryüzüne yayıldılar. Ölünciye kadar cihâd etdiler. Bu cihâd her asrda devâm ederek, müslimânlar kılınc gücü ile üç kıt'a üzerinde ilerledi. Aldıkları yerlerin ehâlîsi yâ müslimân oldu, yâhud, cizye denilen vergiyi vermeği kabûl ederek, islâmın adâletine sığınanları, kendi ibâdetlerinde serbest bırakıldı. Fekat, bunlar da mu'âmelâtda ve ukûbâtda islâmiyyete uymağa mecbûr tutuldu. Böylece, hükmen müslimân sayıldılar. Râhat ve huzûr içinde yaşadılar.

İslâmiyyet, dünyâda iki dürlü memleket, vatan tanımakdadır: **(Dâr-ül-islâm)** denilen islâm vatanı ve **(Dâr-ül-harb)** denilen kâfir vatanı. Dâr-ül-islâmda, müslimânlar ve cizye vermeği kabûl eden kâfirler yaşar. Bu kâfirlere, **(Ehl-i zimmet)** veyâ **(Zimmî)** denir. Bunlar, müslimânların hak ve hürriyyetlerine tam mâlik olarak, râhat ve huzûr içinde yaşarlar. Kendi ibâdetlerini serbestce yapar-

lar. İslâmın adâletine, kanûnlarına uyarlar. (Dâr-ül-harb) denilen kâfir memleketlerine gelince, islâmiyyet bunların adâletine, emniyyetine, râhatına, huzûruna hiç karışmaz. İslâmiyyet yalnız bunların îmân ederek hakîkaten müslimân olmalarını veyâ cizyeyi kabûl ederek hükmen müslimân sayılmalarını ister. Bu ikisinden birine kavuşmaları için bunlara zulm eden diktatörlerle cihâd yapılmasını müslimânlara emr eder. Güç kullanarak cihâd yapmak devlet başkanının veyâ onun ta'yîn edeceği kumandanın emri ile olur. Herkesin kendi kendine kâfirlere saldırması, cihâd olmaz. Fitne çıkarmak olur. Şaşılacak şeydir ki, kendisi de Mâide sûresinin tefsîrine başlarken, bu iki memleketi doğru olarak açıklamakda kendi görüşlerini saklamakdadır.

İmâm-ı Muhammedin **(Siyer-i kebîr)** kitâbının tercemesi, seksenikinci sahîfesinde buyuruyor ki, (Cihâd emri yavaş yavaş geldi. İslâmiyyetin başlangıcında müşriklerle karşılaşmamak, onlardan uzak kalmak, onlara yumuşak davranmak emr olundu. Sonra, ikinci emr gelerek, kâfirlere yumuşak ve güzel sözlerle islâmiyyeti bildir! **(Ehl-i kitâb)** denilen yehûdîlerle hıristiyanlara yumuşak, güzel karşılık ver denildi. Üçüncü emr ile harb etmeğe yalnız izn verildi. Dördüncü emr ile kâfirler size eziyyet verince, onlarla harb ediniz, diyerek, karşı koymak farz oldu. Medînede islâm devleti teşekkül edince, beşinci olarak, dört aydan başka zemânlarda harb ediniz emri geldi. Altıncı olarak gelen âyet-i kerîmede devletin, ordunun kâfirlerle her zemân harb etmesi emr olundu. Böylece, cihâd etmek, farz-ı kifâye oldu. Devlet cihâda hâzırlanmaz, cihâd etmezse, bütün müslimânlar Cehennem azâbı çeker. Devletin her zemân cihâda hâzırlanması lâzımdır. Böylece bütün millet azâbdan kurtulur. Sulh hâlinde ve arada anlaşma varsa, ansızın saldırılmaz. Önce, anlaşmanın bozulduğu haber verilir. Kâfirler Dâr-ül-islâma saldırınca, bu zâlimlere karşı, kadın, erkek, bütün müslimânların ordunun emrinde harb etmeleri farz-ı ayn olur).

Seyyid Kutb **(Yoldaki İşâretler)** kitâbında, cihâdı bizim bildirdiğimiz gibi, doğru olarak yazmış ise de, yukarıdaki düşüncelerini, orada da, tekrarlamakdan kendini alamamışdır. İslâmiyyeti, bir kitâbında başka dürlü, başka kitâbında ise başka dürlü anlatması münâfıklık alâmetidir. Komünistler de, başka memleketlerde başka başka propaganda yapıyorlar. Kendilerini gizliyorlar. Yine **(Cihân Sulhu)** kitâbında:

(İslâmda huzûr ve barış, bütün insanlar arasında adâlet ve emniyyeti gerçekleşdirmek ma'nâsına olan Allahın kelimesini (= irâdesini) gerçekleşdirmekden ibâretdir) diyor.

İslâmiyyet, huzûru ve barışı, Dâr-ül-islâmda te'mîn eder. Bunun için de, Dâr-ül-islâmdaki müslimânların ve zimmîlerin, islâmın emrlerine ve yasaklarına uymaları yetişir. Çünki, huzûr ve barış, ancak Allahü teâlânın emrlerine ve yasaklarına uymakla sağlanır. Bunlara uymıyanlar, yine islâmın gösterdiği cezâlarla doğru yola getirilir. Dâr-ül-harbdeki kâfirlerin râhatları, huzûrları ve barış içinde yaşamaları için, müslimânlar harb etmez. Zâten harb ile kâfirler huzûra ve barışa kavuşamaz. Kâfirlerin huzûra, barışa kavuşmaları, ancak müslimân olmaları veyâ cizyeyi kabûl etmeleri ile olabilir. Kur'ân-ı kerîme uyulan yerlerde huzûr, barış ve adâlet kendiliğinden hâsıl olur. Allahü teâlâ, zâten bunun için islâmiyyeti kullarına lutf etmiş, ihsân etmiş, göndermişdir. Muhammed aleyhisselâmın gönderilmesi, bütün insanlara rahmet olmuşdur. İşte müslimânlar, kâfirleri bu tek yoldan huzûra, barışa kavuşdurmak için cihâd eder. Yeryüzündeki bütün insanların müslimân olmakla şereflenmeleri için canlarını, mallarını fedâ ederler. Allahü teâlâ, bütün insanları müslimân olmaları için yaratdığını bildiriyor. Bütün insanlara, müslimân olmalarını emr ediyor. Kullarını bu se'âdete kavuşdurmak için cihâd edenlere çok sevâb vereceğini söz veriyor. Allahın kelimesini yaymak demek, **(Kelime-i tevhîd)**i yaymak demekdir. Cihâd demek, Kelime-i tevhîdi, ya'nî îmânı yaymak demekdir. İnsanlar arasında adâleti, huzûru, barışı ve emniyyeti gerçekleşdirmek için, biricik çıkar yol, dünyânın her yerine Kelime-i tevhîdi yaymakdır. Dünyâ barışı, ancak böyle sağlanabilir. **(Siyer-i kebîr)** tercemesindeki hadîs-i şerîfde, **(İnsanlar ile harb etmeğe emr olundum. Lâilâhe illallah kelimesini söyletinceye kadar, onlarla döğüşürüm)** buyuruldu. **(Dürr-ül-muhtâr)**da diyor ki, (Cihâd, bütün insanları, îmân etmeğe çağırmak, bu çağrıyı işitmelerine ve kabûl etmelerine mâni' olan diktatörleri ile devletin harb etmesidir. Ferdlerin cihâdı ise, mal ile, fikr ile ve her lâzım olanı yapmakla ve düâ etmekle islâm ordusuna yardım etmekdir. Cihâd etmek farz-ı kifâyedir. Düşman hücûm etdiği zemân, kadın, çocuk bütün milletin devlete yardım etmeleri farz-ı ayn olur. Devlet hazînesinde para varsa, milletden, para, mal toplamak, tahrîmen mekrûhdur. Devlet malı yetişmezse, milletden yardım istemesi câiz olur. Zor ile aldığı yardımları, sonra ödemesi lâzımdır.)

Cihâd yapabilmek için, müslimânların kâfirlerde bulunan harb vâsıtalarının hepsini yapmaları ve kullanabilmeleri ve sulh zemânında buna hâzırlanmaları farz-ı kifâyedir. Yirminci asrın sonlarında kâfirler her dürlü neşr ve propaganda yolu ile soğuk harb yapıyor. İslâmiyyete durmadan saldırıyorlar. Gençleri aldatmağa uğraşıyorlar. Müslimân devletleri bir yandan atom gücü, füzeler,

jetler, elektronik âletler yapmalı, öte yandan da kâfirlerin soğuk harbine karşı koymalıdır. Kitâb, mecmû'a, gazete, radyo, televizyon ve filmler ile islâmiyyetin üstünlüğünü, fâidelerini, hem müslimânlara, müslimân yavrularına öğretmeli, hem de bütün dünyâya yaymalıdır. Bunu yapabilmek için, islâm bilgilerinin hem din, hem de fen kollarını iyi öğrenmelidir. Millet de devletin bu çalışmalarına yardım etmelidir. İslâm medreselerinde eskiden fen bilgileri de okutuluyordu. İslâma hizmet etmek ve din düşmanlarının yalanlarını, iftirâlarını yüzlerine çarpabilmek istiyenlerin, bugün de, en az lise bilgilerini ve Ehl-i sünnetin temel bilgilerini iyi kavramaları lâzımdır. Bu ikisinden birinde eksiği olanların islâmiyyete fâideleri değil, zararları dokunur. Yarım âlim insanın dînini alır sözü meşhûrdur. Bunları erkekler yapmalıdır. Erkekler çalışınca, kadınlara yapacak hiçbir ağır iş kalmaz. Devlet her köyde Kur'ân kursları açmalı, kız, oğlan her çocuğa Kur'ân ve ilm-i hâl öğretmelidir. Bu vazîfeyi ihtiyârlar ve hanımlar yapmalıdır. Her müslimânın, din bilgilerini öğretdikden sonra, oğlunu liseye ve üniversiteye göndermesi lâzımdır. Müslimânlar çocuklarını okutmazsa, devlet işleri, idâre ve kumanda makâmları, propaganda vâsıtaları, teşrî' ve icrâ organları kâfirlerin, mürtedlerin elinde kalır. Küfrü yayarlar. Müslimânlara işkence yaparlar. İslâmiyyete hizmet etmek için, erkeklerin üniversiteyi bitirmeleri ve dahâ da çalışmaları lâzımdır. İslâm ile küfr, hergün çarpışıyor. Birisi, elbette ötekini yenecekdir. Bu ölüm kalım savaşına katılmıyan, bu korkunç savaşdan haberi bile olmıyan ahmaklar, dünyâda da, âhıretde de cezâ, azâb göreceklerdir. İslâm düşmanları ile savaşan hükûmete elinden geldiği kadar yardım edenler, cihâd, gazâ sevâbına kavuşacaklardır. İslâm bilgilerinin yayılmasına mâni' olan ve gazeteleri, radyoları ve televizyonları ile islâm dînine saldıran, milletlerini sömürerek, bütün gelirlerini kendi zevk ve eğlenceleri için insanları köle yapmak için kullanan azgın, zâlim kâfirlere karşı cihâd yaparak, ma'sûm insanları bunların pençelerinden kurtarmamız ve se'âdete kavuşdurmamız emr olundu. Bu emr, bu ibâdet, devlete, cihâd ordusuna yardım etmekle olur. Devletden iznsiz yapılırsa, cihâd değil, fitne çıkarmak ve anarşi olur. Allahü teâlâ çalışana yardım eder. Boş oturanı sevmez ve yardım etmez.

Müslimân ismini taşıyanların yetmişüç fırka olacağı, hadîs-i şerîfde bildirildi. Bu hadîs-i şerîf, **(Berîka)** ve **(Hadîka)** kitâblarında açıklanmakda ve **(Buhârî)** ve **(Müslim)** kitâblarında bulunduğu bildirilmekdedir. Îmânları başka başka olan bu fırkalar birbirleri ile birleşemez. Önce, inançlarının birleşdirilmesi lâzımdır. Müslimânların çeşidli fırkalarını birleşdirelim diyenler, hak üzerinde

birleşmelerini istemelidirler. Çünki, bunların içinde yalnız **(Ehl-i sünnet)** âlimlerinin bildirdikleri doğrudur. Geri kalan yetmişiki fırkanın, bozuk îmânlarından dolayı Cehenneme gidecekleri hadîs-i şerîflerde bildirilmişdir. Müslimânların hak üzerinde birleşebilmeleri için, hepsinin Ehl-i sünnet i'tikâdında, aynı inançda olmaları lâzımdır. Bunun için de, (Ehl-i sünnet) âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" bildirdiklerini yazan, kitâb, mecmû'a ve gazeteleri okumalı, bunları tanıdıklara göndermelidir. Bu bilgilerin yayılmasına çok çalışmalıdır. Mektebe giden çocuğunu her akşam kontrol etmeli, ahlâkını bozan, dînini ve îmânını çalmağa çalışan soysuz öğretmeni varsa, bunu meârif vekâletine bildirmeli, çocuğu vicdanlı, şerefli, ilm ve Hak adamı öğretmenleri bulunan okula nakl etmelidir. Evlâdının sonsuz felâkete sürüklenmesini önlemeli, din düşmanlarının tuzaklarına düşmemesi için çok uyanık olmalıdır. Çocuklarını, Kur'ân-ı kerîm hocasına göndermelidir. Onların körpe dimağlarının, temiz rûhlarının, Kur'ân-ı kerîmin nûru ile aydınlanmasına çalışmalıdır. Çocuklar ancak böylece müslimân yetişebilir. Bir memleket, çocukların müslimân yetişmesi ile müslimân kalabilir. Bu yazılanlar fikrle olan cihâddır. Bu cihâd da, savaşla olan cihâd gibi farzdır.

51 — Seyyid Kutb **(Cihan Sulhu ve İslam)** kitâbında diyor ki: *(Zekât, her sene esâs servetden yüzde iki buçuk mikdârında tahsîl edilir. Bu vergiyi her vergiyi tahsîl etdiği gibi, ancak devlet tahsîl eder. Sarf edilmesi ile vazîfeli olan da, devletdir. Yüzyüze ve iki ferd arasında meydâna gelen bir mu'âmele değildir. İşte zekât bir vergidir. Bunu devlet tahsîl eder ve belirli yerlere sarf eder. Zekât, elden ele geçen ferdî bir ihsân ve sadaka değildir.*

Eğer bugün, ba'zı kimseler, mallarının zekâtını bizzat kendi elleri ile ayırıp yine kendi elleri ile dağıtıyorlarsa, bu, islâmın farz kıldığı bir şekl ve nizâm değildir) diyor.

Seyyid Kutb, zekât üzerinde de, İbni Teymiyyenin sözlerini tekrar etmekden kendini kurtaramamış, burada da, Ehl-i sünnet âlimlerinden ayrılmışdır. Mevdûdî ile Hamîdullah da, böyle yazıyorlar. Ehl-i sünnetin dört mezhebi, sözbirliği ile bildiriyor ki, (Zekât) demek, (Bir müslimânın tam mülkü olan Zekât malı)nın ya'nî halâl yoldan mâlik olduğu, elindeki zekât malının belli bir kısmını, Kur'ân-ı kerîmde bildirilen sekiz sınıf müslimândan yedisine temlîk, teslîm etmesi, vermesi demekdir. Hanefî mezhebinde, bunlardan yalnız birine de verilebilir. Bu yedi kimse, fakîr, miskin, âmil, ya'nî hayvan zekâtını ve uşr denilen toprak mahsûlleri zekâtını toplayan kimse, hac ve gazâda olan kimse, evinden ve malın-

dan uzak kalmış olan ve borclu olan kimse ve âzâd olacak köledir. Sekizinci sınıf, (Müellefe-i kulûb) denilen kimseler olup, kalblerine îmân yerleşdirilmesi istenilen veyâ kötülükleri önlenmek istenilen ba'zı kâfirler ve yeni îmân etmiş olan ba'zı za'îf müslimânlar idi. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", bunların üçüne de zekât verirdi. Fekat, hazret-i Ebû Bekr zemânında, Beyt-ül-mâl emîni olan hazret-i Ömer, İbni Âbidînde yazılı âyet-i kerîmeyi ve **(Kütüb-i sitte)**nin hepsinde bulunduğunu haber verdiği, Mu'âz hadîsini okuyarak, Müellefe-i kulûb olanlara zekât verilmesini Resûlullah nesh eylemişdir dedi. Halîfe ve Eshâb-ı kirâmın hepsi, bunu kabûl ederek, nesh edilmiş olduğuna ve artık bunlara zekât verilmemesi için icmâ' hâsıl oldu. **(Nesh),** Resûlullah hayâtda iken olur. **(İcmâ')** ise, vefâtından sonra olur. Bu inceliği anlamıyanlar, bunu hazret-i Ömerin nesh etdiğini sanıyorlar. Eshâb-ı kirâma ve fıkh âlimlerine dil uzatıyorlar. **(Bedâyı')** ve diğer kitâblarda bildirildiği gibi, islâmiyyete yardım için, düşmanın zararını önlemek için, onlara mal, para her zemân ödenir. Fekat bu Beyt-ül-mâlın zekât bölümünden değil, başka bölümünden ödenir. Görülüyor ki, Müellefe-i kulûb denilen kimselere ödeme yapılması yasak edilmemiş, onlara zekât verilmesi yasak edilmişdir.

Dört dürlü **(Zekât malı)** vardır: **Altın ve gümüş, ticâret eşyâsı, dört ayaklı kasab hayvanları, toprak mahsûlleri.** Toprakda yetişen maddelerin zekâtına **(Uşr)** denir. **(Mecma'ul-enhür)**de ve **(İbni Âbidîn)**de buyuruyor ki, (Zenginlerden her çeşid zekâtı devlet topluyordu. Halîfe Osmân "radıyallahü anh" **(Altın ile gümüş ve ticâret eşyâsı)** zekâtlarının verilmesini sâhiblerine bırakdı. Zekât toplayan me'mûrların millete zulm etmemeleri ve kul borcu olanın malından zekât almamaları için böyle yapdı. Borcluları da hapse girmekden kurtardı. Eshâb-ı kirâmın hepsi böyle yaparak, icmâ' hâsıl oldu. Bu malların zekâtını sâhibi verince, hükûmet istiyemez. İsterse, icmâ'a karşı gelmiş olur). Mal sâhibi, zekâtını kendi veremez demek, hazret-i Osmân zemânındaki Eshâb-ı kirâmın sözbirliğini hiçe saymak olur. **(Ehl-i sünnet)** âlimleri, Eshâb-ı kirâmın büyüklüğünü anlamış, kendi görüşlerine, anladıklarına uymayıp, Eshâb-ı kirâmın icmâ'ına uymuşlardır.

(Ehl-i sünnet) âlimleri bildiriyor ki, (Zenginin, zekâtını fakîrin eline vermesi lâzımdır. Zengin olan bir kimse velîsi olduğu yetimi zekât niyyeti ile doyurursa, zekât vermiş olmaz. Yemeği çocuğa vermeli, çocuk kendi malını yimelidir. Zengin, altını masa üstüne koysa, bir fakîr de gelip, masadan alsa, kabûl olmaz. Fakîr veyâ vekîli alırken, zenginin görmesi lâzımdır. Zekât niyyeti ile fakîri

evinde parasız oturtsa, kirâ almasa, kabûl olmaz. Çünki, fakîre mal vermesi lâzımdır.

Dört çeşid zekât malından, zekât hayvanlarının ve toprak mahsûllerinin zekâtlarını ve şehre dışardan gelen ticâret eşyâsının zekâtını, hükûmet alır. Fekat, hükûmet de aldığını yalnız müslimân fakîrlere dağıtır. Ya'nî hükûmet, fakîrlerin vekîli olarak almakdadır.

Zekât parası ile câmi', köprü, çeşme, yol, baraj, hac, cihâd gibi hayr işlerinin ve âmme hizmetlerinin hiçbiri yapılmaz. Her çeşid zekâtı, yedi kimseden birine veyâ vekîline teslîm etmek lâzımdır. Devlet topladığı zekâtı başka işlerde kullanamaz. Yedi sınıfdan bir kimseye verir. Zenginin, zekâtını, fakîr olan akrabâya, sâlihlere, ilm öğrenen fakîrlere vermesi dahâ sevâbdır.) Hadîs-i şerîfde, **(Ey ümmetim! Beni Peygamber olarak gönderen Allahü teâlâya yemîn ederim ki, fakîr akrabâsı varken, başkalarına verilen zekâtı, Allahü teâlâ kabûl etmez)** buyuruldu. Ya'nî sevâbı olmaz. Müşebbihe gibi kâfir olan bid'at sâhiblerine **(Mülhid)** denir. Mülhidlere zekât verilmez.

Devleti devirip yok etmeğe ihtilâl denir. Meşrû' devletin emrlerine uymıyan müslimânlara âsî, bâgî denir. **(İbni Âbidîn)**de diyor ki, (Bâgîlerin veyâ zâlim hükûmetlerin baskısı altında veyâ Dâr-ül-harbde bulunan müslimân, hayvan zekâtını ve uşru onlara vermeyip, fakîrlere kendisi dağıtmış ise veyâ verdiğinin, onlar tarafından yedi belli kimseden birine verilmiş olduğunu biliyor ise, bu zekâtları ve uşru meşrû' hükûmet tekrar alamaz. Fekat altın ile gümüşün ve ticâret eşyâsının zekâtını almış iseler, zenginin bunları tekrâr fakîrlere vermesi lâzım olur. Ba'zı kitâblar, bâgîlerin ve zâlimlerin, eğer müslimân iseler, her zekâtı almaları ve başka yerlere de sarf etmeleri câiz olur demişlerdir. Bunları, fakîr saymışlardır). Buradan da, zekâtın fakîrlere verilmesi lâzım olduğu anlaşılmakdadır.

Türkçe ilmihâl kitâblarının en kıymetlilerinden olan **(Dürri yektâ)** sâhibi "rahmetullahi teâlâ aleyh" diyor ki, (Dört çeşid zekât mallarından ikisine, ya'nî altın ile gümüşe ve ticâret eşyâsına, **(Emvâl-i bâtına)** gizli mallar denir. Bir kimsenin gizli mallarını araşdırmak ve zekâtlarını istemek câiz değildir. Böyle malların mikdârını hesâb etmek ve zekâtını vermek işi, bunların sâhiblerine bırakılmışdır. Sâhibi, zekâtını dilediği fakîre vermekde serbestdir. Zekât hayvanlarına ve toprakdan yetişen maddelere **(Emvâl-i zâhire)** denir. Emvâl-i zâhirenin mikdârını anlamak ve fakîrlere dağıtmak, bunların sâhiblerine bırakılmamışdır. Bu işleri müsli-

mânların imâmı tarafından gönderilen me'mûr yapar. Bu me'mûra (Âmil) denir.)

Mal demek, insanlara, lâzım olan ve kullanmak için saklanabilen şey demekdir. Birkaç buğday dânesi, bir kaşık toprak, bir içim su, mal değildirler. Çünki, insanların hepsi veyâ birkaçı, bunları saklamaz.

Kâğıd paralar, üzerinde yazılı kıymet ile kullanılmazsa, kendileri kıymetsiz olur. Çünki para olarak kullanılması yasak edilen, çarşıda, pazarda geçmiyen bu kâğıd parçaları bir işe yaramaz ve kullanmak için saklanılmaz. **(İbni Âbidîn)** "rahmetullahi teâlâ aleyh", sarf ya'nî sarraflık satışını anlatırken, (Fülûs ya'nî bakır paralar, geçer akçe ise, üzerindeki değere göre para olur. Üzerindeki değeri kaldırılırsa, kıymetsiz mal olur) diyor. Kâğıd liralar da böyledir. Onüçüncü sahîfesinde diyor ki, (Ödenecek senedlerin iki ma'nâsı vardır: Üzerinde yazılı olan değeri ve kâğıdın kendi değeri. Üzerindeki değer **(Deyn)** olan, ya'nî insanın kendinde bulunmıyan malını göstermekdedir. Kâğıdın kendi değeri ise pek azdır.) Hükûmetden alınacak aylıkların senedleri, çekleri üzerinde yazılı değerlerin, deyn olan malı gösterdiği, İbni Âbidînin ondördüncü sahîfesi başında yazılıdır. Kâğıd liraların üzerindeki değerler de böyledir.

İnsanın tam mülkü olan, ya'nî tesarrufu, istifâdesi câiz ve mümkin olan malın zekâtı verilir. İnsanın tam mülkü değilse, zekâtı verilmez. Zekât malı insanın kendinde bulunuyorsa, **(Ayn)** denir. Başkasında bulunuyorsa **(Deyn)** denir. Alışverişde, malın ayn ve deyn olması başkadır. **(Mebi')** ya'nî satın alınan mal, akd ya'nî sözleşme yapılınca müşterinin mülkü olur ise de teslîm alınmadan önce, kullanılması câiz değildir. Bunun için teslîm almadan önce tam mülkü değildir. Teslîm almadan, zekât hesâbına katılmaz. Satılan bir malın **(Semen)**i, ya'nî karşılığı, teslîm alınmadan önce, alışverişde ayn ise, ya'nî satış peşin ise, herkese verilebilir. Semen söz kesilirken deyn ise, ya'nî satış veresiye ise yalnız borcluya, ya'nî satıcıya verilebilir. Bunun için semen, teslîm alınmadan önce de zekât hesâbına katılır.

İster ayn olsun, ister deyn olsun, tam mülk olan **(Emvâl-i bâtına),** nisâb mikdârı oldukdan bir sene sonra, elde bulunanın kırkda birini ayırıp, zekât olarak vermek farz olur. Bunların zekâtlarının beş şekilde verilebileceği, **(Dürr-ül-muhtâr)** kitâbında şöyle yazılıdır:

1 — Deyn olan mal, fakîrde ise, hepsi veyâ bir kısmı, bu fakîre bağışlanırsa, bağışlanan malın zekâtı da deyn olarak verilmiş olur.

Zengindeki mal, zengine bağışlanırsa, bunun zekâtını, ayrıca fakîre ayn olarak vermek lâzımdır.

2 — Ayn olan malın zekâtını, ayn olarak vermek lâzımdır. Ya'nî hâzır olan malın zekâtını vermek için kendinde olan bu malın kırkda birini ayırıp fakîre verir.

3 — Deyn olan malın zekâtı deyn olarak verilemez. Ayn olarak vermek lâzımdır. Ya'nî başkasında bulunan malının zekâtını, hâzır olan malından vermek lâzımdır. Hâzır malı yoksa, başkasındaki malından zekât mikdârını isteyip teslîm alıp, sonra bunu fakîre verir.

4 — Ayn olan malın zekâtını deyn olarak vermek câiz değildir. Ya'nî hâzır bulunan malın zekâtı olarak, fakîrdeki alacağını bu fakîre bağışlamak câiz değildir. Fekat, yanındaki malın zekâtı olarak, başka birisindeki alacağını alması için fakîre emr etmesi câiz olur. Çünki fakîr, o kimsedeki malı, altını eline alınca, ayn olur. Ayn olan malın zekâtı, ayn olarak verilmiş olur. Fakîrde deyn olan malın zekâtı, o deyn maldan verilemez. Çünki, geri kalanı fakîrden aldığı zemân, ayn olur. Aynın zekâtı, deyn olarak verilmiş olur. Bu ise câiz değildir.

5 — Fakîrden alacağı olan deynin bir kısmını bu fakîre bağışlarsa, bu kısmın zekâtı da verilmiş olur. Geri kalan kısmın zekâtını, ayn olarak ayrıca vermek lâzım olur. Bağışlamış olduğunu, bu zekât yerine sayamaz. Çünki, geri kalanı teslîm alınca, ayn olur. Aynın zekâtı, deyn olarak verilmiş olur. Bu ise câiz değildir.

Fıkh bilgilerini dört mezhebe göre ayrı ayrı bildiren **(Kitâb-ül-fıkh alel-mezâhib-il erbe'a)** kitâbını hâzırlıyan hey'etin reîsi Abdürrahmân Cezîrî "rahmetullahi teâlâ aleyh" [1365 [m. 1946] da Mısrda vefât etdi.] diyor ki, (Kâğıd paraların zekâtını vermek üç mezhebde de lâzımdır. Hanbelî mezhebinde ise, karşılıkları olan altın veyâ gümüş ele geçince zekâtları verilir).

Kâğıd liraların kendi değerlerinin değil, üzerlerinde yazılı değerlerin zekâtı verilmekdedir. Çünki, kendi değerleri pek az olup nisâba erişemez. Üzerlerindeki değerlerin de, deyn olan malı göstermekde olduğu yukarıda bildirilmişdir. Deynin zekâtı, deyn olarak verilemiyeceği için kâğıd liraların zekâtı, kâğıd lira olarak verilemez. Ayn olarak vermek, ya'nî deyn olan malı teslîm alıp da, fakîre vermek lâzımdır. Bundan başka, her dürlü borc, önce zekât malından ödenir. **(Zekât malı)** ya'nî altın ve gümüş ve ticâret malı varken, başka mal, meselâ evde kullanılan halı, inci gibi zekâtı verilmiyen malı vererek borc ödemek câiz değildir. Kâğıd liraların zekâtı da, fakîre olan borcudur. Bu borcu, zekât malından öde-

mek lâzımdır. Tüccâr olmayıp yalnız kâğıd parası ile zengin olanın zekât malı altındır. Çünki kâğıd liralar, altın karşılığıdır. Gümüş karşılığı değildir. **(Dürr-ül-muhtar)**da ve **(İbni Âbidîn)**de, sekizinci sahîfe başında diyor ki, (Bir kimsede altın, gümüş ve ticâret eşyâsı ve zekât hayvanları gibi çeşidli zekât malları varsa, borcunu önce altın ve gümüşden ödemesi lâzım olur). Tüccâr olmıyan kimsenin satın alacağı mal, ticâret eşyâsı olmaz. Bu kimsenin herhangi birşeyi satın alıp, bunu zekât olarak fakîre vermesi câiz olmaz. Çünki, ticâret eşyâsı olmıyan mal, zekât olarak verilemez. Altın alıp vermesi lâzım olur.

Ticâret eşyâsının zekâtını vermek için, alış fiyâtı, altın veyâ gümüş para üzerinden nisâb mikdârı ise, eşyânın kendisinin veyâ kıymetinin kırkda biri verilir. Şernblâlî, **(Dürer)** hâşiyesinde diyor ki, (Fülus denilen metal paralar geçer akça iseler veyâ ticâret malı iseler, bunların kıymetlerinden zekât vermek vâcib olur.) **(Hidâye)** kitâbındaki hadîs-i şerîfde, **(Kıymet hesâb edilip, ikiyüz dirhem için, beş dirhem gümüş verilir)** buyuruldu. Görülüyor ki, fülûs veyâ kâğıd paraların zekâtı olarak kendileri değil, kıymetleri kadar altın verilir. Tüccâr olmıyanlar, kâğıd paralarının zekâtını yalnız altın olarak vermelidir. Zekâtı kâğıd para olarak vermek câiz değildir. Tüccârlar ise, kâğıd paralarının zekâtını, altın olarak da, ticâret yapdıkları maldan da verebilirler. Fekat, başka maldan veremezler. Dahâ çok bilgi almak için, **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbına bakınız!

DİKKAT: Bir kimse çıkıp da, *(Zekâtı altın olarak vermek, eski zemânda imiş. Şimdi, altın kullanılmıyor. Her yerde kâğıd para kullanılıyor. Şimdi, zekâtı altın olarak vermek lâzım demek, müslimânlara güçlük çıkarmakdır. Allahü teâlâ, güçlük çıkarmayınız! Kolaylık gösteriniz buyuruyor. Kâğıd para kullanmak, umûm-i belvâ olmuşdur. Âlimler, umûm-i belvâ olan şeye izn vermişdir. Bunun için, bugün zekât, kâğıd para ile niçin verilmesinmiş?)* derse, bu söz doğru değildir, hem yanlışdır, hem de islâm âlimlerine iftirâdır. Çünki:

Dinde güçlük göstermeyiniz demek, kolayınıza geleni yapınız demek değildir. İslâmiyyetin izn verdiği, câiz olan kolaylığı yapabilirsiniz demekdir. Meselâ, hasta olduğu için veyâ çok soğuk olduğu için ayakları yıkamak güç olunca, mest üzerine mesh edilir. Çünki, islâmiyyet buna izn vermişdir. Fekat kolaylık olsun diye ayakları yıkamadan mest giyilmez. Çünki islâmiyyet bu kolaylığa izn vermemişdir. Hasta olan kimse, başkasının yardımı ile yıkar. Soğuk ise, suyu ısıtıp da yıkar. Mestlerini bundan sonra giyer. İslâ-

miyyet, bu kolaylığa da izn vermişdir. Din âlimlerinin sözlerine ehemmiyyet vermeyip de, fıkh kitâblarının gösterdiği kolaylıkların dışına çıkmak câiz değildir. İslâmiyyeti, kendi aklına, kendi görüşüne göre çevirmek isteyenlere **(Dinde reformcu)** veyâ **(Zındık)** denir. Şimdi Mısrda ve Hicâzda böyle zındıklar çoğaldı. İslâmiyyeti istedikleri tarafa çekip çeviriyorlar. Bu zındıklara, bu sapıklara, asrımızın derin âlimi, müctehid, müceddid ve şehîd gibi parlak ismler takarak ve zehrli kitâblarını terceme ederek satan, böylece milletin dînini, îmânını yıkarak, para kazanan din tüccarları da memleketimizde çoğalmakdadır.

Âlimlerimizin, umûm-i belvâ olan, ya'nî, her yere yayılan ve sakınılması güç olan şeylere izn vermesi de böyledir. Ya'nî, kitâbları karışdırarak, çeşidli ictihâdlar arasında, çok za'îf olsa bile, en kolayını arayıp bulmuşlar ve millete bildirmişlerdir. Umûm-i belvâ olunca, müctehidlerin en za'îf sözleri ile fetvâ vermek câiz olur. Fekat, hiç bir âlim, hiçbir zemânda hiçbir müctehidin câiz demediği bir şeye câiz dememişdir ve diyemez. Dinde reformcular, ya'nî mezhebsizler ise, akllarına gelen herşeyi yazarlar. Bunlara uyanların ibâdetleri de, dinleri de bozulur.

Zekâtı altın olarak vermek, çok kolaydır. Hiç de güç değildir. Sarrafa gitmeğe, altın satın almağa lüzûm da yokdur. Zekâtını fakîrlere kâğıd para olarak dağıtmakda ısrâr eden bir zengin, **(Eşbâh)** ve **(Redd-ül-muhtâr)** kitâblarının sâhiblerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhimâ", fakîrdeki alacağını, ona zekât olarak bırakmak istiyen bir zengin için bildirdikleri gibi yapar: Dağıtmak istediği nisâbdan az kâğıd paranın değerinde altını zevcesinden veyâ başkasından ödünç alır. Sâlih bir fakîre (Birkaç tanıdığıma ve sana zekât vereceğim. Dînimiz zekâtın altın olarak verilmesini emr ediyor. Altınları kâğıd paraya çevirmekde size kolaylık olmak için **senin zekâtını almak ve dilediği kimseye hediyye etmek üzere** şunu vekîl yapmanı istiyorum. Böylece benim islâmiyyete uymamı sağlamış olacaksın. Bunun için de, ayrıca sevâb kazanacaksın!) der. Zenginin güvendiği bir kimse vekîl yapılır. Altınları fakîrin yanında olmıyarak, bu vekîle zekât niyyeti ile verir. Fakîrin bu vekîli, altınları teslîm alıp, birkaç dakîka sonra bu altınları zengine hediyye eder. Zengin de kâğıd paralarını o fakîre ve başka fakîrlere, Kur'ân-ı kerîm kurslarına ve dîne hizmet eden müslimânlara dağıtır. Câiz olmayan kimselere ve nemâz kılmıyanlara verirse, zekât vermemek azâbından kurtulursa da sevâblarına kavuşamaz. Altınları ödünç almış olduğu kimseye geri verir. Dahâ çok zekât vermesi îcâb ediyorsa, bu işi tekrâr eder.

Îmânı kuvvetli olana, ibâdetler güç gelmez. Kolay ve tatlı gelir.

52 — Yine **(Cihân Sulhu)** kitâbında Seyyid Kutb diyor ki: *(Ba'zı kimseler, din nâmına şöyle derler: Zekâtı verilmiş olan mal [herhangi bir mal veyâ para], birikdirilmiş mal sayılmazlar. Çünki malın hakkı zekâtdır. Zekâtı verdikden sonra malın tedâvülden çekilmesinde [Ya'nî hiçbir yerde kullanmamakda] bir suç yokdur derler. Bu, doğru değildir. Şahsî mülkiyyetin sâhibi, malı tedâvülden çekip saklayamaz. Beyt-ül-mâlın ihtiyâcını kapatmak için, devlet ona el koyabilir. Fazlasını alıp fakîrlere taksim edebilir)* diyor.

Bu sözü de, bir bilgi, bir anlayışın ifâdesi değil, kendi görüşü ve düşüncesidir. İslâmiyyeti, kendi görüşüne, siyâsî düşüncesine uydurmak istemekdedir. Mevdûdînin de övmek zorunda kaldığı imâm-ı Rabbânî hazretleri, **(Mektûbât)** kitâbının birinci cild, yüzaltmışbeşinci mektûbunda buyuruyor ki:

(Ebedî se'âdete kavuşmak istiyen, Muhammed aleyhisselâma uymalıdır. Ona uymakla şereflenmek için, dünyâyı büsbütün bırakmak lâzım değildir. Farz olan zekât verilince dünyâ terk edilmiş sayılır. Mal zarardan kurtulur. Çünki, zekâtı verilen mal zarardan kurtulur. Dünyâ malını zarardan kurtarmanın ilâcı, bunun zekâtını vermekdir. Malın hepsini vermek dahâ iyi ise de, zekâtını ayırıp vermek de, hepsini vermek gibi olur).

Zekâtı verilmiş olan mal, ne kadar zemân saklanırsa saklansın, sâhibine zarar vermez. Zekâtı verilmiş olan malı tedâvülden çekmek suç olmaz. Devlet bu mala el korsa, zulm etmiş olur. Suç olmaz demek, âhıretde bunun için, süâle çekilmez ve azâb olunmaz demekdir. Fekat, bu mal ile hayrlı işler yapmanın, ticâretde ve san'atda kullanmanın, islâmiyyete ve müslimânlara yardım etmenin sevâblarına kavuşulamaz. Âhıretdeki yüksek derecelere erişilemez. Büyük âlim Abdülganî Nablüsî hazretleri **(Hadîka)** kitâbında diyor ki, (Zekât, malı zarardan korur.) Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" **(Zekâtını vermekle mallarınızı zarardan koruyunuz)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîf, Münâvîde de senedi ile yazılıdır. **(Altınlarını, gümüşlerini saklayıp Allah yolunda dağıtmıyanlara çok acı azâb vardır)** meâlindeki âyet gelince, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" **(Zekât müslimânların mallarını temizlemek için emr olundu. Zekâtı verilen mal kenz olmaz. Ya'nî saklanan mal sayılmaz)** buyurdu. Bir hadîs-i şerîfde, **(Zekâtı verilmiyen mal için kıyâmetde çok acı azâb vardır)** buyuruldu. Seyyid Kutb, bu hadîs-i şerîflere inanmıyormuş gibi davranıyor. Taberânînin bildirdiği ve Münâvîde yazılı hadîs-i şerîfde, **(Zekâtı verilen mal**

kenz değildir) buyuruldu. Resûlullah, zekâtı verilen mal birikdirilmiş mal sayılmaz diyor. Seyyid Kutb da, bu söz doğru değildir diyor. Seyyid Kutbun nasıl bir adam olduğu, bu sözünden de anlaşılmakdadır.

53 — Seyyid Kutb, yine **(Cihân Sulhu)** kitâbında: *(Devlet yalnız vergi yolu ile değil, şahsî mülkiyyetden ihtiyâcın gerekdirdiği mikdârı karşılıksız ve iâde etmemek üzere alır. Toplumun umûmî ihtiyâclarına harcar)* diyor.

Allahü teâlânın emrlerini, kanûn şekline koymuş olan Cevdet pâşa, **(Mecelle)**nin doksanbeşinci maddesinde diyor ki, **(Başkasının mülkünü kullanmak için emr olunamaz).** Meselâ, filânın şu malını, falanca kimseye ver diye birisine emr olunamaz. Doksanaltıncı maddesinde ve **(Dürr-ül-muhtâr)**da, **(Bir kimsenin mülkü onun izni olmaksızın kullanılamaz)** denilmekdedir. Mülk, insanın mâlik olduğu şeydir. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" **(Bir mü'minin malı, onun gönlü rızâsı olmadan alınırsa halâl olmaz)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîf imâm-ı Münâvînin **(Künûzüddekâık)** kitâbında ve imâm-ı Ahmedin **(Müsned)**inde ve Ebû Dâvüdda yazılıdır. Buradan da anlaşılıyor ki, devlet milletden meşrû' olmıyan ve meşrû' mikdârı aşan birşey alamaz. Meşrû' olmıyan vergileri de millete yüklemez. Alırsa, gasb etmiş, zulm etmiş olur. Gönül rızâsı olmadan, zorla aldığı bu malları sâhiblerine geri vermesi lâzım olur. Devletin millet malına el koyması, gasb etmesi, sosyalist memleketlerde olur. İslâmiyyetde sosyalist devlet olamaz. Hâcı Reşîd pâşa "rahmetullahi teâlâ aleyh", Mecellenin doksansekizinci maddesini açıklarken **(İştirâk-i emvâl)** ya'nî komünistlik, islâmiyyetde aslâ câiz olmadığını bildirmekdedir. İslâmiyyetde kapitalist bir ekonomi sistemi de yokdur. Milleti kemiren bu iki zulm ocağını, zekât farîzası, kökünden temizlemekdedir. İslâmiyyetde sosyal adâlet vardır. Herkes çalışmasının, alın terinin karşılığına kavuşur. Kimsenin, başkasının malında gözü olmaz. Devlet de, milleti sömürmez. Devlet hazînesi olan **(Beyt-ül-mâl)**ın parasını da kendi keyflerinde kullanamazlar.

İslâmiyyetin emr etdiği vazîfeleri ve millete lâzım olan hizmetleri devlet yapar. Bunların parasını (Beyt-ül-mâl) denilen devlet hazînesinden öder. Milletden zorla alması câiz olmaz. İslâm devletinin büdcesi, Beyt-ül-mâldır. Devletin gelirleri, Beyt-ül-mâlın gelirleridir. Devlet, Beyt-ül-mâlın kaynaklarını kurutmamalı ve isrâf etmemeli, gayr-i meşrû' yerlere harc etmemelidir. Cihâd için ve hizmetler için, Beyt-ül-mâlın gelirleri yetişmezse, adâlet üzere milletden ödünç istemesi câiz olur. Fekat, sonra bunları ödemesi

veyâ vermiş olanların bağışlamaları lâzımdır. Beyt-ül-mâlın kaynaklarını işletmezse ve Beyt-ül-mâlı gayr-i meşrû yerlere harc ederse, zulm etmiş olur. **(Dürr-ül-muhtâr)** sâhibi "rahmetullahi teâlâ aleyh" beşinci cildde, bu konuda geniş bilgi vermekdedir. Devlet, Beyt-ül-mâlın gelirlerini sağlar ve kullanırsa, bütün işlerini yapmağa yetişir. Milletden yardım istemek zorunda kalmaz.

Hâcı Reşîd pâşa "rahmetullahi teâlâ aleyh", Mecellenin otuzüçüncü maddesini açıklarken diyor ki, kimsenin mülküne dokunmağa islâmiyyet izn vermemişdir. Zarûret hâlinde olan, ya'nî bunalan kimse bile, başkasının hakkına dokunamaz. Aç kalan kimsenin, başkasının ekmeğini, izni olmaksızın yimesine izn verilmiş ise de, sonra kıymetini ödemesi lâzım olur. Onun aç olması, ölüm tehlükesinde bulunması, bir kimsenin kendi mülkündeki hakkının yok olmasına sebeb olamaz. Zarûret hâlinde bile başkasından alınan malın ödenmesi lâzım olur. Zarûretlerin, yasak olan şeylerin yapılmasına sebeb olmaları, kimsenin hakkının gitmesine sebeb olamaz.

(Müslimânların iyi gördüğü şeyi, Allahü teâlâ da iyi kabûl eder) hadîs-i şerîfindeki müslimân, derin âlim, ya'nî müctehid olan müslimân demek olduğu, **(Berîka)**da yazılıdır. Bu âlimlerin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" bildirdiklerine uygun olmıyan şeyler, hiçbir zemân kabûl edilmez.

Ellisekizinci maddenin şerhinde diyor ki, hükûmetin emri ile birinin mülkü, kıymeti ile satın alınıp, yola katılabilir. Fekat, değeri ödenmedikçe, elinden zorla alınamaz. Hükûmet emr edince, zorla satın alınır. Fekat, parası verilmeden alınamaz.

Komünistlik yeni birşey değildir. **(Burhân-ı kâtı')** lügat kitâbının sâhibi "rahmetullahi teâlâ aleyh" Zerdüştün mîlâddan yedi asr evvel kurduğu ve Sâsânîler devrinde **(Mejdek)** adındaki birinin neşr etdiği **(Mecûsî)** ya'nî ateşe tapma dînini anlatırken diyor ki, Mejdek, acem şâhı Kubad zemânında idi. Buna göre:

(Ateşe tapılacakdır. Herşey, herkesin malıdır. Zevceleri değişdirmek halâldir. Herkesin malları ve yaşayışları eşitdir. Herkes birlikdedir. Şahsî tasarruf yokdur. Bütün insanlar müsâvî ve herşeyde ortakdırlar. Biri, birinin zevcelerini isterse ona vermesi lâzımdır. Zenginler, malları fakîrlere vermeli, onların ihtiyâclarını gidermelidir) derdi. Bu din, tenbellerin, serserilerin ve hele kadına düşkün olan aşağı kimselerin işine geldiğinden çabuk yayıldı. Kubad şâh da, böyle zevkine düşkün biri idi. Bu da komünizmi kabûl etdi. Oğlu Nûşirvân, hükûmeti ele alınca, Mejdek alçağını, seksenbin adamı ile birlikde kılınçdan geçirerek komünizm belâsı-

nı ortadan kaldırdı. Nûşirvân şâhın adâleti hadîs-i şerîfde övülmekdedir. 1917 de Rusyada komünist ihtilâlini hâzırlıyarak binlerle vatandaşın birbirini öldürmesine ve koca bir milletin küçük bir azılı azınlık elinde köle olmasına sebeb olanların, Nûşirvân şâhın yok etdiği ahmakların yolunda oldukları anlaşılmakdadır.

İslâm devletinin vazîfesi, milletin mallarını, canlarını ve ırzlarını korumakdır. Mazlûmların haklarını zâlimlerden almakdır. Milletin mâlına, cânına, nâmûsuna [ya'nî karısına] dokunmağa, devletin hiçbir zemân hakkı yokdur.

54 — Yine **(Cihân Sulhu)** kitâbında: *(Yağma, soygunculuk, gasb, hırsızlık, rüşvet, hîle ve fâiz, ihtikâr ve bunlara vesîle olan yollardan şahsî mülkiyyet meydâna gelmez. Devlet istediği zemân bunu temâmen veyâ kısmen hazîneye alabilir. Târîhi örnekler, bu hakkın temâmen devlete verildiğini göstermekdedir)* diyor.

Bu sözü de pek yanlışdır. Evet bu haksız kazançlar halâl olmaz. Devletin bunları geri alması lâzımdır. Hem de, istediği zemân değil, hemen alması lâzımdır. Fekat geriye aldığı, devletin olmaz. Bunları sâhiblerine ulaşdırması lâzımdır. Devletin vazîfesi, âcizin hakkını zâlimden alıp, ona yardımcı olmakdır. Bunları mazlûma ulaşdırmayıp, hazîneye alırsa, devlet de zâlim olur. **(İbni Âbidîn)** beşinci cildde kadınlara Beyt-ül-mâldan aylık verilmesini anlatırken, (Harâmdan elde edilen, meselâ gasb edilen mallar, sâhiblerine geri verilir. Böyle mallar, Beyt-ül-mâlın olmaz. Bütün müslimânların ortak malı da olmaz) buyurmakdadır. Milletden gayr-ı meşrû' toplanan, meselâ gasb edilen mallar da devletin olmaz. Sâhiblerine, sâhibleri ölmüş ise vârislerine geri verilir. Sâhibleri bilinmiyorsa, fakîrlere dağıtılır. Bunu bilenlerin de almaları, kullanmaları harâm olur.

Harâm malı, sâhibini bildiği hâlde, geri vermeyip, bununla bir ibâdet yapan, meselâ câmi' yapdıran, sadaka veren kimse, bundan sevâb beklerse, kâfir olur. Başkaları da, bunun harâm mal olduğunu bilerek, sevâb kazandığını söylerse, kâfir olurlar. Çünki, bu malı, eğer bozulmuş ise benzerini, benzeri yoksa değerini sâhibine veyâ vârislerine geri vermesi, bunları bulamıyorsa, sevâbın onlara olmasını niyyet ederek, fakîrlere dağıtması farzdır. Başka yerde kullanılması, harâmdır. Başkalarının da, bu malı, harâm olduğunu bilerek, almaları ve kullanmaları harâm olur.

Harâm olarak gelen malı, harâmdan veyâ halâldan gelmiş olan başka mal ile karışdırıp, bu karışımdan sadaka vererek sevâb beklerse, kâfir olmaz. Çünki, karışınca, kendi habîs mülkü olur. Sâhi-

bine borçlu olur. Mislini veyâ kıymetini ödemeden önce, kendi kullanması harâm ise de, başkasının bundan alması ve kullanması harâm olmaz.

55 — Seyyid Kutb, **(Cihân Sulhu)** kitâbında: *(Müslimânlar ihtilâlci olur. Zulm, haksızlık yapan hükûmete karşı ihtilâl yapar)* diyor.

Bu sözü de, islâm âlimlerinin bildirdiklerine uymamakdadır. Müslimânlar ihtilâl yapmaz. Fitne ve fesâd çıkarmaz. Zâlim olan hükûmete de isyân etmek günâhdır. Kanûnlara, emrlere karşı gelmek, cihâd olmaz. Fitne çıkarmak olur. Seyyid Kutb ve Mevdûdî ve bunlara aldananlar, Hac sûresinin otuzdokuzuncu âyetine yanlış ma'nâ verdikleri için, bu felâkete düşmüşlerdir. Bu âyetde meâlen, **(Mü'minlere saldıran zâlimlerle cihâd etmeğe izn verildi)** buyuruldu. Mekkede kâfirler, müslimânlara zulm edip, yaralayınca, öldürünce, bunlarla döğüşmek için, tekrâr tekrâr izn istediler. İzn verilmedi. Medîneye hicret edilince, bu âyet gelerek, yeni kurulan islâm devletinin, Mekkedeki zâlimlerle cihâd yapmasına izn verildi. Bu âyet-i kerîme, müslimânların, zâlim hükûmete isyân etmeleri için değil, insanların islâm dînini işitmelerine, müslimân olmalarına mâni' olan zâlim diktatör orduları ile cihâd yapması için, islâm devletine izn vermekdedir. **(Siyer-i kebîr)** tercemesi, kırkbirinci sahîfedeki hadîs-i şerîfde, **(Emîre isyân eden kimseye Cennet harâmdır)** buyuruldu. Yetmişbirinci sahîfesindeki hadîs-i şerîfde, **(Âdil ve zâlim, her emîrin emri altında cihâd ediniz!)** buyuruldu. Kitâblarda yazılı olan cihâd, başka memleketlerdeki kâfirlerle harb etmek demekdir.

İbni Adînin **(Kâmil)** kitâbında ve Beyhekînin **(Şüa-bül-îmân)** kitâbında bildirdikleri hadîs-i şerîfde, **(Bozuk bir işi düzeltemediğiniz zemân, sabr ediniz! Allahü teâlâ onu düzeltir)** buyurulduğunu yazmakdadır. Bu hadîs-i şerîf, kanûnlara karşı gelmeği, ihtilâl yapmağı değil, meşrû' yollardan nasîhat verip sabr etmeği emr buyurmakdadır. **(Künûzüddekâık)** kitâbında ve Tirmüzîde ve Taberânîde bildirilen hadîs-i şerîfde, **(Cihâdın en kıymetlisi, zâlim sultân yanında, doğru yolu gösteren bir söz söylemekdir)** buyuruldu. Âlimlerin gücü yetdiği kadar hükûmet me'mûrlarına, emr-i ma'rûf yapması lâzımdır. Fekat emr-i ma'rûf yaparken, fitne çıkmamasına çok dikkat etmelidir. Görülüyor ki, müslimânlar ihtilâl yapmaz. Fekat, zulme, haksızlığa da teslîm olmaz. Meşrû' yollardan hakkını arar. Hükûmetin meşrû' emrlerine uymak, her müslimâna vâcibdir. Hiç kimsenin harâm olan emrleri yapılmaz. Fekat, buna isyân edilmez. Fitne çıkarılmaz. Zâlimlere karşı gelmemeli, onlarla münâkaşa etmemelidir. Meselâ, nemâz kılmamak, en bü-

yük günâhlardandır. Âmir, kumandan, kâfir ve zâlim olup, emri altında olana nemâz kılma derse, baş üstüne kılmam demeli, senin yanında kılmam demeği düşünmelidir. Çünki fitne çıkarmak, ya'nî müslimânların ezilmelerine sebeb olmak harâmdır. O zâlimin yanından ayrılınca, nemâzı hemen kılmalıdır.

Hindistândaki islâm âlimlerinin büyüklerinden Abdülhak-ı Dehlevî, 1052 [m. 1642] de vefât etmişdir. Çok kıymetli hadîs kitâbı olan **(Mişkât-ül-mesâbîh)**i fârisî olarak şerh etmişdir. **(Eşi'at-ül-leme'ât)** ismindeki bu şerhde, **(Kitâb-ül fiten)** kısmında diyor ki: Eshâb-ı kirâmdan Huzeyfe "radıyallahü anh" diyor ki, (Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" ilerde hâsıl olacak fitnelerden sordum. Çünki, bunların şerrine yakalanmakdan korkuyordum). Zararlı şeyden sakınmak, fâideli şeye kavuşmakdan dahâ mühimdir. Buradaki fitne, insanlar arasında karışıklık, döğüş demekdir. Harâm işlemenin yayılması da fitne ise de, bunu sormağa lüzûm yokdur. Çünki, harâmlar bellidir. (Yâ Resûlallah, biz, müslimân olmadan önce kötü kimselerdik. Allahü teâlâ, Senin şerefli vücûdün ile, islâm ni'metini, iyilikleri bizlere ihsân etdi. Bu se'âdet günlerinden sonra, yine kötü zemân gelecek mi dedim. **(Evet gelecek!)** buyurdu. Bu şerden sonra, hayrlı günler yine gelir mi dedim. Yine **(Evet gelir. Fekat, o zemân bulanık olur)** buyurdu). Ya'nî, bu zemânda, iyilik kötülükle karışık olur. Kalbler, ilk zemânlarda olduğu kadar sâf ve tertemiz olmaz. İ'tikâdların sahîh, amellerin sâlih ve idârecilerin adâletleri, birinci asrdaki gibi olmaz. Kötülükler, bid'atler, her tarafa yayılır. İyiler arasına kötüler, sünnetler arasına bid'atler karışır. (Bulanıklık ne demekdir) dedim. **(Benim sünnetime uymıyan ve benim yolumu tutmıyan kimselerdir. İbâdet de yaparlar. Günâh da işlerler)** buyurdu. Hayr da yaparlar, şer de yaparlar. Bid'at işlerler. (Bu hayrlı zemândan sonra, yine şer olur mu) dedim. **(Evet. Cehennemin kapılarına çağıranlar olacakdır. Onları dinliyenleri Cehenneme atacaklardır)** buyurdu. (Yâ Resûlallah! Onlar nasıl kimselerdir,) dedim. **(Onlar da, bizim gibi insanlardır. Bizim gibi konuşurlar)** buyurdu. Ya'nî, arabî konuşurlar. Âyet ve hadîs okuyarak, va'z ve nasîhat ederler. Fekat, kalblerinde hayr ve iyilik yokdur. (Onların zemânlarına yetişirsek, ne yapmamızı emr edersin) dedim. **(Müslimânların cemâ'atine ve hükûmetine tâbi' ol)** buyurdu. (Müslimân cemâ'ati ve müslimân hükûmeti yoksa, ne yapalım,) dedim. **(Bir kenâra çekil. Aralarına hiç karışma. Ölünceye kadar, yalnız yaşa!)** buyurdu. Bir hadîs-i şerîfde, **(Benden sonra öyle hükûmetler olur ki, benim yolumdan ayrılırlar. Kalbleri şeytân yuvasıdır. Bunlara da itâ'at ediniz! Karşı gelmeyiniz! Sizi döğse de, mallarınızı alsa da karşı gelmeyiniz!)**

Ya'nî, zâlim olan, malınıza, canınıza saldıran hükûmete de isyân etmeyiniz. Fitne çıkarmayınız. Sabr edip, ibâdetiniz ile meşgûl olunuz. Şehr içinde fitneden kurtulamazsanız, ormana sığınınız. Fitnecilere karışmamak için, ormana gidip, ot, yaprak yimek zorunda kalırsanız, ormanda kalınız da, fitnecilere karışmayınız! **(İyi dinleyin ve bana itâ'at edin)** buyurdu. Bu son emr, hükûmete karşı gelmemek, fitne çıkarmamak için, çok dikkatli olunuz demekdir. **(Eşi'at-ül-leme'ât)**dan terceme temâm oldu. Bu hadîs-i şerîflerden ve islâm âlimlerinin açıklamalarından anlaşılıyor ki, din adamları, devlete şekl vermek, kanûn yapmak işlerine karışmaz. Siyâset ile uğraşmaz. Politikacılara âlet olmaz. Şu veyâ bu devlet şeklinin savunuculuğunu yapmaz. Ehl-i sünnet âlimleri, bu yasağa titizlikle uymuşlar, din adamlarının siyâsete karışmasının, yakıcı ateşi tutmak gibi olduğunu bildirmişlerdir.

Kuvvete karşı gelmek, devlete karşı isyân etmek ahmaklıkdır. Kendini tehlükeye atmak olur. Bu ise, harâmdır. Kâfir memleketlerinde müsâfir olan müslimânın da, kâfirlerin mallarına, canlarına ve ırzlarına dokunması ve hükûmetlerine isyân etmesi câiz değildir. Kâfirlerin gönüllerini hoş ederek, onlardan fâidelenebilir. Dâr-ül-islâmda yaşayan zimmî kâfirlerin ve müsâfir gelen harbî kâfirlerin, ya'nî turistlerin ve tüccarların haklarını gözetmek, müslimânların haklarını gözetmekden dahâ mühimdir. Bunlara saldırmak, hattâ bunları gîbet etmek, çekişdirmek bile müslimânlara saldırmakdan dahâ kötüdür. Müslimânlar, boş yere hiç vakt geçirmez. Din bilgilerine ve fen bilgilerine çok çalışarak kuvvetlenir. Böylece, gâlib ve hâkim olurlar. Bir müslimânın cihâd yapması demek, ihtilâl, isyân yapması değil, din bilgilerini yayması demekdir.

İbni Âbidîn buyuruyor ki, (Sultân veyâ başka zâlimler, ikrâh ederek, zorlıyarak, ölümle, habs ile, işkence ile korkutarak emr edince, belli günâhları işlemek mubâh, hattâ farz olur. Emrini yapmamak günâh olur). **(Berîka)**da, doksanbirinci [91. ci] sahîfede diyor ki, (Hadîs-i şerîfde, **(Emîrlerinize itâ'at ediniz!)** buyuruldu. Emîr, en aşağınız olsa dahî, islâmiyyete uygun olan emrlerine uymak vâcibdir. Hiç kimsenin günâh olan emrine itâ'at edilmez. Fekat, isyân etmek fesâda sebeb olursa, bu emrine de itâ'at olunur. Çünki, büyük zarar işlememek için, küçük zararı irtikâb etmenin câiz olacağı **(Eşbâh)**da yazılıdır. Sultânın emr etdiği mubâh birşeyi yapmak vâcib olur). Abdülganî Nablüsî, **(Hadîka)**da, 143. cü sahîfede diyor ki, (Sultânın, kendi aklı ile, arzûsu ile verdiği emrlerine itâ'at etmek vâcib olmaz. Fekat sultân zâlim ise, eziyyet ve işkence ediyorsa, onun Allahü teâlânın hükmlerine uymıyan

emr ve yasaklarına da uymak lâzım olur. Hele, itâ'at etmiyenleri öldürüyorsa, kendini tehlükeye atmak, kimseye câiz olmaz. **(Hediyyet-ü ibn-il-imâd)** kitâbına yazdığım şerhde ve **(El-metâlib-ül-vefiyye)** kitâbında bu konuda geniş bilgi vardır.)

İbni Âbidîn, bâgîleri anlatırken diyor ki, müslimânlar, bir memleketde emîn ve râhat ibâdet eder ve huzûr içinde yaşarlarsa, hükûmete karşı isyân etmeleri câiz olmaz. Hükûmet zulm yaparsa, zulme karşı gelmeleri fitneye sebeb olursa, yine câiz olmaz. Böyle sultâna yardım etmek, zulme yardım etmek olur. Karşı gelenlere de yardım edilmez. Çünki, câiz olmıyan şeye yardım edilmez. [Müslimânların ibâdet yapmalarına, çocuklarına din bilgisi öğretmelerine mâni' olmak ve harâm işlemelerine, îmânlarının bozulmasına sebeb olmak, en büyük zulmdür.] Hükûmet zulm yapmıyor ise iktidârı ele geçirmek için isyân edenlere **(Bâgî)** denir. Müslimânların bu hükûmete yardım etmeleri lâzım olur. Çünki hadîs-i şerîfde, **(Fitneyi uyandırana la'net olsun!)** buyuruldu. İsyân edenler, hükûmete ve müslimânlara kâfir der ve mallarına, canlarına saldırırlarsa, bunlara **(Hâricî)** denir. Bu inanışları, şer'î delîli te'vîl sebebi ile ise, bunlar kâfir olmaz. Şimdi ba'zı kimseler de, kendileri gibi inanmıyan müslimânlara kâfir diyor, saldırıyorlar. Bu işleri delîlleri te'vîl ile olduğu için, kendilerine kâfir denilemez ise de, te'vîlden haberi olmıyanları kâfir oluyorlar. Sultân âdil olsun, zâlim olsun islâmiyyete uygun olan emrlerine itâ'at etmek vâcibdir. Devlet reîsi, mürted veyâ mecnûn yâhud islâmiyyeti tatbîkden âciz olursa, azl ya'nî hal' olunur. Azli fitneye sebeb olursa, zararı az olana tehammül edilir. Bir müslimân, kahr ve zor ile halîfenin yerine iktidârı eline alırsa buna itâ'at olunur. Kâfir hükûmetin ta'yîn etdiği müslimân vâlî, ahkâm-ı islâmiyyeyi tatbîk ederse, buna itâ'at olunur. Tatbîk edemezse veyâ vâlî de kâfir ise, müslimânlar, içlerinden birini müftî, emîr ta'yîn ederler. Bu müftî, ahkâm-ı islâmiyyeyi icrâ eder. Buna da imkân olmazsa, esâret hayâtı olur. Fitneye sebeb olmamak lâzım olur. İbni Âbidînden terceme temâm oldu. Buradan anlaşılıyor ki, sultân Abdül'azîz hânın "rahmetullahi teâlâ aleyh" hal'i için şeyh-ul-islâm Hasen Hayrullah efendinin ve ikinci Abdülhamîd hânın "rahmetullahi teâlâ aleyh" hal'i için fetvâ emîni hâcı Nûri efendi imtinâ' edince, yerine bir yobazın, silâh tehdîdi ile ve ölüm korkusu ile imzâladıkları fetvâlar meşrû' değildi. Bu iki fetvânın sahîh olmadıkları, uydurma sebeblere dayandıkları **(Türkiye târîhi)**nde yazılıdır. Bunun için, bu iki sultân, ölünciye kadar meşrû' halîfe idi. Yine bunun için, meşhûr 93 harbinde ve Balkan ve Birinci cihân harblerinde Osmânlılar mağlûb oldu. Çünki, bu üç harbi, islâm hükûmeti değil, islâm-

dan nasîbi olmayan komüteciler çıkarmış ve idâre etmişlerdi.

56 — Bir hürriyyet kahramanı şekline sokulmuş olan Seyyid Kutbun, **(İslâmî etüdler)** kitâbının tercemesinde, otuzikinci sahîfede: *(Diktatörlerin ve taşkınların yüzüne durarak, haykırmayanlar, yâ büyük bir günâh işliyorlar, yâ münâfık oldukları için böyle davranıyorlar. Yâ da bunlar hakîkî islâmı bilmeyen kara câhillerdir)* diyor. Böylece, müslimânlar arasında fitne ve ihtilâl çıkarmağı körüklüyor. Hâlbuki, hadîs-i şerîfde, **(Fitne uykudadır. Fitneyi uyandırana, Allah la'net etsin!)** buyuruldu. Bir hadîs-i şerîfde, **(Bir münker gördüğünüzde, bunu değişdiremezseniz, sabr edin! Allahü teâlâ onu değişdirir)** buyuruldu. İmâm-ı Rabbânî hazretleri, emr-i ma'rûfu yumuşak olarak yapmalıdır buyuruyor. Bir hadîs-i şerîfde, **(Zâlimin zulmünü değişdiremiyen, oradan hicret etmelidir)** buyuruldu.

Seyyid Kutb, otuzüçüncü sahîfede: *(İslâmiyyet, bir mücâdele, sonsuz bir savaşdır. Düâlar mırıldanmak, tesbîh dânelerini şıkırdatmak, aman Allahım sen koru sözlerine dayanarak, gökden hayr yağacağına güvenmek, islâmiyyet değildir)* diyor. İmâm-ı Rabbânî hazretleri üçüncü cildin kırkyedinci mektûbunda Seyyid Kutbun da yazısına çok güzel cevâb vermekdedir. Bu mektûb, **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbının ikinci kısmında vardır. Okununca, Seyyid Kutbun nasıl bir yolda olduğu hemen anlaşılır. Allahü teâlâ düâ ve tevekkül etmeği emr ediyor. Düâ edenleri, tevekkül edenleri severim diyor. Seyyid Kutb ise, düâ edenlerle, tevekkül edenlerle alay ediyor. Âyet-i kerîmeler ve hadîs-i şerîfler tesbîh söylemeği emr ediyor. Tesbîh okuyanları övüyor. O ise, bunu red ediyor. Savaşa hâzırlanmak, sebeblere yapışmak, en modern korunma vâsıtalarını yapmak, elbet lâzımdır. Dînimiz bunu emr etmekdedir. Fekat bu, müslimânlarda ve kâfirlerde ortak olan bir işdir. Müslimânlarda ayrıca tevekkül ve düâ silâhı da vardır.

İbni Hacer-i Mekkî "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Fetâvâ-i fıkhiyye)** kitâbının yüzkırkdokuzuncu sahîfesinde buyuruyor ki, islâm âlimlerinin çoğuna göre, düâyı inkâr eden kâfir olur. Kur'ân-ı kerîme inanmamış olur. Düâ ile istenilen şey, yâ kabûl olup verilir. Yâhud âhiretde verilir. Yâhud, günâhın afv edilmesine sebeb olur. Allahü teâlâ, kulunun düâ etmesini, yalvarmasını sever. Düânın kabûl olması için şartlar vardır. Bunlardan biri, halâl yimek, halâl giymekdir. Biri de, kalb ile, ya'nî gönülden istemekdir. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Allahü teâlâ, çok düâ edenleri sever. Düâ edip, ümmîdini kesmeyen, va'd olunan üç şeyden birine elbette kavuşur).** Tesbîh kullanmanın sünnet olduğu, aynı kitâbın yüzelliikinci sahîfesinde yazılıdır. Hadîs-i şerîflerle bildirilen ibâdetlerin

islâmiyyet olmadığını söylemesi, Seyyid Kutbun nasıl bir reformcu olduğunu açıkça göstermekdedir.

Otuzüçüncü sahîfede: *(İslâm, kimsenin dîne zorla girmesi için bir harbin yapılmasını aslâ göz önünde bulundurmaz)* diyor.

Kırkbirinci sahîfede: *(İslâm peygamberinden ve onun yolunda gidenlerden istenilen şey, insanları bu dîne sokmak için yumuşak da'vetlerde cehd ve gayret göstermekdir)* diyor.

Bu yazıların yanlış ve iftirâ olduğunu ellinci maddede uzun bildirmişdik. Müslimânlar herkese yumuşak davranır. Birbirlerine yumuşak olarak **(emr-i ma'rûf)** yaparlar. Dâr-ül-harbdeki kâfirler ile de iyi geçinmemiz emr olundu. Müslimânların düşmanlara karşı en kuvvetli silâhı, güler yüzlü ve tatlı dilli olmakdır.

Kırküçüncü sahîfede yine: *(İlk fethlerin hepsi, islâmı, bütün beşerin tek dîni hâline zor kullanarak değil de, serbest da'vet yoluyla getirmekdi)* diyor.

Bunun yanlış olduğunu bildiren hadîs-i şerîfler yukarıda bildirilmişdir.

Kırkbeşinci sahîfede: *(İslâmiyyet herkese, yeryüzünde adâletin tehakkukunu emr eder)* diyor.

(Müslimânların arasını bulun!) meâlindeki âyet-i kerîmeyi, bütün insanlar arasına yaymağa çalışmakdadır. İslâmiyyet, yeryüzündeki kâfir memleketlerinde adâletin tehakkukunu emr etmez. Buralara îmânın, islâm adâletinin ulaşdırılmasını, yerleşdirilmesini emr etmekdedir.

Ellidokuzuncu sahîfede: *(Arab ülkelerinde ictimâî tesânüdü tehakkuk etdirmek için dînî inançları, ahlâkî eğitimin esâsı olarak alırsak, bu ülkelerde revacda olan -yalnız islâm değil- bütün dinlerin bize yardımcı olacaklarını göreceğiz)* diyor.

Bir âyet-i kerîmede meâlen, **(Doğru olarak yalnız islâm dîni vardır)** buyuruldu. Bu Mısrlı yazar ise, bütün bozuk, kötü dinleri, islâm dîni derecesine çıkarmakdadır. İslâm dîni varken, bozuk dinlere, düşüncelere, lüzûm olmadığını anlıyamamışdır.

Altmışdokuzuncu sahîfede: *(Mal cem'iyyetin mülkiyyetinde olduğundan, ferd, malını ihtiyâcı olanlara fâizsiz ödünç vermekle mükellefdir)* diyor. Mal, yalnız sosyalist ve komünist memleketlerde cem'iyyetin mülküdür. İslâmiyyetde mal, ferdin mülküdür. Bunu elliüçüncü maddede uzun bildirmişdik. İslâmiyyetde ferdin malına başkaları karışamaz. Cem'iyyet, ya'nî devlet, kimsenin ma-

lına el koyamaz. Karışırsa zulm etmiş, gasb etmiş olur. Kimse, kimseye ödünç vermeğe zorlanamaz.

Yetmişinci sahîfede: *(Zekât, ferdlerin vicdânlarına bırakılmayan bir ödemedir. Devlet onu alır. Zekât, elden ele verilen ferdî bir bağış değildir) diyor.*

Bu düşüncesinin de çok yanlış ve saçma olduğunu ellibirinci maddede bildirdik.

Yetmişbeşinci sahîfede: *(İslâm, cem'iyyet nizâmını kurmuş, dünyâ nizâmlarını silâh zoru ile değil, fikr gücü ile yenmişdir)* diyor. Bu düşüncelerin de islâmiyyete uygun olmadığını ellinci maddede vesîkalarla isbât etdik. **(Cihân Sulhu)** kitâbında, *(Devletcilik sâhasında çalışmalar henüz pek azdır. İslâmın bu tarafı gereği kadar açıklanmamışdır)* dediğini kırkdokuzuncu maddede bildirmişdik. Burada ise, *(islâm cem'iyyet nizâmını kurmuş...)* diyor. Sözleri birbirini bozmakdadır. Her ilm kolunda da, böyle yeteri kadar bilgisi olmıyanların, derme çatma yazdıkları sıksık görülmekdedir.

Yetmişyedinci sahîfede: *(Bugün onları, Peygamberin zemânında yapmış olduğu şeklde, kısa ve mufassal bilgilerle islâma da'vet etmemiz aslâ kifâyet etmez. O devrelerde, bugünkü gibi, islâm nazariyyesi karşısında duran teferruatlı ictimâî nazariyyeler yokdu)* diyor. İslâmiyyeti nazariyye, insan düşüncesi sanmakdadır. Bu yazıları, islâmiyyetden hiç haberi olmadığını gösteriyor. İslâmiyyet, nazariyye değildir. İslâmiyyet, Allahü teâlânın ve Onun yüce Peygamberinin "sallallahü aleyhi ve sellem" emrleri ve teblîgleridir. Bu emrler, bu beyânlar karşısında, insanların kısa akllarından, düşüncelerinden doğan nazariyyeler, hiçbir zemân dayanamaz. Çürür, erir, söner. Dâimâ mağlûb olur. Seyyid Kutb denilen kimse, Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" kitâblarını okuyup, biraz anlamış olsaydı, haddini bilir, edebini takınırdı. Kendi bozuk düşüncelerini, islâmın rûhuna uymıyan saçma sözlerini islâmiyyet olarak gençliğe sunmakdan belki çekinirdi. Ehl-i sünnet âlimlerinin, âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden çıkararak yazdıkları kıymetli kitâblarındaki bilgilere uymıyan böyle saçma yazıları, islâmiyyet olarak yazmak ve yaymak, islâmiyyeti bozmağa, içerden yıkmağa kalkışmak demekdir.

Yetmişdokuzuncu sahîfede: *(Bütün inançları eşidlikle ve aynı hürriyyete da'vet ederiz. İnanç hürriyyetini korumak, müslimân devletin vazîfesidir. Bütün vatandaşlar gelir kaynaklarından müsâvî hakka sâhibdirler. Ferdî mülkiyyet sınırlıdır. Fazla malları alma hakkı cem'iyyetindir)* diyor. Bu düşünceleri de islâmiyyetle ta-

ban tabana zıddır. Yukarıda islâmiyyeti yaymalıdır, diyordu. Burada ise, her dîne hürriyyet verilmesini istiyor. Sözleri birbirini tutmuyor. Bir tarafdan da, islâmiyyeti, sosyalizme ve komünizme çevirmeğe çalışmakdadır. Bunların cevâbı birkaç sahîfe önce uzun bildirildi.

Seksenyedinci sahîfede: *(Devlet, lüzûmu hâlinde cem'iyyetini korumak için ihtiyâcı kadar parayı varlıklı ferdlerden kaydsız şartsız alabilir)* diyor. Bu yanlış düşüncesinin cevâbını da elliüçüncü maddede uzun bildirdik.

Doksanikinci sahîfede: *(Bu işler için zekât kâfî gelmez ise, hükûmet zenginlerin elindeki fazla malları alıp fakîrlere iâde eder)* diyor.

Seyyid Kutb, bu sosyalist düşüncelerini islâmiyyete yüklemeyip de, kendi malı olarak ortaya koysaydı çeşidli akıntılara kapılarak, şaşkına dönmüş olan gençler arasında, belki kendisine bir yer bulabilirdi. Fekat, bir din adamı kılığına girerek, Ehl-i sünnet âlimlerine saldırması ve kendi sosyalist düşüncelerini, islâmiyyet olarak tanıtmağa kalkışması, kendisini dünyâda da, âhiretde de rezîl etmekde, Allahü teâlânın intikâmına hedef olmakdadır. Elliüçüncü maddeyi okuyunuz!

İkiyüzüçüncü sahîfede, maskesini temâmen kaldırıyor. İğrenç fikrlerini açığa çıkararak:

(İslâm, yeryüzündeki bütün insanları, dînî inançların değişikliğine bakmaksızın hürriyyete kavuşdurmak için koşan bir kuvvetdir. Bu kuvvet, sapık kuvvetlerle karşılaşınca, mücâdele ederek, onları imhâ etmesi vazîfesidir) diyor. Müslimânları Dâr-ül-harbdeki kâfirlerle bir tutmakda, Allahü teâlânın necs, pis dediği küfrün yayılması, hürriyyete kavuşması için savaşmağı, vazîfe bilmekdedir. Fîsebîlillâh olan cihâdı böyle anlamakdadır. (Her çömlek, içinde olan şeyi sızdırır). Gülistândan gelen, gül kokar. Çöplükde yetişen Ebû Cehl karpuzu, elbet fenâ koku saçar. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" efendimiz, **(Çöplükde biten gülleri koklamayınız!)** buyurdu. Dünyâda ve âhiretde se'âdete kavuşmak istiyenler, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarını okumalıdır. Bu âlimler, ferdlere, âilelere ve cem'iyyetlere lâzım olan her bilgiyi kitâblarına yazmışlardır. Akllı olan, bu bilgileri arar, bulur. Câhil ve sapık olanlar, bulamaz, yok sanırlar. Ehl-i sünnetden ayrılanların Cehenneme gidecekleri, hadîs-i şerîfde bildirilmişdir. Allahü teâlâ, gençleri, sahte din adamlarının zararlarından, kitâblarından korusun! Âmîn.

57 — Seyyid Kutbun **(İslâmda Sosyal Adâlet)** kitâbı, arabcadan türkçeye terceme edilerek gençliğin önüne sürülmüşdür. Mütercimlerin çok övdükleri Seyyid Kutb, bu kitâbında, maskesini yüzünden büsbütün sıyırmakda, mezhebsiz, sapık olduğunu açıkça bildirmekdedir. Kitâbından aşağıda sunulan parçalar, bunun, islâm âlimlerinin yazılarından birşey anlıyamamış olduğunu göstermekdedir. Yirmiyedinci sahîfede, *(İslâmın bir asrda getirmiş olduğu nizâmın, o asra nisbetle değişen birçok şartları karşısında, dahâ sonraki asrların hepsinde aslını gayb etmeden kâbil-i tatbîk olduğuna bizleri kim te'mîn edebilir?)* diyenlere cevâb vermekle berâber, kendisi de, islâmiyyetin ba'zı hükmlerinin her asrda değişmesini istiyor. Bizim gibi câhillerin, islâmiyyeti, dilediğimiz gibi değişdirebileceğimizi sanıyor. Müctehid olmıyan bizim gibi mukallidlerin islâm ilmlerine el ve dil uzatamıyacağımızı anlıyamıyor. İslâm bilgileri, din bilgisi ve fen bilgisi olarak ikiye ayrılır. Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde açık olarak bildirilen din bilgilerini, müctehid olan büyük âlimler de değişdiremez. Zâten bugün, ictihâd derecesinde büyük âlim yokdur. Din bilgilerinin alışveriş, nikâh ve cezâ kısmlarını örf ve âdetlere göre değişdirmek câiz ise de, bunun da şartları vardır. İslâmiyyetin bildirdiği şartların dışında değişdirmek câiz değildir. Seyyid Kutb, islâmiyyeti değişdirmekle, Allahü teâlânın emrlerinin yerine, fransız ve sosyalist kanûnlarını getirmek istemekdedir. Nitekim, yukarıdaki maddelerde bu istekleri yazıldı. Cevâbları da verildi.

Otuzbeşinci sahîfesinde: *(İnsaniyyet bir bütündür. Ayrılan parçaları birleşmeli, ihtilâflar ortadan kalkmalıdır)* diyor.

Cevâb: İnsaniyyetin ihtilâflarının kalkması, insanların müslimân olmaları ile mümkin olur.

İslâmiyyetin din bilgileri ikiye ayrılır:

1 — Kalb ile inanılacak şeyler.

2 — Kalb ve bedenle yapılacak şeyler.

Kalb ile inanılacak bilgiler, elbet bir bütündür. Bu da, Resûlullahın bildirdiği ve Eshâb-ı kirâmın haber verdiği îmân bilgileridir. Ehl-i sünnet âlimleri, bu bilgileri Eshâb-ı kirâmdan öğrenip, kitâblarına yazdılar. Bütün müslimânların, bu kitâblardan okuyup, inanmaları hep bir îmânda birleşmeleri lâzımdır. Müslimânlar birleşmeli, ayrılık, bölücülük olmamalıdır. Bunun için, bütün müslimânların, tek doğru yol olan **(Ehl-i sünnet)** inanışında birleşmeleri, Peygamberimizin "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" haber verdiği sapık fırkalara bölünmemeleri lâzımdır. Başka dürlü birleşmek olmaz. Sey-

yid Kutbun da bu îmân bilgilerini öğrenmesi, kendi kafasından ve hocası olan meşhûr mason Muhammed Abduhun kafasından çıkan saçma ve sapık düşünceleri din bilgisi olarak yaymaması, bölücülük yapmaması lâzımdı. Fekat, mezhebsizler, hak olan dört mezhebe saldırıyorlar. Mezheblerin ortadan kaldırılarak, uydurma bir müslimânlık yapılmasını istiyorlar. Cemâleddîn-i Efgânî, Abduh ve Mevdûdî gibi mezhebsizler ve Kâdıyânî [Ahmedî], Behâî ve Teblîg-ı Cemâ'at gibi sapıklar da hep bu yoldadır. Peygamberimiz, Ehl-i sünnetin içinde bulunan dört mezhebin, ibâdetlerde birbirinden ayrılığının rahmet olduğunu bildiriyor. Müctehidlerin ictihâd etmelerini emr ediyor. Bu beğler ise, mezheblerin yok edilmelerini, hıristiyan, yehûdî ve komünist kanûnlarından toplama, yeni bir din yapılmasını istiyorlar. Müslimânları aldatmak için, bu yeni dîne, şimdilik müslimânlık adını vermekdedirler.

Allahü teâlâ, ibâdetler ile ve evlenme, alış-veriş ve kul hakları ile ilgili bilgilerin hepsini açık ve kesin olarak bildirmedi. Kısa ve kapalı bırakdığı bilgileri Peygamberimizin "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" açıklamasını diledi. Peygamberi de, bunların hepsini tam açıklamadı. Kapalı bırakdığı bilgilerin açıklanmasını ve bunların günlük hâdiselere tatbîk edilmesini müctehid âlimlere bırakdı. Bu âlimler, bu vazîfeleri yaparlarken, aralarında ayrılıklar oldu. Böylece mezhebler meydâna geldi. Müslimânlar ibâdetlerini yaparken, memleketlerinin örf ve âdetlerine, iklim şartlarına ve kendi fizik yapılarına uygun ve dahâ kolay olan mezhebi seçerek, bu mezhebi taklîd eder. Mezhebler müslimânlar için rahmetdir, kolaylıkdır.

Yüzellialtıncı sahîfesinde: *(Mülkiyyet, ancak şâri'in [ya'nî islâmiyyeti koyanın] isbâtı ve takdîri ile tesbît edilir. Bu hak, cem'iyyetin nâibi [mümessili] durumunda olan şâri'in husûsî olarak ferde temlîk etdiği birşeydir)* diyor. **Cevâb:**

Mülk, elbet şâri'in izn vermesi ile mülk olur. Fekat, şâri', ya'nî islâmiyyeti, emrlerini ve yasaklarını koyan, Allahü teâlâdır. **(Mübellig),** ya'nî islâmiyyeti bildiren, Allahın Peygamberidir "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem". Yalnız mülk değil, her hak, Allahü teâlâ izn verdiği için hak olmuşdur. Herkesin malı, mülkü, hakları, Allahü teâlâ izn verdiği, emr etdiği için mülk ve hak olmuşlardır. İşte bunun için, bir insan, rızâsı ile vermedikçe, kimse onun mülkünü elinden alamaz.

Yüzseksenbeşinci sahîfesinin tercemesinde: *(Milyonlarca insanın basit bir meskene ve elbiseye muhtâç bulunduğu bir memleketde, milyonlarca lira sarf ederek muhteşem köşkler yapdırmak isrâf ve harâmdır)* diyor.

Zekâtını fakîrlere veren ve alın teri ile halâlinden kazanan kimsenin köşkler yapdırması, hiç harâm değildir. Halâl ve mubârekdir. Tenbel oturup, çalışmayıp, fakîr kalmak, yâhud kazandıklarını harâm şeylere verip, basît meskende kalmak, uygun değildir. Böyle tenbellerin ve malını harâmlara isrâf edenlerin yüzünden, çalışkanlar niçin suçlu olsun? Zekâtını verenlerin köşklerde oturmaları, şık giyinmeleri, fennin bulduğu bütün kolaylıklardan fâidelenmeleri halâldir. Bir âyet-i kerîmede meâlen, **(Verdiğim ni'metleri kullanmalarını severim)** buyuruldu. Allahü teâlâ, **(Çalışana veririm)** buyuruyor. Çalışıp kazanmak ibâdetdir. Zenginlik günâh değildir. Allahü teâlâ şükr eden zenginleri sever. Zengin olduğu için, kendini beğenmek, kendini başkalarından üstün görmek harâmdır. **(Kısas-ı Enbiyâ)** kitâbında diyor ki:

(Aşere-i mübeşşereden ya'nî Cennete gidecekleri müjdelenen on kişiden Zübeyr bin Avvâm "radıyallahü teâlâ anh" tüccâr idi. Medînede, Basrada, Kûfede ve Mısrda mülkleri ve geniş erâzîsi vardı. Bin hizmetçisi vardı. Fekat bütün gelirini fakîrlere dağıtırdı. Cennetle müjdelenenlerden Talha "radıyallahü teâlâ anh" da zengindi. Şık giyinir, süslü gezerdi. Yüzüğünde kıymetli yâkut taşı vardı. Cennet ile müjdelenenlerden Osmân "radıyallahü teâlâ anh" da zengin tüccârdı. Tebük gazâsında onbin altın ve mal yüklü bin deve verip Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" düâsını aldı.

Zenginlik kusûr değildir. **(Âhır zemânda zengin olmak se'âdetdir)** hadîs-i şerîfi **(Râmûz-ül ehâdîs)**de yazılıdır. İbrâhîm, Dâvüd ve Süleymân "aleyhimüsselâm" çok zengindiler. Eshâb-ı kirâmın fakîrlerinden çoğu, zenginler bizim gibi ibâdet etdikden başka, malları ile hayrlı işler yaparak çok sevâb kazanıyorlar diyerek, agniyâ-yı şâkirîne imrenirlerdi).

İkiyüzkırkyedinci sahîfesinde: *(Hilâfet müessesesi, dört halîfeden sonra, babadan oğula verâset yolu ile intikâl eden bir nev' krallığa döndü. Milletin malı, bu şahsların akrabâsına, dalkavuklarına mubâh, islâmiyyete bağlı istihkâk sâhiblerine harâm kılınmış idi. Benî Ümeyyenin iktidâra gelişi, zararlı oldu. Hazret-i Ömer birkaç sene dahâ hilâfetde kalsa idi veyâ hazret-i Alî, üçüncü halîfe olsa idi, yâhud hazret-i Osmân iktidâra geldiğinde yirmi yaş dahâ genç bulunsaydı, islâm târîhinin çehresi dahâ başka olurdu. Hazret-i Ömer, zenginlerin artan mallarını alıp, fakîrlere eşid tevzi' ederdi)* diyor.

Bu yazılarında, hazret-i Osmânın, idâresiz, beceriksiz olduğunu gösteriyor. Hazret-i Osmânın din ve dünyâ bilgilerindeki, idâre

ve siyâsetdeki yüksekliğini bildiren hadîs-i şerîfler sayısız denecek kadar çokdur. Bunlardan en meşhûrunu burada da bildirelim: **(Eshâbımın en üstünü Ebû Bekrdir. Sonra Ömerdir. Sonra Osmândır. Sonra Alîdir)** hadîs-i şerîfindeki üstünlük, her bakımdan üstünlükdür. Hudeybiyede düşman, harb hâzırlığı yaparken, o tehlükeli zemânda, Peygamberimiz, düşmanlarla, konuşup anlaşmak için, hazret-i Osmânı sefîr olarak seçdi. Hazret-i Ömer vefât edeceği zemân, kendinden sonra halîfe olmağa lâyık ve muktedir gördüğü altı kişi arasında hazret-i Osmân da vardı. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Allahü teâlâ, doğru sözü Ömerin dili üstüne koymuşdur)** buyurdu. İşte, hep doğru, isâbetli konuşan bu Ömer "radıyallahü anh, (Osmân halîfe olmağa lâyıkdır, muktedirdir) diyerek tavsiye ediyor. Seyyid Kutb ise, hayır, lâyık değildi. İslâmiyyetin gelişmesi onun yüzünden durakladı diyor. Hazret-i Osmânın, halîfe iken idârî, siyâsî ve askerî başarıları **(Hak Sözün Vesîkaları)** kitâbının beşinci kısm, beşinci maddesinde uzun bildirilmişdir. Lütfen oradan okuyunuz!

Seyyid Kutbun, islâm halîfelerini kâfirlerin krallarına benzetmesi ve milletin malını islâmiyyete bağlı olan istihkak sâhiblerine harâm etdiler demesi de, islâm halîfelerine iftirâdır. Bunun cevâbını kırkdördüncü maddede uzun bildirmişdik. İnsâflı yazılmış olan târîhlerin ve din âlimlerinin kitâblarının sahîfeleri, onun, bu iftirâlarını çürüten yazılarla doludur.

Seyyid Kutb, yine **(İslâmda Sosyal Adâlet)** kitâbının ikiyüzdoksansekizinci sahîfesinde: *(Hazret-i Ömerin müellefetülkulübe zekât verilmesini yasak eden tasarrufuna benzeterek, zekât giderlerinden ba'zı farklı tasarruflarda bulunabiliriz. Fakîrlere nakd veyâ ayn olarak vermiyebilir, onlar için fabrika ve sanâyi te'sîsleri kurabiliriz. Ba'zı te'sîs ve teşekküllerde, onlar için hisse senedleri alabiliriz. Onlara, bugünün medenî îcâbları ile bağdaşmıyan ve hebâ olup giden muvakkat ihsân ma'nâsından uzak dâimî bir rızk ve gelir kaynağı te'mîn edilmiş olur)* diyor.

Eshâb-ı kirâmın hepsi derin âlim, müctehid idi. Hele dört halîfe, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" hayâtında müşâvirleri, vefâtından sonra da vekîlleri idi. Hadîs-i şerîfde, **(Benim ve benden sonra, dört halîfemin yoluna sarılınız! Onların yolu doğru yoldur)** buyuruldu. Eshâb-ı kirâmın sözbirliğine uymamız lâzımdır. Sözbirliği ile bildirdikleri bilgilerden, müslimânlar arasına yayılmış olanlarına inanmıyan kâfir olur.

Seyyid Kutb, kendisini hazret-i Ömer gibi müctehid sanıyor. Zekâtın verileceği yerleri değişdirmeğe kalkışıyor. Zekâtın kimle-

re verileceğini ve nasıl verileceğini dînimiz açıkça bildirmişdir. Bin seneden beri, hiçbir âlim bunu değişdirmeğe kalkışmamışdır. Dînimiz zekâtla, fakîrlere gelir kaynağı nasıl yapılacağını da çok güzel bildirmekdedir. İslâmiyyeti iyi anlamış olan bir müslimân, zekât parası ile islâmiyyete uygun olarak, fabrika ve sanâyi' müesseseleri nasıl kurulabileceğini ve cihâd için, hayr cem'iyyetleri için nasıl yardım edileceğini hemen anlar. Bunların nasıl yapılacağı **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbında yazılıdır. İslâmiyyet, her asrda müslimânların nasıl çalışacağını ve çağın buluşlarından fâidelenme yollarını göstermişdir. Seyyid Kutb gibi mezhebsizlerin islâmiyyeti değişdirmeğe kalkışmalarına sebeb ve lüzûm kalmamışdır.

Dört çeşid zekât malından, toprak mahsûlleri ile hayvan zekâtını ve **(Âşir)** denilen zekât me'mûrunun idhâlâtcı tüccârdan topladığı zekâtı, müslimânların devlet başkanı alır ve yerlerine sarf eder. Şahsların ve kurumların ve müslimân olmıyan hükûmetlerin bu zekâtları toplamağa ve sarf etmeğe hakları yokdur. Bunlar, zekât toplama merkezleri, zekât bakanlığı kuramazlar. Bunlara verilen zekâtlar kabûl olmaz. Müslimân olmıyan hükûmetin idâresinde yaşıyan müslimânın, her çeşid zekâtı, Kur'ân-ı kerîmde bildirilen kimselerden birine veyâ vekîl etdikleri bir kimseye, kendisinin veyâ vekîlinin vermesi lâzımdır. İbâdetleri, Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" kitâblarına göre yapmalıdır.

Üçyüzbeşinci sahîfesinde, Nisâ sûresinin sekizinci âyetinin meâli olan **(Mîrâs taksîm olunurken,** [mîrâscı olmıyan] **akrabâ, yetîmler, yoksullar da hâzır bulunurlarsa, kendilerini** [ondan birşey vererek] **rızklandırın!)** hükmünü yazıyor. *(Bu âyet-i kerîme, akrabâ, yetîmler ve fakîrlerin mîrâsda hisse alacağını açıkça ifâde etmekdedir. Tabî'î olarak, mîrâsda değişiklikler ve tahsîsler yapılabilir. Ba'zı hisseler vârislerin ve toplumun hâline göre ta'yîn edilebilir. Âyet-i kerîmede hâzır bulunursa diyor. Bu, mevcûd olmak ma'nâsındadır)* diyor.

İslâm âlimleri, bu âyet-i kerîme için, bir emr olmayıp, sevâb ve ihsân olduğunu bildiriyor dediler. Emrdir diyenler varsa da, bu âlimler de, sonra gelen mîrâs âyetleri ile, bu âyetin hükmü nesh oldu, kalmadı buyurdular. Tefsîr-i Hüseynîde diyor ki, (Bu âyet-i kerîme, mîrâs dağılırken orada hâzır bulunanlar içindir. O meclisde hâzır bulunan yetîmlere, fakîrlere göz hakkı olarak birşey sadaka verilmesi iyi olur.) Senâüllâh-ı Dehlevî hazretleri, **(Tefsîr-i Mazherî)**de buyuruyor ki, (Mîrâs taksîm olunurken hâzır bulunan akrabâya, yetîmlere ve fakîrlere sadaka olarak birşey verilir. Sa'îd

bin Cübeyr ve Dahhâk, bu âyet-i kerîmenin **(Yûsîkümullah)** âyeti gelince, nesh edildiğini bildirdiler. Nesh edilmedi diyen âlimler de vardır. İbni Abbâs buyurdu ki, âkıl ve bâliğ olan vârisler, mîrâsdan az birşey ayırıp verirler. Vârisler küçük ise, vasî ve velîleri verir veyâ yetîm malıdır diyerek özr dilerler. Muhammed ibni Sîrin diyor ki, Ubeydet-ül Selmânî yetîmlere mîrâs taksîm etdi. Sonra bir koyun kesmelerini emr etdi. Pişirilip, bu âyetde bildirilenlere yidirildi ve bu âyet olmasaydı, koyunun parasını ben verirdim dedi. Bunlara birşey verilmesi farz olmayıp, müstehab olması sahîhdir). Görülüyor ki, vârisler diledikleri kadar verirler. Kendilerinden zorla birşey alınamaz. Seyyid Kutb, âyet-i kerîmedeki (hâzır bulunmak) kelimesini (herhangi yerde mevcûd olmak) şeklinde değişdirmekdedir. Şimdiye kadar hiçbir islâm âlimi, böyle değişiklik yapmamışdır. Kitâbı arabçadan türkçeye terceme eden de Seyyid Kutbun hatâsını anlamış olacak ki, vârislerden verâset vergisi alıp, vâris olmıyanlara verilmesi mümkindir, diyerek, âyet-i kerîmeyi büsbütün değişdirmekdedir. Câhillerin dinde söz sâhibi olduğu yerlerde, şeytâna iş kalmadığını, din âlimleri, çok önceden bildirmişlerdir.

(Fî-zılâl-il Kur'ân) adındaki kitâbında, Mâide sûresinin otuzüçüncü âyetini tefsîre kalkışırken, dört mezhebin ictihâdlarını bildirip, *(Biz bu husûsda, imâm-ı Mâlikin fikrini tercîhe şâyân görüyoruz. Onun fikrine tarafdârız)* demekdedir. Bu yazısı da, onun mezhebsiz olduğunu, kendisini mezheb imâmlarının üstünde gördüğünü ve **(Usûl-i fıkh)** ilminden haberi olmadığını göstermekdedir. Birkaç sahîfe sonra, hırsızın cezâsı verilmesinde, dört mezhebin ictihâdlarını bildirirken, *(fekat, imâm-ı Ebû Yûsüf, İmâm-ı a'zama karşı çıkar. Her iki görüşden farklı üçüncü bir fikr ortaya atar)* diyerek, mezheb imâmlarına ve ictihâdlara karşı, terbiyesiz kelimeler kullanmakdadır. İctihâdları, fikr, düşünce zan etmekdedir. İslâm dîni, edeb ve güzel ahlâk dînidir. İslâm âlimleri "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", terbiyede ve güzel ahlâkda, islâm dîninin mümessili olmuşlardı. Onu dünyâya böyle tanıtmışlardı. Seyyid Kutb, bu bakımdan da, islâm âlimlerinden ayrılmakdadır.

Mâide sûresinin doksanüçüncü âyetini tefsîr ederken, *(Kur'ân-ı azîmüşşânda vârid olan bu ifâdenin geliş tarzı üzerinde insanın içini râhatlatacak bir tefsîr tarzını, müfessirlerin zikr etdikleri arasında bulamadım. Okuduklarım içerisinde en fazla hoşuma giden her ne kadar hissen beni râhatlatacak durumda değilse de, ibni Cerîr Taberînin zikr etdiğidir)* diyor. Hâlbuki, meselâ müfessirlerin baştâcı Beydâvînin tefsîri ve bunun Şeyhzâde hâşi-

yesi, bu âyet-i kerîmeyi dahâ geniş ve râhatlatıcı olarak açıklamakdadır. Büyük islâm âlimi, râsih ilmli ve tesavvuf mütehassısı seyyid Abdülhakîm Efendi, bu âyet-i kerîmeyi, İstanbulda Bâyezîd câmi'inde, hem Beydâvî hâşiyesinden, hem de Ebüssü'ûd ve Ni'metullah tefsîrlerinden günlerce açıklıyarak, dinleyen kültürlü gençleri hayrân etmiş, gönüllere ferâhlık vermişdi. Seyyid Kutb da, böyle zülcenâhayn bir derin islâm âliminin derslerinde ve sohbetlerinde senelerle bulunmakla şereflenip, ilm ve ma'rifet deryâsından birkaç damlaya kavuşsaydı, âyet-i kerîmelerin, sarâhatinden, ifâdesinden, işâretlerinden, delâletlerinden, iktizâsından ve tezammunlarından birşeyler anlıyabilirdi. Tefsîr ve müfessir ne demek olduğunu, belki sezerdi. O derslerin feyzleri, taş gibi katı, zift gibi kara olan kalbleri yumuşatıp, tezkiye edip, hakkı bâtıldan ayırabilecek, islâm âlimlerinin, Selef-i sâlihînin büyüklüğü karşısında titreyebilecek bir hâle getirir. Evet, Ehl-i sünnet âlimlerinin yüksekliklerini öyle anlar ki, se'âdet-i ebediyyeye kavuşmak için, onlara uymakdan başka çâre olmadığına tam inanır. İmâm-ı Rabbânî Ahmed Fârûkî "rahmetullahi teâlâ aleyh" de, **(Mektûbât)** kitâbında, **(Peygamberlerin vârisleridir)** ve **(Mürekkebleri, şehîdlerin kanından dahâ ağır gelecekdir)** hadîs-i şerîfleri ile medh olunan âlimlerin, (Ehl-i sünnet) âlimleri olduğunu muhtelîf mektûblarında tekrâr tekrâr bildirmekdedir.

Seyyid Kutbun, Mâide sûresindeki âyet-i kerîmeyi ileri sürerek, yüzlerce tefsîr âlimini küçümsemesi, yalnız İbni Cerîri ayırarak onu övmesi, kendisinin mezhebsiz olduğunu ortaya koymakdadır. **(Feth-ul-mecîd)** ismindeki meşhûr vehhâbî kitâbının ikiyüzkırkdokuzuncu sahîfesinde de, İbni Cerîr bakınız nasıl övülmekdedir. (Yer yüzünde, Muhammed bin Cerîr bin Yezîd Taberîden dahâ âlim kimse yokdur. Müctehidlerden idi. Kimseyi taklîd etmezdi. Kendi mezhebinde yetişdirdiği çok talebesi vardı. Üçyüzon senesinde vefât etdi). Bunların ibni Cerîri medh etmeleri doğrudur. Fekat, bunu ileri sürerek, başka tefsîrleri ve müctehidleri küçümsemeleri, mezhebsiz olduklarını göstermekdedir.

(Hadîka)nın dörtyüzaltmışıncı sahîfesinde buyuruyor ki: (İ'tikâdda, taklîd ederek, işitdiğine îmân etmek câiz ise de, nazar ve istidlâl etmediği için, ya'nî inceleyip araşdırmadığı için, günâh işlemiş olur. Amelde, ibâdetlerde, araşdırmadan, bir mezheb imâmına tâbi' olmak, sözbirliği ile câizdir. Uzun zemândan beri, müctehid olmak için lâzım olan şartları kendinde toplıyacak kimse kalmadığı için, her müslimânın dört mezhebden birini öğrenmesi lâzımdır. Bu da ancak, güvenilen bir kitâbı okumakla veyâ sâlih

olan âlimden sorup anlamakla mümkin olabilir. Mutlak müctehid kalmadı. Bir mezheb içindeki mes'elelerde ictihâd ederek fetvâ verebilecek, mezheb içi müctehidler, kıyâmete kadar bulunacakdır. Herhangi bir din kitâbını okuyarak ve din adamı geçinen herkese sorup anlıyarak, din bilgisi öğrenmek câiz değildir. Din adamı denilenler arasında câhiller, din bilgisi olarak kendi düşüncelerini yazan zındıklar, fâsıklar, münâfıklar, islâmiyyeti içerden yıkmak istiyenler ve bunlara âlet olarak geçinenler her zemân vardır. Hakîkî din adamı olmak için, hem ilm, hem amel, hem de ihlâs, ya'nî takvâ lâzımdır. Din adamının, insanı se'âdete kavuşdurabilmesi için, en önce Ehl-i sünnet i'tikâdında olması lâzımdır. Ya'nî, Eshâb-ı kirâmın "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" izinde bulunması ve icmâ-i ümmete uyması lâzımdır).

Seyyid Kutba gelince, dikkat edilirse o, bir gazetecinin ve bir politikacının tabî'î san'atı olan, yaldızlı, heyecanlı yazıları ile, okuyucularını vecde getiren bir hatîbdir. O, kapalı bir hazîneyi satışa çıkaran dellâl gibi, islâmiyyeti yalnız övmekde, içini açıp, cevherleri teşhîr etmeyip, islâm âlimlerini ve onların kitâblarını, sanki gençlerden saklayıp, kendi görüşlerini, din bilgisi olarak teşhîr etmekdedir. Bir artist rolü ile, okuyucularını teshîre çalışırken, çok yerde tezadlara düşdüğünü, kendi kendini yalanladığını anlıyamamışdır. Bir talebenin getirip gösterdiği şu yazısının okuyucularını küfre kadar götürmesinden çok korkulur: Mâide sûresinin yüzonbeşinci âyetini tefsîr ederken, (*Semâdan sofra inme kıssası, hıristiyan kitâblarında, Kur'ân-ı kerîmde vârid olduğu gibi zikr edilmez. Hazret-i Îsânın vefâtından çok sonra kaleme alınmış olan bu İncîllerde..)* demekdedir. Hâlbuki, **(Hazret-İ Îsâyı öldürmediler. Onu asmadılar)** âyet-i kerîmesini, dahâ önce kendisi uzun açıklamışdı. Âyet-i kerîmeler, Îsâ aleyhisselâmın öldürüldüğünü aslâ bildirmiyor. Nisâ sûresi 157.ci âyetinde **(Îsâyı öldürmediler ve asmadılar)** buyuruluyor. Diğer âyet-i kerîmede, (Teveffî) edildiğini, ya'nî göğe çıkarılma işinin tâm olduğunu haber veriyor. Seyyid Kutbun, tefsîr âlimi, din adamı değil, arabcası kuvvetli ve keskin zekâlı, geniş hayâlli, becerikli bir yazar olduğunu bütün kitâbları haykırarak haber veriyor. Politikacılar, emellerine kavuşmak için, sevilen ve sayılan şeyleri ele alarak, öyle canlandırırlar ki, yazılarında samîmî olup olmadıklarını, ancak o şeyi yakından tanıyanlar anlıyabilir. Anlıyamıyanlar da, vesîle edilen o şeyin hayrânı olduklarından, yazarın emellerine âlet olup, peşine takılır, onunla birlikde felâkete sürüklenirler. Nitekim, Seyyid Kutbun yazılarına mest olan binlerle Mısrlı gencin dünyâ ve âhıret azâblarına sürüklendiklerini öğrenmiş bulunuyoruz. Şimdi de, dînini anlamağa su-

samış olan gençlerin, bu mezhebsiz ve sapık yazılara ve bunları türkçeye yanlış ve bozuk terceme eden sahte din adamlarına aldanacaklarını düşünerek, bunlara çok acıyor ve üzülüyoruz.

Câhil ve âciz kimselerde yayılmış bir hastalık var: Geçmişleri kötülemek, ecdâdı kusûrlu göstermek. Bu hâstalık, vehhâbînin kitâbında ve Seyyid Kutbda hâd (taşkın) hâle gelmişdir: *(Eshâb-ı kirâmdan sonra, nice yıllar, müslimânlar, Kur'ânla hayât arasına yıkılmaz sedler çekmişler. Kur'ân, mihrâb nağmeleri, mezâr düâları olmuş. İşte Seyyid Kutb, islâmın bu büyük derdine parmak basmak için Fî-zılâl-il-Kur'ânı yazdı)* diyorlar. Bunlara sorarız ki, Kur'ân-ı kerîmin bilgilerini, nûrlarını üç kıt'aya yayan, bugünkü medeniyyetin beşiğini kuran islâm üniversitelerini kimler açdı? Ecdâdımız, ilmde, cihâdda, fende ve ahlâkda, hayâtlarını Kur'ân-ı kerîme tâm uydurmuşlardı. Yazdıkları binlerle kitâb ve kurdukları çeşidli islâm medeniyyetleri, dünyâ târîhlerinde öğülmekdedir. Ecdâdımızın ölülere Kur'ân okumaları ile alay eden Seyyid Kutbcular şunu iyi bilsinler ki, kabr ziyâretini, ölülere Kur'ân okumağı, Resûlullah emr etmiş ve kendileri de yapmışdır. Ecdâdımız, bu emre, bu sünnete uymak için, ölüleri ziyâret etmiş ve rûhlarına Kur'ân-ı kerîm okumuşlardır. Böylece her işlerinde Kur'âna ve sünnete sarılmışlardır. (Seyyid Kutbun kitâbı rivâyetler silsilesi değildir) diyenler, onu övdüklerini sanarak, yüzkarasını ortaya çıkarmakdadırlar. Çünki, Resûlullahdan "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" ve Eshâb-ı kirâmdan "rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecma'în" rivâyet edilmiyen din bilgilerine bid'at denir. Hadîs-i şerîfde, **(Bizden rivâyet edilmiyen, sonradan meydâna çıkarılan din bilgileri bid'atdir, hepsi sapıklıkdır)** buyuruldu. Başka bir hadîs-i şerîfde, **(Bid'at ortaya çıkaranların hiçbir ibâdetleri kabûl olmaz. Onlar, Cehenneme gideceklerdir)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîfler, Seyyid Kutbcuların çok aldandıklarını, yalnız Ehl-i sünnetin kurtulacağını açıkça göstermekdedir. Çünki, Seyyid Kutb, Selef-i sâlihînden gelen rivâyetleri kabûl etmiyor. Ehl-i sünnet ise Selef-i sâlihînin Resûlullahdan getirdikleri rivâyetlere sarılıyor. **(Birgivî vasıyyetnâmesi)** şerhinde buyuruyor ki, (Ehl-i sünnet mezhebini ve bu âlimlerin bildirdiği i'tikâdı öğrenip, i'tikâdını buna göre düzeltmek her müslimâna farzdır. Bunu herkes öğrenmelidir. Câhil kalmamalıdır. Zîrâ, islâmiyyete uymıyan i'tikâdın büyük zararı vardır. Zemânımızda bid'atler her tarafa yayıldı. Ehl-i sünnet vel-cemâ'at i'tikâdını bilen az kaldı. Bu câhillik bütün dünyâyı kapladı. İlmi ile amel eden âlimlerin sözlerine güvenilir. Çok kimseler vardır ki, ilmden mahrûmdur. Fekat, âlim şekline girmiş, şöhret sâhibi olmuşlardır. Bunların şekllerine ve şöhretlerine aldanmamalı-

dır. Yarım din adamı, din yıkar. Yarım dokdor, beden yıkar, sözü meşhûrdur. Zemânımızda, birçok câhil, şeyh ve mürşid adı ile ve büyük din âlimi adı ile, müslimânları aldatıyor. Allahü teâlâ, müslimânları bunlara aldanmakdan korusun! Bu sapıklardan çok sakınmalıdır. Din adamı geçinen herkesin sözüne ve kitâbına uymamalıdır. Fıkh kitâbından alınmamış, modaya göre verilmiş olan fetvâlara, kararlara uymamalı, ehlini arayıp bulup, ondan sormalı, doğrusunu öğrenmelidir). İslâm âlimlerinin bu nasîhatlerini her müslimân, kulağına küpe yapmalı, aklını başına toplayıp, sapık kitâbların yaldızlı reklâmlarına, şaşırtıcı propagandalarına aldanmamalıdır.

Seyyid Kutbun sapık fikrlerine (Dirâyet tefsîri) diyenlere ne kadar şaşılır. Kur'ân-ı kerîmden Seyyid Kutbun çıkardığı bozuk fikr kırıntılarına değil, Kur'ân-ı kerîmden Allahın Resûlünün anlayıp bildirdiği ve Ehl-i sünnet âlimlerinin bu bilgileri toplıyarak meydâna getirmiş oldukları hakîkî tefsîr kitâblarına sarılmalıdır. Kur'ân-ı kerîmin gölgesine sığınmak, böylece se'âdete kavuşmak istiyenler, şunun bunun yazdığı tefsîrlere değil, Ehl-i sünnet âlimlerinin doğru tefsîrlerine inanmalıdırlar. İnsanı se'âdete kavuşduracak, Seyyid Kutbun vârisleri değil, Resûlullahın vârisleri olan Ehl-i sünnet âlimleridir.

Seyyid Kutbcular, ona Şâfi'î diyorlar. Hâlbuki, dört mezhebden birinde olmak için, önce Ehl-i sünnet i'tikâdında olmak lâzımdır. Ehl-i sünnet âlimlerinden "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", ayrılan ve hele Ehl-i sünneti beğenmiyen kimsenin, dört mezhebden birinde olduğunu söylemesi, müslimânları aldatmak olur.

Seyyid Kutbun tefsîrinin tercemesine bakan bir müslimân, âyet-i kerîmelerin meâllerini okuyunca cidden zevk alıyor. Rûhu ferâhlıyor. Çünki, bu meâller, Ehl-i sünnet âlimlerinin tefsîrlerinden alınmışdır. Fekat, Seyyid Kutbun yazılarını, onun islâmın ana kaynaklarına uymıyan sapık yazılarının tercemelerini okuyunca, müslimâna sıkıntı basıyor. Kalbi kararıyor. Seviyesinin düşüklüğü hemen duyuluyor. Îmânı, islâmı, felsefî düşüncelerle açıklamağa özendiği görülüyor. Bunun içindir ki, Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", rûhlara hayât veren kitâblarını okuyup, bu yüce âlimlerin, büyüklüğünü sezebilen insaflı mü'minler, bugün de hakîkî tefsîr kitâblarını okumakda, o ma'rifet deryâlarından feyz almağa uğraşmakda, Seyyid Kutbun kitâblarını övmek şöyle dursun, bunları okumakdan gençleri korumağa çalışmakdadırlar.

Sapık fikrlerini tefsîrinin her yerine serpmiş ise de, okuyucularımızı tatmîn etmek için birkaçını kısaca bildirmeği fâideli gördük:

1 — Bekara sûresinin tefsîrine başlarken, *(Her sûrenin kendine hâs bir mûsikî te'sîri ve âhengi vardır)* diyor. Resûlullah "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem", **(Gınâ, ya'nî mûsikî, kalbde münâfıklığı artdırır)** buyuruyor. Kur'ân-ı kerîm hiç böyle te'sîr eder mi? O, mûsikînin hâsıl etdiği zulmetleri temizler. Kalbi, rûhu nûrlandırır. **(Birgivî vasiyyetnâmesi)** şerhinde buyuruyor ki, (Mûsikî ile okunan şeyleri dinlememelidir. Zemânımızdaki tarîkatçılar çok câhil ve inâdcıdırlar. Tegannî ederek şi'r okuyorlar. Mûsikîden hâsıl olan şehvet lezzetlerine, ibâdetde lezzet hâsıl oldu diyorlar. Feyz hâsıl oldu diyorlar. Böyle kitâbsız, mezhebsiz sapıklar, Deccâl askerinin başlangıcıdırlar. Mü'minlere vasıyyet ederim ki, bunlara aldanmayınız! Dinden çıkarsınız! Ehl-i sünnet âlimlerinin yolundan ayrılmayınız! Kur'ân-ı kerîmi, ezânı, zikri ve düâyı tegannî ile okuyanları dinlemeyiniz! Bunları susdurunuz! **(Tâtârhâniyye)** fetvâ kitâbı, bunları tegannî ile okumanın harâm olduğunda sözbirliği bulunduğunu yazmakdadır. Harâm olduğuna, fıkh âlimleri çok sened, vesîka ortaya koymuşlardır.)

2 — *(Medîneye hicret bir mecbûriyyet altında yapıldı)* diyor. Hâlbuki islâm âlimleri "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", hicretin korku, sıkıntı ve mecbûriyyetle değil, Allahü teâlânın takdîri ve izn vermesi ile yapıldığını bildiriyorlar. **(Mevâhib-i ledünniyye)** de diyor ki, (Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" Eshâbına Mekkeden Medîneye gitmelerini emr buyurdu. Kendisi Mekkede kalıp Allahü teâlâdan izn gelmesini bekledi. Birgün Cebrâîl "aleyhisselâm" gelip, Kureyş kâfirleri seni öldürecek. Bu gece yatağında yatma dedi. Ertesi gün hicret etmesine izn verilen âyet-i kerîmeyi getirdi). İslâm âlimleri, Resûlullah için, böyle edebli söyler ve yazarlardı.

3 — *(Kur'ân sûrelerinin ba'zılarının başında bulunan harflerin tefsîrinde çeşidli görüşler ileri sürülmüşdür. Biz bu görüşlerden birini alıyoruz ki, o da Kur'ân-ı kerîmin bu harflerden meydâna gelmiş olduğuna işâret sayılmasıdır)* diyor. Ehl-i sünnet âlimleri buyuruyor ki, (Bu harfler, müteşâbihâtdandır. Ma'nâlarını Allahü teâlâ gizlemişdir. Ma'nâları çokdur. Bir kısmını yalnız sevgili Peygamberine ve Onun vârisleri olan ulemâ-i râsihîne bildirmişdir). Kur'ân-ı kerîmin arabî harflerle indirildiği, başka âyetlerde açıkca bildirilmekdedir. Bu harflere böyle ma'nâ vererek, hazret-i Ebû Bekrin ve hazret-i Ömerin ve tefsîr âlimlerinin bildirdiklerini yazmakdan kaçınması, küçümsenecek birşey değildir. Kur'ân-ı kerî-

min esrârından ve tesavvuf büyüklerine ilhâm olunan me'ârif-i ilâhiyyeden haberi olmadığı buradan da anlaşılmakdadır.

4 — *(Tefsîr ve tevhîd âlimleri yer ve gökden hangisinin önce yaratıldığını uzun anlatmışlardır. Fekat bunların bilmesi gerekirdi ki, öncelik ve sonralık, beşerî ıstılâhdır. Yine unutulmamalıdır ki, bu gibi istilâhlar, ancak hudûdsuz tasvîrlerin, mahdûd beşer havsalası tarafından kavranabilmesi için kullanılmışdır. İslâm mütefekkirlerinin Kur'ân-ı kerîmdeki bu ta'bîrler üzerinde girişdikleri münâkaşa, yunan felsefesi ile yehûdî ve hıristiyanlardaki dîni tartışmaların berrâk arab aklı ile, parlak islâm zekâsına karışmasının korkunç felâketinden başka birşey değildir)* diyor. Seyyid Kutbun islâm âlimlerine, Selef-i sâlihîne karşı kullandığı kelimelere bakınız! Tefsîr ve kelâm âlimlerine karşı yapdığı bu hakâretleri ve edebsizlikleri, hangi müslimânın kalbini sızlatmaz? (Bunların bilmesi gerekir ki) diyerek, o yüce âlimlere ders vermeğe kalkışıyor. (Unutulmamalıdır ki) diyerek, Resûlullahın övdüğü hayrlı asrın en üstünlerine câhil damgasını basıyor. İslâm âlimlerinin zemân, mekân üzerinde yazdıkları kitâblardaki ince bilgileri işitmemiş olduğu buradan anlaşılmakdadır. İslâm âlimlerinin kitâblarını okumuş ve anlamış olsaydı, islâmın gözbebeklerine dil uzatamaz, haddini bilir, edebini takınırdı. Evet o, (Dikenler), (Köyden bir çocuk) ve (Sihrli şehr) romanlarındaki gibi, akıcı bir ifâde ve yaldızlı kelimelerle yazdığı tefsîrinde, gençlere bir âlim te'sîri yapmakda, körpe dimâgları kendine bağlamakda ise de, islâm âlimlerinin mubârek yazılarını okuyup, gafletden uyanmış olanlar, onun bu câzibeli yazıları arasına yerleşdirdiği zehrli fikrlerini, sapık tutumunu hemen anlamakdadırlar.

5 — *(Bana göre, bu tecribe, yeryüzünde halîfe olacak şahsı yetişdirmek için yapılmışdır)* sözünde olduğu gibi, tefsîrinin birçok yerinde, (Bana göre) diyerek, kendisini dev aynasında görmekdedir. Câhil değil, echel olduğu buradan da anlaşılmakdadır. **(Beydâvî)** tefsîrini ve hâşiyesini ve **(Tefsîr-i kebîr)**i okuyup, Kur'ân-ı kerîmin zâhirî bilgilerini ve **(Ni'metullah)** tefsîrini veyâ Bursalı İsmâ'îl Hakkı hazretlerinin **(Rûh-ül-beyân)** tefsîrini okuyup, Kur'ân-ı kerîmin esrârından birşey anlamış olsaydı, kendi haddini bilir, belki edebli olurdu.

6 — Bekara sûresinin yüzonyedinci (117) âyetini tefsîr ederken, *(Yaratanın hiç benzeri yokdur. İşte burada Vahdet-i vücûd felsefesi temâmen islâmî tesavvurun dışında kalır ve islâm, gayr-i müslimlerin vahdet-i vücûd anlayışını temâmen red eder)* diyerek, tesavvufdan hiç haberi olmadığını bildiriyor. Tesavvuf büyükleri-

nin ilhâm ve keşflerini felsefe sanıyor. Ulemâ-i râsıhîne gayr-i müslim diyecek kadar küstahlaşıyor. Çünki, islâmiyyetden önce mevcûd olan vahdet-i vücûd bilgilerini de, hak olan eski semâvî dinlerin tesavvufcuları ortaya koymuşdu. Yunan felsefecileri ve İskenderiyye mektebi kâfirleri, bu bilgileri din tesavvufcularından çalarak benimsemişlerdi. Vahdet-i vücûd bilgileri felsefecilerin buluşu değil, dinde yükselmiş mü'minlerin ma'rifetleri ve keşfleridir. Vahdet-i vücûd, **(Se'âdet-i Ebediyye)**nin çeşidli yerlerinde açıklanmışdır. Lutfen, kitâbın fihristinden yerlerini bularak okuyunuz!

7 — Zümer sûresinin üçüncü âyetini tefsîr ederken, *(Tevhîd ve ihlâs sâhibi, Allahdan başka kimseden birşey istemez. Hiçbir mahlûka i'timâd etmez. İnsanlar, İslâmiyyetin bildirdiği tevhîdden ayrıldı. Bugün bütün memleketlerde Evliyâya ibâdet ediliyor. İslâmiyyetden evvelki arabların meleklere, heykellere tapındıkları gibi, onlardan şefâ'at istiyorlar. Allahın bildirdiği tevhîdde, ihlâsda, Allah ile kul arasında vâsıta ve şefâ'at etmek yokdur)* diyor. Bu yazıları ile, vehhâbî olduğunu i'lân ediyor.

8 — Bu sosyalist yazar, kendisini tefsîr âlimi sanmakda, çeşidli âyet-i kerîmelere yanlış ma'nâ vermekdedir. Meselâ Nisâ sûresinin yedinci âyet-i kerîmesine, *(Ana-babanın ve yakınlarının bırakdıklarında, erkeklere bir pay vardır. Ana babanın ve yakınların bırakdıklarında kadınlara da bir pay vardır. Bunlar az veyâ çok farz kılındığı şekilde bir paydır..)* demekdedir. Hâlbuki islâm âlimleri "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" bu âyet-i kerîmeye, (Ana-baba ve yakınların bırakdıklarında erkeklere pay vardır. Ana-babanın ve yakınlarının bırakdıklarında, kadınlara da pay vardır. Bırakılan mallar az olsun çok olsun, farz kılınan mikdârdaki payları onlara verilir) demişlerdir. Beydâvîde sebebi de açıklanmışdır. Hele bundan sonraki âyet-i kerîmeye, *(Biz burada nesh husûsunda bir delîl göremiyoruz. Bizim görüşümüze göre bu âyet muhkemdir. Gereği şeklde amel etmek de farzdır)* diyerek, kendi görüşüne göre tefsîr yapdığını yazmakdan da sıkılmamakdadır. Hâlbuki tefsîr âlimleri, bu âyet-i celîleye vâcib diyenler oldu ise de nedbdir. Ya'nî müstehabdır demişlerdir. Bütün islâm memleketlerinde de, böyle yapılagelmişdir.

Bundan önceki âyet-i kerîmeyi bildirdikden sonra, *(Allahü teâlâ, mal ve mülkü cem'iyyete tevdî etmişdir. Cem'iyyet, bu malları güzel kullanmakla mükellefdir. Cem'iyyet başlangıçda bütün malların sâhibidir. Vârisler (vasîler) sâdece -cem'iyyetin izni ile- bu malları kullanma hakkına sâhibdirler)* diyerek, islâm dînine iftirâ

etmekde, reform yapmağa kalkışmakdadır. Tefsîr ismi altında, sosyalist fikrlerini gençlere aşılama çabasındadır.

9 — **(Cihân Sulhu)** ve **(İslâmî Etüdler)** kitâblarında, *(Zekât, bir vergidir. Bu vergiyi ancak devlet tahsîl eder. Yüzyüze ve iki ferd arasında meydâna gelen bir mu'âmele değildir. Elden ele geçen ferdî bir ihsân ve sadaka değildir. Malların zekâtını kendi elleri ile ayırıp yine kendi elleri ile dağıtmak, islâmın farz etdiği bir şekl ve nizâm değildir. Zekâtı verilmiş mal, birikdirilmiş mal [ya'nî kenz] sayılmaz sözü doğru değildir. Devlet ona el koyabilir)* diyor. Seyyid Kutbun bu sözlerinin doğru olmadığı, islâmiyyete uymadığı, kendi yanlış düşünceleri olduğu **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbında uzun ve vesîkalarla isbât edilmişdir. Zekâtı verilmiş malın kenz olmadığı, hükûmetin bu mala hiçbir sebeble el koyamayacağı, bütün kitâblarda yazılıdır. **(Ahkâm-üs-sultâniyye)**de ve birçok kıymetli kitâblarda diyor ki, (Kur'ân-ı kerîmde zekât ve sadaka aynı ma'nâda kullanılmakdadır. Müslimânın malında, zekâtdan başka, kimsenin hiçbir hakkı yokdur. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Malda zekâtdan başka hak yokdur)** buyurdu. Zekâtını vermek lâzım olan mallar ikiye ayrılır. Emvâl-i zâhire ve emvâl-i bâtına. Emvâl-i zâhire, saklanamıyan mallardır. Ekin, meyve ve çayırda otlıyan dört ayaklı kasâb hayvânları böyledir. Emvâl-i bâtına, saklanabilen mallardır. Altın ile gümüş ve ticâret eşyâsı böyledir. Hükûmet, emvâl-i bâtınanın zekâtını istiyemez. Bunların zekâtını vermek, sâhibinin hakkıdır. Sâhibleri, kendi istekleri ile, hükûmete verirlerse, o zemân hükûmet alıp, islâmiyyetin emr etdiği yerlere vermekde, sâhiblerine yardımcı olur. Hükûmetin vazîfesi, yalnız emvâl-i zâhirenin zekâtlarını istemek ve yerlerine dağıtmakdır. Hükûmetin bu hakka mâlik olabilmesi için de, hür, müslimân, âdil olması ve zekât üzerindeki din bilgilerine sâhib olması şartdır. Hükûmet zekâtı toplamakda zâlim olup, yerlerine dağıtmakda âdil ise, buna zekât verilmesi de, vermeyip, mal sâhibinin kendisinin dağıtması da câiz olur. Zekâtı toplamakda âdil olup, dağıtmakda zâlim ise, bu hükûmete zekât vermemek vâcib olur. Vermek câiz değildir. İstekle veyâ zorla alırsa, zekât verilmiş olmaz. Mal sâhiblerinin ayırıp, hakkı olanlara kendilerinin tekrâr dağıtmaları lâzım olur. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" toplanan zekâtları, uygun gördüğü yerlere dağıtırdı. Sonra, Allahü teâlâ, zekât verilecek yerleri birer birer bildirip başka yerlere sarf edilmemesini emr eyledi. Kâfire zekât verilmiyeceği sözbirliği ile bildirildi). **(Ahkâm)**dan terceme temâm oldu.

(Dürr-ül-muhtâr), kefâlet bahsinin sonunda buyuruyor ki,

(Tarsûsî dedi ki, sultânın, [ya'nî hükûmetin], kimsenin malına el koyması câiz değildir. Yalnız, Beyt-ül-mâl âmilleri, ya'nî zekât toplıyan me'mûrlar, vâlîler ve Beyt-ül-mâl kâtibleri müslimânların mallarını kendi zimmetlerine geçirirlerse, millete hıyânet ederlerse, hükûmet bunların haksız edindikleri mallarına el koyabilir. Evkâf kâtibleri, me'mûrları da böyledir. Bunlar da aşırı harcamalar yapar, çalgılı, oyunlu sefâhet hayâtı yaşarlarsa, apartmanlar yaparlarsa, hükûmet bunların mallarına el koyar ve vazîfeden azl eder. Haksız ele geçirdikleri mallarını vakfa i'âde eder. Hangi vakfdan aldıkları belli olmazsa, Beyt-ül-mâla verir. Halîfe Ömer "radıyallahü anh" Ebû Hüreyreyi "radıyallahü anh" zekât toplamak için, Bahreyne vâlî göndermişdi. Sonra, onu bu işden azl etdi. Mallarına el koydu. Onikibin lirasını aldı. Bir zemân sonra, ona yine bu vazîfeyi vermek istedi ise de, kabûl etmedi. Böyle olduğunu, Hâkim ve başkaları haber vermekdedirler). İbni Âbidîn bu satırları açıklarken buyuruyor ki, (Hükûmetin Beyt-ül-mâl me'mûrlarının mallarına el koyması demek, onların kendi zimmetlerine geçirdikleri zekât mallarını, ellerinden geri alarak, Beyt-ül-mâla vermesi, ya'nî yerine koymasıdır. Yoksa, hükûmet bu malları başka yerlere harc edemez. Ebû Hüreyre buyuruyor ki, Ömer "radıyallahü anhümâ"' zekât toplamak için, beni Bahreyne gönderdi. Sonra, vazîfemden azl etdi ve onikibin liramı aldı. Bir zemân sonra, yine bu vazîfeyi vermek istedi. Kabûl etmedim. Ebû Hâtem, bunu işitince, Yûsüf "aleyhisselâm" senden çok üstün, yüce bir Peygamber olduğu hâlde, bu vazîfeyi yapmağı dilemişdi. Sen niçin kabûl etmedin? dedi. Cevâbında, O, Yûsüf "aleyhisselâm" idi. Peygamber idi. Peygamber oğlu idi. Peygamber torunu idi. Peygamber torununun oğlu idi. Ben ise, Ümeyye oğluyum. Bilmediğim şeyi söylemekden, bilmediğim işi yapmakdan, böylece Rabbime ve Onun kullarına karşı rezîl olmakdan ve malıma el konmasından korkarım buyurdu. Ebû Hüreyre hazretlerinin mezhebine göre, zekât me'mûrlarının hediyye kabûl etmesi câiz idi. Hazret-i Ömerin mezhebinde ise, câiz olmadığı anlaşılmakdadır. Hazret-i Ömer, kendi mezhebine göre hareket ederek, hediyye olarak topladığı malları, elinden aldı.) Görülüyor ki, hazret-i Ömer, zenginlerin mallarına el koymadı. Bil'akis, zenginlerin mallarına el uzatan me'mûrların haksız kazançlarını geri alıp, sâhiblerine vermişdir. İslâmiyyetde, hiçkimse, hiçkimsenin malına, mülküne elkoyamaz. İslâmiyyet bu bakımdan da, komünistlikden, sosyalistlikden ayrılmakdadır.

10 — Seyyid Kutb, tefsîrinin çeşidli yerlerinde, **(Zekâtdan başka malda da fakîrlerin hakları vardır)** hadîsini yazıyor ve zekâtı

hükûmetin zorla alacağını, ayrıca sadaka vermiyenlerin fazla mallarına hükûmetin el koyabileceğini bildiriyor. İşi komünistliğe kadar götürüyor. Bu fikrlerine sened yapabilmek için âyet-i kerîmelere ve hadîs-i şerîflere yanlış ma'nâ veriyor. Kaş yaparken göz çıkarıyor. Yukarıdaki hadîs-i şerîf, sadakanın, zekât gibi farz olduğunu değil, nâfile ibâdetler arasında çok sevâb olduğunu göstermekdedir. Çünki, zekât hakkını fakîrlere vermeyenlere Cehennemde azâb yapılacağı bildirildi. Sadaka hakkını vermiyenlere ise, hiç azâb bildirilmedi. Sevâbının çok olduğu bildirildi. Bunun gibi, **(Müslimânın müslimân üzerinde beş hakkı vardır)** hadîs-i şerîfinde bildirilen, **(Selâm vermek, hasta ziyâret etmek ve da'vet olunan yemeğe gitmek)** haklarının da farz olmadıklarını islâm âlimleri sözbirliği ile bildirmişlerdir. Hâlbuki, **(Zevâcir)**den aldığımız aşağıdaki hadîs-i şerîfler, zekâtın böyle olmadığını açıkça gösteriyor: **(Mallarınızı zekât vermekle koruyunuz. Hastalarınızı sadaka vererek tedâvî ediniz! Düâ ile belâdan korununuz!)** ve **(Zekâtı verilen mal, yer altına gömülse de, kenz ya'nî Allahü teâlânın kötülediği defîne sayılmaz. Zekâtı verilmiyen mal açıkda bırakılsa da, kenz olur)** ve **(Mü'minin kalbinde buhl ya'nî cimrilik ile îmân bir arada hiç bulunamaz!).** İbni Hacer-i Mekkî hazretleri bu hadîs-i şerîfleri açıklarken, hadîs-i şerîflerde kötülenen buhl, ya'nî hasîslik zekât vermemek demekdir diyor.

11 — **(Biz, onlara aşağılık maymunlar olunuz dedik)** meâlindeki âyet-i kerîmede, cumartesi günü balık tutmuş olan yehûdîlerin maymun yapıldıkları açıkça bildirildiği hâlde, bu âyeti de değişdirmeğe kalkışmış, *(Maymun derekesine düşdüler. Vücûdları ile maymun olmaları îcâb etmez)* demiş, kendisini imâm-ı Mücâhid gibi bir müctehid bilmişdir. Büyük âlim Abdül'azîz Dehlevî "rahmetullahi teâlâ aleyh", **(Tefsîr-i Azîzî)**de bunların şekl ve sûretlerinin maymun şekline döndüklerini ve üç gün yaşayıp öldüklerini uzun yazmakda ve seyyid Kutb gibi söyliyenlere cevâb vermekdedir.

12 — Yine bu tefsîrinde, *(Kur'ânda esîrleri köle yapmak mevzû'unda hiçbir hükm vârid olmamışdır. İslâm, köleliğin menba'ını kurutmuşdur)* diyor. Bu görüşünün bozuk olduğunu kendi de anlıyarak, lâfı değişdiriyor ve *(İslâm, meşrû' harb esîrlerinden ma'da, kölelik kaynaklarını kurutdu. Çünki, örflere muhâlif olan bir hükmü o gün cem'iyyetlere zorla kabûl etdirecek kudretde değildi)* diyor. Bu saçma mantığı ile, hatâsını örtmeğe çalışıyor. Hicretin yedinci senesinde, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" Hayber gazâsında aldığı esîrleri, Eshâbına köle ve câriye olarak

dağıtdığını ve bu işin islâm devletlerinde asrlarca tatbîk edildiğini inkâr edemiyor. Fekat, islâmiyyetin kâfir cem'ıyyetlerine ahkâm getirdiğini sanarak, çok feci' bir fikr de yürütüyor. *(İslâm, hükmünü kabûl etdirecek kudretde değildi)* diyor. Bu kudretsizliğin Allahü teâlâya varacağını, küfre sebeb olacağını düşünemiyor. Hâlbuki, islâm, kâfirlere hiçbir hükm ya'nî emr ve yasak getirmemişdir. İslâm ahkâmı, müslimânlara ve müslimân olan cem'iyyetlere mahsûsdur. İslâm, kâfirlerden tek birşey istemekdedir. O da îmân etmeleridir. Zimmî kâfirlerin mu'âmelât ile mükellef olmaları, hükmen müslimân sayıldıkları içindir.

13 — Seyyid Kutb, kitâblı kâfir kadınları ile evlenmekde de kendi görüşlerini ileri sürmekde, müctehidlerle boy ölçüşmeğe kalkışmakdadır. Tefsîr yapmakda ve din kitâbları yazmakda tek sermâyesi, memleketi îcâbı arabî bilmesidir. Tek hüneri, iyi bir tercümân olabilen bu yazarın en büyük hatâsı, din bilgilerinde mukallid olduğunu anlıyamamış olmasıdır. Hâlbuki, nassları açıklamakda ve nass bulunmıyan bilgilerde, yalnız müctehidlerin görüşlerine değer verilir. Müctehid olmıyanların, ya'nî bizim gibi mukallidlerin görüşleri din bilgisi olamaz. Müctehidlerin görüşlerine uymıyan görüşler ileri süren din câhillerine **(Dinde reformcu)** veyâ **(Zındık)** denir. Bunlar, din adamı görünerek, perde arkasından dîni yıkmak istiyen kimselerdir. Hakîkî din adamı demek, uzun seneler dirsek çürütüp, müctehidlerin açıklamalarını, görüşlerini öğrenerek, bunları zemânındaki insanların anlayışlarına göre, aktaran, bildiren hâlis müslimân demekdir.

Seyyid Kutb, memleketi îcâbı arabcayı iyi bildiği için, kırk seneden beri incelediği ve hayrân olarak savunduğu sosyalist bilgilerini Kur'ân-ı kerîm ile karşılaşdırmağa kalkışdı. İslâm âlimlerinin kitâblarını okumadığı için ve Mısr mason locası başkanı Mehmed Abduhun te'sîri altında kalarak, ömrünün son yıllarında, mezhebsizliği ve vehhâbîliği tervîc eden kitâblar yazmağa başladı. [m. 1948] de çıkardığı **(İslâmda Sosyâl Adâlet)** kitâbı, bu yıkıcı, sapık fikrleri ile doludur. Kur'ân-ı kerîme sarılmalı diyerek, gençleri, kendi sapık fikrleri arkasında sürükledi. Keşki, kendi zemânında bulunan **Abdülkâdir Udeh** gibi ve **Ahmed-i Advî Ezherî** gibi, islâmiyyeti iyi incelemiş ve anlamış mücâhidlerin yazılarını okumuş olsaydı, Ehl-i sünnet âlimlerinin yüksekliklerini öğrenir, bunların biricik kurtuluş yoluna sarılmak se'âdetine kavuşabilirdi. Fekat, ona dîni bütün islâm âlimi diyenler de, (İlmî ve felsefî araşdırmaları, kendisine sarsılmaz bir îmân bahş etdi) sözünü gizliyememişler, onun îmânının, islâm bilgilerine değil, felsefî düşünceler üzeri-

ne kurulmuş, sapık bir yol olduğunu bildirmişlerdir.

Din adamı geçinen ba'zı kimseler, Seyyid Kutbun reformcu, sapık fikrlerine aldanmakla kalmıyor. Onun islâmiyyete uymıyan fikrlerini gençler arasına yaymağa uğraşıyorlar. Bu çalışmalardan kazanc sağlamağı düşünen ba'zı kimseler de, onun tefsîrini ve kitâblarının ba'zı yerlerini yanlış terceme edip, yüksek fiyâtla satıyorlar. Kazançlarına engel olduğu için, hakîkati ortaya koyan, gençleri uyandıran kitâblarımıza saldırıyorlar. Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarından terceme etdiğimiz kitâblarımıza, ilm ile, vesîka ile karşı çıkamadıklarından, yalan ve iftirâdan başka çâre bulamıyorlar. Böyle yalan söyliyenlere, (bu sözünüz, kitâblarımızın neresinde yazılıdır?) deyince, bir yer gösteremiyorlar. İftirâları, yalanları ortaya çıkıyor. Seyyid Kutbun **(Fî-zilâl-il Kur'ân)** tefsîrinin bozuk ve zararlı olduğunu göstermek için, islâm âlimlerinin büyüklerinden Ahmed ibni Hacer-i Mekkî hazretlerinin fetvâsını okumak yetişir. Fetvâ şudur:

(İslâm âlimlerinin tefsîrlerinden almayıp da, kendi anladığını ve kendi görüşlerini tefsîr olarak yazan ehliyyetsiz kimselerin tefsîrlerini milletin önüne sürenlere mahkemeler mâni' olmalıdır. Böyle tefsîrler bâtıldır, bozukdur. Bu tefsîrleri milletin önüne süren din adamları sapıkdır. Başkalarını da doğru yoldan sapdırmağa çalışmakdadırlar). **(Fetâvâ-yı hadîsiyye)**deki bu fetvâyı okuyan bir müslimân, câhil, sapık din adamlarının sözlerine aldanmamalı, onların kötüledikleri Ehl-i sünnet kitâblarına sarılmalı, yaldızlı sözlerle, plânlı üsûllerle övdükleri sapıkların bozuk, zehrli kitâblarını almamalı, okumamalıdır.

58 — **(Teblîg-i cemâ'at)** adı ile islâm memleketlerini dolaşıp, müslimânlara va'z ve nasîhat eden kimseler görülüyor. Bunlar, Hindistândan, Pâkistândan üçer beşer kişilik kâfileler hâlinde çıkarak dünyânın her yerine gidiyor. İslâmiyyeti yaymağa çalışıyoruz diyorlar. Eshâb-ı kirâmın yolunda olduklarını söylüyorlar. Hanefî mezhebinde olduğunu, ibni Teymiyyeyi çok beğendiğini söyliyenleri de var. Fâideli ve doğru konuşuyorlar ise de, islâm âlimlerinin ismlerini ve sözlerini ağızlarına almamaları ve Ehl-i sünnet bilgilerinden bir kısmını ört-bas eder görünmeleri şübhe ve üzüntü uyandırdığından, Hindistânda ve Pâkistândaki ba'zı din adamları bunların sapık olduklarını yazmakdadırlar.

Kendilerine **(Cemâ'atüt-teblîg)** diyorlar. Merkezleri Delhîdedir. [Pâkistânın Karaşi ve Lahor şehrlerinde de büyük şu'beleri vardır.] Her gitdikleri yerde nemâz kılmak üzerinde çok duruyorlar. Fâideli ve lüzûmlu din bilgileri söylüyorlar. Bu çalışmalarına

Urdu lisânında **(Kest)** diyorlar. Bunların teşkilâtını kuran, Mevlânâ Muhammed İlyâs isminde bir Hindli olduğunu söylüyorlar. Reşîd Ahmed Kenkühînin talebesi idi. Onun yanında on sene kaldığı **(Mevlânâ İlyâs uranki dînî da'vet)** kitâbının 43 ve 49 ncu sahîfelerinde bildirilmekdedir. Bu kitâbı İlyâsın yakın talebesinden biri yazmışdır. Reşîd Ahmed 1323 [m. 1905] de ölünce, Halîl Ahmed Sehârenpûrîden okudu. Halîl Ahmed 1346 [m. 1928] de Medîne-i münevverede öldü. Urdu lisânında yazdığı kitâbda İblîsin, Resûlullahdan "sallallahü aleyhi ve sellem" dahâ âlim olduğunu bildiriyor. Reşîd Ahmed, **(Berâhîn-i kâtı'a)** kitâbında, ellibirinci sahîfesinde, Halîl Ahmedin bu kitâbı için, mubârek bir kitâbdır diyor ve **(Beyt-i ayn-ı islâm)** denilen yerde saklıyor. Reşîd Ahmed, hâcı İmdâd-ullah-ı Medenînin halîfesi idi. Hâcı İmdâdullah, 1317 [m. 1899] da Mekkede öldü. Reşîd Ahmed, önce İsmâ'îl-i Dehlevîden okudu. Bu İsmâ'îl, Abdülvehhab oğlunun **(Kitâb-üt-tevhîd)**ini urdu diline terceme ederek, **(Takviyet-ül-îmân)** ismini vermişdir. Otuzsekizinci sahîfesinde, (Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" öldü, çürüdü. Toprak oldu. Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" kıyâmetde şefâ'at edeceğine inanan kafir olur, müşrik olur) diyor. İlyâsın bir hocası da, Eşref Alî Tehânevîdir. Bu da Çeştiyye tarîkatinden hâcı İmdâd-ullahın halîfelerindendir. Urdu dili ile yazdığı **(Behiştî Zîver)** adındaki kitâbında, birinci kısmında Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" yüksek derecesini çocuk, deli ve hayvanlar derekesine düşüren çok çirkin şeyler yazmakdadır. İlyâsın üç hocası da, kitâblarındaki böyle yazıları ile müslimânları hayrete düşürmüşlerdir. İlyâs, bunları övmekde, büyültmekde ve aşırı saygı göstermekdedir. Onlar için, zemânın evliyâsı, kutbları demekdedir. **(Melfûzât-ı hazret-i mevlânâ İlyâs rahmetullahi aleyh)** ismindeki kitâbın yüzondördüncü sahîfesi bu medhiyyelerle doludur. Şeyhi Reşîd Ahmed için, eğer onu görmeseydim kalbim itmînâna kavuşmıyacakdı. Gece uyanınca, onun yatak odasına gider, onun yüzüne bakar, gelir uyurdum. Onun sevgisi, damarlarımdaki kan gibi her yerime işlemişdir demekdedir. Bu sözleri **(Mevlânâ İlyâs urankî)** kitâbının 44. cü ve 49. cu sâhifelerinde yazılıdır. **(Mücâdele sûresi)**nin son âyetinde meâlen, **(Allahü teâlâya ve Kıyâmet gününe îmân edenler, Allaha ve Resûlüne uymıyanları** [ya'nî kâfirleri] **sevmezler. Babaları, oğulları, kardeşleri, akrabâları olsalar da, kâfirleri sevmiyenlerin kalblerini Allahü teâlâ îmânla doldurur)** buyuruldu. Teblîg-i cemâ'atcıların hepsi, İlyâsı ve hocalarını çok büyültüyorlar, çok övüyorlar. İsmlerini söyleyince ve işitince "rahmetullahi aleyh" diyorlar. Yukarıda bildirdiğimiz kitâblarını her yere yayıyorlar.

Ehl-i sünnet âlimleri, Teblîg-i cemâ'atcıları red etmek, sapık olduklarını ortaya koymak için çok kitâb yazdılar. Onlar, bu kitâblara hiç cevâb veremedi. Abdül'Alîm Sıddîkî, İlyâsın ve hocalarının islâmiyyeti içerden yıkmakda olduklarını yazmakdadır. **(El-müstened)** ve **(El-mütenebbî-ül-Kadyânî)** ve **(El-üstâz-ül-Mevdûdî)** ve **(Ed-devlet-ül-Mekkiyye)** ve **(Hediyyet-ül mehdiyyîn)** kitâbının sonunda da uzun yazılıdır. Bu beş kitâb arabîdir. 1395 [m. 1975] senesinde İstanbulda Hakîkat Kitâbevi tarafından ofset yolu ile tekrâr basdırılmışdırlar.

İlyâs 1363 [m. 1944] de öldü. Yerine oğlu Muhammed Yûsüf geçdi. Yûsüf, 1335 [m. 1917] de Delhîde tevellüd ve 1394 de Lahorda vefât etdi. Delhîde defn edildi. **(Hayât-üs-Sahâbe)** ismindeki üç cild kitâbı 1395 [m. 1975] de türkçeye terceme ve neşr edilmişdir. Bu kitâbında Eshâb-ı kirâmı çok övmüş olduğundan, okuyanların takdîrlerini çekmekdedir. Fekat, (âyinesi işidir kişinin, lâfa bakılmaz) sözü meşhûrdur. Eshâb-ı kirâmın üstünlüklerine inanan ve onları seven kimsenin, onların yolunda bulunması lâzımdır. Onların yolu, Ehl-i sünnet âlimlerinin gösterdikleri yoldur. Eshâb-ı kirâmı sevmenin alâmeti, **(Ehl-i sünnet)**in dört mezhebinden birinin **(Fıkh kitâbları)**nı öğrenmek ve bu bilgilerin yayılmasına çalışmak ve bunlara uygun yaşamakdır. Muhammed Yûsüfün yerine Hindistânda Sehârenpur şehrindeki Mezâhir-i ulûm medresesinde hadîs muallimi olan şeyh İn'âm-ül-Hasen geçdi. Hindistânda Lucknow şehrinde 1310 [m. 1891] de kurulmuş olan **(Nedvet-ül-ulemâ)**nın emîri [reîsi] olan Ebül-Hasen Alî Nedvî, 1395 [m. 1975] de Lucknowda basılmış **(Ed-da'vet-ül islâmiyye)** kitâbında, imâm-ı Rabbânî Ahmed Serhendîyi ve hizmetlerini övdükden sonra, 1246 da öldürülmüş olan İsmâ'îl-i Dehlevîyi ve 1320 de ölen Nezir Hüseyn Dehlevîyi ve hâcı İmdâd-ullahın halîfelerinden Muhammed Kâsım Nanawtavî tarafından 1288 [m. 1871] de kurulmuş olan Diyobend medresesini ve 1362 de ölen Eşref Alî Tehânevîyi ve teblig-i cemâ'ati ve kurucusu Muhammed İlyâsı çok medh ve senâ etmekdedir. Muhammed Kâsım Nanawtavî 1317 [m. 1899] da öldü. İsmâ'îl-i Dehlevînin **(Takviyet-ül-îmân)** kitâbının 1396 [m. 1976] senesinde Pâkistânda basılmış olan **(Takvîm-ül-beyân)** adındaki fârisî tercemesini okuduk. İsmâ'îlin câhil olduğu kadar ahmak da olduğunu öğrendik. Hakkı bâtıla karışdırarak kötülemeğe uğraşan bir mezhebsiz olduğunu iyi anladık. Allahü teâlâ, müslimânları böyle sapık yazıları okumakdan, bunlara aldanarak, sonsuz felâkete sürüklenmekden muhâfaza buyursun! Âmîn.

Hindistânın cenûbunda bulunan Kerala eyâletinin Malappuram şehrinde, Samasta denilen (Cem'ıyyet-ül-ülemâ)nın neşr etdiği aylık **(El-muallim)** mecmû'asının 1399 [m. 1979] Şevval ayı, dokuzuncu ve dahâ sonraki birkaç sayılarında, Ehl-i sünnet âlimlerinden Mevlevî Ebû Ahmed, **(Cemâ'at üt-teblîga)**daki şübhenin keşfi başlığı altında diyor ki: Hindistânın şimâl kısmlarında, çeşidli fırkalar ortaya çıkmış, dîni tecdîd edeceklerini, her yere yayacaklarını söylüyorlar. Çok kimse, bunların yaldızlı sözlerine bakarak, kendilerinin ve kurucularının i'tikâdlarını incelemeksizin onlara tâbi' oluyorlar. İçyüzleri ortaya çıkınca, tekrâr ayrılanları, onların yalanlarını, hiylelerini anlatanları çok oluyor. Târîhe bakılırsa, böyle sapık kimseler çok görülür. Bunlar nefslerine, bozuk düşüncelerine kapılmış zevallılardır. İslâmiyyetin delîllerine istedikleri gibi yanlış ma'nâlar veriyorlar. İbni Teymiyyenin ve Abdülvehhâb oğlu Muhammed Necdînin çürük ilkelerine kayıyorlar. Din bilgilerinden haberi olmıyanlar, bunları doğru yolda sanıyor. Dîne hizmet etdiklerine inanıyorlar. Bu sapık fırkalardan biri mevlânâ İlyâsın ortaya atdığı yoldur. Kendilerine **(Cemâ'at-üt-teblîgiyye)** diyorlar. Dünyâyı dolaşıyorlar. İbâdetleri ile, câzibeli sözleri ile ve giyinişleri ile dînine bağlı, sâlih kimseler olarak görünüyorlar. İnanışlarını, tutdukları yolu hiç bildirmiyorlar. Tohumlarını Kerala topraklarına da saçmağa başladılar. **(Samasta Kerala)** âlimleri, bunların kitâblarını, inanışlarını, ortaya çıkışlarını, kurucularının hayâtını, yolunu ortaya koyarak, kendileri ile cihâda başladılar. Bunları inceliyenler, hiylelerini, bid'at ehli olduklarını anlıyorlar. Bunların Ehl-i sünnet ve cemâ'atin hak yolundan sapmış, bid'at ve dalâlet yolunda olduklarına fetvâ verdiler. Hindistânın şimâlindeki ve cenûbundaki ve Seylan adasındaki Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" bu fetvâları icmâ' hâlini aldı. Biz de, Allahü teâlânın tevfîki ile ve selef-i sâlihînin izlerine sarılarak, bozuk inanışlarını ve sapık yollarını aşağıda bildireceğiz.

(Cemâ'at-üt-teblîgıyye) sapık yolunun kurucusu, İsmâ'îl oğlu Muhammed İlyâsdır. 1303 [m. 1886] senesinde doğmuş, 1363 [m. 1944] de ölmüşdür. Önceleri (Mezâhir-ül-ulûm) medresesinde ders verdi. Bu işde muvaffak olamayınca, şeyhlik yapmağa başladı. Câhil halka muska ve düâlar yaparak geçimini sağladı. Bu arada **(Teblîg)** tarîkatini kurdu. Medâris şehrindeki **(Külliyyet-i kaid-i millet)** medresesi amîdi [reîsi] Cemâl Muhammed sâhib, Cenderke gazetesinin 24 Temmuz 1976 nüshasında, bu tarîkat hakkında uzun bilgi vermekdedir.

Delhîde bulunan **(Cemâ'at-üt-teblîgiyye)** reîsi ve arkadaşı Mu-

hammed İdris Ensârî, Delhîde Cemâl matba'asında basılmış olan **(Teblîg-i Düstûrül'amel)** risâlesinde, bu tarîkatin kuruluş sebebini şöyle bildiriyorlar: *(İyi düşünülür ve târîh incelenirse, dört temel üsûl ile insanlar huzûra ve se'âdete kavuşdurulamamışdır. Bu da, Âl-i İmrân sûresinin 139. cu âyeti olan (Siz onlardan şerefli, yükseksiniz. Çünki îmânınız var)dan anlaşılmakdadır. Birincisi, islâm dîninin maksadı, bâtıl nizâmını, ya'nî sapık inanışları ve huyları değişdirmekdir. İkincisi, bunları değişdirmek, ancak Peygamberlerin "aleyhimüssalâtü vesselâm" seçdikleri yol ile olur. Üçüncüsü, müslimânların, gerek birer birer, gerekse toplu olarak bugüne kadar yapdıkları çalışmalar, bu maksad için değildi ve Peygamberlerin yolunda olmadılar. Dördüncüsü, bunun için sâlih olan bir cemâ'at, ya'nî (Cemâ'at-i islâmiyye) kurmak ve bunun, islâmın gösterdiği yolda çalışması lâzımdır. İşte bu işi, Allahın sâlih kullarından Muhammed İlyâs yapdı. İslâm yolunda çalışmak istiyenleri toplayarak,* ***(Cemâ'at-üt-teblîgiyye)*** *denilen yeni bir topluluk meydâna getirdi)* diyorlar.

Şu laflara bakınız! Ümmet-i Muhammediyyenin bindörtyüz seneden beri, gerek birer birer, gerekse toplu olarak yapdıkları çalışmalar, Peygamberlerin "aleyhimüssalâtü vesselâm" yolu değilmiş ve insanlar arasına yayılmış olan bâtıl inanışları değişdirmek için değilmiş. Bunun için, yeni bir cemâ'at kurmak lâzım olmuş. Bunu Cemâ'at-i teblîgiyyenin emîri bildiriyor! Ümmet-i Muhammediyyeyi parçalamak, Ehl-i sünnetin dışında yeni sapık bir çığır açmak istiyenler, hep böyle söyliyerek ortaya çıkdılar. Ümmet-i islâmiyyenin hepsi, doğru yoldan ayrıldı, hidâyet yolundan sapdılar diyerek, yeni bir tarîkat kurdular. Uydurdukları, bozuk, kötü ilkeleri, böylece ortaya koydular.

Yine bunun gibi son zemânlarda Ebül-a'lâ Mevdûdî ismindeki kimse Pâkistânda, **(Cemâ'at-i islâmî)** denilen bir teşkîlât kurdu. Bunu kurmasının sebebini urdu dilinde çıkardığı (Min Müslimân ur mevcûdühû siyâsî) risâlesinin onbeşinci sahîfesinde, şöyle anlatıyor: (Çok araşdırmış, incelemiş. Bugünkü islâm halkasını boynundan çıkarmağa karar vermiş. Eğer böyle yapmasaymış, o da ilhâd ve dehriyye denilen dinsizlerin yolunda kalırmış. Ecdâdından, dedelerinden gelen din, ilhâd ve dehrîlik imiş. Bunun için, kelime-i tevhîdin ma'nâsına tam uygun olarak yeni bir din ortaya koymuş. Bulunduğu zemânın ilk hakîkî müslimânı kendisi imiş. Müslimân olsun, olmasın, herkesi bu yeni dîne çağırıyormuş).

Muhammed İlyâs da böyle söylüyor. Bu ümmet-i Muhammediyyenin, asrlardan beri yapdıkları herşey Peygamberlerin yoluna

uygun değilmiş. Muhammed Manzûr-i Nu'mânî, İlyâsın (Ümmet-i Muhammediyyenin şimdi yapdıkları ibâdetler, hep rüsûm ve âdetlerdir. Din öğretenler, din idârecileri, rüsûm ve âdetlere bağlı kalmışlardır) dediğini **(Melfûzât)** risâlesinin onikinci sahîfesinde bildirmekdedir. (Teblîg-i cemâ'at) önderlerinden Muhammed Hasen hân, **(Miftâh-ut-teblîg)** önsözünde diyor ki, *(Zemânımızda din işleri başı boş kaldığı için, çok kimse şirk, küfr ve ilhâd akıntısına kapılmışdır. Allahü teâlâ insanların bu hâline acıyıp, mu'cize olarak, müslimânları gafletden uyandırmak ve onlara din rûhunu aşılamak için Şeyh Muhammed İlyâsı gönderdi. Bu mücâhid, Delhî şehrinin cenûbundaki Mivat kasabasında, zemânın şartları izn verdiği kadar, insanları uyandırmağa çalışdı)* diyor. Bütün ümmet küfrde, dalâletde olunca, İlyâs doğru yolu acabâ nereden buldu denirse, buna cevâb vermeleri kolay olmıyacakdır sanırız.

Yukarıda bildirilenlerden anlaşılıyor ki, **(Teblîg-i cemâ'at)** fırkası, diğer eşkiyâ arkadaşlarının söyledikleri gibi, (Bu ümmet-i Muhammediyye dalâlete düşdü. Doğru yoldan ayrıldı) diyorlar. Bu sözleri, Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" bildirdiğine taban tabana zıddır. Çünki Tirmüzînin bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Ümmetim, dalâlet üzerinde birleşmez)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîf müctehidlerin ya'nî islâm âlimlerinin sözbirliği yapdıkları bilgilerin hep doğru olacağını kesin olarak bildirmekdedir. Yalnız âlimler değil, aklı başında olan herkes, böyle olduğunu hemen anlar.

Şimdi, bu **(Cemâ'at-üt-teblîgiyye)** fırkasının nasıl teessüs etdiğini bildirelim: Hindistânın meşhûr din ve târîh adamlarından Ebül-Hasen Alî Nedvî, Cemâ'at-üt-teblîgiyyenin kurucusu İlyâsın sözlerini şöyle bildiriyor: 1345 [m. 1926] senesinde, Medîne-i münevverede iken, bu işe başladım. (Bu hareketi, senin elinde gerçekleşdireceğiz) diye rü'yâda müjdelendim. Bunlar, **(Muhammed İlyâsın dîne da'veti)** kitâbının yetmişyedinci sahîfesinde urdu dili ile yazılıdır. Bir sahîfe sonra da, Medîneden Hindistâna döndükden sonra, insanları dîne da'vet etmeğe başladı. Bu iki satır yazıdan anlaşılıyor ki, bu da'vet Allahü teâlânın emri ile başlamış ve Allah tarafından kendisine rü'yâda müjdelenmiş. Bu yolun iç yüzü, **(İlyâsın melfûzâtı)** kitâbında geniş açıklanmakdadır. Bu kitâbda, talebesinden, Muhammed Manzûr Nu'mânî, arkadaşlarına, hocasının şu müjdesini vermekdedir: *(Rü'yâ, Peygamberliğin kırkaltı parçasından biridir. Riyâzetler çekmekle, mücâhedeler yapmakla hâsıl olmıyan terakkîler, ba'zı seçilmişlere rü'yâda hâsıl olmakdadır. Bunlara rü'yâda hâsıl olan bilgiler, Peygamberliğin*

*parçalarıdır. Bunlarla terakkî hâsıl olmaz mı? İlm ma'rifeti artdırır. Ma'rifet de, insanı Allaha yaklaşdırır. Bunun için, Allahü teâlâ, **(Yâ Rabbî ilmimi artdır)** demeği emr etdi. Rü'yâda insana sahîh ilmler verilir. Bundan dolayı, bu emîrinizin çok uyuması için düâ ediniz! A'sâbım bozularak, uykum azaldığı zemânlar, uykumu artdırmak için tabîbe mürâceat ediyor, verdiği ilâcları kullanıyorum. Bu teblîg ile da'vet etmek yolu bana rü'yâda gösterildi. **(Siz ümmetlerin en iyisi oldunuz. İnsanların iyiliği için yaratıldınız. İyilik yapılmasını emr eder, kötülükden nehy edersiniz)** meâlindeki âyetin tefsîri bana rü'yâda bildirildi. Ben, Peygamberler gibi, insanları da'vet için yaratıldım. Âyetdeki (yaratıldınız) sözü, bu da'vetin yalnız bir yerde yapılması ile, bir şehrde kalmakla temâm olmıyacağını, bulunduğu yerden çıkarak, şehrleri, evleri dolaşmak lâzım olduğunu gösteriyor).* Bunlar, kitâbın ellinci sahîfesinde yazılıdır. Şu sözlere bakınız! Kur'ân-ı kerîm rü'yâda tefsîr ediliyor. Rü'yâda kendisine sahîh ilmler verildiğini, bunların mücâhede ve riyâzet ile elde edilemiyeceğini iddiâ etmekdedir. Âyet-i kerîmedeki **(Uhricet)** kelimesinden, hiçbir müfessirin bildirmediği yeni bir ma'nâ çıkarmakdadır. Talebesinden, kendisinin çok uyuması için çalışmalarını istemekde ve yazısından anlaşılacak dahâ nice şeyler bildirmekdedir. Bunlar, Kur'ânı kendi re'yi, görüşü ile tefsîr etmek değil midir? Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" **(Kur'ânı kendi re'yi ile tefsîr edenin yeri Cehennem ateşi olsun!)** hadîs-i şerîfi ile, müslimânları böyle tefsîr etmekden men' etmekde, korkutmakdadır. Bu hadîs-i şerîfi Tirmüzî bildiriyor. Sağını solundan ayıramıyan, farzı sünneti tanıyamıyan kimselerin teblîg için seyâhate çıkmaları, hep bu rü'yâdaki tefsîrden ileri gelmekdedir. İslâmiyyet, şarkdan garba kadar her yere yayıldıkdan sonra, bunların emr-i ma'rûfu temâmlamak için, ev ev dolaşmaları da, hep rü'yâda emr olunmuşdur. Allâme ibni Cerîr Taberî ve Selef-i sâlihînden birçok müfessirler, bu âyet-i kerîmeyi tefsîr etmişler ve allâme imâm-ı Süyûtî "rahmetullahi teâlâ aleyh" bunları **(Dürr-ül-mensûr)** kitâbında bildirmişdir. Bu kitâbın ikinci cüz altmışdördüncü sahîfesinde buyuruyor ki, Abd ibni Hamîd ve İbni Cerîr ve İbn-ül-Münzir, imâm-ı Mücâhidden alarak, **(Siz hayrlı ümmetsiniz. İnsanların iyiliği için yaratıldınız)** meâlinde olan âyetdeki insan, arabdan başkalarıdır. Hayrlı ümmet de arabdır. Görülüyor ki, tefsîr âlimlerinin hiçbiri bu âyete İlyâs gibi ma'nâ vermemişdir. Demek ki, onun teblîg hareketi, Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere ve Selef-i sâlihînin yoluna uygun değildir. Uykuda, rü'yâda yapılan bir tefsîre dayanmakdadır. Bu ise, dinde ibtidâ'dir. Bid'at çıkarmakdır. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem",

(Bu dînimizde dinde bulunmıyan birşey meydâna çıkınca red ediniz!) buyurdu. Bu hadîs-i şerîf **(Buhârî)** ve **(Müslim)**de yazılıdır.

[Nablüsî de "rahmetullahi teâlâ aleyh", **(Hadîka)**nın 128. ci sahîfesinde geniş açıklamakdadır. Yüzaltmışsekizinci sahîfesinde diyor ki, (Uyurken görülen rü'yâlar, rûhânî ilhâmlar gibi, ahkâm-ı islâmiyyeyi bildiren sebeblerden değildirler). Yüzyetmişinci sahîfesinde diyor ki, (Allahü teâlânın, hiç kitâb okumamış birinin kalbini açması, ma'rifetlerle, hakîkatlerle doldurması câizdir. Kur'ân-ı kerîm, hadîs-i şerîf işitince, bunların tefsîrlerini yaparak âlimleri hayretde bırakır. Fekat, bu zât iktidâya sâlih olmaz. Velîdir. Fekat imâm ve mürşid değildir. İslâm âlimi olmak için, Kur'ân-ı kerîmin ve hadîs-i şerîflerin ahkâmına vâkıf olmak lâzımdır). Yüzseksenyedinci sahîfesinde diyor ki, (Dînin unutulması, ya'nî islâmiyyetin âdet hâline gelmesi, ya'nî islâmiyyete değil, akla ve kendi görüşüne uyulması, dört şeyden ileri gelmekdedir: Birincisi, öğrendiklerini yapmamak. İkincisi, bilmeden yapmak. Ya'nî, Allahü teâlânın emrlerini öğrenmeyip, kendi aklına, görüşüne uymak ve herkesin de böyle olması için çalışmak. Bunların doğru ve fâideli olduklarına inanıp, bunları beğenmiyenlere düşman olmak. Üçüncüsü, yapacağı şeylerin ahkâmını önceden öğrenmemek. Dördüncüsü, insanların din bilgilerini öğrenmelerine mâni' olmak. Öğrenmek ve gençlere öğretmek istiyenlere, gerici, çağ dışı diye iftirâ etmek.

Tesavvuf büyükleri, Velîler, mürşidler "kaddesallahü teâlâ esrârehüm", hep islâmiyyete uymuşlardır. Yüksek derecelere böyle kavuşmuşlardır. İslâmiyyete uymak, islâmiyyetin dört delîline uymak demekdir. Bu dört delîl, Kur'ân-ı kerîm ve Sünnet ve İcmâ'ı ümmet ve Kıyâs-ı fükahâdır. Bu dört kaynakdan başka şeylere tâbi' olanlar Cehennem azâbına gideceklerdir. Bunlar, se'âdet-i ebediyye yolunu kesiciler, bâtılı hak şeklinde gösteren yalancılardır.) **(Hadîka)** kitâbının birinci cildi hakîkat Kitâbevi tarafından basdırılmışdır.]

İbni Hacer-i Askalânî "rahmetullahi teâlâ aleyh", (Peygamberlerden "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" başkasının rü'yâsı, islâmiyyetin hükmlerini bildirmez. İslâmiyyetin hükmleri, vahy ile ve ictihâd ile anlaşılır) dedi. O hâlde, rü'yâ ile âyet-i kerîme nasıl tefsîr olunabilir? İnsanlara, rü'yâ ile nasıl hükm edilebilir? Rü'yâya uyarak, bunlar dünyânın heryerine nasıl gönderilebilir? Böyle yapmakla, ahkâm-ı islâmiyye değişdirilmiş olmuyor mu?

Allahü teâlâ, Kur'ân-ı kerîmi, insanlara beyân edilmesi, anlatılması için gönderdiğini bildiriyor. Cemâ'at-üt-teblîgiyyenin reîsi ise, kendisine Kur'ânın rü'yâda tefsîr edildiğini söyliyor. Buna gö-

re ve bu görüşde olan Ebül'alâ Mevdûdînin **(Tenbîhât)**ında iddiâ etdiğine göre, Kur'ân-ı kerîmin, bilinen tefsîr kitâbları ile açıklanması, lüzûmsuz olmakda, rü'yâda gösterilenleri anlıyacak kadar, arabî lügat kitâbları kifâyet etmekdedir. Dinde reformcu olan bu iki kişi, her bid'at sâhibi gibi, hem Kur'ân-ı kerîme kendi görüşlerine göre ma'nâ veriyorlar, hem de, Kitâb ve sünnet yolunda olduklarını söyliyorlar. Bu ise açık bir yalancılıkdır.

(Düstûr-ül-amel) dedikleri, beyânlarında diyor ki, (Teblîg-i cemâ'atcıların maksadları, akîdeleri üçdür:

1 — İ'lâ-i kelimetüllah,

2 — İslâmiyyeti yaymak,

3 — Bu akîdede olanları birleşdirmek. Mezhebde, ahlâkda ve eğitimde islâhât yapmak.) Bunların akîdelerini, inançlarını iyi anlamak için, kitâblarını incelemek lâzımdır. İnançlarının birkaçını bildirelim:

Teblîgcilerin emîrleri olan Muhammed İlyâsın *(Gâyemiz, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem", Eshâbına bildirdiklerini öğretmekdir. Her memleketi dolaşarak, nemâzı anlatmak ve nasîhat vermemiz, bu hareketimizin başlangıcıdır,* [Melfûzât s. 31]*)* sözünden anlaşılıyor ki, bunlar Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" bildirdiklerini, kendi anladıklarına, mesleklerine göre anlatmakdadırlar. Arkadaşlarından Zahîr Hasena diyor ki, *(Bizim yolumuzu, yalnız nemâz kılmağı öğretmek zan ediyorlar. Allaha yemîn ederim ki, hareketimiz nemâzı bildirmek değildir. Yeni bir kavm yetişdiriyoruz)* [Dînî da'vet s. 205]. Bu sözü, maksadını açıkca ortaya koymakdadır. İlyâsa tâbi' olanların, biz herkesin nemâz kılması için çalışıyoruz demelerinin doğru olmadığı açıkca anlaşılmakdadır. Böyle davranmaları, herkesi aralarına alabilmek için bir başlangıç, bir tuzak olmakdadır. Nitekim, **(Mekâtîb)**in 66. cı sahîfesinde, *(Bu fakîre göre, Teblîgimiz, islâmiyyete, tarîkate ve hakîkate şâmildir).* Bu söz, İlyâsın, bir rü'yâsı üzerine kurulmuş olan bu cemâ'atin, yeni bir islâmiyyeti ve tarîkati câmi' olduğunu gösteriyor. Çünki, din demek bu üç esâs demekdir. İslâm ismi altında maskelenen yeni bir din, rü'yâ üzerine kurulmuş bir din getirmekdedirler. Yukarıdaki sözlerinin, bid'at ve dalâlet olduğu meydândadır.

İlyâsın tâbi'lerinden Muhammed İdrîs Ensârî diyor ki, (Bu cemâ'atin akîdesi, Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullahdır) [Düstûr s. 4]. Bu akîde, müslimânlığın temel akîdesidir. Fekat, bunu müslimân olmadıkları sözbirliği ile bildirilmiş olan Kâdıyânîler

[ya'nî Ahmedîler] ve Behâîler de söylemekdedir. Bunlar da, böyle söyliyerek, yeni bir bid'at fırkası meydâna getirdiler. *(Bir işi, bir ibâdeti yapmak, birşeyi yasak etmek için, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" bildirmiş olması lâzımdır. Başka delîl lâzım değildir)* dediler. [Düstûr s. 5]. Böylece [Edille-i şer'ıyyeden olan] İcmâ' ve Kıyâsı inkâr etdiler. Bununla berâber, kendisinin mutlak müctehid olduğunu söylemedi. Çünki söylemiş olsaydı, geçmişini ve bilgisinin derecesini bilenler arasında, buna inanacak kimse olmazdı.

Bir kimsenin bu cemâ'ate dâhil olmasını **(Düstûr-ül-amel)** şöyle bildirmekdedir: ***(Kelime-i şehâdet)****i söyliyen ve ma'nâsına inanan herkes, bu cemâ'atin a'zâsından olur. Bu cemâ'ate girecek olanın bağlı olduğu fırka, kavm ve bulunduğu memleket ne olursa olsun bir te'sîri yokdur.* [S. 5]. Bu yazı gösteriyor ki, müslimân olduğunu söyliyen herkes, ister Kâdıyânî olsun, ister başka bid'at fırkalarının birinde bulunsun, ya'nî hâricî, kaderiyye, mu'tezile, mevdûdiyye ve vehhâbiyye gibi sapıklardan olduğuna bakılmadan, bu fırkaya ortak olabilmekdedir. Ortak olanlar yalnız hadîs-i şerîf ile amel ederler. Selef-i sâlihînin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" yapdıklarına ve icmâ'a ve kıyâsa kıymet vermezler. Dört mezhebden birine tâbi' olmazlar. Bununla berâber, islâmiyyete ve tesavvufa ve hakîkate tâbi' olduklarını söylerler. Bu ise, açık bir dalâlet, şaşkınca bir sapıklıkdır. Teblîg-i cemâ'at denilen bu yol, Cemâ'atül-islâmiyye denilen Ebül'alâ Mevdûdînin sapık fırkasına benzemekdedir.

Kendi emîrlerinin seçilmesinde de diyor ki, *(İslâm nizâmında Emîrlik çok mühimdir. Cemâ'at-üt-teblîg içinden seçilen Emîr, islâmiyyetin bildirdiği ulül-emr demekdir. Bunun ma'rûf olan emrlerine her ferdin itâ'at etmesi, Allahın ve Resûlünün emrlerine itâ'at etmek gibi farzdır.)* [S. 6] *(Emîrin, islâmiyyete uygun olan emrlerine, i'tirâz etmeden itâ'at etmek vâcibdir. Emrlerinin senedlerini, delîllerini araşdırmak câiz değildir. Emrlerini yapmamak, yâhud rızâsına uygun olmıyanı yapmak büyük günâhdır. Allahü teâlânın müâhazesine, azâbına sebeb olur).* [S. 7] Görülüyor ki, Emîrlerini Peygamber derecesine yükseltmekdedirler. Sekizinci sahîfesinde diyor ki, *(Emîrin, mühim bir emr vereceği zemân, cemâ'atin ileri gelenleri ile müşâvere etmesi, sonra Şûrâ meclisi a'zâları ile müşâvere etmesi, ya'nî bunlara danışması vâcibdir. Reyleri dağılırsa, bunlardan, dilediğini tercîh ederek, bunu emr eder).* Görülüyor ki, bunlar yalnız hadîs-i şerîflere ve emîrlerine itâ'at etmekdedirler. Sanki, Kur'ân-ı kerîmde, yalnız emîrlerine

itâ'at olunması emr edilmiş, ona itâ'at farz olmuşdur. Ona uymıyandan Allahü teâlâ intikâm alacakdır. Şûrâ üyelerinin ve idârecilerinin söylediklerine uymasa dahî, emîre itâ'at lâzım olmakdadır. Bu şûrâ üyeleri ve idârecileri ve emîrleri, kendilerinden olmakda, ya'nî hangi fırkadan olduğu ve ne kadar ilm sâhibi olduğu ve başka hiçbir şart araşdırılmadan, yalnız Kelime-i şehâdet söylemekle biraraya toplanmış bulunan kimselerdendir. Hâlbuki, Selef-i sâlihîn [ya'nî Ehl-i sünnet âlimleri] Ülül-emr olacak zâtın nasıl olacağını bildirdiler. Allâme Ebüssü'ûd efendi "rahmetullahi teâlâ aleyh" buyuruyor ki, (Ülül-emr, hak yolda olan âmirler ve âdil olan hâkimlerdir. Hulefâ-i râşidîn denilen dört halîfe ve bunların izinde olanlar böyledir.) İmâm-ı Kerhî, (Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" zemânında ve dahâ sonra olan âmirlerdir. Hâkimler, askerî âmirler böyledir) dedi. Ba'zılarına göre ise, Ülül-emr, islâm âlimleri demekdir. Teblîg-i cemâ'atçıların kendi aralarında seçdikleri emîrlerin böyle olmadıkları meydândadır. Bu emîrlerine itâ'at etmenin vâcib olduğunu, itâ'at etmiyenin büyük günâh işlemiş olacağını söylemeleri de, hiçbir temele dayanmamakdadır.

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" ümmetinin başına gelecekleri bildirirken, **(Benî İsrâil yetmişiki millete ayrıldı. Ümmetim de, yetmişüç fırkaya ayrılacakdır. Bunlardan yalnız bir fırka kurtulacak, diğerlerinin hepsi Cehenneme gidecekdir)** buyurdu. Eshâb-ı kirâm, bunu işitince, (O hangisidir, yâ Resûlallah) dediler. **(Benim ve Eshâbımın yolunda olanlardır)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîfi, Tirmüzî yazıyor ve Abdüllah bin Ömerin haber verdiğini bildiriyor. İmâm-ı Ahmedin ve Ebû Dâvüdün yazdıklarına ve hazret-i Mu'âviyeden haber aldıklarına göre de, **(Bunlardan yetmişikisi Cehennemde, geri kalan biri Cennetdedir. Bu da, bir cemâ'atdir)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîf **(Mişkât)** kitâbının **(İ'tisâm)** bâbında da yazılıdır. Ey müslimânlar! Bu hadîs-i şerîfde bildirilen tek kurtuluş fırkasını ve bunların Cennete girmeğe sebeb olan i'tikâdlarını arayıp bulmalıyız ve bunların i'tikâdına uymıyan sapık fırkalardan sakınmalıyız! Bu sûretle Cehennemin ateşinden, alevlerinden kurtulmağa çalışmalıyız! Gavs-ul-a'zam Abdülkâdir-i Geylânî hazretleri, ikinci hadîsde bildirilen **(Cemâ'at)**i ve birinci hadîs-i şerîfi şöyle açıklamakdadır: (Mü'minin Sünnete ve Cemâ'ate tâbi' olması lâzımdır: Sünnet Resûlullahın gösterdiği yoldur. Cemâ'at da, **(Hulefâ-i râşidîn)** denilen dört halîfe zemânlarındaki Eshâb-ı kirâmın sözbirliği yapdığı şeylerdir. Müslimânın, bid'at sâhiblerinin çoğalmalarına mâni' olması, onlara yaklaşmaması, selâm vermemesi lâzımdır. Mezheb imâmı Ahmed bin Hanbel, bid'at sâhibine selâm veren, onu sevmiş demekdir buyurdu. Çünki, hadîs-i

şerîfde, **(Selâm vermeği yaygın hâle getiriniz! Böylece sevişiniz)** buyuruldu). Bunlar **(Gunyet-üt-tâlibin)** kitâbının 90. cı sahîfesinde yazılıdır. Muhakkiklerin sonuncusu olan büyük âlim Ahmed ibni Hacer-ül-Heytemî "rahmetullahi teâlâ aleyh" de, **(Savâık-ul-muhrika)** kitâbının 149. cu sahîfesinde, bunları geniş bildirmekde, bu arada, (Ehl-i sünnet i'tikâdından ayrılanlara **(Mübtedi')** denir. Bunlar, birinci asrda ortaya çıkmağa başladılar) demekdedir.

İbni Hacer-i Heytemî "rahmetullahi teâlâ aleyh", **(Feth-ul-cevâd)** kitâbında diyor ki, (Mübtedi', Ehl-i sünnetin sözbirliği ile bildirmiş olduğu i'tikâda uymıyan kimsedir. Bu sözbirliğini Ebül'Hasen Eş'arî ve Ebû Mansûr Ma'türîdî "rahmetullahi teâlâ aleyhimâ" ile bunların yolunda olan âlimler bildirdiler). **(Fetâvâyı hadîsiyye)** kitâbının 205. ci sahîfesinde diyor ki, (Bid'at sâhibi demek, inanışları Ehl-i sünnet inanışından ayrı olan kimse demekdir. Ehl-i sünnet inanışı, Ebül'Hasen Eş'arî ve Ebû Mansûr Ma'türîdînin ve bunlara tâbi' olanların inanışıdır. İslâmiyyetin beğenmediği birşeyi meydâna çıkaran herkes bid'at sâhibi olur). Şâfi'î âlimlerinden Ahmed Şihâbüddîn Kalyûbî Mısrî **(Kenz-ür-râgıbîn)** hâşiyesinin dördüncü cildinde diyor ki, (Ebül-Hasen Eş'arînin ve Ebû Mansûr Ma'türîdînin bildirdiklerinden ayrılan kimse (Sünnî) değildir. Bu iki imâm Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" ve Eshâbının yolundadırlar).

Yukarda yazılanlardan anlaşılıyor ki, bu ümmet yetmişüç millete ayrılacak, bunlardan yalnız birisi Cehennemden kurtulacakdır. Her mü'minin bu bir fırkayı arayıp bulması ve bunlara tâbi' olması vâcibdir. Bunlar, Ebül-Hasen Eş'arî ve Ebû Mansûr Mâ'türîdînin yolunda olanlardır. Zemânımızda ortaya çıkıp yeni bir islâm fırkası kuranın, yalnız **(Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah)** demekle kalıp, Ehl-i sünnet velcemâ'at i'tikâdında olması nasıl doğru olabilir? **(Cemâ'at-üt-teblîgiyye)** isminde yeni türeyen bu fırkanın sözleri ve yazıları gösteriyor ki, bu fırkaya girmek için yalnız (Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah) demek şartdır. Bunu söyliyen kimse, hangi sapık fırkadan olursa olsun ve Resûlullahdan başka kimseye hattâ Eshâb-ı kirâma ve müctehid imâmlara itâ'at etmese de, bu fırkaya girmekdedir. Kâdıyânî, Nîcerî, Vehhâbî, (Cemâ'at-i islâmiyye)ci ya'nî Mevdûdîci ve müslimân olmıyan başka yollardaki kimselerin, bu cemâ'atden olduklarını görüyoruz. Bu hâlleri ümmet içinde fesâd çıkarmak, bölücülük yapmak değil de, ne olabilir?

Acabâ içlerine aldıkları böyle sapık kimseleri, sonra islâh etmiyorlar mı? Kitâblarından anlaşılan ve yapdıklarından görülen,

bunun tersidir. Mezhebler üzerinde konuşmağı men' ediyorlar. Herkesi kendi akîdesinde serbest bırakıyorlar. **(Düstûr-ül-amel)**'in 16. cı sahîfesinde, (Bölücü ve lüzûmsuz mes'ele üzerinde durulmaz. Tevhîdin aslı ve islâmın esâsı incelenir) diyor. **(Miftâh-ut-teblîg)** kitâblarının 218. ci sahîfesinde de, aynı şeyler yazılıdır. Kurucuları olan Muhammed İlyâs, **(Melfûzât)**ının 116. cı sahîfesinde, (Yolumuzun aslı, îmânı kuvvetlendirmekdir. Akâid bilgilerini genişletmek doğru değildir. Yoksa, kalblerde fitne, zihnlerde şübheler hâsıl olur) diyor. **(Mekâtîb)**inin 142. ci sahîfesinde, (Ara sıra, bid'at kelimesini kullanıyorsunuz. Böyle sözleri söylemeyiniz! Böyle sözler, insanlar arasında fitne çıkmasına sebeb olur) demekdedir.

Yukarıda bildirilenlerden anlaşılıyor ki, bunlarda Ehl-i sünnet i'tikâdı yokdur. Yetmişüç fırkadan herbiri aralarına serbestçe karışabilir. Hattâ müslimân olmıyanlar da, dâhil olur. İ'tikâd bilgileri üzerinde durmazlar. Hattâ bunların öğrenilmesini men' etmekdedirler. Yalnız Peygamberlerin yolunda olduklarını söylerler. Hadîs-i şerîfde bildirilmiş olan, i'tikâdı doğru tek fırkayı araşdırmazlar. Bunu taleb etmenin fitneye sebeb olacağını söylerler. Bid'at ve benzeri kelimeleri kullanmazlar. Böyle sözler, fitne çıkarır derler. Bütün bu sapık davranışları ile birlikde, kendilerinin Ehl-i sünnet velcemâ'at mezhebinde olduklarını söylerler. Hâlbuki, bu hak mezhebdekilere göre, bunların dalâletde olduklarında hiç şübhe yokdur.

İslâm âlimleri, müslimânların bid'at sâhibleri ile görüşmelerini, onlara yaklaşmalarını, konuşmalarını yasak etdiler. Abdülkâdir Geylânî "kaddesallahü teâlâ sirrehül'azîz", bid'at ehlinin mezheblerinin bozuk olduklarına inanmak, onlara uymamak lâzım geldiğini, onları sevmemenin çok sevâb olduğunu bildirdi. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Bid'at sâhibine düşman gözü ile bakan kimsenin kalbini Allahü teâlâ emân ve îmân ile doldurur. Bid'at sâhibini kötü bileni Allahü teâlâ, Kıyâmet gününün korkularından korur. Bid'at sâhibine hakâret edene, Allahü teâlâ, Cennetde yüz derece ihsân eder. Bid'at sâhibini güler yüzle karşılıyan veyâ ona iyilik eden, Allahü teâlânın Muhammed aleyhisselâma göndermiş olduğu islâmiyyeti beğenmemiş olur)** buyurdu. Mugîrenin Abdüllah ibni Abbâsdan haber verdiği hadîs-i şerîfde de, **(Bid'at sâhibi, bid'atinden vazgeçmedikçe, Allahü teâlâ, onun hiçbir ibâdetini kabûl etmez!)** buyuruldu. Fudayl bin İyâd "kaddesallahü teâlâ sirrehül'azîz" buyurdu ki, (Bid'at sâhibini seven kimsenin ibâdetlerini Allahü teâlâ yok eder ve kalbinden îmân

nûrunu çıkarır.) Bid'at sâhibini sevmiyenin ibâdetleri az olsa bile günâhlarının afv olunması umulur. **(Yolda, bir bid'at sâhibi ile karşılaşmamak için yolunu değişdir!)** Bu hadîs-i şerîfler ve nasîhatler, **(Gunye)** kitâbının doksanıncı sahîfesinde yazılıdır. Kendilerinin müslimân olduklarını söyliyen ve Ehl-i sünnet olarak tanıtan **(Cemâ'at-üt-teblîgiyye)**ciler, her fırkadan olan sapıkları aralarına alıyorlar. Ehl-i sünnet olsun, ehl-i bid'at olsun, her müslimân bunların fırkasına girebiliyor. Böyle oldukları hâlde, hak yolda bulunduklarını iddi'â ediyorlar. Bu gidişleri, iki zıd şeyi [meselâ ateşle barutu] birlikde bulundurmak gibi olmakdadır. Bu ise muhâldir, olacak şey değildir.

Cemâ'at-üt-teblîgıyyenin kurucusu olan Muhammed İlyâs rü'yâda gördüklerini yeni bir din olarak ortaya koyarken mezhebsizlerden kendisine bulaşan mikropları da aşılamakdadır. **(Mekâtîb)**in doksanıncı sahîfesinde diyor ki, *(Hatm-i Kur'ân ve zikr cem'iyyetlerinde bulunmak, elbet iyidir. Din büyükleri bunu bildirmişlerdir. Fekat bu işde bid'at sâhiblerine benzemek tehlükesi olduğu için, böyle yerlerde bulunmamak ihtiyâtlı olur. Peygamberimize (Sana salât ve selâm olsun) derken, Onun hâzır olduğunu ve gördüğünü düşünmek veyâ bid'at sâhibleri (?) gibi söylemek tehlükesi de böyledir. Evet, aşırı muhabbet ile şu'ûru gayb ederek söylemek câiz ise de, şeytân karışıp îmânını bozabilir. Bu ise, dahâ büyük tehlükedir).*

Şu söze bakınız! Resûlullahın hâzır olduğunu ve gördüğünü düşünerek, O yüce Peygambere "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" salât ve selâm söylemek, aşırı muhabbet sebebi ile, istemiyerek olsa bile, câiz değil imiş. Îmânın bozulmasına sebeb olacağı için, bundan sakınmak lâzım imiş. Bu sözler, vehhâbîlik inancıdır. Hattâ, aşırı muhabbet ile söylemeği yasak etmesi, vehhâbîliği de aşan bir sapıklıkdır. Müslimân olan, bunu yasak etmez. Bu adam, acabâ nemâz kılarken, bütün müslimânların (Esselâmü aleyke Eyyühen-Nebiyyü!) demelerini nasıl karşılamakdadır? Bakınız! Huccet-ül-islâm İmâm-ı Gazâlî "rahmetullahi aleyh" **(İhyâ-ül'ulûm)** kitâbında ne buyuruyor! (Önce, kalbine Resûlullahın mubârek şeklini getir. Sonra, Esselâmüaleyke eyyühen-Nebiyyü oku ve bu sözünü işiteceğine ve sana cevâb vereceğine inan) (Birinci cild, s. 129). Osmânlı âlimlerinden Muhammed Hakkı efendi "rahmetullahi teâlâ aleyh", 1301 [m. 1884] de Mekkede vefât etmişdir. **(Hazînet-ül-esrâr)** kitâbının 166. cı sahîfesinin birinci makâmında, (Müslimân, kendisinin Resûlullahın karşısında olduğunu düşünmeli, Onu kendisi ile Allahü teâlâ arasında şefâ'atçı, vesîle ve im-

dâda yetişici bilerek, ta'zîm, saygı ve edeb ile salât ve selâm söylemelidir. Bu makâmda, en uygunu, esselâmü aleyke eyyühen-Nebiyyü demekdir...) diyor.

Ârif-ü billah Seyyid Muhammed Osmân Mirgânî Mekkî Hanefî, 1268 [m. 1852] de Mekkede vefât etmişdir. **(Akreb-üt-turuk-ı ilelhak)** kitâbının ondördüncü sahîfesinde diyor ki, (Resûlullahın karşısında olduğunu, seni gördüğünü ve sesini işitdiğini düşün! Uzakda isen de, Allahü teâlâ sesini işitdirir ve seni gösterir. Burada, yakın ile uzak arasında fark yokdur). Bütün bu yazılar, Resûlullahı "sallallahü aleyhi ve sellem", kendilerinin karşısında düşünenleri gördüğünü, seslerini işitdiğini göstermekdedir. Cemâ'at-üt-teblîgıyyeyi kurmuş olanın buna inanmadığı anlaşılmakdadır. O, aşırı muhabbet ile olsa bile, bunu yasaklamakda, kendisini düşünenleri görmez ve seslerini işitmez demekdedir. Bu sözü ise, vehhâbîlik inançlarının temeli olan (Ölü işitmez) demekdir. Bu konuda sözün en doğrusu, derin âlimlerin sonuncusu olan Ahmed ibni Hacer-i Heytemînin **(Fetâvelkübrâ)** kitâbının, ikinci cild, dokuzuncu sahîfesinde yazılı olan fetvâsı olup şöyledir:

Süâl — İnsanın rûhu çıkacağı zemân, Resûlullahı görür mü? Görünce, Ona, bu zât için ne dersin denirmiş. (Bu zât) kelimesi, yanında bulunan kimse için kullanılır. Aynı zemânda pekçok kimse ölmekdedir. Bunların herbirine (Bu zât) denildiğine göre, Resûlullahın, bir anda çeşidli yerlerde görüldüğü anlaşılmakdadır. Bu nasıl oluyor?

Cevâb — (Evet Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" ölmek üzere olan herkese görünmekde ve (Bu zât için ne dersin?) denilmekdedir. Böyle olması, Allahü teâlânın kudretinin büyüklüğünü göstermekdedir. (Bu) kelimesi, yanında bulunan kimseyi göstermekde kullanılır. Bu söz, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" çeşidli yerlerde, çeşidli şekllerde bir anda görülebileceğine inanmayana cevâbdır. Hâlbuki, akl yolu ile de buna inanılır. Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" zât-i şerîfi bir ayna gibi olmakda, herkes bu aynada kendi güzelliğinin, çirkinliğinin sûretini görmekdedir. Aynanın güzelliğinde hiç değişiklik olmaz. Kabr hayâtı ve âhıret hayâtı, dünyâ hayâtına benzemez. Dünyâda, her insanın tek bir şekli vardır. Evliyânın, dünyâda da, çeşidli şekller aldığı çok görülmüşdür. Kadîb-ül-ban Hasen Mûsulînin ve başkalarının böyle göründükleri meşhûrdur). 570 de Mûsulda vefât etmişdir.

Yirmidokuzuncu sahîfedeki iki fetvâsından birincisinde diyor ki, (Ölüler, kendilerini ziyâret edenleri tanırlar. İbni Ebiddünyâ-

nın haber verdiği hadîs-i şerîfde, **(Bir kimse, din kardeşinin kabrini ziyâret edip oturunca, meyyit onu tanır ve selâmına cevâb verir)** buyuruldu. Diğer hadîs-i şerîfde, **(Bir kimse, tanıdığı bir mü'min kardeşinin kabri yanından geçip, selâm verince, onu tanır ve selâmına cevâb verir)** buyuruldu. İkinci fetvâsında diyor ki, (Ölü, dirilerin seslerini işitir. İmâm-ı Ahmedin bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Meyyit, kendini yıkayanı, taşıyanı ve kabre koyanı tanır)** buyuruldu). 1362 [m. 1943] senesinde, Ankarada vefât etmiş olan derin âlim, büyük Velî, Seyyid Abdülhakîm Efendi hazretleri, İbni Hacer-i Mekkî için, (İslâm âlimlerinin en büyüklerindendir. Her sözü sağlam ve huccetdir) buyurdu.

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" hâzır olmasında, görmesinde nasıl şübhe edilebilir? Peygamberlerin, hattâ Velîlerin temiz rûhları, bedenlerinden ayrılınca, mertebeleri artar. Melekler gibi tam tasarruf sâhibi olurlar. Böyle olduğunu Ehl-i sünnet âlimleri sözbirliği ile bildirdi. Bunu yalnız, Muhammed bin Abdülvehhâb inkâr ediyor. Allahü teâlâ onu dalâletde bırakdı. Cemâ'at-üt-teblîgıyyenin başı İlyâs da, onun sapık akıntısına kapıldı. Buna inananların gözlerini aydınlatmak ve mülhidlerin yüzlerini kızartmak için, âlimlerin sözlerinden bir misâl dahâ verelim:

Hindistândaki âlimlerin büyüklerinden şâh Veliyyullah-i Dehlevî, **(Huccet-üllahil-bâliga)** kitâbında C. 1, Sh. 35 de diyor ki, (İnsan ölünce, rûhunun madde âlemi ile ilgisi kalmaz. Kendi aslına döner. Melekler gibi olur. Onlar gibi, insanlara ilhâm eder, yardım yapar. Allahü teâlânın dîninin yayılmasına, kuvvetlenmesine yardımcı olur. Bu yolda çalışanlara imdâd eder. Takım takım yardıma geldikleri görülür). Bu söz, mubârek rûhların melekler gibi iş yapdıklarını gösteriyor. Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" hâzır olduğuna ve işitdiğine inanmıyanı iknâ' etmek için, bu söz yetişmez mi? Bütün varlıkların aslı ve Allahü teâlâya yaklaşdıran biricik sebebin O olduğunu islâm âlimleri sözbirliği ile bildirdiler.

Allâme Abdürraûf Münâvî, **(Er-ravd-un-nadîr)** kitâbında diyor ki, (Temiz rûhlar, bedenlerinden ayrılıp, makâmlarına yükselince, hiçbirşey kendilerine perde olmaz. Herşeyi görür veyâ meleklerden öğrenirler. Bu, öyle bir sırdır ki, çok az kimseye bildirilmişdir. Mubârek rûhlar böyle olunca, hepsinin en üstününün nasıl olacağını düşünmeli ve iyi anlamalıdır!)

Ahmed Zeynî Dahlân hazretleri, **(Takrîb-ül-üsûl)**de diyor ki, (Âriflerden çoğu bildirdi ki, Velî ölünce, rûhunun mürîdlerine olan bağlılığı devâm eder. Bunun bereketi ile, nûrlar, feyzler hâsıl olur. Böyle olduğunu, Kutbül-irşâd Abdüllah-ul-Haddâd hazretle-

ri uzun açıklamış, bu arada şöyle demişdir: Velî öldükden sonra, kendine yakın olanlarla ilgilenir. Diri iken olan ilgisinden dahâ çok ilgilenir. Çünki, diri iken, kulluk vazîfelerini yapmakla da meşgûldür. Ba'zan bu meşgûliyyetleri ağır basar. Hele bu zemânda, çoğunlukla böyle olmakdadır. Seçilmişler ölünce, şeklleri, bedenleri gayb oluyor. Fekat, hakîkatleri mevcûd kalır. Kabrlerinde diridirler. Velî, kabrinde diri olduğu için ilmi, aklî ve rûhânî kuvvetleri hiç değişmez. Hattâ öldükden sonra, hepsi dahâ artar). Sahîfe 58. Bütün Velîler için böyle olunca, Peygamberler için ve hele hepsinin en üstünü olanı için nasıl olduğunu anlamalıdır. Bu açık hakîkati, ancak mezhebsizlik zehri ile bozulmuş olan ve dinden çıkmış mülhidlerin tuzaklarına düşmüş olan inkâr eder. Allahü teâlâ, bu büyük belâdan bütün müslimânları korusun! Âmîn. **(El-muallim)** mecmû'asından terceme temâm oldu. Bunların arabî aslları, **(El-üstâz Mevdûdî)** kitâbı ile birlikde, İstanbulda ofset yolu ile basdırılmışdır.

59 — Hindistânın büyük âlimlerinden Ahmed Rızâ hân Berilevî "rahmetullahi teâlâ aleyh", **(Fetâvel-Haremeyn)** ismindeki fetvâ kitâbında, yirmisekiz süâle cevâb vermekdedir. Bu fetvâları, Ehl-i sünnet âlimlerinin beyânlarına tam uygundur. Bunlardan on adedi, teberrüken aşağıda bildirilmişdir:

Süâl 1: Hindistândaki ingiliz câsûsları, kendilerine **(Neyâşire)** diyorlar. Cebrâîl aleyhisselâmın ve meleklerin ve cinnin ve şeytânların ve göklerin ve mi'râc mu'cizesinin ve Cennetin ve Cehennemin var oldukları ve bedenlerin müslimânların inandığı şekilde, tekrâr dirilecekleri doğrudur diyorlar. Fekat, bunları bildiren âyet-i kerîmelere, **(Bâtıniyye)** denilen kimselerin bir kısmının yapdıkları gibi, uydurma ma'nâlar veriyorlar. Bu söylenen şeyler, maddeden yapılmış değildir. Ma'nâ ve hayâlî şeylerdir, diyorlar. Âdetlerin ve fizik kanûnlarının dışında birşey var olamaz diyorlar. Böylece, Allahü teâlânın, tabî'at kanûnları dışında birçok şeyler yaratacağını inkâr ediyorlar. Mu'cizelere inanmıyorlar. Bunlara, tabî'atda gördükleri, öğrendikleri şeylere göre, ma'nâ veriyorlar. Allahın dînini yaymak için yapılan cihâdda, kâfirlerden alınan esîrlerin köle olarak kullanılması harâmdır, zulmdür. Vahşîlerin yapdığı şeydir, diyorlar. Bütün dinlerde bildirilmiş olan bu işi, Allah emr etmemişdir, diyorlar. Tefsîr kitâblarının ve hadîs kitâblarının hiçbirine inanmıyorlar. Bunların içindekilerin hepsini âlimler uydurmuşdur, diyorlar. Elimizde doğru olarak yalnız Kur'ân var. Biz Kur'âna yeni bilgilerimize göre ma'nâ veririz. İlk müslimânların anladıklarına ve onlardan bize ulaşanlara inanmayız diyorlar.

Böyle söyliyenlere **(Müslimân)** ve **(Ehl-i kıble)** denir mi? Çünki bu câsûslar, müslimân olduklarını bildiriyor ve **(Kelime-i şehâdet)** söyliyorlar ve kıbleye karşı nemâz kılıyorlar. Hattâ, hakîkî müslimân kendilerinin olduğunu ve hâlis islâm dîninin de onların söyledikleri gibi olduğunu iddiâ ediyorlar. Bunlara müslimân mı diyeceğiz, kâfir mi diyeceğiz? Söylediklerine yanlış, bozuk mu diyeceğiz?

Cevâb 1: Hiç öyle değildir. Vallâhi, bunların müslimânlıkla hiç ilgileri yokdur. Bunlar, ingilizlerin beslediği islâm düşmanlarıdır. Kâfirlerin, mürtedlerin en kötüleridirler. Çünki bunlar, dinde zarûrî olarak bilinen şeyleri inkâr ediyorlar. Bunların kelime-i şehâdet söylemeleri ve Kâ'benin kıble olduğunu söylemeleri, **(Mü'min)** olduklarını ve Ehl-i kıble olduklarını göstermez. Zarûrî olan, açık, meydânda olan din bilgilerini değişdirmeğe, âlimlerin hiç biri ve i'tikâd ve fıkh kitâblarının hiç biri izn vermemişdir.

Süâl 2: Bunların ingiliz câsûsu oldukları anlaşıldı. Bunlardan işitdiklerini, anlayıp da, bunlara müslimân diyenler, hattâ islâm âlimi, dinde söz sâhibleri olduklarını söyliyenler, din büyükleri için söylenmiş olan kelimelerle bunları övenler, ismlerini söyliyerek, bunlar zemânımızın bir dâneleridir. Kitâbları, gençler için bulunmaz ni'metdir. Yazıları, kemâl sâhibi olduklarına şâhiddir. Dînimizin direğidirler. İslâm dîninin bekçisidirler, diyenler için ne buyurursunuz? Böyle övenler, onların kitâblarını basanlar, yazanlar ve din büyüklerinin kitâblarıdır diye reklâmlarını yapanlar için ne dersiniz?

Cevâb 2: Dinde zarûrî olan şeylerden birine inanmayan kâfir olur. Bunun kâfir olduğunda ve Cehennemde sonsuz azâb çekeceğinde şübhe eden de kâfir olur. Bunun kâfir olacağı, **(Bezzâziyye)** ve **(Dürr-ül-muhtâr)** ve Kâdı İyâdın **(Şifâ)** ve İmâm-ı Nevevînin **(Ravda)** ve İbn-i Hacer-i Mekkînin **(el-A'lâm)** kitâblarında açıkca bildirilmişdir "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în". Bir hıristiyanı, bir yehûdîyi ve dîn-i islâmdan ayrılanlardan birini kâfir kabûl etmeyen kimsenin kâfir olacağında şübhe eden kimsenin de kâfir olacağını, islâm âlimleri söz birliği ile bildirdiler. Bu söz birliği adı geçen kitâblarda yazılıdır. Kâfir olmasında şübhe eden de kâfir olunca, onu müslimân bilenin nasıl olacağını ve hele, onu islâm âlimlerini öven kelimelerle medh edenin nasıl olacağını düşünmelidir. Bu sözümüzden, böyle kimseleri islâm âlimi sananların ve bunların küfr saçan sözlerini, yazılarını övenlerin, yayanların, kâfir olacaklarını iyi anlamalıdır. Övmek, yaymağa çalışmak ve reklâmını yapmak, râzı olmağı, beğenmeği gösterir. Küfre rızâ, küfr

olur. Küfre rızâ demek, kâfirin küfr üzere kalmasını istemek değildir. Onun küfrünü beğenmek demekdir.

Süâl 3: (Bid'at ehli) ne demekdir?

Cevâb 3: Bid'at sâhibinin Ehl-i sünnetden ayrılmasına sebeb, eğer hazret-i Alînin hazret-i Ebû Bekrden ve hazret-i Ömerden dahâ üstün olduğuna inanması ise, böyle inananın **(Bid'at sâhibi)** olacağı **(Hulâsa)** ve **(Hindiyye)** ve başka birçok kıymetli kitâbda yazılıdır. Bu iki halîfenin veyâ ikisinden birisinin halîfe olmasına inanmayan için fıkh âlimleri kâfir olur, dedi. Kelâm âlimleri ise, yine bid'at sâhibi olur, dediler. İhtiyâtlı davranarak, bid'at sâhibi olur demelidir. Eğer, Allahü teâlâ mahlûkdur derse veyâ şimdi mevcûd olan Kur'ân-ı kerîm noksandır ve Eshâb tarafından ve dahâ sonraları değişdirilmiş yerleri vardır derse yâhud hazret-i Alî veyâ oniki imâmdan biri, Peygamberlerden "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" dahâ üstündür derse, kesinlikle kâfir olur. Buna, mürtedlere yapılan gibi yapılacağı, **(Hindiyye), (Zahîriyye), (Hadîkat-ün-nediyye)**de ve fıkh kitâblarında yazılıdır. **(Makâlet-ül-müfessire an-ahkâm-il-bid'at-il-mükeffire)** kitâbında bu husûsda geniş bilgi vardır.

[İbni Âbidîn, nikâhı câiz olmıyanları anlatırken diyor ki, bir kimse, eğer hazret-i Alîye tapınıyorsa veyâ Cebrâîl aleyhisselâm Kur'ân-ı kerîmi Alîye getirmeğe emr olundu. Şaşırıp Muhammed aleyhisselâma getirdi derse veyâ hazret-i Ebû Bekr Eshâbdan değildir derse yâhud hazret-i Âişeye kazf ederse, ya'nî zinâ etdi derse kâfir olur. Hazret-i Alî, iki halîfeden dahâ üstündür derse veyâ Eshâbdan herhangi birini seb, şetm eder, söğerse, ya'nî kötülerse, kâfir olmaz, bid'at ehli olur.

Üçüncü cildde diyor ki, bir kimse, iki halîfeyi seb ederse, bu ikisine la'net ederse, kâfir olur. Dürzî ve mülhid ve İsmâ'ilî denilen kimseler, islâmın beş şartını yapıyorlar ise de, tenâsüha inandıkları ve şerâba, zinâya halâl dedikleri ve âyet-i kerîmelere bozuk ma'nâlar verdikleri için kâfir oluyorlar.

İbni Âbidîn, **(Ukûd-üd-dürriyye)** kitâbında, şeyh-ul-islâm Abdüllah Efendinin "rahmetullahi teâlâ aleyh" şî'îler hakkındaki fetvâsını uzun yazmakda, küfre varanlarını bildirmekdedir.]

Süâl 4: Bâtıniyye denilen kimseleri övenler, bunlar için ilmin yıldızları ve âlimlerin güneşleri ve zemânımızın büyük âlimi ve asrımızın önderi gibi sözlerle övenler için ve bu sözlere inananlar için ne dersiniz?

Cevâb 4: Bu övülenler, mürted oldukları bildirilenlerden ise ve övenleri böyle olduğunu biliyorlarsa, bunlar da, mürted olur. Övülenler mürted değil iseler, bunları da övmenin çok çirkin, çok kötü olduğu meydândadır. İbni Ebiddünyâ ve Ebû Ya'lâ ve Beyhekînin Enes bin Mâlikden ve İbni Adînin Ebû Hüreyreden haber verdikleri hadîs-i şerîfde, **(Fâsık medh olunduğu zemân, Rabbimiz gadaba gelir)** buyuruldu. Böyle medhlere izn vermek, neşr etmek, reklâmını yapmak, bunlardan râzı olmağı gösterir. Kötülükden râzı olmak da kötüdür. [Eshâb-ı kirâmın ve bütün Ehl-i sünnetin düşmanı olduğu anlaşılan ahund Humeynîyi medh edenleri, onun dînî ve siyâsî yolunu beğenenleri işitiyoruz. Bunların, bu hadîs-i şerîfi ve fetvâyı dikkat ile okumaları ve ibret almaları, gafletden uyanmaları lâzımdır.]

Süâl 5: Allahü teâlâ ve Peygamber "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" yalan söyleyebilir demeği nasıl karşılıyorsunuz?

Cevâb 5: Yalan söylemek, noksanlıkdır, çirkindir. Allahü teâlâda ve Resûlünde çirkin şeylerin bulunmadığı sözbirliği ile bildirilmişdir. **(Sübhânessübbûhan ayb-i kezbin makbûh)** kitâbımda bunu uzun bildirdim. Kelâm ve tefsîr âlimlerinden vesîkalar yazdım. Böyle söyliyenlerin doğru yoldan sapmış, bozuk kimseler olduklarını arab ve acem âlimleri çeşidli kitâblarında bildirmişlerdir. Hadîsde üstâdımdan allâme Ahmed bin Zeyn bin Dahlân-i Mekkînin "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Ed-Dürer-üs-seniyye)** kitâbında bunların dalâletleri geniş anlatılmış ve Medîne-i münevvere müftîsi mevlânâ Ebüssü'ûdun "rahmetullahi teâlâ aleyh" bunları red eden yazıları bildirilmişdir. Bunlar şeytânın yoluna kapılmışlar, şeytân askeri olmuşlardır. Şeytânın askerleri, elbette perişân olacaklardır demekdedir.

Süâl 6: Zemânımızda **(Gayr-ül-mukallidîn)** ya'nî mezhebsiz denilen kimseler türedi. Bunlar, dört mezhebden hiçbirine uymuyorlar ve başkalarının uymalarını da istemiyorlar. Kendilerine **(Ehl-ül-hadîs)** adını vermişler. Biz yalnız hadîse uyarız, diyorlar. Câhil, din tahsîlinden mahrûm, hakkı bâtıldan ayıramıyan, doğruyu eğriyi seçemiyen kimselerin, Mısrda, Hicâzda ve Irakda, Şâmda biraz arabî öğrenerek kendilerini din adamı tanıtanların, din kitâbı yazdıklarını görüyoruz. Bunlar için ve kitâbları için ne dersiniz?

Cevâb 6: Hanefî mezhebi âlimlerinden allâme seyyid Ahmed Tahtâvî, **(Dürr-ül-muhtâr)** hâşiyesinde, zebâyıh bahsinde diyor ki, (Fıkh âlimlerinin yolundan, sivâd-i a'zamdan ayrılan, Cehenneme götüren yola sapmış olur. Bunun için, ey mü'minler! **(Ehl-üs-sün-**

ne vel-cemâ'a) denilen **(Fırka-i nâciyye)**nin, ya'nî Cehennemden kurtulmuş olduğu Peygamberimiz tarafından bildirilmiş olan tek fırkanın yoluna sarılınız! Çünki, Allahü teâlânın yardımı ve koruması ve se'âdete ulaşdırması, yalnız bu yolda bulunanlar içindir. Allahü teâlânın gadabı ve azâbı bu fırkadan ayrılanlar içindir. Bu fırka-i nâciyye, bugün, dört mezhebin içinde toplanmışdır. Bu dört mezheb, Hanefî, Şâfi'î, Mâlikî ve Hanbelî mezhebleridir. Bu dört mezhebden birinde bulunmayan kimse, bid'at ehli ve Cehennem ehli olur). [Ya'nî, sapık veyâ kâfir olur.] Büyük imâm Süfyân-ı Sevrî "radıyallahü anh" (fıkh âlimi olmayan, hadîs-i şerîflere uyarsa, dalâlete sürüklenir) buyurdu. Büyük imâm İbnülhacerül Mekkî **(El-Medhal)** kitâbında da bunu haber vermekdedir. **(El-bârîkat-uş-şârika alâ mârîkat-ül-müşârika)** kitâbımda mezhebsizlere karşı fetvâlarım ve risâlelerim mevcûddur.

Süâl 7: Ba'zıları, mezhebsizlerin Ehl-i sünnet olduklarını, hattâ diplomalı din adamı olduklarını söylüyorlar. Ehl-i sünnetden yalnız ufak tefek bilgilerde ayrıldıklarını, bu ayrılığın da, Hanefî, Şâfi'î, Mâlikî mezheblerinin birbirlerinden ayrılıkları gibi fâideli olduğunu, böylece, islâm dînine yardım etdiklerini söylüyorlar. Bunun için, mezhebsizlerin de, Hanefî ve Şâfi'î mezhebinde olanlar gibi olması ve onları din kardeşi bilmemiz, gönülden sevmemiz ve saymamız lâzım gelmez mi? Müctehid olmadığı hâlde, hadîse uyarak iş yapmak, muhabbet serhoşlarının, Allah âşıklarının yolu değil midir? Eshâb-ı kirâmdan Ebû Zer-i Gaffârî "radıyallahü anh" de, **(Mallarınızı yığarak kenz, defîne yapmayınız!)** hadîs-i şerîfi ile amel etmedi mi? Mezhebsizler için, böyle söyliyenlere karşı ne dersiniz?

Cevâb 7: Böyle sözler, hiç doğru değildir. Böyle söyleyenler de, onlardan olur. Hattâ onlardan dahâ kötüdürler. Bid'at sâhibine nasıl hurmet olunabilir? Taberânînin Abdüllah bin Beşîrden haber verdiği hadîs-i şerîfde, **(Bid'at sâhibine hurmet eden, islâm dîninin yıkılmasına yardım etmiş olur)** buyuruldu. Taberânînin **(Kebîr)**inde ve Ebû Nu'aymın **(Hilye)**sinde, Mu'âzdan "radıyallahü anh" haber verilen hadîs-i şerîfde, **(Bid'at sâhibine hurmet etmek için yürüyen kimse, islâmı yıkmağa yardım etmişdir)** buyuruldu. Böyle hadîs-i şerîfler çok vardır. İctihâd derecesine yükselmemiş olanın, ibâdetlerini, işlerini hadîs-i şerîflere uyarak yapması ve dört mezhebden birine uymaması, dalâletdir, sapıklıkdır. Mü'minlerin yolundan ayrılmakdır. Nahl sûresinin kırküçüncü âyetinde meâlen, **(Bilmediklerinizi zikr ehlinden sorunuz!)** buyuruldu. Ebû Dâvüdün Câbir bin Abdüllahdan haber verdiği hadîs-i

şerîfde, **(Bilmediklerinizi sorunuz. Cehâletin ilâcı süâldir)** buyuruldu. Bu âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîf, bilmiyenlerin bilenlerden sorup öğrenmelerini emr etmekdedirler. Buradan anlaşılıyor ki, mezhebsizler için, yukarıda yazıldığı gibi konuşanlar ve bunları kabûl edenler ve inananlar da onlardan olur. Dalâletde, sapıklıkda ortakdırlar.

Süâl 8: İki seneden beri Hindistânda bu çeşid insanlar türedi. **(Nedvet-ül-ulemâ)** dedikleri bir cem'iyyet kurmuşlar. Bunu, islâmiyyete hizmet ve müslimânları uyandırmak için yapdık diyorlar. Burada her çeşid insan, i'tikâdları bozuk kimseler toplanmış. Mezhebsiz kimseler ve Ehl-i sünnet mezhebinden birkaç kişi, yüksek kürsîlere oturmuşlar, nutk söylüyorlar. Buna ne dersiniz!

Cevâb 8: Bu yapdıkları harâmdır. Dalâletdir. İlmi az olan müslimânları, mezheblerine karşı soğutmakdır. Müslimânlar, sapık din adamlarının Ehl-i sünnet âlimi olarak tanınanlar ile işbirliği yapdıklarını, hepsinin kürsîlerde oturduklarını görünce, onları da büyük ve kıymetli sanırlar. Onlara da hürmet ederler. Bu ise, büyük günâhdır. İslâm dîni, bid'at sâhiblerine hakâret edilmesini, sert davranılmasını emr ediyor. Onlara saygı gösterilmesini men' ediyor. İslâm âlimleri, akâid kitâblarında, meselâ **(Şerh-ul-mekâsıd)** kitâbında, (Bid'at sâhiblerine sert davranmak, onları aşağı görmek, red ve tard etmek lâzımdır) dediler. Müslimânlar, onları yüksek yerlerde görünce, kalbleri meyl eder. Sözlerini dinlerler. Şeytânın aldatması ile, onları sevmeğe başlarlar. Bunların doğru yoldan kaymalarına sebeb, onlarla işbirliği yapanlardır. Ayrı inanışlı kimselerin biraraya gelmeleri, dînin yıkılmasına sebeb olur. Müslimânları uyandıracağız diyenler, bunları zehrlemekde, felâkete sürüklemekdedirler.

Süâl 9: Nedveyi kurmakdan maksadları, sünnî ve diğer bid'at fırkaları arasındaki ayrılığı yok etmek imiş. Birbirlerinin sözlerini, inanışlarını red etmemeleri, kardeşce geçinmeleri lâzım imiş. Âlimler, birbirlerine uymayan inanışlarını, düşüncelerini söylememeli ve yazmamalı imiş. Bütün müslimânların ve talebelerinin de böyle yapmalarına örnek oluyorlarmış. Ayrılık, münâkaşa, helâk olmaya sebeb olur. Nefsin arzûlarından, kendini beğenmekden ileri gelir, diyorlar. Bu sözleri doğru mudur? Yoksa, bozuk ve azgınlık mıdır?

Cevâb 9: Bid'at yayıldığı zemân, bunu red etmek ve zararlarını, kötülüğünü yaymağa çalışmak, farzdır. Bunun farz olduğunu islâm âlimleri sözbirliği ile bildirmişlerdir. Selef-i sâlihîn ve bugüne kadar gelen âlimler, hep böyle yapdılar. Bid'at sâhiblerini red

etmeyen, onları kendi hâline bırakan kimse, müslimânların sözbirliğinden ayrılmış olur. İslâm cemâ'atinden uzaklaşmış olur. Bid'atleri ve bid'at işleyenleri sevmiş olur. Bu ise, Ehl-i sünnet mezhebini ve bu doğru yolda olan müslimânları kötülemekdir. Ma'rûfu nehy etmek ve münkeri emr etmekdir. Müslimânları, Allahü teâlânın la'netine sürüklemekdir. Büyük âlim, müslimânların imâmı Ahmed ibnü Hacer-il-Mekkî hazretleri **(Es-Savâ'ık-ul-muhrika)** kitâbının önsözünde diyor ki, (Bu kitâbdaki yazıların hakîkatlarını, özlerini kavrayacak kadar derin ilme mâlik olmadığım hâlde, bu yazıları yazmağa beni sürükleyen sebeb, Hatîb-ül-Bağdâdînin **(El-Câmi')** kitâbında bildirdiği şu hadîs-i şerîf olmuşdur: **(Fitneler, bid'atler yayıldığı ve Eshâbım kötülendiği zemân, hakîkati bilen, bildiğini bildirsin! Bildiğini bildirmeyenlere, Allahü teâlâ ve melekler ve bütün insanlar la'net eylesin! Allahü teâlâ, bunların ibâdetlerini ve hiç bir iyiliklerini kabûl etmez)**.) (Böyle davranmak, fesâd çıkarmak olur, günâhdır. Bunlar kendilerini yok etmekdedirler) sözü, Allahü teâlâya iftirâdır. İslâm âlimlerini kötülemekdir. Ehl-i sünnet mezhebinden ayrılmakdır. Mühim bir farzı inkâr etmek, buna harâm demekdir.

Süâl 10: Bu Nedvenin en büyük maksadı, Ehl-i kıble arasındaki ayrılıkları yok etmek, Ehl-i sünnet ve ehl-i bid'at olan çeşidli inanışdaki müslimânları birleşdirmek, ayrılıkları kaldırmak, hepsini süt ve şeker gibi fâideli ve tatlı hâle getirmek imiş. Kalblerinin birlikde atmasını, birisinin zararına, acısına hepsinin ortak olmasını sağlamak imiş. İnanışları ayrı ise de, Kelime-i şehâdet getiren herkesin kardeş olduklarını bildirmek imiş. Bunu, **(Ey müslimânlar! Birbirinizle kardeş olunuz!)** hadîs-i şerîfindeki emre uymak için yapıyorlarmış. Hiçbir şeyde ayrılık yapmamak, birbirini kötülememek lâzım imiş. Böyle birleşmek, Allahü teâlânın emri, farzı imiş. Yalnız böyle birleşenlerin nemâzı, orucu, tâ'atları kabûl olur imiş. Böyle birleşmiyenler dünyâ ve âhiret se'âdetine kavuşmazmış. Hattâ, Ehl-i kıble birbirlerini sevmedikce, îmân sâhibi olamaz. Cennete giremezmiş. İnsanların her günâhının afv edilmeleri mümkin ise de, birbirleri ile geçimsizlikleri ve düşmanlıkları afv edilmez imiş.

Cevâb 10: Yukarıdaki yazıların hepsi islâmiyyete uygun değildir. Müslimânlara zararlıdır. İnsanları dalâlete sürüklemekdir. Böyle olduğunu, çeşidli hadîs-i şerîfler ve din imâmlarının sözleri göstermekdedir. Bid'at sâhibleri ile görüşmeği yasaklayan ve onlardan uzaklaşmayı emr eden hadîs-i şerîflerden birkaçını bildirelim: **(Sahîh-i Müslim)**de Ebû Hüreyreden haber verilen hadîs-i şe-

rîfde, **(Onlardan kaçınız! Sizi dalâlete götürmesinler. Fitneye düşürmesinler)** buyuruldu. Ebû Dâvüdün Abdüllah ibni Ömerden haber verdiği hadîs-i şerîfde, **(Hasta olurlarsa, ziyâretlerine gitmeyiniz!)** buyuruldu. İbni Mâcenin Câbirden haber verdiği hadîs-i şerîfde, **(Karşılaşınca, onlara selâm vermeyiniz!)** buyuruldu. Ukaylînin Enes bin Mâlikden "radıyallahü teâlâ anh" haber verdiği hadîs-i şerîfde, **(Onlarla birlikde bulunmayınız! Onlarla birlikde yiyip içmeyiniz. Onlardan kız alıp vermeyiniz!)** buyuruldu.

[Bu hadîs-i şerîf, bid'at sâhibleri ile arkadaşlık etmeği, onlarla birlikde yiyip içmeği, onlardan kız alıp vermeği yasaklamakdadır. **(Hindiyye)** ve **(Bahr-ür-râık)** kitâblarının sâhibleri "rahmetullahi teâlâ aleyhimâ" diyor ki, (Zındıklar, bâtınîler, ibâhîler ve inanışları küfre sebeb olan bütün mezhebsizler, putlara, ya'nî heykellere ve yıldızlara tapınanlar gibi müşrikdirler. Bu müşriklerle evlenmek ve câriye olarak vaty etmek harâmdır.)

Yukarıda yazılanlardan anlaşılıyor ki, dört mezhebden birinde bulunmıyanın, ya'nî Ehl-i sünnet olmıyanın inanışı küfre sebeb olursa, müşrik olur. Bunlarla nikâhlanmak ve kesdiklerini yimek harâm olur. Küfre sebeb olmıyanı, bid'at ehli olup, bunlarla nikâhlanmak harâm olmuyor. Nikâhları sahîh oluyor ise de, bunlarla birlikde yaşamak, hattâ selâmlaşmak, hadîs-i şerîflerle yasak edildiği için, bunlarla evlenmemelidir. Ehl-i sünnet ile evlenmelidir.]

İbni Hibbânın bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Onların cenâzelerinin nemâzını kılmayınız! Onlarla birlikde nemâz kılmayınız!)** buyuruldu. Deylemînin Mu'azdan haber verdiği hadîs-i şerîflerde, **(Ben onlardan değilim. Onlar da benden değildirler. Onlara karşı cihâd etmek, kâfirlerle cihâd etmek gibidir)** buyuruldu. İmâm-ı Ca'fer-us-Sâdık, babası Muhammed Bâkırdan, bu da babası Zeynel'âbidîn Alîden, bu da babası Hüseynden, bu da imâm-ı Alîden "radıyallahü anhüm" haber verdiler ki, Ebû Ümâmeye söylenilen hadîs-i şerîfde, **(Kaderî ve mürci'î ve hâricî fırkasında bulunanlarla görüşme! Bunlar,** (bid'at sâhibleridir) **dînini bozarlar. Yehûdîlerin ve hıristiyanların yapdıkları gibi, hıyânet ederler)** buyuruldu. İbni Asâkirin Enes bin Mâlikden haber verdiği hadîs-i şerîfde, **(Bid'at sâhibini gördüğünüz zemân, ona karşı sert davranın! Allahü teâlâ, bid'at sâhiblerinin hepsine düşmandır. Onlardan hiçbiri sırat köprüsünden geçemiyecek, Cehennem ateşine düşeceklerdir)** buyuruldu. Ebû Dâvüdün ve Hâkimin hazret-i Ömerden haber verdikleri hadîs-i şerîfde, **(Kaderiyye fırkasında olanlarla birlikde bulunmayınız! İşlerinizi onlara danışmayınız!)** buyuruldu.

Ahmed ibni Hanbelin ve Ebû Dâvüdün ve Tirmüzînin ve İbni Mâcenin Abdüllah ibni Mes'ûdden ve Taberânînin Ebû Mûsel-Eş'arîden "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" haber verdikleri hadîs-i şerîfde, **(İsrâil oğulları** [ya'nî yehûdîler] **günâh işlediler. Âlimleri, bunlara nasîhat verdi; dinlemediler. Âlimleri, sonra bunlarla görüşdüler. Berâberce yiyip içdiler. Allahü teâlâ aralarına düşmanlık sokdu. Dâvüd aleyhisselâmın ve Îsâ aleyhisselâmın ağızlarından bunlara la'net etdi)** buyurdu.

Tirmüzî ve Ebû Dâvüd ve İbni Mâce, Nâfiden alarak bildiriyorlar ki, Abdüllah ibni Ömere bir adam gelerek bir kimseden selâm getirdi. Abdüllah, buna, (O kimsenin bid'at sâhibi olduğunu işitdim. Bid'at sâhibi ise, benden ona selâm götürme) dedi. Hasen-i Basrî ve Muhammed ibni Sîrîn (Bid'at sâhibleri ile birlikde bulunmayınız!) dediler. Eyyûb-i Sahtiyânî diyor ki, Talak bin Habîb ile oturuyordum. Sa'îd bin Cübeyr yanımızdan geçdi. Bana dönerek, (Onunla oturma! O, bid'at sâhibidir) dedi. Esmâ bin Ubeyd diyor ki, Alî ibni Sîrînin yanına bid'at sâhibi olan iki kişi gelerek, sana bir hadîs soracağız dediklerinde, hayır, sormayınız, dedi. Bir âyet soracağız dediklerinde, hayır, buradan gidiniz, yoksa ben giderim, dedi. Gitdiler. Orada bulunanlar, Kur'ân-ı kerîmden bir âyet üzerinde konuşsaydın ne olurdu, dediler. Onların âyet-i kerîmeyi değişdirerek okumalarından ve bu değişikliğin kalbimde yer etmesinden korkdum, dedi. Selâm bin Ebî Muti' diyor ki, bid'at sâhibi bir kimse Eyyûba gelip, sana bir kelime soracağım dedikde, senden yarım kelime bile dinlemem, dedi. Bir kimse Sa'îd bin Cübeyre birşey sordu. Cevâb vermedi. Sebebi soruldukda, bid'at sâhibidir, onunla konuşulmaz, dedi. Ebû Ca'fer Muhammed Bâkır "radıyallahü teâlâ anh" diyor ki, (Münâkaşa edenlerin yanında oturmayınız! Bunlar âyet-i kerîmelere diledikleri gibi ma'nâ verirler). İmâm-ı Ahmed ibni Hacer-i Mekkî, **(Mişkât)** kitâbının şerhinde, Abdüllah ibni Ömerin "radıyallahü teâlâ anh", benden selâm söylemeyiniz dediğini bildirirken, çünki, bid'at ehlinden kaçınmakla emr olunduk demekdedir. **(Mirkat)** kitâbında, **(Kaderiyye fırkasında olanlarla birlikde bulunmayınız!)** hadîs-i şerîfini bildirirken, çünki, agyâr ile görüşmek, insanı helâke, felâkete sürükler, demekdedir. **(Şir'at-ül-islâm)** kitâbında diyor ki, selef-i sâlihîn "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", bid'at ehli ile birlikde bulunmazdı. Çünki, hadîs-i şerîfde, **(Bid'at sâhibleri ile birlikde bulunmayınız! Onların kötülükleri, uyuz hastalığı gibi bulaşıcıdır)** buyuruldu. Hadîs-i şerîfde, **(Kaderiyye fırkasında olanlara selâm vermeyiniz! Hastalarını ziyâret etmeyiniz! Cenâzesinde bulunmayınız! Onların sözlerini dinlemeyiniz! Onla-**

ra sert cevâb veriniz! Hakâret ediniz!) buyuruldu. Bir hadîs-i şerîfde, **(Allahü teâlâ bid'at sâhibine sert cevâb verenin kalbini îmânla doldurur. Korkulu şeylerden korur. Bid'at sâhibine kıymet vermiyen kimseyi Allahü teâlâ kıyâmetin korkularından korur)** buyuruldu. **(İrşâd-üs-sâri şerhu sahîh-il-Buhârî)** kitâbında diyor ki, bid'at ehli olan kimsenin tevbe etdiği anlaşılmadıkça, ondan uzaklaşmak lâzımdır. Bu za'îf kul [ya'nî Ahmed Rıdâ Hân], bu konuda bir risâle hâzırlamakdayım. Bid'at ehlinden kaçmak, onlara sert davranmak lâzım olduğunu Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden vesîkalar yazarak açıklamakdayım. Ayrıca âlimlerin sözlerini de bildirmekdeyim. Bu kitâbım, gözlerin nûru ve gönüllerin şifâsı olacakdır.

Bid'at sâhibleri ile berâber bulunmanın zararları bu kadar çok olunca, onları sevmenin ve övmenin zararlarının ne kadar olacağını düşünmelidir. Hadîs-i şerîfde, **(Kişi, sevdiği ile berâberdir)** buyuruldu. İmâm-ı Alînin ve başkalarının bildirdikleri hadîs-i şerîfde, **(Yemîn ederim ki, Allahü teâlâ, insanı sevdikleri ile berâber haşr edecekdir)** buyuruldu. Taberânînin bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Allahü teâlâ, insanı sevdiklerinin arasında haşr edecekdir)** buyuruldu. Ebû Dâvüdün ve Tirmüzînin, Ebû Hüreyreden bildirdikleri hadîs-i şerîfde, **(İnsanın dîni, arkadaşının dîni gibidir. Herkes, kiminle arkadaşlık etdiğine baksın!)** buyuruldu. **(Fih-un-Nesrîn bi-cevâbil-es'ilet-il-ışrîn)** kitâbımda yukarıdaki hadîs-i şerîfler üzerinde geniş açıklamalar vardır.

Nedvet-ül-ulemânın maksadı, mel'ûn şeytânın maksadıdır. Bilgisi az olan müslimânları doğru yoldan kaydırmağa uğraşmakdadırlar. Müslimânları birleşdirmek farzdır, sözleri ile yeni bir din ortaya koymakdadırlar. (İbâdetler kabûl olmaz. Böyle olmayanlar, berekete ve se'âdete kavuşamaz) sözleri de, Allahü teâlâya iftirâdır. Bid'at ehli ile çekişmeğe ve onları düşman bilmeğe günâh demeleri ve bu günâhı afv olmaz bilmeleri ve afvı imkânsızdır demeleri de, kendilerinin Ehl-i sünnet vel-cemâ'atin hak yolundan ayrıldıklarını ve âyet-i kerîmeleri inkâr etdiklerini gösteriyor. Bir âyet-i kerîmede meâlen, **(Allahü teâlâ, şirkden başka dilediği kimselerin bütün günâhlarını afv eder)** ve **(Allahü teâlâ, bütün günâhları elbette afv eder)** buyuruldu. Onların, bu günâhın afvı imkânsızdır demeleri, bu âyet-i kerîmeleri inkâr olmakdadır. **(Allahın kulları, kardeşler olunuz!)** hadîs-i şerîfine de yanlış ma'nâ vermekdedirler. Bu hadîs-i şerîfin ma'nâsı, **(Umdet-ül-Kâri)** ve başka kitâblarda da bildirildiği gibi, (Kardeşler olmanızı sağlayacak şeyleri yapınız!) demekdir. Buna göre, bid'at sâhiblerinin, hak yolda

bulunan müslimânlarla kardeş olabilmeleri için, bid'atlerini terk etmeleri ve sünnet-i seniyyeyi kabûl etmeleri lâzımdır. Bid'atlerinde devâm edip de, Ehl-i sünnet olan müslimânları kendileri ile kardeş olmağa çağırmaları, açık bir dalâlet, sapıklık ve çirkin bir hîledir. **(Fetâvelharemeyn)**den terceme burada temâm oldu. Bu kitâb arabî olup, İstanbulda ofset yolu ile basdırılmışdır. Kitâbın yazarı Ahmed Rızâ hân Berilevî "rahmetullahi aleyh", 1340 [m. 1921] de Hindistânda vefât etmişdir.

60 — Dinde reformcular, islâmiyyetin bir emrini yok etmek isteyince, son koz olarak hadîs-i şerîflere saldırıyorlar. Bu emrin dayandığı hadîs mevdû'dur diyorlar. Bu sözlerine de inandıramıyacaklarını anlayınca, mevdû' olmasa bile, za'îf hadîsdir, za'îf hadîsle hükm verilmez diyorlar. Meselâ, erkeklerin altın yüzük takması, harâmdır. Dinde reformcular, bunu bildiren hadîs za'îfdir. Altın yüzük harâm değildir diyorlar. Bu sözleri, kendilerini yalanlamakdadır. Çünki, za'îf hadîs ile hükm verilemiyeceğine göre, (Altın yüzük harâmdır) hükmü çıkarılmış olan hadîsin sahîh olması lâzım gelir. Doğrusu da budur. Ehl-i sünnet âlimleri, hadîs-i şerîfleri incelerken, kılı kırk yarmışlar, mevdû' hadîslerin hepsini elemişlerdir. Farzları, halâl ve harâmları, yalnız sahîh ve meşhûr hadîslerden çıkarmışlardır. İbni Melek "rahmetullahi aleyh", **(Menâr şerhi)** kitâbında, (Za'îf olan hadîs ile vücûb sâbit olmaz. Hadîs ve fıkh âlimlerince, sahîh olduğu anlaşılamıyan bir hadîs ile amel olunmaz) diyerek, bu hakîkati anlatmakdadır. İbni Âbidîn "rahmetullahi aleyh", **(Dürr-ül-muhtâr)** hâşiyesinde abdesti anlatırken buyuruyor ki, (Müctehidin bildirdiği hükmlerin delîllerini, senedlerini aramak, mukallide lâzım değildir).

Ehl-i sünnet âlimlerine saldıran ve fıkh kitâblarına saygısız olan kimsenin mezhebsiz olduğu anlaşılır. Abdüllah bin Îsâ San'ânî "rahmetullahi aleyh" **(Seyfülhindî fî ibâneti tarîkat-iş-şeyh-in-Necdî)** kitâbında, sahîh hadîslere mevdû' diyenlerin mezhebsiz olduklarını, Ehl-i sünneti yıkmağa uğraşdıklarını vesîkalarla isbât etmekdedir. Bu kitâbını 1218 [m. 1803] senesinde yazmışdır. Müderris seyyid Abdüllah efendi "rahmetullahi aleyh" **(İrsalülmekal)** kitâbında, hadîs-i şerîflere za'îfdir, mevdû'dur gibi iftirâ edenlere cevâb vermekde, bu yoldakilerin önderliğini yapan ibni Teymiyyeyi ve Şevkânîyi red etmekdedir.

(Usûl-i hadîs) denilen ayrı bir ilm vardır. Bu ilmde, **(Mevdû' hadîs)** demek, uydurma hadîs demek değildir. Şimdi, bu ilmden haberi olmıyanlar, mevdû' hadîsi, lügat ma'nâsı ile düşünerek, uydurma hadîs demek sanıyorlar. Bu ilm üzerinde ve mevdû' hadîs-

ler üzerinde geniş bilgi edinmek istiyenlere, **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbının ikinci kısmında beşinci maddeyi okumalarını tavsiye ederiz.

İmâm-ı Muhammed Birgivînin "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Usûl-i hadîs)** kitâbını Dâvüd-i Karsî "rahmetullahi teâlâ aleyh", şerh etmişdir. Bunu da, Harputlu Yûsüf efendi "rahmetullahi teâlâ aleyh", şerh etmiş, İstanbulda basılmışdır. Bunun doksanbirinci sahîfesinden başlıyarak, arabîden terceme etmeği fâideli gördük:

(Herhangi bir hadîsi haber verirken, bilerek yalan söylemiş olduğu bilinen bir kimsenin haber verdiği hadîs-i şerîflerin hepsine **(Mevdû')** veyâ **(Müfterî)** hadîs denir. Çünki, haber verdiği hadîslerin hepsinin de, uydurma, iftirâ olmak ihtimâli vardır. Görülüyor ki, Usûl-i hadîsde yalanı yakalanan kimse, tevbe etse ve sâlih olsa da, bunun bildirdiği bütün hadîslere mevdû' denilir. Böyle olduğunu, imâm-ı Süyûtînin **(Tedrîb)** kitâbı da bildirmekde ve hadîs âlimlerinin çoğu da söylemekdedir. Bid'at fırkalarında olanlar, müslimânları doğru yoldan ayırmak için, zındıklar da, müslimânları aldatmak için, hadîs uydurdular. Tekke şeyhlerinden de, ibâdete tergîb ve günâhlardan terhîb için hadîs uyduranlar oldu. Böyle iyi niyyetli hadîs uydurmak harâmdır. Müslimânları aldatmak için olursa, küfrdür. Sa'lebî, Vâhidî, Zimâhşerî, Beydâvî ve Ebüssü'ûd tefsîrlerinde, sûrelerin kıymetlerini anlatan, öven hadîslerin mevdû' oldukları söyleniliyor. Fâtiha, En'âm, Kehf, Yasîn, Duhân, Mülk, Zilzâl, Nasr, Kâfirûn, İhlâs ve Kul e'ûzü sûrelerini öven hadîslerin sahîh oldukları meydândadır. Bu tefsîrlerin sâhibleri, mevdû' denilen hadîsleri, sahîh, hasen ve olsa olsa za'îf bildikleri için veyâ güvendikleri hadîs âlimlerinden, böyle olarak aldıkları için, yâhud mevdû' olduklarını kabûl etmedikleri için yazmışlardır. Çünki, hadîslerin sahîh olup olmadıkları zann-ı gâlib ile anlaşılır. Kesin olarak bilinemez. Hadîs âlimlerinden çoğunun sahîh dediği çok hadîsler vardır ki, bu fennin başka âlimleri, bunlara sahîh dememişdir. Birçoğu da, bunların sahîh olup olmadığını anlıyamamışdır. Çünki, bir hadîsin sahîh olmadığını anlamak çok güçdür. Ancak zan ile anlaşılır. Kesin olarak anlaşılamaz. Bir hadîsin uydurma olduğunu kesin olarak anlamak için, bunu haber verenlerden birinin, bunu ben uydurdum demesi lâzımdır. Yâhud, bana haber verdi dediği kimsenin, bu doğmadan önce ölmüş olduğu bilinmelidir. Yâhud, hadîs denilen sözün, islâmiyyete ve akla, hesâba ve tecribeye uymaması ve te'vîl kabûl etmemesi ile uydurma olduğu anlaşılır. Bunları da ancak hadîs âlimleri anlar. Bu derin

âlimler de, bunları anlamakda yanılabilir. Bunun içindir ki, Ebül-ferec İbn-ül Cevzînin **(Mevdû'ât)** kitâbındaki mevdû' dediği hadîslerin çoğuna, sahîh, hasen ve za'îf diyen hadîs âlimleri olmuşdur. İmâm-ı Zehebî "rahmetullahi teâlâ aleyh" diyor ki, İbn-ül-Cevzînin Mevdû'ât kitâbındaki yazılı hadîslerin çoğu, sağlam, güzel hadîslerdir. Buraya kadar yazdıklarımızı, imâm-ı Nevevînin "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Takrîb)** kitâbından ve Süyûtînin "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Tedrîb)** kitâbından ve şeyhül-islâm ibni Hacer-i Askalânînin **(Nuhbe)** kitâbından aldık). Birgivîden terceme temâm oldu.

Beydâvî ve imâm-ı Gazâlî ve Celâleddîn-i Süyûtî ve Sadreddîn-i Konevî ve Senâüllahı pâni-pütî "rahimehümullahü teâlâ", gibi en büyük âlimleri sahîh hadîsle, uydurma hadîsi birbirinden ayıramıyacak kadar bilgisiz sanmak, yâhud, uydurma hadîsleri, bile bile, sahîh hadîs olarak yazacak kadar dinsiz veyâhud da, dînini kayırmaz ve vicdânı sızlamaz sanmak, çok büyük saygısızlık ve vicdânsızlık ve insâfsızlıkdır. İslâm âlimlerinin hadîs-i şerîfler üzerinde nasıl bir titizlikle çalışdıklarını, kitâbımızın yedinci ve sekizinci maddelerinde uzun bildirmişdik. O yazıları okuyan akllı ve insâflı bir kimse imâm-ı Gazâlî gibi büyük bir âlimin kitâblarında uydurma hadîs vardır diyecek kadar küstâhlaşan bir dinde reformcuya hiç inanır mı? O yüce âlimler "rahime-hümullahü teâlâ", hadîs-i şerîfleri anlıyamamışlar da, talebelerinden ibni Teymiyye anlıyabilmiş demek, Ehl-i sünnet âlimlerine düşman olanlardan başkasının söyliyebileceği birşey değildir. İslâm âlimlerinin büyüklüğünü anlıyamıyanlar, o yüce imâmları da, kendileri gibi kısa aklları, bozuk düşünceleri ile yazmış sanıyorlar. (Gazâlînin muhâkemesi, sosyal fikrlerin zararlı te'sîrleri altında kalmış) diyecek kadar aşağı kelimeler kullanıyorlar. Onların her yazılarının, âyet-i kerîmelerin ve hadîs-i şerîflerin îzâhı, açıklaması olduğunu kavrıyamıyorlar. İmâm-ı Rabbânî hazretlerini öven bir kimse, bu sözünde samîmî ise ve o yüce imâmın yazılarını beğeniyorsa, bu yazılara uyması ve onun çok övdüğü Ehl-i sünnet âlimlerini beğenmesi, onlara karşı saygısızlık yapmaması lâzımdır. Âlimin kıymetini, ancak âlim anlar. Ehl-i sünnet âlimlerinin kıymetini anlamamak, onları lekelemeğe, o mubârek zâtlara toz kondurmağa kalkışmak, bu **(Fırka-i nâciyye)**den ayrılmak olur. Ehl-i sünnetden ayrılanın yâ dalâlet sâhibi sapık veyâ kâfir olacağı **(El-besâir li-münkirit-tevessül)** kitâbında uzun yazılıdır. Hindistân âlimlerinden Ebû Muhammed Viltorînin **(Hidâyet-ül-muvaffıkîn)** kitâbının altmışbeşinci sahîfesinde bildirdiği gibi, Celâleyn tefsîri hâşiyesinde Kehf sûresinin (izâ nesîte) âyetinde Allâme Ahmed Sâvî Mâli-

kî diyor ki, (Dört mezhebden başkasını taklîd etmek câiz değildir. Dört mezhebden birine uymıyan kimse, dalâletdedir. Başkalarını da dalâlete sürüklemekdedir. Bunların ba'zıları da kâfir olmakdadır. Çünki, küfre sebeb olan yollardan biri, âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden ahkâm çıkarmağa kalkışmakdır.)

61 — Aşağıdaki beş hadîs-i şerîf, imâm-ı Muhammed Birgivînin **(Tarîkat-i Muhammediyye)** kitâbından ve bunun Nablüsî şerhi olan **(Hadîka)**dan alınmışdır:

1) Buhârî ve Müslimin bildirdikleri hadîs-i şerîfde, **(Bildirdiğim bu dinde bulunmıyan birşey, sevâb umarak meydâna çıkarılırsa, bu şey red olunur)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf gösteriyor ki, dinden ve ibâdetden olmıyan birşeyin meydâna çıkarılması bid'at olmaz. Yimekde, içmekde, giyinmekde, ev yapmakda ve bineklerde olan yenilikler, değişiklikler, ibâdet olan, ya'nî Allahü teâlânın rızâsını kazanmak için yapılan şeyler değildir. Böyle şeylerin yapılması, bir ibâdeti bozmadığı veyâ dînin yasak etdiği bir şeyin yapılmasına sebeb olmadığı zemân, bid'at olmaz.

2) Taberânînin "rahmetullahi teâlâ aleyh" bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Müslimânlar, Peygamberlerinden sonra, Onun bildirdiği dinde bir bid'at, herhangi bir yenilik yaparsa, bunun benzeri olan bir sünnet, aralarından kalkar)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf gösteriyor ki, dünyâ işlerinde, âdet olan şeylerde, sevâb beklemeden yapılan, yalnız dünyâlık fâidesi olan veyâ dünyâ zararından koruyan, yâhud zarar ve fâidesi düşünülmiyen inanış, söz, iş ve ahlâkdan islâmiyyetin yasak etmediği bir değişiklik, yenilik yapmak bid'at olmaz. Böyle değişiklikler, sünnetin ortadan kalkmasına sebeb olmaz.

3) Taberânîdeki bir hadîs-i şerîfde, **(Bid'at sâhibi, bid'atinden vazgeçinciye kadar, Allahü teâlâ, tevbesini kabûl etmez)** buyuruldu. Her günâhdan sonra **(Tevbe etmek)** lâzımdır. Tevbenin doğru olması için, üç şart vardır: Günâha son vermek, yapdığına pişmân olmak ve bir dahâ hiç yapmamağa azm etmek, karar vermek. Eğer kul hakkı da varsa, hakkını ödeyip, halâllaşmak da lâzımdır. **(Bid'at sâhibi)** demek, bir bid'ati meydâna çıkaran veyâ çıkmış bir bid'ati yapan demekdir. **(Bid'at)** demek, dinde bulunmayan bir inanışı, bir işi, bir sözü veyâ ahlâkı, sonradan ortaya çıkarmak veyâ dinde sonradan ortaya çıkmış böyle bir bozukluğu yaymak ve bundan sevâb beklemek demekdir. Bir günâhı yapan kimsenin, başka günâh için yapdığı tevbesi kabûl olur. Bid'at sâhibi, bu bid'atinden sevâb beklemekde, iyi bir iş yapdığını sanmakdadır. Bunun için, tevbe etmeği düşünmez.

4) İbni Mâcenin bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Bid’at sâhibi, bid’atinden vazgeçmedikçe, Allahü teâlâ onun hiç bir ibâdetini kabûl etmez)** buyuruldu. Dinden olan bir inanışı, ibâdeti, sözü veyâ bir huyu değişdiren bir kimsenin, dinde reformcunun, doğru olan ibâdetleri dahî kabûl olmaz. Ya’nî ibâdetin fâidelerinden mahrûm kalır. Bu bid’atden vazgeçmesi lâzımdır.

5) İbni Mâcenin bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Bir bid’at küfre yol açmasa bile bunu ortaya çıkaranın orucu, haccı, ömresi, cihâdı, tevbesi ve hiçbir iyiliği kabûl olmaz. Bu kimsenin, yağdan kıl çıkar gibi, müslimânlıkdan çıkması kolay olur)** buyuruldu. Şartlarına uygun olan farzları ve nâfileleri sahîh olur, borçdan kurtulur ise de, kabûl olmaz. Ya’nî sevâb verilmez. Bid’ati küfrüne yol açarsa, ya’nî küfre sebeb olan bir söz söyler, birşey kullanır, bir iş yaparsa, îmânı giderek, ibâdetleri sahîh de olmaz. Bid’at sâhibi, bid’atini iyi ve sevâb bilir. Bunun için dinden kolay çıkar. Bid’at işliyen, bunu ibâdet sanmakda, sevâb beklemekdedir. Günâh işliyen ise, günâhını suç bilmekde, Rabbinden utanmakda, azâbından korkmakdadır. Bid’atler, büyük günâhdır. Fekat her günâh bid’at değildir.

Yukarıdaki beş hadîs-i şerîfin aslları ve açıklamaları, Hakîkat Kitâbevinin çıkardığı Nablüsînin “rahmetullahi teâlâ aleyh” arabî **(Hadîkat-ün-nediyye)** kitâbında yazılıdır.

(Bid’at) arabça bir kelimedir. Önceden olmayıp sonradan ortaya çıkarılan herşey demekdir. Bu bakımdan, hem âdetde, hem de ibâdetde yapılan değişiklikler, reformlar bid’at olur. **(Âdet)** demek, karşılık olarak kıyâmetde sevâb beklenilmiyen, yalnız dünyâ fâidesini düşünerek yapılan şey demekdir. **(İbâdet)** bunun tersi olup, kıyâmetde karşılığında sevâb beklenen şeydir. Eshâb-ı kirâm ve tâbi’în zemânlarında bulunmayıp da, sonradan meydâna çıkan herşey bid’at olunca, âlimler bu bid’atleri, mubâh, müstehab, vâcib ve harâm diye kısmlara ayırmışlar. Müstehab ve vâcib olanlara **(Bid’at-i hasene)** demişlerdir.

Fekat, **(Dinde bid’at)** demek, Eshâb-ı kirâm zemânından ve tâbi’în zemânından sonra, Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” izni olmadan, dinde yapılan eklemeler ve noksanlıklar, ya’nî ibâdet olarak yapılan, sevâb olduğu düşünülen değişiklikler demekdir. **(Dinde reform)** da, dinde bid’at demekdir. Âdetlerde yapılan değişiklikler, bu bid’atin dışında kalmakdadır. Hadîs-i şerîflerde kötü olduğu bildirilen, dindeki bid’atlerdir. Ya’nî dinde reformlardır. Bunlar ibâdetlere yardımcı değildirler. Hepsi, ibâdetleri değişdirmekde, bozmakdadırlar.

Bid’at, ikiye ayrılır: İ’tikâdda ve ibâdet olan işlerde bid’atlerdir. İ’tikâdda olan reformlar, yâ ictihâd ile yapılır. Ya’nî âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden çıkarılır. Yâhud, akl ile, düşünce ile beğenilerek yapılır. İctihâd yapabilmek için derin âlim, ya’nî **(müctehid)** olmak lâzımdır. Müctehid, i’tikâd bilgilerinde ictihâd yaparken yanılırsa, afv olmaz. Suçlu olur. Yanlış anladığı inanılacak şey, dinde açıkça bildirilmiş ve câhillerin bile işitip bildiği, yayılmış bilgilerden ise, bu müctehid ve buna inananlar kâfir olur. Kâfir olduğu anlaşılan bir kimse, bu küfründen tevbe etmedikçe, mü’min ve müslimân olduğunu söylese ve bütün ömrünü ibâdetle geçirse de, küfrden kurtulamaz. Açık bildirilmiş, fekat herkesin işitmemiş olduğu bilgilerden veyâ açık bildirilmemiş bilgilerden ise, kâfir olmazlar. **(Bid’at sâhibi), (Dalâlet ehli)** ya’nî sapık olurlar. Bu yanlış inanışları, katl ve zinâ gibi büyük günâhlardan da dahâ büyük günâhdır. Yetmişiki dürlü bid’at fırkası bulunacağı ve sapık inanışları sebebîle hepsinin Cehenneme gidecekleri, hadîs-i şerîflerde bildirilmişdir.

Müctehid olmıyan din adamlarının, kendilerini müctehid sanarak, âyet-i kerîmelere ve hadîs-i şerîflere ma’nâlar vermeğe kalkışmaları ile veyâ kendi görüşleri ile söyledikleri i’tikâd bilgisi, açık bildirilmemiş veyâ herkesin işitmediği bilgilerden olsa bile, yanlış olursa, böyle yanlış inananlar kâfir olur. Meselâ, Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” mi’râca çıkdığına ve kabr süâline, ictihâd yolu ile inanmıyan bir müctehid, bid’at sâhibi, ya’nî sapık olur. Kendi aklı, görüşü ile inanmıyan müctehid olmıyan bir din adamı ise, din bilgilerine kıymet vermemiş olacağından, kâfir olur.

İ’tikâddaki ictihâdlarında yanılmamış olan islâm âlimlerine “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în” ve bunlar gibi doğru inanan müslimânlara **(Ehl-i sünnet)** veyâ **(Sünnî)** denir.

Yetmişiki bid’at ehlinin ibâdetleri, sahîh olsa da, kabûl olmaz. İbâdetlerinde, ictihâd ile yapacakları bid’atleri de ayrıca suç olur.

Ehl-i sünnet âlimlerinin ibâdetlerde, ictihâd ile buldukları bilgiler bid’at değildir. Bu bilgileri bulurken yanılmaları suç olmaz. Dört mezhebin imâmları, bu bilgileri, islâmiyyetin sâhibinin izni ile, islâmiyyetin bildirdiği delîllerden, senedlerden çıkarmışlardır. Bu bilgiler, islâmiyyeti değişdirmiş değil, islâmiyyete yardımcı olmuşlardır. Kur’ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde açık bildirilmiş şeylerde ictihâd yapılmaz. Bunlar, olduğu gibi kabûl edilir. Açık bildirilmemiş bir işi gösteren delîli ararken yanılmak suç olmaz. Fekat bu delîl ya’nî doğru yol açık olup da, müctehid bu delîli bul-

makda yanılarak veyâ bir delîlden çıkarılmayıp, akla uyarak yapılan ibâdetler, bid'at olur, sapıklık olur. Böyle reformlar, bir müekked sünnetin ortadan kalkmasına sebeb olursa, günâhı dahâ çok olur.

Resûlullahın ibâdet olarak yapdığı ve arasıra bırakdığı şeylere **(Sünnet-i hüdâ)** veyâ **(Müekked sünnet)** denir. Bunları arasıra yapmıyanlara azâb bildirilmedi. Hiç terk etmediği ve terk edenlere azâb yapılacağını bildirdiklerine **(Vâcib)** denir. Arasıra yapdığı ibâdetlere **(Müekked olmıyan sünnet)** veyâ **(Müstehab)** denir. Âdet olarak yapdıklarına **(Sünnet-i zevâid)** veyâ **(Edeb)** denir. İyi şeylere sağdan, fenâ şeylere soldan başlamak ve sağ, sol elleri kullanmak edebdir.

Âdetlerde değişiklik yapmak, bid'at değildir. Vera' sâhiblerinin yapmaması iyi olur. Hadîs-i şerîfde, **(Benim sünnetime ve benden sonra, hulefâ-i râşidînin sünnetlerine sarılınız!)** buyuruldu. Sünnet sözü, yalnız olarak söylenildiği zemân, islâmiyyetin bildirdiği herşey demekdir. Bu dînin sâhibi olan Resûl "aleyhisselâm", âdetlerde birşey bildirmedi. Çünki Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", insanlara dinlerini bildirmek için geldi. Dünyâda muhtâc oldukları şeylerin yapılmasını öğretmek için gelmedi. Hadîs-i şerîfde, **(Dünyâ işlerinizi yapmasını siz dahâ iyi bilirsiniz!)** buyuruldu. Dünyânıza fâideli olan şeyleri bulup yapmanız için benim bildirmeme lüzûm yokdur demekdir. Dînî vazîfelerinizi, ibâdetlerinizi bilemezsiniz. Onları benden öğreniniz demekdir. Bunun için âdetler, islâmiyyetin dışında kalmakdadır. İslâmiyyetin dışında olan şeylerde yapılan değişiklikler bid'at olmaz.

Minâre, mekteb, kitâb gibi sonradan yapılmış olan şeyler bid'at ya'nî dinde reform değildir. Bunlar dîne yardımcı şeylerdir. İslâmiyyet bunlara izn vermiş, hattâ emr etmişdir. Böyle şeylere **(Sünnet-i hasene)** denir. İslâmiyyetin yasak etdiği şeyleri meydâna çıkarmağa **(Sünnet-i seyyie)** denir. Bid'atler, ya'nî dinde reformlar, sünnet-i seyyiedir. Sünnet-i hasene ya'nî dîne yardımcı şeylerin **(Sadr-ı evvel)**de ya'nî Eshâb-ı kirâmın "rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecma'în" ve tâbi'în-i izâmın "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" zemânlarında yapılmaması, onların bu fâideli şeylere ihtiyâçları olmadığı içindi. Onlar, kâfirlerle cihâd ediyor, islâmiyyeti dünyâya yayıyorlardı. Onların zemânlarında bid'at sâhibleri çıkmamış veyâ çoğalmamışdı. Kıyâmete kadar (sünnet-i hasene) meydâna çıkarmak câizdir ve sevâbdır.

İbâdetde bir bid'ati yapmak, bir sünneti terk etmekden dahâ fenâdır. Bid'at işlemek harâmdır. Sünneti özrsüz terk etmek mek-

rûhdur. Bir sünneti özrsüz terk etmeği sevâb sanırsa, sünneti terk etmesi de bid'at olur. Bir inanışın, bir işin veyâ bir sözün sünnet veyâ bid'at olduğu bilinemediği zemân, bunu yapmamak lâzım olur. Çünki, bid'ati terk etmek lâzımdır. Sünneti yapmak lâzım değildir. Lâzım olmıyan şey yapılmazsa kazâ olunamaz. Bunun için nemâzların kılınmamış sünnetleri kazâ olunmaz. Allahü teâlânın harâm etdiği şeylerden bir zerresini yapmamak, insanların ve cinnin bütün ibâdetlerinden dahâ sevâbdır. Bunun için, güçlük olan yerde vâcib de terk edilir. Fekat harâm işlenemez denildi. Meselâ başkasının yanında tahâretlenilmez.

Bir asrda yaşamış olan müctehidlerin sözbirliğine **(İcmâ')** denir. İcmâ'ın bir delîle, senede dayanması lâzımdır. Bu delîl, âyet-i kerîme ve bir kişinin dahî bildirdiği hadîs-i şerîfdir. Yâhud bunlara dayanan kıyâsdır. Kıyâs, âyetde ve hadîsde kapalı bildirilen şeyi açığa çıkarmakdır. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe "rahmetullahi aleyh" hazretleri kıyâs yolu ile ictihâd buyurmuşdur.

Bir kimse, hiç kitâb okumadan ârif, Velî olabilir. Âyet-i kerîmeyi tefsîr edebilir. Fekat bu kimse, rehber olamaz. Ona bağlanılamaz. Rehberin, ilmde ictihâd derecesine yükselmiş olması ve ma'rifetde vilâyet-i hâssa-i Muhammediyye mertebesinde bulunması lâzımdır. Rehberin [ya'nî mürşidin] her hareketi, her duruşu, her sözü, islâmiyyete uygundur. Ya'nî, her şeyde Resûlullaha uymakdadır. Bunun için, Allahü teâlâ onu çok sever. Müslimânlar, Allahü teâlâyı çok sevdikleri için, Allahü teâlânın çok sevdiğini de çok severler. Rehberi sevmek, Allahü teâlâyı ve Resûlullahı "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" sevmekden ileri gelmekdedir. Bu sevgiye **(Hubb-i fillah)** denir. İbâdetlerin en kıymetlisinin hubb-i fillah olduğu hadîs-i şerîfle bildirilmişdir. Rehberin emrlerini yapmak, islâmiyyete uymak demekdir. Çünki, Rehberin her sözü ve her işi islâmiyyeti bildirmekdedir. Hayâtda, ya'nî dünyâda hakîkî ilm sunucusu Mürşid-i kâmildir. Din düşmanlarının, müslimânlar için (Allahı bırakıp kulu seviyorlar. İslâmiyyeti bırakıp insana tapınıyorlar) sözlerinin, câhilce iftirâ olduğu, buradan anlaşılmakdadır.

Eshâb-ı kirâma uymak vâcibdir "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în". Eshâb-ı kirâmın bildirdiği birşey üzerinde kıyâs yapmak câiz değildir. Fekat, bizim gibi mukallidlerin, ya'nî ictihâd derecesine yükselmemiş kimselerin, Eshâb-ı kirâmın sözlerine uymaları câiz değildir. Eshâb-ı kirâmın sözleri ve hareketleri, nassları ve kendi ictihâdlarını gösterir. Bunları da, ancak ictihâd derecesine yükselmiş olan derin âlimler anlıyabilir. Mezheb imâmlarımız, bunları anlamışlar ve anlıyabileceğimiz kadar bizlere bildirmişler-

dir. Görülüyor ki, Eshâb-ı kirâma uymak isteyenlerin, Ehl-i sünnet âlimlerine uymaları lâzım gelmekdedir.

Buhârîde yazılı hadîs-i şerîfde, **(Allahü teâlâ, kulum bana farzları yapmakla yaklaşdığı gibi, başka hiçbirşeyle yaklaşamaz. Bana nâfilelerle yaklaşan kulumu çok severim buyuruyor)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf gösteriyor ki, Allahü teâlânın ençok sevdiği ibâdet, farzlardır. Hadîs-i şerîfde bildirilen nâfileler, farzlarla birlikde yapılan nâfilelerdir. Farzları yapıp, nâfilelere de devâm edenleri, Allahü teâlâ çok sever demekdir.

Allahü teâlâ, Mâide sûresinin 35.ci âyetinde meâlen buyuruyor ki, **(Bana yaklaşmak için, vesîle arayınız!).** Meâlen demek, (İslâm âlimlerinin anladıklarına göre) demekdir. Vehhâbîler diyor ki, (Vesîle, sebeb, ibâdetlerdir. Allahü teâlânın rızâsına, sevgisine kavuşmak için farz ve nâfile ibâdetleri yapmak lâzımdır. Tarîkate girmek, bir şeyhin eteklerine yapışmak, ölülere, dirilere yalvarmak, insanı Allaha yaklaşdırmaz. Bil'akis uzaklaşdırır). Ehl-i sünnet âlimleri buyuruyorlar ki, (Evet! Vesîle, sebeb, ibâdetleri yapmakdır. Fekat, sahîh, doğru, hâlis olan ibâdetler, vesîle olur. İbâdetlerinin sahîh olması için, doğru îmân, temiz ahlâk sâhibi olmak ve şartlarına uygun yapmak lâzımdır. Meselâ, nemâzın sahîh olması için, abdest almak, kullanılan suyun temiz olması, nemâzı vaktinde kılmak ve kıbleye karşı kılmak, nemâzdaki âyetleri, tesbîhleri ve düâları doğru okumak ve dahâ nice şartları, vesîleleri bilmek ve yapmak lâzımdır. Her ibâdetin de böyle şartları, vesîleleri vardır. Bunlar, senelerce çalışarak öğrenilir. Bunlar düşünmekle, rü'yâ ile öğrenilemez. Bunlara inanan, bilen ve yapan âlimlerden işiterek veyâ kitâblarını okuyarak öğrenilir. Fen bilgileri de, profesörlerden uzun zemânda öğrenilmekdedir. Böyle îmânlı, kalbi temiz, doğru din âlimlerine müderris, muâllim ve mürşid denir. Mürşid demek, su üstünde yürüyen, havâda uçan, gayb olan şeyleri bilen, okuyup, üfleyerek hastalara şifâ veren kimse demek değildir. Ahkâm-ı islâmiyyeyi, ya'nî kalb, rûh ve beden ile yapılan ibâdetleri bilen ve yapan ve başkalarına da öğreten Ehl-i sünnet âlimi demekdir. Her müslimânın, Mâide sûresindeki emre uymak için, böyle bir mürşidi veyâ kitâblarını araması, farz ve nâfile, bütün ibâdetleri Ondan öğrenmesi lâzımdır.)

İslâmiyyeti bilmiyen câhil din adamlarının yanlış sözlerine ve Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarını okumamış, bozuk düşünceli kimselerin taşkınlıklarına ve şaşkınların, herkesi şaşırtanların ve doğru yoldan kaymış olan zındıkların ve çürük akllarına uyanların yaldızlı, parlak yazılarına aldanmamalıdır. İslâm âlimleri, bilgilerini

Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden almışlardır. Bu sapıklar kendi kısa görüşlerine uyarak yazmakda ve konuşmakdadırlar. Bu reformculara ve bunları âlim sanıp, sözlerine, kitâblarına aldananlara yazıklar olsun! Bunlar, din ve îmân hırsızlarıdır. Halâlleri, harâmları değişdiriyorlar. İslâmiyyeti bozuyorlar. Nablüsînin "rahmetullahi teâlâ aleyh" şerhinden terceme temâm oldu.

İbni Âbidîn "rahmetullahi teâlâ aleyh" nemâzı bozanları anlatırken (yimek, içmek, giyinmek gibi âdetde olan bid'atlerin mezmum, çirkin olanlarını, kâfirlerden görüp almak ve kötü olmıyanları da, onlara benzemek için alıp kullanmak tahrîmen mekrûhdur. Kötü ve zararlı olmıyanları, onlara benzemeğe özenmeden yapmak, kullanmak mekrûh olmaz. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" papasların kullandığı ayakkabıyı yapdırıp kullanmışdır) buyurdu.

Nemâzlardan ve düâlardan sonra Fâtiha sûresini okumak bid'at mıdır, değil midir? Bunun cevâbını Hâdimî "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Berîka)** kitâbının yüzotuzyedinci sahîfesinde uzun yazıyor. Kısaca bildirelim: Bid'at diyenler ve değildir diyenler oldu. Çoğuna göre, düâ okuması bildirilen yerlerde, Fâtiha okumak dahâ iyidir. Nemâzlardan sonra düâ edilmesi de, hadîs-i şerîflerde bildirilmişdir. **(Bid'at)**, islâmiyyetin sâhibinin izni olmadan yapılan ibâdetlerdir. Fâtiha sûresi düâların en iyisini bildirmek için nâzil oldu. Bunun nemâzlardan ve düâlardan sonra okunmasına bid'at diyen az değildir. Herkesin birlikde yüksek sesle okumaları yasakdır. İmâm, fâtiha dediği zemân, herkesin sessizce okumaları iyi olur. Çünki, düâların sonunda hamd etmek müstehabdır. Hamd etmenin en iyisi de, Fâtiha okumakdır. Farzla sünnet arasında okumak ve isteklerine kavuşmak için okumak mekrûhdur.

Kur'ân-ı kerîmi ve ezânı ho-parlör ile okumak bid'atdir. Çünki, ses çıkarmak için kullanılan cansız cismlere **(Mizmâr)**, çalgı denir. Gök gürlemesi, top, tüfek, baykuş, papağan, ses çıkarıyorlar ise de, çalgı değildirler. Ses çıkaran eğlence âletleri, davul, dümbelek, zilli maşa, ney, kaval, ho-parlör, hep çalgı âletidir. Çalgı, kendiliğinden ses çıkarmaz. Ses çıkarmaları için, ya'nî kullanılmaları için, davul tokmağını gergin deriye vurmak, neyi üflemek, kavala ve ho-parlöre söylemek lâzımdır. Bunlardan çıkan ses, bu çalgıların hâsıl etdiği sesdir. Üfleyen ve söyleyen insanın sesi değildir. Ho-parlörden işitilen Kur'ân-ı kerim ve ezân sesleri, hep ho-parlörün hâsıl etdiği seslerdir. İmâm ve müezzin efendilerin sesleri değildir. Müezzin efendinin sesi ezândır. Ho-parlör denilen çalgıdan çıkan ses ilm ve fen bakımından ve din ve ahkâm-ı islâmiyye

bakımlarından müezzin efendinin sesi, ya'nî ezân değildir. Ezâna benzediği için, ezân zan edilmekdedir. Ezân, müezzin efendinin, sâlih müslimân erkeğin sesine denir. Bu sese benzeyen kadının, çocuğun ve ho-parlörün sesi ezân değildir. Başka sesdir. Muhtelif çalgıların sesleri başkadır. Ho-parlörün sesi, insan sesine çok benzediği hâlde, insan sesi değildir. Kitâbdaki, televizyondaki, imâm resmi gibidir. O imâma çok benziyor ise de, imâmın kendisi değildir. Televizyondaki hareketlerini görse, sesini duysa da, bunun arkasında nemâz kılınmaz.

(İnternet)den işitilen sesler ve resmler de, televizyon gibidir. Bunları dünyâ işlerinde kullanarak istifâde etmek câizdir. Fekat, ibâdetlerde kullanmak aslâ câiz değildir.

İnternet vâsıtası ile haberleşme: Bir telden elektrik ceryânı geçince, telin etrâfında miknâtis dalgaları meydâna geliyor ve fezânın her yerine yayılıyor. Bu elektro-manyetik dalgaların boyları muhtelîf olup, elektrik ceryânının şiddetine göre değişmekdedir. Fezâdaki, her yere yayılmış olan elektro-manyetik dalgaların topluluğuna **(İnternet)** denir. İnternet denilen bir yer, bir âlet yokdur. İnternet dalgaları üzerinde çalışan âletler vardır. Bu âletlerin bulundukları yerlere **(İnternet ara-merkezleri)** denir. Bu âletlerden biri, **(Bilgisayar âletleri)** [komputerler]dir. Bilgisayar muhtelîf ebâdda bir kutudur. Bilgisayar âletleri, elektrik ceryânı ile çalışır. Bu ceryân, bilgisayar içine konmuş olan pilden veyâ şehr ceryânından, dıvârdaki prizden alınır ve âlet içindeki transformatör tarafından voltajı düşürülür. Bilgisayarın kapağı bir ekrandır. Burada bilgisayara gelen ve çıkan seslerin yazıları ve resmleri görünür. Bu sesler, **(Modem)** denilen bir âletden geçerek elektro-manyetik dalgalara çevrilip, sesler ve yazılar gayb oluyor. Fezâdaki, ya'nî her yerdeki bilgisayar, kendi uzunluğundaki elektro-manyetik dalgaları alarak, modemden geçirip, ses ve yazı hâsıl eden hava dalgaları hâline çeviriyor. Bunların bir sûreti bilgisayarda bulunan bir hâfızaya [harddiske] verilir. Harddisk, herhangi bilgisayara konunca, içindeki sesler işitilir ve yazılar ekranda okunur. Bilgisayarı internete bağlamak için, bir ara-merkezden adres alınır. İstanbuldaki **(İhlâs-net)** ara-merkezinin, Hakîkat Kitâbevine verdiği adres, **(www.hakikatkitabevi.com)**dur. Herhangi bir bilgisayar bu adrese bağlanırsa, Kitâbevinin bütün kitâblarından dilediğini seçerek okur ve dinler. Bilgisayarlar piyasada satılmakdadır.

62 — Türkçe bir din mecmû'asında, Muhammed Kutb adında bir Mısrlının yazısı vardır. (İnhirâf çizgisi) adındaki yazı arabîden

terceme edilmiş. Eğer terceme doğru yapılmış ise, yazarının dinde söz sâhibi olmadığı hemen göze çarpmakdadır. Bakınız, bir yerinde ne hezeyânlar savuruyor:

(Türklerin savaş meydânlarında kayd etdikleri zaferler, islâma şeref vermişdir. Ancak, Türklerin elinde, islâmın, ma'nâsından çok şey gayb etdiği de bir gerçekdir. Türklerin elinde islâm dondurulmuş, (ma'nen) gelişmesi durdurulmuşdur. Osmânlılar, askerlik dışında kalan bütün meydânlarda islâmı dondurdular ve zedelediler. Meselâ ilme gereken önemi vermediler. İctihâdı durdurarak fıkh ilmi dondu.

Nihâyet islâm, Osmânlıların bağlayıcı kaydından kurtulup bağımsızlığını kazanarak, ileri atılmağa başladı. Özellikle bu atılış Hicâzda Vehhâbîlik, Sûdanda Mehdînin yönetdiği Mehdîlik hareketlerinde görülmekdedir. Bu iki hareket, islâma asl gücünü ve ilerleme isti'dâdını yeniden kazandıracak nitelikdeydi. İslâmdaki bu mutlu gelişmeyi gören haçlı emperyalizmi harekete geçdi) diyor.

Cevâb: Osmânlı türklerinin islâmiyyete hizmetleri, bir şâheserdir. Bir âbidedir. Târîh meydânına dikilmiş olan bu dev âbideyi görmemek için kör veyâ bir Türk düşmanı olmak lâzımdır. Bu Mısrlı yazarın da bildirmek zorunda kaldığı gibi, Osmânlı türklerini zaferden zafere götüren dinamizm, ahlâk, sabr ve kahramanlık, hangi kaynakdan geliyordu? İslâm kaynağından değil mi? İslâmiyyete şeref verilemez. İslâmiyyetden şeref alınır. Mü'minlerin şerefli emîri hazret-i Ömer "radıyallahü anh", (Biz, zelîl, aşağı kimselerdik. Allahü teâlâ, bizleri müslimân yapmakla şereflendirdi) buyuruyor. İslâmiyyetin, her çeşid fazîlet ve şerefler kaynağı olduğunu bilmiyen câhiller, islâmiyyete şeref verilecek sanırlar.

İstanbuldan Viyanaya doğru giden islâm ordusu, Belgrad yakınlarında, bir su başında, mola veriyor. Çeşme, abdest alan, kablarına su koyan askerlerle dolu. Yakındaki bir kilisenin papası, güzel kızları süslüyor. Ellerine birer kab verip, çeşmeye gönderiyor. Papas pencereden gizlice seyr ediyor. Kızlar gelince, askerler hemen kenâra çekiliyor. Kızlar râhatça doldurup kiliseye dönüyorlar. Papas, islâm askerlerinin bu güzel ahlâkını, fazîletini, edebini ve merhametini görünce, (Bu ordu hiç yenilmez. Boş yere kanınızı dökmeyin!) diyerek haçlı kumandanlarına haber gönderiyor. Bu Mısrlı yazar, Osmânlı zaferlerini, Attillânın orduları gibi, barbar istilâsı sanıp yanılmakda mıdır? İngiliz lordu Davenportun kitâbını okumuş olsaydı (İslâm orduları her gitdiği yere, adâlet, fazîlet ve medeniyyet götürmüşdür. Boynunu büken mağlûb düşmanı

dâimâ afv ile karşılamışdır) bilgisini öğrenir de, yazılarında biraz edebli davranırdı. Abbâsîlerden sonra, islâm halîfelerine Mısrda zından hayâtı yaşatan, hilâfet haklarını onlardan gasb edenler, hutbelerde kendilerine (Sultânül-haremeyn) demekden hayâ etmiyorlardı. Yavuz Sultân Selîm hân "rahmetullahi teâlâ aleyh", 923 [m. 1517] senesinde, Mısrı feth edip, hilâfeti esâretden kurtarınca, alışkanlıkla kendisine de sultânül-haremeyn diyen hatîbi susdurup, (Benim için, o mubârek makâmların hizmetçisi olmakdan dahâ büyük şeref olamaz. Bana **(Hâdimülharemeyn)** deyin!) buyurduğunu târîh kitâbları yazmakdadır. İslâm ahlâkını, Mısrlılar mı dondurmuş; yoksa Osmânlılar mı dondurmuş, buradan çok iyi anlaşılmakdadır. Sultân ikinci Abdülhamîd hân "rahmetullahi teâlâ aleyh" , siyâsal bilgiler mektebini birincilikle bitireni, her sene serâya kâtib alırdı. Böylece, gençleri çalışmağa teşvîk ederdi. Kâtib seçilen Es'ad beğ "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Hâtırât-i Abdülhamîd hân-ı sânî)** kitâbında diyor ki, bir gece yarısı şifre yazdım. İmzâ için, sultânın yatak odası kapısını çaldım. Açılmadı. Bir dahâ vurdum. Yine açılmadı. Üçüncüyü vuracağım anda, kapı açıldı. Karşıma çıkan sultân, havlu ile yüzünü siliyordu. (Evlâd! Seni bekletdim. Kusûruma bakma! Dahâ birinci çalışda kalkdım. Gece yarısı, mühim bir imzâ için geldiğini anladım. Abdestsiz idim. Bu milletin hiçbir kâğıdına abdestsiz imzâ etmedim. Abdest almak için gecikdim. Oku dinliyeyim) dedi. Okudum. Besmele çekerek imzâladı ve hayrlı olsun inşâallah, dedi. İşte Osmânlı sultânları islâmiyyete böyle bağlı, böyle saygılı idi. Eyyûb Sabri pâşa "rahmetullahi teâlâ aleyh", **(Mir'ât-ül Haremeyn)** kitâbında diyor ki, (Sultân Abdülmecîd hân "rahmetullahi teâlâ aleyh", Mustafâ Reşîd Pâşanın mason olduğunu, islâmiyyete uymıyan bir yol tutduğunu anlayınca, kahrından, üzüntüsünden hastalandı. Yatakda oturamıyor, hep yatıyordu. Yalnız, mühim şeyler okunuyor, (irâde-i şâhâne) alınıyordu. Sırada bulunan bir kâğıd için (Medîne ehâlîsinin bir dilekçesi okunacak) bilgisi verildi. (Durun, okumayın! Beni oturtun!) buyurdu. Arkasına yastık koyup, oturtuldu. (Onlar, Resûlullah efendimizin komşularıdır. O mubârek insanların dilekçesini yatarak dinlemekden hayâ ederim. Ne istiyorlarsa, hemen yapınız! Fekat, okuyunuz da, kulaklarım bereketlensin!) buyurdu. Bir gün sonra vefât eyledi.) İşte, Osmânlı Türk sultânlarının ahlâkı, hayâsı ve İslâmiyyete saygıları böyle idi.

Türkün islâmiyyete olan bu saygısı ve edebi, Mescid-i se'âdetde, pis ayaklarını kabr-i se'âdete karşı uzatıp, leş gibi yatan vehhâbîlerin saygısızlığı ve edebsizliği ile hiç bir olur mu?

Osmânlılarda, islâmiyyet ilerlememiş sözünde, sinsi bir islâm düşmanlığının habîs kokusu duyulmakdadır. Fenârîler, molla Hüsrevler, Hayâlîler, Gelenbevîler, İbni Kemâller, Ebüssü'ûdler, allâme Birgivîler, İbni Âbidînler, Abdülganî Nablüsîler, mevlânâ Hâlid-i Bağdâdîler, Süveydîler ve Abdülhakîm Efendiler ve Abdûhu rezîl eden allâme Mustafâ Sabri efendi ve dahâ nice fıkh ve kelâm âlimleri, hattâtlar, mi'mar Sinanlar, Sokullular, Köprülüler "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", hangi devletde yetişdi? Osmânlılarda değil mi? Osmânlı âlimlerinin yazdıkları binlerce ilm kitâbları, her vilâyetdeki millî kütübhâneleri doldurmuşdur. Fihristleri meydândadır. Bütün islâm âlemine altıyüz sene fetvâ veren, her müşkili çözen, müslimânların dertlerine devâ olan, hıristiyanlığa ve sapık fırkalara reddiyyeler yazarak, onları rezil eden, Osmânlı şeyhül-islâmları değil mi idi? Hayâlînin ilm-i kelâm hâşiyeleri, molla Hüsrevin Düreri, Halebînin Mültekâsı ve İbni Âbidînin Redd-ül-muhtârı ve Ebüssü'ûdün tefsîri ve Şeyhzâdenin Beydâvî hâşiyesi ve seyyid Abdülhakîm-i Arvâsînin mektûbları ve va'zları bugün, bütün islâm âlemine ışık tutmakdadır. Bu yüce âlimleri ve Velîleri Osmânlılar yetişdirmedi mi? Bugün de, dînini doğru öğrenmek istiyenler, bu kıymetli kitâbları okumalıdır. Tefsîrlerin en kıymetlisi Şeyhzâde ve Ebüssü'ûd tefsîrleridir. Müslimânlara fâideli olmak istiyen, bu tefsîrleri türkçeye terceme etmelidir. Reformcu yazarların tefsîrleri böyle değildir. Çünki onlar, kısa görüşleri, noksan bilgileri ile, hâtırlarına gelenleri, tefsîr diye araya karışdırmışlar, zencire çürük halkalar eklemişlerdir. Çürük halkalı zencire güvenip, sarılıp denize inen, elbette aldanır, boğulur. Bunun için bu uydurma tefsîrlerin tercemelerini okumamalıdır. İslâmın altıyüz senelik bekçisi, islâm ilmlerinin kaynağı, hep Osmânlılar idi. Matba'a kurulmalıdır diyen Behcetül fetâvâ gibi yüzlerce fetvâ kitâbları, her asrın îcâblarına göre yol gösterdi, ileriye çığır açdılar. Son asrın şâheseri olan **(Mecelle)** kitâbı ise, dünyâda benzeri bulunmıyan bir hukûk âbidesi oldu. Dinde reformcularda Osmânlı ahlâkı, Osmânlı ilm ve irfânı olsaydı, bir avuç yehûdî karşısında yenilmezlerdi. Müslimânların harb plânları mes'ûl kimseler tarafından Londrada birkaçbin liraya İsrâil câsûslarına satılmaz ve arab birliği bütün dünyâya rezil olmazdı.

Kutub denilen Mısrlı yazarların Eshâb-ı kirâma ve sonra, Emevî, Abbâsî ve Osmânlıların hâlis müslimân idârecilerine "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" pervâsızca ve hayâsızca saldırmaları, boşuna değildir. Bunun sebebini yine kendisi açıklamakdadır. Şecâ'at arz ederken, merd-i kıbtî, sirkatini söylemekdedir. (Vehhâbîlik, islâmiyyeti esâretden kurtardı) diyerek, baklayı ağ-

zından çıkarmakdadır. Evet, mezhebsizleri övebilmek için, islâm halîfelerini, islâm âlimlerini kötülemekdedirler. Mevdûdînin, Seyyid Kutbun ve Muhammed Kutbun ve Abdûhun plânları, siyâsetleri hep bu temele dayanmakdadır. Hepsi, selef-i sâlihîne saldırıyor. Ehl-i sünnet âlimlerini kötülüyorlar. Buna karşılık, ibni Teymiyyeyi ve Cemâleddîn-i Efgânî gibi sapıkları bir kurtarıcı gibi gösteriyorlar. Mezhebsizlerin nesini övüyorlar? Dînî ve ilmî kıymetleri sıfır olduğu gibi, ahlâksızlıklarının sıfırın altında olduğunu, 1384 [m. 1964] de tahtdan indirilip, 1388 [m. 1968] de ölen Sü'ûd, Avrupada sefâhet, nâmûs ve ahlâk dışı hareketleri ile ve keyfine, zevkine milyonlar harc etmesi ile bütün dünyâya gösterdi. Mısrlı yazar, Kâhiredeki ve Riyâd serâyındaki fuhş, zinâ, nâmûssuzlukların radyolarda dünyâya yayıldığını görüp, işitip, acabâ biraz yüzü kızarmıyor mu? Bütün islâm âleminden gelen milyonlarca hâcının herbirinden yüzlerce lira rüşvet almakdan hayâ etmiyorlar. Din kardeşi, yüzlerce lira vermezse, buna hac farîzasını yapdırmıyorlar. Hâlbuki Osmânlıların Redd-ül-muhtâr kitâbında, Kudüsü ziyârete gelen hıristiyanlardan ayakbasdı parası almak harâmdır diyor. Osmânlılar, kâfirden bile ayakbasdı parası almazdı. Vehhâbîler ise, müslimândan istiyor. Vermezse, ibâdete mâni' oluyor. Bekara sûresinin yüzondördüncü âyet-i kerîmesinde meâlen, **(Allahü teâlânın mescidlerinde, onun ismini zikr etmeği yasak edenden dahâ çok zâlim olamaz!)** buyuruldu. Tibyân tefsîrinde, Atâ hazretleri diyor ki, Hudeybiye günü, Mekke kâfirleri, müslimânları, Mescid-i harâma sokmayıp, hac etdirmedikleri için, bu âyet-i kerîme geldi. Kur'ân-ı kerîmde kâfire zâlim de denilmekdedir. Para vermiyen müslimânları, Mescid-i harâma sokmıyanların ve bunları övenlerin ne oldukları, bu âyet-i kerîmeden açıkca anlaşılmakdadır. İşte, kötüledikleri Osmânlı müslimânları! İşte övdükleri vehhâbîler ve dinde reformcular!

(Osmânlılar ictihâdı durdurdular) demesi de, yalandır. Bu söz islâm düşmanlarının ağızlarında iğrenç bir sakız hâline gelmişdir. Osmânlılar, ictihâd kapısını kapamadı. Seyyid Kutblar, Muhammed Kutblar ve Abdûhlar gibi, Ehl-i sünnet düşmanı câhillerin, islâm dîninin afîf harîmine mülevves kalemlerini sokmalarını önlediler. Osmânlı türkleri islâmiyyeti böyle câhillerin tesallutundan korumasalardı, bugün islâmiyyet de, hıristiyanlık hâlini alır, karma-karışık, bozuk birşey olurdu. Nitekim, Mekkedeki ve Mısrdaki sapıkların elinde müslimânlığın yaralandığı, oyuncak hâline geldiği acı acı görülmekdedir. Bugün hakîkî müslimânlık, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" bırakdığı gibi, bütün temizliği ve saflığı ile, türk milletinde kalmış bulunmakdadır.

Mezhebsizlerin önderi olan ibni Teymiyyenin ve mezhebsizlikde çok aşırı gidenlerin içyüzlerini dahâ geniş öğrenmek isteyenlere, Hindistân âlimlerinden mevlânâ Muhammed Hamdullah-ı Dacvînin "rahmetullahi teâlâ aleyh" yazdığı **(El-besâir li-münkirit-tevessül-i bi-ehl-il mekâbir)** ve Muhammed Hasen Can Fârûkî Müceddidî Serhendînin "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Üsûl-ül-erbe'a fî terdîd-il-vehhâbiyye)** kitâblarını tavsiye ederiz. Birincisi arabî, ikincisi fârisîdir. Önce Hindistânda, ikinci olarak ,1395 [m. 1975] de, İstanbulda basdırılmışlardır.

63 — Hindli, islâmdaki sapık müslimânlardan Hamîdullah isminde birisinin de, Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdiklerine uymıyan düşüncelerini, islâm bilgisi olarak yaydığını görüyoruz. Fransada islâm bilgileri profesörü etiketini almış olduğu için, islâm âlimi sanılan bu adamın sapık yazıları, türkçeye çevrilerek gençliğin önüne sürülmekde, birçok müslimânın doğru yoldan kaymasına sebeb olmakdadır. **(İslâm Peygamberi)** adındaki kitâbının türkçe tercemesinin otuzdördüncü sahîfesindeki şu satırları okuyunca, şaşırdık kaldık:

(Onu gene tüccâr sıfatı ile Hubeşâda (Yemende) ve Abdülkaysların ülkesinde (doğu Arabistân, Bahreyn, Umman) görüyoruz. Belki de deniz yolu ile, Habeşistâna gitdiği dahî hâtıra gelebilir. Bütün bu seyâhatlar, onun Bizans, Acem, Yemen ve Habeşistânın ticârî, idârî gelenek ve kanûnlarını öğrenmesine yol açdı. Olgunluk yaşında, kırkında bu tecrübeli adam, kavmini islâha teşebbüs etdi.)

Hâlbuki, islâm târîhleri, sözbirliği ile diyorlar ki, Resûlullahı "sallallahü aleyhi ve sellem", üç gün vâlidesi, sonra Ebü Lehebin câriyesi Süveybe birkaç gün emzirdi, dahâ sonra, iki sene Halîme hâtun emzirdi. Altı yaşında iken, vâlidesi Âmine hâtun, oğlunu Medîneye dayılarını görmeğe götürdü. Bir ay kalıp, dönüşde vâlidesi yirmi yaşında yolda, Ebvâ denilen yerde vefât etdi. Mubârek babası Abdüllahdan mîrâs kalan câriyesi Ümm-i Eymen ile Mekkeye gelip, mubârek dedesi Abdülmuttalibin yanında kaldı. Sekiz yaşına gelince, dedesi vefât edip, büyük amcası Ebû Tâlibin yanında kaldı.

Dokuz veyâ oniki yaşında iken Ebû Tâlib ile, yirmi yaşında iken de, hazret-i Ebû Bekr ile ve yirmibeş yaşında iken, hazret-i Hadîcenin kervanı ile Şâma gidenler arasında bulundu. Bu yolculukların üçünde de, Busrâ denilen yere varıldıkda, orada bulunan kilisenin papasları, Bahîra ve sonra Nestûra, İncîlde okudukları son Peygamberin alâmetlerini kendisinde görerek, (Şâma gitmeyi-

niz! Şâmda yehûdîler bu çocuğu tanır, öldürür) dediler. Bunlar da, ticâretlerini orada yapıp geriye döndüler. **(Busrâ),** Şâmın 90 kilometre cenûb-i şarkîsinde, Kudüsün 130 km. şimâl-i şarkîsindedir. Ondört veyâ onyedi yaşında iken, Yemene giden amcası Zübeyr, ticâreti bereketli olmak için, Resûlullahı da berâber götürdü. Yirmi yaşından sonra, Mekke dışında koyun güdüp geçinirdi. Bahreyne gitdiğini bildiren güvenilir haber olmadığı gibi, Habeşistâna seyâhat buyurduğunu da, nübüvvetine inanmıyanlardan başka, kimse düşünmüş değildir. Habeş dilinden konuşduğu görüldü. Bu da, Habeşistâna gitmiş olduğunu düşündürür diyenler, yanılmakdadır. Çünki, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", kendisine gelen yabancılara, onların değişik konuşmalarına uygun olarak cevâb verirdi. Böyle konuşması, Allahü teâlânın kendisine ihsân etdiği, sayısız mu'cizelerden birisi idi. Yukarıdaki üç veyâ dört seyâhatin hiçbirisine kendiliğinden katılmamışdı. Vücûd-i şerîfi ile bereketlenmek için götürülmüşdü. Şâma olan son yolculukda, kervan başkanı olan Meysere, Hadîceye müjdeci olarak Resûlullahı "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" göndereceği zemân, kervanda bulunan Ebû Cehlin, Muhammed "sallallahü aleyhi ve sellem" dahâ gencdir. Bir yere yolculuk yapmamışdır. Yolu şaşırır. Başkasını gönder demesi de, Hamîdullahın yanlış ve sapık düşündüğünü göstermekdedir. Bizansa, Aceme, Habeşe ve Yemene gidip, oralarda öğrendiklerini ortaya koyarak, kavmini islâha kalkışdı demek ve Resûlullah efendimiz için (tecribeli adam) diyerek edebsizce davranmak, bir müslimânın yapacağı şey değildir.

(Kısas-ı Enbiyâ)nın üçyüzdoksanbirinci sahîfesinde diyor ki, (Resûlullah ümmî idi. Ya'nî kimseden birşey öğrenmemişdi. Yazı yazmazdı. Okumazdı. Ümmî olan insanların arasında yetişdi. Mekkede, geçmiş insanların hâllerini bilen bir âlim yokdu. Başka yerlere giderek kimseden birşey öğrenmemişdi. Kazanç için bir iş tutmamışdı. Böyle iken, Tevrâtda ve İncîlde ve gökden inmiş olan başka kitâblarda bulunan bilgileri ve eski insanların hâllerini haber verdi. O zemânlarda târîh bilgileri, karışmış, bozulmuşdu. Doğrusunu iğrisinden ayırabilen pek az kimse vardı. Her dinden adamlara cevâblar verip, hepsini susdurdu. Bu başarıları, kendisinin Allahdan gönderilmiş bir Peygamber olduğunu göstermekdedir. Zemânındaki edebiyyâtcılara, şâ'irlere meydân okuduğu hâlde, hiçbiri onun getirdiği Kur'ân-ı kerîm gibi, bir satır bile söyliyemediler. Hâlbuki Mekkeliler, şi'r okumağa, nutk söylemeğe meraklı olup, bu yolda çok çalışırlar ve yarışırlardı. Düzgün konuşmakla öğünürlerdi. Kur'ân-ı kerîm, bütün şâ'irlere gâlib geldi. Kur'ân-ı kerîme karşı koyamadılar. Şaşkınlıklarından, kılıca sarı-

lıp, döğüşmeği, ölmeği göze aldılar. Ebû Zer “radıyallahü teâlâ anh” hazretlerinin kardeşi Üneys ünlü şâ’ir idi. Oniki şâ’ire üstün gelmişdi. Kur’ân-ı kerîmi işitir işitmez, Allah kelâmı olduğunu anlayıp, hemen müslimân oldu). Ankebût sûresinin kırksekizinci âyetinde meâlen, **(Sen bu Kur’ân gelmeden önce, bir kitâb okumazdın. Yazı yazmazdın. Okur yazar olsaydın, başkalarından öğrendin diyebilirlerdi)** buyuruldu. Allahü teâlânın ve islâm âlimlerinin bu şâhidlikleri karşısında, îmânı ve aklı olan herkes, Hamîdullahın yukarıdaki yazısı hakkında kesin hükmünü vermekde güçlük çekmez.

Kırkıncı sahîfede: *(Bilinmiyen bir sebeble, süt kardeşi olan kızın omuzunu öyle kuvvetle ısırdı ki, izi hayâtı boyunca kaldı. Bir gazâda, alınan esîrler arasında süt kardeşi Şeymâ da vardı. O hâdiseyi anlatıp ısırılan yeri gösterince, Resûlullah bunu tanıdı)* diyor.

İslâm düşmanları, Resûlullaha birçok iftirâlar söylediler. Siyâh dediler, gençleri ondan soğutmak için, kara köpeklere arab dediler. Hamîdullah dahâ da ileri giderek, o yüce Peygamberi, gençlere yamyam olarak tanıtmağa kalkışmakdadır. Hâlbuki, Halîme hâtun, Resûlullahı yanından ayırmaz, uzağa gitmeğe bırakmazdı. Birgün nasılsa gözetmedi. Süt kardeşi Şeymâ ile kuzuların arasına gitdi. Halîme, Resûlullahı göremeyince, Onu aradı, buldu. Şeymâya, niçin sıcakda dışarı gitdiniz? dedi. Şeymâ, anneciğim! Kardeşimin başı üzerinde bulut bulunuyor. Ona hep gölge yapıyor, dedi. Resûlullahdan şikâyet etmek şöyle dursun, Onu övdü. Onun yanında bulunan büyük küçük herkes, kendisini övmekde ve sevmekde idi. İncindiğini bildiren hiç olmadı. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, süt kardeşini hiç incitmediği gibi, onun haklarına hattâ, sütüne bile saygı gösterir, onun emdiği memeden hiç emmezdi. Halîme diyor ki, (O emerken kendi oğlum emmez, Ona saygı gösterirdi. Bu da süt kardeşlerinin Ondan hiç incinmediklerini, Onu hep sevip saydıklarını bildirmekdedir. O emerken, güzel yüzüne bakmağa dayanamazdım. Konuşmağa başlayınca, ilk olarak **(Kelime-i tevhîd)** söyledi. Herşeyi tutarken **(Bismillah)** derdi. Çocukların oyunlarına karışmazdı. **(Biz oyun oynamak için yaratılmadık)** derdi. Hiç ağlamaz, kimseyi incitmezdi). Hicretin sekizinci senesinde Huneyn gazvesinden sonra, alınan esîrler arasında, Şeymâ adındaki bir kadın, yâ Resûlallah! Ben senin süt kardeşinim dedi. O günlerdeki birkaç şeyi anlatdı. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, Şeymânın sözlerini dinledi. Onu tanıyıp, çok ihsân eyledi. Dahâ çocuk iken, onda görülen mu’cizeleri, hâri-

kul'âde güzel hâlleri o kadar çokdu ki, bu husûsda çeşidli kitâblar yazılmışdır. Okuyanları kendisine âşık eden o üstünlükleri yazmak ve bunlara, gizli kalmış olanlarını da bulup eklemek gibi şerefli hizmeti bırakıp da, çocuklar arasında olabilecek birşeyi, islâm Peygamberinin hayâtı diyerek, ilm kitâbına yazmak bir islâm profesörüne yakışır mı? Hele, sonradan uydurulmuş çirkin bir yalanı seçip yazan adamın, hakîkî bir müslimân olacağı düşünülebilir mi? Böyle davranışlar, ilme hizmet etmeği mi, yoksa kusûr aramak gayretini mi gösterir? Her müslimânın, îmân etmiş olduğu ve herşeyden dahâ çok sevmiş olduğu Peygamberine toz kondurmamak için titremesi lâzımdır. Kırksekizinci sahîfesinde:

(Öğlenin yakıcı sıcağından korunmak için Abdüllah bin Cud'anın kemerinin (ya'nî dıvarının) gölgesine sığınırdı) diyor.

Siyer kitâblarında, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" mubârek başı üstünde bulut bulunduğu, Onunla birlikde gitdiği, Ona gölge yapdığı, nübüvvete kadar böylece güneşden muhâfaza olunduğu yazılıdır. Gölgeye sığınırdı demek, bu mu'cizeye inanmamak olur. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", burada gölgelenmek için değil, gölgelenenleri irşâd etmek için oturmuş olabilir. Kırksekizinci sahîfesinde:

(İbni Kelbî, bizzat Muhammed aleyhisselâmın bir put önünde esmer bir koyunu kurban etdiğini nakl eder) diyor.

Bu yazılar, yazarın islâmiyyeti kuşbakışı uzakdan gördüğünü, islâmdan haberi olmadığını göstermekdedir. Dahâ, küçük yaşda iken, putların ismlerini söyletmediğini, bunlara düşmanlığını açıkladığını her kitâb yazmakdadır. Putlardan nefret etdiğini, kendisi de altmışyedinci sahîfede bildiriyor. Hiçbir Peygamberin "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem", hiçbir yaşda, herhangi bir dinde yasak olan birşeyi işlemediğine, her müslimânın inanması lâzımdır. Hamîdullahın, müslimânları aldatmak için, sened olarak gösterdiği ibni Kelbînin taşkın bir mezhebsiz olduğu **(Tuhfe-i İsnâ aşeriyye)** ve **(Esmâ-i Müellifîn)** kitâblarında yazılıdır. Evet, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" esmer koyun kesdi. Fekat, bunu, kurban bayramında, Medînede kesdi. Ellisekizinci sahîfede:

(Abdülkays kabîlesinden bir hey'eti kabûl etdi. İslâmdan önce oraya seyâhat etmiş olduğunu onlara söyledi) diyor.

Bahreyndeki Abdülkays kabîlesinden gelen elçileri, **(Buhârî)** ve **(Mevâhib-i ledünniyye)** gibi birçok kitâblar uzun yazmakdadır. Bunların hiçbirinde, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" Abdülkays kabîlesinin memleketine gitdiği bildirilmiyor. Bir

yandan Resûlullahın uzak yerlere ve ticâret merkezlerine gidip, çok şeyler öğrendiğini ileri sürmek, öte yandan da, İslâmın temel inançlarını, târîh bilgileri gibi çok nakl etmek, sinsi ve alçak plânların uygulanmakda olduğunu düşündürmekdedir. Ellidördüncü sahîfesinde:

(Burnunun üstüne kadar uzayan kaşları kavsli idi. Bacakları ince idi) diyor.

Bu saygısız yazıları ile, Resûlullahı sanki bir umacıya benzetmek istemekdedir. Hâlbuki, **(Kısas-ı Enbiyâ)**da, (Allahü teâlâ, bütün güzellikleri sevgili Peygamberinde toplamışdı. Mubârek kolları ve baldırları iri ve kalın idi. Hilâl kaşlı, çekme burunlu ve uzun kirpikli idi) diyor. **(Mevâhib-i ledünniyye)**de, (Mubârek kaşları ince idi. Mubârek elleri ve ayakları iri idi) diyor. Mubârek uzvlarının tenâsübünü, her sahâbî anlatmış, güzelliği ve sevimliliği dillere destân olmuşdur. Onu dahâ ilk görüşde, cemâline âşık olup, başka hiçbirşey aramadan, îmâna gelenlerin sayılarının az olmadığı kitâblarda yazılıdır. Onu görüp güzelliğine âşık olanlar, dilleri döndüğü kadar anlatmağa çalışmışlar, o güzelliği bildirmeğe insan gücü yetişmez demişlerdir. **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbının birinci kısmında, o âşıkların haber verdiklerinden birkaçı yazılmışdır. Okuyanlar, Allahü teâlânın, sevgili Peygamberini, düşünülemiyecek bir düzende ve bakmağa doyulamıyacak bir güzellikde yaratmış olduğunu hemen anlar. Görmeden, Ona gönül verirler. Habîbullaha âşık olanlar, her nefesde, ciğerlerine giren havanın serinliğinde, Onun sevgisinin tadını duyarlar. Aya her bakışlarında Onun mubârek gözlerinden gelmiş olan ışınların akslerini aramakla zevklenirler. Onun güzelliği deryâsından bir damlaya kavuşanların her zerresi:

Güzel yanağını bilen, güle hiç bakmaz.
Senin sevginde eriyen, derman aramaz!

demişlerdir. Onu görmeden âşık olanlardan, Mevlânâ **(Hâlid-i Bağdâdî)** "kaddesallahü teâlâ sirrehül'azîz", fârisî divânında, Onun güzelliğini ve insan aklının eremiyeceği yüksekliğini, ince rûhundan çıkan kelimelerle ve edebiyyâtdaki büyük mehâreti ile, pek veciz, çok güzel yazmışdır. Okuyup anlıyabilenleri hayrân bırakmakdadır. Türkçeye tercemesinde, o ince san'atı ve derin ma'nâları anlatmak mümkin değil ise de, pek az da olsa, birşey duyurabilmek için, Kabr-i se'âdeti ziyâret ederken söylemiş olduğu beytlerden birkaçının tercemesini yazarak kitâbımızı kıymetlendirelim:

Ey güzeller güzeli, beni sevdânla yakdın!
görmüyor birşey gözüm, her an hulyânla aklım!

Sen (Kabe kavseyn) şâhı, ben ise azgın köle,
Sana konuk olmağı, nasıl söyler bu şaşkın?

Acıyıp bir bakınca, ölü kalbler diriltdin,
sonsuz merhametine sığınıp, kapın çaldım!

İyilik kaynağısın, dermanlar deryâsısın!
Bir damla lutf et bana, derde devâsız kaldım!

Herkes gelir Mekkeye, Kâ'be, Safâ, Merveye,
ben ise senin için, dağlar tepeler aşdım!

Dün gece, bir rü'yâda göklere değdi başım,
kapındaki uşaklar, enseme basdı sandım!

Ey Câmî hazretleri, sevgilimin bülbülü!
şi'rlerin arasından, şu beyti seçdim aldım:

(Dili aşağı sarkık, uyuz köpekler gibi,
bir damlacık umarak, ihsân deryâna vardım.)

Başka bir şi'irinde şöyle terennüm etmekdedir:

Ey günâhlılar sığınağı, sana sığınmağa geldim!
çok kabâhatler işledim, sana yalvarmağa geldim!

Karanlık yerlere sapdım, bataklıklara saplandım,
doğru yolu aydınlatan, ışık kaynağına geldim!

Çıkacak bir canım kaldı, ey bütün canların cânı!
uygun olur mu söylemek, cânımı fedâya geldim!

Derdlilerin tabîbisin, ben ise gönül hastası,
kalb yarama devâ için, kapını çalmağa geldim!

Cömerdlerin kapısına, birşey götürmek hatâdır.
basmakla şeref verdiğin, toprağı öpmeğe geldim!

Günâhlarım çok, dağ gibi, yüzüm kara, katran gibi,
bu yükden ve siyâhlıkdan temâm kurtulmağa geldim!

Temizler elbet hepsini, ihsân deryândan bir damla,
gerçi yüzüm gibi kara, amel defterimle geldim!

Kapına yüz sürebilsem, ey canımdan azîz cânan!
su ile olmıyan işler, hâsıl olur o toprakdan!

Seksenikinci sahîfesinde, ayın ikiye ayrılmasını, târîhcilerin haber verdiğini yazıyor. Âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfler ile bildirildiğini yazmıyor. Hele kendisinin inanıp inanmadığını hiç açıklamıyor.

(Önce zevcesi, sonra amcası vefât etdi. Mü'minlerin büyük kısmı Habeşistânda idi. Artık Allahdan başka dayanağı kalmamışdı) diyor.

Resûlullah "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" ve Eshâb-ı kirâm ve her mü'min, her zemân ve her işlerinde, yalnız Allahü teâlâya güvenir. Ancak, O emr etdiği için sebeblere yapışır. Sebeblere dayanmazlar. Onların yapıcı değil, yardımcı olduklarına inanırlar. Doksanikinci ve üçüncü sahîfelerde:

(Mi'râc bir hâldir. İnsanın vücûdünü unutup, rûhunun hâkim olduğu bir vaz'ıyyetde yapılmışdır. İsrâ sûresinde, Hazret-i Peygamber, bir gece yeryüzünün mukaddes merkezlerinden gökdeki ibâdet merkezine (Mescid-i Aksâya) götürüldü. Uzakdaki mescidin, Kudüsde olduğu düşünülemez. Zîrâ o zemân, Kudüsde mescid yokdu diyor ve Rum sûresinde, Filistinin en yakın bir yer olduğu bildiriliyor. Uzak mescid, yakın bir yerde bulunamaz. Allahü teâlâ, Ona eski Peygamberlerin târîhini hâtırlatarak, Onu tesellî ediyor) diyor.

Cevâb: İsrâ sûresindeki âyet-i kerîmede meâlen, **(Kulumu gece Mescid-i harâmdan Mescid-i Aksâya götürdüm)** buyuruldu. Kul, insana denir. Rûha veyâ insanın bir hâline kul denmez. Buhârîdeki uzun hadîs-i şerîfde ve Ehl-i sünnet âlimlerinin tefsîrlerinde ve bütün kitâblarda, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" Kudüsde, Mescid-i Aksâya gitdim, gördüm buyurduğu bildirilmekdedir. O zemân, Mescid-i Aksâ Kudüsde vardı. Çok önce, Süleymân aleyhisselâm yapdırmışdı. Sonra, Îrânlıların ve Yunanlıların eline geçmişdi. Îsâ aleyhisselâm göğe çıkarıldıkdan sonra Romalıların eline geçdi. Birkaç kerre yıkıldı, yapıldı. Son olarak, Hazreti Ömer ta'mir etdirdi. Filistin, Arabistâna komşu bir yerdir. Başka memleketlerden dahâ yakın olduğu için, (en yakın yer) buyuruldu. Mescid-i Aksâ o zemân yeryüzünde bulunan mescidler arasında, Mekkeye en uzak olanı idi. Bunun için, (en uzak mescid) buyuruldu. En yakın yerde en uzak mescid niçin bulunamazmış? Müslimânlar, hicretden onaltı ay sonraya kadar, Mescid-i Aksâya karşı nemâz kıldı. O zemân, Kudüsde mescid yok olsaydı, oraya karşı nemâz kılmak emr olunur mu idi? Resûlullah da, Kudüsde Mescid-i Aksâda nemâz kıldım der mi idi? Hamîdullahın aklı, düşüncesi ve fen anlayışı, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" mubârek bedeni ile Kudüse ve göklere götürüldüğünü

kavrıyamadığı için, buna inanamıyor. Mi'râcın bir hâl olduğunu anlatmak istiyor. Bunun için de Kur'ân-ı kerîmi yanlış tefsîr ediyor. Düşüncesini kaçamak yollarla isbâta kalkışıyor. Mi'râc bir hâl olsaydı, işitenlerden kimse karşı koymazdı. Kâfirler de, buna karşı bir şey demezlerdi. **(Beden ile gitdim)** buyurduğu için inanmıyanlar çok oldu. Resûlullahın Mekkeden Kudüse götürüldüğüne inanmıyanın kâfir olduğu sözbirliği ile bildirilmekdedir. Göklere götürüldüğüne inanmıyan ise, bid'at ehli, sapık olur.

Hindli Hamîdullahın küfre kadar giden bu bozuk yazısına Hind âlimlerinin kitâblarından da cevâb vermek yerinde olacakdır. Büyük hadîs âlimi Abdülhak Dehlevî hazretleri, fârisî **(Medâric-ün-nübüvve)** kitâbında buyuruyor ki, (Allahü teâlânın Muhammed aleyhisselâma olan ihsânlarının en şereflilerinden biri de, Onu Mi'râca çıkarmasıdır. Bu mu'cizeyi Ondan başka hiçbir Peygambere vermemişdir. Resûlullahın Mekkeden Mescid-i Aksâya götürüldüğü, Kur'ân-ı kerîmde açıkca bildiriliyor. Buna inanmıyan kâfir olur. Mescid-i Aksâdan göğe çıkarıldığını meşhûr hadîsler haber veriyor. Buna inanmıyan ise, bid'at ehli ve fâsık olur. Mi'râcın uyanık iken ve cesed ile olduğunu, Eshâb-ı kirâmın ve tâbi'înin ve hadîs âlimlerinin ve fıkh âlimlerinin ve kelâm âlimlerinin çoğunluğu haber vermişlerdir. Böyle olduğunu sahîh hadîsler de açıklamakdadır. Mi'râc çok def'a olmuşdu. Bunlardan biri uyanık iken ve cesed ile idi. Ötekiler yalnız rûh ile idi. Âişe "radıyallahü anhâ", rü'yâda rûh ile olan mi'râclardan birini haber vermekdedir. Onun bu haberi, uyanık iken cesed ile olan mi'râcın yok olduğunu göstermez. Bununla berâber, islâm âlimleri sözbirliği ile bildiriyorlar ki, Peygamberlerin "aleyhimüsselâm" rü'yâları vahydir. Bunlarda şübhe etmeğe yol yokdur. Gözleri kapalı iken, mubârek kalbleri uyanıkdır. Önceden rûh ile olan mi'râclar, cesed ile olacak mi'râca hâzırlamak için idi. Kâfirler, mi'râca inanmadıkları ve imtihân ederek Mescid-i Aksâdan bilgi istedikleri için, İsrâ sûresinde, Mescid-i Aksâya kadar götürüldüğü açıkca bildirildi. Bu sûrede, **(Âyetlerimi göstermek için götürdüm)** buyurulması, göklere çıkarıldığını gösteriyor. Bu sûrenin altmışıncı âyetinde meâlen, **(Sana gösterdiğimiz rü'yâyı insanlara fitne yapdık)** buyuruldu. Burada bildirilen rü'yâ, Mi'râcı haber vermekdedir. Evet, (Mekkeye gidip Eshâbı ile tavâf yapacağını gördüğü rü'yâdır. Bu rü'yâyı Eshâbına haber verdiği sene Mekkeye girmeyip, Hudeybiyeden geri döndükleri için, münâfıklar fitne çıkarmışlardı) da denildi. Hâlbuki rü'yâyı o sene görmemişdi ki, fitneye sebeb olabilsin. Tefsîr âlimlerinin çoğu, buradaki rü'yâ kelimesinin uyanık iken gece görmek için kullanıldığını bildirmişlerdir. Meşhûr şâ'ir Mütenebbî divânından buna misâl göstermişlerdir.

Bâtınî ya'nî İsmâ'ilî fırkasında olanlar, Mi'râc cesed ile yolculuk değil, hâlleri ve makâmları geçerek rûhun yükselmesidir dediler ki, bu sözleri küfr ve ilhâddır. Ya'nî zındıklık, islâm düşmanlığıdır). Hamîdullahın yazısı, onun İsmâ'ilî fırkasından olduğunu gösteriyor. İsmâ'ilîlerin merkezi olan Haydar-âbâd şehrinden olması da, bu sözümüzü kuvvetlendirmekdedir. Mi'râc hadîsini Eshâb-ı kirâmdan çoğu haber vermişdir. Buhârîde ve Müslimde uzun yazılıdır. Îmânı olanların Mi'râc mu'cizesine de inanmaları lâzımdır.

Hamîdullahın bütün kitâblarında, islâmiyyeti târîhlere ve kendi anlayışına göre, ayrı ayrı iki açıdan açıklamağa özendiği görülmekdedir. Târîh kitâblarından alarak bildirdiklerinin çoğu, olayları doğru olarak nakl etmekdedir. Fekat, bu bilgiler arasına sokuşdurmuş olduğu, kendi sapık görüşleri ve bozuk inanışları, bunları okuyanların ve inananların îmânlarını sarsmakda, Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" olan saygı ve sevgilerini ve Ehl-i sünnet âlimlerine "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" olan güvenlerini yok etmekdedir.

64 — İngilizler, hıristiyanlığı yaymak için, 1270 [m. 1853] de, Hindistâna protestan papazlarını gönderdiler. Büyük âlim Rahmetullah efendi, bunlarla, günlerce mücâdele ederek, cevâb veremez oldular. Bir gece, ansızın Londraya kaçdılar. Rahmetullah efendi, bu zaferini, **(İzhâr-ül-hak)** kitâbında uzun anlatmakdadır. İngiliz hükûmeti bu mağlûbiyyetin intikâmını almak için, Hindistâna harb i'lân etdi. 1274 de binlerce müslimânı şehîd etdi. Bu vahşet, bu fâcia, **(İngiliz Câsûsunun İ'tirâfları)** ve **(Cevâb Veremedi)** kitâblarımızda uzun yazılıdır. Silâh kuvveti ile de, islâmiyyeti yok edemiyeceğini anlayınca, onu içerden parçalamak siyâsetini tatbîk etdi. 1296 [m. 1880] de Hindistânda, Ahmed Kadyânî isminde birisinin, yeni bir din kurmasını te'mîn etdi. **(Kadyânî)** ve **(Ahmedî)** denilen bu dînin, bir islâm dîni olduğu i'lân edildi. Hindistândaki islâm âlimleri, bu dindekilerin kâfir olduklarını isbât eden kitâblar yazdılar. İngilizler, dahâ önce, vehhâbîlik dînini de, bu maksad ile takviye etmişlerdi. Nobel fizik mükâfâtı kazanarak, şöhret sâhibi olan Abdüsselâm, Kadyânîdir. Hıristiyanlarla mücâdele edip, onları rezîl eden, Ahmed Didad ismindeki din adamı da Ehl-i sünnet değildir. Bunlar bir tarafdan, vehhâbî ve şî'î din adamları da bir tarafdan, yeni müslimân olan hıristiyanları aldatarak, kendi sapık fırkalarına çekmekde, hakîkî müslimânlığa kavuşmalarına mâni' olmakdadırlar. Böylece, ingilizlerin siyâseti insanlara ve islâmiyyete müdhiş zarar vermekdedir.

Zemânımızda, biraz arabca bilen, hattâ her eli kalem tutan,

din kitâbı yazmağa kalkışıyor. Din adamı kılığına girerek ve yaldızlı birer etiket takınarak, her biri başka başka şeyler yazıyorlar. Bu zındıkların hepsi, islâmiyyeti yıkmakda, müslimânların îmânlarını bozmakdadırlar. Temiz gençler, hangi kitâbı okuyacaklarını, kime inanacaklarını şaşırıp kaldı.

Allahü teâlânın beğendiği islâm dînini öğrenmek ve Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” bildirdiği bu dîne sarılarak dünyâda ve âhıretde huzûra ve se’âdete kavuşmak istiyenler, Ehl-i sünnet âlimlerinin ve Ehl-i sünnetden olan tesavvuf büyüklerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în” eskiden yazmış oldukları kitâblarından toplanan **(İlmihâl)** kitâblarını okumalıdır. Kur’ân-ı kerîmin hakîkatini yalnız Ehl-i sünnet âlimleri anlamışlar ve binlerce kitâb yazarak bildirmişlerdir. Bunlar islâm dîninin gözbebekleridir. Âyet-i kerîmelerle ve hadîs-i şerîflerle övülmüşlerdir. Türedi din adamlarının, zındıkların, sahte şeyhlerin ve sinsi islâm düşmanlarının ve ingiliz câsûslarının uydurma ve yaldızlı yazılarını okumamalı, sözlerine, konferanslarına aldanmamalıdır. İslâmiyyete uyan ve çoluğunu çocuğunu islâmiyyete uygun yaşatan, ya’nî ibâdetlerini yapıp, harâmlardan sakınan hakîkî müslimânların hâzırladıkları doğru kitâbları aramalıdır. Hakîkat Kitâbevinin neşr etdiği bütün kitâblar, bu doğru kitâbların tercemeleridir.

65 — İmâm-ı Rabbânî müceddid-i elf-i sânî Ahmed Fârûkî Serhendî “rahmetullahi teâlâ aleyh”, 1034 [m. 1624] de Hindistânın Serhend şehrinde vefât etmişdir. [3-23] mektûbunda buyuruyor ki: (Allahü teâlânın, Peygamberler “salevâtullahi teâlâ ve teslîmâtühu aleyhim ecma’în” göndermesi, bütün mahlûklara rahmet ve ihsândır. Allahü teâlâ, kendi varlığını ve sıfatlarını, bizim gibi za’îf akllı ve kısa görüşlü kullarına, bu büyük Peygamberleri ile haber verdi “aleyhimüssalâtü vesselâm”. Beğendiği şeyleri, beğenmediklerinden bunlar vâsıtası ile ayırdı “salevâtullahi teâlâ ve teslîmatühu aleyhim ecma’în”. İnsanlara dünyâda ve âhıretde fâideli olan şeyleri, zararlılarından, bunların aracılığı ile ayırd eyledi. Eğer bu şerefli Peygamberler “salevâtullahi teâlâ ve teslîmâtühu aleyhim ecma’în” gönderilmeseydi, insan aklı, Allahü teâlânın var olduğunu anlıyamazdı. Allahü teâlânın büyüklüğünü kavramağa ulaşamazdı. Nitekim, kendilerini çok akllı sanan eski Yunan felesofları, Allahü teâlânın varlığını anlıyamadılar. Yaratanı inkâr etdiler. Kısa aklları, her şeyi zemân yapıyor sandı. Yeryüzünün pâdişâhı olan Nemrûdun, İbrâhîm aleyhisselâm ile çekişmesini herkes bilir. Kur’ân-ı kerîmde de bildirilmekdedir. Uğursuz Fir’avn da, benden başka tanrınız yokdur de-

mişdi. Yine bu ahmak adam, Mûsâ aleyhisselâmı, benden başka tanrıya inanırsan, seni habs ederim diyerek korkutmak istemişdi. Demek ki, insanların kısa aklları, bu en büyük ni'meti anlıyamamakdadır. Yüce Peygamberler "salevâtullahi teâlâ ve teslîmâtühu aleyhim ecma'în" olmadıkça, bu sonsuz se'âdete kavuşulamaz.

Yunan felsefecileri, yerlerin ve göklerin bir yaratıcısı olduğunu, Peygamberlerden "salevâtullahi teâlâ ve teslîmâtühu aleyhim ecma'în" işitip de, kendilerinin sapıtmış olduklarını, kötü yolda bulunduklarını anlayınca, Allahü teâlânın var olduğunu söylemek zorunda kaldılar. Herşeyin bir yaratanı vardır, dediler. Allahü teâlânın üstün sıfatlarının var olduğu, Peygamber gönderdiği, meleklerin günâhsız olduğu, öldükden sonra dirilmek olduğu, Cennetde sonsuz ni'metler, iyilikler ve Cehennemde azâblar bulunduğu ve islâmiyyetin bildirdiği dahâ nice şeyler, akl ile anlaşılamaz. Bunlar, Peygamberlerden "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" işitilmedikce, insanların kısa aklları ile bulunamaz.

Eski Yunan felsefecileri, akl hiç şaşmaz, herşeyin doğrusunu anlar diyorlar. Akl herşeye erer, sınırsızdır sanıyorlar. Aklın eremediği şeyleri de, akl ile çözmeğe kalkışıyorlar. Hâlbuki akl, dünyâ bilgilerinde bile yanılıyor. Âhıret bilgilerini ise, hiç anlıyamıyor. Akl, duygu organları ile anlaşılan şeyleri bulabildiği gibi, aklın eremediği şeyler de, Peygamberlerin "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" bildirmeleri ile anlaşılır. Akl, his organlarının üstünde olduğu gibi, Peygamberlik de, akl kuvvetlerinin üstündedir. Akl kuvvetlerinin varamadığı şeyler, Peygamberlerin "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" bildirmeleri ile öğrenilir. Allahü teâlânın var olduğuna ve bir olmasına yalnız aklın anlaması ve kabûl etmesi ile inanmak ve başka bir yoldan anlaşılamaz ve inanılamaz demek Peygamberlere "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" inanmamak olur ve güneşe inanmamağa benzer.

İnsanları var eden ve varlıkda kalabilmeleri için lâzım olan her ni'meti gönderen, Allahü teâlâdır. İnsan nefes almadan, bir ân yaşayamaz. Bunun için, havayı her ân ciğerimize kadar gönderiyor. Su da her yerde vardır. Gıdâ maddelerini insanlar hâzırlıyor. Bebekleri ve hayvan yavrularını her ân, muntazam hava alarak yaşatan bir sonsuz kuvvet sâhibinin var olduğunu Peygamberler haber veriyor. Bu kuvvet sâhibi, her insanda sayısız uzvlar yaratmakda ve bunları muntazam çalışdırmakdadır. Allahü teâlânın sonsuz ilmi ve kudreti ve merhameti güneş gibi meydândadır. İyilik edene şükr etmek lâzım olduğunu herkes bilir. Allahü teâlânın ni'metlerine nasıl şükr edileceğini bilmek için de, yine Peygamberler "aleyhi-

müssalevâtü vetteslîmât" lâzımdır. Onların bildirmediği şükr ve saygı, Ona lâyık olmaz. Ona nasıl şükr olunacağını, insan bilemez. Ona karşı saygısızlık olan birşeyi, şükr etmek ve saygı sanabilir. Şükr edeyim derken, saygısızlık yapabilir. Allahü teâlâya nasıl şükr edileceği, ancak Peygamberlerin "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" bildirmeleri ile anlaşılır. Evliyânın kalblerine doğan **(ilhâm)** denilen bilgiler de, Peygamberlere "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" uymakla hâsıl olmakdadır. İlhâm, akl ile hâsıl olsaydı, yalnız akllarına uyan eski Yunan felsefecileri yoldan sapmazlardı. Allahü teâlâyı herkesden iyi anlarlardı. Hâlbuki, Allahü teâlânın ve Onun üstün sıfatlarının varlığını anlamakda, insanların en câhilleri, bu felsefecilerdir. Bunlardan birkaçı, Peygamberlerden "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" işiterek ve mü'min olan tesavvufculardan görerek, riyâzet ve mücâhede yapmış, nefslerine sıkıntı vererek onu parlatmışlar, böylece birkaç şey bulabilmişler ise de nefsin safâsının, parlatılmasının ve bu yoldan ele geçenlerin sapıklık olduğunu anlıyamamışlardır. Kalbi parlatmak, temizlemek lâzımdır. Kalb temizlendikden sonra, nefs temizlenmeğe başlar. Nûrlar önce temiz kalbe girer. Kalb temizlenmeden nefsi parlatmak, gece düşmanın yağma yapması için, ona ışık yakmağa benzer. Nefsin yardım etdiği düşman, İblisdir. Evet, açlıkla, nefsin istediklerini yapmamakla, ona sıkıntı vermekle ve akl ile aramakla da, doğruya ve se'âdete kavuşabilir. Fekat, bu ancak Peygamberlere "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" ve bunların Allahü teâlâdan getirdiklerine inandıkdan sonra mümkin olabilir. Çünki Peygamberlerin "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" her sözü, yanılmıyan meleklerle bildirilmişdir. Bu bilgilere, şeytân düşmanı karışamaz. Bu büyüklere uymıyanlar ise, şeytânın aldatmasından kurtulamazlar. Felsefecilerin büyüklerinden olan Eflâtûn, Îsâ aleyhisselâmın zemânında bulunmak şerefine kavuşmuşdu. Fekat, kaba câhillik yaparak, kendisinin kimseden birşey öğrenmeğe ihtiyâcı olmadığını sandı. O yüce Peygamberin "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" bereketlerinden mahrûm kaldı.

Şaşılacak şeydir ki, eski Yunan felsefecileri, ya'nî aklı şaşmaz sananlar, Allahü teâlâya inanmadıkları gibi, kıyâmet gününe de inanmadılar. Madde yok olmaz. Herşey böyle gelmiş, böyle gider dediler.

[Fen adamlarının tecribe ve hesâb dışındaki sözleri de, bu sapıklığı körüklüyor. Fransız kimyâgeri Lavazye, kimyâ reaksiyonlarında maddenin gayb olmadığını görünce, kendi kısa aklı ile, madde hiç yok olmaz dedi. Bunu işiten ilericiler, Allahü teâlânın sonsuz kudretinin, fizik ve kimyâ kanûnlarının dışına da çıkabile-

ceğini düşünemiyerek, bu fen adamının tecribe ve hesâba uymıyan bu sözüne hemen inandılar. Fekat, atomun parçalanmasında, radyoaktivite olaylarında ve nükleer reaksiyonlarda, maddenin yok olduğu, enerjiye çevrildiği meydâna çıkınca, Lavazyeye inananlar şaşkına döndü. Bu sözün yalnız kimyâ reaksiyonları için doğru olduğunu anlamayıp da, tabi'atde hiçbirşey yok olamaz diyen ilericilerin aldandıkları anlaşıldı. Ne yazık ki, hakîkat meydâna çıkıncaya kadar, binlerce fen yobazı, bu yanlış inancın kurbanı oldu. Lavazyenin kendi aklınca, doğru sanarak söylediği, sözlerini fen bilgisi sanarak, kıyâmeti inkâr etdiler. Böylece îmânsız gitdiler. Sonsuz felâketlere sürüklendiler. Zararlı fikrlerini aşılayıp da gitdiler. Yalnız Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdiklerine güvenip, bunların ilmihâl kitâblarına sarılanlar, fen yobazlarına aldanmadı. Îmânlarını yalnız bunlar kurtarabildi.

Lise, üniversite dersleri, matematik, madde, fen bilgileri, elbet fâidelidir. Bunlar, aklı kendi sınırı içinde yanılmakdan korur. Dünyâda insanların râhat yaşamalarını, işlerini kolay yapmalarını sağlayan yeni şeyler bulunmasına yararlar. Dünyâ işlerinde, akl ile bulunabilecek şeylerde, bu bilgilerden istifâde edilir. Bunların yardımı ile televizyon, elektronik beyin, radyo, sesden hızlı tayyâre, nükleer denizaltıları ve câsûs peykler ve ay yolculuğu ve internet gibi nice başarılı şeyler bulunabilir. Bunlar, islâmiyyete karşı değil, islâmiyyet ile berâber olan ve îmânı kuvvetlendiren şeylerdir. Çünki islâmiyyet, aklın sınırı içinde olan bütün bilgilerde fenne uygundur. Akl, bu bilgilerin doğrusunu bulabildiği zemân, islâmiyyete uygun olur. Müslimânların bunları da öğrenmesi, istifâde etmesi lâzımdır.]

Fen bilgilerinden dünyâ işlerinde fâidelenip de, Allahü teâlâyı ve âhıret bilgilerini anlamakda bunlardan fâidelenmemek, hattâ bunları öğrenince, kendini beğenip, aklına, nefsine uyup, âhıret bilgilerini de, akl ile çözmeğe kalkışarak sapıtmak, dinden çıkmak, insanlar için en büyük felâketdir, yüzkarasıdır. Dünyâ işlerinde yanılan akla, âhıret işleri için nasıl güvenilebilir. Onun, anlamadan bildirdiği sözlere nasıl güvenilebilir. Bu hâl harbe hâzırlanan, çok emek ve masraf yapan kimsenin, harb zemânında, kendi meşrû' hükûmetine isyân ederek, karşı gelmesine benzemekdedir. Bu da gösteriyor ki, bütün fen bilgileri, aklın erdiği şeylerde işe yaramakdadır. Sonsuz se'âdete ve felâkete sebeb olacak işleri, bu bilgilere dayamak ve âhıret işlerini bu bilgilerle çözmeğe kalkışmak, doğru olmamakdadır. Bu en mühim işler aklın ve fen bilgilerinin sınırı dışındadır. Bu en lüzûmlu bilgileri, Peygamberlerden "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" öğrenmeyip, yalnız akl yolu ile

çözmeğe uğraşmak, lüzûmsuz, hattâ boş yere vakt geçirmek olur. Çünki, akl yolu ile bulunan bilgiler, aklın ermediği işlerde fâideli olamamakdadır. Bu işler ancak Peygamberlerin “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” bildirmeleri ile anlaşılabilmekdedir. İmâm-ı Gazâlî “rahmetullahi teâlâ aleyh” **(Elmünkızü-aniddalâl)** kitâbında buyuruyor ki, eski Yunan felesofları tabîblik ve astronomi bilgilerini eski Peygamberlerin “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” kitâblarından çaldılar. Ahlâk ve terbiye usûllerini de, eski ümmetlerdeki tesavvufculardan görerek öğrendiler.

Çok kimseler, din üzerinde kendi aklları ile konuşan felsefecileri, maddecileri ve âhıret bilgilerini akl ile çözmeğe kalkışan fen yobazlarını âlim sanıyorlar. Reformcu, ilerici din adamı ve şehîd gibi yaldızlı ve sahte ismler vererek, bunların yıkıcı sözlerini ve kitâblarını gençlerin önüne sürüyorlar. Hattâ, bunların bozuk, yalan sözlerini, Ehl-i sünnet âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în” ictihâd buyurarak, Kur’ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden elde etdikleri bilgilerin üstüne çıkarıyorlar. Allahü teâlâ bunların zararlarından müslimânları korusun! Dinde reformcuları, din âlimi sanmak, insanı sonsuz felâkete düşürmekdedir.

İlm demek, fen demek, herşeyin doğrusunu anlamak demekdir. İslâmiyyeti bozan, islâm bilgilerinin değerlerini ölçemiyen sözlere ilm ve fen denilemez. Peygamberleri “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” inkâra yol açan şey, ilm olamaz. [Yirminci asrdaki buluşlar ve okutulan ilmler, fenler, islâmiyyetdeki aklın sınırı içinde olan bilgileri inkâra yol açmaz, islâmiyyeti kuvvetlendirir. İlmi, fenni, aklın sınırı dışındaki âhıret bilgilerini anlamakda kullanmak, zararlıdır. Bu inceliği iyi anlamalıdır.] Câhiller ve menfe’atcılar ve şehvet, zevk budalaları, islâmiyyete saldırırken, ilmi ve fenni kendilerine maske yapıyorlar. Bozuk düşüncelerini, din bilgisi olarak gösteriyorlar. İslâm âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în” sözlerini, bu bozuk düşüncelere uymadıkları için kötülemeğe kalkışıyorlar. Yâhud, aklın sınırı dışındaki din bilgilerini ele alıp, bunların fen ile çözülemediklerini ileri sürerek, müslimânlık, akla fenne uymıyan orta çağ inanışlarıdır, gericilikdir diyorlar. Müslimânlar, ilmi, fenni iyi öğrenip, bu yalancılara, alçak fen yobazlarına aldanmamalıdır). Yirmiüçüncü mektûb tercemesi temâm oldu.

(Estagfirullahel’azîm ellezî lâ ilâhe illâ huv el-hayyel-kayyûme ve etûbü ileyh). Bu **(istigfâr düâsı), (Hak Sözün Vesîkaları)** kitâbında [sahîfe 344 de] uzun yazılıdır. İstigfâr, **(Estagfirullah min külli mâ kerihallah)** veyâ kısaca **(Estagfirullah)**dır.

İmâm-ı Rabbânî müceddid-i elf-i sânî Ahmed Fârûkî Serhendî Hindî hazretlerinin **(Mektûbât)** kitâbı üç cilddir. Birinci cildde 313, ikinci cildde 99, üçüncü cildde 124 mektûb vardır. Birinci cildden iki mektûbun tercemesi aşağıdadır:

İKİYÜZONÜÇÜNCÜ MEKTÛB

Bu mektûb, nakîb seyyid şeyh Ferîd hazretlerine yazılmışdır. Va'z ve nasîhat vermekde, Ehl-i sünnet âlimlerine uymağı övmekdedir: [Nakîb, reîs demekdir.]

Allahü teâlâ, sizi, zâtınıza yakışmıyan herşeyden korusun. Yüce ceddiniz "aleyhi ve alâ âlihissalevâtü vetteslimât" hurmetine düâmı kabûl buyursun! Errahman sûresinde, altmışıncı âyetinde meâlen **(iyiliğin karşılığı, ancak iyilik olur)** buyuruldu. Sizin ihsânlarınıza hangi ihsânla karşılık yapacağımı bilemiyorum. Ancak, mubârek zemânlarda, din ve dünyâ selâmetiniz için düâ etmeğe çabalıyorum. Elhamdülillah, elimde olmıyarak, bu vazîfe nasîb olmakdadır. Mükâfât olabilecek başka bir ihsân da, va'z ve nasîhatdir. Eğer kabûl buyurulursa, bizim için ne büyük ni'met olur.

Ey, asîl ve şerefli efendim! Va'zların özü ve nasîhatların kıymetlisi, Allah adamları ile buluşmak, onlarla birlikde bulunmakdır. Allah adamı olmak ve islâmiyyete yapışmak da, müslimânların çeşidli fırkaları arasında, kurtuluş fırkası olduğu müjdelenmiş olan, Ehl-i sünnet vel-cemâ'atin doğru yoluna sarılmağa bağlıdır. Bu büyüklerin yolunda gitmedikçe, kurtuluş olamaz. Bunların anladıklarına tâbi' olmadıkça, se'âdete kavuşulamaz. Akl sâhibleri, ilm adamları ve Evliyânın keşfleri, bu sözümüzün doğru olduğunu bildirmekdedirler. Yanlışlık olamaz. Bu büyüklerin doğru yolundan hardal dânesi kadar, pekaz ayrılmış olan bir kimse ile arkadaşlık etmeği, öldürücü zehr bilmelidir. Onunla konuşmağı [ve onun kitâblarını okumağı], yılan sokması gibi korkunç görmelidir. Allahdan korkmayan ilm adamları, hangi fırkadan olursa olsun, [zındıkdırlar. Yetmişiki bid'at fırkasının çoğu, zındıkdır]. Bunlarla konuşmakdan, arkadaşlık etmekden, evlerine, köylerine gitmekden, kitâblarını okumakdan da sakınmalıdır. Dinde hâsıl olan bütün fitneler ve azılı din düşmanlığı, hep böyle zındıkların bırakdıkları kötülükdür. Dünyâlık ele geçirmek için, dînin yıkılmasına yardım etdiler. Bekara sûresinin onaltıncı âyet-i kerîmesinde meâlen, **(Hidâyeti vererek, dalâleti satın aldılar. Bu alış-verişlerinde birşey kazanmadılar. Doğru yolu bulamadılar)** buyuruldu. Bu âyet-i kerîme, bunları bildirmekdedir. İblîsin râhat, sevinçli oturduğunu, kimseyi aldatmakla uğraşmadığını gören bir zât, (Niçin insanları aldatmıyorsun, boş oturuyorsun?) dedikde, (Bu zemânın kötü din adamları, benim işimi çok güzel yapıyorlar, insanları aldatmak için bana iş bırakmıyorlar) demişdi. Oradaki talebeden, mevlânâ Ömer, iyi ya-

radılışlıdır. Yalnız, kendisine arka olmak, doğruyu söylemesi için kuvvetlendirmek lâzımdır. Hâfız imâm da, aklını fikrini dînin yayılmasına vermişdir. Zâten her müslimânın böyle olması lâzımdır. Hadîs-i şerîfde, **(Kendisine deli denilmiyen kimsenin îmânı temâm olmaz)** buyuruldu. Biliyorsunuz ki, bu fakîr, söyliyerek ve yazarak, iyi kimselerle konuşmanın [ve yalnız bunların din kitâblarını okumanın] ehemmiyyetini anlatmağa uğraşıyorum. Kötü kimselerle arkadaşlıkdan, bunların kitâblarını okumakdan kaçınılmasını tekrâr tekrâr bildirmekden usanmıyorum. Çünki, işin temeli bu ikisidir. Söylemek bizden, kabûl etmek sizden. Dahâ doğrusu, hepsi Allahü teâlâdandır. Allahü teâlânın hayrlı işlerde kullandığı kimselere müjdeler olsun! [Zemânımızda, ingiliz câsûsları, mezhebsizler, zındıklar, din adamı şekline girdiler. Hak sözü bilen ve söyliyen din adamı bulunmaz oldu. Se'âdete kavuşmak için, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarını bulup okumakdan başka, çâre kalmadı. Hakîkat kitâbevinin bütün kitâbları Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarından toplanmışdır. Bunları, bütün müslimânlara tavsiye ederiz. Ehl-i sünnet kitâbları demek, dört mezhebden birinin kitâbları demekdir. İstanbuldaki Hakîkat Kitâbevi, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarını neşr etmekdedir. Bu kitâbları bulup okuyunuz! Allahü teâlâ te'sîrini ihsân eder, inşâallah!]

DOKSANALTINCI MEKTÛB

Bu mektûb, Muhammed Şerîfe yazılmış olup, ibâdetleri ve iyi işleri vaktinde yapmayıp, yarın yaparım, sonra yaparım diyenlerin aldandıklarını ve Muhammed aleyhisselâmın yoluna, islâmiyyete yapışmak lâzım geldiğini bildirmekdedir:

Ey kıymetli oğlum! Bugün, her istediğini kolayca yapabilecek bir hâldesin. Gençliğin, sıhhatin, gücün, kuvvetin, malın ve râhatlığın bir arada bulunduğu bir zemândasın. Se'âdet-i ebediyyeye kavuşduracak sebeblere yapışmağı, yarar işleri yapmağı, niçin yarına bırakıyorsun? İnsan ömrünün en iyi zemânı olan, gençlik günlerinde, işlerin en iyisi ve fâidelisi olan, sâhibin, yaratanın emrlerini yapmağa, Ona ibâdet etmeğe çalışmalı, islâmiyyetin yasak etdiği harâmlardan, şübhelilerden sakınmalıdır. Beş vakt nemâzı cemâ'at ile kılmağı elden kaçırmamalıdır. Nisâb mikdârı ticâret malı olan müslimânların, bir sene sonra zekât vermeleri emr olunmuşdur. Bunların, zekât vermesi, muhakkak lâzımdır. O hâlde, zekâtı seve seve ve hattâ fakîrlere yalvara yalvara vermelidir. Allahü teâlâ, çok merhametli olduğu, kullarına çok acıdığı için, yirmidört sâat içinde ibâdete, yalnız beş vakt ayırmış, ticâret eşyâsından ve çayırda otlayan dört ayaklı hayvanlardan, tâm veyâ yaklaşık olarak ancak, kırkda birini fakîrlere vermeği emr buyurmuşdur. Birkaç zararlı şeyi harâm edip, çok mikdârda fâideli şeyi mubâh etmiş, izn vermişdir.

O hâlde, yirmidört sâatde bir sâat tutmayan bir zemânı, Allahü teâlânın emrini yapmak için ayırmamak ve zengin olup da, malın kırkda birini müslimânların fakîrlerine vermemek ve sayılamıyacak kadar çok olan, mubâhları bırakıp da, harâm ve şübheli olana uzanmak, ne büyük inâd, ne derece insâfsızlık olur.

Gençlik çağı, nefsin kaynadığı, şehvetlerin oynadığı, insan ve cin şeytânlarının saldırdığı bir zemândır. Böyle bir çağda yapılan az bir amele pekçok sevâb verilir. İhtiyârlıkda dünyâ zevkleri azalıp, güç kuvvet gidip, arzûlara kavuşmak imkânı ve ümmîdleri kalmadığı zemânda, pişmânlıkdan, âh etmekden başka birşey olmaz. Çok kimselere bu pişmânlık zemânı da, nasîb olmaz. Bu pişmânlık da, tevbe demekdir ve yine büyük bir ni'metdir. Çokları bu günlere kavuşamaz.

Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" haber verdiği sonsuz azâblar, çeşidli acılar, elbette olacak, herkes cezâsını bulacakdır. İnsan ve cin şeytânları, bugün, Allahü teâlânın afvını, merhametini ileri sürerek, gençleri aldatmakda, ibâdetleri yapdırmayıp, günâhlara sürüklemekdedir. İyi bilmeli ki, bu dünyâ, imtihân yeridir. Bunun için, burada dostlarla düşmanları karışdırmışlar, hepsine merhamet etmişlerdir. Nitekim A'râf sûresi, yüzellibeşinci âyetinde meâlen, **(Merhametim herşeyi içine almışdır)** buyuruldu. Hâlbuki, kıyâmetde, düşmanları, dostlardan ayıracaklardır. Nitekim, Yasîn sûresinde, **(Ey kâfirler, bugün, dostlarımdan ayrılınız!)** meâlindeki âyet-i kerîme, bunu haber vermekdedir. O gün, yalnız dostlara merhamet olunacak, düşmanlara hiç acınmıyacak, onlar muhakkak mel'ûn olacakdır. Nitekim, A'râf sûresinde, **(O gün, merhametim, yalnız benden korkarak kâfir olmakdan ve günâh işlemekden kaçınanlara, zekâtını verenlere, Kur'ân-ı kerîme ve Peygamberime** "aleyhisselâm" **inananlara mahsûsdur)** meâlindeki âyet-i kerîme, böyle olduğunu göstermekdedir. O hâlde, o gün, Allahü teâlânın rahmeti, **(Ebrâr)**a, ya'nî müslimânlardan iyi huylu ve yarar işli olanlara mahsûsdur. Evet, müslimânların, zerre kadar îmânı olanların hepsi sonunda hattâ, çok zemân Cehennemde kaldıkdan sonra bile, merhamete kavuşacakdır. Fekat rahmete kavuşabilmek için, ölürken îmân ile gitmek şartdır. Hâlbuki, günâhları işlemekle kalb kararınca ve Allahü teâlânın emrlerine ve harâmlarına ehemmiyyet verilmeyince, son nefesde îmân nûru, sönmeden nasıl geçebilir? Din büyükleri buyuruyor ki, (Küçük günâha devâm, büyük günâha sebeb olur. Büyük günâha devâm da insanı kâfir olmağa sürükler). Böyle olmakdan Allahü teâlâya sığınırız! Fârisî beyt tercemesi:

Az söyledim, dikkat etdim kalbini kırmamağa,
bilirim üzülürsün; yoksa sözüm çokdur sana.

Allahü teâlâ hepimizi beğendiği işleri yapmağa kavuşdursun! Sevgili Peygamberi Muhammed aleyhisselâmın ve Onun kıymetli Âli ve Eshâbı hurmeti için düâmızı kabûl buyursun! Ehl-i sünnet âlimlerinin yolundan ayırmasın! Bu yol, dört mezheb âlimlerinin yoludur. Bu mektûbu size getiren Mevlânâ İshak, bu fakîrin tanıdıklarından ve muhlislerindendir. Eskiden beri komşuluk hakkı da vardır. Yardım isterse, esirgemezsiniz inşâallah. Yazısı ve inşâ kâbiliyyeti iyidir. Vesselâm.

BÜYÜK ÂLİMLER
(Silsile-i aliyye)[1]

Nebî, Sıddîk ve Selmân, Kâsım, Ca'fer, Bistâmî,
irfân kaynağı oldu, Ebül-Hasen Harkânî.

Ebû Alî Fârmedî geldi sonra bu meydâna,
çok Velî yetişdirdi, hem Yûsüf-i Hemedânî.

Abdülhâlık Goncdüvânî, ma'rifetler semâsında,
dünyâyı aydınlatdı, hem Ârif-i Rîvegerî.

Mâverâ-ün-nehr ili, Tûr-i Sînâ gibi oldu,
nûrlandıranlardan biri, Mahmûd-i İncirfagnevî.

Alî Râmîtenîdir Azîzân ve pîr-i Nessâc,
çok kerâmet gösterdi, Muhammed Bâbâ Semmâsî.

Seyyid Emîr Gilâl de, ilm deryâsında sadef,
andan meydâna geldi, Behâüddîn-i Buhârî.

Alâ'üddîn-i Attâr, zemânının kutbu idi,
Ya'kûb-ı Çerhîde oldu zâhir, envâr-ı rahmânî.

Ubeydüllah-i Ahrâr ve kâdî Muhammed Zâhid,
Dervîş Muhammed geldi ve Hâcegî ile Bâkî.

Bütün bunlardan gelen, nûrlara kendi de katıp,
binlerce kalb temizledi, imâm-ı Ahmed Rabbânî.

Urvet-ül-vüskâ Ma'sûm ve Seyfeddînle seyyid Nûr,
ve Mazherle Abdüllah, sonra Hâlid-i Bağdâdî.

Feyz verdiler bunlar da, sonra bu nûru Abdüllah,
Anadoluya yaydı, hem de Tâhâ-yı Hakkârî.

Hem seyyid-i Sâlih de, kardeşin yerini tutup,
fenâ-fillâha kavuşdu Sıbgatullâh-i Hîzânî.

---

[1] 1- Bu şi'rin bir sûreti **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbının 969.cu sahîfesinde mevcûddur. 2- Her ism hakkında geniş bilgi, **(Se'âdet-i Ebediyye)** sahîfe 1059 da başlıyan yazıda mevcûddur.

Bu üç Velînin sohbetlerinde yükselip,
mürşid-i kâmil oldu, seyyid Fehîm-i Arvâsî.

Bu otuzdört Velînin kalbleri, bir ayna gibi,
yaydılar hep cihâna, envâr-ı Resûlillâhi.

Bütün bu nûrlar en son, toplandı bir hazînede,
ismi bu hazînenin: Abdülhakîm-i Arvâsî.

Gelince kalblere müceddid-i elfin feyzi,
yetişdi her yerde birer hakîkî Velî.

Bu hâli görünce mason ile yehûdî,
müslimânlara saldırdı, canavar gibi.

Bu hücûmları, islâmı yok etmek içindi,
bunu haber veriyor, Mâide sûresi.

Hem bu sûre, islâma müşrikler saldıracak diyor,
masonların müşrik olduklarını haber veriyor.

Meşhûr yalanları ile aldatıp câhilleri,
Ehl-i sünnetden ayırdılar, binlerce müslimânı.

Hücûmlardan korunur, (Âyet-el kürsî) okuyan,
hıfz-ı ilâhîde olur, (istigfâr düâsı) okuyan.[1]

Resûlullah buyurdu ki, *(Âhıretde azâb görmez,*
*dünyâ işlerinde, bana tâbi' olan)****.***

Se'âdete kavuşamaz, önderi şeytân olan!
dostlar, ahbâblar kaldı mı, ne oldu anan baban?

Bir hocamız, mason olmuş, dîne çatdı hiç durmadan,
ingiliz diploması var, lâkin, kafası bomboş nâdân.

Güler yüzle, tatlı dille, bol numara vermekle,
arkadaşlarımı aldatdı, yalan sözlerle hemân.

Îmânım var diyor, her bozuk inanan,
Ehl-i sünnetdedir, iyi bil, hakîkî îmân!

Çok şükr islâm âlimi gördüm, sözleri ilm ve irfân,
dedi ki, (aldatılamaz, fen dersleri okuyan!)

Dînimi ondan öğrendim, rûhu olsun şâdümân!
Avrupa, hem Amerika, kısacası bütün cihân.

Dinleri bozuk ise de, diyorlar vardır Nîrân!
kâfirler yanacak, kurtulur ancak iyi insan!

İyi insan olmak için, Muhammed aleyhisselâma inan,
Cehenneme girmeyecek, bu son Peygambere uyan.

---

[1] İstigfâr, (Estagfirullah)dır. Ma'nâsı, (Beni afv et Allahım)dır. Urvet-ül vüskâ Ma'sûm-ı Müceddidî, her nemâzdan sonra, yetmiş kerre okurdu ve yüzkırkbin talebesine okumasını emr ederdi.

Târîhi dikkat ile oku, ey körpecik Nev-civân!
mala, makâma aldananın sonu olmuş âh, figân.

Aman yâ Rabbî, el-aman! Garîb oldu âhır zemân!
İslâmiyyet unutuldu, moda oldu harâm, yalan!

Bu karanlık zemânda, her tarafa nûr saçan,
Seyyid Abdülhakîmdir, Arvâs şehrinde doğan.

Herkes Ondan feyz aldı,
mekânı olsun Cenân!

Pârisde, Profesör olunca, Resûlullaha çatan,
Hamîdullah kurtulamaz, ebedî azâbdan.

(Fâideli Bilgiler) ***kitâbı, sözlerini yazıyor,***
Çok alçak olduğunu anlar, bunları okuyan.

Seyyid Kutb denilen ahmak da, kendini müctehid sanıyor,
Mahv olur, doğru sanarak, sözlerine aldanan.

Ömür geçer, herşey biter, kâfirlerin gideceği mekân.
karanlık bir çukurdur, arkadaş olur yılan, çiyan,

Hak teâlâ, bu vatanı pek kıymetlendirdi,
toprağının çok yerine mü'minler secde etdi.

Bu topraklardan gelen, ecdâdımızın seslerini duyan,
anlar ki, Cennete kavuşur, Muhammed aleyhisselâma uyan.

Yâ Rabbî! Bu vatanı koruyan kumandanlara yardım et,
bu millete hizmet etmeği, herbirine nasîb et.

Mü'minlere hizmet, çok büyük ni'metdir,
bu ni'mete kavuşanın gideceği yer Cennetdir.

Müslimânın kabri, Cennet bağçesi olur,
bu ni'mete kavuşamaz, mü'minin kalbini kıran.

Vandan gelen bir Velî İstanbulda, senelerce,
bunları hep söyledi, yerleşdi hakîkî îmân.

Ankaranın toprağı, binüçyüzaltmışikide,
cem'i zıddeyn yaparak, şâd oldu Hâcı Bayrâm.

Düâ edeceğin zemân, Silsileyi oku hemân!
Sâlihleri söyleyince, yağar rahmet-i Rahmân!

Selâm olsun, düâ olsun, bu yazardan dâimâ,
Silsile-i aliyyenin ervâhına yâ Sübhân!

Sonra, bir Fâtiha ile istigfâr düâsı okuyup, sevâbını Muhammed aleyhisselâmın mubârek rûhuna ve Enbiyânın ve Evliyânın ve Silsile-i aliyyenin ve Âbâ ve Ecdâdının ervâhına hediyye ve nûrlu kalblerine ilticâ etmelidir.

1960 Erzincan.

FİHRİST